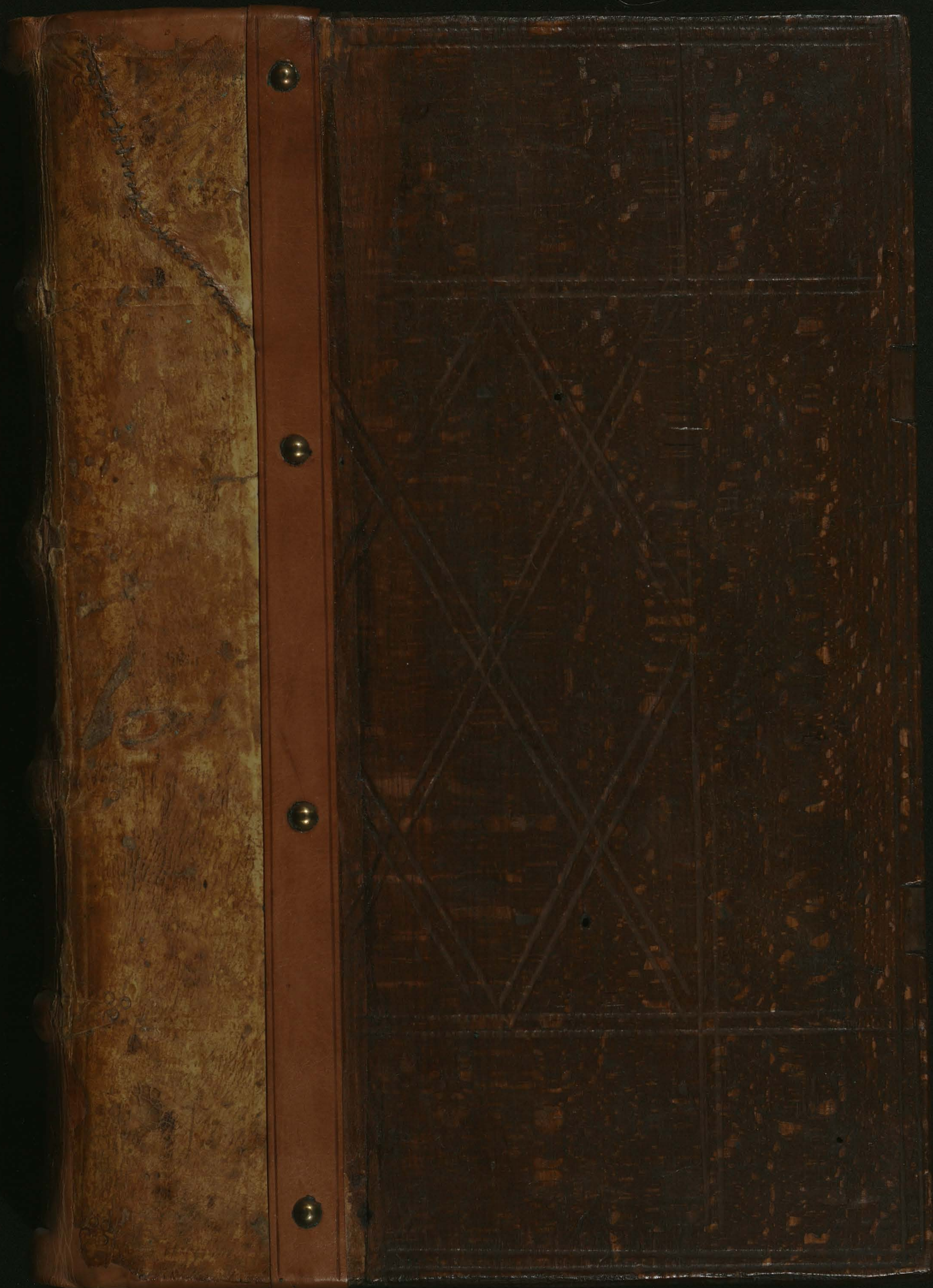

Rękopis i jego oprawę wyrestaurował introligator Jan Wyżga
w czerwcu 1934 r. Sklejono obie pęknięte deski, dano nowe
karty ochronne, na początku wklejono na falcach dawną wszywkę
(pasek pergaminowy) oraz cztery karty pergaminowe (z hymnami
łacińskimi), które dawniej (rozłożone na format folio) były
nalepione na deski okładek.

A.B.

II
et
m
d
e
pl
pra
ma
et
silen
us o
expl
dam
mar
sed
dicta
ne m
ordu
et e
neq
p m
illa
ig
In sp
nichil
vivo m
et palo
seniea
magno
nihil
logaru
sua qu
s john
animo
qui ank
no qua
id po
et elim
studium
et labor
cuiq m
qui se

suspi
recurg
vidue
accepi
cambi

Nostri
in campo
hanc
vel al
viam
inprecati
p cibi q

armis rem
a armorum et
industria fuit
uicia atque aut
es discemi illius
voluptatibus
simul eo sit ut
rempublica sibi
sunt quia concerti
ilentio tenues res
moribus vicia cupio
privati opulenciam
atem honor alit
ad studia glorie iacet
improbantur
tolle inconstancia et eo
nes qui per paupertas seculi
nes essent quin me
habere debent honor
est pondus simul
patres ad reges dicunt
es si presentes imperarent
blunt honorum et
sup seruitudinem non
omnes esse meminerant
de cultu maiestate dei
eius simulacra faciunt
diligunt colunt plus
vbi non timent hic
vindicant facile
indictum precepisse se
rei publice. non
cause erant
ipsi intue iniquitatis
homines indigentem
ir plurimis dicantur
et bono siue liberitate
inopia cuius est
te possit esse liberior
iuitatibus suis
tibus imperare et si hec
pro ardorem minus
ardore felicitate etiam
simulat et insanis
sciam deo suo vero inno
dignit dales
gionum esse felices itaque
ad id quod expectat

sit bona mens incone
enti aut cum crimen
le melius hic bona me
quilibet insistere
ni bona in motu
memoria fuit incurabili
quo nisi quod male
usa
in genere humano plures
cura et in
moriens homines qui non
pecuniam vendere
vendere quod aliquis
alius sit

III

xpīm idumeam Quē te sponsō dicim sponsā sōle x̄ sponsā sponso ḡtos

fac nos ꝫ caterite. Hic ex sapientū dū civis tormentū cessa lacte

flavus sima sepelis Pia mite mā ut psiciam mōdi diseriu⁹

veniam i qui mitiuus Qui z i celū nob' yex sima ut ite⁹

Plaudat letitia lux hodierna vox celi iubilat terra resul

tat promat laudes cum gaudio digna Presul precipu⁹ quam

nicola⁹ defert reddunt vota pectora pellens crimina per noxia

Hic agn⁹ dūi pabula ubi divinis corpore typica vite dispensando

sancto fiet preco⁹ herile Verū sume de⁹ vincula fidus arte

pimenit' fili⁹ ut sit tre pgenies celitus heres Vernis

militie ministr' suspice predones colibz demoēs arcet actus

exiguus tū salutis Virtutis valide tu nicolae pimptissim

cū sis ab alto nos ornando sone nocte dieqz Ravis vim dūo

Exultet celū laudibz resultz terra gaudiis aplor' gloria

sacr' canunt solēpnia Vos secli iusti iudices z vera mūdi

lumina votis precamur cordium audite preces supplicum Qui ce

lū verbo clauditis seraqz eius solvitis nos a peccatis omnibz

solvite iussu q̄sum⁹ Quor' precepto subditur salus z langwor

omni sanate egros moribz nos reddentes virtutibz Ut cum

iudex advenerit x̄ i fine seculi nos sempiternis gaudiis faciat esse

participes

Salve

Sacrum lucens i celum gaudi i pangis sonum gestum [illegible]

484

Iste liber comparatus est per honorabilem Nicolaum Bohemum baccalarium [illegible] pro choro [illegible] Anno domini M°CCCC [illegible]

[illegible] glorificat [illegible] [illegible]

Hic est quos [illegible] [illegible] ... flore paradisi [illegible] [illegible] tellus

Hic [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ... [illegible] per [illegible] [illegible] ... [illegible]

Q[illegible] ... nec [illegible] ... nostri [illegible] ... [illegible]

Que [illegible] ... [illegible] [illegible] ... [illegible]

Deus tuor(um) militu(m) sors (et) corona p(re)miu(m) laudes canentes marti(ris) [absolve nexu criminis]

Hic nempe mundi gaudia et blandimenta noxia caduca rite deputans pervenit ad celestia.

Penas [cucurrit] fortiter et sustulit viriliter pro te effundens sanguinem eterna dona possidet.

Ob hoc precatu supplici te poscimus piissime in hoc triumpho martiris dimitte noxam servulis.

Laus et perennis gloria

Iste confessor domini sacratus festa plebs [cuius celebrat per orbem] hodie [illegible] ... secretas [scandere sedes].

Qui pius prudens humilis pudicus sobriam [duxit] sine labe vitam [illegible] ... [illegible]

[illegible] ... corporis [illegible] ... [illegible]

IV

[illegible]

[illegible]

teplo sancte ds exaltatis [illegible] pa-
ter sustipe largitum benedictione [illegible]
ucrant gaudijs petunt [illegible] possidere
[illegible]

L[illegible]s decantat domine [illegible]
hos nostre mentis pius digne. Qui in mare mundi [illegible]

[Ca]ligo noxium facies tenebris vestiat et lux fidei lucidat. Ne mens gravata crimine vite sit exul munere dum nil perhenne cogitat seseque culpis illigat. Celorum pulset intimum vitale tollat premium vitemus omne noxium purgemus omne pessimum. Presta

Rex sanctorum angelorum totum mundum adiuva. Ora primum tu precabilis virgo mater genitrix et ministri patris summi ordines angelica. Supplicate christo regi cetus apostolici simul atque per magnorum sanguis fusus martyrum. Implorate confessores et sancteque virgines ut donetur magne nobis hic indulgencie. Omnis sancti atque iusti vos precamur cuncti ut purgetur crimine omne vicio sub oramine. Fac in ista fontis huius sacramentum misticum quod profluxit cum cruore sacro christi corpore. Ut letetur mundus totus nunc ecclesia ex ipsa renascentis turbe multitudinis. Mitte sanctum nunc amborum spiritum paraclitum in hanc plebem quam recenter fons baptismi protulit. Presta patris atque nati compar sit sancte spiritus ut te solum semper omni diligamus tempore.

Salve festa dies toto venerabilis evo qua deus infernum vicit et astra tenet. Ecce renascentis testatur gratia mundi omnia cum domino dona redisse suo. Namque triumphanti post tristia tartara christo undique fronde nemus gramina flore favent. Legibus inferni oppressis super astra meantem laudant rite deum lux polus arva

Angustiamur delis exilio lugemus cum dicimus filio hic deum est famu-
li ut sit consortes sui domini. Sis nobis christe dux hominis iuste me-
mento quia sumus oves tue pascuis ipse tua pastor positas

pro ore te
clamantium

Exaude deum iniquos sine hic ieiunium de nostro dicte illo
ducto quare non scio. Lex et iuste purum hic parvuli nostro
modum christe sanctus omnium rex aut sanctorum tyrannum. Vlatum gens pa-
ris abis et poenis somnia ioris et arcus peccatum in tanto
dia. Uterius sunt peccatis signat unites ungens alium
quia deus adiuto hostem locum tyrannido. Omnes omnes enim clamare
aut singuli ploremus tamen indicate facimus nunc vindicate. Nostris
malis offendimus tuam deus clementiam in fide nobis desuper recursor
indulgentiam. Memento quia sumus oves tue licet media plasmati-
ne deus honorem nominis tui pastorum alti. Lex et malum quod
gessimus auge bonum quod possimus placere quia nunc et possimus
hic et in perpetuum. Premi bona tuitas et tecte simplex vitas ut fru-
ctuosa sint tuis ieiuniorum munera

Christe qui lux es et dies noctis tenebras detegis lucis-
que lumen crederis lumen beatum predicans. Precamur sancte domine
defende nos in hac nocte sit nobis in te requies quietam noc-
tem tribue. Ne gravis somnus irruat nec hostis nos surripiat
nec caro illi consentiens nos tibi reos statuat. Oculi som-
num capiant cor ad te semper vigilet dextera tua protegat fa-
mulos qui te diligunt. Defensor noster aspice insidiantes

respice guberna tuos famulos quos sanguine redemisti es Me
mento nostri domine in gravi isto corpore qui es defensor anime adesto nobis
domine
Deo

Audi benigne conditor nostras preces cum fletibus in hoc
sacro ieiunio fusas quadragenario Scrutator alme cordium
infirma tu scis virium ad te reversis exhibe remissionis gratiam Multum
quidem peccavimus sed parce confitentibus ad laudem tui nominis confer
medelam languidis Sit corpus extra conteri dona per abstinentiam
cibi ieiunet ut mens sobria a labe prorsus criminum

Iesu quadragenarie dicate abstinentie qui ob salutem mentium
hoc sanxeras ieiunium Quo paradiso redderes servata parsimonia
quos inde gastrimargie huc illecebra depulit Adesto nunc ecclesie
adesto penitentie qua pro suis excessibus orat profusis fletibus Tu
retroacta crimina tua remitte gratia et a futuris adhibe custo
diam mitissime Ut expiati annuis ieiuniorum victimis
tendamus ad paschalia digne colenda gaudia

Clarum decus ieiunii monstratur orbi celitus quod Christus auctor
omnium cibis dicavit abstinens Hoc Moyses carus deo le
gisque lator factus est hoc Heliam per aera curru levavit igneo
Hoc Daniel misterium victor leonum vidit per hoc amicus
intimus sponso Iohannes claruit Hec nos sequi dona deus ex
empla parsimonie tu robur auge mentium das spiritale gaudium

Pia
pr

Ut nox tenebris obsita cunctis prophetas pertinus quesi
sincerilibus reddit diem mortalibus. Sic et quoque cunctis horis diem
ad vesperum occasum sol proximitatis noctis reddit pera. Nos
ergo signo domini tuideamur nostra pro fronte ne spiritus ille callidus
in tudi temptet additus. Sed animus pudicicie mens sultam
vigil libere sollicitate cogite hostem repellat dolum. Sed
nec calor carnalis tunc diescedat corpora ne vi prosomnium
animam indisticiatam polluat. Laus honor nostris gloria deo

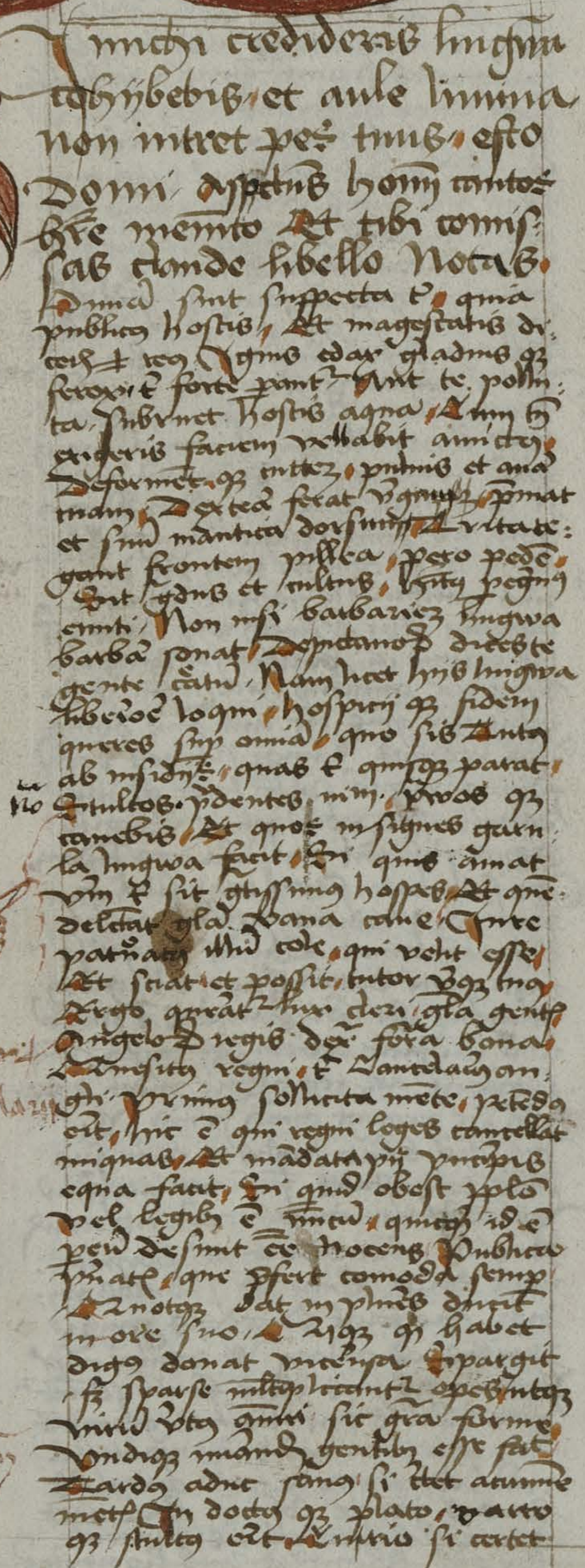
Vexilla regis prodeunt fulget crucis misterium quo carne
carnis conditor suspensus est patibulo. Quo vulneratus insuper
mucrone dira lancee ut nos lavaret crimine manavit
unda sanguine. Impleta sunt que concinit david fideli carmine
dicendo nacionibus regnavit a ligno deus. Arbor decora et ful
gida ornata regis purpura electa digno stipite tam sanc
ta membra tangere. Beata cuius brachiis secli pependit precium sta
tera facta est corporis predamque tulit tartaris. O crux ave spes
unica hoc passionis tempore auge piis iusticiam reisque dona veniam. Te

Pange lingua gloriosi prelium certaminis et super crucis tropheo
dic triumphum nobilem qualiter redemptor orbis immolatus vicerit.
De parentis protoplasti fraude factor condolens quando pomi

noxialis morsu in morte corruit ipse lignum tunc notavit
dampna ligni ut solveret. Quando venit ergo sacri plenitudo temporis
missus est ab arce patris natus orbis conditor atque ventre virginali
caro factus prodiit. Hoc opus nostre salutis ordo depoposcerat
multiformis proditoris ars ut artem falleret et medelam ferret inde
hostis unde leserat. Vagit infans inter arta conditus presepia
membra pannis involuta virgo mater alligat et pedes manus
crura stricta cingit fascia. Lustra sex qui iam peracta tempus im
plens corporis se volente natus ad hoc passioni deditus agnus in crucis
levatur immolandus stipite. Hic acetum fel arundo sputa clavi
lancea mite corpus perforatur sanguis unda profluit terra pontus
astra mundus quo lavantur flumine. Crux fidelis inter omnes arbor una
nobilis nulla silva talem profert fronde flore germine dulce lignum
dulces clavos dulce pondus sustinet. Flecte ramos arbor alta
ut superni membra regis tensa laxa viscera et rigor lentescat
ille quem dedit nativitas ut superni membra regis miti tendas sti
pite. Sola digna tu fuisti ferre precium seculi atque portum preparare
nauta mundi naufrago quem sacer cruor perunxit fusus agni corpore. Gloria

R
Rex Christe factor omnium redemptor et credentium placare votis sup
plicum te laudibus colentium. Cuius benigne gratie crucis per alma
vulnera nostre solvit cathena primi parentis vincula. Qui es
creator siderum tegmen subisti carneum dignatus hanc vilissimam
pati doloris formulam. Ligatus es ut solveres mundi nexus
complices probra [illegible] quem mundus auxit plurima.
Quum [illegible] regis [illegible] ecce nunc [illegible] potentes [illegible]

([illegible])

[S]i michi credideris linguam
cohibebis et aule limina
non intret pes tuus. esto
domini aspectus hominum contentus
esse memento. Et tibi commis-
sas eciam de libello notas.
Quamvis sint suspecta et quia
publicus hostis. Et magestatis di-
citur et regi. Nimis edax gladius quo
feroxit forte parant aut te polli-
ta. Subvertet hostis agros. Cum h
exegeris faciem reddabit amicus.
Deformet quod utter primus et ama
tricum. Dextera ferat vigiwus (?) armat
et sinul mantica dorsum. Vetare
gerit frontem prisca pero pede.
Erit cedris et multus. Ultimi peregri-
cunt. Non nisi barbaries lingwa
barba sonat. Despectamus dicebit te
gente lata. Nam licet huius lingwa
liberior loqui. hospicii quoque fidem
queres super omnia. quo sis tutus
ab insidiis. quas et quisque parat.
Stultos. ridentes in. vinos quoque
tanebis. Et quos in stipes queri
la lingwa facit. Si quis amat
vinum et sit grossus hospes. Et qui
delectat gula. Roma tamen est ante
patruarum illud tale. qui velit esse
Et sciat et possit tutor vero (?) reg-
Regis querat. Vive deus gloria gentis
Angelorum regis dei fora bona
Et sanctitatem regni et Cancellarium.
Et primus sollicita mente. petendo
est. hic est qui regni leges cancellat
iniquas. Et mandata piis principis
equa facit. Si quid obest populo
vel legibus est inimicum quamquam ideo
peccunde sint ex vocem. Publicum
privati. quia confert commoda semper.
Et notum dat in plures dicit
in ore suo. Cuique qui habet
digito donat meliora spargit
Si sparse multiplicantur opesque
Vivid vero quam sit gracia forme
Undique in manibus gentibus esse facit.
Tardus adiit sanguis si erat animi
mens. Et doctus quoque plato. Varro
quoque stultus erit. Tercius si tertet

vis vince. ab ipso dicta si tertet
quotidianus erit. hinc nosse dominus
est res ardua cuncta. Non dirige
quesito. semita tuta patet Nota
domus clusis vice nec cognita solis
Unde. ab hac luce. dives egeni
bus. Illa patet miseris. patet et
domus illa beatis. hic potes letari
adversa quisque suo. Cum restatur
semel et fuerit ianua clausa ad
talamum domini ne egredere tunc. Expecta
dum verba finiat. qui fervet in
aula. confessa quoque domini sint membra
fovendo thoro. Attendes voltum inmi-
trabis. aquatica iniquas excipiat
pectore. tunc pectus erat. Non tenue
undas. odos quod propere erat. Ergo
tota est vita salus quoque dat. Et
faciens illi tua complet in placebit
Et nimis in arbitrio. vis quoque favor quoque
emanet. Et pluribus fieri stelis est.
quod precipit cenum. Terra quoque complanta
stant quoque cadunt quoque suo. Sunt quoque
sola placet sola virtus placabis
Et arte est si desit cetera incurro-
tent. Terra quoque colit patrem statuit
feodat quoque sinecter. Et tamen dos ho-
stes inde. mas quoque domat. Sed sev
una nocent. sev fulminet ensis in
hostes. Non est sancta gerit. Non
est sancta probat. Confer ei quos-
tumque dives. quoscumque potentes
plebs erit hic in se magna turba di-
vi. Et reges videas. quid adhuc
est iusta turba. Et hi si dicat
iustitia verba querunt. Particulam
quoque tua demonstrans excipiet que ma-
net toto gracia. Et quis honor
Et placet hic. totum potest fortasse
placet. Et si displicet displicat. cetera
claude toga.

[V]erba salutantis sint
pauca sub inde faceto
Te dabis obsequiis
hospitium quoque petes. Non gravis
hospes eris. potu cibo quoque verendus
sufficiet vestis non preciosa est. Non oner-
tanis equis falleris. Nec costis est
Nec te comes famulus magna premit.
Sufficiet vel sola domus. visus quoque
patrum. Et animo et alloquio consilio
quoque sum. Et una quid possit. quid spectat
plebs nisi regum vires. una domus
sola docet. Et develatam facie
monstrant aut non pertingat visu
tassibus ille tunc. Et quid sapiens dicit
stulto. quid pauper dives. Et quid
visceo. Scelera si sapis cetera vides
Et sunt leges bellos ante quoque habent.

Exponet Ungaris forsitan ipse tuus
Sic et Ungaros expertes ne tedia gignet
Rare rebus letis sunt juncta minus
Si urbs et Ungaros agites migrare
decernit Nam sibi pungas scita cede
agi Ut tibi Ungarus sit aptus serra
Indis Ut e sunt quinnis Nulla time
da manus Si urbs et taceas sta
tuta tanti incor esto Nec redimis
sagimis via negata tibi Cum satiatus
erit vel tum maiora potabunt Hoc
conductus det ut in tibi Intus atque
reddi Ne tortum quod cupere cingas
Ensis eis infligant tela necem quoque
parent Vim discedens secreta pro
sit in ante Hunc qui agant aliis tu
incor esto tui Denique caro femina flos
feni gladii carnis Hec nil est in illo
quod unus potest amica fortune
visitata puta victoria Femina sunt
scelerum pabula mortis iter Sunt
laquei sunt insidie sunt tormenta
mortis quam non effugiet quos decepta
tenet Quod fortuna dedit et quod
dabit est alienum Aufert hoc totum
cum volet illa Retia penatis
negment predita nocte In quorum
vides retia nectis habere Retia quorum
sunt vides homines quoque ligatos ad
impiam mortem per mala quorum tra
hunt Forsitan ubi dat andaciam
querere Strenuis nil metuens omnia
tuto agit Animus tuto agit quem
nec spes nec timor angit Cum na
mala placuit omnia juste agit

Hesperia redimes aut
vastoris vite lingwa
sed in vo plus et
vitatis habere Inde sit lingua
sit vestes inde gentis salva sit ut
moris rea salva fides Pendeat
ex humeris cui circa coma sit tecta
hispida cesaries barba recisa parum
Sit quoque unus vultus sit frons ornata
quoque pudica presentes quoque manus pauper
carentes erit Cum e conductus fuerit
tenuior ibis Et via sit pedibus quoque
apta tuis Ut si desint longas pe
tentes dietas Contineat quoque pede
publica strata tuos Ungarorum Similiter
Ne quis ledat euntem Ungarum quoque
suas garula lingwa notas Omnia
si nostis loca sunt plenissima Ungaris
Unarius tota torore est juncta tibi
Ecclesiis Ungari regnant et principes au
la Et claustro regnant pontifices
quoque domo Sunt Ungaris clericis Sunt Ungaris
milites Sunt Ungaris mercatores tota
quoque turba simul Rustici in Ungaris

in Ungaris sunt utrique Greci et
in Germanis divites eiusdem in hys at
tenea egressus puncto duplamato p
ges ad aliquas quo mortuum littora
ura petunt Hactenus tandem sera
tum nocte sub ibis Ut valeas esto
sobrius esto quietus Bene parcen
da e plurima bibax quoque loquax
quoque Et cum in more gesseris hostis
eris Emergunt lites modice quas
magnates sciunt Jurgia vehementibus
sota necem quoque ferunt Quia quia vir
tutem gens diligit et veneratur
Si bene credideris unum tutus eris
Non modo tutus eris sed summo di
gnus honore Ut eque libenter fient
cuncta licent age Cancia te seg
gemmit tanta te sonat Illustris Re
gum presidium quoque pacis Hic ubi
debetur sedet sinus quoque laborum
Illa e regum parat illa domum
Anglorum sedem primam pete
sive Britonum Sic Britonum maior
dicte nemo petat Indigenum litem
si quis agit breve longam Digna
quorum non sunt tempora longa brevi
Cum de re constat non sit de no
mine pugna Ne foveat litem longa
caverna diu Denique cuius dicatur du
sit caput ea Britanie Quam tibi
consignat angelus arce minans An
gelus iste quis est aut que domus
ista requiret Namque novos rerum
forma movere solet Hec est illa
domus que tecum prima recepit
Prima sustentit in insula tota fidem
In insula tota fidem cepit fidei quoque
pacientem Predicat extollit audit
honorat amat Londonii magni si
nosti forte datorum non erit ignotum
angelus iste tibi Angelus e specula
totum circumspicit orbem Et corpus pennis
subtrahit atque tegit Sic videt ex spe
cula sic protegit omnia pennis Ut
nusquam non habeat hostis in orbe suo
Hic tempestates primus atque simul
ventorum rabiem temperat atque aquas
Regnis obesse queat non dormit
nocte dieque Stat quoque subiectos un
dique stare facit Accedens primus
precabis ad aulam Ut veniam culpe
promerearis tuis Illic finiti solvet
vota laboris Hic lacrimas gemitus
hic pia tura dabis Excipiat sca
rum cedentem te tota corona Et
laudes pro te sospita leta canet
Denique habes omnibus eis placeat
largire libenter Cum lugent sint

utque tuque dabis Si potes . . . . . . sidera . . . donaris sanitatem recipiat . . . te venite tenere Sic natura . . . tui laudem distinta feci Tracteque . . . iacta timida licet Quod sit ovis sub vulpe latens vulpes vel sub agno pelle leonina dic quid azellus agat Quod leo dum . . . . . . ad agendum regit azellus . . . sub specie passeris attacanus Quod faciat pardi timidi lepores que feroces Et species . . . que sit habundancia lupi Quod . . . . . . pacem statque . . . lem ventus grandis ab imbre cadat Sed quia nemo potest tuetur . . . placet Nemo satis finis quia . . . anea movet Sufficiet . . . te placuisse bonis . . . tur si forte tue sub iudice iuste Non sit iniqua manus tua . . . lingua protax libera donentur . . . suffragia te que Iste bonum ditat ditat et ille malum . . . tus est liber tua non sit libera lingua Quid facient enses si te levius anea tenentet Verba quidem non sunt verba liberaver . . . ba timet linguarum strepitum non solidam tuscat aurem . . . incepta nimis quam sonus . . . meris Exerceant alii linguis . . . pateat auris lingua quidem prodest non tamen magis aure . . . in lingua mens est tibi sit cor in aure Deus patulum sit eius auris parata tibi . . . consequitur . . . oris Et lingue stimulo mens . . . perit Nemo nisi vanus . . . tatur honore Contraria mens . . . quia maledictum movet Frons adamante tibi sit durior ipse adu . . . sta Sit tutus a viciis ne notet ora rubor plena pudore tamen qualem decet illum esse Cum . . . meat vitii sordibus esse nota saltimus lingue quibus modeat ha:

Benas

Vix est qui ipse possit habere modum Illiberta . . . cadit qui . . . miscendo Saepe cadens labem contrahit atque notam Inter multiloquos et grandia verba sonantes Esto tardiloquus esto que pauca loquens Dum linguas acuunt alii tibi calleat auris Et sit diluculo remigio surda magis Nec tamen valeat temeraria lingua loquentis Pectoris ut possit rumpere claustri . . . Si patiens fueris numque tibi verba nocebunt Turbator que tue nemo quietis erit Et . . . pace quam dat patientia nullus Sunt licet . . . contexit arma tamen Utantur linguis tu viribus utere mentis Si sapis a linguis gladia magna venit Nam que sit doctrina vi patientia monstrat Imbelli que manu bella nephanda . . . Quamvis fert armatum que sola triumphat inermis Armatam que manum vincere sola solet Vir patiens forti melior . . . que triumphus Urbis quam mentis dictus est que . . . Sperne malorum . . . venerare bonorum ignoscens volenti Rede nulla bonis . . . grata magis Nulla virum fortem vindicta magis decet illa . . . debet adesse viris In quorum manibus lex sit . . . viget ignea . . . at punit Dum inficit fidos dum cupit esse facit Provocat ad facinus dum sevit iniqua potestas Et sibi subditos non sinit esse pios Nemo sciens illum ledit quem credit amicum Regula fida minus quisquis amicus amet Haec . . . homo solet distincta rigore corda Ista potest hominem conciliare deo Hac duce carpe viam gradienti nemo nocebit Et potius timidas tutus inire manus Illa tamen metuenda manus que celat iniquas Sordes quam maculant . . . colore suo Non quia polluitur et pollunt

Iud multiloquos quos se hic dicit

Patiens non . . . vitis . . .

Vindicta . . . ignoscere . . . et . . .

Ut tuetur . . . potest placere

Nemo esse . . . qui . . .

Lingua maledicta . . . compescenda

Non . . .

. . . illos . . . honore . . .

q Auaros et omnes dicuntur
et q nemo potest vacare libris et
nummis et inde auari vitant ipsos
pt

est fugienda. Sed qui nummus
toruit seva gerit. Ignea pe-
ctora pectora fame q sitim q
Et miseram vitam mortis et omne
genus. Nulla libris erit apta ma-
nus ferrugine tincta. Nec humata
sunt corda vacare libris. Non e-
iusdem libros nummos q probare
prosequitur libros. Grex epicureus
scimus avarice tum fenus carmis
admixit. Surgit et clamat construit
usque forum. Dives tum possit
manus omnipotentis. Avare egen-
tis egestate non satiare potest.
Non satiare potest manus omnipo-
tentis avarum. Dic michi quid
potuit quod reqrit illa manus.
Nonne satis miser est quoniam ne
deus ipse beari sufficit. Ultimus
quis miser esse potest. Nummipe-
tum libricolis nequeunt simul
esse. Ambos crede michi non ca-
pit una domus. Ergo tenere in-
stos nec ab his nisi tristia credi
sperens. Nam miseri tutor quis
nisi stultus erit. Est antiqua
nimis et est sua vox. Avarum
docte patres cuncti atque catho
Nam quod bonum quam quo caret
cum desit avarus. Decubet incu-
bet res aliena tamen. Semper
habundat qui rebus nouit uti.
At mens utendi nescia semper
eget. Parva potest dives et plurima
pauper habere. Nescit egestatem
dives egenus opes. Nullus amicus
ei qui multa cupit nisi amicus
Est sibi cui res nimium aliena
placet. Si cupidus est hostis ca-
ueat ut hostis. Si sit amicus
eo tantum esse sciat. Iuret cre-
de minus non iuret crede noli
iuret non iuret hostis ab hoste
cave. At fugias quos livor
edax felicibus hostes. Sic facit
ut vitus flecte nulla quodcumque
neribus fortasse tuis placabis

Auaro

avarum crede quo cesses nondum
esto miser. Altius ima gaudet
merus invida forte tincta q
vitia comoda dampna pretes.
At nisi festinus fugeres te plura
morantem. Hec pateris dici pauca
vel ista tene.

Incipit prologus Pollitrati
De Eurialo Ungaro et Lu-
cretia Senensi amatoribus

Iocundissimum cum in
multis tum in eo ma-
xime est beatus sen-
tius quod omnium mestiti-
orum loci et temporis extimpta
modest molestia amicorum sibi in-
vicem presentiam exhibent. Et res
situ dignas aboleri non patiuntur.
Nam et artes reparant et evange-
licam fidei totius religionis
officia q cottidie. Hec certe
deficeret usus eloquii. Insi in ame-
ditu mirifice hinc beatum usum
mortalibus divina nunciato [illegible]
Era maiorum que sunt instrumenta
et fomenta virtutis. Nam omnia cuncti
gerunt aut gesserant. Insi prisca soli-
citudo scriptorum et triumphata in-
certa diligentia eadem ad posteros
transmisisset. Siquidem vita brevis
sensibus hebes negligencie torpor inuti-
lis occupatio. Nos paucula scire
permittunt et eadem iugiter excutit
et evellit ab animo. Secundarum scire
inerta et non fida ab memore
noverca oblivio. Quis enim alterum
diceret sciret aut Cesarem. Quis sto-
icos aut peripateticos imitari
nisi eos insignirent monimenta
scriptorum. Quis apostolorum et martirum
amplectanda imitaret vestigia
nisi eos perscripta divine litere consecrassent.
Natus triumphales te presunt
illustribus viris ad gloriam. Cum et quibus
tantum et quorum sint ipsa docent
in scripto liberatoris pace fundato-
rem quietis. Tunc demum impera-
tor agnoscit quem nra per brita-
nia genuit eduxit Constantinum.
Nullus enim Constantini gloria claruit
umquam et sub nt scripto cum dico
Idem de Agnini et cunctis Imperatoris
pro modicum tempus gloria dein quod

impedita ai-
stras et ipsos
mesa

memoria alterutrius scriptor historico
interrogatur quot et quantos arbitre-
ris fuisse reges de quibus nulla pror-
sus memoria est aut tenuis. Nil ergo con-
siliosius est scriptoribus ipsis, quia literarum
et scribendi ingenio gravium primorum
contulit enim eis gerunt egregia
spectius tenebris obducenda nisi
literarum luce claruissent. Scripto-
rum aut sonorum aliorum com-
pertum est assidue echo que audis
in silvis plausus extra theatra;
lex desinit enim adhuc tamen cepit
rō in dolore solacium, recreatio in labore,
in paupertate iocunditas, modestia
in divitiis et deliciis, fidelissime
a curis mutua. Nam a vitiis et
dimittit anima et suam et animi quidam
est in adversis iocunditate perficitur
tamen ad legendum vel scribendum otia,
motus intendit animum. Nullo in
rebus humanis iocundiore animi vita:
occupatur nimirum exercitio, nisi
forte divitiis comparanda devoto
serendo diviniis insistat collo-
quiis; aut corde per caritatem dilata-
to deum mente contempleat. Et mag-
na eius aperit se copia quod medi-
tacionis manum porrigit; ergo crede
quod omnia huius modi dulcia his
collata exercitiis amarescunt. Eo
quidem magis quo tamen semper integri-
tatem et ita incorrupta iudicii
puritas viget animi. Nec ergo
inmari quare aliquem gradum scale
que nunc sola nocuit ascensio
potest quoque monuisti non ascende.
Quare maioribus me non ingero
curiis, tamen et hippocratis vestigiis
4o insiciet sum suo, qui interrogatus ab amicis
quare non infecundis negociis
vacaret. Respondit: ego non locum habet
tallet ego nescio, quo ego ca-
leo locum habet nescit. Ego aut
contemno que illi ~~aut~~ amici ce-
bunt, et que ego cambio illi con-
temnunt, amare magis quam
non possidendo aut rumpo finem
si habeas solum non potest. Qui
me in tenellis magis tenendum
tenuit et tenet adhuc tamen ob no-
a iure sentienti. Nam cum annis annos
fere duodecim migratum te tedet

et penitet me longe alii institutum
et quam factores philosophie lactetum
uberibus ablactatum quod deceat ad
prosapientiam trasisse tectum; quam
ad collegia iuratorum, et de quibus
senio in eadem differi conditionis nisi
quod rector et pastor si sacris eis effecit
statis ferme motum in solide virtus firmi-
tamento nec agitatus arundinea levitate levite
nec deliciarum fecerunt molliorem sed ipsi
que modo in paratas imparatas vanitati.
Unde tu est dimisse parentie, extensus mul-
tum laudum preconiis quasi arcum
erigant triumphalem ego vero ple-
beius ferentes fistulas multis ecclesio
qui liberum sunt ad honorem tuum
velut lapillum in acervo promorum
monumentorum conicere; sciens quod sit nota
licet unum placeat levitate; sic et
dictatum scribentes non potest despicere
singulas, parte quantum tenalogis et his
iniquis insistit quibus ingenio viget
parte aut usat industriis philoso-
phicis in singulis fingendum sit, aut
sequendo relinquens arbitrio sapientie.
Et quia ne ledant aliquem cum
contineant exemplum in quo vel nugatorum
possit argumentum te vicarii me etatis
elegantissimum dicam cognomine et que
videntur in mei similibus arguenda
describere. Erit enim tamen ineptias
suas lector vel auditor agnoscet
illud ethicum reducet in animum,
quod mutato nomine de te fabula
narratur. Semper enim omnes noverint
quibus in senectutibus ingerit occupatus.
Erit deinde dico annos docere senectam
sum morum luxuriosum ad Decimum
pammachium scribit Iheronimus et ad
plerumque castigat excessus, et exemplis
aut blandientibus temptat ineptias
negotium tunc ipse meciat; et quod sapi-
entis est, ex tempore diceris, de a de
indicet. Cupido aut turpitudinem asp-
iciens sonat, non in se quam nomen
est in incipiens et similes mei qui
metum capiunt emendariant in eos
qui relapsi in facta omnem reprehensionem
equanimiter ferunt. Non enim quod nichil
tamen processus ætatis, et prius etas
corrigit dum pietas suis malis
obnigat. Erit enim corrigetur

Oraciunculis et studiis ut decembri liber-
tate utantur indulget omne aufert vicium
ridenti complacens amico tangit et
admissus circum precordia ludit.
Que vero ad rem pertinencia ab
ipsis auctoribus se animo ingerebat
dum conferrent aut inquirerent con-
tinuam inserere tacitis interdum nomi-
nibus auctorum, tum quia ut poete
exercitato in lectionibus pleraque plenissime
nota esse noveram, tum ad lectionem
assiduam magis attenderetur igna-
rus. In quibus si quid a fide veri
longius abest in veniam debere
confido, qui non omnia que hic
scribuntur vera esse promitto, sed
sive vera sive falsa sint legentium
usibus inservire. Neque enim adeo
astrictus sum ut pro vero asseveram
quia preceptoribus olim te-
nero studio lecta sunt aut que in rusticis
urbanum conventibus paupere te-
cto accepi et similia. Sed quia
hec figmenta nostre fraudulentie
instructionem non ambigo. hoc quoque
ipsa quibus plerumque utor aliena
sunt, nisi quia quicquid ubique bene
dictum est facio meum, et illud
nunc meis ad compendium nunc
ad fidem et auctoritatem alienis ex-
primo verbis. Et quia semel cepi
revelare mei archani arrogantiam
meam plenius denudabo. Dum er-
go qui quicquid in verbo et opere phi-
losophantes occurrant meos clientes
arbitror esse et quod maius est re-
dico in meam servitutem, adeo quidem
ut contradictoribus suis sepius pro me
linguoris obiciunt detractorum.
Nam et illas laudo auctoritates neque
[illegible] vidi ut [illegible] nec So-
cratem, Zenonem, vel Platonem aut
Anselmum disputantes audivi. De-
his tamen et aliis quorum ignoro ad uti-
litatem utcumque plura credo, tamen ne
videar contentiosus [illegible] et me offi-
ciosus fateor vestigium esse mendacii.
Si aliter emulus non quiescit
quoniam et ego meum conscientium
habeo et famam ne mendacii

reum esse conscium qui scriptum
non quam omnibus theo[illegible] medicis, adeo
quod ut nec passim poetis
sceleribus veniat. Tumida facies et
rubicunda lingua procaci
infusa et paratior moechos toto
de alienis signam corrupte suos
nemo excepit [illegible]. Quibus ipse
sit et ab inimicis tempore dictum
et plane cognoscet quia mendacium
esse plenam non confert nec in-
ferant sinat auctoritatem. Procedat tamen
et publicet, arguet meum eorum
vel auctoritate mendacium et ego
vel ad tanti vatem non refugiam
emendari, immo et amicum dicam
qui meum castigabit errorem.
Si tamen alicubi auctorum alteri-
gnam sepius interpretatur. Non
eo constabit me esse mentitum
tum [illegible] historia-
tos qui frequenter adulantem de-
fendent sint sententiam et in pluri-
bus achademice disputantis pro suo
modulo que occurrebant probabi-
lia sectatus sum. Nec Achademi-
corum erubesco professionem qui
in his que sunt dubitabilia sa-
pienti ab eorum vestigiis non
recedo. Licet enim secta hec tenebras
rebus omnibus videatur inducere in
illa vite examinande sedulior
et auctore Cicerone qui ad eam
in senectute divertit. Quia nullo
profectum familiarior est. In his
tamen que inciderunt de providentia
et fato et libero arbitrio et simi-
libus, docui sunt me achademi-
cum potius esse [illegible] quam eorum
que dubia sunt temerarium
assertorem. Scripturam quoque testimo-
niis ad eorum explanandam sine
quibus usus sum lecta tamen ut ne-
mo fidei aut bonis moribus
videtur adversum, quasi similis
tam modernas quam veteres
eas in commentariis vitas quem-
[illegible] Benignus facies non dubium
una non diversa tamen qualem
[illegible] esse solum, omnia vero tua
[illegible] examinum ut lector et
instet corrigendi quia [illegible]

scribendi gloriam debeatur. Inequalitas ac voluminum varietas est occupationibus ascribenda quibus tanta sic distractus ut vix quicquam alicuius scribere licuerit. Dum in Tolosam cingitur ista aggressus sum, et me cum aliis magistri Panlyppe adeunt illud valens(?) volebat, amo[r] est otium sine literis mors est et vivi hominis sepultura. Si quis ignotos auctores cum Laminio calumniatur aut fictum redivivum plerumque asserunt cyceronem sonantem et philosophos satnaha[?] recentes accuset, aut auctorum meorum que fingunt indulgeat. Ex publice communi utilitati. Preterea lectori et auditori quilibet possit devocionem supplico ut me pro misericordia tam dignetur in orationibus suis, et erroribus meis qui multiplicitate sunt sepe immo semper variam studeant ignoscere. Nam et ego spero me promereri ab omni tempore suo dum, et corde et voce incessanter pro indigentibus oro, ut actus et cogitaciones meas omnipotens et miserator deus emendet, et ne precor rapiam erroris spiritu, suo interius mentis illustrare dignetur magni consilii angelus.

Incipit series capitulorum libri primi Policraticon ut supra. Cuius materie nocet fortunatis. Capitulum primum.

De cunctis in studiis alienis. Capitulum secundum.

Distinctio officiorum et opportunitas institutorum veterum. Capitulum tertium.

De venatica et auctoribus et speciebus eius et exercitio licito et illicito. Capitulum quartum.

De alea et usu et abusu illius. Capitulum quintum.

De musica et instrumentis et modis et fructu eorum. Capitulum sextum.

De dissimilitudine angustie et Neronis. Capitulum septimum.

De histrionibus et mimis et prestigiatoribus. Capitulum octavum.

Unde dicatur prestigium et quis sit auctor eius. Capitulum nonum.

Qui sint magi et unde dicantur. Capitulum decimum.

De speciebus magice. Capitulum xi.

De his qui incantatores. Capitulum xii.

De ariolis. Capitulum xiii.

De aruspicibus. Capitulum xiiii.

De phisicis. Capitulum xv.

De chaldeis. Capitulum xvi.

De imaginariis.

De coniectoribus. Capitulum decimum septimum.

De chiromanticis. Capitulum decimum octavum.

De specularibus. Capitulum decimum nonum.

De mathematicis. Capitulum vicesimum.

De his qui falso sunt falsificatores. Capitulum vicesimum primum.

Quod sit sortilegi(?). Capitulum xxii(?).

De variis ominibus.

Incipit liber primus Iohannis Policraticon de nugis philosophorum et curialium. Cuius materie nocet fortunatis. Capitulum primum.

Inter omnia que veris solent obesse principibus nil perniciosius arbitror quam quod eis fortune blandientis illecebra a veritate subdola vel turpi affectu subtrahit veritatis. Dum claritas suas et delicias ostendit, modo quibus delicati sensus titillent, vehementissime perfert et accendit, ut animi multiplicati et temporaliori scandalo captus, quadam alienatione sui ab interiori bono deficiens, per exteriora mediata variis concupiscentiis evagetur. Noverca siquidem virtutis prosperitas beatitudinis seu potius applaudit, ut noceat, et infelicitati succedens(?) sit in via fortunatis obstetrix ut in fine peremtrix. Oportet, convivis suis ab initio propinat dulcia, et tum inebriati sunt, letale virus infert. Et si quid deterius est, quo prosperitas claruerit amplius, eo stupentibus oculis, derisione, infundit caliginem, et prevalescentibus erroris tenebris veritas evanescit, et extirpata radice iusticie, segetes germinat viciorum. Lumine rationis extincto, et cecus homo tam instabili fertur improvidus. Sic rebus terrena(?) vilescit, sic imago creatoris quadam morum similitudine deformatur in bestiam; sic a conditionis sue dignitate degenerat homo, vanitati similis factus, eo quod ex honore collato intumuit, et a timore perdidit intellectum. Deus enim eo indignior qui suis ipsius contempsit sui noticiam, quin totius(?) quod potestatis sue data excedat mensuram.

Prosperitas plerumque adversitati obest(?)

in usum vite et solum repara
tio per usuraria quadam accessionem
et venali repetendum invite dispen
dia prodigit, et in commerciam aucto
ris effundit. Alius eo blandius
qui et defectu rerum et in pulsum
libidinis proprie alea mittit nego
tia, et non modo negotiis sed et alienis
etiam iugiter occupat. Alius eo
bestialius qui omisso officio dimi
dia nocte surgit et fatigatur ter
mino venatorio industria studio
conciliationum singulorum sectantur obstupimus
temporis et fame iactura rerum
laboris quam dispendio de nocte ad
~~noctem~~ noctem perstat ad bestias.

Capitulum 2m quod in studiis alienis

Aliquando affecto excitat so
nare ut officium non induat
Siquidem ut inquit dicit
alienum quam vetitum fuerit
~~sp~~ fuisse nullus. Nam cum ex natura
sint pares quia sunt omnium que officia
sunt propria singulorum. Alius itaque
ex officio, alius ex natura, lex nature
sub ex officio debeat. Pristinum prospe
res est impingere natura nature et sa.
legum instar parentis leges eva
tuae, et auctoritati eorum honorem debi
tum non referre. Quod tamen ratio
et honestatis causa admittit non
est simul alienum. Siquidem modesta forte
obtundit ut utilitas subest et
quem notat hoc etiam pro adversa
officia ut nature. Cum aut in prosperis
alterius statum est et simul eorum
et usus quamquam non licet. Animi
itaque contracto proprie est aut timens aut
erroris.

Capitulum 3m distinctio officiorum et politica constitutio veterum

Primi gentiles iustitiam que
politica dicitur preceptis et
moribus informantes,
tunc quanto res publica honorum subsi
stet et viget. Unde quoque sunt rebus
et studiis voluerunt esse contentum
urbanis et suburbanis colonis quam
ut rustici sua singulis loca et stu
dia prescribentes, solitudo sapiento
rum et utilitate publice serviebat ne
laboris et industrie fructum unusquisque
recipiebat ex merito. Nemo quod esset
alterius usurpabat, manente in omnibus
individuo ratione officium. Primus
quidem et medius urbis floruit
Ariopago sessit. Ubi ad singulas
professiones venit vero unusque officium
exhibebat discretionem congrua institu
ta officiorum. Una quam quidam
salutis et vite civium derivabat.
Porro in his vero venandi ars ut
officium veri permittit, atque ad pisce
urbanos tum venatores et agri
cole certe quam incole rarum ab urbi
bus Nobiliorum quam tenui longius
arceant. Unde cum iniquum est
Nobiliora ingenia studiis de hone
stare moribus, et eos quos ardua
et strenua monet officia volup
tatis aut vanitatis occupationibus
agitari. Ubi si licent exerceat
venatio artificium ut officium,
sic tamen leviter eam esse aut
maleficium censuerunt, et isto
punientes eos qui eam tamen of
ficium usurpaverunt.

Capitulum quartum De venatica et auctoribus et speciebus eius et exercitio licito et illicito

Et primum quidem tebanum si
dem si sequamur historie
carum commenticiam
omnibus statuerint et se
quo suspecta sit omnibus gens se
da parricidiis incestibus descendit
in signis fraude nota. Primus
hinc artificium vel potius maleficium
in precepta congessit, quibus se
modum ad gentem mollem imbellem
quam levem et impudicam frigies
locum transmittet. Ariserunt eos
atheniensis et lacedamonii pote
ntiores historiarum gesta narrare
morum quam censura vanis figmentorum
in ventris obtrectantes. Sit tamen
ut ex cautela maiorum utilitatem
induxerit aut ex lepore poematis
voluptatem. Ganimedes itaque raptum
ferunt ab aquila Dardanium ve
natorem ad pocula, a quibus ad
illicitos et naturales transtulit a
plexus. Elegans utique tum et
lepitas fieri posset ab alite et
voluptas sobrietatis ignara cupi
dinis libidini prostituta non eru
besceret. Dux Thebanum usque
maiestate illius que in ~~est~~
filius se toneat tum ab errore
proderem se revocavit affectus

Margin notes: Augelent · venerum · edictum · feda · loquor

Margin (red): Contra iura nature · prescia res publica subsistat et vigeat

plus humano sensu se in bestias
exuerit biformitatem. ceteris quoque te-
ferinis tum domesticos tamen vo-
ce et vultu integre abiecere vide- mitere
tur consuetudinis totius sibi sive
dispendio cornutis moribus patuit
etiam forte deam venatoribus preferunt
quia mollicie haec ut in alia ma-
licia deos suos volunt infamare
apri dentibus extinctum adonidem
deflet venus licet eo tum vena-
torum ut robustam conveniunt a Baro
tum Cartaginis vacaret alte
hospitum amantium vota consti-
ac instituit nisi eius ob opportu-
nitate venandi dilapsum comitum
silvarum latebras restaret. Erit
forte quia studium hoc a conscientia
turpitudinis odit lucem. sic eos lite-
rat amoris gaudia solempnes hi-
ci preferunt ~~tede~~ thedas. Iam
iam dabis priorem illustrem qui huic
voluptati vehementer inheserit. sic erit
antipodem terra licet aut Cynthia
placeant Cremona victor Alcides
non voluptati sue sed publice pro-
spexit utilitati. Aprum Calido-
nie vastatorem stravit Malea-
ger non indulsit animi voluptate
sed hoste patriam liberavit. Ludit
auctor Veneris Romani corporis
corporis non vane voluptatis solacium
sed sibi et sociis quesivit solatium
suffragium vite. Opa singlorum
ex eventu et proposito colocantur
res quippe decora est si honesta
causa processit. Aviis sunt homi-
tum quia consistit excitum ut non
tam sua quam aliena virtute cum
bestiis dimicarent. Cum diu in
felicem bestiolam legionibus cum diu
tanto fortissime predabitur appara-
tu Ubi pro tandem preda cervo
forte ut capreo venantium labor
cessit contulerit fit plausus intollerabilis
exultant venatores. capiut prede
et solemnia quam spolia triumpha-
tibus preferunt. Regem capa-)
docium captum credas sit cornicines
tes et tubicines videas vocato-
re gloriam declarare. Illis interim
indicat femina spectat sile-
tium sit. si forte preda nobilior
statuamentibus parum sciande quia
militis pressis prostratur. Ubi capi-
olibus ut leonis cedit triumphi
gloria reputatur indignum. Preterea ab
Octavio Cesare capitulum usque ad tempus
Tiberium ac Germanicum sepultum
agrestis nisi lupus aut hostis inanimi inanior
or leo forte ut tigris aut pardus
in predam evenit. Quia quidam iratus
deo propitiante rara gloria est. cum tu
torum tam prohibitas aliis vanis ve-
natum studiis occupetur. Albani
quod in Hasia tamen sunt leonibus
ferociores. qui eos virtute tamen et sine
gentis artificio quasi imbelles best-
ias perimunt. Lambus quod illis
non feram fortior non animosior est
hos hercules lennio et victo hydra
ab Italia Nemone transiit in
asiam. eius virtutem qua leones ster-
nerit quasi hereditariam delinquerit
ad hoc transmissum eorum artem exigit
et artem facit. et sunt hunc cons-
tam cronominata volanti cultello
inter pungiorie stricto. inter ebetitate
materie mirabilis est se tam solemniis
eorum gaudet interesse. Cave tamen
ne in artem loquendo quoniam of-
fendas. quia aut vapulaveris. aut
excomunicaveris iustitie bonorum omnium
si eorum figmenta non noveris. Hec
sunt nobilibus iuris liberalia nobilium
studia. hec sunt prima elementa
virtutis. hec via felicitas ad beatitu-
dinis cumulum compendiose perducit
recarunt. quo maiores nostri non nisi
laboriose virtutis gradibus docuerant
ascendendum. Emilianos et ligures
gallos derident dicentes eos testa-
ceta conserto. Viciniam vocare qui-
tos auxilium implorare presidium
si finibus eorum testudo immineat
quam optat expugnare. Et ideo obpugnari
tempore quam eos nunquam tingentes cota-
nus casus reperint in paratos. Vi-
ro quomodo huius laudibus notas effu-
giunt cum maiorum Cumulet egre-
gioris felicitudine et amplior similiter
solemne bellum edant bestiis indicere
dum Vlos in minimis presumunt cum
quibus humanum genus instans eorum
exigente malicia exercent inimicas
lupus vulpes ursus et quecunque
fera nocentior est maiorum agrestis
occasium et solitam poterit malitiam
in venatori furie non veretur. Et
Hal Hanibal occidisse Romanum
qui mandato eius sinuz etiamne per-
cusserat elephantem dicens eum
indignum vita qui cogi poterat

dimicare cum bestiis. Licet venatica sit
cum et invidia voluisse captivam hin-
c inde triumphi gloriam illustrare, et
in famulas bestias ignarum virtute gen-
tilis teneritatem intumescat. Quo quid dignius
est vita, qui nihil aliud novit in vita
nisi vanitatis studio saevire in bestias.
Nos vero species illa venationis ob-
lectat ut aves avibus insequantur.
Et tamen hoc genus aucupii venationum
teneritas ammittendum minorem quidam
putant infamiam, sed non impari levitate
venatica quae tam excessit quam aerea
quanto splendidior tanto suspectior est. — splendidior
Auctorem antipatrem sive ab anti-
quis historiis Ulixem proferunt
qui primus ex Libya armatas
aves attulit Graeciae, quas suam
[illegible] et gratam ad imaginem videtur
in cognatum genus exitium armarit.
Est quidem magno se vertens iudice
et qui mores hominum multorum vidit
et urbes, cuius prudentia nullus po-
tuit insidiis sub plantatis cuius tendi-
culas, nemo hostium in decipulis e-
vasit. Cuius denique in [illegible] militia
Ulixis promovit exercitum quam quam
mille carinis armata multitudo. Sed
ipse huius exercitii artem laudat an-
tiquam, cuius carminibus et poculis circa
nam mentem dicitur inmitasse, eo quod
arte vocum et verborum circa alliceret
[illegible] hominum et sue voluntati con-
formes in usus proprios transformaret.
Heres itaque propinata sunt venena
suspecte voluptatis, sed ea cum videns
[illegible] velut noluit bibere, ne
[illegible] dona [illegible] et [illegible] vi-
ve cogeretur. Unde quia sapientia omnium rerum
novit usum, providus vir et circum-
spectus finitis laboribus et erro-
ribus cum [illegible] Penelope et
affectus Thelemachi nec agnosceret
redeuntem, quod dampna sociorum
quos tanti exitii dispendium tulerat
Graeciae compensaret. Ad [illegible] fuerat
fides canis cui soli infirmitas fa-
miliaria viginti annorum [illegible] me-
moria domini [illegible] redeunti applauderet
abstulerunt, nisi de laude [illegible] ra-
tionis venatorum circa Ulixem resulta-
et nomen tantum studii Thelemachus sim-
ul [illegible] ex parte illius [illegible] dicens
allata esse nove voluptatis solatia,
qui amissis parentibus Troianam
belli damna sentirent. Unde et ar-
tem in senectute esse conditio quam
convicio

sapientia omnium rerum novit usum

admiranda

ab unico filio tantum ut studiis
sequestrare, quod ut esset incredibile
[illegible] quam [illegible] in
[illegible] venationum potens est. In quo
potestas nam [illegible] nisi possess
[illegible] promissa sunt
ad rapinam. Venaticis etenim est
et ad modum laboriosa et sine
dampna sumptuum cuiusque successione — successiva
sum utilitate compenset licet plu-
rimi venationum exercerant ut sub
eo [illegible] sumptus faciant par-
tes. Domi karius [illegible] in
mensa aliena, multitudine in
vitiant, dum saltus silvas lacus
quam [illegible], canes indutos [illegible]
[illegible] contentos cibis
dum [illegible] et famulos quos
mactat [illegible] inedia et
tormentis [illegible] affligunt,
quos quam labor immoderatus [illegible]
rit voluptatis aut potius vanitatis
ymagine consolentur. Ideo denique
[illegible] captivat [illegible] athgre, quo
[illegible] venationis edictum censu-
erunt esse [illegible] et artem ulixis
venatoris cum exercitio publice
admittendam [illegible] vates [illegible]
[illegible] Marcellum
cum de [illegible] adulum [illegible]
[illegible] dare. An avem
[illegible] in captivam amici
[illegible] formam in [illegible]
[illegible] Cum vero [illegible]
orem ad [illegible] retulisset [illegible]
[illegible] cuius [illegible] ut [illegible]
iniusta, que a [illegible] iustitia
abiret et [illegible] a peste in [illegible]
bili liberaret [illegible] implet
est. Unde liquet [illegible] voluptati
[illegible] et [illegible] utilitatem
Inseruit [illegible] antro
si [illegible] per omnia tradit esse
instituti Achilles lire [illegible] et ci-
thare, et in traditus ad silvas
in strage ferarum [illegible] et fe-
do [illegible] natura
timorem quam mortis abiecit. [illegible]
quam [illegible] nutritorem
Nempe qui hiis studiis aut de-
sideriis insistunt [illegible] sunt
et abiecta [illegible] per
[illegible] morum prodigiis conformant,
[illegible] ad lascivia
a lascivia ad voluptatem et
cum [illegible] ad flagitia et
induruerint

querunt illicita contrahunt congregant
dia per labores fenores illicitos
Curiosior est si quando processerint res-
tant avidius que ex inanitate fu-
erunt. Inde venatores omnes ad-
huc institutionem redolent centauro-
rum. Raro invenies eorum quem-
quam modestum aut gravem, raro
continentem et ut credo sobrium nun-
quam. Domi quippe Tyrones
habuerunt, unde discunt cenare
namque iubente Circe centhau-
rorum a quibus fame riccabe non
rediit. Nam si hystoriis qua-
stus poetis decolorare feruntur
fides subtrahitur, illi utique credi
necesse est que ex eo quod scriptura
est digito dei irrefragabilem
apud omnes gentes sortita est
auctoritatem. Primus ergo ponitur
Nemroth robustus venator coram
domino, eum reprobum fuisse non
ambigis quem omnis doctorum turba
condempnat. Tradit historia in tantam
elationis erupisse vecordiam
ut non vereretur ira temeraria
eius, tum consortes conditionis et
nature quos ingenuos illa creaverat
sibi adiceret servituti. Tirannidem
suo fastidio in contumeliam creato-
ris a venatore incipiens in tyran-
nis alium non invenit auctorem
quam eum qui inter sedium et
volutabro sanguinis dominum conte-
mptum dedisset. Cepit enim potens
esse in terra. Sic namque scriptum est
eo quod non expectavit ut acciperet
a domino potestatem. Principium reg-
ni eius Babylon. Dilatatum quoque est
in terram Sennaar, ubi cum tota
terra esset unius labii eorundemque
sermonum, in celum erecta est
turris babel habens lateres pro
lapidibus, bitumen pro cemento,
non habens in fundamento petram
tamen singulari soliditate constructa
omnis edificatio in domo tota
lesit. Sed in superba temeritatis
ab unitate dispersa linguarum scin-
ditur unitas et prima confusionem
meruit, que in se contra dominum
machinata est gloriam. Exiuit ab hac
proverbium quasi Nemroth robu-
stus venator coram domino, forte

quia tante elationis in se extiterunt ut nec
verentes penam diluvii possent mitescere
quin in odiis domini superbirent. Et ob-
sequium quod ab homine domino debe-
batur sibi consummatum usurparet, cum
constet quod confusionem linguarum di-
luvium antecessit. Babylon quidem
calce ante vinculum turre incho-
at, et quod ipsius regni que subversa
est cast(?) construxit paulo post per-
tinaces quibus quisque iniuriam perpetrat
patria sceleris maledictione dampnat.
Esau quoque venationi exercitus et
benedictionem patria meruit de-
fraudari. Unde filius collegit
escam ut cum moderato esu len-
ticula contempsisse prero-
gativam primogenituram digno
patrio et suo distrahet, et iniquo
servituti hereditarie subiunxit et
imposteros, ut ditioni eius mino-
ris qui domino degebat colla sup-
ponerent. Sanctificationibus pilis hor-
rebant manus, ut eius lenis esse
poterat actu, silvestris moribus cul-
tu quoque vestis Persicus domum redim-
pleat. Qui assiduo venatu utique
abiecerat condimentum, fratrum san-
guinem sitiebat et se adeo que
sibi divina gratia de patria bene-
dictione fraudavit. Placatus ac
innocentibus non est veritus adorare.
Venationis autem auctorem iacti-
tant fuisse Machabeum, qui ma-
ioribus occupatus huius voluptatis
ut creditur virtutum dux dixit cetera
terram. Egregia signis bella gessit
fratribus restituit libertatem. Leges
erexit, cerimonias innovavit
mundavit sacra templi frangem.
Unde sibi cedebat provenisse
victoriam. Coronis aureis decora-
vit, nullus quoque illius in actibus
surrepsit, preterquam quod tribui sibi
nata voluptas. Postremo pro sa-
lute fratrum fusus in acie ger-
manos tamen belli reliquit he-
redes. Ab etate prima tamen romas le-
gem non transgrediebatur. Consule pat-
riarchas, talem legem, ipsi adducas
procede ad iudices, ad reges

Nemroth
ambigis
Esau
Machabeus

progenie patrie semine prophetarum s(an)-
ctis ipsi officia et studia p(rae)stan-
tes, quos inperire vet veteris
testamenti legis exercuisse vena-
torem. Nempe Idumeos et Hysma-
chelitas, et gentes que deum ne-
sciebant vel sunt invenit propheta
sicut manum domini in spiritu
notamus prophete. Inspiravit nom(en)
prophete dicentis, qui in omnibus con-
cludunt ac si tanta subiectionem
prenunciat eos, quorum vita eorum est
...eius evanuisse cum omnibus eos quod
subiecta prenunciatione ad inferos de-
scendisse commemorat. Interroga
patres tuos et annunciabunt tibi, maiores
tuos et dicent tibi, nusquam legisse
sanctum venatorem; quod si nomine
venatorum de prophetica promissione
blandiris, qua se venatores missu-
rum dominus pollicetur qui de montibus
et collibus venentur erroneos,
bestialem vitam increpare non com-
mendari venationis vanitatem; nec te Plaa-
cidus vel Eustachius martir quondam
insignis, quem de propria non commemo-
rat in scriptura assertus venatorem a
domino visitatum minus demulceat
aut forte presentem Ethice rabiem
laudas, eo quod ... ad applausum vena-
tionis Paulus, et inter alios sanctus
Gregorius Evangelii predicator pis-
catorum; sed sunt viri illustres Alle-
xandri forte vel Cesares venatui
dediti, numquam philosophi aut aliqui sapi-
entes in populo, numquam Socrates, Pla-
to, Aristoteles, Seneca, Boecius, aut
qui totius non urbis sed orbis eva-
cuavit ... omnia in se amicabiliter
sapientia et virtute ... Archita Pla-
tonicus, ut redeamus ad nostros qui
et veritate doctrine, virtutis exemplo
et fidei auctoritate precellunt, Ambros(ius),
Augustinus, Iheronimus, Gregorius, Vincencius
quorum denique de toto cetu patrum
venationis hunc agitant infirma
virorum quod tempus ... exemplis
exemplis ab huiusmodi inquietudine

temperare ... patres nostros inter
venandum veteris vanitatis ... ma-
chis indignatio divina perstrinxit
bestialem sepe mereri vitam
vite, qui dum sicut bestialiter
vivebant. Regibus quod ipsis manus
domini non pepercit, et in malitia
eorum condignam et gloriosam exercuit
ultionem. Non equidem eorum iniuriam
vel causa ... inopia recitavit, sin-
forte causa quam parum ...
sed ne mentes legentium adver-
timmoderato dolore sauciatas reca-
tur ... restitutionem ... vulneris cum
ulciscimur. Domestica namque sunt
exempla quamplurimis. In tantam
ad hanc vanitatem instructi
exempla ... ut hostes
nature fierent conditoris sui imme-
mores, divini iudicii contemptores,
dum in vindictam ferarum imaginem
dei exquisitis suppliciis subiugerent.
Nec veriti sunt homines pro bestio-
la perdere, quam unigenitus dei
redemit sanguine suo. Que fe-
re nature sunt et de iure occupantis
fiunt, sibi audet humana temeritas
in specie domini vendicare. Et
idem viris in omnibus ... sibi
statuit, ac si clamitet sui inda-
gine universa circuisset. Venatorum
magis meritis predicas ... parare
avibus laqueos tendere allicere
modulis vel fistula aut quibus-
cumque insidiis supplantare ...
deo sepe fit ... vel ut pro-
scriptione bonorum mulctatur vel
membrorum privatur salutis dis-
pendio. Volucres celi et pisces
maris communes esse audieras; sed
hi fisci sunt quas venatica
exigit ubicumque volant. Manum
cohibe, contine ... abstine, ne
et tu in penam lese maiestatis
venatoribus cedas in predam ...
novalibus suis arcentur agricole
dum fere habeant vagandi li-
bertatem. Illis ut pascua auge-
antur predia subtrahuntur agricolis,
sationalia insita colonis cum

venatorum nullus legitur sanctificatus

imp

judeos

alvearia

pascua armentis et gregibus
alvearia a floribus excluduntur
Ipsis quoque apibus vix naturali
libertate uti permissum est. Ubi
deus ubi quoque ostrum pestes que
non feras sed delicias potentum
flagitant toto potentatu
suo non possunt abigere. Tu et
tolera in ulteriori hominis avaricie
actione sive avidos infestas
rete coerceat. Sed si hoc fuit
in annos cogeris facta redime
vel amitte. Elige utrum malis
de expressio. Iuxta iudice qui-
ritum rerum vel salutis utro-
bique dispendium imminet. Venator
quippe pertiscat fines tuos et
que habes intuentur et revehit
expone. Atque domi non est et
licet vicinus in usus illius eme-
re et dare licentia tua quesierat
vel invito, et de irreverentia et
contemptu cogaris in mensura
aut foro presidis vel proconsulis aut
forte in consilio lese maiestatis
reddere rationem. Porro protendit
cum patrimonium fisci dum de alio
quatuor rerum fiat simul fa-
milia. Unum ne beneficium et dam-
pnacionum congestis non tam inidonee
quam odio prosequi solus videbitur
Tam in differentibus commendare
facile liberius quoque consentio. Insi quod
immoderato voluptas ingesto valeat
animum quatit et fundamentum ex-
vertit rationis morum. In obiecto aut
utrumque culpabilis, cum et im-
ber quod inebriat subversionis culpam
retorqueat in bibentem et semper
sepe non tam etatis quam suo vitio
sensum efficat puerilem. Potest
ergo venatica de utilibus et hone-
sta sed ex loco, tempore, modo, persona
et causa. Persona namque constat
studium, dum suo insistit officio
et non preripit alienum, nec sed quod
quecumque magis deceat, quam quod
officio cuique magis accommodatum
est. Prelatus siquidem agit aut cle-
ricus singularis sui negocii de
sebenus quod unum decet quemque

que est cuique magis congrue. Unde quod mihi
et tibi cum venatoris professione sine
namque neglecta spissimum est, perque
studiosius in aliena versari. Cum
tibi cum privato et rusticano fortas-
se studio, quam publice auctoritatis in-
signibus fulget. Dictum igitur regnat
solus. Doctor servet disciplinam,
Unde caveat delinquentes studio-
sos conveniat indulgentia pietatis.
Primati in moribus occupent honesti-
oribus ingenui, vilioribus famule. Ha-
ec mancipet. Namque turpe bonis
servo tuo quod decebit turpissimum sit.
Utique cum multa sint eiusdem corporis
membra, non omnia eundem actum habent
sed sua sunt officia singulorum. Cum
ergo tuum venatoris non credis, cur illius
usurpas officium. Nomine reputaberis
indignum. Si ad regnum vel pontificium
venator aspiret quamquam indignum
est, si ab alterutro fastigio ad vena-
toris sordes vel carnificium prolabens.
Primatus etenim amor boni semper
extitit asteriscus, qui famesceris venit
ipse sponte sua regit ad castrum. Causa
sa quoque licitum potest decorare si a
necessitate subsistat, aut vigeat uti-
litate, aut honestate splendescat.
Cum ex actu rei tota valeat sua
operis coloratio affectus etenim tuus
ut ait sapiens operi tuo nomen impo-
nit. Inculpabilis ex sancti patris
mandato venatui prostitutus est Esau
ut et patris faciat escam et pro-
missam benedictionem impense intuito
obsequii obtineret. Sed cum sine cul-
pa exerceri non potest, nequaquam
tantus patriarcha ad opus illud mi-
sisset filium, quem benedictionis gratia
in caput gentium constituere disponebat.
bat. Sed forte modo legit ad se per-
tinere, quod diminutio licito in opere tam
illicito et prava consuetudine et immo-
derato amore meabat. Nulla versatur
in culpa nisi qui urgentes stimulo
necessitatis non reprobavit studii exercitio
vitam cogit exhibere. Cum eius om-
mercium vitantes qui aerumnose nego-
ciis disponunt, inclusi laboribus
consueverunt, quod viciosa temporis sequuntur

Et al. aculeos y
volupt… d. aucta la
ne agill… uter
falcini acoceras
capros que

¶ Quod venatica potest esse licita

Exem.

quod tercia

modus, servata in omnibus dignitate
personae, in istis exercitiis non parvum
virtutis. Spes etenim non esse, si
et tamen fit animi. Nec aliqua virtutis
ostentatione claresceret, tamen voluptas
originem praebet. Nostra siquidem virtus
est non illam dico quae parit
pacem, patientiam, benignitatem, longa-
nimitatem, gaudium in spiritu sancto, sed quae
epulis, conviviis, potationibus, canticorum
modulationibus, ludis, tibiis, oppo-
sitis exquisitis, superfluis et variis
immunditiis amicos et convivas aesti-
mant, et coram nec ludibrio
mollities et corruptelas fatetur et vices
quae feminas decent. Tempus quo vena-
di culpam extenuat, actum recom-
mendat. Refert autem hic temporis ut in loco
quibus plurimum intererit, et eo opportu-
nitas regendorum. Fit quoque intempe-
stiva venatio vel quae religionis
cultui vel quae naturae rerum ex debito
officio sunt quod praetermittit vel aliis occu-
pationibus praepositis non decet. Decet huius
actionis quam non venaticam tradidit, sed
de vincendis inimicis imitari potius
est. Alioquin ratio tenenda consiliis
est, ut in pro vel quam vel publicis
licita exerceat venator, dum tamen
consortibus non irroget iniuriam, et loci
celebritati suae aut reverentia ab
huius inquietationibus non eximatur.
Qui enim in aliena temeraria
usurpatione irruit laqueis, iuste
tenetur ad poenam. Sic ergo modus
laudabilis est, cum moderatione ad-
hibita procedunt, ac si fieri potest
utilitati cedat, ut mandato quondam
agrimensoris a Terentio Nicomedis
indicem, quod sint viri tales philosophi
loquuntur de vita et moribus philoso-
phorum, sequens et hoc in hoc opere
nono: Ne quid nimis. Nam et
insanum sapientis nomen ferret aequus
iniqui, ultra quam satis est virtutem
si petat ipsam. Nichil autem turpius
est quam in re sua comedium ora-
culum. Dum non desistendi proposito
vehementiusque insistere antiquam nequitiae
sit per linguam quam non noris

Socratem temptatis. Eius non prae-
gressi non modo ab hoc, sed ab aliis
quibusdam utpote levioribus et
voluptuosis studiis impetum
submoverent, et in sacris ordi-
nibus constituti, et qui gerunt
amplissimos magistratus, multo
tamen in aliis sentiunt erat honoris
cultus. Sic in istis ipse fit crimen,
et quid praemaximo decent quae
celebratos contigit restrinxerunt,
quam quae impediunt attendendos.
Porro de Utica et Uticae Catonem
venatica decantatum suis non mo-
lendo asseruisse, sed simul cum
sacerdotum collegio admittam ad-
eptum proeliae? illud ut multa
refert dixisse Themistoclis aggravatu
a ludis et quibuscumque levioribus
et attendendos, ne respublica lude-
ndo detrimenti quid sui et lucta
civitate pariet. Erit in maioribus
quod quidem rarum est eos et occupat
contigerit, mentis adolescentiae condis-
pensatione aetatis permittitur, aliquis
subtilius consultatur, et in se clemen-
tiores et quod maturitas processu
reipublicae utilitate compensent
tum illae, et utinam audiret a viris
ut saltem in provectiori aetate ingre-
ssus reipublicae sua afferrent.
Tunc etenim totum reipublicae corporis
roboris sui integritate vigebit,
cum omnes corporis sui partes perma-
nebit, et elegantiae pulchritudinis
decorem induet, si singula quaeque
locum teneant sortita decenter,
si sint officiis non confusis, sed
distinctis. Hoc itaque sic aestimare
videor dicentem, nam sequimini
sed tamen quod mediocrum est pro-
mittunt. Fabri medici fabrilia tractant,
et officium suscepisse a
venatoribus et histrionibus, officiis
aut maleficiis nutriat, et pasto-
rum temeritas aut disciplinae
ignorantia sic audit publicis
officiis ministeria.

De alea usu et abusu c. v

e Platone

nimium fugienda

Comici

quod respublica sit statu conservatur

Sed et cum venaticus
tumultus egreditur, alee
et si tacet modo sunt furiosos
omnes perstrepunt nuge
Attulum (?) sequamur pro-
ubi est qui lepores
agitat vel consumit, at si alios alias
diligentius intueris consumunt et
vitam que ineptiis et fictionibus
aut flagitiis tota vacat. Nomine
et multum aleator ineptus qui co-
statum non tam vivit quam perit
et gratia et omnem rationem sortis sue
presulem facit. Est vero ars atomo-
da (?) romani, tunc quanto quisque stude-
tur tanto erit castrensior. Alea-
toribus afficatibus (?) si hystoriis genti-
lium credit. Hanc ludendi castrimal-
garem (?) didicisse ab exercitu inbecil-
lem paululum ad stereamina (?) Tirum
eum antiquiores illud exercitum dimi-
care at approbarent, quia ad inve-
stigationem veri disciplinas que libera-
les proficere, ut ipse vincendi inst-
et usum, hic subtili quadam le-
prensitiva (?) intentione vertis pre-
titi dicere non temperavit, sed
emollient ut adiucerent (?) manibus
in pristina Ethiopie Amandinaque (?)
grecos abacum Indum tradit
aut ratio calculandi, aut ludum
in quo plene vicisse esse ad de-
numerandum calculum in campis ad
Rapare (?) constituisse spetiam et ma-
xima armoniam, tum vero in eius
armonica arismetica ut geometria
tum numero inere extat, semipleta
victoria est Armenus alearum est
si contingat citra triumphi gloriam
aut ludentes feliciter aut artis
peritiam pretium protestantur.
Iocundum quidem et fructuosum
est virorum nostrorum memoria
qui deputationem laberant obno-
xii et quia Rome in castris
sunt aliis tutores omni populorum
ignari tradiderunt ab hostibus
captivat thimo (?) voluptate eta-
mus Tholomeum Alexandrinum
Achaem (?) Cathonem ipsum quoque dam-
num gravioris operas legitimas tem-
perasse, quo licet ut ludendum

id agent vim cerit (?) phisici ineptoris
captores. Aleas vero eciam regno Asio
ut manubias esse urbis non sermo-
num ipse migravit ad grecos. Hinc
Assarac (?) calculus tabula vel gyro
vel dardana pugna ficolus (?) sermo
nos monarchi orbicularis (?) tholoretas
vulpes quorum artes utilius est
despicere quam docere, quibus cum non
conbecstat (?) si sortis sue gratiam non
utitur debeat si tamen illius a cuius fe-
licitate tutela sive prudentie non
debeat auferri. Nomine satis inproba-
ta est illius artis exercitatio, quia
quanto quisque doctior tanto nequior
aleator, quia omnis hic est carenda-
norum parricida, et furiorum mater
est alea, et ex aliena concupiscentia
sua perdit et nullam habens patrimo-
nii reverentiam, tum illud consumpserit
tensimum (?) in furta dilabitur ad ra-
pinas. Illam vero nonnulli prefe-
runt magna ulixes lusisse legitur
eo quod ingenii acquirat multa
emeditationem exultare multum animae.
Quod ergo multum non prodicior (?) cum
inceptum imperium sit quam in eo
in quo modicum se fructus plurimum
laborare. Est enim inutilis inopor-
tunitas decrecerantis (?), quia inutilia
acquirunt, et quendi est manus
diligentia cum interesse non prodesse
possit utique motus animi et mentis
agitatio, que ibi sensata distrahitur
rebus pulcrioribus et melioribus acco-
modari. Aleam vero a Regum
moribus illius auctoritas prorsus
eliminat, qui universum orbem do-
cens in filio carum deminiat orbis
suscipiendam, ab ea siquidem arceat
ad hec homines, inveniunt iniurias
in miseriam, et si non inseratur mi-
dunt egestatem. Ubi Scientiacorus (?)
quis auctorum illum agroste (?) qui
non sibi sed toti genitum se credidit
orbi. Est tamen cum in aliqua parte
sui licenter admittitur si absque
vitio maxime quidem poterit armet

alea

Inuentor ar-
tis alee

Samius

procellis

Quo licite potest
fieri usus alee

et sine virtutis dispendio commoda
inter spectatores afferat grandiorum.
Omnis vero licentia moderationis
suffragio convalescit, et solet vir-
tutis suffragio usus ab incontinen-
tia conformari. Tunc vero licentie
moderate est cum tempus persone modi
et cause premisso respectu, que omnium
negotiorum faciem decora venusta-
te condat, aut turpitudinis condem-
nat opprobrium. Est ergo plurimum
in singulis habenda ratio personarum,
cum non gradu fortune, sint singule
homines indulgent personis dignita-
tibus quod deceat erit universis-
que colligere decorem, siquidem alius
non prevenit. Chilon Lacedemo-
nius iungende societatis causa missus
Corinthum, duces et seniores popu-
li ludentes invenit in alea, infecto
itaque negotio reversus est, dicens
se nolle gloriam Spartanorum quorum
virtus constructo Bisancio clarescebat
hac maculare infamia ut diceretur
cum aleatoribus contraxisse societatem.
Regi quoque Demetrio in opprobrium pu-
erilis levitatis tali aurei a Rege
Parthorum dati sunt, eo quod signum pri-
me et honoranda visa est semi ado-
lescentie, et que in maiestate re-
gia levia committere iam vere-
bantur. Sunt vero nobilium in eo
sapientia declaratur quod veneficiorum no-
verit si in alea damprabili-
ter fuerint instituti quod nature robur
effeminate vocis articulis fregerint
quod modis et musicis instrumentis vir-
tutis immemores obliviscantur qui
nati sunt viri a parentibus hec
pernicies manat ad liberos, quod
cum faciet filius, nisi quod patrem
viderit facientem, quis damnosa
senex pariter iuvat alea, ludit
et heres bullatus parvoque eadem
movet arma fritillo, sucat quoque
tenerior etas a libidinibus et
voluptate parentum vitiorum accedat

compensis et nequid licentie pa-
rentibus illius a maioribus fieret
diligentius obtinendum, quod ut non
agit satietas fortune et eius
nos corrumpunt vitiorum exempla
domesticorum magnis ad seculi
annos auctoribus. Egregie quidem
Eleazarus cum verbo de vite
causa sollicitaretur committere in
legem, dum esset perituro opposuit
dicens quod ergo sum Eleazarus
nonagenarius annorum nunc transeam
ad vitam alienigenarum, et pue-
ros religiosos producerem? Nascitur
ergo maioribus hec ... quod de-
generes, qui videlicet statum
inhiberi mollire dehonestant.

De musica et instrumentis
et modis et fructu eorum
eorum talium sextum

Non tamen Cinaldum musicam
ad musicam calumnior et
aliquibus sociatam, licet
se huiusmodi comperitur
iniquitatorum plurimorum com-
mendatione. Disciplina siquidem liberalis
est, et sive Pitagoram sive Moy-
sen, sive Thubal patrem canentium
in cithara editorem sive laudet et
auctorem, ingenuum habet ortum, et vir-
tutis sive potentia speciem quodam valde
et sibi famulantibus minans universa
complectitur, omnium que sunt et que
dicuntur dissidentiam et dissonantem
multitudinem proportionum suarum
inequali quadam equitatis lege
conciliantis. Hac etenim celestia tempe-
rantur, mundana sive humana regun-
tur, hac instructa mores instruit et in-
format, ipsius vocis articulate et
inarticulate sonum miro quodam nec
opifico melius ritmorum metrorum-
que coloribus vestiunt, et quadam
cultus venustate vernat. Hanc
ut suffragio commendationis nostre
non egeat satis precibus inutilis laudum
precones attulerint. Denique in eius
virtute malignorum spirituum violentia
cohibetur, et illius etiam in subditis
suis minuit quod musice vera pietatem.
Namque cum spiritus domini malus Saulem
invasisset, psallebat David cithara
in manu sua et cedebat spiritus a Rege
infestationem quiescit. Ut vero ...

de Chilon

tali aurei mittuntur Demetrio regi in obprobrium

Sicut de Eleazaro

Musica quidam

vinclet
relevet spiritus, qui latet in homine
eximie expressissimum est animae cog-
nitionis cuius gratia mansuescere et quasi
dedidisse alienationem, cum ei ipse
contemptu originis et nec inchoanti
arithmetica resultant. Eadem et con-
sonantias musicas esse compertum
quadruplum esse quo ut summa est totius
etiam philosophiae principes plerique tamen
auctoritati acquiescunt cum eadem et
substantia divina et individua simplexque
et eadem natura plasmaret et divisa
ipsam non posse constare crediderit
nisi similitudine qui utrumque multiformi
al's utrique
sectione ab unitate profluxerant dif-
ficultatem [illegible] et Theo-
doris vincit similitatis et connexionis
habita ratione nequeunt sub expressione
partium eius quantitatisque distantiam
repugnantium concordia coaptat quibus
societate dotatur et similia per ar-
cano quodam meatu nec secretis
quod tenebris unanimitatis sive
[illegible] premissa distruit et mediis
nec [illegible] quod [illegible] rationis se-
nsus vitae in singulis pro divinae di-
spensationis decreto efficacia mo-
dulatur. Omnibus itaque cuncta di-
spensat et sui puritate viget
in singulis nisi mobilis corporeae
premat
qualitate premat aut tranquillitatem
spiritus exteriorum tumultuum concor-
dia conciliat. Qua ratione quid potest
esse salubrius quam ut si ita di-
cam sibi nec vocibus a compassione
corporum ad seipsam anima revocet.
Quid denique meo spiritui potest
esse similius voce quae cum sit
formet tamen facile quasi invisi-
bili et ineffabili [illegible]
linguaque replet auditum et in
sua corporis penetrat densitate
et quasi tactu quodam movet
animum et pro arbitrio suo nunc de-
icit nunc extollit. Certe et si
natura non sit spiritus tamen quaedam
vegetabilis spiritus esse clarissima est
et nunc [illegible] nunc divi-
nunc et phitonicam gerit cum vo-
modus suis elegantiaque sit colo-
rata venustate sui mentes et senti-
ores capit et quadam munere illa-
tate grata pellit tristitiam et si
quid pulmonis aut turbinis aut

nebularum cogitationibus spiritus inhaeserat
potenter abstergit. Ad mores itaque in-
serendos et amores exultationis spiritualis
contrahendos ingressum domini non modo
concentum hominum sed et instrumentorum modos
reinvenerunt sancti patres domino applican-
dos, cum templi reverentiam dilatarent
et si imitatione ecclesiae vel priora videtur
auctoritas sit antiquata illa. Praeconia
musicae non tacebit Johannes seniores
vidit et vel monstrat cum citharis fialas
et voces sicut citharoedorum
citharizantium in citharis suis. David
si illos nondum audivisti regem au-
dias cantantem qui te regni et ex-
ultationis eius vult esse participem. Su-
mite psalmum et date tympanum psal-
terium iocundum cum cithara. Ad-
quod monet ut laudetis dominum in tympa-
no et choro in cordis et organo. Hic
est ergo usus musicae aut solus aut prae-
cipuus, frequentius vero modus et cetera co-
niunctionis [illegible] sane institutiones
non habent usum sed potius militiam
abutentes; dolet ipse et ingemiscit
spiritus laudabilis disciplinae se ab eo
vitio deformari, et facies meretricis
facta est ei, quae velles quam amores acce-
dere consueverat ad utilitatem amatorum
stultorum capit vides quaeres esse
sciat divinis. Non vero laudi detrahit
si videas amores amatorum quae ab
ipsis dicuntur elegantiaeque stultitiam a-
spernari. Verum quod cultus religionis
incestat quod ante conspectum domini in ipsis
penetralibus sanctuarii lasciviente vocis
luxu quadam ostentatione sui muliebribus
modis notularum articulorumque caesuris
stupentes animulas emollire nituntur.
Cum praecinentium et succinentium et decine-
tium intercinentium et occinentium praemolles
modulationes audieris sirenarum concentum
credas esse non hominum et de vocum faci-
litate miraberis quibus filomena vel
psitacus aut si quid sonorius est modos
suos nequeunt coaequare. Ea siquidem
est ascendendi descendendique facilitas
ea sectio vel geminatio notularum re-
plicatio articulorum singulorumque conso-
lidatio; sic acuta vel acutissima gravibus
et subgravibus temperantur ut auribus
sui iudicii fere subtrahatur auctoritas
et animus quem tantae suavitatis demulsit
gratia auditorum merita examinare non
sufficit.

Eius de quo q̄ a morsibus mellitis
modulationes excelsit

rum et quod modi excesserint limborum
primigeniam quam devotam mente po-
tuerunt exultatione, cumque si vero moderatio-
nis formula finiuntur, animum a curis
redimunt et eximunt temperatamque so-
licitudine et quandam preparatam le-
ticie et quietis et animata exultatione
in deum mentes humanas trahunt ad
societatem angelorum. Si vero hanc mo-
dulationis formulam tenens exul-
tabunt inquit labia mea cum canta-
vero tibi, si quo ex habundancia cordis
ob tuam laudem domino moduleris, si
spiritu psallis et mente, si psallis de-
inde sapienter et citra acuitatem
vocis intelligenciam rectissima mo-
destie regulam tenes, non tam vocis
quam mentis iubilo aures mulces
altissimi et indignationem prevalentem
avertis. Qui aut voluptatis aut vani-
tatis affectus exprimunt, qui vocis gratiam
prostituunt concupiscentiis suis, qui
lenocinio clientelam musicam
fecit, ignorant quod canticum domini mo-
dis Babilonis festinans in terra aliena
canet. Nescio quo pacto plus pla-
ceant ipsis quia inhibitum est reprobatum
rapiunt quod negata, et aque furtive
dulciores et panis absconditus suavior
est. Et quod frigii modus de tho-
phorum ab aula grece gentis iam pri-
dem iussus est et ceteri quibus desi-
dus fit in lasciviam et corruptorum.
An non recolis ultionem matris
et iuvenis indignationem suam in or-
feum qui mares modis suis effe-
minaverat ipsos ad portam urbis di-
am effudisse. Licet ille flexerit
mares dimiserit quod dei dubio mol-
liet exultem quod suam vocis graviam
et si informitas et symphonia forte
meruerit laudem huius bonum questus
plerumque feliciter exitum non expectat
et forte quod non habet eventum for-
dida preda bonos. Que vero mentes
emolliunt mores quod serviunt amica
etate undique assistunt licet in illa
velit qua satis est vicus suis ab-
undat. Sed quomodo eorum genus ve-
hementiam huius insistunt comprimi,
undique si modestia sit prudencia viris
fortibus iurore temporum ipsorum commune

rare memineris. Tamen quod rara
est avis in terris prorsus comparan-
rabilis ut gratia septingentarum
mol nominatim patet hanc mo-
destiam sub spiritu legerunt omnia
earum cantica tota mellite compo-
sitionis canunt modos, et ut sola
psalmorum et laudum sunt composi-
tiva premiacionem eterne suspecta
equidem sunt sed vite voluptati
tagnata mollities, eo quod voluptas
parens libidinum est, quod et ipsa
totti diamorum animorum materia
acuit ac si que venenata sit tem-
tata sunt, nocere non potest. Quin
stipulam adde, oleum camino fer-
ventem tradas. Nomine demencia
est licet rerum vitia obtegantur
velo verborum, quorum eadem est substancia.
Ipso est dicta. Nunc aput grecos
eunoepulatores aut compotatores cen-
sent nomine a nobis honestiori
nomine convivia nominant. Cetera
siquidem commancium quia coepula-
tio aut compotatio venerabilior
est. Convivia vero nostre pro sate
inveniunt nisi carnibus exaltant.
Nonne illud arguit dominus dicens
Ve qui surgitis mane ad ebrieta-
tem sectandam, et potandum usque
ad vesperam ut vino estuetis.
Cithara et lira et timpanum
et tibia et vinum in conviviis ve-
stris et opus domini non respicitis
et opera manuum eius consideratis. Sit
nam cum Rex babilonis nomine
in convivio vidit manum scribentis
in pariete, mane techel fares, quo
regnum divinatum appensum denun-
tiatum et scissum. Dum sic gaudet
prodigio pricipatu indicat inde
genus qui vasa domini humana
vel corporea inania voluptates gau-
dia exponit et sponsi talamum
maligni spiritus in hiduciis aput
centum luminibus cinctum capiunt ar-
gen. Gerebat que omnium vinis festi-
le voluptate non tam propria
sunt quam extincta; in quibus ab-
tum te transgressionem ex consiliis.

De dissimulatione augusti et Nero-
nis luxuria

assiscunt

de voluptate que est ma[ter] libidinum

de conviviis

op[er]a

de Argo

Augusto imperante
in scena, a quodam mi-
mo probrose dictum
videns renuit ut tunc or-
bem digito temperet. Animus ille per-
fectissimus in amaritudine ob iniuriam
et animum in eum ab huiusmodi levitate
suspendit, sciunt quod semper gravium et
probandorum. Sed longe secus, Nero
Nero imperatorum et hominum fedissimus,
qui adeo scenicis captus amenitate
votis non modo pomis tibiis quoque
potentibus abstineret, sed eius gratia
conservande, clistere vomitu quoque
purgaretur. Plumbeam quoque cartellam
supino ventre mandato phisicorum
sepius et diu sustineret, adeo vero
delectabatur in cantu ut nec in teatro
tre quoque motu concusso, cum semel
repeat egrederetur, ante quam inchoata fi-
niret nec quemquam egredi eo can-
tante licitum erat. Unde plerique affecti
tedio audiendi, silentio sunt ella-
ti sunt cantitet quoque iusi ab eo va-
pulantes. Nerone appellabat, nec age-
bat quemquam et seni ioco re conado
famosis astaret, qui cum sub arte-
ribus pre ceteris. Instinctorum quoque
studiosissimus erat, ut cor pretiam
avis induceret adeo ut publico te-
stimonio se citharedum preceptorem
gauderet appellari. Unde illud citha-
redo principe natus Nobilibus haec
ulterius quid erat nisi sedibus
quoque mole imperii omnem positus est
et inter protham pergeret quasi ma-
iestate imperii imitans, et Nobilitatem
ingenuam veritus se consiliis subdi-
dit histrionum, quorum ipse non
erubuit turpitudinem exercere, sciunt
illud quod non dant proceres
dabit histrio. Verum vero esset
omnium avarissimus adeo ut nullum officium
cuiquam delegaret, quin adiceret
Nosti quid mihi opus sit, aut illud
subicerit quia omnibus preceptoribus
indiget. Tunc histrionibus et mi-
mis petunias infinitas erogare
non cunabatur, singulos pro ut quibus
quoque placeat amplissime digni-
tate nomine subornabat alios
patronos alios procuratores dicens

hos illustrium spectabilium ac nobilium
illustrabat. De hystrionibus et
mimis et prestigiatoribus capitulum VIII
Nostri vero aliqui pro parte imi-
tantur adiunt, et si feditate
illius nemo dignetur inpol-
lui, cum graviam suam hy-
strionibus et mimis multe prostituat,
et in exhibenda malicia condescenta
quadam et contemptibili magnificentia
non tam mirabiles quam miserabiles
fiunt sumptu. Olla tamen etas ut
sic interim dicam honestiores habuit
histriones. Erat tamen aliquod inhone-
stum est, quod omnis homo liber co-
probat indignum. Nec tamen histrionem
castro tempore in arte sua usari et si
indubitanter sit turpe esse histrionem.
Et quidem histriones erant qui gestu
corporis arte quoque verborum et modu-
latione vocis factas aut fictas histo-
rias sub aspectu publico referebant,
quos apud Plautum invenies et
Menandrum et quibus ars nostrorum tere-
nii innotescit. Porro comici et
tragici abeuntibus, cum omnia eo le-
vitas occupavit, clientes eorum
comedi vero et tragedi exterminati sunt. Sed
eos in scena(?) conditorum duntaxat
plerumque repperies, quibus vero usus
eorum extitit poeta docens apponit
aut prodesse volunt aut delectare
poete, aut simul et iocunda et ido-
nea dicere vite. Sed nostra etas pro-
lapsa ad fabulas et quevis inania
non modo aures et cor prostituit
vanitati, sed oculorum et aurium voluptate
suam mulcet desidiam, luxuriam
accendit, conquirens undique fomenta
viciorum. Nonne pigri desidiam
instruit et somnos provocat instru-
mentorum suavitate aut vocum
modulis hilaritate canentium aut
fabulantium gratia sive quod turpius est
ebrietate vel crapula. Aiebat utique
elegantiorum dominus Flaccus te-
muli tremente tibiarum sompno
quibus est opus alto dat quoque cono-
nator dulce est somnus operantis
sive parum sive multum comederit
exercitatio, sompnus parant potestate(?) quam

Marginalia (left): De Nerone — Simulato — De Neronis avaritia

Marginalia (right): clientes — Nostra etas quia sit capta ad fabulas

quietis grandis que ocii continuacione et
quodam inercie pre marcore perimitur
utique illi desidioso est omnis anxietas.
Cum et ociositas sit inimica anime
et de dominio eius omnia studia
virtutis eliminet. Clamat ethnicus cete-
ris ut ignavum corrumpunt ocia
corpus et capiunt vicium ni moveantur
eque quod ingenuis animi dictis si eis
credideris quaeritur Egistus quare sit factus
adulter in promptu causa est desidiosus
erat. Beatissimi Ieronimi con-
silium est ut hostis te semper inveniat
occupatum quo variis temptacionibus
eius occupacionum tuearis clipeo
tam feliciter quam prudenter oppo-
nas. Vitanda est igitur ethnicus
improba siren desidia. At cum nostri
prorogant histriones et occupatis
etenim mentibus surrepit tedium sese
quod non sustinent si non aliquo voluptatis
solacio mulceantur. Admissa sunt
ergo spectacula et infinita tirocinia
vanitatis quibus qui omnino ociari non
possunt perniciosius occuparentur. Satius etenim
fuerat ociari quam turpiter occupari.
Hinc mimi salii vel saliares bal-
latrones emiliani gladiatores pa-
lestrite gignadii prestigiatores
malefici quoque multi et tota ioculatorum
scena procedit. Quorum adeo
error invaluit ut a preclaris do-
mibus non arceantur. Etiam illi qui
obscenis partibus corporis oculis omnium eam
ingerunt turpitudinem quam eru-
bescant videre vel cinici. Quodque
magis mirere nec tunc eiciuntur
quando tumultuantes inferius crebro
sonitu aerem fedant et turpiter
inclusum turpius produnt. Prudens
tamen et multarum sapiens qui oculos vel
aures istis exponit quos hic liberius
non mulceat et ledat. Tu prestigi-
atoris lotio perfusus ars Clethini et
oculis quos malicia sua perstringat
videndi facultas reparatur. Porro
quod est et ab honesto non rece-
dit virum probum quamquam illa arte
mulieri modesta sed ignominiosum
est quotiens hunc ystrionem lascivia

non quia honestum viro plus quam
illa arte mulieri sit modesta

scisscitur reptilium ab istis quoque spec-
taculis et nugis ab obscenis
honesti in arte quoque oculus
ne ingratitudinis eius mentis
quod imprudentiam fateatur. Egregie
siquidem Theophrastum pretorem
collega Pericles arguens
ait decet pretorem Theophraste
non modo manus sed oculos habere
continentes. Ante inquit homo
tui de regni maiestate multa
loquebantur oculos meos ne viderent
vanitatem. Ethnicus utique vir erat
qui aliud ingemuit quod oculus
meus depredatus est animam meam.
Unde tibi quid in singulis prospicis
vel decem annorum sapiencie admitti
nec apologos refugit aut
narraciones aut quecumque specta-
cula dum utilitatem honestatis
utilitatis habeant instructionem. Sa-
cre quid communionis Ieronimus histri-
onibus et mimis dum in ma-
licia perseverant ex auctoritate
patrum non ambigitur. Et philosophus
hoc quod scriptoribus commendat immerito
colligitur si faventes et sustine-
ntes pari pena recolitur et ple-
ctendos. Qui donat inquit hys-
trionibus que donat demonibus. Hoc utique
in illis fovetur in quo nequissimi
sunt. Nempe qui nequiciam fo-
vet est ne bonus. Cum vero
omnium istorum sit odibilis illorum
quam hi qui minus nocent
malicia tollerabilior est. Unde
dicatur prestigium et quis sit
auctor eius. Capitulum nonum

Hi autem qui nocentiora
prestigia artes quoque ma-
gicas et varias species
mathematice exercent
repleverunt prudentem patrem sancto
ab aula inferentes eo quod omnia
hec artificia vel potius maleficia
ex pestifera quadam familiaritate
demonum et hominum noscuntur profluxisse.
Utique perpere proferunt
sola intencione fallendi a quibus
animam fidelem dominus arcens
ait Si dixerint vobis et ita
erit ne credatis eis. Presti-
gium

vero mercurius dicitur invenisse quod
ex eo sic dicitur quia aciem perstrin-
gant oculorum. Sunt quasi magorum
prestigium ut fantasticum rei vel
let invisibiles facit. aut ut
videbantur in alias species transfor-
ret. omnia quidem mathesis dei
permittimus et tendimus figmenta
ad magicam referuntur unde plura
sunt et diverse species. Unde
Sunt magi et unde dicantur. c[apitulum]

Magi quidem magi sunt
et ob magnitudinem
maleficiorum sic appellantur
qui divina permittente
clementia concuciunt elementa. rebus adimant
species suas. ventura plerumque
pronunciant. turbant mentes hominum.
immittunt sompnia. homines quoque
violencia carminis dumtaxat occi-
dunt etc. et lucanus magis non
latuit. ait enim mens hausti nulla
sanie polluta veneni incanta-
ta perit. et ne tamen vana videatur
illius auctoritas. Nosti quoque quod
Jannes et Mambres magi pha-
raonis Egyptum etiam huius super-
sticionum et maleficiorum mater
est. Nosti inquam eos non modo
moysi restitisse sed eciam signis
et miraculis contendisse. licet post-
modum ut videtur coacti sint
Digitus dei in signis moysi con-
fiteri etc. Divisio magice c[apitulum]

Varro autem doctissimus
inter philosophos quatuor species
divinacionis ab elementis
intimavit esse pyroman-
ciam scilicet aerimanciam ydromanci-
am, et geomanciam. multas quoque
alias species nubibus et lapidibus radiis
populares sine arte sine furore
divinaciones peragit quarum nomina
equi causa vel penitus subticiam

Incantatores quidem sunt
qui artem verbis exercent.
Arioli qui circa nephandas
preces et exsecrata sacrificia
faciunt in quorum celebracione
est maior domini dicente propheta ario-
los et magos non patieris vivere. Aru-
spices sunt inspectores horarum. pre-
scribentes quid quaque hora fieri expediat.
quorum errorem dampnat apostolus dicens
Timeo ne forsan laboraverim in vobis.
observatis enim dies et annos et menses
et tempora. nam felicitas operis non a tempore
sed a nomine domini debeat expectari.
Haruspicium quoque in extorum inspectione
vigebat quam artem Thages dicitur
invenisse. Unde lucanus: fibris sit nulla
fides sed conditor artis finxerit ista
Thages. Extorum siquidem eos esse aru-
spices qui vaticinant in ossibus
atque sine sanguine sive futura
prenunciat sive preterita sive presencia
Vaticinium siquidem est quo tamen intelli-
genciam vera abscondita proferun-
tur et prophetantur non modo de futuris
constet esse sed de preteritis presentibus et
futuris. Si vero adhibeat sanguinem
ad nigromanciam accedat. que in-
de dicitur quod tota in mortuorum inquisicione
versatur. Unde vis ea dicitur et ut ad
invitacionem vel mortuos palam suscitare
Ea namque indubitantem demonum
et humane presidie illudentium falla-
cia est. Phitonici sunt quos spiritus phi-
tonicus replet et frequenter in ventri-
bus exercet ut magis ludificet.
atque in mundissimo spiritu placeat
integritas mentis et corporis. Voltivoli
sunt qui affectus hominum mutando
in molliori materia cera forte vel limo
eorum quos pervertere nituntur effigies
exprimunt. tunc illusione infirmitate
contraria verbis movent unde ut legitur
dicitur. et hec ut cera liquescit
uno eodemque igni sic nostra daphnis
amore. Naso quoque in hoc ertogio
devovet absentes simulacra quoque
cerea fingit. et miserum tenues
in iecore urget acus homini vero
malicia. et tamen plurium nocent
artificio lemi dissolvunt. Si vero
qui suffecti sunt clementi sunt
ab angelo. taliumque sunt inficient.

arioli
aruspices
a quo felicitas operis expectetur
aruspicium
Thages
vaticinium
Nigromancia
Phitones
voltivoli

aut si confessi fuerint cogentur
ymaginarii — maleficium revocare. Imaginarii
sunt qui imagines quas statuunt
magi in possessionem presidentium spiri-
tum mittunt ut ab eis de rebus dubiis
doceantur. Hos ydolatras esse sacra
scriptura convincit et divine maiestatis
Coniectores — iudicio condempnatos. Coniectores
sunt qui artificio quodam sibi vi-
Chiromantici — dentur sompniorum interpretationem. Chiro-
mantici sunt qui a manuum inspectione
Specularii — rerum vaticinantur abscondita. Spe-
culatores vocant in corporibus levigatis et
tersis ut sunt lucidi enses, pelves,
ciati, speculorum diversa genera divina-
tes curiosis consultationibus satisfaciunt
quod et Joseph exercuisse aut potius
dissimulasse describitur cum fratres argu-
it surripuisse ciphum in quo consueve-
rat augurari. Mathematici sunt licet
Mathematici — appellatio generalis omnia genera comple-
ctatur qui ex positione stellarum situque
firmamenti et planetarum motu que
sint ventura coniciunt, ut est illud:
Nata sub equali suspendit lance libra
Parca tenax veri servat fideliter
hora dividit ingenuos concordia
fata duorum. Nescio quod certe est quod
te non temperat astrum. At si stella-
rum coitus applicationes que unius ad
alterum constet rebus que ex arbitrii
libertate proveniunt quandam necessitatis
Genetliaci — afferre ordinem. Genetliaci et genethlia-
ci et genesici, id est natalicias horas
attendunt, mittuntur in errorem. Unde sa-
tiricus: Nota mathematicis genesis
horoscopi — tua, id est vel proscopi nominant. Unde
persius: geminos horoscope varro
producis ingenio. Vigilat aut stat [?]
et forte cum aliquatenus licuit ex-
terius dote donet deum natum indicavit
stella de celo. Magos quoque non reges
primicias fidei ad deum adorandum
novo et inaudito ducatu perduxit.
Salisatores — Sed in eo penitus inducendum est. Sa-
lisatores sunt qui ex saltu membrorum aut
inanimato corporis motu prosperum
aliquid futurum nunciant vel adversum.
Sortilegi — Sortilegi sunt qui sub nomine ficte
religionis superstitiosa quadam obser-
vatione rerum pollicentur adventum, qui
etiam sortes apostolorum vocant et divi-
nantes et in psalterio tale que pro-
sita

preciosa appellat observatio que magis
casu in rei de qua querit structura [?]
Augurium — Augurium vero quod est in avium
structura [?] inde [?] tradunt
hi in voce prodit aut volatu
est aut cum vocem eorum volatum
tam alarum quam pedum. Vo-
la siquidem est interior pars pal-
me vel pedis. Unde apud Maro-
nem in sexto volantes prosequ-
entibus columbe describuntur. Sic et
eum ad se omnis servatur [?] quando
vel columbe gradientes dum se
in pastu venientes precedunt.

De variis ominibus [?]

In expeditionem missus consul
romanorum dum in be-
stiis avibus hominibus et
elementis nullius boni o-
minis sortiretur auspicium, columbas
Romanis consecratas quibus consulis cibaris
in via qua iturus erat preferri
iussit et vel eorum omine auspi-
cii dubitationem sublevaret. Unde
cum diligentius a cibis abstinerent
eas precipitari iussit in flumine
saltem ut biberent. Submerse que
in flumine docuerunt consulem cum
exercitu submergendum. Sic etiam
factum est exitu. Apes Platonis — de platone et apibus
infantuli mel labiis inferebant sin-
gularem dulcedinem eloquentie eius
futuram presignantes. Hieronimus — de hieronimo
postea sicut asseritur quod utriusque
promeruit a patre nobilissimo viro
expositus est, eo quod ex ancilla su-
sceptus dehonestamentum videbatur
generis, et quam probrosa claram sa-
pientie maculam. Sed parvulus et
indigentem opis humane apes
circa eum melle concepto pluribus
aluere diebus et consilio deorum [?]
et regum portendere tanquam a
patre agnitus recollectus et diligenter
institutus est. Parvuli Mide cuna- — parvulo mide
bulis formice grana tritici congre-
gabant significantes eum futurum
ditissimum regem. Et res amicas [?]
primus a tactu fieri poete finxe- — tactu
runt. Sulpitio sacerdoti apex — Sulpicio
de capite lapsus sacerdotium abstu-
lit. Attilio sortis auditum [?]

Marco fabio p̄stitutz Et magi-
stris p omina credis si respectu
in opere tuo inito a sortibus contro-
riam sensistis tempestatem ab incepto
Et excedens limen talarius ad
in via offendis pedem omne.
Et in obviando agendorum aliquid
dampni patitur differs inchoata
re illa tota intencione frustratur
aut inchoata impleat expecta
dum omne melius fortunam agende
horam accipias. Omnia namque sunt
aliquid. Cum processeris absco-
dita futurorum aves quas omina-
les vocant pronunciabunt. Que
nam sunt iste forte integer in-
tegra interrogas quas scilicet de natura
hominum informa animi poete asse-
runt et eorum. Quid cornix lo-
Cornice quatur diligenter ausculta utrum
quod eius sedentis aut volantis
ullo modo contemplatus refert et cum
plurimum aderis si sit an a sinistris
qua parte respiciat cubitum gra-
diens loquatur sit an sit clamosa
an silens homines precedat an
sequatur. Transeuntes expectat adventum
an fugiat. Quo vero discedat non
negligenter attende. Aiunt namque
Vigilia vigiles quod nisi me utrumque no-
vas inter latus an sinistra
tenia monuisset ab illa cornix
Nec hic tantis [illegible] nec vinceret
ipse Athenaleas. Quorum in eo valere
Martem ostendisse quod cornix quam
vice fratrem asserunt certum
magnarum iudicat auspicia nisi
forte in ea preter nam sit o-
stentum. Quale est quod [illegible]
Bono et optato post imperatoris
exitu, deinde [illegible] per ver-
bum cornix greco eloquio pro-
tulit bene erit quod anglici interpre-
tati ita exposuit. Insuper hic sedet
super culmine cornix et quod non
potuit dicere dixit erit. Bedi quo-
que pro doctissimo christianam
simplicitatem [illegible] ait quia
pauperum vite dimittis res valere
existima quod hominum [illegible]
partes scilicet [illegible] asserunt instru-

tum. Corvus vero quem [illegible] indi- D' Corvo
[illegible] obstinabilis rebus maioribus
auspicatur et usque quaque cornici pre-
dicit. Porro cignus in cunctis ales D' Cigno
gratissima nauticis ut poete quoque aquarum
domestica quasi prerea familiaritas
earundem secreta prenoscit. Cum Nestis
aput Maronem bissenos letantes
aere cignos reducem classem. Nec
veris scriptis vitiasse. Verum namque
claritatis non modo nauticis sed et quibuslibet
peregrinantibus felicem eventum gravi
portendit nisi forcioris super ad-
veniat. Aquila namque satis Re- D' aquila
gina est si non placeat accipias
que forte aquilarum [illegible] potentissima
est regina sui maiestate omnium alium
Et cum loquatur fidem evaniat po-
tencia aput statim presagio vo-
lucrum [illegible] exercitum cohortari.
Que fortior [illegible] adventans in ane
[illegible] amphiteatro interprete greco
quod cunctum patefecit. Licet cum aquilla viribus
quamvis simul superetur in similitudine
vero nulla potencior est Vultus sed
quamvis ambo altius volat et ab ymis
domis arcano magna erecta luti
Cuique tanto visus acumine vige- D' acumine visus aquile
dicat ut ab ethere summo pisciculos
in fundo maris cerneat. Et in ipsum
solem quod nulli animantium licet
figat intuitum. Omnium quod subtili-
tate de Homeri greci cognacione
vitatis [illegible] quod misteria mutuat
Cenis cum sensu interpretem dicat
quarum consilium Homeri nomine et
[illegible]. Bellis adversus Crotoniam
dimicantibus aquilla dum pugna-
batur supervolans victoriam dicitur
contulisse. Cum pauci mille deleverunt
infinitos. Hoc et validiori signo
fecit roborati eo quod duo iuve-
nes procerioris statura elegantiores
forme in candido habitu ab utroque
latere corvos [illegible] sed ut
cat quis optimo. Castor et pollux
omnia vero hominem cum germanitate
potenciora sunt dum Hiero de gesto hiero
super prima bella iniecta aquila
ex improviso resedit in clipeo pro-
gradientis manum penitus [illegible] Regem
futurum significans. Eadem qua natus
est Alexander due aquile tota D' Alexandro
die pro [illegible] super culmen domus
patris eius sederunt omen duplicis

imperij. Corvorum asieque preferentes
Ulterius difficultatem portat dum-
rum rapacitatem. Sic habes in
ordine urbium condende Afferma sin-
gularis feliciter successus hospitalitet
quale est quod nova Roma ursa
fecunde indicibus auspiciis condita
Avibus picta urbi pictarum condidit
nomen. lenitatem gentis colore et
voce consignans. Ardea vero ar-
duarum auspicium est. Cornicia quo-
niam avis concordie est concordiam
inveniunt aut concordiam faciunt. Avium
autem affert quod expedit. Unde et grano
cum antiquo aqua congerere. quod
proficit. et ingerere tempore quo oportet.
Unde illud bis vertibus inquit inter
licet tu mortis contemptum habeas
tum. et pica loquax sit ad initia
sit. sic ad sinistram hospitio te
faciet an tempore. Et avis que
vulgo dicitur albatellus preter vo-
lantis virgam a sinistris feratur
ad dexteram de hospitio hilari te
ne dubites. Et tempore certum expe-
ctabis. Aves quoque domestice
artificum hominis non sunt experte
tum galli cantus semper iter
vel actus inchoantis premoneat
tiberius ~~nascituro~~ ~~non dubito~~ quoniam
nascituro confirmans livia ovum
galline subductum, eo usque sinus
inter ancillarum manibus fovit. donec
gallus insigniter cristatus exclusus
est. Unde et augures imperatorem signi-
ficat nascituro dixerunt regnaturo.
Bubonis strigis et noctue sunt infau-
sta sed omina. Noctua tamen eo quod
noctis tenebris non cecatur. diligentis
hominis vigilantiam significat. ut
in portento cum in hasta hyeronimi
tum primo processit ad bellum no-
ctua sedit ostendisse fertur eum futurum
diligentissimum. Bubonem dido cum in-
spexit Enee sensit infaustum. Et
accipiter qui priam rex opimus hominis
sub homine actis proficiscetur solitam
rapinam exercet inter medium rapaci-
tas minuebat. Unde et locale inve-
nalis ait. Odimus accipitrem quia
semper vivit in armis. Regulus quoque
ipse qui et bellicus dicitur quoque vero

Perinde non dedignatur assumere et
aves adventu pro ut recessu
significant serenitatem nunc nunc
nunc angelum. Cum vero volatus
quanto serenior tanto laudabilior
est. Unde Melampo augur sing-
ulatim congruit stragem grecorum
commiciens ex volatu. Indices ut
illa sepius acies agit cursus
a bestiis quoque viarum in manu expecta-
tu tabueris. Leporis timebis occursu
et tamen evaserit. Est enim procul
dubio longe commodior in congre-
ssu in via lupo obvio conspecta-
bis. Boni signum namque est. licet
solo visu voce solat eripere
cum perdidit vocem quod precludit
Contra illud vox fugit ipsa lupi
in terris videt plures hystero-
tulus scrutatorio insistens studio
inter coequales stilo operam dabat
ei quoque lupus in terra pecorum
repente conspectus tabellam eri-
puit. Cuius omnibus sinantibus in-
audita fore prodigii. quod intra
lupi efficaciam non negabat quis-
quis esset Romanorum lupino
lacte non ambigit educatum. Unde
plerumque quod in eius dulcius est adhuc
lupinum saporem retinet. plerumque
eorum fidem quam a matre lupa
didicerant subvertere sunt sperant
eadem quoque quadam lege ne mana-
nit ad posteros. Ovibus gratanter
obviam conveneris dum capram
vites. Cui alludens poeta ait
Occurrens capro cornu fert ille cavendo
obviis et lanatis tamen arcentibus
libenterque obviabis. nec displiceat
si viam rumpunt. quia mora
itineris hospitij gratia compensabit.
Mulus infaustus est. Asinus in-
utilis est et si utilissimi sint
ad onera perferenda. Equus quoque
bonus sed in eo non utilius quam
quod humanis usibus sunt. Sed cum
mergionum et pugne significationem
medium tamen ex colore visu mitigat
Unde apud Virgilium visis albis
equis apparente italia senior
Anchises exclamavit bellum
o bellum terra hospita portas
Cervum capreolum aprum quoque
silvestrem onagrum malo

vraudenti apponas qua ueritati
creas ceruus prauum imd fu
ris omen q̄ cum uellebat
ad se sortem q̄ fortuna uertit
retorsit Ramus seguimpeda como
dissimus est tum si uera est ebre
orum tradicio nec angelos ipe
thobie sortis apparuit o comite
Lanceus Ad est Alpinus scelere ad
de Liuo expositus in plinus ne periret
tum tale uberibus regnum adeptus
est Ipsarum locusta et si nimis
locusta possit timeantur tamen prodit vota
et eo forte sit dicta q̄ loco stare
Cicada fatiat gradientes seu Cicada
uatoribus premonet gressum et im
aranea ciatorum emenat exitium aranea
dum a superioribus filum ducit
spem future pacis vult afferre
Buffo obuius bruffo futuros successus
denunciat unde tamen ut sotio ui
homo so molestus est homo homine
uel potentis uel estates est
uel q̄ mortalium utique infeli
ces q̄ eminentis exprimat uitez
porro si artez diligent excepis
habitoz eius et dona nature situm
gestus motus q̄ corporis sexu
q̄ sermonis tota mente intentos
Sacerdos et religiosa notabis sacerdotez obuiam aliud re
religiosam dicunt infaustum
Ego q̄ prudentissimum credo non
modo sacerdotibus sed et uiris sapie
tibus scire Ancinus q̄ est obui
ac gentilis errorem quia hiis
qui summa sunt preditis potestate
femina feminaz quoque que discooperto
capite incedit inspectaz credendi
ut apud plurimos legitur publica
sit aut plurimis pateat libidini
prostituta Nec excedit illi ocie
que amoto velo capit suum
decorem non erubescit Ab hiis
que primo audiebas nunc operis
inquam auspicia quid significatur
prosequar Nunc deus intuens
bachus quez dextera gerebat
drima principiis dixit in esse
plena auditas voces tumida
pendimus ame Et primo puis
legis conscribit augur auium Ita

signum futurorum prostitua sunt Peti
lius consul Romanus oppugnans
castrum in Scithia cum uod letum
erat tum milites attingerent ad pu
gnat ait Ergo hodie letum capiat
tu q̄ sit accidit tum ipse eo die fuit
interemptus Alius q̄ consul cum a
senatu destinatur ad expugnandum
Regem persarum a filia qua in hosti
domus obuiam habuit flenti cur
quesivit cuz illa diceret perisse pa
trem Erit cum Catulus cum forte
preciat dicebat perfectus in expeditionem
triumphum non videmus eo q̄ Rex
persarum preciat cuius filia consuetis ca
tulis flebat amissum Ab hiis cel
celestis aut terris quandoque rerum fre rex
quentur eventu auspicia fortune dis
tincta gratia iouis aut modestis imbri
emolliat Roris quidem subpluuiale
prius aer q̄ valde dum terris
opus utique in ortu prosequitur ce
dit eius formaur processum Cum
fortuna quem facios exules huncti limite
celo dum persistunt tamen be
nignus quasi dispecta que con
sperasset alta alii Ceruleus sup
capiti astitit imber Uenus naufra
go filio apud didonez hospitum
preparans tum fido achate co
mitatus dum in regione gram
introducit causa nube obtexit Io
uita quoque varios sertit sermones
Et assiant quandoque fulmines
lesiones infausta sunt uiri
Sepe malum hoc nobis si mens
non leva fuisset de celo tactus
memini predice quercus In hiis aut
et illud pendit an femita una
descenderit an multifaria acris
ruptione diffusos sparserit ignes
hoc quidem semper certius est alii historiis
dum Gaius Cesar tum bello patrie
immineret cum fulminosus aer
extiterit ipse habuit signos et limes
per ubes emisit nec uetes historie
sufficiunt enarrare Et tunc festa
obstrusere uiderint sidera noctes
Si vero fulminis careat tempesta
te si leuum sonat dextrum credit

lenunt

opinat

nunciare favorem. Eneas Iovem
a sinistris tonantem audiens se enim
prosperis sacrificiis hec percipiunt. Sed
qualitercumque se ista habeant unum
tamen timorem hominum poterit miti-
gare quod nemo sentiet fulminis ictum
si ante tonitrui sonum audierit
aut perviderit coruscationem. Tiberius
Cesar turbato celo lauream coronam
gestabat in capite quia hoc ge-
nus frondis fulmine negat
afflari. Tonitrua siquidem timi-
dissime et vehementer exhorrent.
Constat tamen quod procul dubio longe
tutiorem faciet hominem si fidem
crucis servet in pectore. Iusti-
ciam fidei gestet in capite pectore
et salutiferum signum fidei magis
innocens figat in fronte, illud
semper pre mente habens quod
cultoribus suis omnem timorem
mundi excuciens ait: A signis
celi ne timueritis que timent
gentes, quia ego vobiscum
sum dominus deus vester. Hec
quoque verba inter tonandum
vel audita vel dicta scribun-
tur enim a quibusdam noxam
fulminis amovisse. Nichil autem
est quod imminentibus signis ita
totum coerceat hominem sicut
mens sibi conscia iniquitatis
et que scelerum suorum ad sin-
gula timet penam exposci.
Unde Ethicus de curiosis: hii
sunt qui trepidant et ad omnia
fulgura pallent. E contra
iustus confidit ut leo et illud
non contristabit iustum quicquid
ei acciderit. Fulgur quidem ignis
si vertendo non noceat celebritatis

gloriam affert, nam quia non
urit ignis non est. Si autem
in hoc plato recipitur, due
sunt iuxta illa ut opinor diu-
tes ignis. Altera edax et per-
emptoria, alteram illecebre
et innoxio lumine posteriorem
asserit operatricem, et in [illegible] — visa
superioribus vim suam exercere.
Ascanium fatalis exilii tum
predestinata subeuntem
ignis de celo quasi succenso
capite illustravit, promittens
ei deberi felicitatem exilii, promissum
futurum in gentem magnam.
Alexandri Macedonis et Octa- — De Alexandro et Octaviano
viani Augusti subito coram
ortu claritas ignis miraculose
declarata est, profecture in expe-
dicionem dum accedit, prosequens
vecti successivis se extinxit dum
in hostes vexilla ferrent, acre
testimonio vexilla triumphalia.
Si vero pater inmineat iustissimum
tunc metuendum. Terra quoque ipsa ministeriorum — De terra que est pia mater
conscia est. Sed quia eius fundatur
portat corpus fundata sit stabilitatem
suam quiete magis volt quam
mone. Cum quo mingere eius audi-
a mais [illegible] condolet et quo
affectu compatiatur sinus aliquibus
votis sine testimonia potestatis magis
[illegible] et pia patris [illegible]
[illegible] ab [illegible] hospite [illegible]
[illegible] hospitii [illegible]
[illegible] tacta dolore cordis [illegible]
[illegible] quod ei [illegible] est
[illegible] — parieunt filiis suis ut videt aliquid mentiens
[illegible] laborant [illegible] omnis
fiat aborsum [illegible] fetu parit.
[illegible]
[illegible]
[illegible] accomodare
[illegible]
[illegible] loquantur ut [illegible] — faliud
[illegible]
salute arbitror posse salvari.

Omnia vana et res est subiecta vanitati. Unde. Explicit primus liber. Incipiunt capitula secundi libri. Capitulum primum.

Non contemnendas esse omnino rerum naturalium significationes. Capitulum secundum. Quod ingressus alia via alia peculiaria. Capitulum secundum tertium. Quod fecit Germanicus solus. Capitulum quartum. De signis que precesserunt excidium Ierosolimitanum novissimum. Capitulum quintum. Quanta fuit calamitas obsessorum et obstinatio matrie quibus fuit eventus et que pietas Titi. Quintum. De Maria que fame urgente comedit filium. Sextum. De miro captivorum et obsessorum et Romanorum fine. Septimum. Octavum. De peregrinatione fidelium quos sancta tempestate servavit Christus apud Pellam. Octavum. Testimonium quod perhibuit Iozephus de Christo. Nonum. Decimum. De Vespasiano qui Claudius et Cesar electus legitur. Undecimum. Signa et que ceterum rerum sint. Undecimum. Auctoritate rerum naturalium auctore Platone qui natura dicitur dei voluntatem. Duodecimum. Quod deus signis sua perhibere dignatur creaturam. Tredecimum. Quartum decimum. Quid sit signum et de sompno. Quintumdecimum. De speciebus sompniorum et causis figuris et significationibus. Sedecimum. Constat quedam de significationibus sompniorum que aliorum significantur aliud. Decimumseptimum. Coniectoriam non esse sequendam. Decimum octavum. De fundamento mathematice et efficacia sensuum et viribus anime et profectu rationis et efficacia liberalium disciplinarum. Decimumnonum. Capitulum. De differentia mathematice doctrinalis et mathesi reprobate et contradictione mathematicorum et erroribus eorum. Vicesimum. Quod providentia rerum naturam non perimit neque scelerum imputat providentie et quod liberum arbitrium manet cum providentia. Vicesimum primum. 22. Quod non sunt adeo stulti quin non sciunt. Et quod rerum mutabilitas ei necessaria est infixa et concidentia penitus dispositione providentia prescriptam et quod vera infinitorum sunt rerum eorum non quatenus augeri vel minui. Et quod providentia nec naturam rebus inducit. Vicesimum secundum. Quod et possibili non sequitur impossibile, et quod ex quo necessario significatur nomine altissimi qui solus omnia potest. Vicesimumtertium. Arbitrio non intentio. Vicesimumquartum. Quod mathematica temeraria se inducit futurorum iudices pro sui libito presumentes. Vicesimumquintum. Quod arte astrologia sive non est necessario et de mathematica arte et fine, et quod ea que sunt ventura possunt. Vicesimum sextum. Quod scientia dei non posset, et quod consilium dei immutabile est et voluntas dei est omnium causa, et quod mathesis via dampnationis est. Vicesimum septimum. De auspiciis et nigromanticis et ficticiis et sanctis et lectionibus. Vicesimum octavum. Quid. De spectaculis et quod maligni spiritus intellectu futura prosciunt et subtilitate et longa experientia ne temporis et revelatione superiorum potestatum, et quod sepe decipiunt aut decipientes aut decepti, et quod specialiter mala indubitanter sciunt. Vicesimum nonum. De phisicis theoricis et practicis.

Omnia vana esse et res est subiecta vanitati. Unde. Capitulum I.

Omnia cedunt in usum sapientis licet quoniam natura virtutis excedentis conturbat dicitur. Sciunt sunt. Nam et ocia eius negotia sunt et dum totius libertatem rerum vires pensat prudencia discretionem quidquid ad beatitudinem proficit quadam quasi manu virtutis apprehendit. An ego dicere sapientem ille argumento validissimo super fidem facis dum et internis actibus, actis interdictis, et philosophus in magnis arcanis Alexandri itaque creavit nugis nostre quas etiam severitas nostra potest mihi in publicum ut coniectores mathematicos cum quibus aliis nugatoribus introduxit. Cum quasi vibus concedere audaciter scitus est sedulitatis ipsi tribus conectunt ego in superiora superioribus et si quid in alterutrum vitiosum aut deforme apparuerit benignitatis tue prudentia corrigat.

Non contemnendas esse omnium rerum naturales
superstitiones. Capitulum 3

R usticanum et forte agelli
proverbium est, qui sompnijs
et augurijs credit numquam
fore securum. Ego sanum
et verissimum et fidelissimum puto. Nec
enim refert ad quam rem se quis
semel aut amplius [illegible]
unus si offenderit unus denique
si parum utrique emiserit et tamen ce-
teris quas physice nomine appellatam
ad eum pertinet ita que sunt, esto dum
aliena opera impedire aut promovere
non queant. Sit nec inania carmina
aut superstitiosorum quedam ligature que
tota medicorum secta contempnat
aliquando Chirones a quibus eminentiore quo-
dam nomine physica soleat appellari.
Physica enim est nunc occultissima
ideo ut humano sensu nequeat com-
prehendi. Nichil enim est ut fit
nunc non statuta tempore processerit
ortus et ratio et ut aliquis ait Nichil
in terra sine causa fit. Constat itaque
quod artificis [illegible] manum vel evadet
hoc quod constituit patet ad physicam
omnia pertinere. Ego quidem quomodo
modo ista se habeant indubitanter credo
illa sola non esse respuenda que
ex fide proveniunt et referuntur
ad gloriam omnipotentis dei. Cum
scriptum noverim: Omnia quecumque in
opere vel verbo feceritis in nomine
domini facite, in quo solo via ho-
minis prosperatur. Hic omni cantorum
turba processit Cuthbertus sig-
fer quondam gentis nostre in lege
domini. Evangelium domini suppo-
nebat infirmis et curabantur. Item
Stephanum tunica supposita mortuum
suscitavit. Simbolum apostolorum de-
nominatus a quo gestabatur mater
dei omnia describens dum legebatur
aut dabatur et fide dicta sepissime
contulit optatum salutis effectum. Item
Benedictus signo sancte crucis vas
morticiferum fregit ac si pro signo
lapidem intorsisset. Itala evan-
gelii gestata vel audita sit dum
[illegible] profuisse quam plurimis
et quidem et similia non [illegible]

si utilissima sint alia tamen non
de facili contempnenda quod si quis
dicat certum scriptum est quod diligen-
tibus deum omnia cooperantur in
bonum. Infideles autem et reprobos
aut eos hesitantes in fide nichil
permittit beneficia [illegible] sibi accidere. Dicam
tamen in parte quanto fidei excipiente
permittit. Iulius et Iulius Cesar non
auspicio nulla re superstitionum a quo-
que incepto potuit absterreri.
Contigit autem ut quamquam in castra
navigavit et fratres uxoris in conspectu
navis prolabentur. Vos itaque ad
meliorem omne. Cenas te meminit
affligit eum quod optinuit. Preterea
Calphurnia eius uxor ea nocte
quam ille ultimam in terra gessit
vidit eum interfectum ut semel
effectum in somnis pro iam. Rogans
quod ut die sequenti a curia abstineret
non optinuit. Sic ille interitu pera-
ctus timendum quomodo auspicio
credidisse vult. Margarita Massiliensis(?)
sanctum habuit quo diis sanctis
habebat firmus animo et tam-
ens se ab omni superstitione
alienum. Item quod Marcus evangelista
evangelizandi causa
Alexandriam proficiscens ad
navem egressus exprimisset calceum
quas agens iter suum expeditum
esse protestatus est. Et quis revo-
cat intendentem non abstineat si quid
in nomine domini fuerat inchoatum
pretermittat, nisi forte omnes re-
vocatores quamvis sunt + rerum pre-
deant. Ergo qui coloris amisit
reminiscentem dum revocatus a
domine progredi maluit quam
manere. Hiis vero inutilis mens
intenta seducitur. Sed fidelis
nequaquam acquiescit.

Signorum alia universalia alia par-
ticularia. Capitulum 4

N on tamen licet omnia va-
na esse fidelibus que augurijs
afferantur non negandum
tamen deo signorum quandam dispo-
sitionem divina ad erudiendam causam
concessa sunt fidem et fructum
non expatiatur vel sensum plerumque nichil
quod modis suam dicere instituit causam
et nunc elementorum vocibus nunc

dicitur
alis enim antiquissima

Miracula facta per: euangelium / tunicam Stephani / Simbolum apostolorum / crucis signum / [illegible]

de Iulio Cesare

de Marco evangelista

2

sensibilium aut insensibilium re-
rum indiciis perit / electis nonnunquam
expedire que ventura sunt mani-
festat / Futuras itaque tempesta-
tes aut serenitates signa quedam ante-
cedentia preveniunt / Ut homo qui ad
laborem natus est / ex hiis possit
et otia sua temperare / Norunt
agricole / norunt nauthe familiaribus
quibusdam experimentis quid quo tem-
pore oporteat colligunt / quadru-
pedes futurum ex eo quod preterijt me-
tiuntur / In qua re nec aves et
quibus Numen pressit pectora nec
brutis arbitrii destitutas / Mergi
alto ve cignus arthania nec se-
quit apperiunt / Cum etenim cir-
ca tempus hiemis alciones nidificare
ova que fovere consueverit /
quindecim dierum gratissima sereni-
tate deducentes. eos quoque nauthe solet
diligencius observare / Dicuntur quod
dies alcionie quibus nec vel
tenuis flatus aure sentitur / Hos
ad procreacionem pullorum suorum sibi a
natura concessos vendicant
Cum vero fluvialium avium cor-
pora in agris undique imergi
conspexeris imbres expecta / Cum
clamosam cornicem undique matu-
tina pluviam petit / Hoc ideo
fieri quod sit divinitus illis ingenium
aut rerum fato prudencia maior
sed quod mobiles in aere motus
illis animi in scriptis sentiunt et
demum illarum conspiciunt aut
mutacionem / Nec mirum. Cum et humana
alia corpora ad exercitium motus
frequentissime disponatur et arctans
quedam ne consilio cerant clemencie
interdum more / Nunc enim aliribus
corporibus bona nunc mala immine-
ant si se temperabit nunc extemperabit
reddit hinc ars phisicorum regulis
suis status probabile comprehendit
habitudinem et serenitatem aut egritudinem
aut statum quendam sicut nonnullas
fatalitatem quas ipsam ex precedentibus
signis agnoscit. et interdum acsi
... nomini efficacissime creant. Si-
ve ut ... cum vtar ... igno-
aut quo creant ... utique artis
beneficio sed fortune. Auditum

d' alcione

d' ambo fluvialibus

d' cornice

d' medic

vero que et peritorum cognitione proferunt
et si difficile sit pessimum est. Multe
quidem signis rerum significantur et varie
tempestatum forme procellarum que
eduntur / que velud in speculo lune
orbe insinuat / Ostendit namque rubi-
cundus color ventos / Ceruleus pluvias /
et utrumque commixtus nimbos indicat. Fren-
tes quoque procellas / Lete orbis serenitatem
namque ipse promittit. quia gestat volun-
proprie serenitatis ortus sic. In quarta enim auctor certissimus
certissimus est neque obtusis cornibus
erecta / neque infusio fuit humore
frustrata. tunc enim totus ille dies et
qui nascentur ab illo exactum ad men-
sem vento pluviaque carebunt. Sol
quoque candens interest utrum equalibus
scintillat radijs an obiecta nube
rutilat / utrum solito splendore fulgi-
dus an ventis ingruentibus igneus / nunc
fit pallidus an pluvia impediente
sit maculosus. Aer vero et mare ipsum
nimbum quoque magnitudo vel species plurium
afferunt inditia. Sed et aves et pi-
sces futurorum certissima produnt signa
que Virgilius et Lucanus divino comprehen-
dit ingenio. sed et Varro in libris
navalibus dum peritos instruit nautas.

d' luna

nimbos

Quid significet geminatio solis tam geminum

One vero in sole scilicet namque
signa contingerint certissima
sunt et auctorum multorum
testimonio comprobata
Solem dicere falsum quis audeat
Quotiens ergo sol in celo videbitur
geminari inundationem aquarum subiectus
orbis expectat. et licet a ratione
sui videntibus videatur alienum
tamen est. que quidam soles non
geminat sed nubem similiorem facit
vocatur quoque parelion. Est enim parelion
nubes similitudinem solis ipsius quam multe
que. et si non grandis

De signis que presserunt eventum ulteriorem novissimum quidam

Cognita signorum alia
ista. ea prefata
sunt / Particularia vero
fiunt singulis ista
multa aut minus utraque aut ma-
excellenti dispositione creatoris quo
... nunc vero ... et malicia demonum
homines deo permittente ludificantium
frequentes dicuntur. Hec que et quod

De illis prodigiis que precesserunt excidium civitatis Ierusalem et predicationem

qua re de ea dicitur quod difficile est et frequenter nimium et sepe aliquid quod ut ab homine valeat expediri. Sicut hii scientiarum variarum mathematicorum referri sunt libri. Certas in astra dicta monstrantibus mandata vana fata secutum se asserit, eo quod essentur aliud qui et veniens donec ad Italiam premeret apparuerit antecedentium effectus solis varios lune quoque labores terre eventibus curiositas humana cooptat. Quanta fuit calamitas obsessorum et obstinate malicie quibus fuit finis et que precesserunt

Capitulum 6tum

Tercio refert hystoria predicta que est auctor cognitus et vetere refert quod imminente Ierosolimorum excidio eclipsis lune per duodecim noctes continuas esse in ... locis peracta est, forte favens Iudaice perfidie et superstitiosi erroris professorum, que exposita predicatione apostolica mundo illucescente recessisse ostendit. Scriptum est enim: Stultus mutatur ut luna. Sapiens vero cum sole permanet. Alia quoque plurima divino super eos imminente iudicio acciderunt. Que nec si per singula prout ab auctoribus digesta sunt teneris enarrare vel sola hec propter tempus desiderabit et otium. Quanta tamen auctore Iosepho crudelis Symon peteram eo quot ad roborandam fidem nostram proficiunt et ad retundendam obstinatam perfidiam Iudeorum. Quadraginta namque post admissum scelus commis- pretacta annis impiorum pena differtur, in quibus et apostoli omnes, presertim Iacobus qui dicebatur frater domini, Ierosolimis episcopus constitutus, incessanter ipsos commisse impietatis crimen de scelere commonebat. Si forte possent commissi penitudinem gerere, si possent flere pro scelere, et ultricis penarum flammas lacrimarum ubertate restinguere conabatur. Ostendebat namque eis deum per suam patientiam quod ipsorum quereret penitentiam, quia non vult deus mortem peccatoris sed ut convertatur et vivat. Nichilominus ac adhuc incolarum duritiam nitebatur divina maiestas signis et prodigiis celitus datis terrores quos pre-

Eclipsis lune per noctibus continuis

pacientia

et ruinam destructam ostendendo portentis quam inferendo. De quibus supradicti historiographi scribunt ut in celis et in terris sufficienter et. Relegimus ergo quod in sexto historiarum scriptum habeo, de hiis ipse signavit Iosephus. Sed infelicem inquit plebem decebat quod homines et deceptores falsa vaticinantes suadebant, ut eius deitatis signis et indiciis credere et indignatione divine non crederent, ut quibus apparere signum et urbe futurum et gentis presagiebat excidium. Sed velut attoniti afflati et amentes qui neque oculos neque animos in se haberent, preibant omnia que celitus nunciabant. Itenim stella refulgens gladio per omnia similis imminere desuper urbi visa est, et cometes preterea exitialibus flammis visa est ardere per totum annum. Sed et ante excidium temporis ac belli, cum populi ad diem festum convenirent azimorum, die mensis Xantici qui est aprilis, nocte hora nona tanto fulgore luminis aram templumque circumdedit ut putarent omnes diem clarissimum factum, et permansit spacio hore dimidie. Quod imperite et ignaris prosperum quoddam videbatur, sed peritos et probos quosque doctores non latuit. Eiusdem portento in eadem quoque festivitate vitula sacrificiis admota et aris assidens stantes inter ipsas ministrorum manus enixa est agnam. Sed et ianua interioris edis que respiciebat ad orientem cum esset solido indurata ere ac prevalde pondus que vix viginti viris summo conatu clauderetur, serreis grossis vectibus et seris multa ac pessulis in altum demissis teneretur, ab se ita repente hora noctis sexta prima et vicesima die mensis apparuit sponte patefacta. Sed et post acto die festo post aliquos dies prima et vicesima die mensis Artemisii, qui et apud nos maius vocatur, prodigiosum apparuit visu et fidem pene excedens, quod vere fabulosum putaretur nisi oculorum fide-

de stella

flamme

de fulgore

die

de vitula

de ianua

confirmasse malorum secuta pro[illegible]. Etenim post solis occasum visi sunt currus et quadrige in omni regione per aerem et armatorum cohortes misceri nubibus et urbes circumdare agminibus improvisis. In alio vero die festo qui pentecostes appellatur noctu sacerdotes ingressi templum ad ministeria ex more complenda primo quidem motus quosdam strepitusque senserunt, tum deinde voces subitas audiunt dicentes: Migremus ex sedibus istis. Addit et his aliud terribilius. Etenim quidam Ananie filius Jhesus nomine, vir plebeius et rusticus, ante quattuor annos belli cum civitas in pace et summa copia degeret, in die festo tabernaculorum repente cepit clamare: Vox ab oriente, vox ab occidente, vox a quattuor ventis, vox super Jerusalem et templum, vox super sponsos et sponsas, vox super omnem populum. Et indesinenter die noctuque per omnes plateas circuiens hec clamabat, usque quo quidam nobiles ex populo viri velud infausti presagia indignationem commoti corripiunt hominem multisque verberibus afficiunt. At ille nec pro se aliquid loquens sed nec eos qui cruciabant execrans easdem voces pari obstinatione et clamore repetebat. Tum principes intelligentes ut res erat maioris esse in viro motus perducunt eum ad iudicem Romanum. Novum [illegible] quem flagris usque ad ossa laniat, nec preces neque lacrimas fudit, sed eandem vocem miserabilem et quodam eiulatu cum toties per singula pene verba proferebat addens et hoc: Ve ve ve Jerosolimis. Prosequitur et alius historiographus maior gestorum miraculo dicens oraculum quoddam in sacris libris repertum, quod per idem tempus quidam designaret e eorum regione processurum qui totius orbis potiretur imperio. [illegible] oraculum [illegible] historiographus Vespesianum declarare suspicatur. Sed Vespesianus [illegible] alius qui illis solis [illegible]

que Romano imperio videbantur subdite dominatus est. Unde iustius ad Christum hec responsa referuntur ad quem dicebat pater: Pete a me et dabo tibi gentes hereditatem tuam et possessionem tuam terminos terre. Et cuius preconis per apostolos suos in omnem terram exivit sonus eorum, et in fines orbis terre verba eorum. Maria

De ~~matre~~ que fame urgente comedit filium. Capitulum septimum

Et ne tot et tanta mediocriter plage aut prefinitore indignationis dei adversus impenitentiam iudeorum signorum precessisse videantur, iudaice calamitatis intollerabilem excidium irreparabile reprobate et execrate gentis inauditam et multis seculis incogitatam [illegible] summo privat. Quale [illegible] fuit ut universa multata sit urbs ipsa iudea bello fame igne ferro cedibusque vastata sit, quanta populorum misera perierint [illegible] cum coniugibus et parvulis liberis absque etate et absque discretione trucidatis, [illegible] et diversarum urbium obsidiones et ipsius magnifice et formosissime [illegible] quanta vastitas et quanta fuit diversarum mortium strages [illegible] per hec singula extitit bello, ad modum et ut tamen illud quod prophete predixerant abhominatio desolationis in ipso quondam dei formosissimo collocata sint templo, ut quod ad ultimum cuncta ignis depopulata sit et flamma consumpserit, si quis plenius nosse velit historiam Josephi relegat. Nos vero ex hiis capitula que ad explanationem suscepti operis sufficiunt assumimus. In quibus refert quod ex omni Judea populi in die sollemni pasche Jerosolimam velud carcere quodam manu cogente convenerant, et eos tricies centena milia hominum fuisse. Justo utique dei iudicio tempore hic ultionis electo, ut qui in diebus pasche salvatorem suum et salvatorem omnium Christum dominum cruentis manibus et sacrilegis vocibus violarant, in ipsis diebus velud in unum carcerem omnis multitudo conclusa feralis pene exitium quod merebatur exciperet. Pretereo sane que in eos vel gladii acie vel aliis belli machinis collata sunt, et ea tantum que dire famis exitio

de curribus et quadrigis

de strepitu et vocibus et de clamore Jhesu [illegible]

de oraculo

de numero hominum [illegible]

super hec historiographi sermonibus
expressam, quo legentes sic intelligant
quantum piaculi sit quod vel aliquid
incepit, et quam grauibus causa sup-
pliciis exciderint. Age itaque quintus
Josephi historiarum liber ponatur
in medio, et quo ob eorum luctuosa
tragedia prostat. Diuitibus autem
permanere inquam aut perire vnum atque
idem erat. Eo enim in vrbe permansissent
facultatum suarum tum causa obiectu
quasi qui de transfugiendo cogita-
rent perimebant. Necessitas vero
famis cum seditiosorum extollebat
arrogantiam, et vtraque simul incremen-
tum ceperunt. Publice
quidem frumentum nusquam erat, sed
irrumpentes vrbis predones perscruta-
bant domos, et si quid inuenissent
tamquam de hijs que fefellissent ver-
ras seuiebat. Si vero non inue-
nissent velut occultantes eos qui
occulcius et diligencius abscondissent
cruciabant. Indicium vero ab eis pa-
bula capiebant, hoc ipso quod adhuc
viuerent, et subsisterent corporibus
videbant, tamquam qui perfecto iam
interijssent nisi absconditos in se
iam tenerent cibos. Et quos
pane tabescentes macie vidissent
hos tum vera preteribant sup-
plicium putantes, primo quos fames
paulopost absumeret. Fames, auctori-
tas in occulto omni tempore pro mer-
cati sunt vnum mensuram si diui-
tes fuissent tritici, si inferiores fu-
erint et ordei. Se intercludentes interioribus
quibusque penetralibus domus. Non nulli
vero in panes confectos frangentes e-
debant, alij vero inquantum necessitas
vel metus permittebat extorquebant
et mensam quidem nullam nullus ex-
struebat apponi, sed et ipso semicocta
igni rapientes ipsa rudia frumenta
deuorabant, et erat miserabile ipsa
vbi spectaculum mirabile cum va-
lidiores quique inuenta diripe-
rent. Imbecillibus vero nil preter
luctum superesset ac lacrimas. Et omnia
licet arbitratus rerum superaret fames
tamen nichil ita subruit atque subuertit
sicut verecundiam. Quamquam enim saluis
rebus predo dignum est id in
hac necessitate contempserunt. Demi- fugerat
ni et vxores de ipsorum manibus
et filij de parentum. Et quod est

miserabilius matres cibos de paruu-
lorum manibus atque ore rapie-
bant, et cum dilectissimi liberi
in manibus atque in ora parenti
tabescerent, exigua vite subsi-
dia adimentibus ipsis, cum morte non
parcebat. Verum nec ipsos quidem
infelices et periculosos sumentes
latebant cibos. Ex proximo
aderat predonum quisque et statim
clausam inopiam conspexisset
fores fores. Indicium dicebat
hic esse quod illi porticarent
et repente de ianuis foribus
properantes irruebant atque ab ipsis
ut ita dicam faucibus exprimentes
si quid forte sumtum iam fuer-
at reuocabant. Renebantur
senes si cibos vendicare temp-
tassent, ipsis etiam crinibus apprehensos
trahebant, mulieres iniurientes si
quid forte deprehensum fuisset
in eorum manibus. Nulla senibus reueren-
tia, nulla erga paruulos miseracio
sed in aliquo panis fragmento in-
herentes paruulos, et elisos cum
inhesissent suspensos ... debant
in terram. Ceteris vero qui raptores
cibo preuenisset absumpto eorum
seuiebant et excogitabant diuersa
supplicia, opturantes infelicibus
... digestionum meatus, alijs
vero per acutas sudes per eadem
venda adigentes. Horrendo quoque
gesta sunt vesicans ad confessionem
post hec vnius panis aut vnius
farine unciolos perurgebantur
pane. Nam ipsi tortores non pa-
tiebant famem. Esset enim quodam
tollerabilius si hec compulsi inedia
facere videntur, sed vt vel precaueret
sibi in posterum cibos, vel crudelitas
exercitacione conualesceret. In hijs quoque et
si qui forte furtim per stationes ho-
stium pro colligendis herbis erupi-
ssent, occurentes eis, qui se hostium
manus effugisse gaudebant, diripi-
ebant quicquid attulerant. Supplica-
tionibus quidem et terribile quod si-
bi nomen dei inuocantibus, vt
vel partem aliquam herbis que
secum attulerant et morte periculo
qui fecerant indulgerent. Nichil
[illegible] prebebant, sed hic cibum
loco cessaret si comprehensum

vrinam siccis oculis. Hys at
per aliquantum adiungit dicens
Civibus vere tam egressu urbis
omnis spes excludebatur
salutis et invalescente atrocitas
famis domos simul ac famili-
as gentem vastabat. Ita ut
in penetralibus strata iacerent mu-
lierum parvulorumque cadavera
per plateas vero infelicium senum
corpora fame magis quam etate
consumpta. Juvenes vero atque
omnis etas robustior velud si-
mulacra quedam in viis et egres-
sibus oberrabant torrentesque tu-
mo loci gressum surripiebat in-
edia. Sepelire autem cadavera pre-
morum nec defunctorum multitudo
nec virium debilitas permittebat
Simul et pro sue vite victu
incerti verebantur. Denique
aliquanti super eos quos sepelie-
bant animas emisere. multi et dum
properarent funera propria ad sepul-
crum venerunt animas efflabant. Sed
nec planctus ex more defunctis
adhibebatur aut luctus quia hoc
sibi totum vendicaverat fames
Sed nec ariditas in eis humoris
cuiusquam reliquerat lacrimarum. Ob-
plenaria sederant civitatem confusa silentia
et nox plena mortis cuncta
contexerat. Quibus malis omnibus
crudeliores soli videbantur predones qui
nec sepulcrorum genus diripere et spo-
liare cadavera illicitum ducebant
non tam predam petentes quam
scelus irrisionum cumulantes et
aciem gladiorum suorum in cadaverum
obtruncacione probantes. Quidam
etiam in nonnullos adhuc spirantes
mucro examinandi agebatur
quia alii semivivi cum viderent
supplices dexteras protendebant
ut in se quoque huiusmodi loco con-
terent scelus quo se cruciatibus
famis absolverent. Sed novo
crudelitatis genere necem quam sponte
inferebant si rogarent negabant
cum hi omnes deficientium
cum gemitu retorqueret oculos

ad templum non de morte propria
dolens sed de impunitate predonum
quos superstites relinquebat. Et quod
primo sumptibus publicis sepelire mor-
tuos iussissent fetoris intollerancia
ut vero omnem sumptum cepit vincere
multitudo morientium de muro cada-
vera precipitabant. At cum Titus
circuiens prodiisset repletas cada-
veribus mortuorum valles et humani
corporis tabe patentem terram irriga-
tam ingenti gemitu elevatis in celum
manibus deum invocat testem hoc
suum non esse opus non permittere sed istam
sustinere invitum. Et post aliquanta
Josephus ita ibidem prosequitur
Non cunctabor mihi proferre quod sentio
Arbitror enim quod et si adversus impios
cives Romanorum venire arma
cessassent aut hiatu terre aut aque dilu-
vio aut Sodomitanis ignibus et
fulminibus exitium urbis supplicium
civitas dependisset que multo
in sanctior illis qui hec passi sunt
et maiore incendio pute hanc pertu-
lisset etate pro quibus omnis gens
pariter mecum extingui. Sed in
sexto libro de eisdem talia scribit. Et
eorum inquit qui per totam civitatem
famis inedia corruebant multi-
do innumerabilis erat quorum nec ex-
plicari miseria potest. Per singulas
namque domos sicubi fuisset alicuius
cibi reptum bella gerebant et cedes
inter carissimos perpetrantes ac li-
beros nascebatur. Cum non solum
e manibus sed et ex ipsis faucibus
mortis cibum eripere certabant predones
ante nec mortuis erat sed et ipsi
cum iam spiritum exalarent perscruta-
bantur a predonibus ne cui forte
intra gremium cibi aliquid resideret
Alii autem per inediam hiantes velud
rabidi canes huc atque illuc

ferebant et quasi insania quadam
exagitati in easdem domos sub mo-
mento temporis iterum ac sepius
irruebant. Omnia tamen necessitas
vertebat in cibum. Etiam illa que
nec inmundis animalibus edere sunt
visa. Ad ultimum nec loris quidem
vel cingulis aut eciam ipsis calciamentis
abstinuerunt. Portare quoque in-
munda detrahentes conficienda
dentibus ingerebant. Non nulli ex
feni veteris festucas edebant. Sed quis-
quilijs collectis parvissimum pondus
dragmis quattuor distrahebant.

De numero captivorum et occi-
sorum et peremptorum fame
Capitulum octavum

Sed quid opus est per hec
pendentes famis illius ex-
plicare, cum gestum sit
ibi facinus illius quod neque — famis
apud grecos neque apud
barbaros ullus accepit auditus
horrendum quidem dictu, auditu vero
incredibile, equidem libenter tam
inmane facinus siluissem, ne quis
me crederet monstruosa narrare,
nisi multos memorie nostre viros
testes commissi sceleris habuisse.
Porro vero nec aliquid in hoc opere
nunc prestare arbitror, si subtraham
ea que perdidit facta esse.

De nobili matrona que pre fame filium suum coxit et comedit

Quedam ex hijs que ultra Jordanis
alveum commanebat Maria nomine
Eleazari filia de vico bethezor
quod interpretatur domus ysopi genere
et facultatibus nobilis cum reliquis
multitudinis que confluxerat Jerosolimis
recepta, quam cum omnibus obsidio-
nis cessum (?) ferebat, hinc reliquias
quidem facultates quas de domo
in urbem convexerat Tiranni penitus
invasere. Si quid vero reliquiarum
ex magnis ab opibus fuerat
quibus victum quotidianum

per terminos ducere irruentes per
momenta predonum satellites rapie-
bant, pro quibus iurgijs mulier
velud insania iam quadam
commotionis fatigabat. Ita ut
interdum predones maledictis
in necem suam et convicijs insti-
garet, Nam cum nec irritatus
quisquam neque miseratus eam
opprimeret et si quid forte cibi
sumpsisset ab ea quesitum iam ab
alijs quereret, nec iam ulterius
reperiendi copia fieret, fames
autem dira visceribus ipsius insi-
deret ac medullis et ad furo-
rem perurgeret iam inedia,
fame et ira pessimis usa
~~consumptoribus~~ consultoribus contra
ipsa iam arma nature
erat (?) autem ei sub uberibus par-
vus filius, hunc ante oculos
ferens, infelix inquit matris o
infelicior fili, in bello fame
et direptione predonum cui te reser-
vabo, nam et si vita superari (?)
posset, et iugo romane servi-
tutis urgerem, sed nunc etiam
ipsam servitutem prevenit fames
predones vero utraque vi gra-
viores urgent. Veni ergo o
mi nate esto matri cibus, predoni-
bus furor, seculis fabula, que
sola deest cladibus iudeorum.
Et cum hec dixisset simul filium iugulat
Tum demum igni suppositum
torret. Et medium quippe edendo
consumit medium vero reservat
obtectum. Et ecce confestim predo-
nes irruunt combuste carnis
odore correpti, mortem minantur
nisi sine mora cibos quos
paratos sensissent demonstraret.
Tum illa quidem partem inquit
vobis optimam reservavi. Et stati(m)
que superfuerant (?) membra

detexit infantis. At illos repente ingens horror invasit et crudeles quamvis animos diriguit vox faucibus intercepta est. Illa vero truci vultu et ipsis et predonibus truculentior meus inquid hic est filius meus est partus et facinus meum est. Edite nam et ego prior comedi quem genui. Nolite effici aut matre religiosiores aut femina molliores. Quod si vos pietas vincit et execramini cibos meos, ego qui iam talibus pasta sum, ego huius iterum pastor. Post hoc illi tristi trementesque discedunt qui hunc solum ex omnibus facultatibus suis misere matri reliquerant cibum. Repleta est autem omnis civitas confestim nephario scelere iniquo et unusquisque ante oculos facinus quod perpetratum fuerat adducens tamquam si ipse hoc perpetrasset horrebat. Denique autem quos fames necessitatis urgebat festinabat magis ad mortem beatos dicentes quos qui contigit interisse prius quam talium malorum pateret auditu.

Hec quod Josephus de pugnatorum fidelium quos sibi ante tempestate servavit Christus apud Pellam

Capitulum nonum

Quae vero tanta calamitas intervenerit eorundem eodem auctore per pauca adnectam. Colligens enim supra dictus historiographus decem centena vel fame vel ferro victores centena milia designat. Ceteros vero latrones vel seditiosos ac predones post urbis excidium invicem declarant interisse. Electos autem quosque iuvenum et decoros corporis et proceritate commendabat ad triumphum dicit esse servatos. Reliquos autem qui supra decem et septem annos agebant etatis

vinctos ad opera egipti premittentes destinantes vel per ceteras provincias esse dispersos, alios autem ad ludos gladiatores, alii ut ad bestias traderentur. Qui vero infra septimum et decimum etatis reperti sunt annum per diversas provincias in servitutem distrahi iussi sunt quorum numerus usque ad nonaginta milia productus est. Hec vero omnia gesta sunt secundo anno Vespesiani imperii iuxta ea que dominus et salvator noster dixerat. Quippe tunc ea que futura erant presentia videt. Quam tunc secundum evangeliorum fidem videns civitatem flevit super illam et velut in auribus eius deploratum est. Si cognovisses inquit et tu in hac die que ad pacem tibi sunt. Nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia veniet in te dies, et circumdabunt te inimici tui vallo, et pervertent te et filios tuos undique et ad solum prosternent te, et filios tuos intra te, in hunc modum quo plurima divine comminationis doctrina publice inclinatis auribus resonabant, quorumque sagacius istorum sed et ipsius iusti singularis et unici qui ab impiis iniquo effusus est iusto iudicio dei quia inulti sunt ... plagis, bellis strati et patriis sedibus divine indignationis gladio tibi, et in urbe gloriosissima ut lapis super lapidem remaneret effecit, quod ipsi indicant et quomodo lapide durioris tribulatio tanta quanta non fuit ex quo gentes esse ceperunt usque ad diem hanc.

Testimonium quod perhibuit Josephus de Christo.

Capitulum x

Ecclesia vero que fuerat Ierosolimis congregata divinitus iussa est transire Iordanem ad oppidum quoddam nomine Pellam, quo ablatis ab urbe cultoribus dei celestis vindicte fieret locus que in urbem gentemque sacrilegam fuerat extendenda. Quod Eusebius Cesariensis in ecclesiastica historia plenius refert.

De Vespesiano qui claudum et cecum curasse legitur Cap. xi

At quidem hec vna omnia acerbissime passi sunt qui in filium dei magno sacrilegio extenderant presumptionem cum testimonijs scripturarum et vniuersalium operum ipsius cum deus esse constaret. Vnde Josephus erat autem huius temporibus Jhesus sapiens vir si tamen eum virum appellare oportet. Erat autem mirabilium operum effector doctor quoque hominum eorum qui libenter que vera sunt audiunt et multos quidem Judeorum multos etiam ex gentibus sibi adiunxit Christus hic erat. hunc cum accusatione primorum nostre gentis Pilatus cum relatus in crucem agendum esse decreuisset non deseruerunt eum hij qui ab initio eum dilexerunt. apparuit enim eis tercia die iterum viuus secundum quod diuinitus inspirati prophete vel hec vel alia de eo innumera mirabilia miracula futura esse predixerunt. sed et in hodiernum diem Christianorum qui ab eo nuncupati sunt et nomen perseuerat et genus.

Signa et que contra naturam fiunt Cap. xij

Vespasianum quoque ferunt vastatorem patrem quoque tibi Jerosolimorum excepcionis vt quibusdam scriptoribus placuit miraculorum signis ad faciendam vindictam dei digitus extiterunt. Siquidem namque Vespasianum imperatorem quidam e plebe luminibus orbatus, item quoque alius claudus crure debilis sedentem pro tribunali pariter adierunt orantes opem in valitudini, eo quod sibi per quietem numine esse monstratam: oculos restituendos si eos ille inspueret et crus debile roborandum si illud dignaretur calce contingere. Orantibus amicis invitus licet vtrumque temptat nec defuit euentus. Similiter et mirus Vitellij et Othonis qui sedi rerum successerat pluribus celestibus signis ostensum est et ex parte stupendis.

Nichil contra naturam auctore plinio qui naturam dicit dei voluntatem Cap. xiij

Que vero huiusmodi stupore digna in hijs concluduntur plerumque signa esse non ambigit quisquis euangelice promissionis fideliter meminit. Cum scriptum sit Erunt signa in sole et luna et stellis et cetera. Ea vero que hic numerantur siue splendida siue inclorius ea vite-

genda arbitror que in hijs contra naturam sunt. quale est quod sol obscuratus est in passione domini celum scissum, petre rupte, monumenta aperta, et sancta que dormierant corpora surrexerunt. Talis enim eclipsis non potuit esse quia lunaris corporis obiectu contingit. tunc constitit plenilunium contra contigisse. Vnde forte quis de Judaica perfidia incredulitatis ne solatium inueniret asserens tunc cum venerem tunc in ecliptica linea soli fuisse obiectum, que quidem magna est, et vt astrologi tradunt sola de quinque sideribus de nocte de se vmbram emittit vt luna, quod quia nec ratio probat nec auctoritas aut scriptura approbat repertum inutile. Sed enim absurdissimum est venus corpus quomodo tantas parat tenebras. Dionisius ariopagita in epistola ad policarpum scribit se et plures alios philosophantes vidisse lunam soli incidere et quidem contra naturam. Non enim erat tempus coitus. Sed enim per modum paulo post rursus quod est reddit ... plures alios ... Dionisium ... scripsit. alia que ... sunt et signa plagarum non ... sed et ... erunt illud ... moriente tenebre facte sunt per vniuersam terram ab hora sexta vsque ad nonam. et quod in eis ... ... compensat. mors etenim illa moris fatem detrahit, ... resurrectionis primitias etiam in eternam ... introduxit ... quorum que ... Judeis ... ... futura sunt, ... de canonica scriptura firmamentum non habent, nec legibus minime subiacebunt, dum ... naturam ... in locis quamplurimis ... ... reliqua ... ... reddi potest.

Quidelius scriptis seriem prenimie dignatur creaturam Cap. xiiij

Si vero plinio secundum ipsum assent naturam esse dei voluntatem. profecto nil istorum euentuum contra naturam est. ille omnia quecumque voluit fecit. Ille quidem dum rerum causas excepit finem omnium diuinam asserit bonitatem optimus est ...

porro ab optimo longe relegata
est omnis invidia. Itaque cognitionis
sue sui similia participem naturam cuiusque
beatitudinis capacem esse poterat esse
voluit, quam quidem dei voluntatem
certissimam rerum esse originem esse
si quis proponat, recte eum censere
conscientia fit. Et quidem divina volun-
tas que rebus omnibus originem prestat
natura rectissime appellatur: cum quia
utique nil fit, cuius dispositionem
deus nil evacuat, et causa que in mente
illius qui fecit celos in intellectu
ab eterno constiterunt sic operantur effectum.
Insunt itaque rebus seminales
virtutes sue, et originarie cause
que preordinato tempore in suos pro-
cedunt effectus. Ex eo quidem manifes-
tum quod nullas sed que occultissimas
habeant causas. Humor siquidem
de intimis terre visceribus ab ar-
borum ut vinearum radicibus
appetitiva quadam virtute attrahitur
deinde quadam distributione nature
dirigitur per plantarum membra, et
tunc sua decoctione profertur tunc
congestus in surculos, et quod ad su-
stentationem sui non indiget in fo-
lia et fructus emittit, qui cum
maturuerint in musta deprimun-
tur, et sic per intervalla temporum
constructa vasis vina proveniunt.
Si vero occulta dispositione dei
quibusdam decoctis digestis et ma-
turatis humor absque temporis in-
stituto vertatur in vinum, miraculum
est quidem inopinatum, quia alti-
tudo divine dispositionis nostrum
transcendit intellectum. Sed ut cum sapi-
entis cedat inscitie nubilis error
cessant pretio miracula iudicii. Non
tamen mirabilium dei facilem ut aucto-
ritatem restringo. Sed altitudinem
divitiarum sapientie et scientie
sue plena humilitate venerari
et admirari. Brevis est quod stul-
tum est dei sapientius est hominibus.
In multis etenim labilis humana
infirmitas est, sic in non aliter
sentire quam res se habeat ange-
lica ut divina perfectio. Capitulum xv

Quid sit signum et de somnio

Hoc quoque divine miserationis
est quod signorum precursu
iudicio ignorantiam nostram
quam preveniunt. Cometa
signum apparente credunt imminere
provincia et convicia dicebant que
fiebant Rome kalendis Januarii ad
clamandum et de vindictis ingratis
comminebant an ignotas terras mu-
tantem regna cometam statuere quam
imminente excidio que signa contingere
non modo negarit quisquis enigmaticum
rerum publicarum historias attigit.
Historicorum volumina, que de rebus
memorabilibus scribunt prodigiis plena
sunt et ostentis. Denique sub pre-
sentia et helisio multa fidei et virtutis
signa processisse non ambiguis in-
dicite quorum signorum iudiciis pe-
nitentiam egerunt in predicatione ione
Ninivitas. Namque signorum argu-
mento erigitur et fides tenera eius
roboratur. Unde ideo quod signum ostende
nobis, et Judei signa querunt. Gre-
ci sapientiam sapiunt. De speciebus somniorum
et causis figuris et significationibus.
Capitulum xvi

Quinque autem intelligunt Grecique
theoricis iudicio divinam
horum inveniunt utilitatem.
Signum quidem est quod se ipsum sensui et preter
se animo aliquid ostendit. Aliqua tamen
signa sunt que nulli corporalium sensui
ostendunt. Sed animo imaginem rei presen-
tem aut circa medii difficul-
tatem vim sibi vel frequenter ingerunt.
Origina etenim nichil vana nichil ficta
sunt. Quis nescit somniorum varietates
et figurationes, quas et usus approbat
et maiorum confirmat auctoritas.
In eis utique somniis est habens
aliquis sed species qui dicuntur corporis
et fiunt tunc quiescunt sed naturales
intendunt. Contingit interim ut
animus corporis exercitio relevetur ut
in se ipso liberius resideat et veritatem
intueatur per figuras et enigmata. Nam
irradiata facile licentius contemplatur
lux, et ideo non latuit qui somnii de-
pingens portas alteram eburneam
alteram corneam finxit. Tunc et cor-
nu sit porus visum quia non frequenter
errat, et ebur nec densior et usque
ad extremam tenuitatem rasum nullo
visus acumine penetratur. Hoc quidem
dentibus, illud oculis variolis physice

kallend.

cedat

sunt vere somnia, sunt falsa ad celum mittunt in somnia manes. De speciebus somniorum et causis singulis ca. xiiii

Sunt autem multe species somniorum et multiplices cause, et varie fiunt et significationes. Aut enim insomnium aut fantasma aut somnium aut oraculum aut visio est. Porro insomnia ex crebra vel crapula aut variis passionibus corporis affectuum et tumultibus et reliquiis cogitationum frequentissime oriuntur. Unde et male sanis et egrotantibus insomnia non desunt. Et ad precedentem veniunt causam. Anima enim securior que in suspensam in somnia trahit ... vero multa in se retractat ... honores ... diversis ... corpore ... Ita que vero placide dat inchoatas tua quietem. Unde et dolentium aut gaudentium, aut quos timoris vexat angustia, aut immoderate cupiditatis ardor accendit, non premunt passiones. Fantasmata vero ignote veniunt species, qualitate aut quantitate aut partium modo vel universa a natura discrepantes, ut si forte videat pedes vel caput vel vultum tendant foresdum totum desinit in piscem mulier formosa superne. Has sepulti species ex infirmitate mentis et corporis videntur phisici predicare. Earum quoque tamen nichil attendunt quam ex hiis aliquas significationes, in quo genere et ephialtema, quo quis variis pressuris quasi incubatio sit somno potius inquieto opinans se vigilantem dormiat putat ab aliquo interimi, fecerandi (?) communicandi ambientur. Unde quidem omnia medicorum potius indigent cura quam ventilatorum inventione. Frequentiam tamen vel in eis unum apparet nisi quod vexatissime sint et molestissime passiones. Somnium vero suo tamen appellatione genus est, licet in specie propria censeat, quod quedam involutum vero que figuras similitudines in quibus coniectorum proprie disciplina versatur, et nunc suum singulare est, nunc alienum, nunc commune, interdum publicum ac generale est. In hiis vero omnibus qualitates personarum rerum ac operum diligentissime observat, ut cum agit Nestor de statu publico regis. Credat somnio aut cui qui a gratiam gerit vel rei quidem vel rei prestimacionis intima

aut si publice fortune singulis ostensum est in illis ut in eo plurimis romanus timebat secundum grecos. Sibilla interprete de ministerio incarnationis revelatum scribit, et quod vero modo incarnationis secundum passionis assumptionis post resurrectionem adventus ignis secundum secundi interpres docte et cautius sensu patefecit archana. Sic in versibus sibillinis manifeste replet. Que vero istis impleverit secundum patrum scripturis inveniuntur initium est. Iudicii signum tellus sudore madescet. Cum vero appenses ea capitales singularum versuum ex ordine coniugatur ad consumendam perfidiam iudeorum invenitur expressum Ihesus Cristus dei filius salvator, nisi in lingua latina grecarum litterarum proprietas ad plenum non potuit observari. Post vero visio ut opinor aut beatum Augustinum ho de civitate dei invenies est quo insuper cum visionis caput et summa uterus quod qui designabat inibat esse filium dei hominem unum iudicem omnium regem eternum rectorem et creatorem, speravimus in se auctorem vite et eterne beatitudinis ex gratia largitorem. Sed quid vel rei memoria prestimacionem dico dictum est quia agitatus vero prius nichil vel futurus credendi spirare divinatione modo unus obstat affectamus, dum adhuc est pene nulles dum eventum adventus est, aut frequenter somnia frequenter evanescunt, arborum nemque habentibus foliis, insomniorum varietas singulatur. Et ex et vero in hoc quo tam plurime vinatur archana fecisse visum est, in labores folia apud infectos variis somniis ... locorum quod sed situs variis fias quietis admittunt alia aliis vel locorum vel ... somniorum ... namque palustres aut desertis eminentiorum et celebrorum fantasticarum imaginum fecunditatem. Res quoque mensis mansuetudinis mensis obstinatis apposita, et nunc serenitatem anno ... nunc intimate ... vel ... vero hec mediata semper insidet visio est ... quod ... et plena

Sibilla

visa

apices

credendi

insipientia

fantasmata

desipina

oraculum et ... visio ... visus

2

ipse per oculos videatur esse subiecta
Mirabile est quod Cassandre omnino
non visum a quo Alexander
hausto veneno periturus erat
agnovit quod eius cinerem quibus re-
portaverat. Porro visionum alia ma-
nifestior est ut que claram rei
obiciat imaginem alia confusior
designat intellectum ut fere rem ad
intentam speciem fere obnubilat
Notum est quod Gaio Cesari suspe-
cto rubiconem bello patrie inferendo
ad designandum tyrannidem quam con-
ceperat per gravius in iniuriam obiciendo
ingentis visa. Dum patre trepi-
dantis ymago, dum pro defen-
dendis ne cives armis rudibus
impugnaret. Publius namque ma-
chinator imperii publica metu et
cesaris nomine prostrate urbis
erat iudicio. Et in naz imperii
ubitate que sit suspecta. Totum quod
finxisse ymaginem historiarum fide
laudabit. Cum eius manifeste
principes urbis visibili specie ten-
derint honorandam commisso
beneficio intuebant speciam que ur-
bem dextra contineret in eius ma-
fieri studuerunt. Ea vero specta
in forma egregia venusta contexta
capta prius dispositione melius quam
concordantibus et sibi invicem congen-
tibus vinum tum non tam popu-
li exanimatione qua ad inducto
plena per comedacionem deposita
quidam solas tibias tante mole
perfecte in abiles esse cantati sunt
quibus faber tradit eas ipsas
quamque confixisse donec virgo pa-
reret omnino tradens implerent virginis
partum. Hec et christo nato impleta
est ea corruente et fracta ymagine
humanum contulit vero divinum impe-
rium dilatatur. Cum vero res per
quietem alia nunciante claruerit
si in enunciante honesta utique
persona sit et venerabilis in ora-
culorum speciem cadit. Est enim ora-
culum ut ait quidem divina voluntas
ore hominis nunciata. Hominis pro-
appellatione censetur quicquid in specie
videtur hominis homo angelus sit
an deus an quevis alia creatura
Persona aut utique honesta est
et venerabilis aut a natura ut
parentes et cognati ut domini aut
moribus ut religiosi aut fortuna
ut magistratus aut religione ut sacerdotes

angeli homines vero facies et totam
vim divinis consecrati. Ex quo apparet
et si non fidem his tamen quod personas
arte quietebant non non honestas sed
et detestabiles venerabilium nomine claudi
bant. Cum catholice religionis viri vero
deo eius quod que munera omnis sacra
sint vivum venerationem impendunt.
Ita hebrei et pythonice religionis
homines fictis nominibus ymmo potius
veris demonibus et execrabilibus
sacris eorum non debitam reverentiam
que nulla est sed expressum exhibent
famulatum quod facile ex gentilium libris
colligitur. Eneas oraculorum iudicio
promissam et quesitam invenit Ita-
liam et in eam non tam nomina quam
demonum multa sedem statuit et se-
quentem genus Romanum in orbe qui
eius complaceat seminat. Deinde eum
adiunxit mysteriis per Eurystheum quod
Iuppiter quid Apollo quid alii quos
longum est enarrare. Ipsi per se ferme
illo genere orti tyrannicum imperium
instituisse in homines perditionem
istorum indigitantes sed certa solem-
pnia simile moribus fastu regali
secundum avaritia. Impietatibus impetuose
superbia tumidus omnia negligenda
ferens in adventus non deo ascribi-
tur auctor omni homicida fuit
ab initio et a parte defitiens invidie
specie orbi terrarum invexit mortem
Cum ergo ex eo procreati sunt et si aliquando
nequeunt implere mensuram solent tamen
illius imitari maliciam. Legem orto
illo non nullas plantas que vite
fructum irrigacione apposita faciunt
in mare dominum constet esse insertas.
Sed si quis ab initio urbis condite
totam revolvat historiam eos ambi-
tione et avaricia proterentibus gentibus
invenient laborasse et variis seditio-
nibus et plagis totum concussisse orbem
Ideo quod tremendum et scelerum pla-
num tam crebra dampna sentiret
sed ut vix emergeret principium eorum
ad exitum vite ita ducente perveniret
Hinc illud satiricum illius aptissime
facit ad generum cereris sine cede
et sanguine pauci descendunt
reges et sic a morte tyrannum
Iam in scripturis quoque canonicis
inveniuntur plura oracula ut cum
Ioseph informis ab angelo per...

Sibilla

visa

picos

cadit

oraculum quid sit

nota quibus consecrentur ...

quibus sunt qui nascuntur et deorum ... vel ...

Nota

imago ... cadit quem virgo peperit

crederet, magis indicavit ne recidat
ad errorem. Docet Petrus in reprehen-
sione Iudaicae plenitudine gentium
colligenda. Et cum visitatio ab
apostolis constanter tunc erectum
est in excelso altare evangelii, et pace
ecclesiis restituta maiestas orbis
publica voce stimulationum ad voca-
torum iudicium omnem victoriam re-
gnum et imperium Christi esse promul-
gavit quod dile[illegible] uno pane sit
et in postremis quam visibilibus spe-
ciebus [illegible] mediam quoque corri-
pitatis quam veri [illegible] appenderet
diligentiusque exequitur. De quorundam
generalibus significationibus tam
somniorum quam figurarum. Capitulum

Est itaque tam interpretatorum
somniorum quam ad coniec-
tatorum enigmatum et figurarum
solerter attendenda rerum significatio,
quae tanto multiplicior est quanto
rerum conditio ab operibus naturae opera
vincuntur artificis. Imitatur namque si quis
eius sermo tres aut quatuor habet signi-
ficationes, statim in [illegible] con-
sultarum significationum omnes vero res
quot habent [illegible] plenitudinibus, quae ut
causae sunt, ita tamen ut maior
magis sit minoris signum, signa si-
quidem minora sunt [illegible] est quod
hominem quaelibet secunda sicut [illegible]
te aliquid cum omnibus habentem
[illegible] et in scriptura Petri et in
locis pluribus scripturarum manifestum
est. Porro quo similitudo expressior
est eo magis cognata et familiarior
est significatio. Similitudo vero aut substantia-
lis est, ut quae ex quantitate aut specie
aut accidentalis ut ex qualitate aut quantitate
aut variis accidentium formis, aut
imitationis est, ut cum quis alicui
[illegible] motum operis conformat. Ex
hoc quidem [illegible] causa[illegible] causatori
et consimilis. Cum tamen non probari
[illegible] accidit [illegible]. Causae quoque
sunt [illegible] conformat effectus, et recipro-
ca causa si tamen maior est effectu pro
[illegible] consimilis. Ceterum [illegible]
rerum [illegible] iudicium, ita et eadem
nota est. Et quia [illegible] frequenter
eadem in eo vel [illegible] apparet, sed sub [illegible] signorum

diversitate rerum tanta distinctione
distinguuntur. Haec quidem generalia
sunt, quae vero sunt specialia singu-
laris [illegible]. Non tamen [illegible]
est significatio [illegible] pro qualitate
personarum [illegible] aut [illegible]
Plurimae siquidem [illegible] aliis
laeta, tristem aliis eventum praefigurat
[illegible] appa[illegible] [illegible]
[illegible] amaritudinem
fortunae frequentiusque significat [illegible]
[illegible] tamen [illegible] archemo-
rum [illegible] in-
[illegible] atomi [illegible]
[illegible]
cogitationum aut [illegible]
[illegible]
[illegible] in somniorum [illegible]
applicabitur, quae omnia coniectorum
disciplina quam varia [illegible]
iuxta illud [illegible] Roma-
[illegible]
quod optat dum vigilat sperat per
somnium tenuit [illegible] et per
antithesim rerum [illegible] sunt
[illegible] vestigia [illegible] cum magno
Pompeio [illegible]
[illegible] vaticinata [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] obscena
est [illegible] honestissime
[illegible] G.
Caesar in minori aetate in somnis
visus est matris incestae subiecta
et turpitudine corporis abominanda
[illegible] ad mathematicos retulisset
[illegible] ditioni orbis [illegible]
[illegible] sit itaque ma-
gnum [illegible] ad compendium
imperium [illegible] est. Demum ad [illegible]
facti Uria [illegible] quis [illegible] Da-
vid [illegible] aut [illegible], quem
[illegible] Bersabee ad proditorem
homicidium et adulterium incitat
[illegible] omnia [illegible]
intellectum. Cum [illegible] diabolus Da-
vid de Bersabee peccatorum la-
be [illegible] significet [illegible]
[illegible] et [illegible] regulae [illegible] ut a
similibus ad similia recurrat

erectum

Signum [illegible]

similitudo distinguitur

quod creatura creatori similatur

archemorum

in spectato. verum hanc visionem
quam quidam nominant dimissionem
proportioni non fieri. illud est ta-
men eadem parte fit visio aliquan-
do oraculum aut vehiculum et per-
rerum fiat. possit somnus ag-
gregari. et cunctas eandem species
quorum continuat. quod et studiosis
scripture planum est. visio appa-
ret in apocalipsi apostoli. Dame-
lis et Ezechielis oracula. som-
nia Pharaonis et Joseph. eorum
que dicta sunt fecerunt fidem
personis quorum quibusdam
veritas frequenter illuxit. ut
pote compositum habitibus animum
alias frequencior error involvit.
Augustus Cesar cum adversus an-
tonium dimicaturus esset. exterre-
rem laborantis inscitie predatum
accepit ut ad victoriam post qui-
dam sequenti die prelio interesset.
Paruit itaque leticia de victo-
ria plus et vicit. Socrates sibi
circa aram Veneris que Acha-
demie erat vidit offerri agnum
collo insedentem telo rostro
tangentem. subito regione que
a plane dicitur penetrantem
et sufferendentem affectus omnium
et tanta vocis sonoritate et le-
ticia cantantem ut totum mulceret
orbem. Sequenti die Aristocles
ab Achademia patrem filium
plorans socii obtulit litteris et mo-
ribus imbuendum. quo viso me-
lius virtutibus ex corporis dispo-
sitione conceptis. hinc et magis
agnus que nunc appellatur regi
Achademia consecraverunt plo-
rantem quas prosequebatur. tamen
profitentis in Egipto se a
patribus capi intendendo et re-
mandari vidit quod et dum iret
contingit.

De coniectura non sequenda Capitulum

Sed dum has coniectorum
traditiones exequimur
vereor ne multo non
tam coniectorum exequimur quam ulla

aut maius est ars cum dormitare
videtur. Ceterum cum somniis sequitur
vanitatem. parum in lege Dei vel aliquid
vigilans est. et dum fidei facit
dispendium. perniciosissime dormit.
Veritatis sequendum ab eo longe sita
est. nec tam facilius pot apprehendi
quod somnium expugnare. vel
precio inire catulicam. qui cali-
gantibus oculis in meridie palpat
et licet somnolenta providere. sit
fidei similis contraria et male-
ficiis potius quam artificii impu-
tanda illusio. Dum tamen que di-
posita sunt non obsistunt viis. ad p-
... veritatis. quia spiritus ubi vult spirat
et pro arbitrio pro subiectis mentibus infundat
veritatem. Verum qui scit credulitatem
suam significationem allegat som-
niorum. planum est quod tam a sin-
ceritate fidei quam a tramite ra-
tionis exorbitat. Plane si sermo
proferatur ambiguus. et cum multe
sunt significationes. sive modi-
co multo parum doctus videbitur
quibus quibus certa dicessio
sensum sibi alicui primarium voca-
bulo. perfecto vero omni ut predictum
est nichil est et vana significatio
multiplicium. ... diligens
adhibenda est. ne forte dum
una diligentius sequeretur in aliam
deterius prolabens. Vix pater co-
iectorum quod nomine Danielis
inscribitur auctoritate et vite robo-
re destituitur. in eo singulas singu-
lis significationibus arcet. De quibus non imme-
rito latius examinetur. cum eo hunc sit inepta
... et curiosorum liber per curiosorum
manus impendit. dicitur habuit sanctus Da-
niel gratiam interpretandi visiones et somnia
que ei Deus inspirabat. sed absit ut
eam in hac arte redegerit. cum sciret
quod lege Moysi prohibitum est ne inveniatur in
filiis qui somnia sequeretur. Ceterum
fataliter satane ad seductionem hominum in
angelum lucis transfigurari et immissio-
nes fieri per angelos malos. Joseph
quoque coniectura terra Egipti principatum
obtinuit. et quem fratres qui de invidia
somniorum pertinacie hismaelitis obnoxii
fuerant servi. dicitur dum non immi-
tendo quam salubrem misterio
revelata facie fratrum qui se rei quietem
... ex quodam somniorum periculo de
singulos ... in regis fastigium sub-
limat ... in libro de secreto ... et
et patrem primum. uno tamen regis solio precedit.

ale pane

a rege et utique fide habuit sapientie artificio co-
lige potuissent, adque detestatorum fuerat an eum
meruisse crederet, vel scientiam prehendi vult scilicet
et prius affectu plenus suo si non habuit qui in
quo quod non est facit fratribus et filiis facie
pruriens relegisse, ad hec moyses erudi-
tus omni sapientia egipciorum hanc artem a refrena-
re sciunt cum ea ipse terrore detestatur a populo
dei extrahere tamen patria scilicet daniel discipulus
et sapientiam didicit caldeorum quod utique scilicet vir non
stetisset si gentilium disciplinis instructus credidisset petis
asserens sunt eruditorum preceptores quorum magister
dei erat hic conscribens, sic enim dicebat
ananias azarias misael cum potuit doctos
caldeorum flammam et a regalibus epulis abstine-
bat, quod instruebat dum accepit legimus preter
refectionem, cum ceteri curant mensa sine stipendiis
regi unum famulabatur, sed ea privilegium
quod homo non potuit conferre
sigillatum datum est danieli ut in
litteram prodeat enigmata sompni-
orum, et deo dictante umbras
distinctas fiant, ut vero firmitas
tantis divine gratie evidentiam contestat
quod rex instrato tubante cogita-
et agnovit et meditatione visa con-
rectione misterium salutis, quod umbra
obumbrat et infirme scilicet corum comple-
tum est aut complendum prudentie
exponit. Tercium solent contectores
et cogitatores extrinsece et umbras
examine, explicare involuta, et
illustrare tenebras sicut vero qui
est, qui pari gratie privilegio gaudebat
accedat ad danielem et ioseph
et simul eis in deo gratuletur
Dum vero virtus sompnis non illustret
de arte sompnolenta sensus confidit
tum artes hominis tamen a natura origine
ab usu et veri processu. Non vero
in his tamen defectum patitur ut quo
se vertat, quod sufficit, plerunque con-
tra habeat. Tercio quamvis eo fre-
quenter exemat facilime expansis
colligit solutum quidem homo etiam
a memoria excidit, et si narratur
auctorum magnum tempus. Angit
in re dubia sensu altum in recon-
noscat et notam, magna instantia
sibi postulat exponi. Cum vero
alter petentis desiderium promissionis
et credens et unum instantia deum
et candidate alterum, accidit ut
eadem nocte pariter sompniarent, alterum
rem quesitam petenti alter exponeret
alter quod ei a doctore diligentissime

exponeret. Testimonium quod est eum umbra
quietis evanesceret et inarderetur
ille ad scientiam quam deus consecrat
sine doctoris beneficio non conferri
excitatio premisse. Idem sicut more
solito apud doctorem ageret ut ex
promissio solveret. Tamen impetrat do-
ctor scilicet est quod petisset, cum ea
nocte ut doceret dixisse cum quo
homo sicut exprimeret verum in quo bo-
ni spiritus vel maligni exigentibus
hominum meritis omnes erudiunt vel illu-
dunt. Nomen eius Secundus, resurgente
katholica atque ecclesia, quo ad
carnale et iudicis raptus et quod
lucis gentilium vehementer inhe-
ret illud coactus est profiteri se
velle gentilium hos non meo non
lectum, sed nec eius bibunt non
sequendum professor interrogatus cum
se diceret ypocrisim et a sedere pro-
brose obiectum est, quod non congru-
cat sed excommunicat. Hic tamen cum an-
dacter affirmandum sompnium respondere
nomine tamen eius preacipuum et pru-
dentissime doctorem umbram som-
ni non fuisse, sed rem scientium re-
cordat. Igitur deo visitante eum in
Inveniendi religionem confirmet
Et ut plenam assertionem pre fa-
ceret scilicet hinc eum ubertim minue-
re ad bat in corpore et cum egestatem con-
spicientibus tanta homines sicut
et solam certum imaginem sicut
anima non appareret que motenam
relinquendi incolumem. Tercio
si maximam veritatis afferat libidines
forte attendentibus, a avariciam aut
dominandi ingentis appetitum ad que
quod primo est ad somnos sororem
protinus dubio aut cito aut somnis
maleficiis mittit. Cum in proximo ad
exigentibus culpis domino permit-
tente, tanta malicie pre licencia
debacchatur, ut quod in pestem pa-
tent insigne et nobilissime
nedum in corporibus exemere
Quale est quod noctilam quidam
vel herodiadem ut psalmi noctis
dnam, concilia et conventus de no-
cte asserunt convocare, varia celebra-
ri convivia misteriorum sive deus
occupationes exerceri, et nunc istos
ad gloriam sublimari, et nunc istos

2

pena ethi p meite preterea in
fantes lectinijs et sunt sensta
tim descriptos. ceterū insignīne
uelententem tractatos ꝯgesti. Sunt
presideret insitacōn retentos in
ymas ꝯponi. quis nl certi hat
hedificatum demonium nō videat
ee requirendum. Et nl greco pretet
qi adhererent nl verum symphro
nibus. et testimoniis in fide ista pre
venimus. Cū vō quisquam cor
qui hat illusione laborat ab a
quo constantus. et cū sigmis a
quibus arguat demonem statim a
secpat aut cedit. et ut de ce
ghio quos in hec arguit cessat
opa tenebrarum hum aut pe
stis mea ꝯtratissima est. ut sicut
his amplexu hijs medantiis sub
thet meite auditum et neque
respiciat ad hymen vanites. et
ad insanias fals. De fundamento
artis arethmice et de exercito
sensuum et viribus aīe et
huiusmodi efficacia

Possit utrumque tam fa
tile mathematicos
error a ꝯsentientibus
omnis amoueri.
quam levit in conspectu vere
fidei et sane doctrine ystarum
illusionum demonia ꝯprimitur
Vbi cum eo periculosum errant quo
in soliditate rē et vigore tamen
sunt fundae videntur errorē. Te
ne alium sequens videt dimiss
in lege hec ꝯparatur. et stul
to gratis dissentio ab eo qui vō
ꝯsuasit. A veritate go sumunt
initium. ut per peiora gradientes
se et sequipedes suos precipitet
in laqueum. ut fomitem falsitatis
mathesim go ꝯbabilem. que
pestilentia bonum ꝯmutat. quā
et nā indmit. vō ꝯbat. et
utilitatis experientia approbat.
quam quoniam doctrine sine iacturā
fundamentum. ut etiam benignum
sinantibus. quam gradatim ymma
gine tamen. in mathesim reprobat
que profert certa pestilentia
pernitiosissime ꝯlabant. primo na
qz res quas nā tenet descri
bit. eas qz multiplicet intempgat

nunc quod corporibus sues. nunc quo
qz mā et sua confert inquirentes
Et ut sensibus possint sensuum vices
pensat et ꝯtualiter instruit intellectum
Et qz sensuum obtundo recedi cor
porales num nō transgredit. pau
latim alium bestiis ad subtiliora
ꝯsurgent. Visus etiam in pro corpore
eo qz ꝯsentit colores tm et quantitates
examinat et situs. sonum solus ꝯtin
git auditum. gustus de saporibus iudi
cat. Olfactus de vis in odoribus co
gitat. Et quod durum. quod molle sit
. quod leve. quod asperum. quod pon
derosum. quod calidum aut frigidum
. quod humidum sit aut siccum. tactus
discernit. Et hic sic explorator
et quale et ponderis constituit. Do
lorem qz corrupit et voluptatem tamen qz
p omnes fere sensate corporis partes
diffundit. adeo qz aīe coherens
est. ut eo discedente vindicat et tota
corporis vita discedit. Cū vō cor
poris absentiam ꝯsentiat ꝯpetates in
quibus. eas per totam plenitudinem ab hijs
quas sensus acquirunt potest imagi
natio ꝯsentare. que tanto est fide
lior quanto expressior sunt similitudo
Vnde varro apud andronicum nō asse
rit plenitudinis vicem lapsam sibi
quit imaginatorum urbem quā dicunt
Romam. melliboe putaui stultus
ego huic sine plenam. qua sepe
solemus pastores ovium teneros de
pellere fetus. Vnde hijs aliis tantum
caput extollit urbes quantum lenta
solent inter vibumna cupressi. Cum
aut familiaris expresse expresse ut
plenitudinem rei. fides est vero
est imaginatio. quali utitur Andro
mate apud Virgilium. O michi sola
mei super astra nostris imago. Sic
oculos sic ille manus sic ora fere
bat. Et nunc equali tecum pube
sceret evo. Vnde si ad incorporea
dicendum est rerum opus e et intellec
tum absque materia h nō valeat
comprehendi. et quid nō possit
ee de hijs sine racionis iudicium in
tellectus itaque aīs de structuris
excedit vices suas quam in arte
aīe constituit. Anima inferiora ꝯplec
titur. tum ab inferioribus superiora

negant comprehendi et nunc quid
res ut sit, nunc aliud intuetur
nunc simplex, nunc composita, nunc disiuncta
coniunget. Simplex ergo intuetur intellectus
dum rem generalem contemplatur
puta hominem equum re comperens.
Cum vero res plures gradatim
complectitur compositum obiectum
est, puta intellectus hominem
album equum re currentem complectens.
Disiuncta coniungit, ut si humano ca-
piti cervicem iungat equinam va-
rias inducens undique plumas
ut iuxta poetarum figmenta atrum de-
sinat in piscem mulier formosa
superne. Sunt vero auditores pros-
trati vero poete. Eo hinc cen-
taurum tres thamaria describunt et
chimeram. Composita vero disiungit ut
si formam teneat absque materia, cum
tamen sine ea forma esse omnino non
possit nisi forma pendi, et ei ad-
herentes sunt forme formarum ex
quibus ea fluxerunt que in materia sunt
et corpori efficiunt. Porro cum res
aliter quam sunt componendo inspi-
cit, eo quod casus est et a rerum veri-
tate desciscens ad opinionis errorem
vergit. Et si esse asserit vel non
esse pleno nomine opinio est. Sed
licet aliter quam sint dum tamen simplex
quidem designat, non inanis est
conceptio, que totum investigatori
sapientie expeditissimam parat viam.
Hic est enim totius philosophie instrumentum
quod et veterum multa subtilitate
exarant, et res singulas ascendi-
tem ratione sine compete distinguunt.
Si abstrahentem tulleris intellectum
liberalium artium certa peribit in-
citra ipsius operam nulla earum
recte valeat haberi aut doceri. Hic
itaque sit formam sine materia sicut
et materiam aggreditur sine forma.
Et quia ipse virtutis potentia tenere
non sufficit sine quod destitutum
dum comprehendit, ut si videant te-
nebre non videndo, et audiendo si-
lentium audiat. Et tamen non est homo
qui non sit albus aut niger
aut medii coloris particeps.

causa

de intellectu abstracte

nec potest esse homo cuius status sit
albus homo cum id sit adim-
esse et unum non esse. Verum tamen si
hominem intellectus attingit ut ad neu-
trum hominum affectus illum de-
scendat generalis, quod non nisi sint
esse potest. Sic enim dividendi et signi-
ficandi, sic et intelligendi diversi-
tas subsistendi modos sine immo-
sitate subsistendi, et homo qui non
potest nisi singularis esse universali-
tatem intellectus concipiendo. Differt
ergo ratio quam concipit intellectus animal
rationale mortale, quod in solos se diceres
tales nemo recte sapientium ambi-
guum est. Dum itaque rerum simili-
tudines et dissimilitudines colligit,
dum differentias convenientias et
convenientias differentias aliarum presentat,
dum quid singula cum pluribus,
quid cum paucioribus commune habeant
diligenter investigat. Hec ratione
de rebus singulis ad esse naturale
sit, que obesse non sunt presentia-
rum contemplatur, multos aperit se-
rum investigat status, alios quidem
veteres alios iuniores, quos pro
arbitrio suo diffiniens et multi-
fariam dividens ad ipsius ar-
chana nature mentis submittit
aspectum, ut nil naturalium pene ab-
sconditum sit ab oculis eius. Est
enim sermo quem omnibus ... e-
acutus conicit ignara marinis
nec probat artifex. Sed eam variis
predicamentis et formis quasi quibus-
dam vestibus induit et suis sen-
sum perceptibilibus informat quo
possit apud humano ingenio
comprehendi. Hec igitur propriis
formis quod subiectum est singularis
in prima substantia est. Quod vero sine
quo illa nec esse nec intelligi
potest ei substantiale est, et plerumque
substantia nominatur. Quot aut quot
adest quidem sibi et ea manen-
te subesse potest accidentibus aggregatur.
Singulare quidem est sed unum
tamen sit. Vile licet non habeat conformi-
tatem sit que intelligitur ... forte

mens

facultas intellectus quod in natura
rerum potest inveniri, in quo gratia
et ipse dei gratia ipsa et anima que
velit divinitus plenum est dampnum
tum in actu rerum subsistentium
aliud querere exiguum fructus
sit, et labor infinitus. In mente
vero utile et facilius comprehenditur
Sic enim rerum solo in generali
specialem similitudinem quibus mente
percipit, speciem tenet. Sic vero
certe ipse generum omnia menti
occurrat quibus altitudo mentis di-
scendit. Denique dum rerum quod
natura sibi ut attendatur assi-
milat conformem percipit intellectus
in unam comprehensionem movetur
Cum vero aliud deus agitat
quanto expressius tanto ad opera
rerum que singularia sunt firmi-
ter attendit. Sic speciem sub re-
stitutam superficialiter inspicit a natura
quidem non dividit. Cum omne de-
terra ipse eam generum similium
exigit vestimento, acumine quodam
suum exercet, et rerum naturam quod
sit in se, quod in aliis sunt li-
berius et fidelius contemplatur
dum rerum speciem similem ad
aliquam qualitatem situm et ubi
quando habere facere pati sigillatim
distribuit, et discernit quare et si
sigillatim esse non possunt si-
gillatim tamen investigari queunt
Et ad totius philosophie compendium
utilissima est hec speculatio
In qua magnitudines et multitudines
que deus totum orbem complectitur
et ambiunt natura distribuit. Numeros
abstrahens intellectus dum hec
agit occupatus est aut nobilius,
per quem animus honestarum
artium gradibus ad totum consummate
philosophie conscendit culmen. Ergo
cum potentia sui in infinitum exstet
sic et magnitudo decrescit in infinitum
breviabilibus dimensionum partibus. Dum
enim nunc similis et per se nunc ad
aliud relatam contuetur. Alteram
de nudis arismetice, alteram
armonie pleno iure vendicans

magnitudinem que constat in duobus speciebus
alteram immobilem subiciens geometrie
alteram secundum mobilem hiis qui astro-
rum et celestium sciam profitentur. Ex
hiis siquidem speciebus mathesis id est doc-
tralis tota consistit et omnis siquidem
philosophie limitibus includere sapientie ipsorum
assequuntur. Primus itaque gradus est
ab arismetica, inde ad utilia mutu-
ae. Sed proportionum genere a musi-
ca habere. Tertium optime sibi
a geometria mensurandi. Et utique
ut quod nonnullis variam pro rebus seculi
assequuntur, et virtutem celestium potestatem
Eorum vero qui sciam profitentur
astrorum, alii opinionis errore pro-
labuntur ad fabulas, in quo depre-
hendunt et ignis, alii sola ima-
ginationis virtute contenti sunt quod
non sit doctorum iudicio ex naturalibus
rationis agentes sibi divino veri-
similitudinem tenent. Utrosque alteri-
utra astrologica conditionibus sue
rectorum respicit professores prout alii
suam professionem vitam astrorum
quidem invigilant, eo solo quod
Sic potior variam motu que scientia
eorum quod pignore veritatis asserunt

De mathematice vera doctrina et mathesi reprobate et vera traditione mathematicorum et erroribus eorum

Cum igitur probabile est
celestium aliquam esse vir-
tutem tum et in terra non
operetur aliquid ingenium quod
a maius artificis dei bo-
nus aliquem non sortiatur effectum
Cum curiosiores sunt celestium potestates
investigant, et de singulis que sub
lunari globo veniunt astronomie
sive regulis investigant rerum veritatem est
aut astronomie nobilis et glo-
riosa scientia. Sic clientelam suam intra mo-
derationis metas cohibeat. Verum
si licentius evanit excedit non tamen
philosophie species impietatis decipula est
Et quamvis multa sit mathesis doctrinalis
et divinationis mathesis omnia [illegible]
dum divino subjecit minimum excedit
toto dissidentis fine. Non inficit
sed sunt de hoc professorum [illegible]
zonas sinas parum palentes distinguunt

Margin notes (red): [illegible] naturalium — In terra vel quicquam quod non sortiatur aliquem bonum effectum — quedam astronomie — divinatio — paritellos

Per gradus artium ad totum consummate philosophie conscendere

rum penitus prius obliquat zodiacum
Et orbem fere totum coluri cingunt
/ quot laboriosi meatus planetarum, que
appellatione istius erroris propterea fuit
/ quot a polo artico ad antarticum
axem deinde / quot sit per gradus
dividuntur quod orientem et occidentem signi-
rum, et sedem priorum sunt utrique que
est, utraque enim in eo physici agnoscunt
tene quod tenue latitudine subtilium corporum in
crasso situs vias et calorum inter
capedines non estimat dissipari.
Asserunt quod quibus calores solem
auctorem esse, humorum quod augmen-
tum et defectum, quoniam in singulis
probat motum lunari accomodant impetu
modum plurima. Ceterum mathesis
que futurum pollicetur iudicium ab
elementis phisice ut deinde est theore
olgiricam ultra progreditur et ela-
tionis sue temeritate in prorogationem
eius prorumpit, qui stellas numerat
quarum ipse nomina solus scit. pote-
states tempus loca temporum nominat
quoniam hoc ipsum astronomie sub
dispositio sibi astrologi repromittunt
Alienato quod longius a sua veritate
oberrant quanto ad eandem tamen diei
... motuum signorum quorum
nam revolutiones preter eam forte
noverant, dum in stellis compar...
fluctuaverint, alia dicunt masculini
generis alia feminini generis, cum forsi-
tan multiplicitate per sobolem nisi quod
dissociata locis in cogitum convenire
non possunt. Planetarum quoque
contra quoniam et orbes moderatores
eos dicunt diligenter explorant. Et
cum assertores eorum et motum et appli-
cationem unius ad alterum coniectis quod
stellarum facile est invenire. Saturnum
ipso quod frigidus est et siccus huius
est et nocivus, et de sua malicia
morositatem contrahit etate omnibus
fere doctis prius scolasticis paret.
Iovem dicit eius lenis ei, eo quod propitius
et salubris temperie quod benignitatis
in omnes, ut nec de malicia pars
nec maturis sedicie subito quicquam
offendat, nisi et ipse in orbis sui
subiecti dispendia stacionarius fac-
tus sit retrogradus aut ad ... insta-
bilem pariat. Marcius ferox namque

In astrologos et eorum temeritate

De Saturno

De Iove

De Marte

iracundus omnibus preter scolasticos
probos per ... intelligit ... in ...
Comes accessus ut veneris quoniam
et ipsa propitia est et benigna quam
... est. ...
... planete ... et ipse
... potentibus quod ...
reat. Unde ...
eloquencie ... eo quod illa mercu...
sapiencie plurimum prosit ... so-
ciata vocat ... hoc quidem
et si non potuit saltem in errore
attingit ... timorem
orbis ... bellum quod ...
Necessarie astronomie artis ...
... Cesar ...
... poeta do-
ctissimus ... poeta ...
est. ... narratorem ...
ad historicos magis ... illius
malicia ... ad ...
... in ... dominatur
... et ...
... distinguit ... quod
stellarum, corporum ... que ...
... notitiam tradidit
Cum in tota mathematicorum
domo ... non sit questio ...
... et elementa ... consistent
... essentia ...
... Nam quod eius ...
... sit ut ... et si quid
... est ... audire dedignatur
... sermones et ...
... sapientes in ... videtur
... laborare ... tamen
et ... probat quod
... et ... vo-
luntas ... quod in ... humano
globo ... effectum. Et forte
sua ... est quod non
mathematice preferit, ... quod
... quod ... parte
paratus ... in ...
... De ... sumo
... frigida celo stella ...
... ignes ...
... imbres ...
... in ...
... radiis ... quo
... incendia ... successo
... flagrasse ... ether
... cessant ignes, ... flagra-
te ... Scorpion incendiis
... quod ...

Venus
Mercurius
inita
Lucanus
aut
sumo

tantum grandinis parat. Saturni autem
in alto sidere orto primitus ve-
neris quod salubre. Mercurius quod
motu quod celer, et leviter here-
ticum Martis solis quod cum signa
meatum deserere probatur, modo quod
obstrusa ferunt. Censeri nimium
sidus latum ordinibus imminet ac-
mortem rabie quod ferri pote-
stas confundit. Iovis omne mas-
culum quod infundo. Non erit
inutile, illorum quod exhibent in anulis
certe cognitionem planetarum et po-
sitionem signorum, et quorum contrariorum
quam manifestum bellum signatur
eventum. Hoc etiam ad artis tra-
ditionem plurimum spectat, ut de natu-
rali consensu constet domicilio
planetarum. Duobus signis praeter
solem et lunam qui soli singulis
contenti sunt duobus domiciliis gau-
dent natali scilicet et accidentali. Natale
quidem cuiusque domicilium est in
quo conditionis sive principium
habuit. Sicut enim Genethliaci confi-
tentur eos a deo et creatos lune
ergo domicilium Cancer est, Leo solis,
Mercurii Virgo, Libra Veneris, Scor-
pio Martis, Sagittarius Iovis,
Saturni Capricornus, et hoc naturale.
Accidentale vero ratio reddit contra-
rio. Pisces Iovis, Aries Martis,
Veneri Taurus, in Mercurium Gemini
eorum reddunt. Aquarius vero commo-
da est quoniam cum aliis stel-
lis quicquid illi variant commu-
nem ut possit noscere. Unde eum
de sole dicam, qui dux et princeps
est et moderator luminum reliquorum
et utique reclamantibus omnibus
huius planetarum non pertinere bonum
et iterum profitetur, cum et de-
cus videntibus facile illustret
orbem, temperat omnia tempora,
inundat, dividit rerum vicissi-
tudines et alia plurima que nunc
longum est enarrare. Sed licet
multarum utilitatum in eo et in
ceteris causas reperiant, quorum hic
et omnium que creata sunt una est
prima causa, que nihil fecit, ipse
maiestate potentia, cum quod sa-
pientie sue virtute, immensitate for-
mavit et firmavit, ut a tam

serviant quod sperant confortet sola
inducta est domine vero mathema-
tici ut planetarum dum professionis
sue potentiam dilatare intendunt, in erro-
ris et impietatis nefaria prorupisse
convincuntur. Nec tamen artis regula
servat illesa nisi dum infra proprii
gradus ambitum cohibet presump-
tionem. Tum vero superiorem frequens sit
aliquid etiam rerum naturam omnibus etiam
regula autem que rerum accommodata
est. Sed vero traducitur ad aliud
statim in interpretem impingit obrepta
falsitate. Sed quo mathematici
probabiles materiis i. doctrinalis
certe fine contentus et nam posset
astronomi potentiam stellarum et exsignis
sinis sobria eruditione cum quod natu-
re potentiam congruam, et spe-
culatores sive commendatissimi talis pe-
ritiam. Cum vero dilatant fa-
cultatem suam, et magnificant fimbrias
suas cum constellationibus et pla-
netis nimium virtute ascribunt eius
nescio quam auctoritatem operum ascribentes
in ea creatoris principium minuitur, et
de celestia que tractare non sobrie
tamen non sapiunt nec appetunt stelligeri fieri
vitie i. gratia errore descensu ab speculi celestibus
facile constellationibus suis astribuit gra-
tia virtutes an a fiat iniuria qui fecit
celum et terram, et omnia que in eis sunt
et omnia que in eis sunt. Deum cum
constellato rebus necessitatem inducit
ut arbitrii primat libertatem. Nam
et hi etiam servant tam deliberati
ad tantam demum quod praesume
presumat, ut ex diversis stellarum
positionibus dicunt imaginem ab
homine posse fieri, si tamen sic posset
valla temporis et gradus horum spe-
ciem, in constellatione servata fore
stellarum recipet spiritum spiritus vite
et consulentibus occulte vetitis
manifestabit archana, et licet
quibusque que honesta vel recta sint
ut se in toto nodo vellet servare
vel solum deum quod aliquis contra fi-
nibus et incrementis inducendum sus-
cipiat. Magicum in spiritus habent
esse flammam expressum est. Quoniam ut
magis caveat, immo etiam vel inscitia
preceptoribus plerumque fallacia videtur
afferre, hinc quid idolatria periculum
esse, falsum non ignoraret. Longe
vero commodius medici astendunt astrologi

De imaginibus

qui athalantiacorum gnarus eius ornat
probabiles pro parte defendunt. Itaque
quidam eorum motu quodam irratio-
nali planetas admodum appellone
mitti contendunt. Alii autem astroli-
cos cum firmamento se profitentur
quorum nec teste aymeo astro-
nomie regulis noverunt adhuc
et Genethliaci dum ad dominatorem
stelle celestium nimis insistunt faciem
corporum celestium quam dei voluntatem
prediderunt, qui tamen inter eos summo mo-
do videntur convincere errorem cum
Ptolomeo auctoritatem apud nos exhibent
rationem, se semel et simul ab eo
lege asserunt institutam, quam nec
unquam conatum evacuat, ad omnia
que disponit futura sunt ut pro-
vidit, quod forte pamphilus intellexit
cum dicit: Incipit ex alto gravis
et immutabile sanctis pondus, adque
est vivis et vocem facta servant
ab eo quo sua potestas absoluta
est singulis creaturis, in quibus non
opportunit celestia locum tenere nomi-
num, et que digniora sunt aliis
habere in parte. Ubi itaque quando
voluit statuit, qui et sibi reservavit
operis participatum pignora illius
ad nimis indiget obsequium. Unde
et si non semper faciat opera pigno-
rum tamen auctor deo exhibent mi-
sericordiam hinc forte illud: Celi ener-
rant gloriam dei et opera manuum
eius annunciat firmamentum. Nec
mirum cum astris et alia plura
institutione dei ex re habito quo
futura signis premunt. Si igitur
celestia signa sunt rerum que
procul dubio venture sunt, nonne
tamen ea immutabili dispositione ordi-
narit, quid prohibet ea que ce-
lestium figuraciant iudicio stelle
que ab homine et homini iudicare
iudicari. Dicitur signum hominibus
data sunt ad creatorem. Non illis
que celestium corporum structuram ...
indigerent signis.

De prudencia dei que rebus necessitatem non imponit

Quod providentia rerum naturam non perimit neque series rerum minuit prudentiam et quod liberum arbitrium neque eius prudenciam.

Probabilia quidem sed
libet que proponit
sed veneris hec se-
melle latet confata-
lem etiam quandam
necessitatem rebus imponunt se
preterea humilitate et reverencia
dei timentes ne forte ipsius dei
evacuent dispositionem, nisi rerum
eventum necessitas committeret
Preterea privilegium divine maiestatis
irrumpunt, sciam renditatibus quia
ipsa providerant et momenta
filii testimonio prius sunt data
sed probatum ad eo quidem ut ab-
scondita sunt ab oculis eorum
quibus dei filius quecumque audie-
rat a patre patefecit. Demum me-
tus hominum timore illatorum extol-
litur aut desperatorum pusillanimitate
prosternunt. Dum vel vitam di-
turnam aut mortem prosperam dicunt
promittit vel cum miseria fata
et ut sceli ad ipsa minant aliquid
eorum certe superiorem timorem
vel inferiorem spem memoriam
quibus sceleris anima irretita
mundi territur, tollere prohibent.
Tollunt tamen terram in futuram et ethe-
rale pre primam, quam in quantum
prohibentis. Unde sed series rerum
dei prudentiam non mutat, sed
et etiam dispositio rerum naturam
non perimit. Neque enim homo non
peccare non poterat, quod eum deus
prenoscat peccaturum, sed quia
ille non peccare poterat, cum
peccaturum dominus ignorat. Neque
enim mori posse prescribat eo
quod erat peccati initio moriturus
Neque enim mori necesse erat, quoniam
hic dominus prescribat se futurum quodo
mortalis procul dubio moriturus
et culpa mortem attulit quam
natura conditio non intulerat. Esset quod
ab ea immortalitate qua non mori
poterat in eam qua non mori posse

subsequenda nisi culpa esset
inobediencie stipendia iusticie senten-
tie gracie adiutorio pro tempore perdi-
disset itaque peccare et non peccare
potuit licet perditis libertate
arbitrii qui racione dispositionis vo-
luntaria nullo fatorum impulsu
nullo condicionis stimulo ad hoc
re destitui cogebatur ad obscuram
quem in dubitata paries pro-
hominem sponte lapsum
impegit in mortem. Unde quia
in iusticie serena latuit ar-
bitrio sit in eo oppressum et obvi-
tum iacet ut iusto dei iudicio
qui tunc noluit abstinere a pecca-
to cum potuit, modo nequeat abstine-
re cum velit. In eo tamen solo adhuc
ei liberum arbitrium viget
ut sibi ad opera iniquitatis sufficiat
et si ad bonum non nisi a gratia
preventum et adiutum assurgat
Sic iusticiam Christus destruens
traditus est in regnum peccati
et mortis, ut iugo servitutis
pressus necessitatem delinquendi
et moriendi subiaceat quam
nunc hoc non fatorum serie
sed Pelagianorum meritum introdu-
cat. Alioquin hominem nulla
iusticia condempnabit, cum cul-
pa non in eum sed in operis
retorqueatur auctorem. Possibilia
itaque sunt que nunquam futura
sunt, que sed quia non erunt esse
non possunt necessariam
possibilia dicentur. Navale quoque
bellum fieri possibile est, aliquando
preteritum et determinatum quod est et
presentium. An possint a deo
sciri que non sciuntur et
quomodo res mutabiles
necessario sint inspiciende
et quod eadem scientia est pre-
sciencia dispositio pro-
videncia necessaria
et quod vera infinita sunt
unde eorum non queant augeri
vel minui et quod providencia
nullam necessitatem rebus inducit

Eo ette iam altius
difficultatis scrupulosus
torqueretur et quotiens
ne vitam errore
videar involutus.
Si enim que non sunt nec erunt
esse possunt, profecto et deus potest
scire quod non sit, aut ignorante
potest aliquid evenire. Bellum namque
navale quod non erit, sit et geri
et sit a gerentibus sciri potest. Verum
utrumque et esse et sciri potest ab hominibus
nunquam sit a deo non potest. Si ergo
deus potest scire quod non sit, potest utrumque
et non scire quod sit, eo quod contrarium
simul non possit esse scientia. Cum
aliter dicitur super eo quod veritatis scientia
taceat, sit obsequium scientiati. Por-
ro meditatio non scientia est, quod
ergo scientia mutabilis est in deo re-
cessu fieri potest et accessum, que
potest ignorare quod sit, aut scire
quod nescit. Deus sicut enim variabilem
esse recipimus Iacobo reclamante
cum apud eum variacio est et
vicissitudinis obumbratio, et per-
luminum esse desistit sed clabitur
quod sermonis quod equidem nec genti-
lium error ista scientia non tam
feminina quam demonia dig-
nabatur ad nutum, qui stigiam
paludem diis per iram esse re-
gabant deos eum omnibus re-
cordandum et ipsorum quamquam
illicitum a celestibus separetur pluri-
agentes namque celestium oblivio
non contingit, unquam ex fide re-
cipiet, quod a deo vel ipsa presidia
aboleret. Constat autem apud omnes
quod deus scit illud non esse futurum
et sed plerumque non recipiant in
posse scire, aut non possit scire
hoc esse futurum. Ne eum mutabi-
litate nota vel impossibile videatur
imitari, sed esto ut deus, quoniam
hic plerumque recipiunt, dum in se sic possit
potest ponere aut committere non
poterit scire quod non sit non obstat

de scientia

eius et mutabilem quibus convertit[...] sive non decrit aliquid vel accidentium illud solum in rerum natura simplex contingat, quod iam ab initio suo puncto perficit. Dum hoc sic proprie castissima diligentia precavenda est ne cognitio modorum vi quam apprehendit in divinitatem quadam presumptione migrat aut sibi statuat. Hec quoque ipsa potestas eorum remedii non levitati illius qui non monetur, sed verum sanctitati quia non indigente moneri potius commemorat ascribit. Meminet itaque usquequaque immobilis sue dei integritatis, et si quid varietatis alicui inest non tam stricte quam sic tantum instabilitas est.

de cognitione dei

Aliter enim quando scientia dei completur mutabilitati subiaceant, ipse tamen alterationem rerum ignorat, et unico sui aspectu et indifferentio, omnia que fiunt aut que fient, rerum cogitationes prius indivisitate claudit et continet adeo quod sine motu

mobilia

localia, sine loco, nascentia sine initio, decedentia sine fine, fluctuantia sine alteratione, temporalia sine instabilitate et modo sit uniformiter comprehendit, ut ei nec priora subsequant, nec futura succedant, nec media hoc medietatis statu insint quia quicquid ibi est immutabile est. Tamen et in nobis

una cognitio quot

immutabilium motum et festinationem etiam aliquem consistens comprehendit aspectus intellectus qui rem magnam sine distensione et sine contractione, sive rem modicam contemplatur, nec loco indiget ut localia claudat aut spaciorum intersticiis vel distantia complectatur, in eo quod precum specie lateat, sed non eius passibus tamen [...] ille visus omnino mutabilium motui absconditum sit. Eius non divine simplicitate aspectus immutabilia claudat, unica tamen est et

indivisa divina scientia perfecte et perfectionem unica tamen sibi sit idem et sapientia et [...]. Aliquamdiu singula que fiunt quibus tamen diversa congruit. Nec prima rerum omnium causa est que ut sit quicquid eorum initio egeat. Creature vero scientia longe dispares conditionis est. Quapropter scientiam et eius non est idem esse et scientem esse. Eius anima primo affectionum motu invalescentibus disponitur ad cognitionem rerum, eaque si radicata sunt, ut erunt omnia ad se in mora [...], cum velle non posse habitu prius informat quam faciat sapientem. Hic habitus religiose scientia appellatur, licet et res subiecte intellectui sive per nomina censeantur vim et varijssime nominibus indicatas quod unius est transit ad alium. Erit utique et scientia de multarum multitudine rerum porrecta quod sic sit. Ergo sapientie de immensitate et simplicitatis adendat unica et simplex et individua sit subiacentium multitudine intelligentie est et multiformis sit et speciarum volentis aut potentis quia ut aut fit attendas, unica est voluntas et potestas, si convenit quod potentia infinita est, omnium non etc. Iuxta illud propheticum magnus dominus et magna virtus eius et sapientie eius non est numerus. Item quod magna opera domini exquisita in omnes voluntates eius. Et illud quibus loquitur potentiam domini tam ante res uniformis et varia habet totius varietatis ignara sit variis tamen nominibus appellatur sed et variis causis. Scientia, prescientia et dispositio, providentia et predestinatio vocatur. Hic scientia existentium, prescientia futurorum, dispositio faciendorum, providentia gubernandorum, predestinatio salvandorum est. Et est predestinatio ab eterno que [...] quod Christus magister venturum ad vitam erit aut [...] quos predestinavit hos et vocavit, hos et iustificavit, hos et glorificavit.

De scientia, prescientia, dispositione, providentia, predestinatione quomodo dicuntur de deo

a° scia

et alibi Aput te inquit est
fons vite et in lumine tuo
videbimus lumen / Et hec revera
quasi audacia sciencia dei que simul
nescit / Et sermonem simul scien-
at / Sciencia dei est enim que sunt
fuerunt et futura sunt vera com-
prehensio et plena noticia
omnia sciendi vel noscendi et sola
nullam ex agnoscendis dignatur
effugere / eam sibi vindicat et con-
derat / Est igitur noticia infi-
nita que universa vel complectitur
quorum utique non est numerus aut
adeo infinitum ut sine nomi-
nemat in sapientia dei que sola
scit quanta sit noticia
igitur eorum que novit quomodo
vel sunt evanescit / omnis ex
dispositionum scientia sunt scita
aut futura / minimum et eam vite
est / Psalmista quidem ait pro-
pter novum terram vitas que
non defectum sui transibunt / transi-
bunt sibi celum et terra quomodo
et hic de vita vite est nec
utique cum deformitate modi pur-
gata reformabitur celum novum
et terra nova / Sentiat utique
qui ei fidelis sit non convalet
Ego sine prejudicio sine meli-
oris vel modis orbis arbitror
infinitam / tu in omnibus quod sit ab
initio esse necesse sit vel non esse
et eorum que contingit appro-
alios sunt de necessitate sit ingesta-
ta ergo invenisset semel et sunt
novum erunt aut penitus [illegible]-
tet numerus / ut omni minimum nequeat
vel augere / et utique quasi in
eternum maneat infinitum / sed
non nisi aput infinitam sapi-
enciam dei / Nam desiderium ergo sciencia
est tu vel celum elabitur et
omne augmentum non recipit qui
ea omnia comprehendit / Rerum non
eorum que deus ab eterno in sapientia
id est in verbo suo disposuit
[illegible] ibi omnia sunt que per

modum congruit ducit in opera secundum
preciosum ordinem / singula traducens
a creatione qua incipiunt ad perfectionem
qua finiantur valent casibus
ad corruptionem / que quasi contendunt
silere [illegible] retrudit ad non
esse / Parcas vel fata plerumque
antiquos appellarunt / Eo quando
constitutiones providencie dei quem
[illegible] neminem premit / et
a verbo dei quo eternaliter omnia dicit
et facta sunt [illegible] firmamen-
tum acceperunt / Unde Stoyci
necnon [illegible] timebant evacu-
ari posse suam [illegible] ex
[illegible] eorum que exigunt
vel providencie non [illegible] / ne
forte necessitatem mutabilibus rebus
videntur [illegible] / Veri ergo errore
despiciunt [illegible] alter [illegible] ne-
cessitatis universa subiciat / Muta-
bilium ergo rerum dispositio immutabilis
est et eterne providencie immutabilis
status / cum mutabilium continet opus
Cum vero ipsa ab eterno sine statu
[illegible] semper ab omni [illegible]
necessitate absolvit / et licet huius in
accessibilibus sapientie dei [illegible]
sapientie tenebras incomparabiliter
[illegible] / est sibi in quo clarius
illius radiis [illegible] quo
ad alium cogitat / Sit enim quod
modo [illegible] que
videtur necessario provenire / sic
et quod illius oculis contemplatur
non est necessario evenire / Sicut
[illegible] lapidem vel sagittam eius
in nubem iaculatam sine / exigere
necessario [illegible] in terram in quam
ferunt omnem [illegible] pro pondere
vel sibi [illegible] est [illegible]
enim [illegible] et non recidet / aliter
sibi / et si non [illegible] sibi [illegible]
utique quod scio futurum sicut futurum
est / et si forte [illegible] non futu-
rum / quoniam illud quod non est non
est sciencia sed opinio / Ceterum et si
non [illegible] possit vel impedit esse
sciam que non [illegible]
tum / sed quomodo [illegible] est

[illegible]

[illegible] oculis [illegible] clarius [illegible]

nisi forte et tu in eo scholis contra te insistas necessitas comparanda sit et que ille providit omnia providentie impleantur. Contingentia tamen omnia et non extra metas possibilis adeo quidem ut ad veniendum rebus quas in eo futuras providit non magis ipsius quam nec vires astringat. Licet ab illius dispositione subsistendi formam omnia sortiantur, que bona sunt, alia autem non forte eiusdem ymaginem gerunt sed defectum illius enormitate sive vero contestantur. Prescientia quoque rebus tamquam eveniendi non est causa nec eventus rerum eius causa est presciendi. Nec autem malum motum eius prudentie causa sit aut a privatione forte bonitatis malorum perstruant vinculo. Deus vero bonorum divinitatis auctor est quare vero in quantum vulgo obiciatur quod non necesse sit quod prescit evenire, nullo robore ratio subnixa est, nisi forte rebus ab omni necessitate absolutis modum applicationi quis poneret, ut potius necessitate quidem quam contingentie sponte enuntiationis veritas constet. Nec me certabile ut licet disputandum rerum mutabilem fateatur eo namque etiam deponere ob hoc dicam eo mutabilem, cum tamen in ipsius veritate archanum, Iohannem filium tonitrui loquor, fidem constet quod mutatam sit labilitas subiectorum, quia factum est in eo vita erat, per quem facta sunt universa. Eius itaque dispositio contra sive stabilitate in voluntate viget et vivit, ut non rerum motu eternitatis ... possit temporis aut tempore mutabilitate respici.

d[e] prescientia

~~Regula Saturnaliorum Conbinue de sensu et verbis Macrobii sumpta de libro Saturnaliorum Capitulorum ...~~ Quod de possibili non sequitur impossibile et quod necesse consequatur nomine altissimi quod solus omnia ...

media = medio in lingua hominum quam impresse versari quam Deum

Nisi tu dicens id evenit aliquid quod impedit illud ita fieri, replicetis forte lapidem recasurum in ea falli dispositione, quia ego lapis non recidere potest nisi de duobus elige, quorum neutrum concedi approbat ut vel fatearis providentiam posse falli, quod fides abhorret, vel quod absurdum est, ex possibili impossibile consecutum vera consequentia extimes. Cogitate quod sit undique hinc ne divinam minima maiestatem, ne vel ulterius clamorem et sine qua iam omnibus persuasum est contradicam. Sed quod medius est inter linguam hominis media impresse versari videtur. Si utrumque vitare non possumus, absque malo medio quam presidens. Nondum enim omnibus persuasum est quod ex possibili impossibile non sequatur; nam tamen non ulli receperint sed omnes qui viderunt et viderint. At ut ex vero falsum sequatur, nemo sapientia acquiescet. Unde sequendum ex falso sequuntur et vera sed ex vero numquam nisi vera. Ex possibili autem impossibili mediante possibile sequuntur. Non tamen ex quolibet impossibili omnia impossibilia, nisi forte aliud est persuasum illi, quoniam si omnia vera sunt ex vero impossibili sequuntur omnia impossibilia et ex quibus falso quelibet falsa. Si vero obtinuissent ex vero falsum iure et ex sententia omnium, quereret me a sententia ratione abducendum. Non tamen huius opportunitatibus ceteris primum ut quod inopinabile est, licet rerum consequentiis errorum propria temeritate incidi contendam. Malo cum Achademicis, si tamen alia via non pateat, de singulis dubitare quam pretiosa simulatione stulte quod ignotum vel absconditum est temere diffinire. Prestitum in quo assertionem meam totus adiungabit modus. Eo quoque libentius Achademicos audio, quod eorum que novi vel ansi erant et in multis facimus tantorum magnorum virorum auctoritate suffulti. Cum ad eos et in senectute transierit ille in quo latinitatis maxima sola ... quam in solenti grece

Litera quedam eloquentia

eleganter opposuit aut praefert Cicero
loquitur Romani auctores eloquentie
quoniam ad eos quam in talem
vite duxisse libri de natura deorum
in septimo docet. Efficiunt stoici
inopinabiles sermones quas greci
paradoxas vocant quas quidam
declamant, et admirabiles. Nos qui
nescimus deum unum agentes
vel eius operationem que omnibus
aut pluribus aut sapientibus presentes
in facultate sua probabilioribus
illa esse videntur. Licet si Cicero
ipse aut aristoteles impossibile concepti
videantur agnoscendum censeo me
potius aliqua fallacie imbecillitate de-
ceptum verisimile opinabor. Hanc
ego unam tendiculas tuas aggredior
ut divinam prudentiam falli non
posse, rem scilicet que prescita est pos-
se non evenire. Et quod infertur con-
veniens satis, ergo possibile est esse earum
non esse providentiam. Esto in quantum quo
velit providentiam, ergo inquies
reclamante presentia, et quod est non
esse, et quod fuit possibile non fuisse
et que iam preterierunt revocari
posse ut ne fuerint, et quidem infinitam
potentiam dei sentio esse et rationale
nature legibus non coartabo, nec
ei finem quem non habet imponam
Quid enim quod omnia possit sic tamen omnia
moderate colligens patenter video
Dicimus quod divine magestate inme
sibi est veritate servare modulo
temporibus, et eternitatem immutabilem
statum labentem rerum imaginem et
succedenti serie temporum valete
distinguis. Sed longe sortis est
habet atque in hiis esse precedentibus
oportet comperi. Cum eternitatis status
non omnino motum attingeret, et cum
quolibet accessu vel decessu attinet
moveatur. Homo siquidem sic opponi
prenimium futurorum statum mentem
cum quidem motum agit ut cum
quandam applicationem suis ad aliud
aptet se futura operis seriem perficere
eventus que plerumque nunc quasi in
archanis memorie depositam
reponit, nunc quasi in speculo ne
pereat respiciat et revolvit

Efficaciter cum est motum fuit ab animo
defixus omnem quam contemplatur inquam
animo inhere. Et quod sic motum
sine prescientia est aut providentiam patet
aut ei tenuiorem scilicet notitia premittitur
Cum vero motum perdiderit, et eius
concepta propositi futuri operis sequela fru-
strata manens et non agitatio mentis
et quasi umbra insomnium sine
ulla tempore evanescit. Motum tamen
quod ipsa re fuit in anima non potest
non fuisse in anima, et anima que
motum agitationem mota est, non
mota fuisse non potest. Porro divine
simplicitatis longe status alius
conditus est. Ea siquidem uno simul
et individuo aspectu ut presentium
est, que sunt, que fuerunt et que
futura sunt, omnia contemplatur
nullo quoque rerum mutabilium lapsu
motus, sed in presentia semel et sic
contineri divinitas subsistit in vacua,
alibi stabilis quoque manens deitatis
sententia [illegible], et licet ei nullum
preteriti temporis aut futuri varia aspectu
non ei quidquam eius sit subtrahi
vel impedire (impendit), sed rerum subitarum
mutabilitas. Et quod ipse dicit
veracitate iudicat. Cum ergo tu dixisses
promisse audimus minime intelligo
[illegible] temporis eius presentis [illegible]
si vero nam sequimini preterisse
temporis quem vicerit [illegible] eius quod
futurum erat, fuisse notitiam. Et
utique cum ab eterno certum est omnia
providisse, non quod visum eius motum
suo quoque prestabat temporis, sed quod
immensus tamen natura potior est simul omnia
presentia comprehendat aspectu eius. Ergo
providentia in sui dispositione non
fallitur quia tamen semper sequela
operis comitatur. Sed nec falli potest
quia nec de mutabilitate rerum nec
de temporis fuga aut varietate
potest aliquid absconditum esse ab oculis
eius. Homo vero fallitur et falli potest
dispositione quia rebus suis aperit se
prefigurat seriem processu temporis aut
omnino non evenit aut in alia specie
in publicum procedit nec sic quoque
preteriti vel futuri claudunt rebus

modus quo scit dei

sunt aggreganda preteritis nec si me
dixisse confitear peripatetico palatino
decem michi vitam elapsam aut preteri-
tam esse confitebor. Aut si ab arrianis
Eugenio presidente dissensi non ob
preteriti temporis errorem a fidei et confes-
sionis illius integritate dimiti. Certum
quia quamvis verum fuit verum dicere me
vixisse sexaginta et vere fateor me
quedam quia tunc vixi et sic sensi
nec tamen vitam preterisse vel sensum
sentio tamen quis dixit / quia in hoc
fallimur quod mortem prospicimus / magna
pars eius iam preterit quicquid etatis
retro est mors tenet / sed certe si ei
semel fuisset vita elapsa aut
hoc omnino non dicet / aut dicetur
redarguenti / non est hoc necesse. Preterisse
quicquid preteriti temporis prestat verbo / et
licet predestinasti sit multi / non ideo
quia presciti sunt preterit predesti-
natos. Et quamvis non predestinati
esse prius potuit aliquis quod preteritum
sit ne preteriti revocari. Nota

De predestinatione

signum predestinatorum quotiensque
vi casso votaris quantum in eo est
futurum quam preteritum potuis fuisset
et enim de quo dicitur nisi iam forte
enascerit indicat esse salvandum.
Est enim ut dici solent verum secundum
ut in se semper altius sui intelli-
gentiam claudit. Non itaque mor-
tuum aliquem predestinati ingerit
sed ei qui salvandus est preordina
dei dispensante gratia patere asserit
hostium salutis et damnationis / con-
cedente tempore idem possit
salvari immo salvabitur / licet possit
et non salvari. Nec michi ari-
stotelis id tamen obiicias quia fu-
isse quod fuit et esse quod est necesse est ut colli-
gas enuntiationes que preteriti

temporis hunc copulas veras esse fuisse
vel presse ex necessitate falsas minime
namque habet obiectionem in rebus inrabe-
ris tamen et ipsa Aristotelis verba
faciat quam et articulo distinccio
nullum aut parvum faciunt suffragium.
Regulis signis rerum integritate
subiciunt enuntiationes que preteritis
verum futurum coniungit adiungunt.
Verum puta fuit heri te eras
esse lecturum aut te plato quondam
sciunt dormiturum / in quibus
ex admixtione futuri preteriti
temporis vacillat fides. Dum enim
tu potes vel dormire et hec plus
potuit vera refuisse non quod motus
qui in anima eius fuit / non fuisse
possit / sed quod que fuit sententia
mutabiliter rerum et temporis
subdita in opinionem potuit deno-
tari. Sed tamen contingentium futurorum
nulla potest esse sententia quamvis sit in-
dubitata opinio que etiam
probabiliter mutatur. Vel quod heri verum
fuisse predixerim non fuisse potuit
verum non quod res preterita renovetur
que in eo nulla preterit et quod
futura expectatur que ab insidiis
fortune pendet et sic deinde
tu ipse potes predixisse aliquid
verum quod forte futurum est verum
et potest non fore verum et idem
potes non predixisse verum nec potes
non predixisse quod predixisti
sed quia potest non verum esse quod
predixisti. Vel potest quid promisisse
vel stipulatus esse verum quod tu
promisisti vel stipulatus es non
promisisse aut non stipulatus
esse non potest. Preterea in profundis
somniaveris illum qui te sequens

precessisti et si aliud precessisti
te aliud aut factum est aut se-
quetur. Cum ergo omnes evacua-
ri possunt eventus, antequam contingant
possunt infirmari, ut et tu qui professi-
onis non professisse possis. quo-
tus ingressus es, non potes non
fuisse ingressus, neque quod factum
est contingere potest non factum
neque quod preteriit, ne fuerit potest
revocari. In hiis enim omnibus
que mente concepta vel inchoata
vel actu completa fuerint, non
possunt nec poterunt non fuisse
rescindi. Et si contingentia futura tant-
dum eadem sint nec certa non sunt
eventura, valeant non fuisse.
Talia vero claudunt ambitum
omnia, que terminum quibus nimirum
appellacionem claudunt, licet fa-
miliarius ad quantitatem aut ad
tempus aut aliter certum aliorum
nature appetunt. Quid ergo mirum
si ille qui omnia novit et que pre-
terit non premisisse potest, non constet
factum, quod ea que promissa sunt eve-
nire possint, et que non promissa
sint evenire. Neque tamen contra
conspectum providencie valeat
evenire. Ait enim Ysaias: Si
volueritis ambulare in preceptis
meis et audieritis vocem meam, bona
terre comedetis. Quod si nolueritis
et me ad iracundiam provocaveritis,
gladius devorabit vos, quia os
domini locutum est. Ecce quod liberum
hic [illegible] arbitrium dum et
si volueris et si nolueris dominus
in utramque partem, non excludit
inevitabili sententia vie dei, sed excluditur
singulorum omnibus parata vel premia
reprimitur. Esset utique in volun-
tate collata quo providendum [illegible]
tis, si faciendi necessitas esset pro-
videncie vel statutorum operibus alli-
gata. Quod si istud non sufficiat
contentiosis, cum non ex evange-
lico testimonio in passione

filius rogare patrem suum ut exhi-
beret ei plusquam duodecim legiones
angelorum, cum tamen legeretur
post factum, non habet secundum omnia eius
quod contigit fuisse promissum. Nec
perscrutatoribus ingenii moneat
sed intuitu maiestatis scrutinio
terris deficiunt, nec humilibus abn-
degant, cum ad maiorem se tollat
et eorum indutus singularitatem
extendat, ipsa vero in effabili
singularitate invariabilis, et incommutabili
immensitate singularis, omnem scien-
ciam superat non modo hominum sed an-
gelorum, scio equidem, quod scruta-
tor maiestatis opprimitur a gloria
et eorum altissimi, bestiam
si montem tetigerit lapidibus ob-
ruendam. Unde que in tabulis
proponuntur sicut providencie melius
inextricabile amo potius dicta
sint quam temeraria contencione
ad impugnacionem veri aliquid
statuere, sed me nec illud scire
confiteor, nec hic reprobando aliquid
pertinere, nisi quod tamen patribus
secreto in illo occultum dominus instituit
venerandam, in hoc manifestum
quod unicum amplexandam. Nam
et ille qui raptus ad tercium celum
audivit archana verba que non
liceret homini loqui, hic difficul-
tate articulum non tamen districtus
quam admirans altitudinem di-
vitiarum sapientie et scientie dei ex-
clamat: quam incomprehensibilia iudicia
eius incomprehensibilia et vias
investigabiles esse pronunciat. Incerta
et occulta sapientie dei, qui sibi
manifesta esse congratulatur opera
eius super sensum hominis magni-
ficata asserit. Et dum scrutatur
omnia cogitaciones altissimi in-
ius profundas agnoscit humi-
litatem componat quod in ecclesia sic et
Salomon in auditu fidelium
commonet. Est ergo quod debent nothis
rapit omnia comprehendere et intelligere

paulus
david
Salomon

quam cum opus dei nam possit
homo invenire rerum earum que sunt
sub sole, et quanto plus laboraverit
ad querendum tanto minus inveniet, et
si dixerit sapiens se nosse non poterit
reperire. Ergo intencio non est racio
subsolaris, quibus plenius supra so-
larem redditus est rerum quibus cum
cognoverit perfeccionem aut quibus
consiliarius eius fuit. Constat
itaque se rerum cum vite ardore
querendam, ut pia intencio graciam
infinitatem agnoscat, et ex omnibus
rebus conferat divinam sibi conservasse
divinam maiestatem fideliter commen-
dandam, et nunc indiffinite absque
sed iugiter amplectandam. Deum
capiunt philosophi [illegible] est mano talia
[illegible] creata subiecta perfecerunt
omnium predicamentalium [illegible] et [illegible]
[illegible] finibus limitari, cum deum
tum ad culmen theologie ascende-
[illegible] racio talis destitutum
robore altiori, plene deficit viis
[illegible], et infelix ipse mortaliter
succumbit. Sed divine destitucionis imme-
[illegible] maiestatis et in naturalibus
optimet [illegible] que rerum [illegible]
[illegible] ut nominet, et quod fuit
non possit non fuisse, aut non
fuisse quod fuit. Dum [illegible] quod unum
fuit verumfortasse [illegible] [illegible]
[illegible] unum non fuisse possit, sed
[illegible] est revocari non potest
[illegible] fuit. Et ergo quod [illegible] for-
tune pendet divine [illegible]
[illegible] fortes expectat [illegible]
eveniendi necessitas sibi subest
[illegible] forte dum promisit non
implevit officii quod factum est, et
nos eventionis [illegible] omnipote-
ntiam minime, aut [illegible] eius
[illegible] [illegible] [illegible] hoc aut
[illegible] sensu, quia quod [illegible]
[illegible] evenit, et si non evenit
non [illegible] probat ad [illegible]
colligitur quod si potest non eveniens
potest et non fuisse previsum

[illegible] cum ex quo [illegible] [illegible]
ipsa veritas nomen [illegible] [illegible]
racionum plene et [illegible] [illegible]
non [illegible], hanc autem [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] an-
[illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible]
probabile [illegible] pro [illegible] [illegible]-
dat, solebat [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] palatum omnibus [illegible]
[illegible] obviare sed non [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
destructiva ponit eo quod omnis
[illegible] [illegible] tene[illegible] voluit. Et
si non mille dum tam magna
probabilitate [illegible] [illegible], [illegible]
omnis [illegible] assistit [illegible] [illegible]
pro sui prosperitate [illegible] sic pro-
[illegible] que probabilior [illegible] sit eo ne-
cessariorum fidelior [illegible] imaginem
[illegible], et [illegible] [illegible] solum opinionis
lubrico fluctuare [illegible]. Aucto-
ritas quo [illegible] [illegible] magnum pro-
[illegible] Augustini, qui locum illum
[illegible] Evangelii ubi de multis
mansionibus que in domo patris
sunt a salvatore fit mencio
ait Si quomodo dixissem vobis
quod vado parare vobis locum, si
non sunt predestinati, dixisse[m]
ibo et predestinabo diversitatem
eternam mansionum que in domo
patris, electis suis parate sunt
divine predestinacioni coaptat, qui
salvandis pro [illegible] placito dispo-
nentis parit divina carismata
graciarum et munerum. Cum vero
[illegible] [illegible] apprehenderit in pre-
destinacionis [illegible] dixit si non
sunt predestinati dixissem vobis
ibo et predestinabo. Credibile
est, dum [illegible] pendet eventus
si omnipotentis placet, eos qui non-
dum predestinati sunt posse prede-
stinare adventum, et qui iam
[illegible] sunt in hac vite exigentibus
[illegible] ab eadem posse [illegible] [illegible]
est forte [illegible] de hoc [illegible]
et ad [illegible] non [illegible] [illegible]

De predestinacione

[illegible] [illegible]

Effectus [illegible] [illegible] [illegible] dissolucione maiestatis divine

Veritas auctoritate Augustini

ap[illegible]

erit diuinitatis eius habent negam
e dele me de libro tuo quem scri-
psisti. Cum natus e inquit euan-
gelista ex deo non peccat, quo-
niam generacio celestis seruat eum
Generacio vtique celestis est eterna
predestinacio, qua omnes filii regre-
diuntur ad vitam, et si possi-
bile est coram iudicatore a iusticia gra-
cia vite est oborta, si nichil
non credimus audire uel illud cum a
angelus de celo condescenderit di-
gnissimo anathemate condem-
nabit. Pater inquit christus quos
dedisti michi non perdidi ex eis neminem
sed seruaui eos. nemo ergo
iam illos perdat quos electos predestinauit
abiciat. Nemo eos quo demo-
niam mandauerat eum in aeterno
consilio filius nec pater secun-
dum iudicium quod scriptos filio dederat
illum, qui non fuerat predestina-
tus ad vitam. Si vero aliqui pre-
ordinati erant, si labi non po-
terant quia filius pro eis tanta
sollicitudine intercedit. Saluandi
ergo erant, et eo dum peregrinaban-
tur, a quo mortem poterant pro-
mereri, ad vitam necessi-
tate predestinacionis artati, Clare-
guus quod eum nil separabit a ca-
ritate dei, et tamen castigat corpus
suum, et in seruitutem redigit
ne forte cum aliis predicauerit ipse
reprobus inueniatur. Sed Ezechias
sicut quoque moreretur angelo cele-
rius, ut agere penitenciam
et pia opera facere mereretur
tandem labium eorum mitteret terre
flore suo ne cum aliis caderet
Ubi ita si quis fuerit certi-
tudinem non patrauit. Heretica
sunt nec quemlibet philosophi latinis
qui fatorum seriem dicunt immo-
bilem, ne quidem moueri non
possit, sed quod omnia mouet con-
tingit. Sicut est illud christi

a medicis potuit fatigata fatis
Item quod poetarum quo se iure tar
dolentes in omnibus fortes fre-
quenter verbantur, Rafata ma- mihi re-
met ... quia vero elapsa sunt
et secundo dispositor effectu completa
sunt quod non potest, non fuisse
licet uel asserere in gloria alterius
audeam in mirum dispositore
Sicut sed doctor doctissimus Gregorius
loquens audeat, licet deus omnia
possit. Virginem tamen post ruinam
suscitare non potest, potest tamen coronare
corruptam, et quamuis difficile virginis
eorum integritate apparuerit
vt potest virgo que sancta corpore
et spiritu. Sed prouidencia dei sem-
per amorem virtutibus et carnem
post reuerentiam corruptam, ut tota
sua sibi videri possit, quam tamen
ab se suscitata, quod si oratoris
tropo vsus intellexit, quia sunt
non posse non fuisse non neces-
se sunt ad virginem prostratam
retinere, tamen inspicere omnibus sancti-
sima vel aro(?) theologi potentissi-
mi sciencie dicendo, eo quod sancta
post deum hic, interrogatorum, sicut apud
Beatum Iob inuenimus, quia ipse
inuoluens suas sermonibus impe-
ritis, sed forte virginitatis agnus
eiectus est, quem impossibile est
agnus corruptum apprehendi
Quod autem possibile dei inter ad fa-
cilitatem quia singulis inest uel
efficiencie celorum interest apprime
dispositor refertur quod ipsam
rerum naturam respicit tunc ad forte
omnium dominam reflectit magi-
statem, quia omnibus non modo
propriam potentiam sed rerum
omnium quam vidit uel cogitauit pre-
parans est. Hinc illud Salomonis
omnis potestas a deo est. Adhuc
habent nulla me vnque in eterna
na circuitum licet quod ipsa sola
est quod potest omnia et totum mittet
..... inscheurra

Ca^m ii

Adversus nomen stolidi Capitulum xxiiii

Restat preterea illius stoli-
di questio quem in
Apulia divinum moven-
tem vidi ut post
multas vigilias lon-
ga continua labores plurimos et
sudores, tanto in felicis et inclite
[illegible] questio in gallicis regni opera
ponam eum persua reportaret. Quere-
bat etiam ludovicus illud an posset
aliquid fateri eorum que minime fa-
ctura est. Et tamen admisisset
nulle sibi amicos offerebat dum illud
illud efficeret, quos si forte respon-
det eos sibi centum summa multipli-
catum iubebat, ut quod licuit se posset
efficiat, tandem impudenter et im-
prudenter solvebat catholico viro
questionis expositione non intelligeret
aut contemneret, et se ridiculum assi-
stentibus digito ostendebat, qui qua-
lis tantam pecuniam contempsisset.
Congerit in hunc modum compluri-
mo in hys similibus vigere ut
plurima necessaria eadem que sunt
aut vel contingentia fierent que nulla
non sunt. Plane stultus paulu-
lum, non in precipitatus illo
videor, qui tamen difficultatis
augustamatis noctibus confessus
est se nescire, sed non esse certum.

Quod in mera temeraria sunt iudi-
Ca^m cia et facticia iudicia silo subrite
presumentes. Illi quoque licet diffe-
rant in plurimis
et metu fatentur
se omnia non nescire
tamen quibus astra
locuntur et qui quasi
de sero celestium suam
extimant veritatem
qui vero eorum mode-
stissimi sunt nec
deficiunt vim pollicere
effectum nec eam necessitati lege
dispositionis astringunt, sed que ve-
nira sunt certus quod pronunciat indecens

predicere non veniunt. Sed si futurorum
sit mutabilis ordo non posset quod
prodesse tanta curiositate scrutari
quod nulla potest diligentia determinari
sed forte et aliter esse possit, nos in-
certa non est, temerarium est non
incertam, cum nulla certo diffinire
modo. Temerarium est rem in-
certam, cum nulla certo diffinire mo-
do. Eorum autem mutare non potest quid
prodest tanta curiositate scru-
tari quod nulla potest diligentia determinari
sed forte et si aliter esse posset res
incerta non est, temeritas quod modi
in exemplum certo indubitata pro-
nuncier, cum sit possibile aliter eam esse
eam sed ita futuram esse manife-
sta signa pronunciant. Nec magno
astrorum scrutatoribus interest aliter aliter
esse possit, dum id de quo agitur
ita futurum esse non dubitent, sed
quod nam habet est certitudo signorum.
Nempe vero plerumque extremitas
fallax iudicium difficile, quoniam
quod signorum varia et multiplex
scrutatio forte varietas ambiguitates
inducit, in ambiguis autem omnis
diffinitio periculosa est. Sed esto
quod signa uniformia sint, una
illa significatio innotescit certi
quod eam prohibet esse stare. Nam
illa, ingressus, aut quo in rebus, an
que in divina voluntate consistit. Por-
ro divine non obligatur voluntati
sciens quod omnia quecumque voluit
fecit. Et ea preter innotuit hoc est,
potens utique in lumine illo videre
lumen, et vera indubitata de-
lo profitetur, quod aliquis significatus
preparatus est, in quo sunt omnes
scientie et sapientie thesauri ab-
sconditi, quem nemo aperire licuit
et audeat, nisi agnus qui occisus
est, et mortem vincere perpetua nec-
cit. Nobis amodo, cum apostolo
mari altitudinem divinarum sa-
pientie et scientie dei, tamen vero in com-
prehensibilia sunt iudicia eius et
astrorum ductatu pro investigabiles
vie eius, ubi quod per vadatur sit

Iudiciorum eius ambiguitas inflexa,
si deest ratio intelligentiae quae in
rebus, in frequenti rerum cursu
versatur, diversitate et dissolutione fa-
miliaris blanditur, cum a proposito
rerum ipsa multa deviant, et eo
maiori admirationi fuerint perso-
narum, quo nec modo insolita
sed ipsi nec noverint adversa, ut
cum solis defectus plenilunio
contingit, aut si circa sinodum
aut plenilunium ultra limites
sui fiunt eclipsis. Deus enim
fidelibus legem dedit, qui cuncta
pro voluntatis suae arbitrio mo-
deratur, qui rerum momenta temporibus
suis accommodat quod vult et quomodo
vult, rerum superveniente ratione aut
varia potest producere effectum eo tam-
en [illegible] convenientibus quae aliter fieri
consueverunt. Unus enim consi-
liarius eius fuit, aut dedit ei tri-
buta [illegible] [illegible] est. Deus
placitum est in oculis suis fa-
ciet. Disponit ergo aptat tempo-
ra, et rerum momenta variare
temporibus solus ille qui disponit potest.
Et cum aliorum notitiam rerum
explanant per mensuram concessit
hominibus, hoc plus trinitatis sin-
gularitati restrinxit, quod itaque et
quando dominus quod futurum sit novit, et
aetates temporum ille dispensat
per quem ipsa tempora facta sunt.
Ipse quoque ipsa motu et varietate
quasi quibusdam coloribus pin-
git et volubilem ipsius rotam
iugiter quodam nexu rerum quo
teneatur illa continuat, et ut rerum
incomprehensibilem ingerat mysterii
causas immobilitate rerum proprietatibus quasi
sensus informat. Non est magis
virtutis altissimi rerum nosse ipsa
ut plene singularis quod et quando
dominus quod futurum sit, et momenta
et possibiles motus et varietates
eorum quae futura sunt comprehendere
quam temerarium sit futura
[illegible] subiugare iudicio in quibus
quae propria potestate posita sunt. Non

Temerarium est futura [illegible] subiugare
iudicio

Cum causa a sic sive non est necesse et de
Ezechia, Achab et [illegible] et quod ea quae
sunt mutari possint.

in necessitate remedii. Porro quae in
potestate posita sunt sic et non possunt esse
praeter rationem necessitatis possunt esse
necesse est. De singularitate [illegible]
[illegible] et nota quidam in sententia
et quod singulari possit [illegible]
suspendi [illegible] Cap. [illegible]

Eo forte familiaribus vitae
loquitur, non est tamen agit aut
ut tantam praerogativam
aliis, puta mathematicis,
restrinxerit, esto si in
fidelibus annis acquiescit. Cum gratia,
ut praedictum est, vicissitudo signorum, nem-
pe cum signa mutatorum deserunt pro-
priorum [illegible], cedit inanis. Non
enim eo usque contendo, nec res magis
vilius usque tendam in diversis provid-
entiam in sole et luna, et ipsis elementis
et ornatu eorum vim firmam a deo
esse deditam. Ceterum certum esse quod
quis desertus ad omnia interrogata vide-
deat, aut omnino non est, aut non
dum innotuisse hominibus, nec in librorum
auctoritate et non persuasum est mihi
si persuaderi non possim, obstantibus
quae nec de providentia et fato indu-
ximus oppositis, nec quod repugnantibus
[illegible], quae de variis affert historiis
[illegible] [illegible] acquiescere
[illegible]. Non enim signorum fi-
dem quam tam cohaerentiam arbitror
ut aliter [illegible], parum aegrotaturum.
Cum ita credulum, id te [illegible]
[illegible] Audi rex Eze-
chias aegrotavit ad mortem, an
non [illegible] regem Iuda medicum in-
venire, qui urina et pulsu et [illegible]
[illegible] prognosticorum medico mor-
bi deprehendit [illegible]
morte forte accepit [illegible]
suo, quia eam usque quo [illegible]
est, ut se victurum ultra non spera-
ret. Postremo spiritus [illegible] mortem mi-
nabat [illegible] [illegible]
[illegible]. Quod certum est ut de
aliis taceam [illegible] de testimonio
dubitas spiritus Dei, an negabis
Isaiam dixisse in spiritu: morieris
et non vives [illegible] et non

misericordia

mortuus est correctus eius annis
quindecim per penitentiam eius qui fu-
turum eventum in sua posuit po-
testate. et forte morte quam na-
turalem quam destitutam intendebant
quod ille per penitentiam mortuus est
in culpa ultrix dominatur deus ab-
sorbuit iram. Achab quoque Rex im-

S. achab

pissimus et Jesabel, non tam con-
tra quam crudelitate quantum, sed vine-
am sancti Nabothe cum possedisset
mortem imminentem denunciante deo
expectabat. Sed non venit. quia
cum ipse dominus denunciavit audi-
eham ait eius, hec dicit dominus
occidisti et possedisti. Item quod in
quo loco linxerunt canes sanguinem
tuum Naboth ibi lingent sanguinem
tuum et Jesabel canes comedent
Jesabel ante muros Jezrael. Cum audis-
set Achab scidit vestimenta sua
et posuit saccum super carnem suam
Jeiunavit quoque et dormivit in sacco
afflictus quoque est sermo domini ad Eliam
dicens, quia reveritus est Achab fa-
ciem meam non inducam malum
in diebus eius. ecce pena que debe-
batur Achab quia penitentiam egit
defertur in posteros et Jesabel in
scelere perseverans presenti predicto
consummatur. Una eadem quoque sunt sententia
que sanguinem Achab et Jesabel
canibus exponebat, et in parte mu-
tatur et parte manet invariabilis. eadem
temporum sit omnem dissimulatione

d' Niniuitis

Sit et Ninivite a preterito excidio
liberati. dum flexere sententiam ex edic-
to regis et principum, agentes peni-
tentiam ad predicationem Jone. nunc
per vidit victor et victor sitera
Jovis et martis. quis sina ca...
...ne utique paulatim consilio ac-
quiescens. si istud unum planete
ascripseris. sed cum ... ara-
dragonum pingeret, an illi sint pla-
nete plantandi qui nimis totum vocant
eas, Mandragoram, nec ipso fa-
ciles ut dictum affabiles ... vi-
det. addiciens, quod et athomos inde
velud stellas ... sola mutat

non prius ... Sit itaque sua dispo-
sitione sicut eventum necessitatem
ingerit ut illo sole satis urbano
eligant irradiat ut qui visum
cecident in contemplatione ...
qui visum fugiunt et interpellat
eos qui loquuntur de ingratitudine ...
athomos in oculo volvent reddere
est ne si athomos generatio for-
te intendat, inesse specula sua ce-
lestium habebat, sic ergo ... in-
genus auctoritas dum stabilitas
et in controversia maneat ...
certe. quotiens ... aut ...
... suggerant deo ... vera est
et tu deus illis ... esse
precosissime mendacio. astra
quod medicina sunt in consortio
eius. sed et in angelis suis reperit
pravitatem. ut si verum fateris aut
per astra non mentiuntur sed tu ipse
in decretis per inventa. quis enim
te cogit falsum putare. quis
ea que seminibus scientibus ventura
creaturas ... prestasset. cum fal-
leris. eo in singulis sibilas aut
... sine lege pa-
cem errat. et ... volvunt sidera ...
... aut si fata moveat orbi
qui quoque paret ... ne ...
Item quod manifestum subiicit et pro-
... quod ... post ...
dum pax illa venit. Sic Roma
maiorum ... cladem quod
in tempora ... pro ...
... libera bello ...
... bellum amore
non poterant, quod multo ...
... sunt, ut in ... et ... et
domus potentissima. Nonne ... ille
... sententiam si in beneficio ...
... et Nabu-
chodonosor consilio danielis
peccata elemosinis redimeres et ini-
quitates. et in ... pauperum
... dum ...
... donec in aula babilonis
... dicat Nonne hec est babi-
lon magna quam ego edificavi in
domum regni in robore fortitudinis
mee et in gloria decoris mei sic

Cum fatum dei moueri possit consilium eius
immutabile sit et voluntas dei prima
est omnium causa et quod mathesis vana
dampnata est

Hec ex latere vox insipientium iam
frequentem de fato reuocauit

Quod vel ad gloriam fructuosius est laude
et secunde bonorum et maxime sceptrorum
et in tempore firmitatis nostre tamen
prodest quam obesse et quod non bysseo
tamen dicto ... propagatur

Cum itaque mutabilis
dei possit moueri sententia
eternumque et destinacio-
nis sedeat sermo ma-
nebit immobilis sed quo-
cumque modo sententia moueatur
consilium dum manet eternum.
Cum autem consilii et voluntatis
dei signum tamen est preceptum aut
prohibitio, diuina tamen non vide-
batur velle quod precepit plane
patriarche precepit unigenitum pro-
missionis filium immolaret. Recte
in prophetia mandato consume-
ret. Recte quidem forma eorum
mandatum voluntatis que prima omnium
est causa, et nunc pro sua da-
effectu certissimum indicium sit
adeo per quod prima est ut fi-
at. De aliquo tamen ita sit certis-
sime dicatur quoniam id est ut vo-
luit cum omnia quecumque voluit
fecerit. Et non tamen voluit que-
rat? inepta hec est, quoniam si
causa voluntatis querit, cum non
omnium est causa secundum deum solum
et verum est quod in mandatis principis
est, et possit magis indicare
quam legibus, sed et qui legem
tulit derogandi vel obrogandi
illius habebat potestatem a lege
quod scientibus cum celo impone-
retur celi iudicio non audebit
importam uitio et equitatem
interpretacionem, soli principi et
... et licet inspicere ubi ad
... aliud equitatis
que in publica utilitate ...
principem ... inspectatio que
generalis est, et ... dissimula-
to et sententia dubitanda est in-
quirenda auctoritas quam hec celi-
stium te ferat interpretem. ... quod
expediat nostri qua temeritate

aliena opera cuius nemo de stellis
asserens. Atque eum tuum illud sub-
tilissimum astrum, cum quod flagrantem
minatur scorpionem, uerendus cauda
chelas quod proximus, quod tibi grandem
parabat. sed medaminis pater qui te
domuit celestibus asserens fran-
dulentus, per agri terras ut in huius
notus respexit extimans ipsum auctorem
sic informat auctorem. Postremo mathe-
maticus frandes deceptas incerta-
biliter vaticinio fraudulenter in ex latere
timorem suspendunt ut de spiratione
habuisse propria dementia est.
Porro licet scientia mathesis sive
horoscopii asserunt et planetarum
magis errorem dum a stella predictum
exorbitat, longa prestigiatione
suspendunt. Cum eo qui quam brevis
maturumque oriebatur descenderunt
in infimum vinctus, alios quoque divino
sunt precepto faciunt. Sed dum tibi
illud proficiunt quid fatis reddas
equum et nimis inutilis naribus
indulgens ludibrio propheticum
fidem, nimis quoque ad pronunciatio-
nem et te in abyssum inscrutabilem
quam alter diceret, totius humane
scientiam in accessibilem posuisti
respicies unde et in fidem inspi-
rationem inspiraris. Cuius fontis
pietatis propagationis fit error.
Sed et quo veterum haud prudentie
quedam scripte non possunt et
nodos omnium questionum soluere
non sufficio, quibus eis adeo sa-
piens est, ut omnibus regibus impe-
rii nec dum tunc omnibus satis fa-
ciat, tamen demum veteris philo-
sophie preceptis lectionem ut fortuna
quod tibi de homine verbis diceret
... quam nauticam questionem
explicare non potuit. Non tamen
ab eis imprudentiam et proteruiam
... est quod tam ... uetandum
regem, quam temeritate confusi-
onis professus ad mortem usque
nouissimum euaserit. prudens

am ... dicto

de voluntate dei que prima causa

Cum lege interpretatio

pro principe philosophie non potuit propria questionem nauticam soluere

Grecie

eum qui quasi totius achademie imperio
comprobaverunt principem philosophorum Grecie
et nimia ignorare. Hoc autem asserit
Eslamanus in libro qui de vestigiis philo-
sophorum inscribitur. Xenofontidibus fau-
ente invidia adversus platonis etiam
imprudentem firmasse. Legimus plurimi

nimium

eum [struck] sacerdotes asserunt vixisse ul-
tro annos potuisse illo etatis sue
anno expleto quem nonagesimum
insuper ductus effecerat. eo quod eciam de-
vo accedit [illegible] nisi labor et do-
lor. Confiteor quod me paenitula sive
et cum multis plurima ignorare. hoc nec in-
vite invenio quam [illegible] pudeo

honora

se victus abiit. Si ego providentie
et liberi arbitrii litem componere
non sufficio, si fatorum et fatalis ne-
cessitatis repugnanciam nequeo concordari mi-
hi eo minus esse unum est istarum
in ore cunctis certis flagitiosissime fa-
cilior est. Ita quod sit de interpre-
tationibus physicis et plerumque ponere
partis videtur auctoris. hoc autem ex-
cessit meo arbitrio extreme [illegible]
eum certa verum superna principia deficiat.
In his structuris prudentie interpre-
tacionem quam me et fidei mee multos
articulos aptissime censeo innuendi
dum inpromiderza vinco querele
molestiam pronus valet vide perso
capite plurima succrescunt capita
tamen, si in media plura proge-
diuntur illico patiuntur. Quod somma-
tes inter aquam et vinum, sortiam
tunc cunctis preposita originem tradi-
te nobis interrogans oppono. Postremo
in domina sortia simplicem vocare per-
sonarum nisi in fidei virtute que
Arrii laqueos declinabit. dimitta-
tur unam simplicem et indivisam
admitte sortiam. Deus Sabellius
nisi fidei ratione mea efficies
licet eum non minus vera sunt et inter-
sunt questionibus impugnare. et lex
sapientia dei si incarnacionis misterio
nobis invisibilem fecit non in corpore
intellectui meo se facit palpabilem
est tamen ea pessimus [illegible]

sunt sicientes cum omnibus sanctis que
sit longitudo latitudo sublimi-
tas et profundum. Si vero mathe-
maticorum scientia esset vicium quam
laudabilis non tanto opere peritissimus
magnus Augustinus se eorum consulta-
toribus inclinasse. Ad hoc docto-
rum ille sanctissimus Gregorius qui vel-
lus predicationis imbre totam ir-
rigavit et inebriavit ecclesiam
non modo anathesim misit ab au-
la. sed ut tradit a maioribus me-
dio dedit urbe lectionis scripta
Palatinus quecumque tenebat appol-
lo. In quibus erant superna que-
dam celestium et superiorum ora-
cula videbantur hominibus revelare.
Deinde multa contra Nerone satis est
quod habent veniunt kathola. et
vilis ecclesia detestatur. et eos
qui eam vilius credere presumpserunt
legitimis penis percellit. Sed
ne planetariorum non tam peritum
quam scientiam videant errorem
iam ad reliqua progrediatur
oratio. Deinde hunc curiositati
insistunt non magis veraces esse
puto quam humiles et sobrii qui
pinos retributus in cenis appetunt
et epulantur cotidie splendide
Pegmo plurimos eorum credim-
mus nomine. sed nemo in hoc
errore durum fuisse reculo in quo
mag dominum consignat. non Gre-
gorius ulteriorem honestate a so-
lam a ... expetenda ... in ...
tota liberalitas ... et ...
avaricia ... ad ...

Vid de ingratitudinem dicendum
quorum impietatis
deo auctore precipiam.
Vero ieiunium relinquit
nisi quod morte digni sunt qui
a morte sanctam conantur mittendo.
Nam de auspicibus aruspicibus
salsatoribus Ariolis phitonicis
Aruspicibus et aliis quorum pre-
multitudine tediosa est enumeracio
prodicionum scimenda tempore in
nemo istorum iam [illegible] in
lucem. Sed in latebris se

De auspicibus et incantatoribus
et phitonicis et similibus dicendum

quibus est conveniat opera tenebrarum
semper parum est, Concedam tamen
eorum tectis et tamen tangenda
sunt, et si lateant, supersunt
adhuc mala. Pro Aristoteles hos
veritate intectis [illegible] et ma-
[illegible] est, eos quod nomine
tenuerunt omnia, que cuiusque est
[illegible] tegunt, unde et illos qui
in [illegible] vel quovis
ossibus aliud vaticinatur, eius con-
[illegible] esse manifestum
est Chiromantici quod ea que
in [illegible] manuum lateant se nos-
se [illegible], [illegible] errorem
quia [illegible] non [illegible]
est [illegible] impugnare, licet
eos [illegible] expugnet ratio,
quia deficiunt [illegible], unum tamen
est quod a te si me patienter
audias attentissime quero,
unde imitatores isti [illegible]
[illegible] eos notos esse in ambiguo
[illegible] et dubiis interrogati sunt
[illegible] Cum adhuc Aristo-
[illegible] Bithonicus regna esset
expeditio producenda, in quo
[illegible] [illegible] Simonides
[illegible] ab eo [illegible] Carthaginem
non sit ingrediendum, qui [illegible]
[illegible] obsequio comminator [illegible]
[illegible] tradenda erat quam
[illegible] veritatis [illegible], vulgo
[illegible] tum quibus [illegible]
[illegible] dici solet, quia
[illegible] vehementer men-
datum est Item Chiromantici
adhibiti et consulti quid [illegible]
Nam sub eo articulo [illegible]
quibus hic [illegible] consultus Cum
quidem paucis diebus elapsis
quam stellam matutinam [illegible]
[illegible] predixi Ce-
tera que medici nostri [illegible]
tates, nunc iste [illegible] me-
[illegible] ne [illegible] consulantur
[illegible] eo [illegible]
consultatio est, que fallacia ma-
[illegible] in his manifesta
est, que sive [illegible] sive non
[illegible] [illegible] ut moveat

fallunt aut nullo studio fallendi
[illegible] veritatis [illegible] crebro decepti
id [illegible] agunt assidue ut futurorum
[illegible] [illegible] est
[illegible] ambiguitate verborum obumbrare
student oracula ut tum [illegible]
[illegible] fallaces inveniri [illegible] aliquo
[illegible] velamento suam [illegible]
fallaciam, sic utrumque [illegible]
[illegible] donec auditores [illegible]
[illegible] Ex eo a [illegible]
[illegible] Cresso re-
[illegible] aut [illegible] aut [illegible]
[illegible] dux thebanorum
et oraculo [illegible] victoriam, [illegible]
[illegible] ei [illegible]
[illegible] belli [illegible] est [illegible]
[illegible] aliud [illegible], quod [illegible] multas
ambages in [illegible] et victoria
thebanis, [illegible]
[illegible] ut fallaciam
ambigua [illegible] que
malitia [illegible]
[illegible] gladios [illegible]
[illegible]
ad [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] patrie, [illegible] ad [illegible]
[illegible] impietati
[illegible] ut ferro [illegible]
tia dissimulaverit [illegible]
[illegible] et alii gladiis
[illegible] Cresso magna regna
[illegible] et oraculorum
fides [illegible], Sed
[illegible] et fallax Appollo [illegible]
[illegible] ambiguitatem absolvit [illegible]
[illegible] intelligendi, quod Pirrus
Romanos victurus [illegible]
[illegible]
[illegible] imperium, [illegible]
[illegible]
[illegible] qui amphibologiam
oraculi [illegible] intelligit
advocationes [illegible]
[illegible] Appii [illegible] et [illegible]
[illegible] belli tempestas [illegible]
[illegible], docente Phebo in [illegible]
[illegible] quietem [illegible] et morte
[illegible] Oraculum quod auctore
Lucano celebre est. [illegible]
[illegible] tanti discriminis [illegible]
bellorum Romanorum [illegible]
[illegible] quietem [illegible]

Marginalia: tates; ubi; de duce thebano

[illegible] nota et de corpore fallacia et astucia

D Saul

latis media convalle tenebris de-
re scilicet sed in historias non
occulte refundat lamenta et
tunc sedens intuitus acquiesceret
destruerat historia. Saul mise-
rando Agag ex principe, sed effecte-
rum reversus est a deo electus
et adiunctus populo domini eo dum
prevalescet magis hostibus, sollicitu-
dine fractis rebus exitum inquire-
bat. Consuluit ergo dominum et non
respondit ei neque per somnia neque
per sacerdotes neque per prophetas. Hoc
tamen ei cum denuntiaret Samuel
quod dominum penitebat quod eum constitu-
isset regem, eo quod non impleverat
verbum domini, parcente avaricia pa-
rens Agag regi pepercisset
et optimis gregibus ovium et ar-
mentorum et vestibus et arietibus
et universis que pulchra erant in
oculis populi, quod vero vile
fuit et reprobum hoc in ad[illegible]
deus demoliti sunt, et ad inte-
ritum misit de manu domini exer-
citus extinguat victoriam, auctori
honorem non referens, gloriam vili-
bus infamie populi decollato mune-
re applaudebat. Sic enim scriptum
est. Factum est verbum domini ad Sa-
muelem: penitet me quod constituerim
regem Saul, quia dereliquit me
et verba mea opere non implevit.
Contristatus est Samuel et cla-
mavit ad dominum tota nocte. Cum-
que de nocte surrexisset ut iret
ad Saulem mane, nuntiatum
est Samueli quod venisset Saul
in Carmelum et erexisset sibi
fornicem triumphalem, et rever-
sus transisset descendissetque in Galga-
la. Deum ad increpationes Sa-
muelis timore in obedientie sub-
[illegible] religionis maluit ex-
cusare, quam [illegible] per penite-
tiam, que secunda tabula post
naufragium relicta est peccatori.
Ait enim: audivi vocem domini
et ambulavi in via per quam

misit me dominus et adduxi
ad Agag regem Amalech et
Amalech interfeci. Tulit autem
populus de preda oves et boves
primitias eorum que cesa sunt
ut immolet domino deo suo in
Galgalis. Ecce quomodo scriptu-
ram exercitat et quemque culpe est
aut extenuat aut refundit
in populum. Ait ergo Samuel: numquid
vult dominus holocausta et vi-
ctimas, et auscultare magis
quam offerre adipem arietum,
quoniam quasi peccatum ariolandi
est repugnare, et quasi scelus
idolatrie nolle acquiescere. Pro
eo quod abiecisti sermonem domini
abiecit te dominus ne sis rex.
Ergo quando similis arbitrii
exerceri omnibus qui in sublimitate
constituti abierunt per [illegible]
suas, et propagatis dominationibus
[illegible] timorem suum exercent
in subditos, excogitatis libito
licitum, acsi colla eorum iugo
divine legis subdita non sint
et nulla necessitate tenerentur
ad impendendam iusticiam debitam.
[illegible] vel sic ad tempus conti-
nuator divine scelerosi peccatoris
iudicavit, aut timor qui ira-
tum incipiente per corda sanctis in-
vanis excellueint potest [illegible]
[illegible] Dixit enim Saul
ad Samuelem: peccavi quia
prevaricatus sum sermonem domini
et verba tua, timens populum et
obediens voci eorum. Sed nunc
porta queso peccatum meum et re-
vertere mecum ut adorem dominum. Et
ait Samuel: non revertar, quia
proiecisti sermonem domini, et proiecit
te dominus ne sis rex super
Israel. Videbis hic quam difficile
sit malicia tum sub superbie
fomento coalescit [illegible] dubitacione
mali. Peccavi inquit timens populum
et obediens voci eorum. Non
sic fatetur culpam ut potius in

d' moyse

volebat alios qui se precepto legis
fecerant conflande, cum scriptis
confregerat tabulis et audierat
fecisse Moysen cum ira dei
ferveret in populum dixit quod
ei deus dimitte me ut irascatur
furor meus in populo et deleam
eum, faciamque te in gentem ma-
gnam. Quid ergo fecit dux
ille qui preceptis scelus im-
placito pro constituto a deo
aut dimitte eis inquid hanc
noxam aut dele me de libro
tuo. Sed unde in tanto tante
affectu caritatem gerebat gloriam
inquid cum mansuetis preceps
Moyses pater dictus orator po-
tens in opere et sermone dux
preambulus in iusticia manda-
torum dei dicente Scriptura: tal-
lis eduxit eos deus de egypto
ut prosterneret eos in deserto. Er-
go tales simplices defendendo gloriam
domini exaltabat et populi sim-
plicitati ministrabat libertatem.

d' david

David quod cum culpa eius do-
minum ad iracundiam provocasset
et principales insignes subiectum
populus pateretur penam. Vidit
angelum dei se cedentem populum
fudit itaque preces devotissimis
precordiis et adiecit Ego sum
qui peccavi. Ego inique egi.
Isti qui oves sunt quid fecerunt.
Vere itaque Rex et insignis
princeps et dignus qui altissimi
frangeret iram, qui dum se pro
populo flagellanti deo opponit
indignacionem eius flagellum a-
movit. Eius siquidem non exempla-
to flectit nisi cum quis ipso
merito accipiat. Nichil moratur
ad veniam, nisi eum noverit
inde detegere culpam, amaram
vel amarescit nisi cum ang-

Quid deus movet ad veniam

ciate sententiam in scripto conce-
tuit. Pervalet penitencia et nisi
tunc quis mentis magis opus
extendit ad satisfactionem. Sed quan-
tum facit? multum inutilis est
confessio nisi satisfactione conti-
nuat ad veniam. Peccavi inquid

quod confessio valet

Judas tradens sanguinem iustum.
Sicut utique et ad ipsum quid con-
fessio, sed inutilis, qui obvenit
ad laqueum quem incurrerat
quam ad fontem vite quem
derelinquerat, et obstinacionis sue
gloriam perfecerat sibi. Cum sic
penitens fecisse quod fecerat, sed non
eo devocionis affectu qui lapsis
adiutorium sufficeret emollire. Pa-
ciencia plurimorum ductu lacrimis
se suspendit, vitam eo digne
finivit supplicio. Sed qui mali-
ciam non corrigunt veniam sibi
non petitis providit remedio.
Sic eum et aperit inferis scribit
... simplices penitudines lo-
na et correctione prave volun-
tatis. Sic Saul pro inobedien-
cia suam imponere meritum ho-
noris alterius, et dum simulat
se a pena velle, preces Sa-
muelis exigens, stipendium
honoratum fecit laqueis
involvit et irreparabili sue
damnacionis astrinxit. Sequitur
enim et quia cum esset Samuel ut
abiret, ille autem apprehendit
summitatem pallii eius que scissa
est et ait ad eum Samuel: Sci-
dit dominus regnum Israel a te
hodie et tradidit illud pro-
ximo tuo meliori te. Porro
triumphator in Israel non parcet
et penitudine non flectetur,
neque enim homo est ut agat pe-
nitenciam. At ille ait Peccavi
sed nunc honora me coram senio-
ribus populi mei et coram Israel
et revertere mecum ut adorem

d' iude pena

David eius tunc, etiam contra elationis
insaniam se directus audit a domino,
et tamen quasi inuito eo regere conten-
dit. Regnum meliori traditum esse
non ambigit, et paratus per singulas
ueritatis liberum regni gladium frangere
leuis reperat; coruit itaque dum
iudicium noluit assentire, et fit
ipso detrimentum dum melior recla-
mante deo se uolt preferri; fatetur
quidem culpam, sed penam portare
dedignatur. Hoc enim est quod agit
peccatum, sed tunc honora me, ac si
dicat, cum tumoris ipsius elationis
fastum, regni insignia, iuste de-
tinens contemnere mereretur, tunc pate-
ra tua in conspectu eorum qui non
norunt consilium domini faciat glorio-
sum, ego metuo ut tuo intendam
fastigiatum obsequio, et tanto sti-
patus comitatu tanta uenerabiliter
auctoritate. Adoremus dominum deum tuum
quoniam magis ultra dicere non audeo
qui ab eo per inobedientiam discessi
et adhuc per contumaciam recedo.
Ideo siquidem intumescat spiritus eius
ut se non modo homini sed et
ipsi deo se ipsum quodammodo prepo-
ni preceptis iussis preferret. Quamuis enim
dominus Philisteos quanto maiori gratia
uidebat perditum, tanto acriori inuidia
ei occultas tendebat insidias, tam ma-
nifestas quam insignes cerneret
inimicitias, et quo manifestius eum
dominus extollebat eo ardentius non
tam deprimere quam extinguere opera-
batur, ipsi quoque deo sua rebellione pot
opposuit, cum ei surripere aut auferre
intenderet iura regnorum dignum ergo fuit
ut quo maneret in eo spiritus domini
quia cor suum non modo bene (?) celaret, sed
et tante foueat nequitie simulatum.
Euacuauit itaque eum spiritus nequa-
a deo et ex illo recto fine et ma-
gis labi, minimaque regni uires
reperiunt, salus ipsi fluctuare ho-
stium crebrior, maior clarior quoque
uictoria tam Regis quam ipsi ua-
lidius amoris fecit ipse tamen

eius tunc domini regnum firmaret
estimatus habebat a finibus prius quidem
ergo tenderem accepit consilium non
utique ut Regnum tractet melior
et dispositionem, dum que ei inno-
tescat acquiesceat ut priorem au-
ctore uite agere sentiosam sed
qui aduersus dominum caltamen ti-
moris expulerat, ipsum in monte
Gelboe ubi puniendus et occiden-
dus erat educit in planum David siquidem
in monte debuit qui non nisi alta
in spiritu respexit. Quoniam ergo cum
ipsa ueritas deserit ad fontem
mendacii falsi et inique principis
confugit. Dixit itaque seruis suis
querite michi mulierem habentem phitonem
et uadam ad eam et sciscitabor
per illam. Quamuis enim aliud dixisset
gentilis idem quoque presidio, Nomine
idem est, ac si dicat flectere si ne-
queo superos acheronta mo-
uebo, aut fidelitatis uis et ma-
iorum presidia si michi deus notitia
subtrahit ueritatis, eam tamen per prin-
cipem mendacii eo inuito cognoscam, et
uelit et nolit archana consilii
eius per partes aduersarias explo-
rabo. Et dixerunt serui eius ad eum
est mulier phitonem habens in Endor; in dignus
enim erat consolatione diuini qui eum
intentus spernebat, ut et ab infimis desperatio
et nequissimis creaturis ad me-
dium sibi regnum quod dominus
auferebat aduersus omnipotentiam
eius arcanum inploraret auxilium.
Ergo habitum suum uestibus quoque est aliis
uestimentis et abiit ipse et duo
uiri cum eo, Venerunt quoque ad
mulierem nocte Recte quidem omnia
qui tetra est et aperit peccatores quos
sanctitas Regia namque contem-
pnit persona qui ad sermones
demonibus et non deo ministrum
accipiat iter qui uestem ab-
iecerat innocentie, qui iustitie
amictum meruerat indumento [illegible]

ab se exegon
huius

honoris et glorie non deberet impetrari
Et abiit utique post deum qui non
stetit in ueritate, et deo uiui cum
eo eternum fuit innominati et in
nominabiles. Cum uitem ad talem
presidium non reluctantibus propter
posuerunt dicere quod Rex deceret
separat communitate diuina a summa ueri-
tate et ueritate recederet. Vene-
runt quod ad mulierem nocte aperto
utique ipse de morte Regis de
strage populi de luctu publico cum
[illegible] precipue Ecclesiastici sic et Sa-
lomonis nocte sapientiam diuinam accepisse
qui amore mulierum allectus et cor-
ruptus ad idola eas recessurus. Petrus
quoque dum talos fidei destitutus tali-
facit se ad primas nocte lapsus
est in presidium, et eam trinam
quam fecit negationem. Alii et disci-
puli timore prostrati tempore nocturno
fugierunt. Et ait Saul ad mulierem
ariolos eius sequerunt spiritus phitonis
impleret diuina mihi in phitone
et suscita mihi quem dixero tibi.
Elege hos reuolue hystorias scru-
tare omnes angulos scripturarum inuenies
fere in bona significatione diuinatores
inueniens. Vnde prophetas reprobos di-
uinatores non potuis esse scriptura
commemorat. Tales fuerunt prophete Achab
ab qui ei diu prouidere nolle con-
gentibus uariis diuersitatibus seduce-
bant. Demum missus unus dominicus
egressus spiritus mendax est, et factus
est in ore omnium prophetarum Achab
ascensuro in Ramoth Galaath pro-
spera promittentes solo Micheas
propheta reclamante. Qui consilium
dum consilium [illegible] qui in mortibus
[illegible] uidebat. Porro mittit, certus
ab amore ueritatis induciis ab eo que
assumptis cornibus ferreis exercitat
eius Rex cornibus Syriam uenti-
labis. Preterea diuinatio fere sine mu-
nere non fiebat utpote qui in auari-
tie et nequitie spiritu exercitati
sunt est in Ierusalem Centurio spiritus
sanctus inspirat. Sacerdotes tamen in mu-

neribus iudicabant Sacerdotes in mercede
docebant, et prophete in pecunia diuina-
bant, et super deum requiescebant
dicentes: numquid dominus est in nobis
non ueniet super nos mala, propterea
et dominus de te Syon quasi ager
arabitur, et Ierusalem ut custodia pomo-
rum erit. Cum ergo diuinabant, et si prophe-
tarum insultant nomine, sepe medi-
tos [illegible] mendosi alium sunt adducte
et [illegible] prophetie in phitone
[illegible] quam dicat, quod recessit
spiritus domini ut phitonis prodeunt
[illegible], et suscita mihi quem dixero tibi
utique fallaciam concedit datum Rex
in sensum reprobum qui sibi [illegible]
phitonem siue presidium [illegible]
Achitofel consilium consiluit ueritate
interpretem, sibi quod prophetauit eundem
tanta potestate ut et posset
mortuos suscitare, et tante beni-
gnitatis ut et in eo, qui carissimus
et dilectissimus familiaris suus mortem
exoret. Procul dubio elapsum erat
a memoria eius, aut uoluntatem re-
prebat canticum Helche anne quod
deus ipse est deus, qui mortificat
et uiuificat deducit ad inferos
et reducit, pauperem facit et ditat
humiliat et sublimat, et quod mi-
serum impleuerit quod uidebat Saul
suscitat de puluere egenum ut sedeat
cum principibus, et solium glorie teneat
qui hec facit procul dubio scitum
deus est. Et ait mulier ad eum,
Ecce tu nosti quanta fecerit Saul
et quomodo erasit magos et
ariolos de terra, quare ergo insidiaris
anime mee ut occidar, et iurauit
ei Saul in domino dicens: uiuit deus
quod non eueniet tibi quicquam mali
pro hac re. Vere dum [illegible] est
[illegible] in sordibus sordescit ad-
huc, et quem opera desierint
sunt et nouissima illius deteriora
prioribus. Saul qui sibi consuetam
phitonissam comparauit, et potestas
a domino constituta ad sacrilegia
euellenda [illegible] timida
tum regionem domum tum [illegible]
bella gerunt [illegible]

et sacrilegus potiam accommodat au-
ctoritatem Ariolos inquid dicis et
magos nec parcens cunctos At ille
ad quem sermo dirigitur et qui
gladium portat ad punitionem
maleficiorum bonorum custodiam Non
iam potestatis sed servitutem, sed
promissam parcam iuramenti reli-
gionem confirmat, et sic erravit ut
in ipso periculo dictat quam pro-
bati sunt verba scriptorum. Loqueba-
tur enim sibi tetendit laqueum ipsum
operis a quo sine salutis dispendio
non evadit. Cum arta complexio
et tormentum quod imminet [illegible]
si phitonisse paret, deum provo-
cat imponendo scripture, ut ma-
lefica homines de terra exradantur.
Si non paret, iuramenti religio-
nem viciat, utrumque se vitat inquam
apprehendit in operibus suis. Dixit
ergo mulier, quem suscitabo tibi
cui ait Samuelem. Cum primum
una est fides, deum esse eundem
qui iustus, et bonum communicatorem
sanctitatis in se, cum plene in se nate
credentem ante legem sub lege sub
gratia, neque recte sapiens venit istud
in dubium sine isto nemo unquam
ingressus est ad salutem Verum
erat qui erat in minimis ad maiora
prolabitur. Erat iste primo negligens
deum molestans, postmodum contumax
cum esset obstinatus postremo ad cecam
prolapsus est cecitatem, ut nec
[illegible] articulum fidei saneret involu-
crum etiam istud [illegible] no
credit, [illegible] et in sanctos po-
sterius vite homines malignus [illegible]
[illegible] [illegible] Non erat enim
sanctus Samuel phitonisse no-
bis temperasse cum vivere, nec
[illegible] quod cum eis inbite ~~vivere~~
~~nec aliquam cum eis pendite~~ fami-
liaritatis habuisse commercium Sed
vos enim ad phitonissam inquid sibi
[illegible] et petit suscitari Volt etc
ad hoc cogi defunctum ad quod
vivens impelli non potuit Rex

signum voluit indicat dum vivet
insi quod indicandi dominum ins-
abat Cum autem vidisset mulier
Samuelem exclamabat voce
magna, et dixit ad Saulem,
ut Quare imposuisti mihi? Tu es enim Sa-
ul, se utique deceptam credidit
et [illegible] iuramenti
noticia et gratia principis honorem
[illegible] Dixit ei Rex noli
timere quid vidisti, Et ait mulier
ad Saulem deos vidi ascendentes
de terra phitonisse poterat aliquid
[illegible] ut terminis fidei [illegible]
[illegible] Responsio signum deorum
[illegible] et [illegible]
[illegible] sub terra et in tenebris
esse significat Dixit ergo Saul
qualis est forma eius. Que ait
vir senex ascendit, et ipse ami-
ctus est pallio. Intellexit itaque
Saul quod Samuel esset, et in-
clinavit se super faciem suam
super terram et adoravit formam
illius qui apparebat diligenter in-
quirit [illegible] gentilium [illegible]
eandem [illegible] et [illegible]
singulis apud inferos credens, qua
superstites [illegible] Unde
illud quod [illegible] armorum
quod fuit vivis [illegible] nitentes
equos eadem sequitur tellure repo-
stos Sed neque poterat [illegible]
[illegible] clarior esse [illegible] post
mortem [illegible] habitum [illegible]
Et quid [illegible] et [illegible] non de
[illegible] Samuelem phitonis impio
[illegible] sed [illegible] impi-
[illegible] predicant [illegible]
audita forma viri et habitu [illegible]
vit Saul quod Samuel esset [illegible]
[illegible] intellexit [illegible]
[illegible] et inclinat se et adorat
Si enim [illegible] Samuel [illegible]
se permisisset ab homine adorari
[illegible] legem [illegible] et
[illegible] dominum et deum adorandum
preterea [illegible] a [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
Postremo [illegible] [illegible]

Maligni spiritus transfigurant se in angelos lucis

errorem qui tunc ex subsequentibus fecisse
colligitur. Dixit autem Samuel ad
Ite Saulem: Quare inquietasti me ut su-
scitarer? Hec est fraudulentia ma-
lignorum spirituum, ut quod ultro faciunt
et dicunt, hominibus facientibus co-
acte dissimulant ut hoc facere in-
viti videantur. Simulant se sibi
coactos, et quasi fortissimorum virtute
fingunt, ut eo magis timeant ex-
orcismos quasi in nomine domini
aut in fide trinitatis aut incarnationis
et passionis Christi conceptos com-
ponit, eosque quibus cedunt
et obtemperant
precantibus, eos sepe statim sacrilegii
donec eos sepe statim sacrilegii
crimine et pena dampnationis
involvant. Transfigurant se etiam
interdum in angelos lucis. Honesta
ipsa peragunt, illicita prohibent, iudi-
cia consectant voluntatibus [illegible]
et quasi boni et periti familiares
admittantur, audiant benefica amici-
orum facillimus exaudiant, habitum
quoque induunt veri personarum
ut eis amplior et pronior reverentia
impendatur. Et ait Saul: Coartor
nimis, siquidem Philistim
pugnant adversum me, et deus
recessit a me et exaudire noluit
neque in manu prophetarum neque
per somnia. Vocavi igitur te ut ostenderes mihi
fraus quid faciam. Si apte dicat: In desper-
ationis abyssum precipitat se miser
quia [illegible], deserit deus et ego
addere qui qui in veritate utriusque
[illegible] consilio ut quasi doctor
[illegible] doceas, quid me in tanta
angustia oportet facere. Sed cum
qui loquebatur credidit Samue-
lem, tunc inductus est angelus satha-
ne. Nec poterat ei ignorantiam
suffragari, cum nemo liceat
ignorare sathanam qui se appetit
adorari, infidelem et pessime voluntatis
esse constabat et illicitum esse an-
gelos et magos inquirere, et de
futuris sollicitare phitonem, quod
et cum interrogaturus esset persone ex-
[illegible] memoriam conditionis sunt
stulti quam periti et [illegible]

tatis. Et ait Samuel: Non equidem
veris sed umbraticis et fictitiis Samuel non fuit vere suscitatus
et quod durius est magicis et re-
probis consultationibus, quod me inter-
rogas, cum dominus recessit a te et
transierit ad emulum tuum, cum consensit
animum fidei consentaneum est et a-
more domini David enim confert
[illegible] illi, quem deseris deus et [illegible]
deseruit spoliatis sed sensum ad id quod
[illegible] est, hostis et fidem [illegible]
ministeriis falsa veris mendacia
fidei veritate obnubilans [illegible]
enim sic locutus est in manu mea et
scindet regnum tuum de manu tua et
dabit illud proximo tuo David
quia non obedisti voci domini neque
fecisti iram furoris eius in Amalech
Ideo quod pateris fecit tibi dominus
hodie, et dabit dominus etiam tecum
Israel in manus Philistinorum, cras autem
tu et filii tui mecum eritis sed et ca-
stra Israel tradet dominus in manus Phili-
stim. Certum quod belli fidelibus infide-
lium [illegible], sed sic verum tendebatur
[illegible] infidelem et infelicem timens fran-
dulentus decepit declinante sequendi
confirmat errorem et impenitenti
post eventum quietem promittit cum enim
dominus dicit impletum quod locutus
est in manu mea, per prophetam suum
simulat Samuelem propheciam faci-
que deviutrat locutus est dominus
cum autem fingit eris tu et
filii tui mecum eritis verum quod
sit fraudulenter cunctat. Dat enim
sibi [illegible] ac desperationem manu
sibi iniciens ad infectos transitum iniciens
cum eo quem avaricia fa-
stu obstinatum mortis fraudat inspe-
rantem. Sed iste claudit ingerendo
spem quietis dum se viris et
gestis inducit Samuelem. Cui cer-
tum est collatum esse inquietem
sed a domino [illegible] qui invocant
nomen eius [illegible] Saul Sa-
muelis sui [illegible] pocius phitonis
prosequitur. Poterat forte non
[illegible] sperare mediocri et [illegible]
dum alieno confoditur gladio
David [illegible] certionatus
gladio pro [illegible] et in extremis
[illegible] dum [illegible] consulebat
qui [illegible] non potuisset [illegible]

Quod nulla causa aliquis debet sibi auctoritate propria inferre mortem

Unde sit mortis origo et quod timeri non debeat — et quod sit fugienda

curarum rerum continuit, et instin-
ctu prostrati cum consilio corporis
et anime mortem asciverunt, constanter
gentes in fortune sue, auctores
eorum dicerent. Unde quamquam ego sentio
cum errorem fugiendi, tamen predicat
cum magnorum virorum fortitu-
dinem predicant. Vivat illis auc-
toribus Cato Uticensis, ut etiam
Portias et mulieres priorum carnifex
ad voluntariam mortem per mamil-
las ad cor venenum aspidum inspira-
bile Cleopatra traiciat, Lucretia
alienam impudicitiam sanguinis
sui effusione condempnet. Ego cre-
dere me posse non arbitror, ut cui-
usque difficultatis articulo liceat
propria auctoritate homini sibi mortem
inferre. Nec enim ubi castitas pericli-
tatur, licet hinc eam valeat eripere.
Doctor ille doctorum tamen in sacris
litteris vir acutus aliquorum corpore
spontanea mors omnino desperatorum est. et
eorum qui licet corpore vivant
iam mente prorsus permortui, cum
vivere desierint, utique non vivorum
sed iam mortuorum mors est. Insi-
lud Regum pre ceteris Jero-
boam, Achab, Jezabel, Nabucho-
donozor, Sennacherib et alii
quorum errores non sufficio enarrare
Unde ceteri sunt cum vatibus
suis, qui videbant eis falsa et stul-
ta nec aperiebant iniquitates eorum
ut eos ad penitentiam provocarent, omnes
utique erant. Post peccatum vanitatis
et dum sic quod non licet, vel aliter
quam licet appetunt, ad mare et in-
teritum redacti sunt. Reges vero
Israel prescitis comparari, quia cum
reges Juda alii boni alii mali
sint, reges Israel omnes reprobi
extiterunt. Ubique archana di-
vini iudicii. Quid sit ait Katho
quod de te statuit deus contra mul-
titudinem potens est expedire.
Egregie quidem Oratius: Omnem
crede diem tibi diluxisse supremum,
grata superveniet que non spera-
bitur hora. Vitalis autem sibi ubique
conspicua est nec abscondi licet arcenda-
ri hereditatis profecit. Quique dictor
dat. Sicut nec iudicias dum sui
integritate viget quomodoque solidum

de iudicia

vitium posuit. Quod mortem indu-
xit, sed timeri, et ad eam recipi-
endam nos homines omnibus preparari
precipit. Ut tamen a divinitate
nate consumitur multitudo honestate
virtutis, quadam aviditate trahit mors
quod recens minus est nature
iam corrupte. Corrupto namque
mortis origo est. Tolle corruptio-
nem secute integritatem mundicie et vir-
tutis, iam non mortalitatis viam
ingressus es, et quidam divinitate
tue arcem apprehendisti. Apprehen-
disti regnum, an accepisti? sed ut
fidelius loquar, et ascendisti
et accepisti, non est enim volentis
neque currentis sed miserentis dei. Quis
scit quando veniet sero an media
nocte an gallicantu an mane
Ut enim ait ille nichil morte certius
est nil hora mortis incertius. Que
utique timenda non est quasi ma-
lum, sed quasi malorum finis, sed
venit gratanter amplectenda. Unde
est quod totis et mentis et corporis
viribus fugienda est. Unde si
sit quibus turpitudo et species inhone-
sti, hec enim faciunt mortem. Simi-
liter non esse malorum sed antecedenti-
um et succedentium ... quod copl
hanc fugiendam non oracula
vatum non phitonis consultatio
necessaria est, consultum et utique
ad hoc ratio data. Consuluit Katho
in Libia extreme difficultate angu-
stia coarctatus, Hammonem Iovem
dedignatus est consultare. Katho
sibi ratam sufficit ut persuade-
ret servandam libertatem, et non
modo dominatum Cesaris intui-
tus sed omnem notam turpitudinis fugi-
endam. Licet in eo errarit quod an-
te ipsa vite munus abierit
et non modo fidelium institutis
sed constitutionibus gentium et sapi-
entissimorum edictis constat esse
prohibitum. Veterum quidem phi-
losophus Pithagoras et Plotinus
prohibitionibus huiusmodi non tam
auctores sunt quam confirmatores omnino
illicitum esse dicentes quemquam
iniussu imperatoris a presidio
et commissa sibi statione discede-
re ducis vel principis iussione

abacta ttera

plane allegantur. Ergo ipsi sunt
eo quod mixta est vita hominum
sine [illegible]. Quod si eos iuvabat
[illegible] patris vel [illegible]
[illegible] nimis [illegible]
sunt, quia tunc parvulos innocentes
nemo unquam iudicavit. Si enim [illegible]
ad tredecim [illegible] Romanorum
imperatorum fere innocentissimum
[illegible] [illegible] plane attendi
dum imitatur ad homicidium [illegible]
[illegible] capite ad sacrificia consulit
reparari esse credendum [illegible]
[illegible] ad innocentiam [illegible]
[illegible] [illegible]. Et tunc
homines addicit a [illegible]
[illegible] se pollicitus est obla-
tum. Cum vero spiritus in medius
[illegible], et sanguinem puerum
immolandum credidit. Erit itaque
[illegible] non possit, ut
[illegible] ad culpam [illegible]
[illegible] testimonio colloquio de-
[illegible] est de [illegible]
[illegible] est quod sub [illegible] exorcismo
[illegible] quibus [illegible]
[illegible] qui ad diminuendam
demonum potestatem et distrahendam
quod licet tunc homines [illegible]
[illegible] constituti sunt
[illegible] virtute officii [illegible]
in digito dei conculcaverunt. Porro
spiritus sancti disciplina effugiet
fictum, et corpore [illegible]
[illegible] indignatur.
Quando vero huiusmodi agat fictum
est et fantasticum et [illegible]
[illegible] quod adoc
[illegible] et oblationibus invocatur
et officiis [illegible] prosequente
sacrilegium [illegible]
adimpletur. [illegible] est aut [illegible]
longe, ut subtilia tutela sua
eos quos [illegible] tanta [illegible]
variis [illegible] demonum
[illegible] ad gehennam.
Ne [illegible] ad huiusmodi flagitia
prohibent [illegible] publicatio-
ne [illegible] ad ipsam quam nec
[illegible] prevalebunt [illegible]
[illegible] spiritus [illegible] improbatur
subtilitate [illegible] et auctoritas

[illegible], qui eis non [illegible]
quam [illegible] offendunt [illegible]
[illegible] eius sibi [illegible]
[illegible] et [illegible]

~~De quatuor fluminibus que de fonte libidinis oriuntur [illegible] [illegible] diluvium [illegible] [illegible] et de aquis contrariis et vestibus [illegible]~~

De specularijs et quod malicie spiritus [illegible] prima prestat et subtilitate et longa experientia [illegible] temporis et revelacionem supe- riorum potestatum et quod sepe decipiunt aut [illegible] aut decepti et quod specu- laciones mala indubitanter sequuntur

[illegible] ubi specularii bla-
diuntur quod nil immolant
[illegible] nocent, sepius pro-
sunt dum furta detegunt
maleficiis [illegible] or-
bem et solem utilem
aut necessariam appetunt videri.
Nos sed impii non sunt qui non
[illegible] metus [illegible] et quod
non est metus [illegible] est dum
[illegible] cecarunt im-
pii quod aliud faciunt impii quod
[illegible] prohibe-
tum certe minus est quod immolat qui
[illegible] spiritui sancto [illegible]
prostituunt. [illegible] est quod immolat
qui motum cordis accomodat ad
detestabile sacrilegium [illegible]
quod [illegible] qui mentem
[illegible] corpus demonibus obtulit.
Cum vero [illegible] fiunt [illegible] qui in-
tegritatem eius [illegible]
[illegible] plane. In talibus
nemo [illegible] excusatur
[illegible] in quo sunt aut stare
debent [illegible] fidei
anathematis opprobrio condempnatur.
Non utique hoc sacramento
miles [illegible] pupilli etate
[illegible]
[illegible]
utilitatem [illegible]
[illegible] subiacent eos
[illegible] sub [illegible]

fidei in nullo ab ignorancia remedium
est, opponere eo, ut qui ignorat
inquirat, et in sciencia in culpa
cum deciderit in penam, et sapienter
puniat qui noluit intelligere ut bene
ageret. Licet enim non possit discerni
ut sine labore a tanto labore res-
ficit, dicit illud laboriose adiscitur
ut laboriose et pestilenter errare
non potuit in fide sine labore
quiescere, qui potens est solitudine
mentis et exercitio corporis a fide
deviare. Licet enim hiis nunquam obstare
fidem negaverit, et infideli deterior
est, et lex veris deum abstrahit ei
propriis operibus condicit. Licet facilius
est hominem humilem et fidelem quam
eruditum incorruptum qui diligit
iniquitatem, et perquirit observaciones ce-
terum quam simpliciorum animos inmonet
sed pro huius consultacione abscondi-
ta futurorum manifestari non
posse, nisi per manum eius in cuius
potestate sunt tempora et momenta. Non
dum non inquirit quomodo licet in
futurorum sit verus arbiter, qui et
deus et dominus omnium est, tamen
ex pretiis inter hominum innotescunt.
Licet enim quo minus si ea quorum
prosunt, qui et subtilitate
ingenii vigeant et experiencia temporis
longeve, et revelacione priorum
[illegible] de plurimis plurimus admone-
tur. Si ergo spiritus corporis mole
gravati, quos licet carnis retar-
dat indumentum, quorundam acumen
[illegible] sensus correpcionem obtineat
[illegible] aut graviorumque re-
rum iudiciis quae sunt ventura
coniciunt. Licet enim prohibitus spiritus
ab omni nexu corporis absolutus,
quos nulla moles non retardat
[illegible] aut in plurimorum
[illegible] precedentium eventum
sed qui fere pridie natus est, post
dies paucos decessurum, probatis
ex similibus simul colligit,
et de causis plurimis nobis ra-
ciocinatur in posterum. Neque hoc
facilius potest non tamen antiquus

coniciunt

sed inveteratus dierum, qui ab ini-
tio conditus est, plenus sapiencia
et peritus doloris, quibus adeo ebrius
est, et calliditate exercitatus, qui
tanto temporis tractu praeterea adiecta
[illegible] sunt quae sunt futura
non assignat. Praeterea spirituales po-
testates quae tacite vultum de-
votionem obediendi deo assidue
famulantur. Deus quid possunt
et interdum tradunt occulta revela-
re. Nec hoc statim verum est quod
reprobi sentiunt aut predicunt
secundum mores quae suspicantur aut
timent sicut vident consilia per-
fectorum propter [illegible] Li-
cet [illegible] dominus vastitatis in tempore
Egipti desolatorem eorum et disper-
sionem simul demonis templo eorum
possidens [illegible]. Unde illud
apud [illegible] de [illegible]
[illegible] ydolatrie. Egipte [illegible]
Egipte erat tum religiosus [illegible]
sed superant fabule, et sepe
[illegible] ex necessitate faciunt et co-
acti se sponte facere simulant
quam hominibus indignantibus quibus
se fingunt offensos, sepe et men-
tiuntur aut decipientes aut decepti
sed licet verba divinatorum eveniant
[illegible] aut compescendi sunt
aut fugiendi. Unde in Deuteronomio
Si surrexerit in medio tui propheta
aut qui dicit se somnium vidisse
et predixerit signum aut portentum
et evenerit quod locutus est, et di-
xerit tibi, Eamus et sequamur deos
alienos quos ignoras et serviamus
eis. Non audias verba prophete aut
somniatoris, quia temptat
vos dominus deus vester, ut palam
fiat utrum diligatis eum an non.
Non plane intelligitur, quia et si
contingunt quae a divinatoribus non
[illegible] dicuntur, non sunt acci-
pienda a [illegible] ut fiant, quae prope-
ter eos [illegible] colunt quae colunt
ab eis. Sed nec apostolus in actibus
apostolorum in modo spiritum [illegible]

pret / et in multis prout loquntur
appellis et predicatores coram testimo-
nium perhibent veritati / Michi autem
adversus pestem istam salubris
est ignorancia si quis hominum vanit-
omne animum subtrahat / Gracias
ago deo qui michi et intene-
ri etate adversus has malig-
hostis insidias / supplanti in-
strumentum opposuit / Dum essem
puer / ut psalmos addiscerem
sacerdoti traditus essem / qui se-
te secularium magistrum exerce-
bat / contingit ut et paulo gra-
diusculus puerum plurimis con-
victum maleficiis / pro peccatoribus
suis pedem ad secularem
hec sacrilegium applicaverunt
in unguento sacro nostro oleo
aut crismate delibutus / vel
in extenso et elongato corpore
pelvis quasi gerebat in man-
sustaret indito / Cum itaque pre-
dicte nominibus que ipso orto-
re precinentes essent videbant
demonum esse / et plurimis adiu-
racionibus quas deo creatore
nostro / sociorum nostro quas
imagines tenerunt / tum et nebulo-
sas vel indicatas / Ego quidem
ad illud ita certum existi / ut
nil mihi appareret / nisi unguentum
aut pelvis / et cetera que ad
perseveranciam / Cumque ego ad huius
inditus meditacionem / et quasi
qui sacrilega hec impedirem
ne ad talia attenderem contempnatur
et quociens hanc exercere
rem deberet / Ego quam totiens unctas
donatus impedimentum exercebat
Sic nec in ea etate propria-
to est dormus / Cum vero pau-
latim processissem / flagicium hoc
magis et magis exhorrui / et co
fortis confirmatus est horror eo-
rum / quam tum multos tunc noce-
ant / omnes antiquam deserend-
ent desertu ne / aut mox hosti

hi byssino humus orbatos reddit
tetra incommoda tacerem quibus in-
conspectu meo a deo aut prostra-
ti aut perturbati sunt / Exceptis de-
obus / sacerdote vero qui premisit et dya-
cono quodam / qui secularem re-
dentes plagam effugerent / alter
ad sinum canonice / alter ad portum
celle Chunratensis / satis vestibus
insignitis / cessante hiis preteritis in con-
gregacionibus suis adversa plurima
per modum perpessus est multiplex
sunt / Sane si ad impugnandum
hunc errorem congruis racionum
et katholice matris ecclesie au-
ctoritas non suppeteret / vel ista
malorum vim sufficerent exstirpare
Sit autem nemo qui libere calice
dei et calicem ~~demonum~~ demoni-
orum / aut duobus dominis servire deo
et mammone / Sit gracia dei et
humane malicie exercitium nullus
assequitur / Sed certe quam puncta
et quam subula simul propriet
fidei / et morum / lucta cum ca-
vernam spiritus invocatione capitulorum
visibilem sufficiat / Conferatur
ergo simul / in manu forti et brachio
illius qui ad persecucionem Egyptiorum
divisit mare rubrum in divisiones fa
et iam opus non erit / Non enim
est / qui de manu illius possit eruere
/ Educat ergo gladium moyses
et persternat egypcias abhomina-
ciones / et abscondat eas ne appare-
ant / in conspectu fidelium / in sta- sablo
bulo sterilitatis sue / loquatur
tamen sentenciam proferant in dampna-
cionem eo errorem / quos dominus a domo
abire promittit / Vivus siquidem gladius
est dei acutus vivus et efficax
penetrabilior omni gladio / ancipi-
ti pertingens usque ad divisionem carnis
et spiritus compagum quoque et me-
dullarum / discretor est cogitacionum
Insensatus est qui hunc gladium im-
mittere non timet / et etiam in facie
ecclesie in conspectu omnium minuet
demonum et in omnibus dicit urgentem
cum qui regressus suus terram

quam dominus deus tuus dabit tibi. Cave ne imitari velis abhominationes illarum gentium, ne inveniatur in te qui lustret filium suum aut filiam suam ducens per ignem, aut qui ariolos sciscitetur et observet sompnia atque auguria, ne sit maleficus, ne incantator, ne phitones consulat et divinos, et querat a mortuis veritatem. Omnia enim hec abhominatur dominus, et propter huiusmodi scelera delebit eos dominus in introitu tuo. Perfectus eris et absque macula cum domino deo tuo. Gentes iste quarum possidebis terram augures et divinos audiunt, tu autem a domino deo tuo aliter institutus es. Nemo ergo dubitet hec criminalia et non modo languorem sed etiam fidei exterminium esse, que tanta diligentia propheticus immo spiritus sancti sermo tradidit abhominationes fuit dicente domino, et homo se (supra) hominem fieri existimat. Quid istorum assertius est disciplina: propter huiusmodi scelera delete sunt gentes, et humana temeritas se in hiis interpretari confidit.

Sed tamen ut de futuris aliquis consulatur, ita quidem si aut polleat spiritu prophetie aut et naturalibus signis quid in corporibus naturalium eveniat phisica docente cognoscit, aut si qualitatem temporis mutationum experimentorum indiciis colligit, dum tamen hiis [illegible] quibus ita animum accommodat ut fidei aut religioni preiudicet. Ex nec [illegible] iudicanda sunt, nisi in eo quod [illegible] a domino [illegible] religionem impugnant. Omnia vero [illegible] esse [illegible]. Nec bonum bono. Ut phisici dum ne nimium auctoritati attribuunt, ut auctorem ne adversando fidei plerumque impugnant. Non enim omnes errores arguo [illegible] plurimos medicorum de anima et virtutibus et operibus eius, de coniunctione corporis et diminutione, de resurrectione carnis, de ratione rerum aliter quam fideles disputantes. De ipso quoque deo [illegible] ita loquuntur ut si [illegible] tentarent astra gigantes et

manu conatu Enthelado ut cum Ethnice [illegible] imponat [illegible] Sed in hiis facile labi potest, quoniam [illegible] ingenii vires et ultra profunditatem difficultate que in hiis [illegible] subsistunt. Ubi vero defecit intellectus, fidei ratione deducta que media est, respondeat sola opinio. Cum vero de inferioribus [illegible] puta de complexionibus animalium, de causa et cura egritudinum eius, omnino nichil deest preter effectum operis si id desiderat. Et quidem Theodori [illegible] suum est faciunt, et forte pro amore tuo amplius erogabunt ab eis [illegible] causas et remedia [illegible] sanitatis egritudinis et neutralitatis [illegible] sunt. Dant sanitatem [illegible] et confirmant neutralitatem, iubent istud dimittere, egritudinis previdere et docent causas, predicunt eventum augmenti status et diminutionis. Cum vero ultra cum eos audio videntur [illegible] posse mortuos suscitare nec [illegible] reducunt inferiores. Verum tamen in eo magis mentis ad [illegible] distrahor et perturbor, quod a scriptis tanto verborum conflictu et collisione rationum dissiliunt et discordant. Verum profecto scio contraria simul esse vera non posse. Cum de medicis practicis dicam, absit ut de eis quicquam per [illegible] loquar. In magistris enim eorum existentibus pectus meis minus fere [illegible]. Non sunt exasperandi sed potius demulcendi obsecro. Nolo me tractent durius, nec etiam sentire audeo quod omnes clamant. Dicam ergo cum sancto Salomone: Omnis medicina a domino deo est et vir sapiens non contempnet eam. Nemo sapiens magis necessarius est aut utilior medico dum modo sit fidelis et prudens. Cuius enim scientia illius proclamat sufficiat qui salutis artifex predicatur

pite · in eo dominum imitatur dotes ve-
res eius agit quod salute gratuitam
ille operatur et quasi deus et prin-
ceps donat. Ipse rationem et iusti-
ciam donat et dispensat. Nec ad rem
attinet si quis precio gratiam vendit
et qui iustiores videri volunt omnino
nichil accipiat antequam eger con-
valescat, in eo ingeniosiores sunt quod
beneficium operis immo munus dei manibus
suis adscribunt. Cum ille quem deus
erigit et vigor nature convalescentis
contra operam eius faciat exurgendo
Cum forte istud raro paucorum sit, sibi
invicem suadentibus et replicantibus
medicis dum dolet accipe. Ne mire-
ris si opera eorum in se compugnat
Cum studium contrariorum plerumque
est eorundem affectus. Sed cum inter
manus eorum quis in fata collap-
sus est, tunc necessarias producunt
rationes, quibus apparebit quod vita eius
non fuerat ulterius protendenda. Et
ut dicitur quos longa perfluxerunt
media iam mortuos sorbitiunculas
faciunt et voles et delicatos pa-
rant cibos experturi forte ut dicant
quod et pplus. Cap. Hii sunt qui ho-
mines officiosissime occidunt. Sed
frustra, absit enim ut hec dicam
communem quam forte noluerit au-
dire Seneca et Plinius ad eas et
Sidonius qui hoc omnibus temporibus cla-
more vario replicabant. Explicit
liber ~~primus~~ secundus incipiunt
capitula libri tercii Johannis
Pollicraton

Quid sit salus universalis et
publica Capitulum primum
Que sit forma conte-
plationis hominis sapientiam
affectantis et quis sit finis specula-
tionis huius Capitulum secundum
Quod superbia est radix malorum
et concupiscentia lepra generalis
que omnibus insistit Tercium
Quid adulator et assentator et pal-
po et quod eis nil perniciosius Quartum
De cautela adulatorum et fraude
multiplici, et comitibus adulacionis
et sequela Capitulum quintum
Quod adulatores multiplicati sunt
super numerum et a secularibus domibus et
dissimiles sui expellunt Sextum
Quod eadem adulatoris in initio
vitanda, et quod muneribus aut obse-
quiorum difficultate validissime probatur Septimum
De mundana comedia et tragedia
Quod mundus habet suos clisios et eadem
fides est veteris temporis et presentium
patrum, et virtutis cultores inspectores
sunt theatri huius Octavum
Quod sibi persone coaptant et de [illegible]
societate et de Cleopatre et Augu-
sto et Scipione et quod Romani domi-
nati dediti sunt et quis sit adulato-
rie finis Capitulum nonum
De nummulariis et commissariis
et quod committere non expediat ad utile Decimum
De comitibus et secretariis domini
et quod amicitia non nisi in bonis
est et quod dives familiarem potius
exprimat quam amicum, et licet fami-
liaritas domini utilis videatur se-
pissime periculosa et quod immo deter-
rimum est Undecimum
Que meditari possint que sit
adulacionibus acquisita, et de leno-
nibus et mollibus et pena eorum
et quod pudicicia auferri non potest
nisi violentia nisi mens consen-
tiat Duodecimum
Adulatores principum esse tamquam
hostes deorum et hominum, et veritatem
constanter amplectendam et patientiam
custodiendam tam verbis quam exem-
plis maiorum Tredecimum
Quod ei duntaxat ubi licet adulari
Incipit prologus tercii libri

Quid sit vita anime

Hostis multorum fio dum
ineptias nugatorum exurio (?).
Cura de causa otiari de-
creveram et silere. Sed al-
terum multis negotiorum
tumultibus excutitur, alterum
motus animi interrupit
qui cum sub potestate
(et) constitutus sit, si sapit obtemperat
imperio presidentis. Quem sensualis
affectus pungat dissimulare non
potest quin moveatur ad forum passionis.
Exultat ergo quem gaudium (?) cura de-
mulcet; spes ~~demulcet~~ hilaritate;
metus trepidat; dolentis animum mer-
ore confundit. Hec apud singulos
alternat facies boni aut mali. Vir
sensus maioris alior est et sepe in
omnes incurrit. Cuius eum qui maior
asperitate sermonis non urat, quin
demulceat suavitate bonorum. Beatus
est qui totius fortune impetum a
se totum possit arcere. Cum suis
viribus prevalet in amici aut fa-
miliaris corpore vel sorte temp-
tatur, licet parum humanus sit
quem extraneorum cura non contingit.
Non satis homo est quem aliena
non movent. Sed a sapientioribus iam
venit in dubium an quisquam homo
recte sit humani alienus. Utrum
vero professi ambiguntur, huiusmodi
solvit Terentius et comicus nil hu-
manum alienum se reputet, et magis
celestis humanum humani dilectio
doceat et scriptum. Non patet
indignum de tanto viro dissip-
ulum (?) qui virtuti non congaudet
et adversis publice salutis hostes
non excandescit. Eos vero pro parte
pium (?) oppositis aliquatenus
tangit interius et magis cor-
gno (?) pro et lesserit (?) telo dum
detinetur. Quid sit salus universalis
et publica capitulum primum

Est igitur salus publica
que universos fovet
et singulos incolumi-
tas vite. Vita (?) [illegible]
hominum porro constantique vita eius sanc-
titate (?) vite. Nam salubrius hoc
vero constat ex anima rationali et carne
corruptibili antiqui sapientes dif-
finierunt. Caro siquidem vivit ab
anima, cum aliunde vita corpori
esse non possit. Sed semper iner-
tie sue corpore quiescit, nisi spi-
ritualis non beneficio moveat. Hec
autem habet et ipsa vitam suam.
Deus etenim vita anime est. Quam
suam modernorum quidam contendunt
quidam et vere licet multa conte (?)
complexionis est. Vita quidem deus est.
Hec corporis sanitate fugiente solvitur
hoc pacto hec destituente deo. Ergo
corpori vivere est vegetari
motu ab anima, et dispositione
eius motibus anime acquiescere et
ei quadam obedientie necessitate
concordare. Sic et anima esse vivit
et quia suo modo vegetatur et vere
movetur a deo, et ei subiecta de-
votione obtemperat et in omnibus
acquiescit. Hominis communis et hominis
vivit item et corporis qua parte
sui non movetur ab anima, in ea
corporis mortem incurrit. Dum ergo
totum vivit ad eam tamen differt
que se per partes diffundit corporis,
sed tota est et operatur in universis
et singulis. Sic et deus animam
perfecte unicuique totam occupat,
totam possidet, regnat et vegetat
in tota, nullus ei angulus exceptus
est. Sed quod in anima angulum
vel partem dico partium expers est
simplex quoque, et totius duplicitatis
ignara. Partes tamen quas potius
sibi distributores bonorum vendicat
quas ingressus virtutes utique quibus
viget et operatur, et sunt experimento
fiunt. Sine ergo multiplicitate
partium et quantitatis quadam diste-
sione crescit, [illegible] et [illegible]
et apposito boni, additione mali
manente simplicitatis non dilatatur.

Cum vero pectus istud spiritus implet
dei, cum spiritus est solida et perfecta
est vita anime. Cum enim intellectui divi-
num summe bonum est verum sine acumine
quantitatis videt et lux apprehendit, et
quod bonum ille videt incorrupta volun-
tas appetit, et scit retinet et ad dex-
teram vel ad sinistram, qui sano
affectu ad bonum tendit, viam aperit
iam quandam immortalitatis assecuta
est gloriam, quod forte iam senciebat
qui in suavitate consciencie sue dice-
bat Cor meum et caro mea exultaverunt
Utique qui hanc viam incedit non
peccati aut extimescit, non contristatur
aut dolet aliorum casum, quia a summo
et vero bono recedendo defecerunt.
Et forte fideles animas invitat
summus propheta dicens Confitemini
tibi domine in toto corde meo, ut scilicet
angelus gaudii aut merroris
timoris aut spei non avertatur
a facie mea, mee sed dissipabat
voluntatem. Implet autem hec vita
omnem creaturam, quia sine ea nulla est
substancia creature. Omne enim quod est simul
eius participacione est, ut quod Deus
cum sit in omnibus per naturam, sola inhabi-
tat racionalia per graciam. Sunt ergo
quia in eis veritas est, illucescunt
quia in eis sapiencia est, bonum
diligunt per naturam, quia in eis fons
pietatis et caritatis est. Omnis etenim
vita angelica vel humana quoddam
divinitatis vestigium est, rerum creaturis
quodammodo impressum. Spiritus sanctus
inhabitans imprimit anime sanctitatem
cuius quos racionales multifarios efficit
dispensando conferens carismata graciarum
Et hec est vera et summa
incolumitas vite, cum mens purificante
spiritu ad verum notitiam illu-
strat, et accenditur ad amorem hone-
statis et culturam virtutis. Precedit
ergo sciencia virtutis cultum, quia nemo
potest fideliter appetere quod ignorat, et ma-
lum nisi cognitum sit utiliter non
cavet. Porro sunt thezauri nobis
duobus exponuntur, cum aut racio
exercitio quod scire potest intellectus docuit

[illegible] sit vera et summa vite incolumitas
sciencia duabus nobis exponitur

serit quod absconditum est revelans
gracia oculis ingeniis patefacit. Sic utique
aut per naturam aut per graciam ad virtutum
cognitionem et scienciam earum que necessaria
sunt pervenimus, per accidens autem quod
magis mirum, quibus quasi quandam
librum scribendum officio racionis genuit
in corde, in quo non est impossibilium
species. Recedunt quoque omnem racionem exprimit
Licet rerum corporalium omnium invisibilia
digito conscribimus. Adeo quod
ut ingeniam per ignorantiam peccant
corporum quibus visitatorem vel que
ignorancie servus innotescit. Sicut
scriptum est, quod eum notum deo
manifestum est in illis. Deus
enim revelavit illis, sed tamen corrup-
te. Nec adiciens graciam magnificio
fimbrias aut phylacteria extendo quod
ipsa aliquid boni habeat quod non attes-
tatum [illegible] sit quia sine ea nichil
possumus facere. Agnitio veritatis
cultus quoque virtutis perfecta singulorum
et omnium et racionalis nature universalis
incolumitas est. Contrarium vero eius
ignorancia est odibilis, immo propago
eius vicium est, et recte quidem ignora-
rancia mater viciorum est, quia tamquam
adeo sterilis est ut non hodie
fructum pariet infelicem [illegible]
[illegible] in nullo tamen habilis habe-
cat bonus ut per iniuria [illegible] cognicio
quibus [illegible] et vel
in sciencia vel in fide consistit. Sed
filii eius [illegible] dissipat ignoranciam
[illegible] corporis et cordis simul expectat
quod exire non potest si non
[illegible] vires suas per ignorancia admixtas.

Que sit prima contemplacio
hominis sapienciam affectantis
et quis sit fructus speculacionis huius
Capitulum secundum

Est ergo primum hominis sapi-
enciam affectantis quid
ipse sit, quid intra se, quid
extra, quid infra, quid supra,
quid contra, quid ante, quid post,
contemplari. Unde est forte
quod illi qui prima totius philosophie ele-
menta posteris tradere curaverunt

Sibi autem singulorum arbitrati sunt
intuendam contentum ad aliquam qua-
litatem situm esse ubi quod habe[n]t
facere et pati et sentiat in omnibus
his qualitatibus, cum intensiorem admit-
tunt et susceptibilia sunt contrariorum
et cum eius aliquid intermiatur
adesset. Proinde quod hec et diliget
et si in eo negligentiores extiterunt
quod sui corporis notitiam intenta cura
habere non assueti sunt, et hec
in accessibilibus nobilem perdiderunt,
dum evanuerunt in cogitationibus
suis dicentes esse se sapientes
stulti facti sunt, et obscuratum est
insipiens cor eorum, quod ecce eorum om-
nium quia talibus in passionibus igno-
minie fatebant que nec sexui
nec etati, nec fortune conveniat
nec rei, ut probat homo corporis
testimonio de re insistente. Dari quod
est in sensu superbum, quod planum
est his qui a pluribus pervenerunt ...
... ad omnia validissimum
ut de fide et sententia singulorum
iudicat corporibus suis, cum que fat
aliquis testimonium perhibent de
ipso. Unde qui seipsum ignorat quid
valeat novit. Si ignoras inquit
te pulcherrima inter mulieres abi post
vestigia sodalium et post greges ...
... appellinus est, et descendisse
de celo dicunt gnothi seauton i.
nosce te ipsum. Nonne sunt hoc
ethnici dicentes? Disce et o mi[se]
... cognoscere verum scito quid
sum aut quid nam victui con-
venit. Video quibus datum aut melle
quam mollis sicut et in cunctis
modo argento, quod probas optime
quod apud utile minimum hominibus
tamquam propinquius, quod clar-
gitur deorum que de te deum ce-
missit, et hinc more ... pre-
locatum hic etiam contemplato
quadruplicato parti ... uti-
litatem sui, caritatem proximi
contemptum mundi, amorem dei. An

non est arbor bona qui tantum fruc-
tum dulcedinis affert tantumque
utilitatem, certe non superbit qui super-
est in viribus suis, dum cogitat que
desunt et absunt, ...
cogitat, de sua paupertate non eru-
bescit. Si quis non appetenda ... va-
... concupiscat ... ei ... modesti do-
loris et humilitate ostendit ...
... ...
... ... humiliatus sed
... vivifica me ... eloquen-
tium ... ego in flagel-
la paratus sum et dolor meus
in conspectu meo semper. Quod superbia
radix malorum est et concupiscentia
lepra generalis que omnes inficit. Ca-
pitulum tertium

Superbia vero radix est omnium
malorum morbus et fomen-
tum. Adhuc sunt ...
si fontis vena perdit
nec ... ... radice suc-
cisa. Desinunt vicia si elatio mitti-
gatur, atque ... radice ...
... et ... ste-
rilitas ... Si forti ...
... ad ...
Si termino ... ... in ligna
incendium extenderit, sit si innate
... elationis innate ... fortas
qui ... ipsa mortifere ...
inficiat. Nec si volumus potens ...
dere. Est enim omnibus, non tam ...
amor sui quam innatus, qui se
modo ... ... ad ...
omnibus enim viribus suis ... ...
... et in eo consistit. Si ce-
... in ... esse ... ...
Si amor hic invaluerit nemo
speret de ... lepra signum est lep[re]
et ... lepra. ...
... concupiscentiam lepram esse
... consule si ... con-
fitere quod sentit ... ma-
cula corporis. Sed quid dico ...
... consulendum atque ... ...
... toto ... est ...

ab operibus

ab operibus ... ... validissimum

cum seipsum ignorat ... novit

...

utroque cum imperio unum sunt.
Certe concupiscentia insana et insana-
bilis lepra est. Nescis forte quid
dicam concupiscentie pestem vestig-
ia [?] ignarus homo pro concupiscentiis
et in eo supra hominem constitutus. Ex
testimonio [?] vero in celo sideribus motum
ascribit, quia omnes corrupti sunt et ab-
hominabiles facti sunt, non est qui
faciat bonum, non est usque ad unum.
Dum in se ille in vadit [?]. Credo
enim hunc non esse paradisum qui
hominem post se clamat et in-
gemiscit: Infelix ego homo quis
me liberabit de corpore mortis huius.
Credo hunc non esse illud qui de
pectore veritatis sapientie fluenta
potavit, cum orbem infectum
hac labe intonet dicens: Omne quod Iohannis ij
in hoc mundo est concupiscentia
est oculorum aut carnis aut
superbia vite. Cum ergo hunc
humorem non temperat, timeat lepram
et cecitatem oculorum que ex ea immi-
net precipitat. Sit itaque illi qui
non consumit concupiscentiam malo-
rum, utique fortem et fortiorem
descendendi salutis mittunt [?]. Quid
est ei qui assentatorum eam in-
flammat stimulis, et quasi fomenta
vitiorum accendit. Quid enim faciat
aut potius quid patiatur qui
a veritate avertit auditum, in
admiratione rerum corruptibilium
et concupiscentiarum non claudunt oculos,
ingenium expendunt, et omnem sen-
sum in vanitate exercent. Dum-
que quanti dici non sufficit mali-
tia sua, fallaciam unius alterius fal-
lacia vendit. Terentianum sequi-
tur libertinum [?] rctor [?], dum ad con-
cupiscentie fornacem succendendam
conveniunt adulatores, delatores et re-
latores, et detractores, invidi, am-
biciosi, elati, fastidiosi, suspicio-
si, flagitiosi, officiorum quoque omnium
prevaricatores, quos quidem fere ubique

reperies [?] sunt. Facilius est invenire quam
devitare. Adversus huiusmodi est ab hoc [?]
in hos omnia iura conspirant, et
in eosdem quasi in publice salutis ho-
stes quisque armabitur omnibus latenter [?].

Quid adulator, assentator et pestifer [?]
et quod eis nihil perniciosius. Capitulum iiij

Adulator enim omnis virtu-
tis inimicus, et quasi clavum
figit in oculo illius cum
quo sermonem conserit. Eo
quod magis cavendus est, quo sub
amicitie nomine non desinit no-
cere, donec rationis obtundat acumen,
et modicum luminis quod adesse vide-
batur extinguat. Ad hec auditorum
aures obturat ne audiant veri-
tatem, quo quid possit esse perniciosius
non facile dixerim. Certe et illud
Helii aut potius crebrius [?], cuius
aures clause sunt veritati, ut verum
audire non possit, cui salus dispen-
sanda est. Quid vero infelicius
est quam eum cui fidem debeas
circumvenire [?] blanditiis, lu-
dibrio habitu, gestu, transfiguratione [?],
et totius vanitatis lenocinio ex-
cecatum in sordibus vitiorum implere,
et precipitatum habisso [?] quid ad-
debis [?] fraude et dolo, quod sub
imagine amoris et fidei insim-
plicem et credulum, et quod detesta-
bilius est, amicum perdere et in-
vicem [?] nequitiam exercet. Hoc
siquidem genus hominum omnia loqui-
tur ad voluntatem, ad vitium [?] nil.
Nam omnis eius iniquitas et dolus,
qui et errantibus amicis ad cor
subdolos insinuant euge euge,
quos ut plenius noveris Gnathonem
apud comicum vide, et quod de se
fateatur ausculta. Negat quis, nego;
ait, aio. Denique imperavi egomet
mihi omnia assentari. Tota enim
Gnathonicorum factio comedia est;
vides maioris tacitos [?] contineri [?]
flet si lacrimas conspexerit amici,
nec dolet iniuriam [?] amici si beni-
gne nec postulat accipit [?] audiendi [?]
Dant [?] ipsi digitis [?] castro [?] sudat

Vix umbraticum inveniet homo simula-
cro pacis. Tenebrior qui semper et quo-
que potest dicere, potest alienum sinere
velud. A facie iactat manu laudis
paratum, si hii excitavit, aut si quid
hii fecit amicum, quod proferre palam
non possit lingua modeste. Quod
si quid non tam amico quam libero
quid homine dignum est. Cum vera
et unica libertas in virtute consi-
stat, et turpitudo quos inficit pe-
13 nitus subiciat servituti, hystrionibus
esse vel mimis, infamiam ingerent
quos a tante abiectionis oppro-
brio nec vel persone dignitas vin-
dicare expresse. Porro qui vultum
induit alienum et variis affectuum
alternat facies, in concinnitate sermo-
num insidias parat et sordidis
animi latebris alienis colligit cogitationes, et
si hystrionem non dedecet, cum
moribus et turpitudine confitetur.
Quod assentatoris proprium est, qui
ad alterius vivit nutum. Et cum qua-
si suum proferat iudicium, de singulis
expectat alienum. Ceterum palpo
qui tam assentatoris quam adula-
toris censetur nomine, quoniam ea-
dem res multis notatur vocabulis, homi-
nem mente exspoliat, consentit voluntati.
Non tamen recte voluntatis consensum acco-
modat, cum quamvis illius cum
quo agitur fraudulenter surrepat
nomini quodam de genere consensum et
3 voluntatum unionem quasi vinculum
amicitie statuere. Idem enim si quid
velle et nolle, ut ait hystoricus,
ea demum firma amicitia est.
Quidem consentire tuis studiis
qui crediderit te, fautor utroque
tuum laudabit pollice ludum.
Cum vero perspexerit volunta-
tem, sic palpat ut demulceat, et
tanta suavitatis perungit gratia
ut utriusque communionem indicat, et
totam moderationem sive qua unique
recte vivit, forma Lethei flu-
minis infusione subvertit. Magis
gratus atque thayes in Gnato-
nibus est apud Terentium et aptius
qui se magis iure frequenter immisceat
Ingentibus magis frequentat quidam satis
qui magnas videntur, sed quia adu-
latoris fraus omnia extollit in
maius et de suo aliquid addit, un-
de quam cumulet sibi ingentibus magis
sed et mendacium exurbescit. Unde
cum sibi persuadere potuit ut hone-
statem hominis tante turpitudinis
macula decoloraret. Unguinum de-
tempera utrumque persuaderet, quod appe-
tit facit sibi si possit vere. Si-
non quomodo tamen rerum. Unde qui pro-
nomine, ut ipse loquar, de adula-
tor, vitia nigra dealbat, et in-
scriptum videat oculos colloquentes qua-
dam nube vanitatis implet et au-
res falsis titulis demulcens replet.
Ait Ethicus: quid quod adulandi gens
prudentissima laudat sermonem
indocti, faciem deformis amici,
et longum invalidi collum cervicibus
equat Herculis, Antheum procul
a tellure tenentis. Miratur vocem
angustam, qua deterius nec ille
sonat quo mordetur gallina
marito. Hoc aut minime videtur mi-
chi si perditissimi homines et quibus
sunt quibus moribus et scelerum ...
sordidat, ad tantam turpitudinem
possunt impelli, sed hoc potius
dico mirabile, quod plerique qui sibi
credat ... qui de se magis
alterius lingue acquiescat quam
ipse iudicio conscientie. Dum prop-
ter hec extra se querit et nosse de-
dignatur quam sit sibi tam supel-
lex nulla est cum quod credit de se non
possunt tamen laudat non mo-
dice ... quomodo
omnia de fermento superbie intume-
scit

De cautela adulatoris et fraude multiplici et comitibus adulatorum et sequela eorum. Capitulum quintum

Sunt enim qui vulgares
et adulationes plebeias
non admittat, ut qui
nolunt vili unguento
oleo ve corrupto, quod omnibus fetet
respergi cum mimorum aut histrio-
num exhalant gravem. Hoc enim ei contrarium
est quam ad lenocinia histrionis
consignatae velud mutatae histrionum
ingenio dicere, et non tam verba
aliud quam scurrae opere histrionum.
Hoc enim magistri quam cum aliis
magistro senatoribus ad te imple-
endum pariter proficit. Sic enim
amicum vela et latitudine cordis
ad imaginem comprehendi appetunt
et quod valent ab omnibus facilius
hoc, aptioribusque pariter obsequia
contemnunt. Unde enim illa magisteri-
menda quod magis perniciosa sunt
quae quodam cautelae velamento
studiosius occultantur, et quia sub
imagine interpretatoris aut correctoris
aliquo ve officii aut virtutis sunt
recepti, quod nonnullos dum benivo-
lentiam mediatam captant seposse
reprehenderent, aut enim zelatus, non ille
lator legis germanie sed sparsor
belli civilis et furoris inventor
qui et ab aliis Lenticulus appellatur.
Hic enim lenta vias delinivit
patientia vires, generatim decat
re per fiduciam suam dum movet
sicut calidus sapientia corporalis sa-
nitatis, et prima pervenit fortes tem-
pore lacrimis. De quibus pace to-
tum regnum quod senatus usque adeo
infestum est civili dumtaxat bello
sunt et incomodis furorum cu-
piditate eorum defendunt. Primis
interpretationibus tones suas infor-
mant permittunt, et tamen se virtutis
simulant, ut credulorum pene
confirment errorem, et dedicatoris
perfidiam quam contexerint, magna
sathagentes industria, ut sese
deciperent ut vinci possint ar-
guti falsitatis. Ceterum inimici

veritatis praedares sunt, quod antiqui
morito cuiusmodi stulos congerunt eos
quod incisorum amicis satis faciunt ut
sit via compendiosa ad id quod
desiderat accedunt temporibus quorum
diligentissimi observatores sunt, nec
intempestive ingerunt, sed interpretan-
do, aut cum vino animis exhilarati
sunt aut cum gaudii corporis voluptas
blandiri cautele incipiunt, maxime cum
Eneam revocandus pectore a Dido-
ne iussum asserit, quae sola viri
molles aditus et tempora noverat.
Quis aut non videat cum Aga-
memnon cessit titulorum fastibus per-
pendat, et non sinunt fama et cachinno
audientium damna fiet in Marcum
cum paret Marco videlicet vinas
reddere cum minios Marco subin-
dere pulles marcii. Dicit ita
est assignata marte tabellis. Est
equidem omni captanda benivolentia
quae fons amicitie, et primus caritatis
est progressus, sed honeste inclinari
officiorum studiis, virtutis mirabili ob-
sequiorum fructu, integritate sermonis
asserit et fides dictorum seu factorum
constantia, et virtutis opere offi-
ciorum et bonorum omnium fundamen-
tum, scilicet quam bonorum sed et omnium
si fieri posset utique appetit sed
ad eam dedignatur par socius arce-
re. Nobilis utique res est et
delicata, et quae omne quod decet asp-
ernatur. Gravius dicitur species quae ex corpora
non licet ei suspecta est iniquum
sit incitat ut placeat, et mos bonum
dicit malum, aut malum bonum
tamquam amicus qui parum somnus
est instigat ut amplius faciat
infamiae. Porro cum hoc assentatio
tempus sit perniciosior est cum ad
subordinationem nimium persone vel
rei vel dignitatis accedit, auctoritas
nempe pro probabili dicunt quod
videatur vel omnibus vel pluribus
aut sapientioribus aut quod iuste
familiare artifici. Si ergo sapientia
tamquam pro commodo aut sophisticus

Captanda e(st) beni-
volencia om(n)i(um) quo

v(ir)tute om(n)i(s)
appetit

artes animo magni ingenii acu-
men. Circa dicendi copiam, mathe-
matice studium Pitagoras, metrorum
varietates et [illegible] Naso, levitatem
versificandi. Qui cum cedat Ci-
ceroni cum fortis et atque [illegible] vi-
rorum magnus cum fuerint amoris
auctoribus, tres tamen sibi oppos(ui)t amicum
non cederet. Certum quod nemo potest
quod sit in homine preter spem hoc
qui in ipso est. Unde apud Virgilium
temporis sui pastor et sapientibus
et maximus vir nostri temporis
doctor ait: Me quoque dicunt
vatem pastores, sed non ego credu-
lus illis. An quis ipse si [illegible]
[illegible] in imo. Si [illegible]
[illegible] [illegible] amarus licet te
tota [illegible] modestia dictat
at [illegible] minime sit in [illegible]
credas memorie tene quod prouls
dedisti plus [illegible] quam
in [illegible] non facile [illegible]
ut sit [illegible] qui [illegible]
adulatoribus potuit, aut [illegible]
tor. [illegible] [illegible] solent.
In hoc vero elatorum certas in illo
[illegible] [illegible] dampnat. Do-
[illegible] vero dampnatur doli. Ubi et
certas que a superbia est [illegible]
absolute. Certo quod adulator iste
non [illegible] est, nec [illegible]
[illegible] [illegible] aliene, si non
blandiret ipse sibi. Quid itaque
aliud arguunt elatores qui perhibent
adulari, in quo eum alium attingat
[illegible] [illegible] [illegible] facit qui
[illegible] ve ingrediendo domus qui
consuunt pulvillos sub omni
cubito manus et ponunt cervi-
calia sub capite universe etatis,
[illegible] pulvillos consuunt qui
omnibus parant insidias qui va-
na et mollia congerunt, quibus
tempus [illegible] qui opera
commendant hominum ut eos firme
[illegible] et gradum [illegible]
[illegible] inducat ad [illegible]
[illegible] primarius et [illegible]

est mollities quietis. [illegible]
quod sub omni cubito manus ponitur
quod non [illegible] sed gratis et
adiaceat commendat, caput universe
etatis cervicali supponitur. Cum
quibus adulantur [illegible]
operibus delectatur. Et alibi: Iste edi-
ficat parietem, et alii liniebant
eum. Parietem edificant non do-
mum, [illegible] inordinate mentis [illegible]
[illegible] [illegible] congerit [illegible]
in parte solo [illegible] facit [illegible]
[illegible] [illegible] est. [illegible]
inordinata mente et [illegible] operis
[illegible] et [illegible] [illegible]
Edificatio quo parietem linit quis
quis [illegible] operibus alicuius adulans
applaudit. Cum quo sit [illegible]
adulari, longe [illegible] est [illegible]
in [illegible] auctoritate aut ordinis
[illegible] adulatio cadat, adeo quidem
ut sacrorum canonum institutis [illegible] cautum
sit clericos in [illegible]
[illegible] qui nostrum adulationibus
[illegible] [illegible] quod [illegible] adulato-
ribus [illegible] et [illegible] pro-
[illegible] et notam mendacii, [illegible]
quod ignominia [illegible] [illegible]
proximi et [illegible] [illegible] ho-
nestatis. An non est talis [illegible]
[illegible] a clero sed a toto fidelium
cetu. Quod adulatores multiplica
sunt [illegible] et a preclar[is] domibus
honestos et [illegible] sunt expellunt.

Et [illegible] post tam [illegible]
[illegible] indignate [illegible]
[illegible], ut si [illegible] forte
sunt ad [illegible] [illegible]
re modestos et bonos viros pos-
sint facilius expellere quam expelli.
Accipit enim [illegible] feda et mor-
bi [illegible] in omnibus ut [illegible] aut
[illegible] sit quem [illegible] ista non
maculet. Unde [illegible] affectant [illegible]
volentiam [illegible] cum quibus vivunt
[illegible] quod [illegible] [illegible] est, sed ho-
nestum utpote [illegible] que [illegible]
pacis et vite [illegible] [illegible]

Quod sit cervical [illegible]
et sub capite ponere

omnium affectare benivolentiam [illegible]

contraria gignit. Sed dum hanc affecto-
moderatam regulam deserit, fertur impru-
dens discretionis, quia pro omnia agenda
et non agenda, pro infirmam et bo-
nam famam, favoris anceps gra-
[illegible] sollicitator, suggestionis magister, ut
cum amicus blanditiis pervenit,
more meretricis fortunas [illegible]
extenuet facultates. Circa in secre-
[illegible] spolia, et sine omnia [illegible]
ad lucrum, efficit ergo ut ea sit ei
molesta, similis obsequium dans
cum videatur velat obsequium. Cum
obsequiorum officiorum se pensat
[illegible] dum proxima omnis fraudu-
lenter decipiat. Hi sunt enim qui
vestibus nitent, qui fastigiati inc-
edunt, qui purpurati [illegible] superantur
comitatus [illegible], et contuber-
nalium dealbant obsequia, qui
primos ~~salutatores~~ salutatoribus
in foris gerunt, qui post verbe-
ra [illegible] in cenis, quorum cunctis
multorum [illegible] et quos
nobilium molles amicitie restant
quos fortune que alarum [illegible]
remigio ad sublimia subvehit
et extollit, et a quibus cuncte magis
domus dispositiones pro [illegible]
[illegible] et [illegible] nutriat. Nempe
adulatores, qui alienum [illegible]
adinvicem, dum eos fraudulenter
emungunt. Veritas aspera est et
plerumque molestiam parit, dum
aliquem palpare dedignatur; unde
amaritudo est cum [illegible] et intus [illegible]
sensibus gratior quam meretricis
lingue distillantis favum mellis,
sicuti sunt [illegible] Salomon testa-
te: Amici verbera quam fraudulen-
ta oscula blandientis. Nam-
dum enim fides [illegible] aufert,
non manet fides incolumis ubi
aliud agit et aliud simulatur
[illegible] et voluntate [illegible]
[illegible] fides [illegible] scriptores eo
quod fiat quod dictum est, [illegible] salus
mea, refrigerium meum, cor meum, et

vita mea, [illegible] in brevi [illegible]
sapientissime, omnium largissime et be-
nignissime [illegible] vincendi [illegible]
[illegible] et cetera huiusmodi importune
ingesta. Nonne plena sunt nostra
adulationis vitio quam veneno?
Sunt enim qui nec [illegible]
[illegible] cum amicitiam profitentur,
venena [illegible] non dant
nisi melle circumlita. Ille ergo ocul-
torum sunt insidie quam hee que
latent in simulatione officii, sunt
aliquo necessitudinis nomine [illegible]
obsequium [illegible], amicitia suspi-
cans [illegible] affectum, insidie sunt.
Nec ut est in fabulis [illegible]
et medicatis poculis fiunt [illegible]
[illegible]. Nempe famellam [illegible] in in-
tendum non [illegible] si non
[illegible] et
[illegible] affectum [illegible] impendi
simulatio [illegible] et miserime
[illegible]. Nam cum fa-
[illegible] distillat in aures [illegible]
[illegible] veneno [illegible]
sub moneat, omnis qui vera loquitur
dedignatur assentator [illegible] no-
tam [illegible] sub monet, et [illegible]
si [illegible] qui potest
[illegible] voluptatibus et [illegible]
non [illegible] sed [illegible] assentit [illegible]
nec [illegible] ad gratiam sufficit ap-
probare, commendare, applaudere, insulta-
re necesse est, cum omnia male
fecerit laudandus est quasi re bene
gesta. Sic enim veritatis vo-
luntas [illegible] est amoris, sit et
dissensio [illegible] quod [illegible]
arguunt. Proinde satiricus inquit:
Quid faciam Rome? mentiri
nescio; librum si malus est nequeo
laudare et poscere; motus astro-
rum ignoro; funus promittere patris
nec volo nec possum; ranarum
viscera numquam inspexi; ferre ad
nuptam que mittit adulter, que
mandat norunt alii; me nemo
ministro fur erit, atque ideo nulli comes

que sunt insidie adulatorum

Iuuo [illegible]

De fide et adulatoriis verbis

quod eos qui amiciciam et graciam habent venalem nemo diligat nisi muneribus datis

clero tamquam manu et clamide
corpus non utile despice. Conspicio ergo
urbem tantis obscenitatibus plenam
adulatorum viciis coinquinatam (?), sunt
adulatoribus et linguis (?) vivunt
artibus istis et tantibus (?), manent ad
quorum ingressum incondita ut sunt. Nec
hec unius urbis vicia depingen-
das, iam totius orbis sunt. Quo ad
istam urbem Romanam recolo memini
me audisse Romanum Pontificem
politum dicere Lombardos dites (?)
eos pellere colloquentibus omnibus facie
eo quod in exordio dicere benivole-
nciam ceperant, et coram cum quibus
agitur capita quodam commendatore
demulcerant oleo, contra illud Salo-
monis: si te lactaverint peccatores
ne acquiescas eis. Ipsi vero contra
sanctitatem suam insultant et mol-
liuntur fraudes contra quas pras (?)
prohibe pedem tuum a semitis eorum;
pedes enim eorum ad malum currunt et
festinant ut effundant sanguinem.

Sequitur de fraude adulatorum unde vitanda et quod muneribus et obsequiorum difficultate validissime procedit

[C]are vir sapientissime in
filio erudiens universos
assentatorum gravem
omnibus suspectam red-
dit omnis quod intellexit, et hoc
quod initio eo forte quod recte gra-
dientem pueros adulatorum congressum
impugnat. Hec fortasse meretrix
est cum indicit filium (?), favos enim
mellis distillant labia meretricis
et nitidius oleo guttur eius. Novis-
sima autem eius amara quasi
absinthium et acuta quasi gladius
biceps. Pedes illius descendunt in
mortem et ad inferos gressus eius
penetrant, et per semitam vite non
ambulant. Vagi sunt gressus
eius et investigabiles. Nunc ergo fi-
li mi audi me et ne recedas
a verbis oris mei. Longe fac ab ea
viam tuam, et ne appropinques ad fo-
res domus eius. Hec et si ad sectas (?)
meretrices referantur, preter referenda
adulatoris fraude non aliena sunt.
Si ergo ad fores domus eius non licet
accedere, nunquam admittenda et in precor-
dia pectoris. Ceterum sunt enim multi-
plices species adulandi: aliis verbis,
aliis ope, aliis muneribus
assentantibus. Efficacissima est adu-
latoris fraus cum simulatorum of-
ferant impensam aut ei distribuit (?)
obsequium contestantur. Si aliter neque
quam te ista tempora fallunt, quem
super mel suaviter diligi esse
putas. Probatum siquidem ne dilatoris
est sub hanc tempestate corruptorum
frequentatis muneribus arcius astutia (?)
est. Si placere vis frequenter dato.
Si tardius sero pone sumptus, sero
tamen horridulum tractare donaris (?)
caterva amicorum (?) eris ei, et si vis
amplius eris Apollo, Phebo quoque pulcrior
et soror Phebi. Nec est quod de suff-
ragio vero desperes quem muneribus
pastis. Alimenta siquidem umbratilibus
sunt, et nominibus prostituti nummi-
stula sunt, et nisi fuerint frequen-
tata amicicie nomina intimum (?)
sta de muneris quantitate pensitur.
Ad cuius paupertate (?) ... sunt
sem (?) crebro visitator refrigerio
temperes, et avaricie ingentem esuriem
frequenti largitionum respectatorum (?)
demulceat. [A]quila. Sed et natura
ut cum stomachus plenior affec-
tionis regurgitare sunt in quodam
demum dicam, sicut et aliis placuit,
in quadragesimam suspendunt
esuriam, oblatorum quoque ciborum
copiam desperant, una satiet (?)
gente. Sane longe alia condicio
dicitur homo (?) eorum qui venalem
constituunt graciam, magis enim alienatos
attendunt ad homines qui necessitant (?)
quia qui crebro esuriunt
crebro reficiunt (?), vix possunt

De natura aquile

quo auctus gratie placeri pingebat

collectum esuriem in dierum quadrage-
simus procellae quin indigeret
animus sed non avaritie hiatu in-
pleverint solebant antiquitus gra-
tiae simulacra effigiari nuda, eo
quod soliditas amicitie et veritas
fidei sine gratia nec gratie quidem
nomen subsistit, nec simulationis
fuco valeat dealbari. Gratia
tum ad homines venta vertitur
sit qui non amicos sed seipsos in
singulis eternat multiplicitatem fiery
ut placeat necessarium est apud
istos eius gratia, quia gratis non
est, iam non gratia, sed lucri tenet
ad questum, verum querela est sa-
pientis quod quidem amicitie lu-
gentis occasio, illud quondam
venerabile nomen amicitie constat
et ingressu pro mercede precit, quod
teste constat quod si cesset utilitas
rara aut non est, qui propter se v-
erum amicitie colat. Inter tunc
secundo intento et lapso etatis
intenta multitudine et diva per-
sonarum Uxor ut ait Lelius sua
inveniunt aut quatuor paria in
amore hominum arbiter in utroque
inferit, et si aliquis videatur indiget
se prior dicit eius nomen amicitie
sed quater expedit habet, talem
hoc in tabula mobile et ceteris.
Cum fortuna quamz vultum fixat
amici. Cum tendet tibi vultus
ora ficta Greges in insternam in
pater ille dolum constitius et nomen
dimittis ille teneret bis .v. viden-
das inclusit peregrina partes.
Vera reddit fictes dissimulata
perit pace turbata

De mundana comedia vel
tragedia

Et quod eleganter dicitur
solitudine quia fere
quisque in turba profa-
ne multitudinis agitur comedia
quam rei geste similitudo est, anti-
quam est vita quidem hominis sup-
ter terram, acsi vera ipsa prophetie spi-
ritus concepisset dicitur Tragedie que
comedia est vita hominis super
terram, ubi quisque sui oblitus perso-
nam exprimit alienam. Sed forte co-
mpetentie tendit oraculum, ut eos quos
nondum terra absorbuit doceat
inquit militat. Nam qui captivi
vitiorum impulsu trahuntur ad penam | ingrue vincere reserunt esse aliquos in inferno
sicut bos immolandus ad victimam
abeuntes per concupiscentias suas
Et si corpore vacant in habitare
superficiem terre. Unum iam absorpti
sunt et viventes descendunt ad
infernum Et aliud sequitur oronis eo-
rum. Nam nusquam quamque inhitant
quorum conversatio nunc in celis est
Nec sibi sciunt aliquid in celo esse
Nam duntaxat afficiant animo quod
terrena super terram his quoque
militia virtus inducitur. Animus
ut ad fabulas recitan Nec unda
Thantali Thetis vult rotha
Ixionis gelidum una ferre saxum | vexol
si fides est dum voluntas in mundo
simplicitatis nequivit implere propterea
quamdiu peregrinatur a domi-
no Istorum vita militia est
Unde si abhorres alia interpre-
tatione docebens, quod vita hominis
super terram temptatio est, que
si proprietatem nominis sequim-
ur in aliis frequentius habet
notam, In hac utique temptatione
vel militia licet sibi septem
milia virorum dominus reser-
vaverit fere totum absorbitur
constrigitur verso vide folio

quibus finis imperii
Fortuna nihil est et frustra eius creatur nomen

usus et consuetudo vitae possunt imitari

Nam simia nimium videtur impleri ad comoediam suam quodammodo respondens et quia dictum est quoniam comoediae proinscripsit ut in se tamen opus sint videri non possint. Verum principes tamen domini balbinatius vitia imitari ut pro... dum nec tamen vellet loqui potuerit. Usus quidem ut ait quidam est de distitit et consuetudo altera naturae assistit, quam licet appellas secunda tandem ipse dicit. Unde et Ethicus promodo quod et videtur optimam inquit vivendi consuetudinem ab ineunte aetate eligeram iocundam usus efficiet. Magnorum proinde virorum sensus secularis hec comparat, comoediam vana signa ... actum quae varietas est. Porro actibus personae desinunt dum in eis fortunae volventis ludus impletur. Et enim amplius aliud est, quam nunc quibus et innotuit nunc amplissimo induit potentatu, et in regni fastigium evehit. Nunc alium propugnatum magnum natum, de regni culmine in catenas hostiles proicit, et sui ministri addictum in miserias extremas praecipitat. Unde quia fictione est non modo tirannorum sed et principum sanctione insimorum hominum, aut etiam ... ... infirmus tentat

vide

Quod fortuna et eius mutabilitate

gladius. Si fortuna volet inquit fiet de rhetore consul. Si volet haec eadem fiet de consule rhetor. In eo quod vita hominum tragoediae potius quam comoediae videtur esse propior. Licet notum fore istis est expertis, dum omnia initio dulcia, quantacumque fiant amara sunt, et extrema gaudii luctus occupat, quando in vitis suis initium florent, et prosperorum concursu incrementum eius ad nutum fortuna ... subvertit infime ... cum et tandem amara est quasi absinthium. Quare inquit beatus Iob impii vivunt sublevati sunt confortati quod divitiis semen eorum permanent coram eis propinquorum turba et nepotum in conspectu eorum. Domus eorum securae sunt et pa-

cum vita est comoediis

cate, et non est virga dei super illos. Bos eorum concepit et non abortivit. Vacca peperit et non est privata fetu. Egrediuntur quasi greges parvuli eorum, et infantes eorum exultant lusibus. Tenent tympanum et citharam et gaudent ad sonitum organi. Ducunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt. Quibus licet videntur esse amatores, sunt feliciores vel infeliciores finibus. Hoc est in via illorum qui in labore hominum non sunt, neque ad hominibus flagellabuntur. Ideo dicit eos in consilium domini advenire, et signum hoc potius ascribenda sunt infortunio quam fortunae quae aut ab ipso est, aut in magis vero omnino non est dicitur. Unde etiam Nobis fortunam quae non est deam certam, Homerus quoque in illo celeberrimo poetico opere dedignatus est nosse fortunam. Adeo quidem ut in nulla parte tanti carminis nominetur. Malunt enim philosophi quem Ypeon nominant tandem secunda tonantis quam ut aliquis ascribet temeritati fortunae. Quin utique sit, constat nunc esse deam, sicut veterum est diu et pingi vetusta. Sicut igitur veritas arguit, quae in natura rerum inveniri non potest. Ubi et casus non esse convincitur, cum quibus promissum eventum esse affirmat, tamen nihil fiat cuius ortus legitima causa et ratio non praecedat, et fidelis creator nihil in natura doceat fieri sine causa. Unde tamen quod veteres inventorum generum aliquando ea contingere nunc propter eorum causas appellationem clauderunt, licet eorum dispositiones horum prima sint, sicut ea quae sunt necessitatis nexibus videntur arctata. Pro modo et hec ipsa contingentiam praeterire omnium causas fit constat esse ...a, ut ad causam omnia referant, et pro mea opinione haec ipsa ad potiorem omnium quae sunt necessariorum conspiciuntur videbunt

lege

forte. providentie insipientia mea
qui deum esse ad existentiam omnium
rerum consentio, sed ab effectu causam
ipsam ut probabiliter me peripateti-
ci docuerunt. Porro doctores
fidei eam ex omnibus causis necessario
inferunt, ex qua omnia et in qua
sunt omnia, et sine qua factum
est nichil subsistere [illegible] quod ego
fortiter aliquid verum asserere et
negare prohibeat, sed quia nobis
ad homines sermo est, hominum vul-
garium modo (peregrini) [illegible] ut per devia
agentes de singulis de nullo subti-
lem credentes rationem. Hiis si hor-
tamur parabole admittuntur, ea que prophe-
tis genera publice utilitatis gratia
scripta sunt ante quam philosophis quorum-
cumque ingenii scripta sunt ad nostram
doctrinam scripta sunt, ut per pacien-
ciam et consolationem scripturarum
spem habeamus. Durum iugum super
est filiis adam qui ad laborem
nati sunt, parati ad flagella
concepti in peccatis, editi in labore, no-
tum euntes quam tendentes ad
mortem, qua nil certius est. Neces-
saria est paciencia, utilis conso-
latio que de oleo leticie in con-
scientia, et de immensitate clementie
dei predestinatos ad vitam spe
fruitionis fovet et roborat. O in-
stabilis homo [illegible] humani
generis calamitatibus in te [illegible]
[illegible] me posuisti contrarium tibi
et factus sum michimetipsi gravis. Non
sapiens est qui [illegible] culpe
in se ipso non inveniat causas
[illegible] dolorum [illegible]
philosophie testimonio [illegible]
gat ad esse qui nollet vel ab esse
qui vellet. Unde et sub hoc omnia
in pace beatitudinis [illegible] differ-
untur. Sunt inferiori [illegible]
[illegible] proprium petit, ut ergo ge-
nitum figuret. Sed ad comparationem

auditum verum olim tragici tragedie
~~[illegible]~~ finis erit et novum comi-
cus gratiosum est non dico con-
tra sufficienter constet inter nos quod
fere totus mundus iuxta Petronium exer-
cet histrionem, quod et quidam poeta
non scriptor egregius [illegible] comme-
tus eleganter expressit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] do-
lores [illegible] [illegible] [illegible]
quod de eis [illegible] itaque tamen in esse
tamen incredibiles et inenarrabiles
tragedie ut comedie teatrum
quo parari posset et mirabiliter
cogitari. Tanta est area eius
quanta est orbis [illegible] est ut
[illegible] admittatur [illegible] ut [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] eam quippe tanta
[illegible] necesse est [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] posse
sine omni [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] forte [illegible]
quia capacem [illegible] [illegible] [illegible]
nomines [illegible] [illegible] [illegible]
ingenio Ecclesiastes [illegible] sub
sole et [illegible] [illegible] omnia vanitas
eaque omnia que [illegible] a solo vi- qe
tate [illegible] [illegible]. Vanitati
[illegible] [illegible] comediam [illegible]
subiecta sunt. Vanitati [illegible] subiecta
est creatura non volens [illegible] [illegible]
novem orbibus sive globis [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] tota [illegible]-
dat, omnibus [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] est [illegible] charon ille
in [illegible] vetusta [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] omnibus [illegible]
succedunt alii et sic transiens
[illegible] manet in specie quemadmodum
aqua [illegible] motu [illegible]
manet in flumine. Ubi sunt
[illegible] viri potentes [illegible]
[illegible] bella aut qui in [illegible]
[illegible] [illegible] et [illegible] sunt [illegible]
[illegible] in quo [illegible] homines in-
[illegible] [illegible] [illegible] domus [illegible]
[illegible] ad [illegible] [illegible] et [illegible]

sunt possessiones eorum statim quod subierit quasi vesti et assidue [illegible] omnibus persuasum est hiis ad inferos descenderunt et alii in locum illorum surrexerunt ~~successerunt~~. Unde hiis hic non est de- bet bene agitur, qui non abhorret for- tune ludo [illegible] eiciendi in tenebras exteriores ubi erit fletus et stridor dentium et qui ab aquis nivium [illegible] Job commemorat ad calorem nimium nimie transierunt. Bene enim illis agitur qui suos expectant eclipses temporum quos presencia sua in- stitie sol verus illustrat, sed quid est quod eclipses temporum [illegible] rerum semper [illegible] excludo, certe pro parte inclusi sunt patentes in latitudine bonarum mentium quibus a patre luminum datum est ut in noticia et amore boni to- to sui cogitatu consistunt. Ve [illegible] in [illegible] esse [illegible] inceptam beatitudinem ingredienti, quod quasi utique est. Est lugubris dum si te non deserit eclipsis

Cum unusquisque suos habet eclipses et eadem fides est unius temporis et precedentium patrum et utriusque testamenti [illegible] inspecto- res sunt theatri huius

Unde si suos habet eclipses solem [illegible] et sui sidera nomine verum signum solaris quidam radius est a fonte claritatis da- tus omnibus in visum, et qui omnia que attingit claritate sui facit [illegible] est quod [illegible] quos hinc [illegible] reinstatos [illegible] re- pressa spe sui [illegible] eclipse statim in [illegible] conspectu claruerunt. Sunt quidam [illegible] titulo gloriosi [illegible] cum ut [illegible] sit gloriosus nisi qui in deo gloriatur. Non enim qui [illegible] aut que homo

commendat ille probatus est, sed quem deus commendat, quod utique res et so- la virtutum [illegible], non [illegible] imago. Hoc autem ex arbitrio [illegible] quod in moribus egregium de re [illegible] studio et exercicio [illegible] gra- tiam [illegible] sibi committit, eo quod ipso con- tineat in cogitacionibus suis de libero consensu arbitrio et dicentes se esse sapientes stulti facti sunt, stulti quod apparuerunt. Unde [illegible] satis [illegible] est [illegible] Jovem qui donat et aufert opes, animum non exigere probabo. Adimus quod cum minime abest si sit [illegible], sed non esse fatum fortunam deam celo quod locamus [illegible] quod [illegible] non agnovimus deum, gentium quod [illegible] oberrat, et in Libia [illegible] Jovis que tole- bat [illegible] oracula. Sed ad ea que [illegible] erunt sufficit arbitra- rium, et quod in te [illegible] imago virtu- tis sincera quidam [illegible] reinstatis [illegible] quod claritatem et [illegible] in ca- [illegible] reinstatis [illegible] et [illegible]. Non enim [illegible] dictum est quod in tenebris ignoran- cie obstinat. Nec potest [illegible] claritate nisi in fide illius qui [illegible] est et illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum [illegible] quod non in [illegible] Christi iusticia et [illegible] [illegible] esse non possit, quod et visio Ezechielis non tacuit, qui eorum qui precedebant et sequebantur [illegible] [illegible] esse asserunt. Eorum quippe novum et vetus testamentum in eo distinguntur fidelis quod isti iam sibi gaudent impleta que illi desiderabant et expectabant implenda. Erit ergo venerabilis imago virtutis dum sine fide et [illegible] [illegible] virtutis esse non potuit, et vel non informatur in nobis qui [illegible] virtutis imaginem teneat, quibus [illegible] virtutem [illegible]

nunquam defuerint viri quorum exemplo animi provocentur ad honesta

sparsim quibus celi vultus umbras induit quibus nec minus floruisse gentiles. licet eis sublato xpo vere beatitudinis non apprehenderunt fructum. quis temporis diligenciam. Sinthonis gravitatem. constanciam socratis. Fabricii fidem. Innocenciam numme. prudenciam Scipionis. longanimitatem ulixis Cathonis pietatem Attilii preclaram iniuriam. Cum his nec cum admiracione veneratur. Probitas proprie laudatur, datur et alget. Porro poetas et consimiles magni quidem et laudabiles viri quam secundum suorum quidem secula resplenduerunt illustrantes terra sua Sambuli contemporum suorum in eo mistice et vite. In comparacione divina illuminacione vocavit. Sic quoque in successibus ipsi inquit humane cum ad noctis pre tenebras. tentatos quoque molestias depellendas sua secula defecit. Viri quidam velut titulo nobiles magnorum quoque operum fulgentes in singulis generum ethis ad cultum iusticie semper adhuc promoveant. Nomine Abel innocenciam docuit. Enoch mundiciam accola. quid de longanimitate spei et operis non habuit Noe quoque de obediencia fidelius implenda desunt abrahe. Isaac quoque castimoniam instruit. et Jacob laborum tolleranciam ostendit. Joseph scandalas fratres bonum retributionem renunciat. Ecce quoque docet ab omnibus bona pro malis reddenda in multis milibus in mediis indicat et dum per exacerbantem populi Moysi pes mansuetudo ostendit, et inimicis adiustis confidentis Josue magnanimitas declaratur. Job pacienciam induit. et Sambulus quoque baptista salvatoris dum penitenciam predicat. et vicijs mederi

studeam confessionem erudit vite et ad mercipatorem miserie et gemmatorum nuniquit. Cum fidelis linguas exaltant. Lo cum novi testamenti rectorum precibus quorum exempla sit disciplina morum, et rectissima instituta vivendi. Hij quidem sunt in illorum libris videns quos sibi dominus reservat ut non curvavit genua sua coram Baal aut cuiuscumque vanitati prostituat animas proprias. Hij sunt qui nec insensatos habent in uno quo alieno insane volunt esse proprios. et sinistri pre honore credunt habitus quo dignitatem nec mediam histrionis habitu ponere dedignant. Hij sunt forte qui de alto vultus culminis statum non despiciunt. Indicio quoque forcius ~~contemporatores~~ contempnentes nullis illecebris impellunt ad vanitates et insanias falsas. Hij tam in sinu gaudent celestibus ad utilitatem sua videns plura et ad communia vera retorquent. Cum enim fidelis omnia exaltata a latur. demum omnia thet ad superatum Spectulant isti comediam mdariorum tum eo qui de super astat ut homines actum quoque eorum et voluntates indefinite prospirant. Cum enim de fidelis omnia exaltat. exercitant historiam aliquem necesse est esse spectatorem. Nec quevit aliquis motum suos ab aliquo suo videri tum in conspectu dei agat angelorum quoque ac partem quoque aspectu. qui et ipsi ludorum istorum Terrensium spectatores sunt. Erubescit pocius si quis intuentes turpe indecenter moveat. et se totum exercitacionem mira deremistet. In persone coaptari et desperant dissonare et de Cleopatra et Augusto et Scipione et quod Romani vanitati dediti sint et quis sit finis adulatoris

Ceterum in hoc fortune ludibrio
persone sibi invicem coaptantur
et si alterutrum diminuunt to-
tius actus facies mutantur. Ut si
Tharum tollas aut Pamphilum Ge-
lato vel alterutro nomen aliud perit
et si cum amantibus suspiriosum se-
nem tollas nullum est nobilius omnino
clarumque hinc est illud consortis max-
imi cesareis Cesareis laborum cast-
rum suffragia vulgi cum dicte Phar-
ao teras atque equorum lustrat. Sic vel
personas que sibi asseverunt sibi
quod fauit devictus fortune dissonet
Sic plerumque ut utique ad omnia sua
agenda videatur inepta et quasi
exclusa ratione officii depravatum
confecta sunt lenocinia Cleopatre
exquo nec Iulium vicerunt Nec
Antonium Regnum orbis victorem
Cesarem domus flexit, et iudicii
viri in superbiam animum meretri-
cii decor et prostituta facies supe-
ravit Unde lenocinii eius sollicitu-
dinem poeta exprimens adiecit
Vultum adest precibus faciesque inces-
sta rogat Cum vero Iulius re-
bus humanis exemptus esset que
Romani Imperatoris coniugio fuerat
gloriatum principe romanorum affe-
ctate causa est similiter Nec
frustra cum ad omnia paratum inde-
misit Anthonium putabat eum
ad Cesaream gloriam sibi vel desiderio fore
si lectum eius ascendisset qui succ-
cessor rerum Pompeii et ut eum
simulabat mentis Cesarei magis
de temeritate fortune quam de virtu-
te constans considebat Porro
cum ad solicitudinem augustum
illecebris impudicitie incendia at-
texuisset Spe sua frustrata amo-
rem honestatis reputat in iniuri-
am castitatis Nomine dedit superbie
bellum quod credidit inditendum ei
quem prius Cesare experta fuerat
fortiorem Omnes nocendi artes
egressa est tandem quod capta
et devicta ad pedes augusti cecid-
tum solicitat oculos dictis Sed
frustra quidem Nam pulchritudo eius
infra pudicitiam principis fuit. Cum
ubi desperata se ad triumphum vi-
ctoris pronuit reservari intentam
nata custodiam egressa se in mauso-
leum regium recepit ubique nobilissimis
et more induta vestibus odoribus at-
que sucis solio quod diuitis usque gra-
dum referte se iuxta suum collocata
est Anthonium et mamillis ve-
nis quod suis apponens aspides
sic morte quasi somno resoluta
est. Psilli siquidem augusti man-
dato adhibiti qui malitiam vene-
ni solent sugerentis educere eo quod
sero vocata esset opem ferre
non valuerunt Dignum quidem sit me-
tripo perire venenosa nata mo-
des corporis nobilium quod vixerunt pu-
dicitiam expugnaret Profecto huic cetera
regibus imparendum pro modum inuisa
erat insuperabilis sibi forte tragedia
sed romano Imperio quod subdi-
to mouebatur finem comitum sunt
Sunt cetera clarioribus augustum titu-
lis quamvis quod in tanta post con-
gressu mansit inuicta Veruntamen
in Scipione affricano aliquo non
infelix viderunt qui per singularem
de Hanibale victoriam singularem
gloriam insignem promeruit
Hanibal namque Romanorum exercitus
exercitum usque ad hostium prestare
et dare stipendum militi suo ut
vel ferro parerent de corporum cada-
veribus interveniente Vergello post
plurium factum est victoriam infra
duos modios anulorum Carthaginem
missi sunt Unde euentum suum
liber personam amico dupeo abun-
signum victorie honorandum esset
quod procul dubio sui Roma dierum
ultimum habitura si Hanibal quedam
modo vinceret sit et victoriam uti
sciret Cum vindictam iterum a
senatu missus est Scipio affricanus
qui a parentis mortibus ad
columnas herculis et occeanum

fraus

insuperabilis

usque tanta felicitate prouinciam
receperant amissam ut vix stratum
tantis an facilius vicit ~~prelia~~ et
prelia cum et captiuos pueros
et puellas egregie pulcritudinis re-
stituit barbaris Nec in conspectu
suum earum quampiam venire passus
est, ne quid de virginali integritate
saltem oculis delibasse videretur Dona-
uit ei hanibal tesserit et manife-
stam victoriam nota in propria pretoria
laus pollicetur, scriptor belli puni-
ci titus liuius refert Certum in tanti
triumphi gloria quid illo viro mo-
destius qui se in tanto successu nec
domini nec victoriam ab aliquo
ab hanibale pacis quas comptetur
qui equius conditiones pacis rupta
fide fraudulenter obtinuerant passus
est salutari Eos quos qui castiga-
ti non obtemperabant prohibente
imperio quasi adulatores reos et pube-
scentes hostes ab exercitu iussit. cui
hoc genus Encadum habent mollitiem
animum ne dum exercuit quod adula-
tionibus delectetur Cum vero ab initio
grauissimi fuerint in quo Troia-
ne leuitatis originem proprie diffi-
dent Eos hoc vicio totiune la-
borasse historiarum celebre testi-
monium est. Unde est illud Romanos
omnes adulatio corrumpit aut co-
rrumpit. Certe si non verbis parit
hic omnes fraudulentis muneribus
estimari. Et quos munuscula
non vicerunt honoribus ceperunt. Ver-
bis auspicia sacrilegio patricidii
et fratris sanguinis tenere mem-
bris suis Romulus consecrauit
deum humanibus infestatum honore
una simulata quantacumque Imperij fiens
placauit occisum. Unos quos impera-
tores quos de more Romanus populus
fideles ingulabat deificauit sollemni
inani oblato presidium pretendens
manifestam, perinde atque sorbi-
tiunculas ei primeat infestare
eorum meruerunt in sortem vero-
si numinum atque celo pro modo
hic regendo missi tiranus atque
impotentis non sufficiat tantum

gesti sunt ego diminutibus aut
ut ab aliis placatis Xerxes quos ut — Nero
etc. humana sorte dignos Roma-
norum presidia reputauit Tractatus
est huic nomine quo princeps ubi-
que titulis et ne fidei lucem pro-
fitentes se diuos audeant nominari
gaudebant appellari Uetusta quoque
consuetudine et nunc ad verum
fidem catholicorum optinere. Ex vero
remanet adeo in eo iam Romanum
Grecorum presidium accedunt qui eo
usque adulandi lenocinio docuit ut
a doctis ipso facilius tuscat. Uotis notis
quibus mereri Diues dum singulari-
tatem multitudinis honorem detra-
hunt nunc hoc inuenit ut ad pro-
ceres ad finitiuos suum nominis au-
ctoritate transiuit Ex quo quibus id
tibi tempus occurat quo Gaius
Cesar crimen prestito aut profes-
sus dictatorem omnia falcibus
omnia occupauit. Illius etiam hoc
mihi sepius occurit imago cum
ad potentiores iura subiectorum
omnia disponuntur. Et hoc animo re-
luctante in scriptos pati sunt co-
acti aut mortis delere sententiam habent
quippe potestas terribilis hunc ange-
li et mortis constrictis stimuli me-
ticulosa corda seruiunt. Et propria
sibi in omnibus vendicant auctoritatem
adeo quod ut sacerdotes legis diuine
precepta dissimulet, sapientia nescit
seniores, iuris sit iudex ignarus,
prelatorum auctoritatis nescius, disciplina
subiectorum libertatem contemnat, inge-
nia tota de more prius quietem
et pacem. Dum enim omnes vivunt
presidentes volunte fecerunt, domini
et singuli suo viuunt arbitrio.
Nonne hoc erat facies prius quam
sede patres censere patimur. si ne-
quid si templa petat ingressum
quod senatus, passi vero quia miserrada
iunctas eo quod solo tunc timebant
actum est. quod Cesar plura iubere
erubuit quam Roma pati. Nonne
tiram quo ad tirandum transit
successores Dum suspectantur
quosquot leges maluit a se tolli quam
ab hominibus obseruari. Cum eo quod li-
bertatis seruat umbram se se quasi

quod precipit simulat novisse. facit-
que immo facere videtur de necessitate
virtutem dum nichil invitus concedit
et quod iniungit gratanter amplec-
titur. Hinc porro mille sunt artes
que aut integritatem libertatis vel
totum sibi adulacio vendicat va-
nitatis totum nil quod veritati relinquens
aut virtuti. Adulatorem vero sine
dolo esse non dubitas, eo quod adu-
latoris persona de se gravatur gra-
to. quia cum maxime decipio tunc
fungitur. Sicut enim finis oratoris
est persuasisse dictione, medici
medicasse medicina, sic adulatoris
finis est suavi eloquio decepisse.
Nam et fistula dulce canit
volucrem dum decipit auceps et
venena propinat melle circumlita quos
iam necarant. Unde non est in me-
dico semper ut relevetur ut eger et relevetur
finem suum qui in alto est. Ora-
tor non semper assequitur. Sed a-
dulator quid non semper decipit
aut de amico triumphat, fine tamen
suo non destituitur, sed elegantie (?)
tibi nil convicerit licet eum Uli-
xes sirenum voces evasit. qui con-
suaverit aliquid decet ad gratiam
Sed quod simulatis voluptatibus et ineluctabilibus
illecebris vanitatis solide virtutis
opponeat ~~robur~~ robur. Temptator
quoque phariseorum, et herodianus
insidiator, quas fraudes sive non
adhibuit artes, ut eum caperet
in sermone. lingwa dolosa, in cuius
ore non est inventus dolus. Ma-
gister inquiunt scimus quia verax es
et viam dei doces in veritate
et non est tibi cura de aliquo
Neque enim accipis personas hominum.
Verum quero blandicias sed do-
lus quo tendit, invidia quo serpat,
subdola interrogacio patefecit. Si
cum licet censum dare Cesari an
non. Laqueus paratur pedibus innocentis
et ad subversionem eius duplex
suas versucia tetendit insidias.
Si enim censum dari non censuerit

peculiarem predicasse liberum pre-
clare hereditatem domini decimis et
primiciis et legalibus ceremoniis tam
obnoxiam Romanis subiceret. Si vero
tributa neganda iudicaret, is qui
pro salute et quiete omnium militabat
quasi sedicionis auctor et reus impera-
torie maiestatis a publicanis iuste
posset comprehendi. Unde quia sini-
stra iacit rethe ante oculos penna-
torum, totum calumnie laqueum dissol-
vit dum prolato numismate
censum suam tamquam censuit restituen-
dam esse imagine. Et ita que
Cesaris sunt Cesari restituenda
ut suo iure deo non defraudet.
Sed quod non omnibus datum est ut
blandiciarum laqueos sic evadat,
cum eos alius non deprehendat, alius
et deprehensos negat declinare. Unde
tamen tutum est illis qui huic vicio
dediti sunt non magis placere
virtutem quam illos tamen alere
qui incentiva habitent

De ministerialibus et promissariis et quod promittere non expediat adulatorem

In eo tamen adulatorum vis
magis consistit. Si omnis
virtus aliena commodi-
tate vicarius, de tuo magna
aut raro aut semper aut sepe
laqueos de illius quem aucuparis
emolumento. Preterea manum contine-
re si aliquos etiam invito ingerat
accipiendas dum insinuat Jordanem
in os eius. qui dum omnia cupit
sibique omnia deberi putat quam
peteret Epicureus gula insaciabilem
quorum aliud donet sancte quem
aliis in bucca cibum, et in quo
aliorum steterunt merces, se fra-
udem pacti suspicatur. Sed fortuna
plus intus subditur putat, quod
quomodo titulo ascendat in aliud
teste Crasso. qui ut de milite
dissimulante eo quod solus aut
petitis aplex Parthorum aurum si-
tiens aurum bibit, singula quo

sepe Romanum exarmat et fregit
exercitum. Ipsius quoque urbe egressus est ma-
iestatem. Nec danis plura promittes
nunc plurima, sed sit liberum est hiis
et sepe contingit qui aliqua donare
consueverunt. Alioquin promissio
grate conciliande non proficit, sed quasi
deceptio fraudulenta, illa quae esse
nescit plerumque extinguitur, tanto
quidem validius gratie tuae [illegible]
et graviori vero negotium exercitum
Simplicitas namque tuae remedium in-
sidiis latius patet et facilius
sub planta. Ubi ille qui non
urbem sed orbem lacrimis implet
amoris, solicitatorum puellarum
et [illegible] insterens amorem datorie
ait, promissos facito. Laus ac
promitte ledit, pollicitis divites
quibus esse potest. At plerumque inopes
sunt rarissime, et hoc ex iusta
causa assurit condicionabile, si eius pro-
missionis implende facultas non
suppetit. Temerarium est promit-
tere quod prestare non potes. Ex vo-
luntas sunt largiendi, ne voluntas
beneficium precedat effectum. Promissor
non gratiam de promisso sed de mendacio
ex hoc maculam. Laus si extremis [illegible]
promissis fidem implenti liberalitate
decoris, et beneficium spes ipsa fru-
strat, eo quod qui distulit invitus
vix est voluisse. Ubi obsita-
tur exempli. Denegat multum dantis
mora, non data receptum amicicia
plus laudis plerisque favoris habent.
Precarea quibus de futuris certitudinem
ut stat se quasi posse implere
quod debet. Nam considerans vere
assertor fidei electos vas do-
ctorum gentium loquor fideliter
amicos, quos adventus sui expe-
ctatione suspendebat, frustrans
desiderio suo. Laus autem ait
illa ipsius excusatio quod asserit se
est, et non finisse, sed est tunc conve-
niat et se levitate non usum

titulus pauli

protestans si non potuit ille domino
impediente quod voluit, hoc etiam per-
solvit quod promisit. Quis paperis
sterile quod defecerit, ne pendet pro-
mittit, tamen levitas possit excusare
quam plurimis impediens. Ad hoc ex
iusta causa potest multo mutare quibus
voluntas. Dignus etiam beneficio
pro hac videtur a quibus qui pressi-
onem eorum recipit indignus. Etenim
indignus est qui ad frugem
melioris vite conversus beneficium
multe et amat ex toto ut vul-
go dici solet, [illegible]. Consilium
mutare propositum sepe non crimen
est sed virtutis. Nam ut a fabulis
doceam, Thetis unico filio suo
non fuisset orbata, si voluisset
mutare propositum, et sibi urgente
doloris stimulo, quem de fetonte
ruina conceperat excusatur a celi regione
admisit non paruisset [illegible], si
ei votum quo se stigis inposito
sacramento filio ambitioso obligaverat
mutare licuisset. Et ne fabula-
rum instincta congeries Regis in oculis
credentis quos et ewangelista habet
historia salubriter mutanda et persi-
stentis [illegible], quam extingere-
da sententia vi asserendo perambulando
que veritate ostendendo promissionem
mensa poterat, quamvis meruerat
regiam presumendum magestatem
dum meretrici vicia serviunt et
obtemperant saltatrici. Ethica quidem
regula est quod non omnia sunt pro- non omnia sic promissa
missa solvenda, quia si forte sunt implenda
aut acceptoris dampnosa aut pro-
missoris sunt promittenti, et haec ami-
citiae illa violant, qua sola
honesta peti licet ab amicis aut
sibi ipsi quod inde contra velut non
promissa que tempus aut persona
sic excitum implerat. Postremo autem
promissione quibus beneficium gratiam
aut extinguerit aut minuit.
Et sit ratio quae procedentium
fuerit inique, et que omnino non
[illegible] ledunt
[illegible] et in beneficiis et promissionibus

conceptum est minus accipit. Et quod
ex insperato prodeunt gratius accep-
tantur. Alias eciam nuda promissio
apud iuris ut dicitur peritos non parit
actionem promissor omnis apud vi-
tatem ut dicit solet postmodum fi-
eri ut iure civili cessante fidem non
obligatur. Sed quis actor divinior
quam fides si ipsa cepit accusa-
re. Vel ait consciencia quis absol-
vet. Certe cum quomodo committitur
malo ingenio duo different a-
ctiones. Prima est hec meo quod se
iudice nemo nocens absolvitur. Si vero
ipsa iustificat quis est qui condemnat
promissoribus qui nullo modo tenentur
articulo deus est vel et dies comit-
tuntur et consciencia quod obloquatur
non invenit. Si vero quomodo
efficientia
accusant opera et illi ~~constitutiva~~
celestis assistit et cum veritas
pro-
ximat equitatis, quis quoque in
ream obnoxium quem mandato
gravius vindicavit. Sane scior
et si unica vox iuris esse dicta-
tur sententiam omnis veritas plu-
rimum quod retractat. Sed veritatis
sententia manet irretractabilis
quia iusticia eius iusticia includit
Et lex eius equitas. Cuius con-
tra in pretorio summum summa
iniuria est. Quisquis ergo pro-
mittit debitor est et veritas vi-
gente sententia sponsionis fi-
dem compellitur adimplere. Por-
ro quod necessitas extorquet
gratiam minuit. Unde illud phi-
losophicum. Amat promissum
promittere ne festines, ne cum
volueris non possis, aut
cum effeceris gratiam per-
das aut minues eo quod
quaecumque
ante illa ~~verbis~~ oris tui
dixisti et non modo licitum
sit promitto sed et condonabile

Et ut aliorum ad presens taccan-
tur exempla Paraclitum christus
ipse discipulis et promisit et mi-
sit. Eis demum quod futurum
esset illis qui omnia pro eo re-
liquerant interrogantibus pre-
dixit et in regeneratione promi-
sit et iudiciariam quam cum eo
habituri sunt potestatem. Ex
quibus constat quia causa pro-
positum opus quod commendat
ut liqueat ex hiis quia non
necesse est philosophi regulam
violare nullam hic defectum provi-

De rationalibus et secretariis divitum
et quod amicicia non nisi in bonis est
et quod dives familiarem suum exprimat
quam amicum et licet familiaritas
divitum utilis videatur, sepissime
periculosa est et quod innocenti invi-
dium est

ed si vero promissoris
innumerabilibus in gra-
tibus, quem capax an-
tecedere potens te ratio-
nis eius ministeriis partis sim-
tibus eo quod secretorum consilii qui
loculis parcit diligenti pristin-
nas dissolute non potest. Grata sunt
omnia eius, qui deformiter modum
sumptum paucitate compensat. Co-
stumo ut ait cicero, sic vestris
vectigalis pecunie simonia est. Cl gulam
petam implet facile, et facilime
consumavit prodigus divitibus. Archa
sane capacissima fundum habet
et brevi exitu gestamina aquaria
quantalibet copia deficiunt. Ex fonte
quod hiundacia tollit statuenti
perenne fecunditate sublata. Cor-
te plerumque meatu occluso ege-
rit vena liquorem sic minimis
simus divitum frequentibus et consumis

simul tibi amplissime exhauriunt
opes, et brevem subtractionem mini-
narum maxima hereditas expilat-
ur. si forte prodigum primam habere
redimeram, est breviter oblatum opum
in semper adherens suscipere huiusmodi
gressu tormentum egestas. Ceterum
parcendum est quorum necessarium mini-
net usus. et aliquid addendum est
quantitati que iam partum redun-
dantem decrescit, et licet usu destinat
vinculo primorum. Gratum est diri-
gentibus pessimorum si vel ratione
in talibus teneant. Perit quod dicit
qui elabit nostrum. Ad hec inter
bonos est odor, ex re quadam illa
tua sua semper in omni esset. dicit
atque ipso Iove digno poete. Unde
habeat querebat nemo, sed opportet
hic Cum hiis quid agam est
actionis. Hec similiter vincere dimi-
torum licet visibilitate mediorum lu-
brium protecta vincat. aut si vi-
tatis deficiat causa, vel ulterius
similitudinis exhibito constat de-
terum licet utrumque possit assignari
et rerum prestantium peripateticorum
et talium contrariorum te secretis
inquit omnibus arte. An inter eos
qui perigunt ipsis imperatoribus
comparare sive volunt secreta eorum
atque non timeri. et quo studi-
osius occultent eo sunt diligentius
perscrutanda. Nempe carum erit
preciis qui unum ipse quo vult ami-
care potest. Si in inter malos ca-
ritas aut amicitia esse potest hoc
etiam quesitum est. Sed tandem
placuit tamen id in bonis esse
non posse. Magna utique inter
molles et malos est concordia.
Sed ea in inanitate distendit
quantum lux distat a tenebris.
et licet inter mali sint et boni
id velle vel id nolle possunt
amicitie tamen titulo non assequent.

Amicicia inter malos esse nequit

Unde et Crispo hystoricorum
inter latinos potissimo, sed et ceteris re-
tecum placuit in malis factionem *a fictoz*
esse, quam in viris bonis veram ami-
citiam est. Sed quibus vinculis
impediente materia amicitie esse
non possit. et si non rerum a his
deliberandum erit, quam contra
secretorum, contra decorem sunt monita.
Beatum est illud Ethice, quia
nec tibi se alibi potat, nec conferet
umquam, qui te participem fecerit
fecit honesti. Hoc quod iam pridem
venit in dubium. An quemquam divi-
tes et potentes amare contingat. *An divites et potentes amare contingat*
Tamen in quo receptum est eos
numquam amare vel raro, et mens
proprie tamen in quibus se potius
quam alios amare videantur.
contraria signum in eos esse non potest
Et quo divites plurimum cupidi-
tatis eo sunt minimum caritatis,
sed et eum sibi inimicum maxime
adversant. Porro ut ait quidam
omnis dives aut iniquus est *Amici contra divites et divicias*
aut iniqui heres. et rarissimum
est ut divitie non destinant
nisi amoris et cupiditatis
glutino solidant. Eas defici-
entes quam vigilantia et labor
acquirunt. sed exterior solitudo
eas retinet et conservat. numquam
Ethicus non minor est virtus quam
querere parta tueri. Casum inest
illic hic erat artis opus. tamen
ego istud ars illud casus nove
temperarunt. quibus eas sine appli-
catione mentis intensa diminui
servat. Certe vetus probium est
quia ubi amor ibi oculus. et *Ubi amor ibi oculus*
ubi vigil fuerit intentio ibi fi-
xa cordis portio est. Unde
licet invito et repugnante amo-
rem plerumque astringat, cor hic experi-
entie sollicite plurimus prohibet. Et
doctor gentium eos qui divites
fieri cupiunt in laqueum diaboli
et temptationes dicit incidere

secreta diuitum a potentium eius difficile
pro fieri oculta

et qui utroque maior est po-
tentibus mortuorum et princeps
regum terre asserit, Ideo et ma-
mone simul seruire non posse quo-
niam imperat aut seruit col-
lecta pecunia cuique, sed diui-
tiis seruit aut vas. Vnde liquet
diuites frequenter miseros esse qua-
lesdes ingnorare, quo ergo neces-
sitate. Vbi ingenuitas dominatur
Et utroque diues familiarum esse
nomen, animique eius aut vario
licet sit non deco qui hiis diui-
tiis seruo est, sed qui amat.
Ex quibus liquet quam contra-
rium est familiaritate potentiorum
gratia valeat. Diligentem cau-
telam exigit subditorum alio-
qui omnibus eius illecebra plus
aloes quam mellis in cantu hi-
mea est. At expedit plurimum
ad successum eius esse constitutum pre-
ceteris, quod in reuerentia cre-
scit, inualescit auctoritas ar-
tem incommoda proueniunt
vtilitatis, quietorum augetur
numerus, custodibus accedit, Ideo et
et fortuna totius crescit et
felicitatis quam videt bea-
titudo inspirare. Ceterum istorum
omnium nouissima quotiens absin-
tio amariora sunt et si inte-
rim non amarescit, instanti
amaritudinis sunt suspira-
tores. Res secreta preciosa est
diuitum aut potentum quitate
secretis. Si quis eum eius per-
mutaturum forte clabit, tamen insi-
tamento imponet quam tubicinum
aut tumultorum minimum aut quin-
tum sibilorum tumore quibus
delectati diuites semper sunt fu-
rori tace non fit, in lupanari
vel in thaberna sparse sunt
aut vt se vindicent a
familiaritate potentis diuulgatur
eius in populo, in illis calumnia
vetera queret qui in consiliis ag-
rem loco prius est termisse.
Si motum eorum prestare desiderans
victoria defecte, et sparium
castrensium inquirere studeas, sed
eius adeo occultum est, quam eius ex-
adigna parte non reuelet. Si ma-
nus credis vel aquinare urget
omnes acommoda. Ait enim Ho-
ratius, secretum diuitis nullum
esse putas, fieri ut taceat aut
immeta locuti, et seruos et pa-
stores et marmora clamant, fene-
stras vela tegunt rimas, cla-
ment ipse, nemo recubat, ho-
mo ad galli cantum facit ille
secundum. Proximum hiis dicam
tempore scit procto, si terre
secretum suum infodiat vel arude
sucrescens hoc prodet in
publicum, et leui flatu in auras
profert, quoniam auriculas asini
midas hiis Pallas quoque
Erictonium suum occultare non
potuit, quod ipsum iam cognitum
cornibus garrulitas publicauit
Vnde et alieni admissi delatore
fuit et gratia coloris perdidit
remistatem, et garrulitatis no-
tam incurrit. Preterea secretarii
diuitum quam quandoque cubicularii
et chitellarii sunt et qui eorum
delitiis ancillantur, quomodo ab eis
delinquunt in istorum infirmitam
vadit prius forte ea sit de po-
tente opinio, vt nullo possit
consilio deprauari. Si enim pote-
ntis est malitia eius, si fran-
de et doli vulgata opinio to-
tum feminibus fama purgatur
acri capitis longinque infirma-
rum de ingratae dolorem latentis
denique sibi benefacere, si vindicari
vadit potentatum eius defamata

precipuum est diuitum
potentium seruare
secreta

51

ciues fermentacios gratias extol-
lant quibus nos sic gaudemus
sterint sed recte gestorum vel
ipsius benignitatis aut ciuili-
tati potestis ascribit et si quis
talibus ex timore maneret gratiam
pellere pro pelle omnia tua
dabit dives de fama sua
et ut in te recte generat vel-
pam sua, capiat tua multa
simulacra perris non videtur
obiectare. Sed qui magis inde
gratulabitur si astrigia sua
indigne tue labores et soli-
citudines sat mereret do-
namen ut te reddat infe-
riorem et ferit aut stringit
te dumtaxat inuidentibus obnoxium
non est eius malum ignoratum
qui non indiuitus consiliorum
impingat tum manus suis
insparo, eo quod officium suum po-
testatem operat Nec quod sa-
piens dum fluctuat consilio
imprudentibus omnia namque de-
sperant et iudicat. An eo
putas gesta tua semper in
quiete, in tenebris perdu-
re poteris in lucem et pschole
in publicum. Certe quod qui ma-
lus odit lucem sicut opus de
artificis sui tunc videt ima-
ginem determinatam interius
fugit sicut dum eginem vidit
a sine petit umbras et
timet ne sperus deformiores
sint si immediata luce videa-
tur obtutibus pateant. Hoc
ergo illorum tota vigilancia
querit, ut quod non est in eis
pstranti oculi videant et qui
videntur tenui fiant. At hiis
qui natiuo colore gaudent longe
aliud est, quod hec omnia obstitui.

opus artificis sui imaginem

vel vellet hec sublime videri
inidens argutum quere non formidat
animum. Videret itaque stricto
quo aliqui felicitatis videatur
addere strenuitate hec plurium de-
inde difficile aut potius impossibile
est illos prius qui hec via
ad inferos descendunt aut pe-
nitus nobissimus si ingemine-
unt affectus. Hoc non inter peri-
tur ergo sumendum fere sunt
ille cum de gesta alium aliorum
cum opus opus nova deporta-
tor inuenit multum est. Certum
hoc est quia mala aliena
nomine non expediunt. Unde hec
sit sunt sine nomine vel tunc
est quam illam innocentiam
conseruare. Plures, sunt inter ho-
stes viuere tenuisset tamen
inter amicos, et inter amicos
atque in medio hostibus vivit
et Sathanas unde recte tamen
per plurima tempore hiis proprie
tantis ut linguas mancipi-
orum contemnas. Nam lingua
mali pars pessima servi
Sed non modo per linguas ser-
uorum, verum per gladios
et venena potentum et insi-
dias omnium, precepto Sathane
uniendi est

In meditacione prima quod sit adulatoribus
acquisita et de lenonibus et mollibus
et pena eorum et quod predicatoria
auferri non violet vel quod mentis co-
seruat

quo strenuitate
recte dimitte

quo vivendum sit inter
hostes et amicos

A

O qui adulator ei
regnaque pare
potest qui nil aliud
querit nisi ut placeat si potest
per sui aut proximam superiorem
querit. Neque forte alia re-
quiritur sit nec affectum
deffectum hec efficacius est

eo quod ad nam familiarius accedit
Est quoque viri cure, quemque
actionis sedulo inductionem proce-
dit. Unde est quod sepe marit[us]
amicum amplectitur, ut se riva-
libus suis exponat, plerumque
et sepius invitat ad cenam
matrimonii corruptorem, dum
ut probatur de amatore mira-
rum prudencie magis uxori quam
infidelibus oculis credit, nonne
satis decipitur, quod oculis suis
assertorem feminarum que eos
solo decipit crebrius quam intro-
spicit racius exponit. Pi-
ca siquidem primarius efficaci-
ssima est, et ut dici solet
coniux nocturna, quibus ora-
toribus disertior, et cuiusque operis
faciem quocumque libuerit co-
lore vestit, quo ergo carior
eo suspectior habenda est. Si
dolum dedit coniugem contra-
dicentem respondit, et revocavit
omnes que ..., nec obliti pro-
fecto sunt heredes quod defun-
cti in pollicis et imperpetuum te-
net. Dices quod ad eos pertinet
premisse. Sed quid adulatore
dolosius, aut forte ne obicies
quod non omnibus homini, unde quid
est, sed amicis ne credidisse re-
cor omnium moreris. Dudum iam
decrepitum iam senex corpore
toto quod tremens dolens sibi
exprobratum esse in frigore et
omnibus usu sedum esset, se do-
mina contulit, cum quod vapori gra-
vium cogeret, quod interim eum
moneat hinc vitam querere
medicinam afferentem, medicus
dum putasset ora plus omnium
sic olere velandae potest eius
matrimonii pudiciciam et esse-
re patientiam infirmis que viri
vitiis tanta patientia tulit ut

vbi honesti et virtuosi viri discunt
et affluunt, adulatores habundant
et extollunt, et omnes cum sit carnes
inabiles vincit et debellant

ille infelicitatem corporis non
uxoris fastidio sed maledicto
consensisse inveni. Sit et ergo de
adulatoribus aliquid tale iudico, quod
omnis arbitrio sit olere, omnis
fallaciis et dolis redolent, et
quocumque se vertunt impudenti-
bus naribus sunt impetrant non odorem
sed fetorem. Utinamque ipso eorum causa
agunt et ab hec ipse sit
avelli. Nec modo quod possit
petitoribus obviari. Si verecun-
dia audeant quod adulatoribus ob-
stiterint. Sed quis sapiens et in-
telligens ista, ut ad hec quis
venerit, cum non modo in omni
modo domo aut conventu ceteris
adulatorum sit copia tanta, ut
si quis modestia adversus eos in-
tue audeat, illos defendat unus
intu quod umbone falangis. Cer-
te de dum vir honestus inve-
teris gestu, virtutis insistens offi-
ciis, sitit, sitit, alget, et in-
terpres fortune indignationis iniuri-
as excipit. Virtus adulator pr-
eo iacet ebrius ostro deliciis
ingurgitatus ad culpam vino estu-
at lautioribus cibis distenditur
et pro arbitrio variis artificiis
telis sibi contemperat. Primos
sed recubitus in cenis et conventibus
primos conspicit, sellarium prone-
conclamat. Salutationes excipit
primas, primas summas in medios
profert, in demonstrationibus ho-
nestissime, in deliberationibus uti-
lissime sentit. Laudesque loquitur
sal in ore est, et utinamque agit
iusticiam aut liberalitas est. Age
ergo, et inter istos sapere conde, ille-
to multa adulatorum remittet
magis, et velud te nichi cogent
in sua consilia libertam amplitu-
dine itaque tanti sunt et arti-
ficio, ut ipsos possint et reges
et principes expugnare et inio-
nino maximus opibus prevalet in
armatos et mollitie que robu-
stissima sunt potenter expugnat

De mollibus et quod eos et ad libidinem
uxores exponunt filias 2/

Exposita namque tibi sunt de mollibus
qui sicut ignominiosi sunt ita et
pudore innominabiles. Scelerum
indicit reverentia morum, et vendere
eorum non detecte illorum detrimat(?)
affectum asperitatem [illegible] multa di-
na negat. Sed indignatio vin-
cit istos. Ars est sua uxori-
nam prostituere, alienam violare et
opprimere, nec quod suum sit sua-
tum matrimonii timuerint laxa-
et quinquies adulterium quere prom-
ea dum egreditur sponsa de tha-
lamo quicquid nobis maritus re-
dit, sed lenonem prodiat eam li-
bidinosi exponit, et si species do-
losi matrimonii refulgeat affectu
callida simulatione prostituit. Filia
namque detentor erit si quid
aliud in formula placeat. Diaconi
prohibita interius est exporta, quod
est si emptorem invenerit. Sed licet
inter dolor eos adignatos cruciat
qui tori participes admittit aut
faciunt, consuetudo tamen utilitatis com-
pendio mitigatur vel saltem do-
loris dissimulat cruciatum. Si ve-
res scio arguat si libera deorum
tacite indicia, non est dolor
sic dolor ille, quo corpus suum
quis videt aliena libidine pol-
lui. Cetera namque peccata extra
corpus sunt, sed qui fornicatur
in corpus suum peccat. Hoc nunc
os ex ossibus meis et caro de car-
ne mea, et iam non duo sunt
vir et mulier sed una caro. Sic
utique sine dolore non scinditur
neque sine invidia committatur non
bonum tum sociis regna Veneris
quam Martis, et sic non fidelis
regni sociis, ita nec consor-
te facilis est regni dominatus
quam affectum coniugii alii credi-
dit. Sed nec isti coniuges sunt sed
lenones, hic demum omnia cedunt
exposuisse dantibus cum fidem
fidem. Faciat fides violata

Sed quod filias et uxores quas lex
iura prohibeant tamen quomodoque non
non permittit exponi? Generet aut
prostitui in ipsa patria quam civita-
tes alii Romana novam exer-
centes instituunt, et filios offert
veneri, compressi in oblatione impa-
rata virgines patre compellunt.
In aliis etiam etatis maturitas
expectatur. Et in hiis sufficit a-
ete impeditione voluptatem
posse expleri. Prodit dicere quot
stirpes viri etate protectores
et sensu, fortitudini tantum non
substrahunt. Et tum eos in no-
bilior par non tamen ad dete-
riorem quanta in ipsis est ex inna-
ta malicia prolabuntur, effeminati-
onem et corruptela morum tum
sed nec bysso feminee esse non pos-
sunt. Cum lascivientis divitis
[illegible] libidini nota sua per-
tinget recumbentis per [illegible] Ca-
lamistratis comatulis excipit in-
toctum(?) [illegible] hystrio-
nicum(?) [illegible] ordo(?) tim- pres aulice
phalem quoque principibus appara-
tum, et in aliorum conspectu pedes
et ut plus dicam teneros
manibus thibias tetat [illegible]
tatis cum incessit dominus ut
manus soli subtectas emolliet
ad dantis vestium. Deum licentia
pan(?) [illegible] procedente toto cor-
pore impendito tactu oberrans
pruriginem scalpit qua ferit
et ignes veneris languentes
inflammat. Unde hec ab Horatio
non tam audienda est quam
conspuenda. Prudentius quoque eam in-
[illegible] iners esse ~~[illegible]~~ inserta, nisi eam
apostolus Romanis scribens vir
manifestius expressisset dum quod
femine eorum mutaverunt naturalem
usum in eum qui est contra naturam
et masculi relicto naturali usu
femine exarserunt in desideriis suis
masculi in masculos invicem

De neronis impudicia

Pudor in gratia sapienti et difficile custoditur

Pudicitia invito non potest auferri

turpitudinem operantes, ut darentur in sensum reprobum faciunt que non conveniunt et viros viris [illegible] indignationem dei et omnium peccatorum in se amicos provocantes et hinc quidem in manibus romanorum habet tibi applicari clamabat. Quod impurissimus imperator nero [illegible] iuvenem [illegible] sponsum prenuo et sectis testiculis in mulierem naturam transformare conatus est ab eo [illegible] natus est quod usus formosorum abusio est. Et illud, forme gratia eo magis grata est pudicitia, quo corpore est gracior corruptori. Difficile etenim ab infirmis defensoribus custoditur quod plures appetunt. Illud quod in tanto facilius surripit fraudulentia aut minus prudentie [illegible] violentia extorquet. Sed pulchre tamen prudenterque diffinitum est quod pudicitia auferri non potest nisi mente corrupta quamvis ut magnus asserit augustinus non precedente libidine violenter passi corporis violacio potius dicenda est quam corrupcio. Ubi ergo servari potest pudicitia vel nulla nisi voluntate potest esse corrupta in mentis integritate [illegible] etenim servari pudicitia potest. Nec magnum est integram esse carnem vel mentis tetre corruptionem polluit. At sicut deceptor amans aut violenter abest, ita male a teneriore etate instituunt adolescentes ut [illegible] lascivientibus [illegible] corporis gestu [illegible] quam externi et lenocinio [illegible] meretricibus gesto sollicitent corruptores et [illegible] que in eos iam plurime [illegible] sunt, nullam [illegible] reverenciam vel timorem. Licet in eos gravissime animadvertendum decreverit imperator aut

[illegible] cum [illegible] iubet informam [illegible] [illegible] quod [illegible] ubi sexus perdidit locum [illegible] est quod non proficit scire vel [illegible] mutari in alteram formam vel amor querit et non [illegible] [illegible] insurgere leges, armari iura et gladio ultore et exquisitis penis subdere infames qui sunt vel futuri sunt rei. Sed [illegible] [illegible] pareat quod eis penam irroget capitalem, tum et lege Iulia facientes et consencientes pari pena plectuntur. Propterea quod magno episcopo auctore Ambrosio mediolanensem [illegible] qui consencientibus diffinivit [illegible] qui notum errorem reticent aut corrigere non possunt [illegible] dissimulant. Sed quid de eis odiosum [illegible] sermonem protendimus ut forte eorum condigna exitum [illegible] [illegible] plect[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut non effugiant ignis sulfur [illegible] [illegible] pars calicis eorum, et cum auctoribus suis [illegible] Sodoma [illegible] erunt [illegible] in fetorem et [illegible] sempiternum, quid prodest quod [illegible] eis fuit [illegible] [illegible] aut [illegible] esse temporalem usus aut voluptas quem tantus dolor et tanta [illegible] non absorbeat

De adulatoribus cavendi sunt tamquam hostes decoris et honoris et [illegible] gratam amplectendam et pacienciam custodiendam tam [illegible] [illegible] maiores

[illegible] ut probo [illegible] [illegible] [illegible] ille [illegible] [illegible] credit qui [illegible] in [illegible] quod non [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] imperator magnus
Auguste
[illegible] facta est [illegible] [illegible] folia

Auguste

quid

Quam legem imponat deus principibus

Nota quod princeps non debet equos multiplicare ne subditos gravet [illegible] canes caveat

auguste At ne apud principem utrumque pla-
tinum legibus exonerans audi quam
legem ~~audi quam~~ imponat princi-
pibus rex magnus super omnem terram
terribilis, et qui aufert spiritum prin-
cipum. Cum inquit ingressus fueris
terram quam dominus deus dabit
tibi, et possederis eam, habitaverisque
in illa, et dixeris constituam super
me regem, sicut habent omnes per
circuitum nationes, eum constitues quem
dominus deus tuus elegerit de numero fra-
trum tuorum. Non poteris alterius gentis
hominem regem facere qui non sit frater tuus.
Cumque fuerit constitutus, non multi-
plicabit sibi equos, nec reducet
populum in egyptum equitatus numero sub-
levatus, presertim cum dominus pre-
ceperit vobis amplius ut nequaquam
per eandem viam revertamini. Non
habebit uxores plurimas que alli-
ciant animam eius, neque argenti
et auri immensa pondera. Postquam
sederit in solio regni sui, describet
sibi deuteronomium legis huius in
volumine, accipiens exemplar a sacer-
dotibus levitice tribus, et habebit
secum, legetque illud omnibus diebus
vite sue, ut discat timere dominum
deum suum, et custodire verba et ceri-
monias eius que in lege pre-
cepta sunt. Nec elevetur cor
eius in superbiam super fratres
suos, neque declinet ad partem
dexteram aut sinistram, ut longo
regnet tempore, et filius eius super
Israel. Numquid queso nulla lege
arctatur, quem lex ista constringit?
Hec utique divina est, et impune contemni
non potest. Singula verba eius
sapiant in auribus principum tonitrua
sunt. Taceo de electione et
forma eius que in principe cautionem
exigit. Verumtamen formulam que
ei prescripta est, paulisper
attende. Cum ingressus fuerit consti-
tutus, qui se totum populo suo

religionis cultu et affectu caritatis
prostratus. Non multiplicabit sibi equos,
quorum numerositate sit subditis one-
rosus. Equos autem multiplicare est
plures quam ipsa necessitas exigit,
vane glorie causa vel errore aliorum
congregare. Similiter eum et parum secundum
peripateticorum principem summum legitime
quantitatis diminutionem in singulis rerum
generibus vel excessum fore. Cavebit ne
~~[illegible]~~ canes multiplicet, volucres
ve rapaces aut feroces bestias aut
quelibet portenta, ne plures equos quam
ad utilitatem necessarii sunt, et usui
totius vite ex legitima quantitate prefinitum
est inducit. Nam de histrionibus et mi-
mis, scurris et meretricibus, lenonibus
et huiusmodi prodigiis hominum, quos principem
potius exterminare quam fovere. Non
fuerat in lege mentio facienda, que
generaliter omnes abhominationes istas
non modo a principe aula excludit, sed
eliminat a populo dei. Equorum nomine
totius familie et immensitatem omnium
necessariorum intelligitur usus. Cuius legi-
tima quantitas est, quam aut necessitas
aut utilitas exposcit. Ita tamen quod
utile et honestum concurrant, et quasi
utilitas cedat honestati. Licet
enim peripateticis placuerit, primum
iam esse errorem illorum opinionem qui
utile separant ab honesto, et summam
vitiorum et utilissimum esse honestum
et utile in se utrumque continere. Sicut
referunt historie gentium, cum
indiscrete Dionisius Sicilie tyrannus
tyrannidis tempore suo [illegible]
diebus. Quod tu, inquit, multa mala fecisti
[illegible]
dixit. [illegible] principem non [illegible]
qui officiis, ita omnes sibi vinciat
affectus, ut quasi subditi pro
[illegible] imminentibus periculis opponat
se [illegible] sicut pro capi-
te solent membra exponere, et pel-
lem pro pelle, et cuncta que ha-
bet ponat pro anima sua. Neque
nec reducet populum in egiptum

Nota quod sit equos multiplicare

Nota multorum parere [illegible]

fines

principes errant qui utile separant ab honesto

de Dionisio tyranno

sceptro

principes tales se habeant ut membra se diligant ut pro capite exponere se parent

membra se exponunt pro capite

quo tamen debet plures nec subditos suos corripiat exemplo

Nec tamen Regibus plures uxores habere licet nec [illegible] in lege

equitatis mundo sublevatis. Magna s[-]
quidem diligentia praecavendum est quod
qui in sublimitate consistit, nec
inferiores corrumpat exemplis, et ab ipsis
eorum recta et superbie aut luxurie
viam ad confusionis tenebras re-
ducat. Principis egregius enim est ut se-
cuti superiorum vitam imitentur, quorum
agere et studium populus et conformis
et unusquisque libenter appetit,
in quo aliud erit illustre. Celebre
est illud versificatoris egregii sententia
et viri magni Theodosii exemplum.
In quo iubes si quid censes te-
nendum, primus iussa subi; tunc obser-
vantior equi fit populus nec ferre
negat cum viderit ipsum auctorem
parere sibi; componitur orbis Regis
ad exemplum, nec sic inflectere sensus
humanos edicta valent quam vita
regentis; mobile mutatur semper cum
principe vulgus. Vix singulorum
facultates [illegible] omnium co-
piis [illegible] et loculis principis
quidem sunt, at principis et archa pub-
lica ut cumulo habuit. Nunc
si forte deficiat ad singulorum [illegible]
facultates, ab quibus [illegible]
suis rite est esse contentum, que
si fuerint exhausta quod nunc potest
appetebat fulgorem tunc paupertatis
[illegible] confusionis sive tenebras
erubescat. In et late demum
decreto [illegible] in usu publicorum bo-
norum [illegible] indicta est dum
[illegible] hereditatibus [illegible] et [illegible]
[illegible] fortuna accedit quod
nemini liceat. In principem largitatem esse oportet et ab avaritia declinare

adiciat lex non habebit
uxores plurimas, que alli-
ciant animum eius. Licet
quidem fuit quondam in populo dei, ut
propagandi soboles causa et fidelis
populi dilatandi plures quas sor-
tirent uxores. In christiana lege hunc

eorum procreatione, tunc Sara vsa [?]
partu suo tempore vetula scilicet Abrahe
in viro alieno concessit misterio
et viro suscepto filium Ismahelem.
Jacob quoque sororibus sibi duplicato
coniugio sociatis etiam ancillas
assumit. At qui regibus presidere pre-
ceptoris fato tenet, et a plurima-
rum uxorum amplexibus arcet, et quod
in aliis plebs unius est licitum fieri
in regibus precipue optinet, ut una
unius sit, neque fornicatur ut adul-
terari semper [illegible] licet
cum publice tum nec [illegible] prius im-
plicandi causa aut procreandi
heredis liceat uxoribus ad unius
suo stirpe adulteria aut con-
fornicationes [illegible] prius est
subiecta [illegible]. Nec uxores [illegible]
quisque obiciat quod forte in hoc se-
culo et in multis aliis [illegible]
privilegio, licet facile [illegible] in
et ipse in hac parte delinquunt, sicut
ad affectus [illegible] uxoris [illegible] et
commendo in adulterio [illegible]
nec in illius excusacione labo qui
prophetica et gravis parabola
[illegible] more esse videtur.
Habebis itaque reges cum regibus
delinquentes et nec in penitente
peccantes, et fatearis cum [illegible]
culpam, et satis [illegible] satis
[illegible] redditum ad vitam. Separat
quod sapientiam Salomonis infatuat
inliciendi amor. Deinde nec habebit
argenti et auri inmensa pondera, sed
et ne dum [illegible] argento
sibi et auro thezaurizans fa-
rentes et calumnia compescendo, de
paupertatibus alienis [illegible]
[illegible] et rapinis divicias, et [illegible]
sibi beatitudinem statuat in
calamitate aliorum. Dei copia
Salomon obtinet [illegible] principem
locupletem sed non prohibet
sed avarum. Nam aurum et argen-
tum Salomonis tempore [illegible], non
[illegible] sicut in mensa posita
et que usu excedit [illegible]

Sapienciam Salomonis amor mulierum infatuat.

Princeps non debet esse avarus.

potuerat quam aera in terra defodiens
que varios fient (?) humanis usibus
subtraxisse. Capit Petronius Arbiter
refert fabrum fuisse qui vitrea vasa
fecerat tenacitatis tante ut non
magis quam aurea vel argentea
frangerentur. Cum itaque fialam huiusmo-
di de vitro purissimo et solo ut pu-
tabat dignam Cesare fabricasset,
cum munere suo Cesarem adiens
admissus est. Laudata est species
muneris, commendata manus artificis,
accepta devotio donantis est. Faber
vero ut admiracionem intuencium verteret
in stuporem et sibi plenius graciam
conciliaret imperatoris, petitam de manu
Cesaris fialam recepit, eamque vehe-
mencius proiecit in pavimentum tanto
impetu, ut nec solidissima nec con-
stantissima eris materia maneret illesa.
Cesar autem ad hoc non magis stu-
puit quam expavit. At ille de terra su-
stulit fialam, que quidem non fra-
cta erat sed collisa ac si eris substan-
ciam vitri species induisset. Deinde marcu-
lum de sinu proferens vitrum correxit
aptissime, et tamquam collisum vas
eneum crebris ictibus reparavit. Quo
facto se celum Jovis tenere arbitra-
tus est, eo quod familiaritatem Cesaris
et admiracionem omnium se promeruisse
credebat. Sed secus accidit. Quesivit
namque Cesar an alius sciret hanc
condituram vitrorum, quod cum negaret,
eum decollari precepit, dicens quia
si artificium hoc innotesceret aurum et
argentum vilesceret quasi lutum. Anci-
pitis sit relacio et fidei; metuendum
est, et defectio Cesaris dimisit dispen-
sacionem (?). Ego vero sapienciam hanc nec
prudenciam intellexi (?), devotum potius
artificem male remuneratum arbitror
et nobilis ingenii virum prefectum,
cum ars egregia deleta sit, ut fo-
mes avaricie pabulum mortis conce-
 dens perirent, quam tamen pecunia
perire quam mea superaverit in preci-
o. Sine hoc diligencia frequens (?) custodia (?)
cum sine excessu possit, quo re-
rum precium est utique in precio prima
mit est, dat corpori honores, re-
rum divicias, namque rerum racionem, longe
utilius quam est malicia, inge-
nio et tamen odii a suis rebus plures publice
exterminare studuerunt, ut eam desiccarent
effectum, materie evanesceret. Sic vana-
le est detentum lignum apud Mace-
donios, et in antiqua Grecia, que
nunc pars Italie est. Sanxivit doctrina
Pitagore que consuetudinem sumam
robore et virtute totam induit, ut presuppone-
retur ea que vincit aurum cum argento
vilescat. Quod sit sola virtus in precio
et in illa quidem usu optima
deo vincendi ne commendat. Namque
itaque non carebit nec divicias
sibi prime suspecto honorabit
divina magnitudinem simplicis dote
in precio ac sit ut vilescat. Porro
quidem a sepius ab aliorum opinione
hunt ipsius dignitatem. Namque singulis
aut victualia que in alimento
aut indumento necessariis constat
dictante natura sunt, rebusque tamen
in precio, quibus sensus oblectentur, non
omnibus grata sunt. Quando vero quid
ut sunt, nec me cari fungerent
apud homines omnes, quod opera
debito sunt vera sunt, et
sic ad placitum sunt, ita et ad
placitum evanescunt. Non fuerat
hunc imperatori ne materia questo-
rum deficeret. Sed et ad hoc legitur et
apud alios veraciam frequens
sit qui pecuniam non noverant
suo cuius tante pace fuisset
Salomonis ut vinum tunc
ne aurum et argentum vilesceret
posteris. Quorum namque apud Jonem (?)
videbat velud ex famelicum
et ipse mavia vel aliud quasi
pecuniam esuriebat, viri prespiracio
sapiencie hac ubique rerum tempestate
effugerunt, ut ad exemplum perpetue
sui esse posteros invitaret.

De auro et argento vilescere — publice

Doctrina Pitagore

De auro et argento vilescere (?)

De aliquo est in precio

ſpēcia ee lege cedit expoſitio
ita ht ut diminas graſ ipſi
reputet No hebit q͛o diuinas
graſ nō poſſid ahīnone
ſibi privata cuīt boa ſiſtalia
que publica ꝯſite nec mīud
ad nec ipē ſiuis ſit ſz ſubditoꝶ
Cū p͛ncepꝰ ꝯſ dz hre legem dei
p͛ mēte et oclis et p͛tꝫ ee muli
eris et in lratoꝶ agi conſilijs

oſt quā aut ſedit in
ſolio regni ſui deſcribet
ſibi deutronomiū legis
huiꝰ in volumine / ecce
q͛ p͛nceps no hz ee mīs ſcia
dꝰ / et lz multe p͛uilegijs gau
deat / nec mīuie p͛textu legem
domini p͛mittr̄ ignorare / deſcribet
q͛o deutronomiū legis / ſcꝫ
legem in volume cordis / ut ſit
lex p͛ma quam lra regenit /
ſcd̄a quā cū ea miſticū intellectu
agnoſcit / p͛ma quidē ſcbi po
tuit lapideis tabulis / ſcd̄a no
impmitr̄ niſi in pmcoe intelligētia
mētis / et ecce in volumine deuto
nomij ſcribitr̄ / q͛ ſit apud ſe
ſēnſū legis p͛nceps devolvit /
ꝑ ab oclis eiꝰ lra no recedit
et ſic gradum viſiſtit lre / ut
nequaquam ab intellectu deſtorceat p͛m
tate / lra namqꝫ occidit / ſpūs
viuificat / Et quia ipē p͛nceps huiꝰ
iuriſ et equitatis media interp͛te
tatō iuſtia et quod exſtat / de
ꝑcis mis exar a ſacerdotibus
leuitice tribꝰ / Recte quidē omn̄
legiū inanis eſt conſideratio / nā
diuine legis ymaginē gerat quē
et inutilis eſt conſtitutio p͛ncipis
ſi no eſſet eccleſiaſtice diſci
pline conformis / Videt vaniſſion
no latuit p͛ncipem / qui legibꝰ
ſiuis indixit ne dedignentur
ſacros canones imitari / et no
mō ſacerdotes et et eſcania p͛ti

ſcripſit ſz ad leuiticam tribum intu
d͛ qua p͛ncipem mittit / Sic enim
leuitici ſacerdotes audire di ſunt
ut regibꝰ et aſcendentibꝰ claudigꝫ
omnē viri iniſti chandat audiētia
ſz qui ſunt ſacerdotes leuitice tribꝰ /
Illi utiqꝫ quos ſine avaricie ſti
mulꝰ ſiue ambicioꝭ impulſu ſz
affectionē carnis et ſanguinis ſol
in eccliam introduxit / Non aut lex
lra q͛ mortificat / ſz ſpūs qui in
ſanctitate mentis / et medicina cordis
fidei ſinceritate / et opibꝰ caritꝭ
viuificat / Sic enim umbratilis
lex et gerꝰ omnia figurat / ſa
cerdotes in ſingularitate carnis et
ſanguinis ꝑelegit / ſic pagina
ceſſantibꝰ umbris / veritas pateſcta
eſt / et iuſtitia de celo proſpexit /
quos vite commendat meritū / et bone
opinioꝭ odor / et veritas ſidelium
aut plationū diligens p͛uidentia
in opa miniſterij ſegregavit / ſpūs
applicat ad leuiticā tribum / et legit
tos inſtituit ſacerdotes / Adhuc et
habebit ſecum / leget illud omnibꝰ
diebꝰ vite ſue / Attende quanta
debeat ee diligentia p͛ncipis in le
ge dni cuſtodienda qui eam ſp
hre legē ꝑcipit et revolvere / Cui
ſibi regnū ſcū ſub lege / omnē im
plerit iuſtitiā legis / ei no neceſ
ſitate ſz voluntate ſubiectus / quia
in lege voluntas eiꝰ et in lege
domini meditatus eſt die ac nocte
Bonū ſi illi in hac ꝑte non
credit / mittendum qui no regnū
ſplanum ſz ſideliū amplexus e pau
ꝑtatē / et redditus eſt ſera ſemp
declinatoriū capitis no quē ſimit
in terris / et interrogatus a iudice
regnum ſuum de hoc mundo non
ee confeſſus eſt / Proficiat vel cetū
regum illuſtriū corona in
benedictionem / eſt procedat q͛o de capite

Scā lex qua lra in
genit 2a qua
miſticū intellectu ag
ſcit

Nō regnū
expedie
oppo dm

Israel. David, Ezechias et Iosias
et ceteri, qui in eo sibi regni gloriam
constare credebant, si dei cultores
gloriam esse et subditos divine legis
preceptis fundaverunt. Et ne illorum
remota videantur exempla, et ecce
secunda mundi [illegible] a lege cessavit et re-
rum opera et religionis cultum, et fi-
dei professionem aliquanto [illegible] vide-
mus abstractas, leges nobiles et illas
eadem fidelis sit. Ista tamen ut quondam
illi futurum expectabant nos experi-
mur quemadmodum et venturum imple-
tur abiecte in omnibus fiamus
christiane veritas de terra orta, et
in aspectu celorum revelata. Ne-
quaquam illorum quam aliena ~~[illegible]~~
aut profana contempnerent ecce
Constantinus, Theodosius, Iusti-
nianus et Leo, et alii quamplures
principes, preceptum erat nostre re-
demptionis. In eo namque precipuam
operam dabant, ut sanctissime le-
ges que constringerent vitas omni-
um fierent et tenerent ab omnibus,
nec illarum et quasi resignarent
nisi aut publica utilitate ra-
tionis desponderent compararet
aut mutacionem etatis aut tempo-
ris mutate legittime arbitratus con-
tra articulos. Illorum utique ge-
sta virtutes memorantur sunt.
Tanta quippe sunt tot institutiones
morum deinque vitam viris spe-
ciosis et captivitate quod [illegible]
triumphalem consecrant. Poste-
ris magistre virtutis titulis
erexerunt fideli confessionem predican-
tes in omnibus, quod non magna me-
dicina, sed deus [illegible] facit omnia.
Et quod Constantinus Romana
ecclesia fundata et dotata, ut
tota eius teneat ecclesia, [illegible]
[illegible] insignis est [illegible]

Gesta priorum regum sunt validissima pie
incitamenta [illegible]

nianus et Leo, qui fuerunt, ecce
claret quod toto orbem sanctissimis
legibus emicuerunt, quam multa
templa in ecclesie sacre struxe-
runt. Nam de Theodosio quid Theodosii [illegible]
dicam, quem ipse virtutis [illegible] fue-
rant clarior, et etiam dei ob re-
ligionis et iusticie venerabilem
notam et sacerdotibus pacientissi-
mus et humillime indignantem ro-
mano ut imperatorem venerata est.
Sed ut antistitem, qui leges ro-
borat quia pareret iubet, sanctum
sacerdotem mediolanensem, et ne
sententiam emolliret, supplicavit et pro-
priis applausibus fuisse tenetur
preces a regalibus usque sessio-
nis est preceptis, exemplum ab ecclesia
et penitenciam pro [illegible] est
explere sollempniter. Sed quod cum
tanta sollempnitate subieceret
voluntas utique subiectam iusticie
dei et legi eius universaliter obtempe- [illegible]
ravit, et nisi que recta leviter
servaret. Denique hec contemplan-
tibus quibus silens instituit apud Clau-
dium Claudianus quod ipse in sa-
tiris morum extitit [illegible] agno-
scis. Ceterum cum premisse legis
tua revolvo singula ne videntur
obmissa honesta et quod esse
intelligencie [illegible] recordare secunda
mecum oratorem habebit ingenio
suo secundum legem, providens ne
ad damnationem suam tecum hec
necesse sit habeat cum sepe pote-
ntes etenim potentes tormenta
patientur. Et adiecit leget quod
illud legem [illegible] hec in ma-
teria parum prodest nisi fide- Parum prodest legem hec in materia nisi fideliter custodiatur in omnia
custodiatur in omnia eligenda
quod est omnibus dictis vite sine
exemplis [illegible] constat quam
necessaria sit principibus [illegible]

literarum, qui legem quotidie legere iubeantur. Tamen fieri nunc forte, quod sacerdotes legem quotidie legere iubeantur. Princeps vero quotidie legat, et diebus vitae suae, quia qua die non legerit legem ei non diebus vitae sed mortis est. Quod utique sine difficultate illiteratus non faciet. Unde et in litteris quas regem Romanorum ad Francorum regem transmisisse recolo, quibus hortabatur ut liberos suos disciplinis liberalibus institui procuraret, hoc inter cetera eleganter adiecit, quia rex illiteratus est quasi asinus coronatus. Et si quem forte pro exigentia meritorum contigit esse illiteratum, eum agi litteratorum consiliis ut ei res recte procedat necesse est. Assistunt ergo ei Natan propheta et Sadoch sacerdos, et fideles filii prophetarum, qui eum a lege Domini declinare non patiantur, et quia ipse oculis suis non videt, linguis suis interdum utatur, quam quodam animo hostis litterae legat. Itaque mens principis in lingua sacerdotum, et quaecumque ex corde gerit et in moribus, quam legem Domini prae se ferunt. Nam vita et lingua sacerdotum quasi quidam vitae liber est in facie populorum. Eo forte spectat quod a sacerdotibus leviticae tribus exemplar legis iubetur assumi, quod sacerdotalis commissi auctoritate gubernacula moderantur. Nec eius omnino litterae est qui, et si ipse non legerit, quae leguntur ab aliis fidelibus fideliter audit. Hinc reverentia fit, quod in exemplum preceptum est ut principi fideliter ad

Rex illiteratus est sicut asinus coronatus

Vita et lingua sacerdotum est velut liber in facie populorum

implebit. Cognitionem siquidem omnium sapientiae accessio est. Tholomeus ad cumulum beatitudinis nomine sibi aliquid deesse credidit donec [cantatis] septuaginta interpretibus lex gentilis esset legem Domini a Graecis quaerent. Michael cum resideret an interpretes in cardinales cellulas clausi contulerint an prophetaverint in dubio. Dum esset regem nobilitate magnificentiae sollicitum in Graecorum legem Domini transtulisse. In aliis notibus legisse me memini quod cum Philippus Macedonum rex legerit insignia, in litteralis studium quam belli negotia et victoriarum triumphos liberalitatem inesse [?] effigiem et quaecumque legere quae scripta vel ficta sunt colorant. Unde et hunc ipsum in quo se aliis excellentiorem volebat, quasi bonorum hereditatorum fundamentum ad unicam quam sperabat regni et felicitatis heredem litteris imbui mandavit. Ob hanc causam epistola eius destinata Aristoteli in speciem alloquendi ut sperabat magno visa est et secunda. Philippus Aristoteli salutem dicit. Filium mihi genitum scito, quo equidem diis habeo gratiam non proinde quia natus est, quam pro eo quod eum nasci contigit temporibus vitae tuae. Spero enim fore ut educatus eruditusque a te dignus existat et nobis et rerum istarum susceptione. Romanorum imperatores erant duces qui cum publica regunt illiteratos esse non memini. Et nescio quo contigit quod ex quo in principibus virtus languescit litterarum, armatae quoque militiae infirmata est manus, et principatus quam [?] fere nec umquam sine sapientia non stat at

Sapientia cumulat

de Ptholomeo

de Philippo rege Macedonum

Epistola Aristoteli missa

de scientia litterarum principibus constat armata militia

[illegible]

Respondet qui asserit posse vera et scire (?)

et valeat principium Socrates
appollinis oraculo sapientissimus
iudicatus est, et cum sine addi-
cione. Item illos qui dicti sunt
sapientes in comparacione ceterorum (?)
in opere sapiencie sic vtiles (?)
dominus fore beatas respublicas
asserunt, si eas philosophi regerent aut
rectores earum studerent sapiencie con-
gressi (?), et sic sibi sociatis videtur
contemperanda auctoritas. Per me
inquid sapiencia, Reges regnant
et conditores legum iusta decernunt.
Per me principes imperant et pote-
tes discernunt iusticiam. Ego
diligentes me diligo, et qui
mane vigilant ad me invenient
me. Mecum sunt divicie et glo-
ria, opes superbe et iusticia. Melior
est fructus meus auro et lapide
precioso, et genimina mea argento e-
lecto. In viis iusticie ambulo in
medio semitarum iudicii, ut di-
tem diligentes me, et thesau-
ros illorum repleam. Item meum
est consilium et equitas, mea est
prudencia, mea est fortitudo,
et alibi: accipite disciplinam
et non pecuniam, doctrinam magis
quam aurum eligite. Melior est
enim sapiencia cunctis opibus pre-
ciosissimis, et omne desiderabile
ei non potest comparari. Quam eciam (?)
leges tam (?) sine minimo intu-
itu (?) nederunt (?) faciendi. Unde tamen
quasi deo dono, et omnem prin-
cipem colebant sicut sapienciam.
Ideo quia omnibus prestat ~~…~~ (?)
et philosophi veteres imaginem
sapiencie frontibus omnium templo-
rum pinxerunt, et hec verba scribi de-
bere censuerunt: Usus me genuit,
peperit memoria, sophiam me
vocant Grai, vos (?) sapienciam.
Et bene inde (?): Ego odi homines
stultos et ignavia opera et philo-
sophas sentencias (?). Et quod illi eleganter
ista scripserunt, licet veritatem
ipsam implere non voluerint. Ad
laudem tamen elegancium (?) accedebat
divinam sapienciam omnium que recte
sunt ducem et principem arbi-
trantur, tum et ipsa veraciter
glorificatur, quod in omni gente et populo
a principio principatum tenuit, super-
borum et sublimium colla pro-
pria virtute calcavit. Salomon quoque
sic eam super salutem et omnia
pulcra dilexisse fatetur, et ad
ipsum cum ea omnia bona accessisse.

Quod principes timore dei dotari debet
et timidus esse, et per scripture (?) ...
quod auctoritas principum non minima (?)
et quod preceptorum alia moralia alia mistica (?)

Sequitur ut discat timere
dominum deum suum, et custo-
dire verba eius que in
lege precepta sunt. Tempore legiti-
me observacionis lex ipsa subiun-
git ut discat, inquit. Diligens
namque lector legis debet non
impie ad sensum suum captivam
retorqueat legem, sed mentem
et voluntatem sensui suo accommo-
dat. Et deinde iste quid discat:
utique timere dominum deum suum. Recte
quidem, quia sapiencia parit et
confirmat principatum. Initium sa-
piencie timor domini. Cum ergo
timoris non inicium ergo (?) sensus
ad legittimum principatum numen (?)
aspirat, legittimum ingredi (?), quia
de quibus deum alienatur, dicitur (?)
et in ... scriptum est: Ipsi
regnaverunt et non ex me. Principes
exstiterunt et ego ignoravi. Et
alibi: Tenentes legem instruemini
sapiencia. Timeat ergo dominum prin-
ceps et se ... humiliter (?) ...

Disce non inique legem esse debere (?)

Sapiencia parit principatum et initium eius a timore

Sapiencie imaginem frontibus omnium templorum
apud veteres pingebant et in ea ...
lectat (?)

in quibus admittitur dispensacio portabiliter et humilitas

et presentiam exhibicionis operis [illegible] pre-
stat. Dominus eternus secundum donum est
sicut itaque dominus preceptis dominum co-
gnoscimus simus subditi sed fideles si-
mus. Sed et dominus deus et agno-
scat, tamen non plus timoris ex ma-
iestate, quam amoris ex pietate
exhibendum est. Pater etenim est, et
tamen nulla cautela ipsius faciet in-
to reverentie pro dilectionis affectu. Ergo
inquit Dominus sum, ubi est timor meus.
Si pater, ubi est amor meus. Verba
igitur legis custodienda sunt, et ex-
primo timore, et deinde quadam gra-
tuita scala scilicet procedit caste-
ro dilectio inquam illius custodia
legis est, quia ut sapientia timor
domini. Porro qui timet dominum fa-
ciet bona, et qui continens est
iusticie apprehendat illam et ob-
viabit illi quasi mater honori-
ficata. Sed que tanta diligentia
tanta custodiat utique que pre-
cepta sunt in lege, ut apud prin-
cipem iota unum aut apex legis non
cadat interdum, quia non ille apex
in manibus subditorum exprimitur
aut precepta quod presertim continua ne-
cessitatem apud omnes gentes legit-
tima, et que omnino imprimere sol-
lemus [illegible] in legem, sub lege sub-
iectus omnis lex una constringit,
et non vero alii ne feceris,
et quod tibi vis fieri facias, hec facias
aliis. Procedunt [illegible] dealbato-
rum potentum [illegible] aut si [illegible]
non parum est publice [illegible] prin-
cipem non et lege subiectis et [illegible]
a platea, non [illegible] in me [illegible]
equitate contendo, si quamvis le-
gis [illegible] Regum quem
legis mentibus sublimant si volunt
et audit et lege fatetur. Ego
non [illegible] reliterabilis, si [illegible]
reclamate [illegible] ac lege [illegible]
[illegible] in quo eum inquit qui nec
fallit nec fallitur, mensura mensu-
rate mensurabitur et certe mensura

[illegible] [illegible] in [illegible] qui posuit fiat
et quod mensura confecta bona coa-
gitata et supereffluens reffunditur
in sinus eorum [illegible] dispensacio
legis [illegible] manibus [illegible] sed
[illegible] preceptum aut prohibicionem
habencium libito eorum [illegible]
arbitrio supponenda. In hiis ita.
Dumtaxat que mobilia sunt
enim dispensacio [illegible] admittitur
ita tamen, ut ex dispensacione honesta-
tis aut utilitatis [illegible] legis inte-
gra [illegible]. Nec elevetur inquam
cor eius in superbiam super fra-
tres quia propterea natura est fe-
[illegible] respiciat, eo quod humilitas in-
quam satis [illegible] commendatur princi-
pibus et difficillimum est ut [illegible]
honoris tumorem non pariat in
animo imprudentis. Superbis utique
resistit deus et humilibus dat gratiam.
Proinde [illegible] ne veniat ei
pes superbie, quia in eo ceciderunt
qui operantur iniquitatem expulsi
sunt nec potuerunt stare. Non utique
superbiat super fratres, sed ad fratrem
meminerit. Fratrum omnibus subiecte
[illegible] affectu, et quando presit
humilitatem cum districcione et cari-
tate meditatur principibus, quia sine
istis omnino subsistere non potest
principatus. Humilis [illegible] ret-
[illegible] gradum amat humilita-
tem in moribus diligentissime
teneat. Nam qui ab humilitate
omnibus recedit dignitatis sive fa-
[illegible] timores [illegible] cadit.
Oportet eum [illegible] qui seipsum
qui se humiliat exaltabitur et vi-
ceversa qui se exaltat humiliabitur
ut exprimit Regem Romanorum
novissimum Tarquinium dicunt pro-
pria et ei ab humilitate magis [illegible]
substituunt imperatores. Denique que
superborum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] qui per superbiam [illegible]
[illegible] historia copiosa existet
[illegible] superbia [illegible] in-
dat in contemptum, quia fit ellatus

24 preceptum est [illegible] superbia ut [illegible]
[illegible] cadat [illegible]

Precepta [illegible]

ita et ab eo declinanda est. Ergo
cautum et in iure Romano cautum est, ut quam-
vis patrem in aliquibus filius
precedat, contemptui tamen non paratur.
Mandatum quoque addicitur ne
presides provinciarum in ulteriores
familiaritates admittant provincia-
les. Et quia excusationem contemptus
nascitur dignitatis. Verecundum est enim
publice populi magistratum et aput
se privatae conditionis statum parum
merentem. Exemplum antiquorum
philosophorum documentis firmum acci-
pe: ad philosophum Taurum Athenas
visendi cognoscendique eius gratia
venit Crethe provincie
preses, et pater eius. Sed privatus
Taurus sectatoribus placide assur-
rexit resedit quoque post mutuam sa-
lutationem. Allata est mox una
sella que in promptu erat, et dum
alie promebantur apposita est.
Invitavit ergo Taurus patrem
presidis ut sederet. At ille: Sedeat
hic potius qui populi Romani
magistratus est. Absque preiudicio
inquit Taurus tu interea sede
dum conspicimus querimusque quid conveniat
te ne potius sedere qui pater
es, an filium qui gerit populi
Romani magistratum. Tum pater
assedisset appositoque esset aliud
filio super ea re Taurus verba
que convenirent verum fecit cum
summa deum bonum honorum atque
officiorum pensatione. Eorum verborum
summa hec fere fuit. In publicis
munici- locis aut muneribus patrum iura
pilibus cum filiorum qui magistratum aut
potestatibus sunt collata interqui-
escere paululum et conivere, sed
cum extra rem publicam in dome-
stica re atque vita sedeatur, am-
buletur, in convivio quoque discumbatur
familiari, tunc inter filium magistra-
tum et patrem privatum publicos
honores cessare, naturales et ge-
nuinos exoriri. Hic ergo inquit Taurus

Hoc quod ad me venistis, quod mecum loqui-
mini, de officiis disserimus, privata
actio est. Itaque in hac prius
habeas honoribus prius quibus quo-
que domi vestre te uti priorem decet.
Hec ergo magistratus presidenda
sit arbitror, ut in splendore
publice dignitatis mediocris sint
private conditionis status, ut non
derelinquat publice dignitatem
et dum [illegible] est collatam privati
honoris integritatem servet, ut
alicui non minuat dignitatem,
et sic quisque privata polleat
dignitate ut non fiat iniuria
publice potestati.

Continuat ergo in principe
quod decet in omnibus optime
rerum que sua sunt
curat optime, sed que aliorum
sunt tamen ipius affectu modo quodam
quo caritatis brachiis subie-
ctis ut filios amplexatur mode-
rator fratribus clauditur. Sic enim quo filios diligat
filios diligit quod errores eorum
medicina corrigit, sicut in eas
carnem egrotat et sanguinem,
ut carni spiritus subiciat dicente.
Medicorum utique consuetudo consuetudo medicorum in curando
est, ut morbos graves fomentis
et lenioribus medicinis curare
nequeunt, durioribus adhibitis
igne puta vel ferro urentes
secant usque ulcera graviora,
ubi tamen levium beneficio vel
dissimulata sanitas desperatur.
Sic et potestas cum infidorum
vitia mansueta manu curare
non sufficit, generarum acrio-
ra dolentis carie infundit
vulneribus, et pia crudelitate se-
vit in malos dum bonorum
incolumitas procuratur. Quis enim
sine dolore proprii corporis

membra valent amputari. Quod-
que cum egestatibus aliorum medi-
cina exposita, eam sibi peragit
in vita dextra sinistra namque
non quia principes et exterminatum
membrorum corporis cuius ipse caput
est lege lesus et dolens simulat.

de philippo
fistula

Philippus cum audisset fistulam
querendam bonum pugnatorem
alienatum animo sibi quod et filias
tres inopes viri aleret nec a rege
adiuvaret monitus ab amicis
ut eum caveret [curaret] unde inquit
Philippus si aliquam partem corporis
egram abscidimus nec potius qua-
rarem deinde familiarem secre-
to evocavit fistulam accepta diffi-
cultate necessitatis domestica
eum pecunia sufficienter instruxit
ac meliorem fideliorem quam hunc
quem fuerat antequam credidit esse
sibi. Ut enim ait Imperator

physica

principem sicut medicus
potest esse

ipsum sanare moribus et operibus
et quam medicatoria proponat
complexa et sic vitam gerere
medicorum qui morbos cu-
rant non crudelitate in appo-
plexie sunt ?? in harmus
et dolorem sedant non tan-
tum nec fomentis. Preterea sit

affabilis sit et liberalis
munificus beneficiis

in verbo affabilis munificus
in beneficiis et integre auctoritate
servet in moribus dignitatem
firma namque bonitatis fundamentum
firmo bonus et singularis gra-
tiam amorem fidelissimum et
constantissimum et admonitus
exerceat beneficia et quem
facere solent et possidebant et
modum dignitatis debet reveren-
tia subditorum. Egregio quidem

de Traiano quod omnibus
erat amicus ceteris
??

Traianus gentilium optimus
monarcharum argumentis cum
amicis esset in omnibus nimium et
velle sibi imperatorem quem
esse crederet se talem velle

imperatorem esse privatis, quales
imperatores sibi esse privatus optasset.
Ut et relatu Plinii secundi cum
neto qui fuit inter ceteros medi-
cos prefectos exteriores destinatus
auctoritate contra nece martirum
pretoriorum gladium vibrans dicitur
temperat et forte cum fidelibus
exercens imperium inter successores le-
gibus et esset prudentia ut pre-
cibus consilio et auctoritate eius
ad dolendam sectam hominum
operum publica superstitiosa et
ne illicitos motus tumultus
nec hi ipsique commodo iustitia
hominis qui eum ignorabat sed
culpam eius extremo, quia
alium credebat impulsum et
ad officium infamiam quod per
pietate agebat instructiva
clemens in omnibus austerus in
paucis. quibus pre reipublica stu-
dio ut totius sui imperii tri-
cennio nemo damnatus sit senato-
rum. Nobilium ne verbis liceret
nocerent Plinium in opere
scribit dedignasse liberis enim
a senatu damnatum esse in imperio
ante Traianum. Dicebat enim
insanum esse qui oculos sibi habeat
lippientes eos malit effodere
quam curare. Aiebat et unguibus
si acres sunt resecandos
esse non avellendos. Si enim
citarendum alii quam fidicines
multa diligentia providerunt quo
ob curvantem cordam prestant
vicium, et cum aliis unanime
reddant sanabilis quam dulcissimum
dissidentium consonantia cordis
non rupte sed tensa proportio-
nalis vel remissi, quanta so-
licitudine est principem mo-
derari nec regere iusticie, nec
remissione clementie ut sub-
ditos faciat quasi unanimes
esse in domo infra revolucionem quasi folia

auguste tu vero multum in eo ma-
xime habet prudentia tua quod istos
modo te cum ingenuum reddunt
qui vt te applaudant pro modis
sed sepe et ipsos iniuria faciunt de-
orum salutis minime reuerentia
quos pacifient et te arguunt nisi
pentie dum editionibus me reprehen-
te na te pare numinibus esse persua-
de persimul. Nota superstitionibus in-
terit populus cum mortales deos
pro tu mortalibus persuaderit esse
colendos bene in eo aliquid diuid
sed messe indistrabis si omnes istos
qui diuinitate tue fraudulent aplau-
dent rapi feceris ad tormenta
Quis enim deorum ei parcat a quo
se deceptum esse intelligit. Quis non
verret in eum qui auros Jovis
oculos eruit ab argento gemmis
quoque sibilatis vestem inter ceteras
Quis de martis capite adaman-
tinum lumen impune temerarius
effodit vnguibus. Nempe deos
inuisibiles et immortales tuare-
me et eos fallere pare insidi-
as Junonis tuisse est eo quod ab
his visibilium deorum fabrica sub-
stentatur et regitur et honorem aut
deceptum qui istos exhibet illi re-
mideret. Si sapis tu auguste
in deorum hostes consurgeres et
si non deum quod regnaque eos vel
deorum docebis te esse cultorem pro
deceptores istos estimauis ceteras
tores tuos deorum contemptores
et vtrorumque primas iniuriarum
tetibus ? adulatorum [illegible]
hunt et quod primum rerum [illegible]
status [illegible] quidem vt si quis po-
pularium modestie constitit assenta-
tor et [illegible] non recedit
temperandi hostis [illegible] temptat
aut magis deorum quidem aures
tere sunt et absurdiunt iam
Nam et linguam [illegible] sine
offensione grauissimo non admittunt
In quo quidem a virtute maiorum eius
na degenerauerunt perspicuum est
tum sine patientia aut nullum

aut varum esse opus virtutis viris do-
cuerunt. et cum Crisippo et aristoni a
maledicente se discedens dicitur
dixisse vt tu lingue tue sic ego
mearum aurium dominus sum. Maledi-
tores quidam quidam dicenti maledi-
xit ille tibi non tu inquid sed illi
qui in se quod ille culpat agnoscit
Sed et si tu maledicta curet non
curo quod auditus lingua debet
esse robustior. cum singulis hominibus
lingue sunt singule sed aures bi-
ne. Assignate sunt cuique quo po-
sate me esse superiorem quoniam
superioris proprie vsus est detracto-
rum sibilacionem inferioris inferre.
Warnerum itaque nisi ingente
humanitate honorum compaterer infe-
lici. Item Tiberius tacitus maledictis
in se castello facile inquit est
in me dicere cum nec sum lesurus
Quid xenofon tu inquid cum ad
maledicendum didicisti et ego contra
teste didici maledicta contempnere
Sed et diogenes cum ei minaretur
amicus te amice mei vituperant
Opus inquid sapienciam absque impe-
dimentis ferire [illegible] cum melio-
rem indicat mala lingua
quem carpit. Quid plato cuique
philosophie robur patientia est. Tamen
et Socrates non mea non veget
superiorem posse offendi sed aduersus
omnem fortune roborare virtutis
sue [illegible] Et ne plus
solis patienciam sit planisse [illegible]
das ymperatorum ad eam
publicandam [illegible] conueniunt [illegible]
tia quibus maior allexandro aut
clarior et Anthigonum peda-
gogum eatum fregit abierunt quod
dicentibus [illegible] me iam [illegible]
[illegible] indicat quod in tempore
Regis voluptatem [illegible]
qui et ille pacientissime tulit
[illegible] impacientissimi fuit
et patrem sit virtutis ita virtute
superaret. Sed quoniam eleganter
et vere cophorum Pirata dio-
medes fertur dixisse. Cum n
allexander interrogaret quid ei videtur

d' crisippi pana

alius pana

auditus lingue debet esse robustior

Tiberius patiens

xenofon

diogenes

plato

Socrates

de allexandro

de [illegible] causa pirate fuerit [illegible] allexandro [illegible] et [illegible]

in mare habet inexpertam / ille liber a
constantia. Hinc per ingenio o vor-
bem navium. sed quod ego id uno na-
vigio facto latro vocor / quod tu ma-
gna classe / diceris imperator / qui
solus et captus sis Allexander lat-
ro. sed ad mitem Dionidem sapien-
ter dicens. est Dionides imperator.
Nam quo ad rem non differunt.
quod deterior est qui rapit imperio
quod qui insidiis abiecte deserit
qui manifestius infringit leges
quamvis cum ego furtivo in pro-
gressus. Ego uterque vereor in
contemptus / me fortune iniqui-
tas et rei familiaris angu- (intolerabilis et)
stia et cum explebitis avaricia
furem facit. Si fortuna mansu-
esceret / forte melior fierem. et
tu quo fortunatior nequior es.
Miratus Allexander constantiam hominis
cum recto arguit / experiar
inquit an futurus sis melior
fortunam quam mutabo ut non
sibi amplius sed delinquendi. sed tuis
moribus asscribatur. Eum itaque con-
festim iussit militare ut posset
deinde salvis legibus militare.
Sed ne a solis grecis mutuemur
instructa utitur. Scipio Affrica-
num eius parum pugnatorem dicerent (Scipio)
arguerent / Imperatorem inquit
me mater peperit non bella-
torem. Marius quoque cum eum (Marius)
Theutonus quidam ad pugnam
provocaret / respondit Si
cupidus mortis esset se vitam
laqueo posse finisse. et sapien-
tem non tam pugnare quam vincere
virum querere. Primus Romanorum
imperator Julius Cesar quam pa- (Julius primus imperator)
tientissime multa sustinuit / cum
eum Calvicium ingessisse ferret
et deformatam capillum a fronte
revocaret ad frontem assumpto
munere dictum est ei / Factus est
Cesar te calvum non esse quam
me in exercitu stupido inmatur
esse sed actum esse timidius.
Idem lato clavo usus ad manus

fimbriato utens latum cingebatur.
Ut Silla optimates sepius ammo-
nens diceret ut puerum male
precinctum caverent / preterea marga-
ritarum pulcherrimarum erat quas po-
deribus cum manu conferendo con-
siderabat. Cuius quo certius in rationem
ut faceret senatus auctoritate deter-
minasse ut ei videbatur in ista
opinione sed iudicaverunt marga-
ritas ad hec forte aut aliena
videbuntur et que viri fortis
animo honestius dissimulabit. Vini
et formosi belli. De quo scripta sunt
consulata carmina mea sub de-
divulgatae / ut est illud in quod
in triumpho gallico celebratum Gal-
lias Cesar subegit Nicomedes
Cesarem. Nicomedes non triumphat
qui subegit Cesarem. eo quod Nico-
medes Rex Bithinie Cesarem
ferebat stupro subegisse in ultimam
famulam certe. dum inter cetera ad-
iunxit quod Cesaris magnitudine
senatum Cicero nimis acriter et
cadem increpasset Nam cum ab ho-
spite suo privatim rogaretur
ut prandio suo diutino interesset
expediret. Ait assistente frequen-
tia Rome si nos habebit Pom-
peius difficile est. Sed et in
epistola Crassum violatorem
dictatorum mordacius scripsit
pellem idibus marcii me ini- (advena)
tiasses. Profecto religionum
nil fructus / nec me religione
vinci exercent. sed augusti for-
tune favor. et romani iteri
imperii avunculo Julio longe
parcior extitit. Cum eum Antonius
maternam eius originem despiceres
cum affectu sue et non parum
fecerit dicit hoc videns optime
et eundem sororem traditam affini-
tatis gratia admisit. Eidem ad
usus privatos quedam ferme
decemdecies. loquere inquid
augustum quod placet. quia diligimus
omnibus linguae tacitum nequam

quietem meam et in omnibus
his potentiam meam atque, quam nil
aliud arguit quam in parietum meam.
Et de eiusdem aliis indicebat.

Janus Dol Balcazar

Cum tamen Thiberius quereretur per
epistolam quod nullus de illo prave
loqueretur, ita rescripsit: mi Thiberi
noli nimis indignari quempiam
esse qui de te male loquitur, satis
est nobis si hoc habemus ne quis
nobis facere male possit.
Idem tanta comitate quosdam
se adeuntes corripiebat ut quem-
dam joco corripuit, quod sic ei
libellum porrigere vereretur quasi
elephanto de (?) stipem. Et quando
nero | eos adulatoribus captus esset, ta-
men ab eis ipse absque est. Nam
appellationem dominum ut maledictum
et opprobrium semper abhorruit.
Demumque cum eo descendente par-
tiarum navem desperatum quidam
dixit O thiramne. Et eam noli
eo dicere, observatum etiam est
ut quotiens ingrederetur urbem
ne supplicium de quoquam sumeretur.
Venit quidam Romam de his
affluens cum sua matre. Tur-
dum simillimus in omnibus Cesaris
interrogavit, an mater sua Rome fuisset.
Princeps quidam nec licet ille statim
per fenestram misit militibus portis
angustam noctuam que cesaris
nocte ingrediebatur ipse magis
primum tulit ad Cesarem laudato
imperator mille aureos dari ius-
sit, at ille ausus est dicere malo
malo ~~malo~~ vivat avem qui dimi-
sit. Abiit quod cumque miles non
sine admiratione ultorum Cesari
eo offensus. Veteranus tamen sibi
die dicto periclitanti Cesarem roga-
vit in publico ut adesset. Ille
competentissimum advocatum quem de-
legerat sine mora dedit commenda-
vit quod ei litigatorem. Veteranus
autem exclamat voce magna:

At non ego Cesar periclitante
te bello Actiaco vicarium quesivi
et pro te ipso pugnavi. Detexit quod
impressas cicatrices erubuit quod Ce-
sar venit quod in advocationem ne
quereret non superbus tamen sed et
ingratus videri. Venerat in urbem
adolescens simillimus Cesari prodi-
tus quod ad Cesarem introgavit
Augustum. Dic michi adolescens
fuit umquam mater tua Rome.
Negavit ille, nec contentus adiecit
sed pater meus sepe. Joca itaque
aspersit urbana notavit omnem
et familiaritatem imperatoris co-
gnovit Augustum in Pollionem
scripsisse Fescenninos. At ego mihi
taceo. Non est leve in eum
scribere qui potest proscribere. Se-
cut non facile recipiebat in amicitiam
ita nec facile admittebat ad
amicitiam, et quos simul admiserat
constantissime retinebat. Eum inspera-
ta dedecora a quoquam probrose ob-
iectum est quod ad operam avunculi
stupro meruerit, quod eum Julius
admisisse, atque dictum est non
sine rumore (?) pudiciciae
aliquas quoque eius vitam obiecit
quod solitus erat crura ardenti fa-
ce subvertere quo mollior surgeret
pilus. Et eo tempore consensit ut
in primo hoc dixisse me memini
videns ne inquit plebegium quendam
inedi urbem digito temperat
et tum manu obtorquens breviter | navis
cinitatis magni imperii dicet
sibi talia mutuis gratia dimittens
ostendens et vidit Thiberius
quod tum in multis legatis fuisse inl-
pabilis tamen adversus quam sibi
fuit at patiens fuit dicens
lingua in civitate libera linguas
esse liberas et mentes, hominum oppu-
tebat. Et ut ad priores sistam
dominum vocem sciebat sane preciosos
fuit in quo sit habuisse fortuna
bratior (?) Numa non de mundo
quod Dream fuit habebat et

de Thiberio et ejus patre

de domino

ob fenera et tot pluribus esset eo
quod una duntaxat loquebatur que
chimigmitate adepte quarum con-
tecepat procedebant Chimigmitas
eius scilicet deserbitur supra talentum
plebi. Vespesianus quorumque de quo
in hoc sedo. Sed Neroposmodum de-
sentio deserbetur ferinis mentorum
ac infirmorum contumelia patienter
tulit, adeo ut Senebrincelo protta-
nate in imperium eius vulpem pilum
commutare non animum, eo quod nature
cupidissimus esset petenti ne avariciam
minuet passus erat, respondisse di-
citur huius hominibus deberi risum
nobis correctionem sed penam crimosis. Titus
de filio eius Tito quod dicitur qui patris
avariciam tanta liberalitate purgavit
ut amor et delicie humani generis
ab omnibus diceretur constantissime
ut in primo libro dixisse tenens in
manibus ne quemquam postulandi gratiam
ad se accedentem sine re vel spe quo-
cumque non dimitteret. Unde inter-
gantibus domesticis cur plura polli-
ceretur quam prestare posset. Respondit
non oportere quemquam a sermone
principis tristem recedere. Idem quoque
recordatus super cenam quod nil tota die
cuiquam prestitisset dolens et gemens
dixit O amici hunc diem perdidi
quem in vita offenderit a Heroso-
limorum reversus excidio non dum
legitur et forte illum iudicem innocen-
tie et crucifixi redditorem elegit dominus
qui ipsum exercatus medium contra
non modo innocentem sed et religio-
se deprimet et deleret. Nacta etiam
horam qua moriendum erat cir-
cumspectione ... suspexisse dicitur
celum vultum quod conquestus est eripi
sibi vitam immerenti. Neque enim
extare ullum factum suum quod
sibi penitendum esset excepto uno
duntaxat id quale fuit neque ipse
tunc prodidit neque hunc cuiquam
notum fuit. Quid de parentibus lo-
quar tantum cuius tanta benignitas
erat ut sine iniuria dum a cun-
ctis abstineret vix crederet quis-
quam posse inoneri. Tante signum

civilitatis et humanitatis fuit in
imperio ut omnibus prodesse nullumque
primo studuerit convictos quondam
qui se diminisset Nerso Sed et postremum
familiam ad ... Et domicianus
quo gravissimus tyrannus extitit
post Neronem huiusmodi alios plerumque
indulsit omnibus, licet in eos quibus
quodque infamiet. Homo quidem
vespere inanis inutilis et qui nichil
aliud habebat in se nisi nomen
imperii et in regnanda inertis et
inercia corporis sub pretexto principis
vellet quotidie sibi sarcina horarum
spacium vendicabat. Nec quemquam
inter fere consocerat nisi captas
muscas et eas stilo acuto configere
ut cuidam interroganti ne quis
intesset cum Cesare non absurde
sibi responsum sit a Methello ne
musca quidem quod licet impiissimo
principi innotuerit dissimulare
maluit quam punire. Et cur pariter
ex ... precano cum omnibus loqueretur
nil firmum esse et stabile quod levi
flatu aura quatiatur. Et vix unum
forte credat quem vox monet
impulsu et ei quiete excutit
et ventum opage dirupta ipius
ame sanguine elicit. Nam in pu-
blico hic statutum est ne pro viis
suolis quisquam senectute penarum
invocat. Ait enim Imperator dominorum
Theodosii, archadii et onorii sta-
tuta confirmans Si quis modeste
nescius et pudoris ignarus, improbo
petulanti quoque maledicto nomina
nostra crediderit lacescenda, ac
temulentia turbulentus obtrectator
horum fuit, eum pene nolumus sub
iugari neque durum aliquid neque aspe-
rum sustinere quem si id ex levitate
processit contempnendum, si ab insa-
nia miseratione dignissimum, si ex
iniuria remittendum. Unde
integris omnibus hoc ad nostram sciam
referatur ut ex personis hominum dicta
pensemus et utrum pretermitti an
exerceri debeant censeamus. Ex libro

vespesianus

de Tito de quo infra notabilia conferuntur

de eius parcia

Probat curia non debet grue placiti

Amator virtutis non movetur dictis hominum

contingit dictis hominum non moveri eo quod aut virtutis amator est, aut iuris constitutioni obtemperans est. Unde vafer vicium ridenti Flaccus ~~precordia ludit~~ Tangit et admissus circum precordia ludit. Familiare siquidem sapienti est ut magis placeat Augustino potius a quolibet reprehendi quam sive ab errante sive ab adulante laudari. Nullus enim reprehensor formidandus est amatori virtutis. Etenim aut iniuste reprehensus est aut merito. Si inimicus insultat ferendus est; amicus autem si errat docendus, si docet ~~audiendus~~ audiendus. Laudator vero et errans confirmat errorem et adulans illiciat in errorem. Ait propheta rex fidelis electus in beneplacito domini, relinquens si sapiet regibus et principibus iusticie humilitatis exemplum et formam: Corripiet me iustus in misericordia et increpabit me, oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. Casonat et chedus falsus honor iuvat aut mendax infamia terret quem nisi mendosum et medicandum.

Requiritur et dumtaxat licet adulari quem licet occidere et quod tirannus publicus hostis est

Exinde enim debetur hoc oleum peccatoris quod replevit pambulis regum fidelium, et ad quod emendum in fatuitate sua extinctis lampadibus mittit evangelicus sermo. Ei utique qui in sordibus est et iusto dei iudicio sordescat amplius. Et vulgi opinione potius splendere appetit quam caritatis operi quod eius fuerit incendio. Verum et in secularibus litteris cautum est quod aliter cum amico aliter cum tiranno vivendum est. Amico utique adulari non licet. Sed aures tiranni mulcere licitum est. Ei namque licet adulari quem licet occidere. Porro tirannum occidere non modo licitum est sed equum et iustum est.

Qui enim gladium accipit gladio dignus est interire. Sed accipere intelligitur qui eum propria temeritate usurpat, non qui utendi eo a domino accipit potestatem. Legibus servit et iusticie et iuris famulus est. Qui vero eum usurpat iura deprimit et voluntati sue leges summittit. In eum ergo merito armantur iura qui leges exarmat. Et publica potestas in eum sevit qui evacuare nititur publicam manum. Et cum multa sint crimina maiestatis, nullum gravius est eo quod adversus ipsum corpus iusticie exercetur. Tirannus ergo non modo publicum crimen sed si fieri posset plusquam publicum. Si enim crimen maiestatis omnes persecutores admittit, quanto magis illud quod leges premit, que ipsis debent imperatoribus imperare. Certe hostem publicum nemo ulciscitur, et quisquis eum non persequitur in seipsum et in totum rei publice mundane corpus delinquit.

Explicit liber tercius Iohannis Pollicrati. Incipit tabula libri quarti

De differentia principis et tiranni, et quid sit princeps. Primum

Quid lex, et quod princeps licet sit legis nexibus absolutus, legis tamen servus est et equitatis, gerit personam publicam et innocenter sanguinem fundit. Secundum

Quod princeps minister est sacerdotum et inferior eis, et quid sit ministerium principatus fideliter gerere. Tertium

Quod divine legis auctoritate constat principem legi iusticie esse subiectum. Quartum

Quod principem castum esse oportet et avariciam declinare. Quintum

Quod secundum legem dei litteras principem pre oculis semper, et prius esse in libris, et ~~litteratorum~~ litteratorum agere consiliis. Sextum

Quod timorem dei docere debet et humilem esse, et sit contra humilitatem quod auctoritas publica non minuatur, et quod preceptorum alia mobilia alia immobilia. Septimum

De moderatione iusticie et clementie principis que sunt in eo ad utilitatem

Qui gladium accepit accipe

quod qui iura armat

Inter crimina lese maiestatis nullum gravius est eo

Tirannum occidere non modo licitum sed etiam equum est occidere

rei publice compescat. Octavum, quod sit declinandum ad dexteram vel ad sinistram, quod princeps prohibetur. Nonum, quod utilitatis declinationis iustitie principes consignantur. Decimum, quod non est alia mercedes principum. Undecimum, de quibus causis transferantur principatus et regna. Incipit de differentia tiranni et principis et quid sit princeps.

Grata quidem res est professio veritatis, et que in tenebris errorum tenebrosis aut mythicis a profitentibus frequentissime vitatur. Quid enim verius sit, quam quod recte condemnat vero in contemptus? Notitia autem verum eo quod magis non diligit contemptores iustitie amicos exacerbat, in pena delinquentis. Est ergo primus philosophandi gradus, verum genera proprietates et distincte, ut quid in singulis verum sit prudenter agnoscat. Secundus, ut quisque illud veritatis quod sibi illuxerit fideliter assequatur. Hec autem philosophorum strata sibi posita est, qui de regno vanitatis proclamat in libertatem, qua liberi fiunt quos veritas liberavit, et spiritum suum liberos colla iugo iniquitatis et ministerio subduxerunt. Ubi enim spiritus Dei, ibi libertas, metus quoque servilis vitiis quoque consentiens exterminatur. Porro spiritus Domini est qui loquitur veritatem in constantia principum et equitatem. Nec erubescit et pauperes spiritu regibus anteponit aut equat, et quos sibi fecerit coheredes. Docet sive vel loqui et facere veritatem; qui vero veritatem non vult audire aut loqui, a spiritu veritatis alienus est. Sed hec actenus, nunc in quo tirannus distat a principe audiamus.

Incipit de differentia principis et tiranni et quid sit princeps

Est ergo tiranni et principis differentia sola vel maxima hec, quod hic legi obtemperat et eius arbitrio populum regit, cuius se credit ministrum, et in rei publice muneribus exercendis et oneribus

De differentia principis et tiranni. Sicut capiti membra sic principi debent subici universa et sibi omni vigiliore imminet

sustinendis legis beneficio sibi primum vindicat locum, sic in eo preferetur ceteris, quod cum singuli teneantur ad singula, principi vero onera imminent universa. Unde merito in eum omnium subditorum potestas confertur, ut in utilitate singulorum et omnium exquirenda et facienda sibi ipse sufficiat, et humane rei publice status optime disponatur, dum sunt alter alterius membra. In quo quidem optimam vivendi ducem sequimur naturam, que microcosmi sui, id est mundi minoris, hominis scilicet, sensus universos in capite collocavit, et ei sic universa membra subiecit, ut omnia moveantur dum sani capitis sequuntur arbitrium. Tot ergo et tantis privilegiis apex principalis extollitur et splendescit, quot et quanta sibi ipse necessaria credidit. Recte quidem, et populo nil utilius, quandoquidem ut principis necessitas expleatur, cum utique voluntas eius non nisi iustitie adversa. Est ergo, ut eum diffiniunt plerique, princeps potestas publica et in terris quedam divine maiestatis imago. Procul dubio magnum quid divine virtutis declaratur inesse principibus, dum homines nutibus eorum colla submittunt, et securi plerumque feriendas prebent cervices, et impulsu divino quisque timet quibus ipse timor est. Quod non fieri posse non arbitror nisi nutu faciente divino. Omnis enim potestas a Domino Deo est, et cum illo fuit semper et est ante evum ordinate non potestate. Quod igitur princeps potest adeo a Deo est ut potestas a Deo non recedat, sed ea utitur per suppositam manum in omnibus doctrinam faciens clementie aut iustitie. Qui ergo resistit potestati, Dei ordinationi resistit, penes quem est auctoritas conferendi eam, et cum vult auferendi vel minuendi eam. Neque enim potentis est, cum vult sevire in subditos, sed divine dispensationis pro beneplacito suo punire vel exercere subiectos. Unde et in persecutione

pro philosophandi gradus 2da

de metu simili

de spiritu servo

de spiritu principis

De Athila et episcopo quodam, et quod potestas est veneranda, et quod princeps se profitetur legibus alligatum

operationum. Athila interrogatus a religioso cuiusdam civitatis episcopo quis esset, respondit: Ego sum Athila flagellum dei. Cumque in eo, ut scribitur, divinam maiestatem episcopus veneraretur: Bene, inquit, venerit minister dei; et illud: Benedictus qui venit in nomine domini ingeminans, reseratis ecclesie foribus persecutorem admisit, per quem et assecutus est martirii palmam. Flagella enim domini excludere non audebat, sciens quod dilectus filius flagellatur, et nec ipsius flagelli potestatem esse nisi a deo. Si itaque adeo venerabilis est bonis potestas etiam in plaga electorum, quis eam non veneretur que a deo instituta est ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum, et legibus devotione promptissima famulante. Digna siquidem vox est, ut ait imperator, maiestati regnantis se velle vinculum legibus profiteri, cum tamen legibus non arceatur, ut in ff. l. digna. De iuris auctoritate principis pendet auctoritas, et revera maius imperio est submittere legibus principatum, ut nil sibi princeps licere opinetur quod a iustitie discordet equitate.

maius

Quid sit lex, et quod princeps licet sit legis nexibus absolutus tamen servus est

Et in eo sibi principes detrahi arbitrentur, nisi iustitie sue statuta preferenda crediderint iustitie dei, cuius iustitia iustitia in eternum est, et lex eius equitas. Porro equitas, ut iurisperiti asserunt, rerum convenientia est, que cuncta coequiparat ratione, et imparibus rebus paria iura desiderat, et omnes equabilis, tribuens unicuique quod suum est. Lex vero eius interpres est, utpote cui equitatis et iustitie voluntas innotuit. Unde et eam omnium rerum divinarum et humanarum compotem esse Crisippus asseruit, ideo quod prestet omnibus tam bonis quam malis, et tam rerum quam hominum principem et ducem etc. Cui Papinianus vir

capat

Quid sit equitas, et quod lex sit eius interpres

quidam iuris expertissimus, et Demostenes orator prepotens videntur suffragari, et omnem hominem summittere obedientie, eo quod lex omnis inventio quidem est, et donum dei, dogma sapientum, correctio voluntatum et excessuum, civitatis compositio, et totius criminis fuga, secundum quam decet vivere omnes qui in politice rei universitate versantur. Omnes itaque necessitate legis servande tenentur astricti, nisi forte quis sit cui iniquitatis licentia videatur indulta. Princeps tamen legis nexibus dicitur absolutus, non quia ei iniqua liceant, sed quia is esse debet qui non timore pene sed amore iustitie equitatem colat, reipublice procuret utilitatem, et in omnibus aliorum commoda private preferat voluntati. Sed quis in negotiis publicis loquetur de principis voluntate, cum in eis nil sibi velle liceat nisi quod lex aut equitas persuadet, aut ratio communis utilitatis inducit. Eius namque voluntas in his vim debet habere iudicii, et rectissime quod ei placet in talibus legis habet vigorem, eo quod ab equitatis mente eius sententia non discordat. De vultu tuo iudicium meum prodeat, oculi tui videant equitatem. Iudex etenim incorruptus est cuius sententia ex contemplatione assidua imago est equitatis. Publice ergo utilitatis minister et equitatis servus est princeps, et in eo personam publicam gerit, quod omnium iniurias et damna, sed et crimina omnia equitate media punit. Virga quoque eius et baculus, adhibita moderatione gratie, omnium et errores ad viam reducit equitatis, ut merito potestati spiritus congratuletur dicens: Virga tua et baculus tuus ipsa me consolata sunt. Sed et clipeum eius forte quidem, et qui malignantium iacula pro innocentibus potenter excipit. Officium quoque eius illis qui minimum possunt plurimum prodest.

quid sit lex patet [illegible]

omnes legi subiacent preter principem

Nota quod princeps legi non est subiectus, et quod aliorum commoda private preferat utilitati

vide quid liceat principi

de iudice incorrupto

princeps est minister publice utilitatis et equitatis et quare personam publicam notatur gerere

sapienter

De Constantino qualiter se habuit ad sacerdotes

et illis qui pro nocentium desiderant plurimum adversari. Non ergo sine causa gladium portat, quo innocenter sanguinem fundit, ut tamen vir sanguinum non sit, et homines frequenter occidat, ut non incurrat nomen homicidii vel reatum. Si enim magno credit Augustino, David vir sanguinum dictus est, non pro bellis sed pro Uria, et Samuel nusquam vir sanguinum aut homicida scribitur, licet Agag pinguissimum regem Amalech interfecerit. Sacer quidem gladius columbe est, que sine felle rixatur, sine iracundia ferit. Et cum dimicat nullam omnino concipit amaritudinem. Nam sicut lex culpas persequitur sine odio personarum, ita et princeps delinquentes rectissime punit, non aliquo iracundie motu, sed mansuete legis arbitrio. Nam et si suos princeps videatur habere lictores, ipse aut solus aut pene solus credendus est lictor, cui ferire licitum est per suppositam manum. Si enim ad Stoicos attendamus, qui causas nominum diligentius investigant, lictor dicitur quasi legis ictor, eo quod ad eius spectat officium ferire quem lex iudicat feriendum. Unde et antiquitus officialibus quorum manu iudex nocentes adpunit, cum eo gladio innuerit optemperandum legis arbitrio diceba[n]tur vel legem implere ut ira [illegible] nequam mitigaret vel mansuetudo vero.

Quod princeps minister est sacerdotum et inferior eis et quid sit ministerium principatus fideliter agere

Hunc ergo gladium de manu Ecclesie accipit princeps, cum ipsa tamen gladium sanguinis omnino non habeat. Habet tamen et istum, sed eo utitur per principis manum, cui coercendorum corporum contulit potestatem, spiritualium sibi in pontificibus auctoritate reservata est. Est ergo princeps sacerdotii quidem minister, et qui sacrorum officiorum illam partem exercet, que sacerdotii manibus videtur indigna. Sacrorum namque legum omne officium religiosum et pium est, illud tamen inferius est quod in penis criminum exercetur et quandam carnificii representare videtur imaginem. Unde et Constantinus Romanorum fidelissimus imperator, cum sacerdotum concilium Niceam convocasset, nec primum locum tenere ausus est, nec se presbiterorum immiscere consessibus, sed postrema occupavit. Sententias vero quas ab eis approbatas audivit, ita veneratus est, atque eas de divine maiestatis sensisset emanasse iudicio. Eos et libellos inscriptionum quos adinvicem conceptos sacerdotum crimina continentes imperatori porrexerant, suscepit pariter clausos, eos reposuit in sinu proprio. Quos autem cum ad caritatem et concordiam revocasset, dixit sibi tamquam homini, qui iudicio subiaceat, sacerdotum illicitum esse causas examinare, qui non possint nisi a solo Deo iudicari. Libros quos receperat non inspectos dedit incendio. Patrum vicia timens et crimina publicare, et cham reprobi filii maledictionem incurrere, qui patris verenda non texit. Unde et in scriptis Nicolai Romani Pontificis se dixisse narratur, vere si propriis oculis vidisset sacerdotem Dei aut aliquem eorum qui monastico habitu circumamicti sunt peccantem, clamidem suam explicaret et cooperiret eum, ne ab aliquo videretur. Sed et Theodosius magnus imperator ob meritam non tamen coherceri a sacerdote Mediolanensi a regalium usu

merita

De Theodosio

David quare sit dictus vir sanguinum

Uria

Gladius quare est principis in iudicando

lictor unde dicatur

Unde princeps portat gladium

nisi sp

ho

Samuel deposuit Saul regem.
De reverentia quae debetur principi si fideliter gessit in officio, quantum a capite se habet gerit ostenditur

et in singulis ministerium suspensus
est, et indicta sibi penitentia
commendat. Patet et solemniter
egit. Professio, ut doctorum generalis
testimonio, utitur maior est qui
benedicit, quam qui benedicitur, et
penes quem est conferendae dignitatis
auctoritas, eum cui dignitas ipsa
confertur honoris et privilegio an-
tecedit. Porro de eius iure eius
est nolle cuius est velle, et eius
est auferre qui de iure conferre
potest. Samuel in Saulem
ex causa inobedientiae depositionis
sententiam tulit, et ei in regni api-
cem humilem filium Ysai subro-
gavit. Si vero constitutus princeps
susceptum ministerium fideliter gesserit,
tantus honor ei exhibendus est
et reverentia tanta, quantum caput
omnibus membris corporis excellit.
Gerat autem fideliter ministerium, cum
sue conditionis memor universitatis
subiectorum se personam gerere recordatur,
et se non sibi sed vitam suam
aliis debere cognoscit, et eam illis
ordinata caritate distribuit. Totum
ergo se deo debet, plurimum patri-
ae, multum parentibus et proximis,
exteris minimum, non nihil tamen.
Sapientibus ergo et insipientibus
debitor est, pusillis et maioribus,
quae quidem in specie communis est
omnium prelatorum, et eorum qui
spiritualium curam gerunt, et qui
secularem iurisdictionem exercent.
Unde et Melchisedech, quem primum
regem scriptura introducit, et
sacerdotem, ut ad presens ministerium
taceatur quo prefiguratur christus qui
in celis sine matre et in terris
sine patre natus est. Ille nec pa-
trem nec matrem legitur
habuisse, non quod utroque caruerit, sed quia
regnum et sacerdotium de iure non
pariunt caro et sanguis, cum
in alterutro creando parentum re-

citra virtutis merita spiritualis non
debeat, sed salubria subiectorum
fidelium vota, et cum alterutrius
oblivionis apertum quemque ostendit
oblivisci debet affectus carnis
et id solum agere quod subiectorum
saluti expediat. Subditis itaque
pater sit et maritus, aut si te-
neriorem novit affectum materni-
tatis, amari magis studeat quam
timeri, et se talem illis exhi-
beat ut vitam eius ex devotione
preferant suae, et incolumitatem
illius quandam publicam reputent
vitam, et ei tunc omnia recte
procedent, et paucorum stipatus
obsequiis prevalebit si opus
est adversus innumerabiles. Fortis etenim
est ut mors dilectio, et cuneus
quem funiculi amoris constringunt
non facile rumpitur. Dorienses
cum Atheniensibus pugnaturi
de eventu pugnae oracula consu-
luerunt, responsum est superiores fore
si regem Atheniensium non occidissent.
Cum ventum esset in bellum
militibus circa omnia regis custo-
dia precipitur. Atheniensibus eo tempore
rex Codrus erat, qui responso dei
et preceptis hostium cognitis, ca-
stra hostium ingreditur mutato
regis habitu, sarmenta collo gerens.
Ibi turba obsistentium a milite quem
falce percusserat interficitur. Cognito
regis corpore Dorienses sine
prelio discedunt, atque ita Athenienses
virtute ducis pro salute patriae
morti se offerentis bello liberantur.
Item Ligurgus in regno suo de-
creta constituens, populum in obsequia
principum, principes ad iustitiam
imperiorum formavit. Auri argenti-
que usum et omnium scelerum materiam
sustulit. Senatui custodiam
legum, populo sublegendi senatum

Qualem se debet subiectis exhibere prelatus

tamen paucis quos amat potest vincere princeps innumerabiles

de Codro rege

sarmenta

falce

de Ligurgo et eius legibus

Melchisedech primus rex et sacerdos quando sine patre et matre legitur

alias senectutem

pietatem dedit / statuit virginem
sine dote nubere / et uxores non
eligerent sed pecunias // maximum
honorem pro gradu etatis senibus esse
voluit // ita ut nec senes ipsi
sed locum honoratiorum senatus
haberent. Dum ut eternitatem
suis legibus daret / iure iurando
obligat cives / nil eos de eis
legibus mutaturos donec rever-
teret / profisciscitur autem Cretam

// Cilicia

ibi perpetuum exilium egit / abiens quoque
moriens ossa sua in mare
misit / ne relatis ossibus Lace-
demonii solutos se religione iuris-
iurandi in dissolvendis legibus
arbitrarentur / hiis quidem Christus
eo liberius utar / quo apposto-
lus Paulus eisdem usus dominus
ad Athenienses predicator nobis
studuit predicator egregius
Christum vero et hunc Christum sic
inclitus eorum ingerere, ut Pigmalio-
nem tirannum / liberacionem nostram
ex gentilium prohibuisse docet
sed et ista perstrinxit ferro
non solo nisi in sanguine
nostrorum et eorum qui populi
gererent magistratus. Porro
ad liberacionem omnium sed iudeorum
et gentium nemo sufficiens
poterat inveniri, nisi ille cui
hereditatem gentes date sunt
et possessio est cui terra posses-
sio omnis / hunc autem aliud esse
non posse quam filium omnipotentis
dei asserunt, tum prophete dei
gentes et linguas omnes nemo
ei subiecerit / dum ergo sic eius
regno nova predicacio consurgeret, ut
gentium paulatim evanuit
stulticia sensim ad dei unius
dei sapienciam, et ipsius celestis
divine maiestatis solium unum
sed et linguarum predicacio
erexit / et ne veterum curam

Sola potuit Christus plurimos iudeos ac gentiles

geri sub tenebris insinuitate vide-
ret, a scandalo iudeorum gentium
que stulticia, opera [illegible], quia
tale ferme testimonio roborantur
exposuit. Cum apud omnes con-
staret quod ea non posset facere
nisi deus. Sed quia multa [illegible]
preter nobis forma [illegible]
ipsam [illegible] forma, quod [illegible]
illius maiora faciebat dum
ad umbram [illegible] a quacumque infir-
mitate sanabantur [illegible]
multa astucia [illegible]
animus omnium quod [illegible]
clas resurgens mortem [illegible]-
bat. Duos duces Romanorum
se pro suis exercitibus devovisse

de Julio Cesare

perhibent. Est Julius quoque Ce-
sar dux magnus, qui non labo-
ravit ut militibus carus sit, mi-
litem nostrum armare nostri
humanitatem ducem in exercitum
adversus hostes etc. / ideo magis
dixit Militibus iste [illegible]
[illegible] dicebat non quod par-
ticipatum sed dure labor vide-
batur militibus minor. Iusticia vo-

voluptas vitanda

luptas corporis eodem auctore
vitanda est, aiebat enim in
bello corpora hominum gladiis
in pace voluptatibus vulnerari.

nota

Comparat eum gentium [illegible] pecca-
tor voluptatem nullo modo tam
facile superari quam fuga,
eo quod ipsum quem gentes domi-
navit nimis rebus modant
inter impedita.

Sequitur quod divine legis auctoritate
constat principem legi iusticie
et subici

Et quod ad emendacionem
gencium ista describuntur
que sub prima secta
regum [illegible] ut adfe-
renda legibus quod Christus vigerem
at ne ipsum principem [illegible] vim
sollemnem transactam facta est / ac ne
ipsum [illegible]

Sexta

Exemplum de remissione cordarum

Princeps sit piger ad penas ad premia velox

esse in domo et quasi discordancium misterium pacis et caritatis corporibus unica faciat consertum et maxima armonia. Hoc autem certum est quia turpius est cordas rumpi intensione quam frenandi remissione. Namque intensio artifex pia qualis sit et debitum sonum reddit iterum sed que semel rupta est nullo artificio reparatur. Profecto si sonus exigitur quem non habent frustra tenduntur et sepe citius rumpuntur ad nullum quam ad eum qui nimis exigit. Ait Ethicus esse piger ad penas princeps ad premia velox. Quique dolet quociens cogitur esse ferox. Alterum namque iusticie alterum pietatis est. Hec a deo principi necessaria sunt ut quemadmodum sine illis non modo principatus sed quelibet ingratus vendicatur frustra scriptum videtur sed et aliorum in se provocat visum contemptum et odium. Concordia inquit et veritas non te deserat. Circumda eas gutturi tuo et scribe eas in tabulis cordis tui et invenies graciam et disciplinam bonam coram deo et hominibus. Gracia namque debetur misericordie iusticie disciplina. Utique gracia et amor subiectorum quia dominacionis gracia optimum instrumentum est omnium gerendorum sed et amor sine disciplina non proficit, quia cessante iusticie stimulo, sepius se in illicita resolvunt. Meditatur ille regis sapientiam et de ea sic iusticiam operatur quod lex clemencie sit in lingua eius, et sic clemencia temperat rigorem iusticie quod lingua eius moderatur loquentis. Officio namque eius iusticia in iudicium venit. Ea quidem mente ut vacare non liceat quin rigor sibi collato destituat honore

Amor absque disciplina non proficit

honor eciam regis iudicium diligit et delinquentium culpas singulas mentis moderatorum mentis compescit. De ingratum moderatorum fertur scripsisse Plutarchus librum qui inscribitur archigramaton, et agratum sine verbis ad paciam et iusticiam multum videtur instituisse sed et eius. Habuit autem servum hebat hominem neque contumacem sed liberalibus disciplinis eruditum egregie et exercitatum satis in disputacionibus philosophie. Contigit ut nescio ob quam noxam ei tunicam detrahi cedi quod iubet Plutarchus loro cepit verberari dicens se, nec tamen inficiaretur culpam dicens se nil egisse mali nichil sceleris admisisse, et obloquebatur se multis demeruisse obsequiis ut vapulare. Postremo cum nil proficeret vociferari cepit et inter vapulandum iam non querimonias et gemitus eiulatus quod set vaciam et obiurgatoria iaculabatur. Nec ita se habere Plutarchum ut philosophum doceret. Irasci turpe esse et sepe disputavisse de malo ire scripsit ut distraheret librum quod philosophum scriptat de paciencia ad ducebat esse perversum quod doctrinam suam moribus impugnabat eo quod a mentis integritate prolapsus esset, si et probitus in ira plurimis plagis mitteret in regnum. Ad hec Plutarchus lente quidem et leniter et cum summa gravitate. Namque quod vapulas et irasci videor. Est me ira mea si a me deberem recipere ex vultu me meo aut ex voce aut ex colore aut ex verbis ira me correptum intelligis aut correptum michi quidem opinor neque oculi truces sunt neque os turbidum neque manus clamo, neque in spumam rubore quod fervesco neque pudenda dico aut penitenda

iusticia et pietas principi necessaria

plutarcus

vbi

neque omnino tepido ira aut gestu
sed gravis quippe si nescit irasci ut
iracundi solent. Et similiter eius
qui tacebat tonsi(?) intrinsecus ingerat
deus ergo atque sit disputaturus(?)
in hoc arte et sine macula
nec recipiat similem gemmatam(?)
Et magis pro vite doctas plus
quam vicque(?). Sic plutharchus in quo
rum [illegible] eruditorum rectitudo est omnibus
qui in sublimitate sunt

Quod princeps prohibetur in dexteram vel in sinistram declinare

Sequitur ne declinet in
partem dexteram vel
sinistram. Ad dexteram
declinare est virtutibus propter ve-
hementiam insistere. Ad sinistram
declinare est in virtutis operibus
que in medio consistit modum
excedere. Utriusque vero vehemen-
tia salutis inimica est, et excessus
omnis in culpa. bona rerum quoque re-
rum consuetudo nimia pressura
est. Unde Ethicorum secundo sapiens
nomen ferat equus iniqui ultra quam
satis est virtutem si petat ipsam.
Et plures [illegible] quod est nimium
quoque si heretica(?) cautela modestiam
deserit eo ipso a limite virtutis
recedere videtur. Salomon quoque
noli inquit esse nimium iustus.
Quid ergo nimium prodest, si re-
gia virtutum magistra in sui nimietate
obest. Sabbi(?) quoque nimia humilitas
maxima species superbie est. Ad sini-
stram declinare est per abrupta
vitiorum virtutum quoque devia(?) de-
via. Iste flectitur ad sinistram qui
in subiectorum culpis nimius pro-
nus est ad vindictam. Et ad dex-
teram excessus torquet qui delin-
quentibus ex mansuetudine nimis
indulget. Sicut autem utrumque devium,
quod ad sinistram vitium proximius est

scilicet vehementiam et nimietatem

nimia humilitas maxima species superbie est

eternitas totius temporis [illegible] ut eternitas sive
puncti locum obtinet

Sequitur que utilitas ex cultu iustitie princeps consequatur

Ad legitimum igitur ob-
servantiam que nam sit
utilitas scilicet utrumque
prophetarum sermo pariter subdit
scilicet ut longo tempore regnet
ipse et filius eius super israel.
Certe namque que tante difficul-
tatis fructum sit merces dum regni
patria filiis longo tempore proce-
lant. De virtute namque parentum
pertendit successio filiorum. Et sic
tendentium felicitas exceditur in-
genuitate prodit. Nam spiritus sanc-
tum est testimonium: iusti dis-
cribunt sine et reliquie impiorum
peribunt. Salus autem iustorum
a domino est, qui protegit eos in tempore
tribulationis. Sed tamen eternitas totius
temporis quantacumque sit proximitas
momenta desinet et in eo non
nisi ad modum brevis momenti
subsistat. Quod in eo poterit
esse longum, cum ea omnia si
collegerint in unum, ne eternitati
collata, nec puncti quidem locum
obtineat. Eo quod finitorum ad infinita
non nulla est comparatio. Et re cete-
ri ad posteriora ut tricenaria(?)
et si longiora aliqua sunt ut
pluribus placet [illegible] est eternitate
et temporis nulla, quid ergo longum
erit in eo quod totum breve est.
Aut que beatitudo temporis annorum
reddit nostra diuturna, si ca-
ducis et perpetua amans est gra-
tulari tempore emerso tacitura. Sed
ergo in loco isto ut tamen sub
prudentio sine sermonis detrimento
intexitur longe temporis regnum
dei arbitror temporis anni men-
surens etatem quam bene admini-
strato regno eterne beatitudinis
gloria coronabit. Tunc enim beatus
sit quod deus diiudicabit opera
singulorum et omnia in una(?) tamen vbei

virtuo

vel iusticia plenior quos huius
elacionis respiciet quamvis illos quos
omnes ad iusticiam elevaverunt vel
secum traxerunt ad mortem. Sicut
ergo potentes potenter tormenta pa-
cientur sic et iusticie premiis fruen-
tur plenius si recte exercuerint
potentatum. Ut tantam in futuro
habebunt gloriam pro subditis quanta
multitudine eos in magis delinquendi
licenciam precesserint. potuit
enim transgredi et non est transgressus
facere mala et non fecit ideo
stabilita sunt bona illius in domino.
Ad iusticiam namque principaliter re-
putatur. ut cum temperet ab in-
iuriis. et facultas delinquendi
est cum tamen inter [illegible] declinare
a malo in eis magnum est. et
si mala bona non faciunt. dum
subditos multiplicacione malorum
non premat. Sicut nomine magni
quam beatius quam hic videtur
eis si recte exercuerint premitti
[illegible] simplex dicunt quidam
et hic florere cum modo. et in
eternum gaudere cum christo. et sicut
quod verum est. si inter multos
flores. reputetur lenocinia [illegible]
Ut et reges florere possunt
et inducunt flores dilectissimos
et utilissimos mentium [illegible]
fructus. Unde autem beatius
est quam si de divitiis ad divitias
de deliciis ad delicias. de gloria
ad gloriam principes transferantur.
Nec tamen quod hec premia fateor
premittit. et tenendo quod et longi-
tempus regnum promittit patribus
et eorum successionem promittit
ad filios. quod sit temporale regnum
ita erunt et eterne beatitudinis
successores. Certo enim quod lex car-
nali populo loquebatur qui cor adhuc
~~[illegible]~~ tamquam lapideum [illegible]
mente non carne. vitam eternam
pre [illegible] ipse [illegible] magis fa-
ciens sic eis bona terre dabantur
ut premitterent in celum eternam

eterne iudeis carnalia promittebat in
lege veteri et [illegible]

utaque superiori sola est promissio tar-
nis. et ei promissa est diuturnitas
temporis qui nondum spem concipiat
eterne beatitudinis. et temporale in
successionem filiorum extendi regni
illis qui non dum crederent
eternum. Pater ergo temporaliter succedit
filius. Si patris iusticiam imitatur
Aufer inquit salomon impietatem
de vultu regis et firmabitur iusticia
thronus eius. Si enim a vultu id est a
voluntate recedit impietas. totum
regimen opera regia equitate et cul-
tu iusticie diriguntur. unde illud
Rex qui sedet in solio iudicii
dissipat omne malum intuitu suo
Ecce quod [illegible] fundatur prin-
cipes quibus etiam beatitudinem eternam
promittit rex noster et in carne
et sanguine suo. Dixit dominus
se verum invenisse secundum cor
suum. et cum eum in regem aptum
post modum sublimasset sibi fi-
liorum eius regnum ei promittit
[illegible]. De fructu inquit ventris
tui ponam super sedem meam
et ponam in seculum seculi semen
eius et thronum eius sicut dies
celi. Si autem dereliquerint filii eius
legem meam et in iudiciis me-
is non ambulaverint. si iusticias
meas prophanaverint et manda-
ta mea non custodierint visitabo
iniquitates eorum. et transferam regnum
de gente in gentem. et deletis his
heredibus. qui cum carnem esse vi-
dentur. in servitute transferet successionem
ad illos qui fideli et iusticie in-
venientur heredes. Sic ergo quod promissio
subsistit veritas. et rata permanent
que ex ore altissimi pro-
cesserunt quod iusticie regibus suc-
cessionem fidelium semen promovet
mentium. Unde autem ad patrem
christo qui filius est et semen da-
vid secundum carnem rex regum est
et dominus dominorum nulla sit mora
et sic [illegible] dubitatur
absque ut succederent parentibus
filii si eos in mandatis domini

Iusticia firmat thronum
regis et regnum in
successionem filiorum
quomodo permanet.

fiunt mutati / Adeo quod ut si
omnibus rite dispositis et in cama-
netibus nulla videtur esse solitudo
sed officium sufficientis, testatur quia
qui semel pontificem amiserunt
de seniore illius successore non
desperant. et si non obediendo
ad conservandum pontificis claritatem
Legimus et historias liquet esse
refert enim quod cum magnus alexander
ultimum factus bellum orientem per-
transiret Bragmanorum insulam
debellare parabat ad quem illi suis
viris epistolam miserunt / Audivimus
invictissime Rex prelia tua et
felicitatem victorie ubique subse-
cutam / sed quid erit homini cui
cui totus non sufficit orbis /
Divitias non habemus quarum
cupiditate nos debeas expugnare
omnia bona omnibus quia sunt
certa est nobis pro divitiis
paupertas et cibus vilis et vilia
vestis / femine autem nostre non
ornantur ut placeant, que quidem
ornamentorum cultum potius onus
deputant / quia decori etiam nesciunt
in augenda pulcritudine plus af-
fectare quam quod nate sunt / Antra
nobis duplicem usum prestant
tegumentum in vita / in morte
sepulturam / Regem habemus non
pro iusticia sed pro voluntate
conservanda. Quando tu eo
tum habet vindictam ubi nulla
sit iniusticia. Huius viris motus
alexander nullam ratus victoriam
si eorum pacem perturbaret
inquiete sua dimisit. et forte
si eos bello fuisset aggressus
minime superasset adeo inno-
centes, eo quod innocentia non
facile superatur et virtus pro-
bis constantis / de malicia quan-
do viris armata triumphat /
Et nil est quod magis desiderant
homines quam quod in bonis suis
habeant filios successores / ut

propria ex conditione succedunt morte
in pagina ... sic ...
vitam. Hoc principibus permissum
est ut in regno succedant ad ...
iusticie utilitatem / contingit ut eos
qui desperati satis sunt / de sta-
tu filiorum inquit esse solicitos /
sed eo quod innatus caritatis
ordo servat quod amorem quem pater
parentibus proprie debeat / potest
transfundi in filios. sed filios
affectu patrem pectoris tellus
solus exarant / Conditionis quod vice
reddunt parentibus filii / eundem suis
impartientes affectum quo a parentibus
accepti sunt. Illa alium ordi-
nem exigit caritas ordinata
quem poetarum doctissimus ex-
pressit / Bene namque Eneas
capta Troia in humeris pa-
tri collocavit parvulum dextre
dextram dedit Ascanio et ma-
rito quoque Creusa cohesit con-
cedentium pro ... infinite
... vestigia ... ducem
et omnibus vincit geminis et pie-
tate ... Talis enim ...
esset ... tum sine ...
... atque non valeat / aut
sine iusticia retinere / Sunt nobis
... solitudo est / libe-
ros qualescumque sint / divitiis
et honoribus potius quam virtute
... / Negligunt etiam quod
omnis reipublice imponat / Ex-
pulso superbo tarquinio qui regit
in urbe novissimus / cum brutus
primus consul liberos suos de re-
vocandis in urbe regibus agere
cognovisset. eos securi percussit in fo-
ro / Et in medio ... tum
lictores ... securi percu-
ssit / ut plane publicum parens
in loco liberorum videtur populum
adoptasse / Ecce quod et si pat-
ricidium pro honestum censuit non

... regna ... aequitate et sine
iusticia retineri /

... bruto consule qui maluit salute ...
liberorum ... quam ...

S. Alexandro et Bragmanis et eorum epistola

Innocentia difficile superatur

homines maxime desiderant successores filiorum

non

possumus non approbare filium qui
maluit salutem liberorum suorum
preferre? Quia ipsi recte cum
tamquam ipsi erratoribus late patro-
cinium et in eo declinantibus in-
currimus, ut sepius dum in absolu-
tionem patrandi filiis laborat et
patrie [illegible] inimicitias filii
conantur construere. Quod si vis ad
similem [illegible], respondeo: Dicta
Smirnensis ariopagitis cum o
Dolobelle in regno reddisse ad
quem Romana Asia proconsu-
lari imperio optinetur, mulier Smir-
nensis adducta est confitens
se maritum et filium datis clam
venenis occidisse, quod illi filium
eius ex altero matrimonio optimum
et innocentissimum iuvenem
exceptum insidiis interemissent oc-
cidissent. Sibi licitum esse asserens
ex indulgentia legum et iuris [illegible]
et suam et suorum et totius reipu-
blice sine telum atrocem iniuriam
vindicare. Hoc est tam erat
tum defectu constaret et de me-
rito. Cum ergo Dolobella rem
in consilium deduxisset, non fuit
qui in tam ut putabatur ancipi-
ti manifestum beneficium et pa-
tricidium auderet absolvere vel vin-
dictam que in impios et pa-
tricidas processerat condempnare.
Rem itaque ad ariopagitas
atheniensium tamquam ad seve-
res iudices exercitatores quod
reiecit. At illi causa cognita
actores et ream mulierem cente-
simo anno adesse iusserunt.
Sic autem neque beneficium
quod de lege non licuit absolu-
tum est, neque nocens mulier
punita cum ex sententia illorum
venia potuit indulgeri.
Hoc itaque fuisse nono libro
memorabilium dictorum vel factorum
Valerius Maximus dicit. Ceterum
et Brutus et multorum [illegible]
consensus facile eo quod [illegible]
iudicium [illegible] nimium
quod scripta est qua morbo

[illegible]
dicere manum et lex magna
sunt tamen prestanciores [illegible]
eas sine punitis tunc vindi-
ctam [illegible] et infelicitatis testimo-
nium. Brutus prohibet etiam poeta
Virgilius laudator ait eum in 6to
natus quod pater nova bella mo-
ventes ad penam pulchra pro libertate
vocabit et infortunium sit pater-
num [illegible] sequentur [illegible] ut manus
[illegible] arguat vanitatem [illegible]
vincit amor patrie laudum quod
immensa cupido. Sed ne quis [illegible]
[illegible] ipsius liberorum preferens
frustra [illegible] tum ut vitam
liberorum saluti reipublice preferant.
Ille [illegible] sit quod salutem ipsi
liberis omnibus opportuit auferre.
In libro regum arguitur Saul quod
in potestate de divino [illegible]
[illegible] illum qui [illegible]
[illegible] voto [illegible] Ionathas
filius eius mel quod sceptro
hasta tetigerat [illegible] patrio
motu affectu et religionis voto
peperit filio, cum [illegible]
[illegible] ea die [illegible]
[illegible] quod lex [illegible] in se fuisse
legatur quod filios [illegible] peperit.
[illegible] bella [illegible]
[illegible] ut de [illegible]
[illegible] publicam [illegible]
[illegible] et quesiverit salutem
qui ipse filio non pepercit, sed
pro nobis tradidit illum, ut qui
[illegible] flagella
[illegible] innocentis et inno-
centis morte [illegible]
Regum scrutare historiam ad
hoc [illegible] regem [illegible]
ut [illegible] ipsi et [illegible]
et bella [illegible] et ad [illegible]
generale totius populi omnia [illegible]
[illegible] qui [illegible] non [illegible]
et [illegible] in [illegible]
generale ut [illegible]
non [illegible] esse [illegible]

per se iustitiam coluisse, si in ma-
datis dei fuisset ambulasset
pro nihilo deus hostes eorum, et
super tribulantes eos misisset ma-
num suam, ut posito dei auxilio
unus persequeretur mille, et duo
fugarent decem milia hostium
itaque placatum deum esse celo
rum ut utique sanguine gloriosum
exercitum prudentiam modo timor
in timore dei, hic minitantibus
stare ipse sequenti celeberrimum
esse, qui tam patrem diligit
et iustitiam colunt, et a pra-
vis abstinent, tante libertatis
et pacis gaudio perfruuntur. Ve-
rum otio est quod vel mini-
mo quietem illorum generat
tum vero perlabuntur ad frau-
des et per varias iniustitie
semitas scindunt in semetipsis
statim vel fastum tonitrui vel
fulminum terrentium aliquam
vel flagellum inducit dominus
super eos. Et procinctu mag-
nis ostentum donec ipsi per
penitentiam reverterint. Vero solo re-
medio apud illos omnis cessat
tempestas. Addiciebat et qui
nata populi omnes evanuerint
principatum ante eum fuerunt esse
notissimum, cum egeo tum scit
per peccata populi permittit deus
regere ypocritam, et impletur
ut domini regno gaudeant qui
in populi simulacionem et pro fasti-
gio superbie nimis exultant
Sed illum decebat prudenti principa-
tum, qui apud se de constantia simulate
sit in se angetur quod regnet indu-
bitanter, licet ad placentiam hospitis
et ut recte sibi consentaneum
eius egregius intrauit in sceptris
actum. Sed cum christi regne per-
fectura splendidus agetur, extrema

tor imperator factus est, qui ad
obstringente senatum ut filium
cesarem quem habebat augustum
appellaret, sufficere inquit debet
quod ex corpore meo natus regnaverim-
tum non meo. Principatus non
non sanguini debetur, sed merito, et
nichil refert qui non nascitur
non meretur, et pendentibus pare-
re affectus cernit qui parvulos
suos inestimabili mole suppressa
extinguit, hoc quod est suffo-
care liberos non promovendo ale-
re. Hi premiis sunt et in utilibus
extendi. Et cum in eo presti-
terint, ut perderent illos utilibus
auctoritas quos decent honoribus
avere societati ascendat. Et se-
tuius suos regnaturos subtiliter
potest. Verum illos ambigit
aliis preferendos, et quod nati prio-
ritatis privilegio appetant maio-
res titulis induxerunt ad virtu-
tem testimonio future bonitatis
aliis fuerunt fidem. Et ille et
quod elegerunt privilegium ex-
pressit princeps principale non
ex antiquo more dei succedit
filii indubitanter in dignitatis
subveniit principatum. *Ut se sit*
alia merita principum ex quibus transi-
tusfecerunt principatus et regna

Celebre est illud sapien-
tis quod regnum a gente in
gentem transfertur prop-
ter iniustitias et iniurias et
contumelias et diversos dolos.
Notare vult quam bene scriptum
est factum primi Regis in populo
dei Saul et Jonathas cum
ceteris filiis exigentibus meritis
in montibus corruerunt, et non
illius qui de posteritate e-
lectus est successit. Dum Iesto-
nas primum solum et regnum
successionibus in bene mutabile

munera regum circa defecit domini
ne et se nunquam plenit hec [illegible]

et gravi misericordie tele deo
providente semper. Et quo reges
sunt clariores eo magis si adversus
deum intumuerint gravius sternen-
tur. Non est sapientia non est
prudentia non est consilium contra
dominum. Certe nec fortitudo si
ille insurgit si pergunt ad emen-
dicata sacrilegorum suffragia
ad presidia militorum frustra
decurrit, quia non est qui de manu
illius possit eruere. Quibus allegato
maior in gratia dei hiis nostris
legitur successisse, sed filii salta-
tricis [illegible] domus regie
perstrinxit(?) vacui [illegible] aut nullum
filium relinquunt heredem. Et
omnes in brevi post vanam potes-
tatem et sedes suas et suorum
possessiones diruptas mortibus et se-
pulchris [illegible] qui in momento de-
leti sunt, et descendentes
ad inferos successores ha-
bent et hostes et [illegible]
Quo obsessio tam potentis [illegible]
[illegible] subvertit, et subsistit
certe iudicio dei quam ipse
iustus [illegible] probat. Est
autem ut Stoicis placet iusti-
tia [illegible] quam [illegible]
[illegible] equitatem
[illegible] nanque [illegible] iusti-
tia ut [illegible] potentia
[illegible] in eo autem maxime
constat iustitia si non no-
ceas et [illegible] officio
[illegible] nocentes, tum [illegible]
nocens attendere ad iniuriam non
nocentes non [illegible] in iusti-
tie similitudinem. Est autem contume-
lia quod timorem [illegible]
[illegible] manifesta [illegible]
[illegible] ex quo indignitati sunt
[illegible] in [illegible] reverentia pro-
ditor officii ut [illegible]
debet [illegible] insurgit.

Dolus autem est ut diffinit Aquilius
cum aliud agitur et aliud simula-
tur. [illegible] utrumque [illegible] sit [illegible]
tor nocendi. Differt autem pri-
mum dolus a contumelia, quia
hec est in manifesto, illi fraudu-
lent et qui ab insidiis nocet
hii sunt qui [illegible] ca-
thedras subvertunt [illegible]
qui a [illegible] propositum
[illegible] Dolus namque [illegible]
[illegible] imagine [illegible] nota
[illegible] et fortitudinem [illegible] ad-
[illegible] [illegible] prudentia [illegible]
[illegible] ingeminans [illegible] quod
[illegible] et [illegible] terra
et [illegible] temperantia
non ad [illegible], nolens inferre
alii quod sibi nollet ab alio
irrogari. Et [illegible] iustitia
[illegible] [illegible] faris alii
quod faciendum vellet ab alio
sibi [illegible] Hee sunt virtutes
quas philosophi cardinales appellant
eo quod a primo fonte honestatis
[illegible] manare [illegible]
et de se bonorum omnium fluenta
[illegible] Hec forte sunt quatuor
flumina que de paradiso [illegible]
[illegible] egrediuntur ut irrigent
omnem terram quo fructus de-
lectabiles afferat in hac provincia
et ad me de fonte vite domini
gratiam [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] auc-
tate mee inebriatus terram
ut [illegible] fructus bonorum
operum saltem [illegible]
in [illegible] [illegible] que
[illegible] [illegible] ad ra-
dicem [illegible] quam ad radicem
infructuose arboris posita est
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] posita est non [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible]

quid sit iniustitia(?)

maxime constat iustitia

quid sit contumelia

quid sit dolus

[illegible]

virtutes cardinales

desistunt et aridum perit tempore
prolixis tempore prolixis quorum
petit venia a facie tua
Hec quidem non duces exceptos arbi-
tror non potentes quam regnum
illud sufficit. Si ministri in minori
continentia, inventi sunt aut
dolosi. Hos quidem domus Roma-
na est. Unde et satis in istorum
sapientorum non ab re est, ut operi
quam non vetustorum Romanorum philoso-
phi exposuerint et in ipsa pluralitate
diversitate quidem prudentie resi-
dent. Unde ut dictum est
quam regnum de gente in gentem
transferri per iniusticias et iniurias
atque contumelias et diversos do-
los, quam ante diversos in fine
subierint puto quod ad omnia
respiciendi et tam generis genere
de intellectu, ut non modo resistat
ad diversas species vitiorum, sed
et varias qualitates personarum consi-
deret, et modos omnes quibus
a quorumque vitia committuntur.
Princeps in terris de omnibus et
omnium auctor esse vult, tamen
omnia possit corrigere. Corrum-
pendo princeps est qui noluit
emendare. Sed cum potestas publica
sit ut predixi omnium vires exhau-
riat, et ne in me deficiat
incolumitatem omnium debet procurare
membrorum. Quot autem magni-
strationum principatus exstant
officia, tot sunt principalis
corporis quasi membra.
Dum autem singulorum officia
integritate virtutis et suavitate
opinionis conservat, et membrorum quasi
a membris sanitatem procurat
et decorem. Sed non sunt negligen-
tia aut dissimulatione potestatis
tera officia sunt virtutis aut fa-
me dependent quasi membra
eius morbi et maculis inqui-
nant nec diu subsistit in-
columitas capitis ubi lan-
guor membrorum invaluerit.
Explicit liber iiii. Incipiunt capitula libri quinti
Epistola Plutarchi instruens
Traianum, capitulum primum. Quid
sit res publica secundum Plutarchum
et quid vicem anime in ipsa
obtineat aut membrorum. Secundum
Que membra constituunt in intentione
Plutarchi et de reverentia exhiben-
da deo et rebus sacris. iii
De reverentia personarum et quod
et quod maior persona sit vene-
rabilior. capitulum quartum
Ne pe-
na immineat hiis qui inhoneste
circa loca quam venerabiles in-
iurias intulerunt et de privile-
giis locorum venerabilium, et quod
absoluto non proximum exterminant
iter? sine praescripto praescribendum
v
De principe qui ca-
put est reipublice et de electione
eius et similitudinibus et premiis
virtutis et culpe, et quod beatum
Iob debeat imitari et de virtuti-
bus beati Iob. vi
Ne bona vel mala lateant
subiectos de moribus principis
quam aliorum strategematicis vo-
catur exemplis. vii
Quare tyrannus omnibus videatur
preferendus. viii De hiis qui in re publica
obtinent locum cordis, et quod
iniquum curandi sunt a consi-
liis potestatis, et de timore dei et
sapientia et prudentia. ix
De lateribus potestatis, quorum neces-
sitas explenda est, et malicia
reprimenda. x
De oculis auribus et lingua potestatis
et de officio presidum et quod
indicium quam? bene meritis et cogni-
tione notitiam, voluntatem boni
et potestatem exequendi, et quod

iuramento quod legibus est alliga-
tum et a sordibus immune esse convenit
XI de iudicio et de collatione secre-
torum(?) et allegationum, et in quibus
rebus gratiam partibus possit facere
iudex et de quibus capitulis
XII quod iudicium
debeat ordinari, et de concep-
tione sacramenti calumnie quod ex
necessitate prestant actor et
reus, et quid immineat illi qui
iuramentum subire detrectat
et de sacramento advocatorum
et pena calumniatorum sive
prevaricantium aut tergiversantium
XIII de ratione
instructorum XIIII
ne pertineat ad religiosos con-
silium prestare et ordinarios
iudicio et que exempla probo-
rum(?) liceat, et de dictis Berne-
hardo Martino Gaufredo
Carnotensi XV
de crimine repetundarum pro-
tenetur et presides et iudices
qui aliquid sive accipiunt pre-
ter causas res que sunt publice prof-
ficie(?) faciende, et de Samuele
qui docet iuste satisfaciendum esse
... in domo iudicis que se-
quitur obligationem iustitie et
honorum(?) quod exhibet templum
dei XVI quod omnes
contemnendum esse quod sapientia
est veterum philosophorum pre-
ceptis XVII

Incipit prohemium libri quinti
Johannis Pollicrati

[N]on solent ad invicem
grandia sine mora
frustrari, nec facile
est primatum lon-
gitudinem et latitudinem in
momento discutere. Erit res ma-
gna sicut interte(?) quod a sapien-
te inter comparentur si magna

perfecte sub angustia sermonis in-
timata explanantur. Vivus autem in
singulis rebus magis et principa-
tu, tamen officium quodammodo omnia
tenet, implet et penetrat, et
sui robore virtutis sue totam rei-
publice molem portat. Cuius
itaque contemplatio tractum habet
et moram exigit tamen pro magni-
tudine tamen prenimitate(?) qui
in capite reipublice locandus
est omnibus contemplari. Mo-
desta quam brevitate in instruendo
corpore eius innotescit, et quod
super hec Plutarchus sentiat
indicat. Nam deducta superstiti-
one gentilium, fabulis et in figmentis
in verbis fraudulentis, et in sacrificio
modo tamen arbiter, ut facile preceptore
preceptorum Traiani possem agno-
scere. Si quid autem a patre eius
a fide dissentit aut moribus
... prius quam ...
... latuit aurum licet
sapiente in luto omni querere
que rubrica est, ea que ad
eruditionem nostram a gentibus
scripta sunt utinam quam brevis
... omissis ad reliqua pro-
cedamus. Sequitur epistola Plutarchi
ad Traianum tamen principem

[E]xtat epistola Plutarchi
Traianum instruentis que
quasdam politice consti-
tutionis exprimit sensum. Ea dici-
tur hec. Plutarchus Traiano
salutem dicit. Modestiam tuam
noveram non appetere principatum
quem tamen semper morum elegan-
tia mereri studuisti. Quo quidem
tanto dignior iudicaris, quanto
a crimine ambitionis videbaris
remotior. Tue itaque virtuti con-
gratulor et fortune mee, si tamen
recte gesseris honorem quem
probe meruisti. Alioquin te periculis
et me detrahentium linguis
subiectum iri non dubito, cum et
ignaviam imperatorum Roma non ferat

b

et sermo publicus acta aliorum
resumendo solent imperatores.
Sic Seneca Neronis sui me-
rito detrahencium carpitur linguis,
adolescencium suorum temeritas
in Quintilianum refunditur,
et Socrates in pupillum suum
fuisse clemencior criminatur. Tu
vero quod vis rectissime geres
si non recesseris a teipso. Si
primum te composueris, si omnia
tua disposueris ad virtutem, recte
tibi procedent universa. Pol-
litice constitucionis maiorum vi-
res tibi exscripsi, cui si obtem- (als expona)
temperas Plutarchum vivendi
habebis auctorem. Alioquin pre-
sentem epistolam testem invo-
co, quoniam in perniciem imperii non
pergis auctore Plutarcho.

Quid sit res publica secundum Plutar-
chum et quid vicem anime in ipsa
obtineat membrorum

Sunt autem eiusdem pollici-
te constitucionis capitu-
la in libello qui in-
scribitur Institucio Traiani, que
ex parte presenti opusculo curavi inse-
rere, ita tamen ut vestigia sensuum
pocius imitarer quam passus verborum.
Est ergo primum ut princeps
se totum metiatur et quid in toto
corpore reipublice, quid in membris singulis
diligenter attendat. Est autem res- (Diffinicio reipu-
publica sicut Plutarcho placet blice)
corpus quoddam quod divini mu-
neris beneficio animatur, et summe
equitatis agitur nutu et regitur qua-
dam moderamine racionis. Ea vero
que cultum religionis in nobis
instituunt et informant, et Dei
(ut enim Plutarcho verbo utar)
cerimonias tradunt, vicem anime
in corpore reipublice obtinent. (q[uo]d gerant vicē aīe in corp[ore] reipublice)
Illos vero qui religionis cultui
presunt quasi animam corporis
suspicere et venerari oportet.
Quis enim sanctitatis ministros

Dei ipsius vicarios esse ambigit?
Porro sicut anima totius corporis
habet principatum, ita et hii quos
ille religionis prefectos vocat
toti corpori presunt. Augustus
Cesar eo usque subiectus sacris
pontificibus fuit, donec
et ipse ne cui omnino subesset
Vestalis creatus est pontifex,
et paulopost ad deos relatus
est vivus. Princeps vero capi- (Capt)
tis in republica obtinet locum
uni subiectus Deo et hiis
qui vices illius gerunt in terris,
quoniam et in humano corpore
ab anima vegetatur caput et
regitur. Cordis locum senatus (Cor)
obtinet, a quo bonorum operum
et malorum procedunt inicia.
Oculorum aurium et lingue (oclj)
officia sibi vendicant iudices
et presides provinciarum. Offi-
ciales et milites manibus (Mang)
coaptantur. Qui semper assistunt (Latr)
principi lateribus assimilantur.
Questores et commentarienses,
non illos dico qui carceribus
presunt, sed comites rerum
privatarum, ad ventris et intestino- (ventre)
rum refert imaginem. Que
si immensa aviditate congesserint
et congesta tenacius reserva-
verint, innumerabiles et incura-
biles generant morbos, ut vicio
eorum totius corporis ruina im-
mineat. Pedibus vero solo iugiter (Pes)
inherentibus agricole coaptantur, quibus
capitis providencia tanto magis
necessaria est, quo plura inveniunt
offendicula dum in obsequio
corporis in terra gradiuntur, eisque
iustius tegumentorum debetur
suffragium, qui totius corporis
erigunt sustinent et promovent
molem. Demum a quolibet
robustissimo corpore tolle pedum
adminicula, non procedet suis viribus, sed aut turpiter
inutiliter et moleste manibus

reperit aut transferendo aliud expo-
nebat. Sunt in hunc modum
modo sic quia plurima quae
diligentiam diffusior totam
prosequitur ad informationem rei-
publicae, et aggravatus creditor
quae omnia sillabatim exequi
studiosus interpretator est, quae
pariter afficiat satis quam
meus attendis exprimere. Et
quod appareat eum de caerimoniis
et cultura deorum plura quae
religiosum principem putabat
ingerenda, superstitiosius dissi-
mulata sunt, brevi omissis quae
ad idolatriae cultum spectant, per-
stringimus breviter sensum illorum
quid principem et officia rei-
publicae ad cultum instruere in-
formabat. Quae praecipue versentur
in intentione Plutarchi et de re-
verentia exhibenda deo et
rebus sacris

In summa quattuor
sunt quae in utilitatem
reipublicae principaliter
militant. Reverentia dei, cul-
tus sui, disciplina officia-
lium et potestatum, affectus et
protectio subditorum. Deus quo-
que in primis asserit honorandus,
deinde sacra colenda, unusquisque
ut eum quem apostolus sentit, licet
ille apostolum non agnoverit, unus-
quisque vas suum possideat
in sanctificatione et honore.
Post ut doctrinam apponit totius
disciplinae domus redolentem et
tandem universitatis subiectorum
et capitis officiorum sibi inco-
lumitate laetetur. Quaerendum
quorum vero strategematibus
et strategematicis utimur
quae si perstringerem invenirentur
tediosa erunt lectori et opere
a fide mea sinceritate recedent.

Certum quidem est sancti patres et prae-
cipue legis illius doctrina sua
praedicavit inhaerere, processit.
Doctrinam eius sermone catho-
lico et succincto, expositis strathe- adiectis
gematicis eius attingimus.
Dico et initium a reverentia in-
cipiendum est, nobis a deo qui ab
omnibus quaerat amari deum et
colendum ex toto corde ex tota
anima, ex omnibus viribus suis.
Probatio vero dilectionis exhi-
bitio est operis, et licet perspicue
possit amari, tamen quod in-
tra operum medium se infundat
amati. Cum ad cultum exteri-
orem aliquam medietatem interesse
necessarium est. Et quod deum ne-
mo videt unquam, videndum
vero nomen ad appellationem omnem
sensuum universum, nec dilatabile
quod patre et patre non sentit
cum hoc et vivet, nisi forte
ea sensuum parte quae corde
consistit contemplatus, nec defectum
operis sentit, sed unanimiter
sui ex gratia permanet metuendum
Caritatem loquor quae non eva-
cuatur sed proficit quanto ad
eum quem desiderat similiorem
accedit. Nam fides velud haec
et spes de gratia veniunt quod fomen-
to constantiam demulcere, vo-
luntatem laetitiam in futuram protendit.
Fides itaque et spes invitantur, invitae
quod sensui subsistit. Haec
circa agentis in rebus quae
perspectum et in aenigmate deo,
nec eas species mutata vite
sua plenarie illustrat. Quia
vero nullo potest sensu percipi
videri facile neque agnosci.
Quod autem non agnoscitur
diligentius coli non potest nisi re-
medium, et ideo numina popularia

ceremonias quasdam legimus
induxisse Romanis et sacrifi-
cia, ut pius incolis deorum pre-
textu ad colendam pietatem
religionem et fidem, et cetera
que ad humanam nobilitat
post factum imitaret. Legitur
als ancilia palladium — hoc ancilia atque palladia sa-
cra quedam imperii pignora
Janum bifrontem belli et pacis
arbitri effigiem, edem veste vir-
ginibus constituisse, quo in honore
celestium sedem flamma custos
imperii iugiter vigilaret, sed et
annum in menses duodecim di-
latatum fastorum et nefastorum
dierum varietate descriptum, pon-
tifices, augures et sacerdotum
varios ritus, quibus ita barba-
riem occupavit, ut ab inhu-
manis temporibus feriarent ab
armis, iusticiam colerent, et civi-
lem sibi invicem impartirent
affectum, eo quod ferocem redderet
populum, ut imperium quod vi et
dolo et iniuria occupaverat,
iusticie et pietatis legibus
feliciter gubernaret. Sed quid
profuit in numina iam et pacis
fidei ire preceptis legis sac-
rificia afferret instituta, cum
in demonum cultu populus
occupatus pro religione de-
disset cultui ritum gentium
sacrificia sua demoniis immo-
lantes et non deo, scilicet quo
Deo dicitur colitur — deus aut affectu mentis aut
exhibitione operis. Sed affectus
dilectionis nostre pure attingitur,
licet aliquo sensu corporis vel
anime divinam potentiam plene ne-
queat comprehendere. Et certe
eo amatur ardencius et studio-
sius quanto altitudo et im-
mensitas divinitatis potentie

et sapientie sue omnem effu-
giat intellectum. Unde tamquam totum
omnem creaturam ambit, penetrat,
replet et protegit, ut neque
quod late pateat, quam ipse ra-
tionabilem creaturam, quod quamvis ratio-
nabilia esse credatur, et talem
esse et tantam plurimi indicibus
protestentur. Sicut itaque non
sit in effusione sui refunditur,
ut subtrahat sic subtrahit, ut
infundat, et cum in diversarum
explanatus sit, sic operatur
in singulis, ut cum intemporalis
et immensus vices agnoscat,
et si non per tam qua omnem
replet uniformiter creaturam,
plus vel minus videtur esse pe-
regrinus. Nam per unionem in so-
lo unigenito virginis filio
esse fideliter approbatur. Est itaque
inter quam singulas in pignoris
fulgens, ut scriptum est, omnia
in omnibus electis, et sic natura
ignis et collatorum disparis
ignorantia cum vel per parum
comparari a sole diversis pro
corporum diversitate producit
effectum. Sic illa si hic magis
maximus conferre liceat in
multis multiplex lucet. Solemus
siquidem radius si forte in-
cidat in carbunculum, ignescens
aut rubicundus, rutilus [illegible] ve-
nenum fiat, citem rutilat. Idem
ignis in smaragdo virescit,
smaragdo purior in saphiro
conformatur, [illegible]
efficitur concolor. [illegible]
[illegible] quo varior, eo est omni
preciosior vero colore superabit.
Sic et ignis obvians carbun-
culo resplenduit imaginem
a quo suspectum videat in
[illegible] a mari sed et igne
celestem et supportatur [illegible]

Vide qualis sit celestis pulcritudo in celestibus
et quod deus erit omnia in omnibus

precellat. Vides igitur in multis
quam multa sit ignis; sicut in
aliis est prudentia, fortitudo
in aliis, temperantia in quibusdam,
iustitia in nonnullis, constantie
longanimitatis sic et spes in aliis,
in quibusdam fervor est caritatis,
hinc patientia laborum, illinc
dolorum consolatio, alibi per-
severantia bonorum operum,
que in singulis in singulo
est unus et idem deus. Sed in
futuro quam multa fiant
per gratiam unius ...
cum sit unus, est omnia in
omnibus erit, quia nulli ad
beatitudinem aliqua virtus
deerit, cum ipse in
omnibus sanctis sit plenitudo
virtutis et cunctis beatitudinis,
adeo quod ut in traditione
patrum plenitudo tanta maie-
statis sive plenitudine in-
dicatur ad electos, ut nullus
eis desit nulla gratia, et ipse
ne solus videatur in illis, et
illos omnes consistere sal-
va veritate sua et sine omni
possibilitate nature. Hinc for-
te est illud: exultabunt sancti
in gloria, letabuntur in cubi-
libus suis, quia sibi tunc
propria videant esse corda
secretorum, et unusquisque non modo
in sua, sed in omnium conscientia
glorietur. Videmus ignis ut
in ferro imprimit similitudinem
ferri, nam penetrat et accen-
dit, ut nil ferrum in eo
nisi ignis, et sicut solaris
radiis illustrantibus aer solis
ut radiis censetur nomine,
sic deus omnes replebit electos,
ut omnia infinite et immutabi-
litate absorpta et incomprehensibi-

incomprehensibilitatem induerit
deus ut sit in omnibus ...
sta. Ad hanc vero nulli ...
referunt, quod angeli iam ...
beatitudinis nunc perfecti nisi
ab hominibus adventum eo quod
in eis nunc est quod primi diceret
cum hic ... a ...
... omnia non licet. Sunt et
infantie salvatoris aliqui deitatem
resplenduit, quod de funiculis
facto flagello vendentes et
ementes eicit de templo,
docens omnem negociationem
expurgandam esse a domo
dei. In aliis vero, et si assit
divina presentia, plenitudo eius
in presenti nequaquam adest, sed ipsius
gratiam habere non potest. Est enim
in maiestate mirabilis, ve-
nerabilis a sapientia, a bonitate
amabilis, et hinc ... et
omnem mediocritatem ... ei sub-
... eterna. Quid
enim necesse est ad hoc ut eum
timeamus, veneremur et diligamus,
et hic forte est funiculus
triplex inter creatorem et creaturam, — pro funiculo inter creatorem et creaturam
qui facile solvi non potest,
sed omnium tenacissima est vis
amoris. Caritas siquidem
magis ... qua sic quis
adheret deo, unitur ei, et cum
eo unus spiritus est. Utique qui
unitur ei et sic ut unus spiritus
sit, familiaris est et ab ob-
sequio eius, quod est in spiritu,
... non potest. Ille autem alter
qui in exterioris operis exhibi-
tione consistit, medio indiget
eo quod ad spiritum corporalis ...
non potest accedere, quod et illud pla-
ne est dominicum: quia in Samaria
... mysteriis erat,
Spiritus est deus, et eos qui

volunt adorari in spiritu et
veritate oportet adorare, sicut et idola-
trorum illius quorumque non
simplicitate nec constringitur
in servitutem, et aliquam habeat
maiorem cultorum, specialiter
tamen volunt qui speciosius videt
et qui amant glorificabit
et carne propterea feliciter spe-
rit similatur, sicut quod volunt et
corporaliter honorari, et contra
vero tarditas infidelitatis et
negligentie comparatur non habet.

De Reverentia personarum et rerum et quomodo persona sit venerabilis

Reverentia ergo que cor-
poraliter impenditur aut
in personis consistit aut
in rebus. Personas vero vel habet
aut natura aut conditio
aut fortuna. Natura parentes
veneramur et liberos, et quos
nobis caro gignit utpote proximos
cognatos et affines. Hinc
a gentibus nunc receptum esse
quod preceptum sit apud omnes gentes
quod hic est, et domino mox dicere:
In quo scriptum novimus, Honora
patrem tuum et matrem tuam ut
sis longevus super terram, et
qui patri vel matri maledixerit
morte moriatur. Liberos non
vero oportet commendare, cum
quod nemo carnem suam odio
habuit, sed nutrit et fovet eam. Propter
hoc patrem relinquit et matrem
adherens uxori sue ut sint
duo in carne una. Non tamen
in hac parte divine legis man-
data desunt, et si precipue in-
stinctu qui satis urgeret varii
inservirent. Comprehendit tamen ad co-
gnatos et affines, quos ipsa
natura commendat. Officium vero quod est
debitum compendii, que unicuique ex
instituto aut moribus agenda sunt.

officium quid sit et de eius divisione

ut inter

Sunt namque personis singulis
propria conveniunt actus in quibus
aut quod sit agendum est, alia
ad presbiteros, alia ad seculares atque
pertinet status. Est quod liquet
officiorum quidem presbitero, quedam
... convenit ... prima-
torum vero tantummodo pluralitas
est contra sive est diversitas
personarum. Diversitas presbiteri
quod omnia referuntur ad divi-
nas species aut cum a domino vel
ab hominibus iure descendunt
habet aut de hiis libris offi-
ciorum latius patet. Sed pertinet
ad presentem articulum, ut presbiteri
officiis reverentia impendatur.
Tanta namque debetur eis
contra est eminencia singularis
agravatis. Nunc quidam aut
facit aut mediatur unicuique
competens in merito. Ex reveren-
tia agravatur aut contemptus
redimitur in honore aut con-
tumacia subiectorum. Unde in
constitutionibus principum agrava-
tur edictis aut promulgationibus
per prolemsim sit specialiter
contemptus personarum, ut no-
tum persone cuius universitatis
tota constitucio videatur esse sic
quedam alia promulgatio h...
et nova sic canones reservanti
ecclesie quottidiano presertim
est. Porro rerum officium non
modo canonum et legum statuta
sed et ethicorum omnia precepta
exegerunt. Aut est inerti-
bus et quo singulorum operum
assiduitas manat. Non enim
signum fit semel aut aliquis
statum moribus aggregatur
nisi assiduitate factum de-
terit in usum. Hic aut virtu-
tes et vitia eorum complecti-
tur vitia, non modo ingenerata
esse sed apertissime dicuntur mo-
ribus obviare. In quo planum
est solas utiles conser-

nomine modestiam bonos fa-
ciunt malos etiam mores vi-
cia distinguimus et virtutes mori-
moratos a bono sine morige-
ros morosos vero a moribus no-
minamus. Est et apud plerosque
nomen valet [illegible] tamen mul-
tum carne contingat adesse faci-
etatem morum et [illegible] assit
superfluitas morum. Est itaque
a moribus quibus vivendum [illegible]
dere virtutes quibus homines [illegible]
ligendus est in re significat
[illegible] eum non rebellat et re-
veat illud scilicet prudentem
fortem temperatum prodit et
iustum. Simile est et consilium
sapientis ei qui timeri appe-
tit amari honorari et preferri
[illegible] timeat timet vereatur
et ei se tota devotione sum-
tat. Conditor quidam et diffi-
niunt fortitudinem esse statum
quo aut adversa deprimunt aut
extollunt prospera aut alter
utrumque sortitur nam sine principio
fine protestatur. Quale est
in alios venerari ingeniosos
alii similes [illegible] mo-
[illegible] istorum divinias cohi-
illorum contemptum pauperum.
Nam diffinire difficile est
assent Tullius. Ergo difficilem
credo diffinire fortunam eo
quod sunt nulla [illegible]
ista est. Nam signum rebus
eventum [illegible] negatum
esset si veritate ipsa non
[illegible] eum omnino non est
alium prestare non potest diffinire.
In eo signum quod non est non
potest tamen constare quod sit.
Essent enim [illegible]
suas suas quas [illegible]
ad quas [illegible] quibus tamen
[illegible] potest sine possid-
et more suo fortune subi-
[illegible] Ego in hoc
sit in pluribus scriptoribus
[illegible] qui deam

[illegible] colendam esse negant asse-
rens eam nisi a cecis coli non
posse. Contra quod proponit [illegible]
quibus subiacet omnis terre dee in-
[illegible] ceratos et sceptratos ta-
dem in foveam [illegible] testa-
tur Galba qui totam etatem
[illegible] insenium [illegible]
de fornicante et tanti in bru-
[illegible] et in [illegible] perpetuitum
est quale aut apud [illegible]
ubi querere [illegible] in perfectum
plus et in aure iam dicti
principe lacrimat ingemiscit.
Eo hoc vero etatis et te-
meritatis probrosa dea et [illegible]
[illegible] numinibus omnium deorum
templa fecerunt et deorum omnium
preminent cultum ut preter edes
sacratas quas in orbe et urbe
passim [illegible] et [illegible]
[illegible] supremo Jovi [illegible]
et publice fortune imago aurea
in capitolio ab [illegible]
et [illegible] publice [illegible]
sed et tamen [illegible]
auctoritatem [illegible] mor-
talium [illegible] sol solum [illegible] dia
quod paginam videt implere.
Videas eam ut rotam versare et
volubilem [illegible]
[illegible] impulsu de pectore
Jovis [illegible] perpetitat
et consultat. [illegible] fortunam
statuit fata [illegible] Fata Fatum
unde stoici regunt homines
fatum est in [illegible] illius [illegible]
[illegible] abscondit [illegible]
[illegible] stoicorum paradoxa
[illegible] Juvenalis [illegible]
tolle [illegible] si fortuna volet
fiat de rhetore consul si vo-
let hec eadem fiet de consule
rhetor. Ceteros ut cum fortuna
[illegible] sit in [illegible]
eventum [illegible] et [illegible]
videat [illegible] eo quod
fortuitorum [illegible] status efficiat
quem [illegible] in [illegible]

Nota fortuna

quia reverencia dei iustis debe-
tur quia sunt amici dei

plurium differt a conditione vel
a natura vel ab officio vel
a moribus est vel a variis
fictionibus eventuum, fortuna autem
consistit in hiis que in principio
emergunt, etiam in significationem
multum evariare. Plutarchus
et expressit quatuor locos
nature, officii, morum, conditionis
torum veteris memorie credit
originem superstitiosum hic hec
more infelicium exegerunt. Unde
vero multas fictas eius sensus
et sermone katholico manife-
stare. Ille quidem in tantum deorum
eos superare asserit veneran-
dos qui et femineam et viri-
lem attendunt. Aut natura ut
liber medicorum dorotheor Eme-
les qui eo ipso in se igne pro-
testatus est quod angelos simu-
lant magis aut officio ut pon-
tifices perfectos quod sacerdos aut
moribus ut philosophos qui intelli-
gencie huiusmodi investigacione
et dispensacione sapiencie in-
dicunt aut conditione ut quos
favor nimius extulit ut aliis preesse
pensent et tempora potius famili-
arum quam officio publico. Ter-
tio quidem prudens est et omni
reprobacione dignus. Sermonem quod vo-
cat qui plurimum non decet, sed
forte quod de natura deorum sentit
in ambo corrupti primi prolo-
gi qui non credebat qui legeret
gnosticos et libros philosophi Pita-
gore et ipsum actum esse in exi-
lium ab Atheniensibus, eo quod du-
bitaverat an de diis vera
essent que vulgo dicebant. Ta-
liter quo contrarium credit ipse
vero qui necesse ipsam dubitacionem
erroris notavit inquirentem.
Est itaque verisimile quod mores
auditorum cessent et veritatem
eos ab illicitis revocarent

aliquam insidiasse errori. Nam
in doctrina morum intelligentissimus
est, eo quod licet opinionem fa-
milia acquiescendo quam apostolus
generaliter sub fide et religione
involuit omnibus omnia factus
est ut omnes lucri faceret. Nos
aut quibus de celo veritas illu-
xerit non deorum cum multis
sed veri dei iustos et amicos
magnam reverenciam credimus exhi-
bendam sed et timor eius nostri
communem hic sepe precepit ipse
qui maximam ad ...
suorum pessimis hominibus exhibit
prelatorum. Unde illud subiecti estote
omni humane creature propter deum
sive regi quasi precellenti
sive ducibus tamquam ab eo missis
ad vindictam malefactorum
laudem vero bonorum. Et illud
servi subditi estote dominis vestris
non tantum bonis et modestis
sed etiam discolis. Amici quidem
dei sunt aut gracia gestientibus cessantibus
ut seminas et solventes
scientiam in utero cognoscentur
nati et gemini sacerdotes medi-
cos cura et secta femina se-
mel lactanes in annis. Aut
merito exercicii ut qui facili-
tate bonorum operum sit penitens
lato, vel difficili et felici tri-
umphant regna celorum, sicut
apostolorum confessorum et martirum.
Hos autem tres ordines munit-
maro facili differens dum
noctes aut et dies patet
atri ianua ditis. Sed revo-
care gradium superasque evade-
re ad auras hoc opus, hic
labor est. Pauci quos equus
amavit Iupiter aut ardens
evexit ad ethera virtus diis
geniti potuere. Quos quo mo-
do clemencia divine indulgen-
ciarum reformes [illegible]
gratiam perfectissimam et sublis-
simam de imaginem veneram

Ministri vero sunt quos di-
spositio divina vocavit, ut cor-
ripiendo et corrigendo vitia
aut virtutes nutriendo et pro-
pagando scientiam et doctrinam
porrigant salutarem. Qui vero
ei in rebus divinis ministrant
tanto inferiores sunt hiis qui
ministrant in divinis quanto divi-
na humana excedunt. Unde pecca-
tum incurrat hiis qui ministris eccle-
siarum nec venerabilia, et quod ab-
solutio ut crimen extinguat
per statum. Sunt ergo pers-
hiis aut qui circa
divina ministrant
quorum precibus honorat
aut spernit, tunc illorum hono-
rem aut contemptum sibi
reputet, sicut est illud
ego dixi dii estis. Et labia
sacerdotis custodiunt scientiam et
legem requirunt ex ore eius
quia angelus domini exercituum est.
Ipsa quoque veritas ait Qui
vos audit me audit et
qui vos spernit eum qui me
misit spernit et qui tangit
vos tangit pupillam oculi
mei. Illa vero reverentia que
in rerum veneratione consistit
multiplex est. Aut enim corpora-
les res sunt ut edes et lo-
ca sacra, et que privatis di-
cantur usibus et sacristia
que invisibiliter existunt sunt
incorporales, ut iura que
sacris rebus competunt
que temere sacrilegus de-
et morte comprehendit. Alia
re pena admisso per culpe
commissio. Item quod sacras
immunitates convellere inique
inductum est et quasi vendi-
care eum in servitutem. Et quod
de iure divino esse possit
multa prohibentur, ut eiusmodi potestatis
suo obloquium audaciam in hac pote-
statem principum laicorum et benefi-
ciorum que sibi Christiani vergunt
et approbant. Et etiam locorum
omnium venerabilium et ministrorum privi-
legia veniunt confirmat. Unde
eius principis tuus memoria in bene-
dictione est archa domini loquor co-
stituto non audivit. Si quis in
hoc genere sacrilegii prorumpit ut
in ecclesias katholicas veniens
sacerdotibus vel ministris vel in ipso cul-
tu locorum aliquid importet iniurie
quod gerit, a provincie rectoribus
animadvertatur, atque ita provincie
moderator sacerdotum katholice ecclesie
ministrorum loci quoque illorum et divini
cultus iniuriam capitali in convictos seu
confessos reos sententiam vindicandam
expectent ut episcopus iniurie que-
relam deponat qui sanctitatis igno-
scendi gloriam dereliquit, sit quod cunc-
tis laudabile factorum atrocium sa-
cerdotibus vel ministeris iniurias veluti
publicum crimen prosequi ac de tali-
bus ultionem mereri. Item plagis clem-
entie iure ut vel communi ecclesie cum
publicis actoribus habeant vel ad
aliam pertinentibus tunc tempore non
sunt animam. Et alibi si ecclesie
venerabilibus privilegia quoque fiunt
vel temeritate violata vel dissi-
mulatione neglecta commissio quoque
liberacionem condempnatorum pre-
statur. Unde vero privilegia etiam
locorum quoque venerabilium et ministrorum sunt
divine sunt et humane iure constitu-
tiones vel ostia liceat quoniam
sunt iuste aperit iudices ecclesiasticos
quoniam. Et si quis in aliquem
violentas manus de clero anathematis
ferat, ut nec per romanum pontificem
absolvi non possit, sicut sanctus ali-
bi scriptum est. Venia, nisi

articulus mortis forte immineat
quia nec primum extorqueri nec
surripi potest per fraudem, testante
Claudiano Theodosium ait non
extorquebis amari hoc altera
fides hoc simplex gratia donat
Nichilominus quia extorquebis
adhortari quod sola contritio cordis
confessio oris et satisfactio
operis requirit utique non sufficit
sed gratia sola instituit impunitatem
et faciens peccatori non procedit
quia species disciplinae effugit
fictio nec excitat sub corde
subiecto peccatis. Alibi me dixisse recolo
quia teste magno
pre angelo simulata innocentia
non est innocentia
sed duplex malitia (*gemina malicia*) est et simulatio
Equitas quoque simulata
non est equitas sed duplex iniquitas
quia et iniquitas est et simulatio
Unde non modico stupore
confundar cum frequentissime
videam nostros fideles aut infideles
dictam simplici sacrilegio
simoniaco dispergi ad hoc
totum iudicium anchelare ut minis
et terroribus urgeant
sacerdotes ad absolvendum postea
dam quod nec isti facile
dare nec illi in conscientia viriliter
accipere possint. Dare facile
est ut neque involvi, quia
alterius istorum expedire utrique
tamen culpa sit. Timor non
facile depellitur hec de his
que in politica constitutione
prelatorum virtutem amme optineat

De principe qui caput est reipublice
et ellatione eius et privilegiis et
primo virtute et culpe, et quomodo beatum
Job debeat imitari et de virtutibus
beati Job

...t eius imitantes
vestigia de membris
reipublice distinctionem
Dictum est autem principem locum
optinere capitis et qui solius
mentis regat arbitrio. Sunt
itaque ut iam dictum est dispositione
divina maxime reipublice
collocatum et cum inter arcana
non prudentiae sue misteriis
ceteris prefert. Unde quidam firmiter
presidio sacerdotum sunt ad eius
presentiam totius populi vota gerunt.
Unde et in veteri testamento
legitur quod Moyses ordinaturus
eum qui precesserat in populo convocavit
omnem sinagogam ut
eligeretur astante populo. Recepta
postmodum vetere imagine nec est
simpliciter residere regem in ...
Regnis quod Saul rex futurus
apparuit in facie populi ab
humeris sursum supereminebat
universo populo. Nam quoniam
...
quia quem oportet
preesse ceteris prae Deo et eos praeeminere
ut quam bonorum operum
velut totius populi latitudinem
apprehendere valeat. Et propterea
tamquam doctor sentiat et
circumspectus et omni virtute prestantior.
Dixit enim dominus ad
Moysen assume ad te Josue
filium Nave hominem qui habet
spiritum Dei in semetipso et pones
manus tuas super eum et statues
coram Eleazaro sacerdote
et precepta ei dato in conspectu
totius sinagoge et partem
de tuo coram eis et dabis
ceteris tuam gloriam ut audiant
illud filii Israel.
Audi evidens ordinationem principis
populo tam manifeste descriptam
utpote pene expositionem
non egeat. Si enim tam

qualis debeat in principe consistere

1 i[n]nocentia simulata non
non
De Saul

in gubernando gerere debet consilium

manifestum quod tamen p[er] an-
ctoritatem dno loco suo et ipse ex-
pertus explanabo. Quadruplicis
in defectoris et gressus faciem
ego significationes. Hic aut
plane nulla est ipsi actiua-
re, nulla consagreritate ratio-
nis nulla propinquitas tertia totem.
Placatio est mortuo Zalphat
filiam patriam apud Moysen
peperunt hereditatem. Petrum
eorum iustam esse ipse deus testatur.
Propinquis namque predictorum
et agrorum hereditatis relinque-
da est. et ut plurimum acco-
mod. Gubernatio vero ipsi
illi recdenda est quem deus
elegerit hominem scilicet tali, qui
habet spiritum dei in se et precep-
ta dei in conspectu eius sunt
qui Moysi valde notus fit
et familiaris, et in quo sit
claritas legis et sine ut po-
ssint eum audire filii israel.
Nec tamen hereditas est fauore
nouorum recedere a sanguine
principum quibus priuilegio diuine
promissionis et iure gentis
debetur successio liberorum. Si
tamen ut scriptum est ambulauerint
in iustitiis domini. Si vero a via
paternorum deflexerint non stati-
im gratiam dominus sed pariter
ipsum dei in semetipso imponens
manus tuas super ipsum et sta-
tues coram Eleazaro sacerdote
et precepta ei dato in conspectu
omnis synagoge et partem de
ipso coram eis. et dabis glo-
riam tuam super illud ut omnis
populus ... donec fiat con-
temptus eorum primates et inimi-
co. Nec enim Roboam statim
remissus est a solio patris quo
seniorum contempto consilio recessit

a uia Salomonis. omni in-
putabile volens imponere in (...)
meos filios israel. Unde tamen ab-
sum est regnum eius recedentibus
decem tribubus post Iero-
boam filium Salomonis. Sunt
quod regna diuisa. duntaxat regnum
sumit Iuda. ut israel. Sensit quo-
que ignominiam penam, de gratia dei
et priuilegio sanguinis magis
ut Rex quidem maneat sed ma-
gna regni parte mutilatus. Ubi
hoc illi quia adhesit consiliis
iuuenum. contempnens magis et pre-
cepta prudentum. Unde sapiens enim
est ut salubri disponat pre-
cepta. qui non agit consilio
sapientum. Ve inquit terre cuius
Rex puer est et cuius princi-
pes mane comedunt. Beata
terra cuius Rex nobilis est. et
cuius principes tempore suo [vescuntur] re-
fectionem. et non ad luxuriam.
Ubi enim sapientia esse potest.
Inquit sanctus Iob. sapientia
ubi inuenitur. et quis est locus
intelligentie. Nescit homo pretium
eius. Nec inuenitur in terra sua-
uiter uiuentium. Non equabitur
ei laborum quantum trahit
enim sapientia de occultis. Longe uti-
que inuenes reperiuntur. atque
essent consilio seniorum. unde
beatus Iob huius recepti formam
audi ergo quid de se fateatur.
Cum procedebam ad portam
ciuitatis. et in platea cathedram
parabant mihi. Videbant me iu-
uenes et abscondebantur. et
senes assurgentes stabant
principes cessabant loqui. et
supponebant digitum ori suo
vocem suam cohibebant duces
et lingua eorum gutturi suo
adherebat. Auris audiens beati-
ficabat me et oculus videns
testimonium reddebat mihi.

[illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] presumunt [illegible]
nos iuuenes

Formula regiminis in [illegible] Iob expressa

Non licet fauore nouorum recedere a sanguine principum. Exemplum Roboam non statim deiectus a solio patris

eo quod liberassem pauperem vocife-
rantem, et pupillum cui non
esset adiutor. Benedictio perituri
super me veniebat, et cor vidue
consolatus sum. Iustitia indutus
sum, et vestivi me sicut vesti-
mento et diademate iudicio me-
o. Oculus fui ceco, et pes clau-
do. Pater eram pauperum,
et causam quam nesciebam di-
ligentissime investigabam.
Conterebam molas iniqui, et
de dentibus illius auferebam predam.
Dicebamque in nidulo meo moriar
et sicut palma multiplicabo
dies. Radix mea aperta est
secus aquas, et ros morabitur
in messione mea. Gloria mea semper
innovabitur, et arcus meus in manu
mea instaurabitur. Qui me audi-
ebant sententiam meam expecta-
bant, et intenti tacebant ad
consilium meum. Verbis meis addere
nichil audebant, et super illos
stillabat eloquium meum. Si
quando ridebam ad eos non credebant,
et lux vultus mei non cadebat
in terram. Si voluissem ire ad
eos, sedebam primus, cumque
sederem quasi rex circumstante
exercitu, eram tamen merentium
consolator. Ecce regula ad vi-
vendum isto ex magna parte ex-
pressa est formula, quam si
per singula excipi voluimus inte-
gri libri magnitudinem
insertarum verborum series
sola complebit. Diligens le-
ctor singula verba discutiet, quia
in hiis omnibus nec iota nec a-
pex a misterio salutis vacat.
Pauca hic, que in ipsa superficie
verborum eminent, quanta potero bre-
vitate perstringam. Sic incipit.

lavabam pedes meos butiro
et petra fundebat michi rivos
olei. Cum in porta cathedram
residebam, in platea absconde-
bant se iuvenes, et multi
senes assurgentes stabant. Innuit ergo
quod rerum affluentia gratiarum
quoque donis et providentiam non
evacuasset, sed in hiis omnibus
ex consciencia et testimonio bo-
norum apud auctoritas ecclesia
permansit. Egrediebatur enim ad
portam que latebris non
egebat, et qui docendi pro-
meruerat sedem, sensus provi-
dentiam erigebat. Lenitate iuve-
num absconditam cessabant
loqui principes, et lingwa
ducum gutturi suo adherebat.
Non audebes grandia loqui,
et imponere in humeris hominum
onera importabilia, que nec
superficie digiti tangi solet.
Docebat enim omnes vivit lan-
dem in actione consiste, tamquam
que se splendorem virtutum non
sub est soliditas operis. Cum
enim magis ope Salomon erat
habundantia, ubi autem verba sunt
plurima, ibi frequenter egestas.
Principium verborum et ducatum est
aliorum in via morum prece-
dere, quod facienda sunt aliis tamquam
de intonare. Omnibus audientibus
et oculus videns benedicebat,
cumque instructa corporis elegantia
expressit quibus sermonum ame-
nitate convalescit exteriorum
namque notitia oculum et aures
obsequio fidelissime visit ad
animam, et thesauros cordis
sepius lingwa imperanter disper-
git. Auris audiens et videns

In quo declaratur auctoritas principis
iudicantis contra mala criminum

adiciat sapientes iudicium eius. ?p-
mit illud verbum qui loquitur
in aure audientis. non itaque
superstitiosus est dicit hugucius ho-
mini qui in alterutram partem
vel amore vel odio frequenter im-
pellitur. sufficit ei testimonium
conscientie prestitum tamen roborandum
sit iudicio sapientum eo quod
inquit quod liberassem pauperem
pupillum et periclitantem et conso-
latus sum cor vidue. In hiis
enim maxime principalis claret
auctoritas que a deo insti-
tuta est et ad iniurias pro-
pulsandas. Hec quidem sunt
opera iudicis. et erit nomen eius
tamquam benedictum in seculum. Sed
ut credas eum remissione
clementia in vobis audaciam
prestitisse. Iustitia indutus sum
vestimento et diademate iu-
dicio meo. causam quam nesci-
ebam diligentissime investi-
gabam. Oportet enim iudicem
cuncta rimari et ordinem rerum
plena inquisitione discutere.
Nec enim obviare alicui quam
sit ... similitudine
simulatione vel ut ait
... ad penitendum properat
qui cito iudicat. Conte-
rebam molas iniqui. Iniquus
est quippe qui in iudiciis sequitur
non causam sed pecuniam. qui sic
inventa iniuria diligit ut
sequatur retributiones et hic
... sit quod discernit ad pre-
tium avaritie serviens pergit
in mortem. Unde sequitur et de dentibus
illius auferebam predam. Di-
cebam quod in nidulo meo mo-
riar. similiter itaque tempo

Iniquus iudex dicitur qui sequitur pecuniam non
non causam

sineat qui verum sincerum am-
plitudine contentus erat. nec
avaritie aut ambitionis stimulo
urgebatur. Domum domui agrum ut
agro iungeret usque ad terminos
loci ac si solus habitaturus
esset in superficie terre. Et sicut
palma multiplicabo dies. Unde
admirandam aristoteles in
septimo problematum et plu-
tarchus in octavo moralium con-
scribunt super palme ingenium. ar-
boris lignum si magna pondera
imponas et sic gravi urge-
as onere ut magnitudinem onerum
sustinere non queat non deorsum
cedit nec intra flectitur sed
adversus pondus resurgit et
sursum nititur recurvatur quod plutarchus
inquit propterea placuit pal-
mam signum esse victorie. in certa-
minibus enim lignum ingenium huiusmodi
est ut urgentibus opprimentibus
quod non cedat. refert itaque quod
ramus eius palme quem greci
basileos appellant non potest ut
sic trahatur deorsum sed semper sursum
protrahatur et redit. constat autem quod
truncus palme vel stipes a
radice contrahitur sed in superioribus
dilatatur. Hec autem est in qua-
libet arbore que tanto magis
crescit quo ad terram stipes
vicinior accedit. per palmam
ergo significatur iustitia iudici-
bus que descendere non no-
vit sed semper ad superiora pro-
cessit. Unde iustus ut palma
florebit. radix mea aperta est
secus aquas scripturas utique et
virtutes de quibus supra et ros
secundum ... morabitur in messione mea
virtute bonorum operum quos ma-
nipulos electis reportet ad se

nota proprietatem arboris
palme

quod palma signat

vir sapiens non debet habundare
multa loqui / et esse multiloquus

in illa die risus mei. Unde
sequitur: Gloria mea semper in-
novabitur / et arcus meus instaura-
bitur. Gloria est aliud quo tendit
et in quo dirigit arcum iustus
nec passim sequitur corruscte-
sta quam lucto quam. Qui me audie-
bant exspectabant sententiam. Saepe
dictum est sententiam in bono semper
accipiendam esse, unde illud sa-
pientior videtur sibi piger / se-
ptem viris loquentibus sententias. Un-
dis insipiente tamen quae intenti
mei tacebant ad consilium me-
um. Verbis meis nil addere au-
debant / stillabat super eos elo-
no quium meum. Res ardua desiderat
attentionem, et unumquemque de-
cet consilia meditari, et quod
quis agit, loquitur, sit pro consili-
o. thema sapientiam affectanti.
no Est autem doctoris constantia
alias dicitur illa proferre quibus nil deri-
no liceat ut apponi. Est autem vi-
cium turpissimum si ingerit se fa-
bulis et magis immisceat et
inter garrientes perstrepat
velut rabulus. Confer ad magisteri-
oloquium et omnem materiam credit
aptam esse loquentibus. Ambigitur
quid eum tristior faciat an do-
ctus pollens verecundia
melius viam ducat an appetentia
ante. Praeterea quae tumidant
sui turpiositate vilescunt / et in
multiloquio peccatum non deerit. Pau-
ca verba loquitur sermo est
pretiosus. Unde fortes quaerenti quo
quis sermone optimam componet tamen
si gessit magis optice et com-
pressit pauca, hoc est quod vir
iustus et veritas delinquere dicit

de risu virorum

in sermone stillasse eloquium suum,
quia eum non dedebant quod in vo-
luptate positus est vir sapiens. Si quando ri-
debam ad eos non credebant.
Stultus risus levitatis indicium et
quo potentior eo imprudentior
et reprehensibilior est. Unde enim
stultus in risu exaltat vocem
suam, et salvator flevit, qui
utique risisse non legitur. Nec
enim facile credendum promptum
esse ad thalamum, qui sub tanta
ta ambiguitate et risu loquitur
ut si riserit non credatur, et
lux vultus mei non cadebat
in terram. Risit forte vir iustus
sub eum hilaritate temporalis ...
ria nulla resolvit, et quamquam
blandus erat in moribus, videri
volebat austerior. Si voluissem
ire ad eos sedebam primus.
no Prima sedes in cathedra digna
erat, quia alios contraria virtu-
tum sedebat primus quia sedebat
qui regit, similibus aliis lacri-
mas merentium abstergebat
commoda quibus consulendo re-
no ctitas probata sit studium sedere
ut in universitate sua tristem
aliquem eum non pungat. Quia vero
arte id fiat, modo tempora
subtilis accipitur. Tanta siquidem
eminentie flos et senectus u-
bertate ut si quis eum ingre-
deretur paradisi deliciis se gau-
deat interesse, mirans fortasse
et attonitus obstupescit quomodo quemque
in exilio carnis tam tenere
dulcedinis esse participem
et celestium eum gloriam, si an-
te eum possit ex operibus universi
iusti tempore diiudicata sit negati-
vum quod nolebant pauperes et
oculos viduae expectare feci

no
no
alias dicitur
no
pro pp
pauca sunt loquenda sapienti
de docto docente quod quis sermone optimum operatur
tamen
de risu
tachium
no
no

si comedi buccellam meam so-
lus et non comedit pupillus
ex ea quia ab infancia crevit me-
cum miseracio et de utero matris
mee egressa est mecum. Si de-
spexi pereuntem eo quod non
habuit indumentum et absque
operimento pauperem, si non
benedixerunt michi latera eius et
de velleribus ovium mearum
calefactus est, si levavi super
pupillum manum meam cum vi-
derem me in porta superiorem,
humerus meus a iunctura sua
cadat et brachium meum cum
ossibus suis conteratur. Semper enim quasi tume-
ntes fluctus super me timui deum
et pondus eius ferre non
potui. Si putavi aurum robur
meum et obrizo dixi fiducia
mea. Si letatus sum super multis
divitiis et quia plurima reperit
manus mea. Si vidi solem
cum fulgeret et lunam incedentem
clare et letatum est in abscon-
dito cor meum et osculatus sum
manum meam ore meo, que est
iniquitas maxima et negacio
contra deum altissimum. Si gavi-
sus sum in ruina eius qui
me oderat et exultavi quod
invenisset eum malum. Si non
dixerunt viri tabernaculi mei
quis det de carnibus eius ut
saturemur. Foris non mansit
peregrinus, hostium meum viatori
patuit. Si abscondi quasi
homo peccatum meum et celavi in
sinu meo iniquitatem meam.
Si expavi ad multitudinem nimiam
et despectio propinquorum terruit
me et non magis tacui nec
egressus sum hostium. Si adversum
me terra clamat et cum ipsa
sulci eius deflent. Si fructus

eius comedi absque pecunia et
animam agricolarum eius afflixi
pro frumento oriatur michi tribulus
et pro ordeo spina. Quam non credis(?)
cum ambulas in multitudine
deliciarum qui de corde puro
et consciencia bona et fide non
ficta sub interpretacione tanta
de se quidem fatetur. Cuius isto-
rum verbis desiderat interpretacionem
aut in tanta brevitate lucem non
videt, nimium plane hebes est
et obtusi ingenii, cum per se ista
non lateant. Quin immo licet plura
occurrunt, quorum vel unum ex-
emplum quendam illustrare suf-
ficeret. Sed propterea plura lege-
re vel audire fastidiunt, saltem
hec tantilla legant et audi-
ant, et requisitionem diligenter
discutiant dum mittetur sequitur
eius in corde. Si audierint reges
et observaverint vocem dei,
complebunt dies suos in bono
et annos suos in gloria. Si autem
non audierint transibunt per
gladium et consumentur stulticia.
Vides ne in multum regium dum(?) exitum aut enim per gladium tran-
sient aut stulticia consumentur
et vere durum triste per gla-
dium non finiri eo quod gladius
quasi quidam transitus eius ad
locum, ubi in multitudine iniqui-
tatis sue potens potenter
punietur. Sed et stulticia consumit
impios quia in expressionem ipsius(?)
rubri(?) principis eminencia plures(?)
namque(?) contra eiusque(?) vices pre-
ipse non potest aut non vult.
Sive mala vel bona sibi et
premunt principi quod et de quo
strathegematicos vocavant(?) eius(?)

inutilem(?) regium dux exitus

q [Q]uasi igitur qui mittit la-
pidem in acervum Mer-
curii, sic qui dat in-
sipienti honorem. Hoc a diversis
diverse diversis exponitur. Ego sa-
pientum venia impetrata, acer-
vum credo Mercurii in quo con-
sistit vis calculandi, quia Mer-
curius numerorum deus est, qui ne-
gociatorum exercent, et rationibus
suis diligenter invigilant. Im-
mo quasi lapidem in acervum pro-
iecit vis calculandi. Est
totam fere calculi rationem
Quantum obest honor collatus insipienti / Nota / et honorem conferre insipienti
est reipublice subvertere vitam
non potest alios utiliter regere quem proprius subvertit error / et impossibile est ut alios utiliter
regat quem proprius subvertit
error. Ait enim: Si non est guber-
nator, populus corruet. Et alibi:
Rex insipiens perdet popu-
lum suum, et civitates inhabitabun-
tur per sensum prudentium. Omnis
potentatus brevis vita. Lan-
guor prolixior gravat medi-
cum; brevem languorem precidit
medicus. Sic et rex ho-
die est, et cras morietur.
Cum enim morietur homo hereditabit
serpentes, bestias et vermes.
Immo quos pauperes oppressi-
onibus attenuant, exactionibus
rapinis multiplicibus spoliant,
iubent in se dire proscriptionis et ve-
rem gente ut potentibus isti
succedant heredes. Isti namque
succedunt omnibus iure suo, ne
desideretur solemnitas testamenti,
ab intestato emergit velis
nolis, hos habebis heredes.
dictum Platonis non pervenit / In secularibus legibus fertur dixisse
Plato pertinere est ne subditos
ingratum / opprimat: atque caput corporis mini-
strat ut a membris aut omnino
aut sine molestia ferri non

possit. Grave autem passionum
sine concussione dolorum membro-
rum tolerari vel curari impossibile
est. Si vero incurabilis sit
passio, sit unius cum morem
inflictum est, inferius aut inu-
tilius est, quam ut rudissime
inflictam. Eadem quoque diver-
se legit, cum in subditos potius
servit, id est, atque tutor pu-
pillis presidia. Ut enim suo
munitione singulis ob rem
defensionem ab eo tradito
gladium accepisti. Verum namque
publicam iure pupillum tueri
te precelebre est. Et eam inde
demum recte precedere. Tunc caput
eius se nobile esse cognoscit
cum fidelis membris adhereat
licet ille. Et quidem eleganter
et vere sic ut non inde concordan-
tia fidelis et firma esse non
potest ubi non est tenax unio
voluntatum, et quasi spiritus caritatis
conglutinatio. Que si desit, hor-
frustra sibi congruunt opera
tum et dolum imperantem per-
gat sic affectu proficiendi. Simu-
latores namque iob et callidi
provocant iram Dei, nec clama-
bunt cum vincti fuerint. Mo-
rientur in tempestate corporis anime
et vita eorum inter effeminatos.
Nota / Operibus namque tum prestat nunc
pudor, timor interdum,
sed virtus illa solidissima
est que ex adipe fidei et
caritatis procedit et in solo
virtutis fundamento subsistit.
Opera eius quod morum argumenta
sunt quam parum, quia nec
utilius nec efficacius est ad
statum regendum et possessionem

De coherentia capitis et principum cum membris

Quid est illud imperatoris
aut sic magis pacificatoris
egregii: dum tibi sit ideo eos
vicisse non ambigas, sed per-
vicisse, non sed veniam
in omni iniurie sola deos est
clementia nobis, cum clemen-
tia nobilis hec dubium su-
spectus agas nec falsum a-
ffectum, ne avidum qui
talia tradat manes horrebit
strepitum ulla nec amplius hoc
non sit clarum nec credulita-
tis pila, quam tutatur amor
nec ceterorum amari hoc
altera fides hoc sine gra-
donat. Alexander cum hieme du-
cens exercitum resedit ad ignem
recognovisse percutientes copias
cepit. Cum quidam ... que-
dam ... examinatus frigore,
iussit eum sedere in loco suo
dicens: si in Persis natus esses
in regia sella resedisse ca-
pitale foret, sed in Macedonia
natus concedi fere. Et aliud de-
cus quod ad regis clementie perti-
nentis [illegible] gentis
... nec captivos ad-
esse [illegible] et abstinentia
sine ... ut ne illam
quidem aspiceret, quam mox
ad sponsum remissa, vinci se
... sibi
... sit ...
... suorum alienorum animos
sibi iustitia [illegible] simile
est, quod Scipio Africanus in Hispa-
nia gessisse legitur. Cum ei
virgo nobilis olim in se de-

De Alexandro nota

de Scipione et eius continentia et iustitia

tonis admiratorum contentus oculos
adducta est, illeamque sponso non
alieno reddidit, addens et au-
rum quod parentes in redemptionem
captive attulerant, ut esset virgi-
ni in dotem. Aut multo in magna
imperiali; itaque multiplex ma-
gnificentia vincere gentes victa
que forte aliis ... non
fecerat Romani imperii populo
accessit. Camillo Faliscos obside-
nti ... liberos Faliscorum
tamquam ambulandi causa extra muros
adductos tradidit quos retentos
obsidibus civitatem nostro subdi
imperata. Camillus vero non
solum sprevit perfidiam sed restrictis
manibus per terga agendum vir-
gis agendum ad parentes pueris
tradidit. Adeptus consilio victo-
riam quam fraude non concupi-
erat. Nam Falisci ob hanc
iustitiam sponte se dediderunt.
Constat quod eius Camilli non
ignobilior titulus, cum enim per
subactas civitates et triumphos
insignes magna invidia concita-
ta damnatus et expulsus
est tunc quando preda [illegible]
... Gallis
in urbem et Rome ...
... apud Ar-
deam ... nec in ipsa ur-
be ... capitolium ...
... possit et hic auro da-
to ut Galli recederent, Camil-
lus ... comparens
pacta ... aurum ab-
stulit, Romanorum aquilas
reportavit. ... in ...
... ut ... possit

de Camillo et eius iustitia

imitare

cess

de fabricio Gaio
Frontini

Cineas referentem signa camillus
itaque ab exilio revocatus tri-
umphans urbem ingressus est et
applausu civium vocatus quasi alter
patrie conditor. Julius igitur
in libro secundo ~~dedicte~~ de vita ro-
manorum ~~[illegible]~~ illustrium virorum quod
de fabricio sic refert. Nam pro-
videntia. Plutarchus in institucione
Traiani et Julii Frontini in
libro strategematum sunt vene-
runt quod cum legati Samnitum
ad Gaium fabricium multas et
magnas res memorantes quas
bene ac benivole post redditam
pacem Samnitibus fecisset offerentes
dono grandem pecuniam et ora-
tes ut eam acciperet et uteretur eo
quod multa ad necessitatem vite
et splendorem domus tante vi-
de esse constaret, non cum lautus
paratus quod erat pro amplitudine
honoris et dignitate videretur. Fab-
ricius vero planas manus ab auribus
ad oculos et infra et deinceps
ad nares et ad gulam et ad
os et deinde ad ventrem et ad ima
deduxit et legatis in hec va-
rudit. Dum omnibus hiis mem-
bris que attigi resistere et im-
perare potero nichil michi deerit.
Ideo quod vobis reservate pecuniam
vestibus viris necessariam, nec
certum quibus necessaria aut gra-
ta non est. Ingeratis Romanum
signum non cuique aurum
sed imperare volunt gentibus au-
rum. Hoc Julius igitur. Frontinus
vero refert quod ad Fabricium du-
cem Romanorum medicus pirri
Epirotharum Regis venit
pollicitus se venenum daturum
pirro dum mercedis sibi in
qua opere pretium foret constitueret.
Quo facinore Fabricius egere
victoriam suam non arbitratus
regi medicum detexit atque ea

fide meruit ut ad amiciciam ro-
manorum appetendam compelleret
pirrum. Pace mea dixerunt
in casu isto Valerius maximus
et claudius quadrigarius conten-
dentes de nomine et officio pro-
ditoris. Cum Timocrates fuit
mihi Valerius pater illius qui
cum rege quondam poculis ministra-
bat. Cum tamen quadrigarius Ni-
as medicus vero multo certo di-
cunt constet consules roma-
nos eo subegisse pirrum quod
Fabricium fuerant asserat. Epi-
stolam vero consulum ad pirr-
um hanc fuisse quadrigarius
refert. Consules Romani sa-
lutem dicunt pirro Regi. Nos ptinis
procontinuis iniuriis quo animo
tenus commoti inimiciter tecum bellare stu-
demus. Sed communis exempli et
fidei ergo visum est ut te
salvum velimus quo sit quem
armis possimus vincere. Ad
nos venit Nicias familiaris
tuus qui sibi a nobis premium
peteret si te clam interfecisset.
Id nos negavimus velle neve ob eam
rem quicquam commodi
expectaret demonstrandum simul et
visum est ut te certiorem fa-
ceremus ne quid huiusmodi si accidisset
nostro consilio factum putarent
Civitates Sathue quod nobis scitote
non placet premio aut pre-
mio aut dolis pugnare. Tu nisi ca-
ves iacebis. Quod refert quod
eius ei regni medietatem pre-
cio obtulisse ut pacem condi-
cionibus equis admitteret acceptus
est. Sed nec regni medietatem
accipientes acceperunt ut amiciciam
promitteret Regi. Cum vero
Cineas vir prestantissimus qui
Romam missus fuerat interrogaretur
qualis Roma esset, dixit se

Regum vidisse curiam eo quod fere omnes tales essent, qualis esset solus Pirrus in Epiro vel in reliqua Grecia. Constanciam Fabricii admirans (?) Rex hic est utique ille Fabricius qui difficilius a virtute quam sol a cursu suo averti potest.

Constancia Fabricij

Imperator Cesar Augustus Germanicus eo bello quo victis hostibus Germanici cognomen meruit, cum in finibus Cubiorum (?) copias (?) que vallo comprehendebat precium solui iussit. Atque ita iusticie fama omnium fidem astrinxit.

Cesar augustus

solui iussit

C. Curius de continentia dicam (?) ... contemptu eius quidem Plutarchus strathegematica non nulla promisit. Marcus Cato vino eodem quo remiges contentus fuisse traditur. Atilius Regulus cum summis rebus prefuisset adeo pauper fuit ut se coniugem liberosque tolleraret agello qui colebatur per unum vilicum; audita morte scripsit senatui de successore sibi mittendo et destitutis rebus obitu servi necessariam esse presenciam suam. Gneus Scipio post res prospere in Hispania gestas in summa paupertate decessit, ne ea quidem relicta pecunia que sufficeret in dotem filiarum, quas ob inopiam publice dotavit senatus. Idem prestiterunt Athenienses filiis Aristidis post amplissimarum rerum administrationem in summa paupertate defuncti. Hannibal de nocte surgere solitus nec requiescebat ante noctem; crepusculo demum socios ad cenam vocabat, neque amplius quam duobus lectis discumbebatur apud eum. Idem cum sub Hasdrubale militaret imperatore, plerumque super nudam humum sagulo tectus somnos capiebat. Emilianum Scipionem traditur in itinere cum amicis ambulantem accepto pane vesci solitum. Idem et de Alexandro Macedone dicitur. Augustus Cesar minimi cibi erat atque vulgaris fere, secundarium panem et pisciculos minutos et caseum bubulum manu pressum, et ficus biferas virides maxime appetebat. Vescebatur quoque ante cenam quocunque tempore et loco stomachus desiderasset. Verba ipse in quadam epistola: Ne Iudei quidem mi Tiberi tam diligenter sabbata servant quam ego hodie servavi, qui in balneo post horam primam noctis duas buccellas manducavi prius quam ungi inciperem. Iram quoque citissime remittebat dum iniuriarum animum videt inultum, et sic ipse dicebat: celerius quam asparagi coquuntur. Hic enim velocitatem rei festinate velocitatem solebat exprimere in sermone signum (?), et hec et quedam alia nobilitata usurpaverat, quod littere eius autographe ostendunt, in quibus cum aliquos nunquam soluturos videbat, forte dicebat ad Kalendas grecas. Masinissam nonagesimum etatis annum agentem meridie ante thabernaculum stantem vel ambulantem capientem cibos legimus. Curius cum victis ab eo Sabinis ex senatus consulto ampliaret

minutos

eo modo agi, que consuetudinem mi-
lites accipiebant. Gregalium por-
ro centuriones sunt potuit aliquan-
tum dicere, tamen non esset
id quod, certe satis constat, quod
exercitus per se notabiles sunt
comperti, sed eius qui sub Mar-
co stantes insignem gloriam
meruit. Nam memorie tra-
didit Scaurum consularem mili-
tarem pomiferam neque arborem
quam in pede castrorum fuerat
complexa metatio, postea dis-
cedentibus erecturis et ab eius
nobis intactis fructibus exer-
citus reliquerit in memoriam au-
spiciis ergo imperatoris Cesaris
Domitiani augusti germanico
bello, quod Julius Civilis in Gal-
lia moverat, Lingonum opule-
ntissima civitas, que ad Civilem
defecerat, cum adveniente
ab exercitu Cesaris popula-
tionem timeret, quod preter spem invi-
olata nihil ex rebus suis amise-
rat, ad obsequium redacta septua-
ginta milia armatorum tra-
didit mihi. Lucius Mummius, qui
Corintho capta non Ytaliam
solum, sed et provinciam tabulis
statuisque exornavit. Adeo
nihil ex manubiis tantis in suum
convertit usum, ut filiam
eius inopem senatus ex publico
dotaverit. Constantia quoque
ut tua et plurimis strate-
gematibus pateat in virtute
Romanorum maiore claret corporis
magnificentia et virtute
si omnium gentium historie revol-
vantur nil clarius lucet, de-
clarat hoc splendor altissimi
imperii, quo nullum unquam ab exor-

Domitiani

Commendat pro se Frontinum de strategematibus et aliis

amplissimi

dio nec maioribus incrementis
processu quo dilatatum quanta
potest memoria recordari. Nam
et quiete libertatis, iustitie
cultu, reverentia legum, similita-
tum generis amicitiis, maturitate
consiliorum, et gravitate verborum et
operum optinuerunt ut orbem
sue subicerent ditioni, sed quod
de constantia eorum exemplum
de strategematibus Julii Frontini
pro multis ponatur in medio. Cum
itaque urbis menibus Hanibal
assisteret, ostentandi fiducie gra-
tia supplementum exercitibus quos
in Hyspania habebant, dimissa
porta miserunt. Agrum in
quo castra Hanibalis erant
defuncto forte domino venalem
eodem precio licendo perduxe-
runt, quo hiis ager ante bellum
venierat. Hii cum ab Hanniba-
le obsiderentur et ipsi obsiderent
Capuam, decreverunt, ne nisi in ca-
pta revocarentur exercitus.

Equat Traianum victoribus [illegible]

Traianus

Unde autem ut in Traiano
Plutarchi strategematis
manifesta ponantur modo
tante fortitudinis et iustitie
fuit, ut Romani imperii fines
qui post Augustum defensi no-
magis fuerant quam notabiliter
amplificati longe lateque diffu-
dit. Gloriam tamen militarem modera-
tione superavit. Rome et per provin-
cias omnibus se equalem exhibens.
Amicos salutandi causa frequentans
vel egrotantes vel festinis diebus
convivium eis indiscreta vicissim
habens, communia vehiculis eorum
et vestibus indifferenter utens, pub-
lice et privatim ditans omnes
in dignitatibus civitatibus largiens,
relaxans tributa provinciis.

ulli principis carus omnibus, adeo
et usque ad nostram etatem in
senatu non aliter principibus
acclametur nisi feliciori Augusto, melior sit — *augusto*
Troyano. Sic itaque memoriam
eius [illegible] valuit, ut amicis
laudantibus vel assentientibus hoc
[illegible] magnificentissimum prestet.
Recte laudatur in Julio — *de julio*
animi magnitudo invicti et offi-
ciorum [illegible], ad illius [illegible] et
manus ad fere impossibilia sibi
subiecerint [illegible] — *subiecerunt*
militia fuit, non tamen Galli,
Britones [illegible] abeo [illegible]
acti, [illegible] tota [illegible] belli for-
tuna, et Cesare domus [illegible]
protestatur. Singulatorum studio
tantus erat ut quattuor [illegible]
dictaret epistolas, quibus in [illegible]
[illegible] peritia fuit. Veteres
Romanorum mirantur leges,
potentes [illegible] vires quas
[illegible] in [illegible] extiterunt [illegible]
rat et extollit vel sola [illegible]
[illegible] quod autem omnibus
mirabilius est amoribus et ne- — *invictor bis* [illegible]
gotiis simul operam dabat et
in singulis [illegible] aggrediebatur
tantus erat ut eius solius va-
care videretur, simul totus erat
singulorum et unius. Laudes vero
Augusti totus orbis conce-
lebrat et Titi, amorem huma-
ni generis [illegible] delicias
[illegible] memoria [illegible]
[illegible]. Ego hiis omnibus
Troyanum preferre non dubito, qui — *de Troyano et eius preconio*
in solius virtutis cultu regni con-
stituit maiestatem. [illegible]
qui [illegible] ferens, [illegible] arbitrium
[illegible] est illud quod sub nomine
Theodosii [illegible] Claudianus
[illegible] lex [illegible] late domi [illegible]
[illegible], te medus te [illegible]
Arabs te [illegible] adorent [illegible] — *arabs*
[illegible] si prava cupis si [illegible]
[illegible] patiere [illegible] tolle-
[illegible] [illegible] lex [illegible]

tur animad [illegible] conceditum
posses [illegible] tu [illegible]
[illegible] persona dat [illegible]
[illegible]
[illegible] effrena [illegible]
[illegible] asserit [illegible] vera
dum [illegible] consultum
tum pena patet [illegible]
me motus nec [illegible] quod [illegible]
sed quod fecisse decebit, orat
[illegible] domet respectus
honesti. Et vero in laude [illegible]
[illegible] facilius argumentum, qui
alios ei preferendos opinatur,
virtutes eius legit commendasse
Sanctissimum papam Gregorium
et fusis pro eo lacrimis [illegible]- — *nota quod Troyanus de inferno liberatur lacrimis Gregorii* [illegible] *quod vidue fecit*
rorum compescuisse incendia
deo [illegible] in [illegible]
iusticiam quam vidue flenti
exhibeat Troyanus. Cum enim
memoratus imperator iam equum
ascendisset ad bellum profecturus,
vidua apprehenso pede illius
miserabiliter et lugens sibi iusti-
ciam fieri petiit. De filio quem fi-
lium optimum et innocentissimum
interemerunt iniuste [illegible].
Tu inquit Auguste imperas, et ego
tam atrocem iniuriam patior.
Ego inquit imperator satisfa-
ciam tibi cum rediero. Quid inquit
illa si non redieris? Successor
meus ait Troyanus satisfaciet.
Et illa: quid tibi proderit si alius
benefecerit? Tu michi debitor es secundum
opera tua mercedem recepturus.
Fraus utique est nolle reddere
quod debetur. Successor tuus in-
iuriam patientibus pro se tenebitur,
te non liberabit iusticia aliena.
Bene agetur cum successore tuo si
se liberabit ipsum. Hiis verbis
motus imperator descendit de equo
et causam presencialiter examinat
et condignam satisfactionem vidu-
am consolatus est. Refert autem beatis-
simus papa, cum diu pro eo

fundisse lacrimas. Dicitur ei
in revelacione intimatum esse Tio-
nianum a penis inferni liberatum,
sed ea in questione hic vel pro
aliquo infideli dicti sollicitare
presumeret. Unde multo differt aliis
tunc ubi predictis ita sanctis
placuit, ut eos multi solverint
libertati, et hec quidem de capite
reipublice dicta sunt.

Sequitur de hiis qui in republica optinent locum cordis, et quod maxime attendi sunt a consiliis prelati et de timore dei et sapientia et philosophia

Cordis locum auctore
Plutarcho senatus
optinet. Senatus vero, licet
sit maioribus placuit officii
nomen est ob etatis notam
hoc. Sed quid sit de a senec-
tute. Eum vero athenienses
ariopagum dicebant eo quod
in illis totius populi utilis consistat
et eo de eius [illegible] plura inde-
ta sint, vel salubriis vel glo-
riosis, institutum est gravem
senatum. Genus nobilium est
certe senium, qui emeriti a vol-
garibus officiis, ad consilii et re-
giminis officium sufficiunt, et in
marcido corpore reverentiam
mentis vires eo sapientie magis
apti negociis, quorum in exerci-
tiis corporis minus possunt. Eorum
itaque tantus extitit honor apud
grecos ut duces reipublice
numquam procederent, vel egregium
agerent, quod senes instituti non
indicarent aut approbarent. Et quod
magis est ab urbe condita
nomina eorum aureis litteris scrip-
ta sunt. Ipsi quoque patres conscripti
ab omnibus appellati, qui alios
sapientia, etate, et affectu pat-
rio precedebant. Senes istos eo

commendantur senes

de honore senatus apud grecos

patres conscripti appellantur

filios erat auctoritas, et omnium
publice gerendorum. Ceterum licet ab
etate nomen indicat esse ori-
go, Videtur ergo arbitror tam
corporis esse quam mentis sa-
pientiam, in qua omnium officiorum
consistit distributio et artifi-
cium totius vite. Ars namque
vite vivendi ut stoicis placet
ars artium est. Nullam vero
esse artem magnarum rerum, sed
in minimis quoque artem esse
nemo ignorat. Opus est homini
parum considerate loquentium
et magnarum rerum executorium
omnia magis pro libito statu-
entium quam pro veritate. Est autem
ut antiquissimis philosophis placet sa-
pientia rerum divinarum et humanarum
et gerendorum obmittendorumque
scientia. Hinc vero insistere philosophie
est, eo quod philosophia sit studium
sapientie. Ut ergo antiquus
placuit ad hostium sapientie
philosophia pulsat, ut tunc ei appa-
ruit. anima omnia rerum ~~[illegible]~~ subl- luce
eius illustrata nomen philosophie ebra-
nescit aut sit contemplatoribus
visum est voluntatis appetitum
implet, et flos studii vir-
get in senectute. Nam philosophie
finis sapientie est quod nec-
scio quo nam pacto tam
comparanti in fine illius, tum initium
eius dicitur agnoscendi: quod in rebus
omnibus potentissima pars est
tempore. Unum qui finem no-
verit initium considerare vel potest
tum radix initii multiplicibus
utrisque tramitibus que ad ~~[illegible]~~
coronam. finis senectus quod
dulcedinem. Vinarius sive pro-
fidelitate pertractat. Ecce inquit
beatus Iob. timor domini ipsa
est sapientia, et recedere a
malo intelligentia. Alia vero

que sit ars artium

quid sit sapientia

quod sit radix sapientie

radicem sapientie insipienter inte-
rius, sed in eo consentiunt
omnes quod initium sapientie timor
domini est. Timor ergo initium est
et intimorum processus eius et
eorum virtutis culmen. Sine eo
ad caritatem sive sapientiam
venitur. non tamen quamquam alienus
est a timore, sed filiali similiter
domini. In hoc timore in illo
sapientie consistere profectus, et
summa perfectorum, quoniam non se
super nos extollat. Verum est
quod sapientia incipiat in timore
et quod sanctus timor domini perma-
net in seculum seculi. manet
itaque radix et incrementis
suis invalescens in ramos
virtutis proficit et vis eius
ad summum perfecte caritatis
usque pertingit, que perfecta
repellit aliquos sed non per-
fectum in caritate. qui perfecta
est et sic timoris iudicium
ut bona opera ingeniat fiant
et iustitie columnis candorem
representet. Sanctus ergo videtur
tedere dum gratia proficit
ad virtutem, quia non timet ser-
viliter qui filiali affectione
reverentia et bona opera
imitatur. Semper inquit beatus Job
quasi tumentes fluctus super
me timui deum et pondus
eius ferre non potui. Utique
sed non quamquam dicit timuisse
sed ... et eum perfectum esse non
dubitas tanti viri domini te-
stimonio. Vir plus non erat
in terra. nec eum metum pe-
nitus caritate deducta. Re-
cedebat a malis tempe-
rasse, que in perfectorum iusti-
tie sunt se non ambigere ...

maturitas. Nam in comedacione
timoris summe pressit et non
deum potuit quod sit timor. Sed
primum consistat in corde tamen
appellatio tam vera in ore
Sic cum ut metrum ...
...ua efficaciter, et sepe palli-
dum ... Nam in
ore similia voluit verba
virtute deficiunt opera. Est
enim timor dei, sicut beatissimus
papa Gregorius asserit, nec
eorum que agenda sunt permittere,
et hoc utique permittit, quod nec
opere nec voluntate impleat.
... et non potest
factum deus reputat, eo quod vo-
luntas plena totum operis
mercedem capit. Certum est autem
quod qui deum timet nil neglis-
git et bona facit. Qui vero
diligenter omnia circumspicit
et cogitat, que sunt agenda
recipit providentia, sapiens
est et aptissimus consiliis pre-
cipue. Hoc tamen modo consiliis
inoritur etatem tali senectia
quippe tali. Hec est enim senectus
que ... consiliis sapi-
entie monita docent. Sed
enim senectus venerabilis est
non diuturna, nec numero annorum
computata. Cani autem sensus hominis
sunt, sicut semper hec et etas
senectutis vita immaculata.
Plane qui hoc apprehen-
dit etatem, et de merenda vite
constantie sine testimonio gra-
tulatur quod dici fortis, quibus
... et laudabimus eum. Utique
eum non arbitror ... re-
dimendum consiliis qui perfectum non
fecit, virtute ...

Nota quod verba vbi deficiunt opera

quid sit timor dei

Nota quod voluntas pro facto reputatur

quis censetur sapiens et consiliis precipue aptum

senectus laudabilis

sic enim peccare non iuvat
quem peccare non delectat et
tamen magis desiderium com-
pescat timore sui bone volun-
tatis. Sed nec istud advo-
catorum reticendum est. Beni-
gnior porro ut dicitur miner-
va quam non sunt vel secundum eorum
collationem indigens videatur
quibus non constabit semper premium
causidici. Hic enim videt astra
mendacia non prodest, in confessio-
nibus quam in aliquibus sensibus
reperit sepius. Iniquum quo-
que arcendi est superbie et avaricie
et omnis timoris peste homi-
nes. Cum principes et magno
divites consiliarios tamen magis
custodia servare toto animo pro-
mant et ipso vita perdet.
Est itaque providendum principi
ne aliena in modicatis
comprescant, et reconciliari
eis indigeant. Quibus et ad
eos ipsum spectandi, qui in
tempore reipublice intentos
retinent [illegible] quos que-
stores et commentarienses et
ceterum [illegible] et
[illegible]. Sed cum ea ad per-
fectionem refirenda sit et habet
ex necessitate et usu [illegible]
[illegible] quod interpretari.
Si non resistunt avaricie et
[illegible] morbos aut
incurabiles aut difficiles
impleri possit est quemquam
iusticiam et pecuniam sapi-
ant cum [illegible] istorum quibus
adhibebit. Et alterum comprimet
autem, tenacibus alto meliores
[illegible], avaro namque teste

iscenda

nota principes magno divites consiliarios

non ut quibus iusticia et pecuniam sapit

Cupiditate vel scelestius est
et vel nequius quam amare
pecuniam? Hic enim et animam suam venalem
habet et in vita sua
proiecit intima sua. Et for-
te in causidicis pectoribus
[illegible] quam soliditatem et consci-
entie transferunt non dilige-
tiam parentes redeposuerunt
intestinis, quo adeo omnes
cupiditatis violentia fiunt no-
toria, et cum necesse est
ministrat, nec virgis sive fla-
gellis sive dispendio corpori-
bus exponuntur. Quod cum in
republica habent nec oppressi
servari magnique et hiis ne-
cessario copia deprobatur
ministrari. Rubrica de lateribus
principum, quorum necessitas expellenda
est, malitia reprimenda.

Sed et in lateribus, in his
scilicet qui principibus debent
assistere, hec eadem for-
mula servanda est. Constat
enim quod a convictu mores for-
mantur. Nam tangens picem
inquinatur ab ea, et una uva per contactum
livorem ducit ab una.
Sed domum illorum iusticie esse
credas, aut veritatis, aut
pietatis, apud quos vides
omnia esse venalia? Christus ipse
exclusus est et si pulsat ad
hostium non aperitur ei. Confingunt
et fingunt causam qui omnia
ad pretium et gratis faciunt nihil.
Si preces porrigende sunt, si
causa commendanda, si executioni
mandanda sententia, si componenda
[illegible], omnia nummus agit. Virtus
tecta est, pretium maneat. [illegible]
quod quamquam sit immortuum

a convictu mores formantur nec iusticia
aut veritas aut pietas locum habent ubi omnia
sunt venalia

servat in archa, conterque lex et fides.
Contempne suburbia pauper
redibis atque deos, dehinc conspecti-
bus ipsis, qui corruptor moribus
et corrumpentor muneribus apud
istos ~~beator~~ crassatus est. Si princi-
pum magis convivis gaudes, tibi re-
stat via arta et ardua, an-
gua tortuosos ecclesiasticos effugias.
Suadendum est tibi, certe instrumen-
ta tua contineat gressibus. Si enim
salutatus tumescit, pro magno
reputa si redulam non attulerit
fenestra accedens. Si aut attu-
leris, inutilis est nec acquiescit
ut magis nobilis vito medica-
re dignet. Hec eadem nulla
suam suam necesse est comparare
cum nec opera nec talentus
nec copula aut magis longinquis
suam tibi constet mendacium. Sed
et ipsas sibilas et apicias non
cum tibi quam feceris sit di-
storquebit, tot tibi verbis pro-
nec tenditclas, ut pro pace
bella, pro quiete litigium
annui instincto videatur inscribo.
Si tangitur forte tibi venu-
stum fuit si in respondi ap-
murus. Si quid in minuta
supellectili detentum rebus eius
communicare nisi tibi perire ve-
lis operam et impensam, aut
cum partibus extorquebitur, aut
eos liberalitate premies.
Tamdem spolium qualecumque
sit, apportabit amicus in me-
moriam tui. Jam accessi
depredicens. Sed tibi agimus pur-
gatorius imminet. Super est re-
cipiendo que multa sollicitabi
instantia, et magno artificio
gestus precum et munerum ut
te clauso bello expiciat. Tunc
de singulis viis in consilium leget (itur)

deliberationem prebebit temporis,
et apices singulos ponit in sta-
tera. Nisi cum permulseris,
occurret tibi non sola rei ge-
ste concepta series, aut stilus
male oberit, aut a publica
forma notam vel stemmam di-
scretis benignitas, aut negligentia
iuris, et aliquis semper modus
pecunia vindicte indigebit, ut
vel minimum ledat. Longa ex-
pectatione torquebimur. Quod differ-
tur quod negari non potest. Ex-
perto crede in manibus eorum
similes incidi. Et ut aliquid
de fabulis mutuemur, portitor
inimicus Charon, qui nemini
pepercit, virginis istis longe cle-
mentior est. Stipe siquidem vel
triente solet esse contentus.
At isti asses integros sibi multi-
plicari iubent. Sed quid est
quod apud curiales omnia que-
ror esse venalia, sed ea etiam
que non sunt rerum scilicet propria-
tiones. Venalitio constat esse
obsequias. Non opus, non sermo
gratuitus est. Non tacetur nisi ad
pretium. Silentium namque res
venalis est. Hoc forte a
Demosthene acceperunt, qui cum
Aristodemum actorem fabularum
interrogasset quid mercedis ut
ageret accepisset, et videret ei ta-
lentum: At ego, inquit Demosthe-
nes, plus accepi ut tacerem.
Cancellarii signum est lingua
damnifica. Nisi enim ut dici-
plet fumus argenteis vinctas,
nec unum nisi forte potentissimus
sit proficit. Flagitare mune-
ribus est in quo unum tibi con-
ciliatur gratia, aliorum invidia.

cupiditatem. Sibi namque prec-
io arbitrantur quod aliis extor-
serint. Hoc autem a maximis per-
vasit ad minimos, qui nisi intu-
eantur obsequiis et refocillentur
muneribus sibi fieri iniuriam
suspicantur. Maxima quoque
domus servis superbis plena
est et eadem cupidis plena
est et avaris. Isti tamen conti-
nentibus nocent, sed omnibus tole-
rabiliores quam sub praetextu
honestatis et liberalitatis mi-
serie sue solent ineptias
colorare, qui mediocribus med-
unt, qui splendidius epu-
lantur, qui ipsa ad mensam se-
pius extraneos compellunt
atque humaniores affabiliores
in sermone, liberaliores in senten-
tiis, in proposito cultu
munifici et omnium virtutum
imitatione preclari. Ut enim
ait Ethicus: Totius iniusti-
tie nulla est capitalior quam
eorum qui cum maxime deci-
piunt id agunt ut boni viri
esse videantur. Hiis utique et
virtutis umbra licentiam facit
et unde vix apothecale [sperare] se[illegible]
re manu quam asserunt posse
impune plurima extorquere
qui parvis non possunt immo non
dedignantur esse contenti. Mo-
nui quod est et generale prover-
bium quia semper et eciam qui
parvos inserit vi. Ne tamen
tum huius bellum inexorabi-
le me gerere putes, munera
venales licent accipiant, sed
non extorqueant impudenter,
predari aut abrata simulatum
ad actiones ventum est. Ubi

tamen verecundia supplicat sub
missa voce dicendo rogo, non
gratis tulit qui non rogavit
accepit. Nullus enim emit qui rogat.
Ad rei namque vel precii precium
verecundia vendidit. Sicut non
iuste reprehensibile non sed notum
quod devoto liberalitatis optulit,
non improbitas deprecantis extor-
sit. Ita tamen ut unquam inve-
ra non acceptat, non ingrati
homines sit votis non fovere
beneficium et impium per muneribus
insistere dicente domino: Sit
unquam utique beneficium accipere
est vendere libertatem. Et deditum
est servos esse qui dant aliis
impares. Unde tamen est et tempore re-
quirenda est et persone, ut nec
a turpi nec turpiter accipiatur,
quam et loco et tempore et modo
latius oportet inquiri. Nam
plerumque a manu, plerumque a
causa, a tempore, interdum a loco et
modo splendent munera et
sordescunt. Sic at improbitas cuna-
lium compte monuit, ut de testimo-
nio conscientie, de venustate morum,
de odore apostolorum, de suavitate
cause, de torrore eloquentie ut
precio interemerit quibus frustra
confidat. Ipse licet venias
nunc Musis comitatus Homere, si
nihil attuleris ibis Homere foras.
Non modo leones et tigrides
eloquentie beneficio leniisse dicitur
est; Orpheus sed apte [illegible] [illegible]
est; viros dulcior perfuerunt tamen
et sed incipitem exorant,
causa favorabilior, ut ad ipsa
semel curialium tamen morum
interrogat licet concionem. Tu vel
licet Orpheus sis aut Arion

testitudis
vel ille qui solo testitudinis so-
no saxa ut dicitur emolliunt / sic
apud curiales efficaces nisi
plumbea corda aureo vel
argenteo malleo vanitatis vel
cupiditatis manuale emollias
Curie mentiuntur cerberi duriores
apud inferos tamen cerberus
unus est / Quot sunt curi-
ales in curia tot cerberi sunt
at enses quos cerberos su-
stinebis · totam contra familiam
que semper aut mordet aut
latrat / Omnis vero quos nos
sunt in uno medicos audi-
erunt dicentes / dum dolet
caput / facilius etiam si sibi ex-
pedire crediderint ut doleat
quam sanum est / Sin uno tamen
pessimos esse invenieris quod
querelas libenter audiunt foment
hinc inde causas / et eo usque
patrocinantur afflictis dum ex-
hauriant loculos plenos ideo
quousque in causa procedat
hoc semper agunt ut loculi
impleantur et si avaricia ne-
queat saciari quisquis in
isto mari se periturus intra-
verit / opinor se tormenta ei
sufficere posse adversus Nichil
adeo curie est quod hic expia-
ri non possit Quando ii mi-
seriis est cum superbis assi-
stentibus preter verba gredientium
tollerare fastum / et contemp-
tibilium talium contentum
perferre molestias ex ipsorum
et ab indignis quibus vide-
re perferre Socrates quidem — Socrates nota
cum alcipiades interrogaret
quare Xantippen uxorem admodum
morosam iurgiosam / et que
die noctuque muliebris strepe-
bat molestiis domo non

abiceret / inquit quia et hic domi
per pator insresto et exercitor / ut
ceterorum quoque foris petulantiam
et iniuriam facilius feram / Re-
ceri celebratur proverbio / Quia
varicosa manus temeraria peti-
ta est / et presto importunus pec-
tor est qui dandas res ad
vota consideret Ubique enim sed
apud curiales et medicos ob-
tinet Pro plus ius medicinis — no
utimur herbis pro caris rebus
preciosis et speciebus Sunt adeo
in benefactores sunt qui minima
prius / licet fere omnibus promittit
ad nocendum quod nimis lon-
ge facilius est quam prodesse
Exercent contra inimicos suos
loculos alienos exhauriant
farcinat suos possidebat quicquid
appetit / nobilis animo exequitur
nec amat illos egenum / nec
amatur ab ullo Sunt amicitie
negotiose dum domestici sunt
odio / vel gentium Tale aliquid
meretrici Romanorum sextus
in remedio / cum publius tunc
garriamus aut si alio potius
de nomine arguetur ab amicis
quod uxorem formosam ab casta
et nobilem repudiaret / Ridet
et hic sit quem cuncti homines
elegantis et inspectoribus omnibus
placens est sed nemo scit quod
me solus ubi me premat
legitur in libro numerorum xxv
co madianiter fornicantis Israel
indignacionem dominus provocavit
donec phinees zambri filium
Salu cum scorto madia-
nite educto ense transverberavit
et in occasu nocendi quievit ira
dei / Ipse etiam est quod domino ad
moysen dixit Tolle cunctos prin-
cipes populi et suspende eos contra

Ubi quod ex negligentia presidum sepissime
proveniunt excessus subditorum

solem in patibulis. Peccantium
quidem complices et fornicatio-
num participes non exprimuntur, rapi tamen
precipiuntur principes ad patibulum
et in pena eorum quies delinquen-
tis populi reparatur, eo quod ex negli-
gentia presidum sepissime pro-
veniunt excessus subditorum. Refert ita-
que Plutarchus istorum columbe maliciam
et eius de febeo provide ut
omnibus grasandi occasio subtra-
hatur. Cannos et in iure Romano
antiquitus cautum est aliquid an-
tea vindex maleficii quod perti-
nens officio cinedae contempserit
hiis cum flagello hominum nocentium
quam tortoribus quo prelacior et potes-
tate eo et plenior et precio-
sior cura est consequens. Etenim
est ut cura recipiat vel sanat
viciosos aput quos invalescit
audacia delinquendi. Eius effica-
cia ante potentia viciis indul-
get. Sed frustra presunt et de-
cuiacta vita cuiusque frustra
presunt, eo nisi curales vix
possit innocentia retinere. Celebs
est enim cui castitatem non certum
tamen curialium cuique Quis e-
tenim quis tam solidus ut
corrumpi non possit. Optimus
est qui resistit diucius qui va-
lidius qui corrumpitur minus. Nam
ut sit vita incolumis ...
curialium vita diutendere est.
Proinde quisquis hoc dixerit
et prudens tunc nam ex sapientia
exeat aulam qui vult esse
pius. Unde eleganter fons
salmacis infamia mollitiei
insignis eiusdem comparatur, ut enim
in fabulis est, unda illius
aspectu decora est, gustu dulcis,
suavis tactu et omni sensuum
usui gratissima, sed tanta mol-
licie ingredientes enervat ut
viriles effeminet nobiliorem adulterat
sexum nec cum quisquam egre-
ditur omnis stupeat et doleat

se mutatum esse in feminam, aut
cum sedens omnino sexui indistincto
degenerat adventu veteris dignitatis
aliquo manente vestigio hermo-
froditum induit, qui quodam de-
linquens ne ludibrio sit utri-
usque sexus ostentat imaginem
ut neutrius retineat veritatem.
Hec aut poetici nube figmenti
curialium curialium reputat ima-
go que vos abiecta virtute
emolluit aut imagine retenta
pervertunt. Cum curialium mere-
tricias induit et perfecti vel homini
viri officium polliceatur hermo-
froditus est qui dum vultu et
hispido illecebrem detrectat re-
nunciatorem et virum illecebris
polluit et incestat. Res apud
monstruosa est plurimus curial-
et dum utrumque esse affectat
neutrum est quod plerumque curialium
plenam excludit et inertias
curiales plurimus neque quamquam non
recipit. Non tamen ad omnem curialium
complexum insistit, sed ad illam
duntaxat que inspicientes distri-
ctiore arbitrio Cum enim sapiens
est nugas abigit componit domum
et vinum illius subicit viam
ut cum aut sapientia que quarun-
tur quemvis sibi homini ad curiam
aut loci ad tenebras omnem
et diligit simile sibi et omnes
homo proximum sibi omnis enim
ad similem sibi coniungitur et ol-
ligo sociat similem sibi. Si
lupus agno aliquando communicat, sic
peccator iusto. Rubrica de officiis
curialibus et huius preceptum et iudi-
cio presidum et quod iudicem oportet
hic iuris et equitatis notitiam
voluntatem bonam et potestatem exequendi
et quod iuramento decet legibus est
et a sordibus munerum avarus alienatum

Equitum officiorum curiam
et singula collata quod
in preceptis principis
consistere superius dictum est. Preses

Igitur q[ui] in iure reddendo prin-
cipalibus presidet / Hic aut[em] q[ui]
et iniungi debet h[ab]ere noticiam et
facultatem / et o[mn]i[n]o a[n]i[mu]m ei[us] q[uo]d iustum
e[st] exequendi Nam sic medico
eventus mortalis imputari non
debet Ita si quid iste per imperitiam
ei[us] contigerit ei merito imputatur
Et si novit et no[n] vult / no[n] ex igno-
rancia sed ex malitia co[n]de[m]pnatur
Similis sicut medicus dariato e[st]
Licet ignari imitius p[re]sumatur
/ nisi forte ignorancia negligencia
procurante preoccupat / Nam si ignorancia in
vincibilis e[st] no[n] affert mortem
sed ab innatis tenebris excusatur
Si vero scit et vult equitati ferme
nec p[otes]t / no[n] tamen p[re]sidis e[st] culpa
s[ed] principis / s[ed] ad resolucionem
Iudicis h[ab]et eadem p[ro]pe[m] c[on]ssim[ilem]
e[st] / cum ip[s]i Iuris opportet h[ab]ere
noticiam Voluntatem bonam virib[us]
exequendi et facinoso debeat a
legibus abligatus / Ut si omnino illi-
citum novit ab earum sinceritate
divertere / Nam de sapi[enti]a ei[us] dicet
Iudex nisi Sapiens Iudicabit
p[o]p[u]l[u]m suum et principatus stabilis
sensati erit secundum Iudicem populi
sic et ministri ei[us] / et qualis rector
e[st] civitatis et tales inhabitantes
in ea Sed et vires necessarias
e[ss]e no[n] tacuit dicens Noli que-
re Iudex fieri nisi valeas virtu-
te irrumpere iniquitates / ne forte
extimescas faciem potentis et po-
nas scandalum in aquitate tua
Non pecces in multitudine civita-
tis nec te immittas in populum neque
alligas duplicia peccata nec enim in
vno eris immunis Noli e[ss]e pu-
sillanimis in anima tua exorare
et facere elemosinam no[n] despicias
ne dicas in multitudine munerum
meorum respiciet deus / et offerente
me deo altissimo suscipiet munera
mea Non irrideas hominem
in amaritudine anime Est enim

qui humiliat et exaltat circumspec-
tor deus Ex hiis diligenti lectori
occurrerat q[uod] Voluntas bona no[n]
minus Iudici necessaria e[st] q[uam]
noticia vel potestas / cum no[n] modo
de suis sed et ex alienis delictis
teneatur / et duplici suorum et
aliorum premia[t] [?] premiat omne / ut nec in
multitudine munerum citra iudi-
cium voluntatis sit ei fiducia
ante deum Unde et plo Ecc[lesi]e
quidem et luculent[er] si tamen audia[n]tur
eos qui de republica gerendo
integrationem contendunt Ita interesse
versari asserit ut si naute sub
adversa tempestate decertent
quis eorum debeat potissimum
gubernare in quo fortune casus
aut nullus aut raro Deinque
temerarius e[st] qui sine arte
et viribus vendicat ma-
gistratum / et in eo quidem te-
mpore Nichil miserabilius
videmus Iudices sciencie legis
ignaros voluntatis bone
inanes / Quod vincit amor
munerum et retribucionum
ad virium quod habent in
obsequio Avaricie iactancie
aut carnis et sanguinis exer-
centes in auctoritate sacrame-
nti legittimi absolutos Ex
quo planum est principes
qui eis ordinariam Iuris-
dictionem contulerint igna-
ros vel contemptores Sed
quicquid de pericia Iuris
dicamus Aut de viribus
exequendi Iudicem esse op-
ortet religiosum &c. h[ab]e[tur] e[st]

iniquus
et qui omne iniquum morte rapa-
macis odit. Vel magis possidens
ordinariam habent unius dicendi
potestatem ipsorum et iudicum aliorum
una est speculatio, et qui devo-
tius de facili ad aliorum gratiam
trahitur. Est itaque primum, quia
ex necessitate officii utrorumque
incidit, ut iusticie in omnibus
pareatur, et vel eorum qui facere
debent fiat ad pretium. Nam
quia iniustum est ut semper aequitas
non liceat, ut nec per temporali vi-
ta fieri liceat. Vel quia vero iustum
est mercede interveniente non
indiget, cum ipse fieri debeat
et iniquum sit vendere quod debetur.

Iusticiam ergo vendere iniquitas est sed iniusticiam iniqua infamia

Ita iusticia iniqua infamia
est, plenius ergo reprobata est
et iniquum esse debeat illa ergo
debita est, ut sine scelere
vendi non possit. Nec enim
Balaam ecce culpatur quia populo
dei tum damnandum aliquando
re dixit quam quod dominus
inspirabat, sed quia avaricie
cecitate infectum tum iustici-
e cui quod ad provocandam
iram deo delinqueret usque de-
tinente malitia vendere studue-
bat ergo quod iuste iustificari-
de tum impii et quasi illi-
us deo gratiam eius subtrahe-
rent. Autem si adversa iusti-
ciam non posset tamen hoc sal-
tem agebat et ut et ab
ista recederet deo. Compu-
tabilibus namque iniquus vim-
tes nec dicere quasi vincent qui nobis
superior est Abalaamitas re-
dat plurimos qui hac iniqua
voluerint ferre summam corrup-
ti hiis muneribus iusticiam pre-
tium in altam quadam arte

subsisterem voluit non facile
decipiam utrumque sit neque per
venditor astutus malicia fu-
co fallaciam colorat. Sit tamen ve-
ndicator quo officii sui
principem et reginam non fidelis
simulat, quam mercedem in
foro distrahit ac si fungi
fidelis domini vendat. Omnis
etenim ingratus iusticie similis
Nota est. Constat autem quod equitas
alienatur a venditore licet
ad emptorem non sufficeat. Et
empta iniquitas sit ad emp-
torem transit, ut neque a vendi-
tore recedat, et quod in aliis
contractibus non reperitur solus
iusticiam vendit qui non habet
sed simul cum commercio vilis
quasi sordidus venditor cum
nomine sordidus est. Qui ad
acceptas vel oblatas sordes
conscienciam polluit, et non tamen
iusticiam venalem habet quam
amat suam. Doctor gentium
divinas honores et contumeli-
arum supellectilem contempnit
ut stercora ut solum Christum
lucrifaciat [illegible], rata omnia que
despendimus pactis afferunt
sordibus aggregandi. Recte quidem
et fideliter eo quod vel mundi
vel honesti vel decens
salutem impedit sed sola
turpitudo que sit deberet
sit et immunda est, et certe
inutilis adeo dampnosa ut
nullo temporali emolumento vale-
at compensari. Vel quia enim
homini prodest si universum mundum
lucretur, [illegible] anime sue detrimen-
tum, et unde quod non dixit
medium mobilem ubi fideles po-
dest sed [illegible] primitus [illegible]
quintos ruebent gemme

auri splendeat et omnibus
lenociniis suis arrideat iudi-
cantis iudicium thronus premit
sordidum, quod decorem aure de-
tegerit turpe. Et honesta-
tem subdolet ignominioso est
Unde et apud antiquos et sanc-
tos veritatis ignaros omne
quod ex debito officii gratuitum
esse oportet si fiat ad precium sor-
dibus computatur. Precium quoque
preti sit dilatat interpretacionem
ut non modo pecuniam sperni
re contineat, sed obsequium omne
quod operam quamcumque aliis non
debitam. Et sed ex sordibus
est, quod erit ad sordidum
Non enim potest arbor mala
fructus bonos facere, cum
enim via non constet ut sa-
lia ex sibi sperant. Ceteris
rum quod presidia et alios iudi-
cio quorum esse instructores prin-
cipium equitatis et probe ge-
re iusticie sunt, quos tradi-
tores et cunctos omnes esse
magis quam proditores, que id
reservant. Decenter non possunt
iudicare non potest aut
iusticia corrumpi. Illo optime
te ut in quo iudicio medi-
tarentur iudicent et me-
ritatem bonam et apertam
et cogitationem et simpliciter
tem in suis suos a iudice
iusto recipient

Rubrica de sacramento iudicum
et collacione Pitagore et Alle-
xandri et in quibus verbis graz
principibus possit facere iudex et
de questionibus capitulis

+ quod iudices sa-
cramento legibus alli-
gentur iuratur quam
commode iudicium eius veritate
et legum observacione disponet
Propterea mire cautum est ut
sacrosanctis evangeliis septem
terribiles ante sedem iudici-
alem reponat Ubique ab
inicio litis ad finem usque
permaneant, ut eius coram
ad suma veritata, quo tocius
consistorii latitudo dei ipsius
presencia repleta, omnibus
ad sacrosanctas scripturas me-
moriam inveniat et reverenciam
et ab inquisicione veritatis omnis
iniquitas repulse. Omnibus quoque
carnis et sanguinis religio
iudiciaria expellit affectus.
evacuatis iram et odium
metum et amiciciam, quod ut
ait Julius Cesar haud faci-
le animus verum providet ubi
ista officiunt. Hinc est illud
proverbium auctore Cicerone apud
antiquos celeberrimum. Deserit
personam iudicis quisquis personam
amici induit. Equitatis enim
iuri iudex obsequio dei odio
sinistram aut amoris declinare
nescit. Nam accedente non
lex in iudiciis declinare. Ut
vero plurima iudicata cunctarum
animo intuito dilatore graz
facit. Honorum ipsius racio et non
nisi cognita causa. Porro
deus causa anceps est. Dilacio
protella si non contentiose salve
de causis. Nam insperata fortiana
penitencia pereunt. Unde et
quia eius surgit ad sua
utrique de causa ligat vi. Et

no

Haut

partes suos sole apud anti-
podes non vidisse sed ex-
pectasse donec et ipsis
oriretur. Sicut etiam pavid
comperimus de viatore, qui antequam
lucifer oriatur tenuis adversus
tenebris luce quasi remota
digitum affigit. Sed nec
iudicem auctoritas terreat
litigatoris. Sic Pitagore in
longissimum tempus sit dilata
petitio et Allexandri
macedonis in exercitu
condicio sit tamen damnatio.
Et ille accepto hinc
condicionibus agens gratiam quod
in eo fidem probaverat quam instan-
tiam cum potentatum prefe-
rebant. Nichil vero Pelleus
de Allexandro illo quem probata
opinio magnum asserit in aliqua
historia mea inductum reperi.
Michi quidam semper ut eo
pacto corde loquar, qui teme-
ritatem vincit pervenit ditis-
simo Allexandro pauper Pithag-
oras acrior est. Et ut inter
divitias collatione Philippi et
Allexandri tertio Pompeio et
ipsius commendacio eius si-
mul auctore revolvas dicit
quod fuit Philippus rex armorum
quam conviviorum studiosior, cui
maxime opes erant instrumen-
ta bellorum. Divitiarum questu
quam custodia solercior.
Itaque inter cotidianas
rapinas semper inops erat. Misericordia
in eo et perfidia pari iure
dilecte. Apud eum nulla ratio
vincendi turpis. Blandus pariter
et insidiosus alloquio qui

de pitagora et allexandro

plura promitteret quam prestaret.
In seria et iocos artifex. Ami-
citias utilitate non fide cole-
bat. Gratiam fingere in odio,
instruere inter concordantes odia,
apud utrumque gratiam querere
solemnis illi consuetudo.
Inter hec eloquentia et insignis
oratio acuminis et solercie
plena, ut nec ornatui fa-
cilitas nec facilitati inventio-
num deesset ornatus. Huic
Allexander filius succedit et virtu-
te et viciis patre maior.
Itaque vincendi ratio diversa
hic aperta, ille artibus bella
tractabat. Deceptis ille gaudere
hostibus, hic palam fusis. Pru-
dentior ille consilio, hic animo
magnificencior. Iram pater
dissimulare plerumque et vincere,
hic ubi exarsisset nec
dilacio ulcionis nec modus
erat. Vini nimis uterque avi-
dus, sed ebrietatis diversa
vicia. Patri mos erat etiam
de convivio in hostem procurre-
re, se temere periculis offerre. Allexan-
der non in hostem sed in suos sevi-
ebat. Quamobrem sepe Phili-
ppum vulneratum prelia remise-
re, hic in amicos convivio fre-
quenter excessit. Regnare ille
cum amicis volebat, hic
in amicos regna exercebat.
Amari pater malle, hic metui.
Litterarum cultus utrique similis.
Sollercie pater maioris,
hic fidei. Verbis atque oracione
Philippus, hic rebus moderator
et honestior. Parcendi vi-
ctis filio animus promptior. Fru-
galitati pater, luxurie filius
magis deditus erat. Quibus

arcubus orbe imperii funda-
menta per circuitum operis iaci-
ret. Clam filios conduxerat dis-
cipulis non modo patris
sed omnium magistrorum differendi
peritia. Qui ingeniosissime sunt
inducti adeo ut et patrem
simplici et latinas exterque-
ret atque et utrum patria omni-
genorum reperit. Clam eos
etiam ante propriis manibus interfi-
ciebat quos rapi precipiebat
ad penam quam patrie urbe
Roma pretendebant. Ut Pi-
thagoras apud philosophos tante
extitit auctoritatis ut ad omnem
quamvis dictionem sufficeret. Et
in parte credit (credidit) Pithagoras
certissime tantum namque opinio
prerogativa potuit ut sui conva-
lesceret ab opposito. Dum hoc
ipse dixisse diceretur et responsi
acquiescendum vox ipsa philosophi
Pithagoram indicabat. Nam
cum sepe dicebatur hoc ipse
dixit. Excepta auctoritate
teste Tullio pithagoricam
intelligi oportebat. Hic tamen
tota auctoritate sua neque
quam in dicendo flexit, sed
ad iuris imaginem dilatam
propter rei ambiguitatem pre-
dit suam causam quidem
huius est Evallus adole-
scens dives eloquentie de-
siderans causas tres et orandi
cupidus fuit hic in disciplina
Pithagore se dedit promittens
pecuniam quam tamen Pitha-
goras peteret data mercede
tante cuiusque in pecunia da-
turus alterum quo primo cau-
sam apud iudices orasset
et vicisset postea cum diutius

auditor
auctor assectatorque Pithagore
fuisset facundie quam promiserat
studio et discursu temporis
longiori consiliis patro-
cinia detrectaret ut putabatur
ne doctori impleret mercedem.
Cepit tunc consilium iterum (?)
cum eo Pithagoras contestatur.
Cum ergo ad iudices ventum esset
constituendeque cause commisset
contra Pithagoras sic exorsus
est: Disce inquit stultissime
adolescens utroque id modo
fore ut reddas quod peto
sive contra te pronunciatum
erit sive contra me. Nam si contra
te lis data erit merces
mihi ex sententia debebitur quia ego
vicero. Si vero contra me iudi-
catum erit merces mihi ex pacto
debebitur quia tu viceris. Ad hec
respondit Evallus: Optime inquit
tu magister tam acute captiosi-
sime obviam ire. Si vero non ipse
facerem atque alio patrono ute-
rer. Sed magis in ista victo-
ria gaudeo (?) est cum te non
in causa tantum sed in argumento
quod isto vincendo. Disce ergo
tu magister sapientissime utroque
modo fore ut non reddam quod
petis sive contra me pronunciatum
fuerit sive pro me. Nam
si iudices pro causa mea sen-
serint nihil tibi ex sententia debebitur
et ego vicero. Si contra me pronun-
ciatum fuerit nihil ex pacto debeo
quia non vicero. Sic ab adole-
scente nimio magister eloquentie
inclitus suo arte confutatus
est et captionis versute et
excogitate frustratus fuit offi-
cio. Cum iudices ut antique
vite (?) historie dubiosa

hoc inexplicabile quod ex quo
utrique dicebatur. Nec sua
sua utrumque in partem dicta
ipsa sese restringebant rem in
incertitudine relinquerent, tum in
diem longissimum protraherent.
Nec multum refert ad propositum
Pythagoreus an Pythagoras
sit Gratiano et Agellio
placet. Litigant utique cum
unus est in nomine dubio consistit
rem ambiguam sine temeri-
tate diffiniri non posse. Sunt
aut multe captiose questiones
que litium et comodosimus
protractum in iudiciis differen-
tiam accelerant. Et et
apud iudices quorum hic titulus
applicat, et agitur de rebus
quoniam vero de statutis studium
reperit. Et si plerumque in hiis
per exceptiones doli mali possi-
bilis temperari, et equitas
ipsa iuris rigorem mitigare
rigorem, ut urgentissima rerum
necessitas cogat in talibus sumat
exspectat differre. Quia ferme
ne a precio dixi deditis
quod in quorum hunc post-
sitiones implicatas, et que
latenter involvunt quia la-
boriosa solutio est nisi forte
te antiquo Nestore repertus
tantorum ne credas somno
Agamemnoni dictum est in
sompnis dum in obsidio Troje
Grecia laboraret. hunc quod
somnii interpretatione tam
consumerent Grecorum perfectis-
simum Svandam laborantes
indi complures dum quererent an
qui dicit ego mentior verum di-
cat. Sed nemini videtur quam

stellarum vitaret et talibus quando
nisi debilem aut imparem su-
stineret hostem. At in lit-
tigiosis disputationibus scola-
sticis sine periculo ista exercen-
tur. Ubi ad forum ventum est
in quo inanis ostentatio
ingenii conquiescit et seria
dimicatio agitatur sine pe-
riculo litigatorum aut iudicum
in fine talibus non caret.
Nec tamen ut opinor quamquam
utilius quam protinus differri
si omnino vitari non potest. Nequissimum
hoc est iurgia procellarum
tum alternis litigantium pa-
rentela utilitas et rei diffi-
cultas modum non contrahit.
Quamquam igitur expeditio ut
accelerandum est quod consultio-
ne tam indiget differendum.

Rubrica quod iudicium debeat or-
dinari et de conceptione iuramenti
calumnie quod et tam prestat
Actor et reus et quod imminebit
a illi qui iuramentum subire
detrectat et de iuramento advocatorum
et pena calumniatorum sive procu-
ratorum aut recognizantium

Ut nos verum vitaret
tamen illustrat
litigatores ipsos
personas vero principales cum
ad litem quis admittit cum
ei prestito sacramento firmat
fidem. quod iniuste sive iniuste
et calumnia omnem faciat
Actor quidem iuret non calum-
niandi animo litem movisse
sed existimando bonam habe-
re causam et nil in tota lite
faciet calumniose ut nec probatio
nec dilatio frustratoria exigatur

sz id solum quod iusticia videtur
exigere. Reus autem iurabit quod
putans se bona instantia uti
processit ad resistendum et quod
in nullo totius litis articulo ca
lumniose versabatur. Quod solum a
Iudice vel adversario cognoscens
quod pro veritate proferat et neces
sitate iusticie exhibendum
Utrique vero iuramenti sui extrema
clausula hoc complectetur
vel iurent se nil dedisse aut
promisisse aut daturos esse vel
per se vel per mediam personam sive
iudicibus sive aliis quibuscumque personis
pro ea causa exceptis que ad
vocatis et consiliariis aliis etiam personis
de iure videlicet [illegible] prestari licet.
Et si actor sic iurare recusaverit
exclusus a lite cadit ab actione
tanquam improbus litigator. Reus
vero detractans subire iuramentum
habetur pro confesso et sententiam dam
nationis expectat. Sed et ipsi patroni
in causarum quo fidelior possit
esse examinatio a ipso contestationis
litis iuramento artantur ad
veritatem et fidem iurantes quod
tum omni virtute sua omnique
ope quod iustum et verum existima
verint clientibus suis inferre procura
bunt. Nichil studii relinquen
tes prout eis possibile est et
quod ex industria sua non protra
hunt lites. Nam oportet a iu
dicibus eos infra biennium vel
terminum brevem ipsos que ad
vocatos parti de se proponi exeque
bunt [illegible] Sive eos peterent
sint non. Ut quo more marte possit
[illegible] Hec autem peritus et
in utriusque merito et honestate
iurium consilii profunditate
et opinionis fame et nominis
auctoritate consistit. Ut hec omnia
sic fieri [illegible] apud partes quadam
equitatis lance librarentur

Et si unus prestiterit extrema
[illegible] ex officio iudicantis
prout potuit parti adversarie
compensabit. Qui vero alicuius liti
gatoris archana precognovit non
patrocinabitur adversario nisi forte
citra conniventiam iudicis separatim
cum pluribus alter contractaverit
Ut alteri partis defensionis
copia subtrahatur. Nec est quia
iudice monitus sine excusatione
probabili possit eiusdem parti
patrocinium denegare nisi forte
sibi precludi velit. Ut post
modum in causis aliquibus minime
audiatur. Si vero prevaricatus fuerit
advocatus in commisso officio pro
qualitate commissi pena gravis
sima excitetur. Unus siquidem
patrocinium fidelissime imple
dum est et sine adversariorum
iniuria iniuria conviciis neque
non probris contendendum et ex
dicto opinionis [illegible]
patet opinione defendendum. Et sic
negotio de licito pater in adversari
sui contumeliam aut palam pergit
aut subdole. Quod licet patrono
mercedes ex causa [illegible] debeat Honorarii
[illegible] vel redemptorem
litium esse non licet. ut etiam pro
emolimento cum gravi dampno
litigatoris et quadam damna
tionis patiatur. Quamvis autem patro
nis allegaverit parte damno
nisi ex contumacia infra proximum
terminum contradixerit licet autem patronum
[illegible] in nullo ledi
fama eius si nil obmiserit ex
contingentibus et clientis sui
iusticiam fideliter servit. Non
[illegible] patronum mendacio
Si quid vero lesionis affert
causa in litigantes cadit sine

tinuit sive cumulate actio sit
huic, aut quaecumque sit sententia diffi-
nita declarat, sive reos conde-
nat et absolvit et insuper
in ipsos actores consultissime
acerbitatis effundit aculeos.
Nam ut cunctis tacita in quibus
est causa sive inferre (Accusa-
torum temeritas tribus modis detegitur
tribus quae subicitur poenis. aut
enim calumniantur aut praevari-
cantur aut tergiversantur. Est
autem calumniari crimina falsa
intendere. Praevaricari vero abscon-
dere. At in universum ab accusatione
desistere tergiversari est. Sed lege
Remmia calumniantes advindi-
ctam possit similitudo supplicii.
Certa tamen ut perperam reus absolutus
fuit tamen pro accusatoris con-
silio et mente consistet si inscie
erroris lapsus est absolvatur.
Si vero incidente calumnia
deprehensus est poena legitima
condemnatur. Et quod ipsius praevari-
catio manifesta non nam sup-
inciatum est nec probasti repetit
actio. Si vero calumniatus es
condemnant eum et lex de poena
infamiae vel subiciunt in perpetuis
legis acrius eum coercebitur
adeo ut importet infamiam.

Rubrica de cōn instinctorum

Et in ipsa dispositione
consilii tam in civi-
libus quam criminalibus
causis ad examinandas pro-
bationes instinctorum conducenda
est. Et quod instructa deri-
vatione quibus causa instrui potest
sive sint testimonia sive te-
stes de his illis probationibus sunt
eo quod testes testimoniis pro-

ferunt. Nam nec testes exa-
minari nisi per testimonia posset
et apud omnes eadem sunt.
In ipsa vero testium examinatione
non potest ex aliqua re diffiniri
quid magis iudicem sequi
oporteat. Si testes omnes
eiusdem honestatis et existima-
tionis sint, et negotii qualitas
ac iudicis motus cum his
concurrit, sequenda sunt omnia
testimonia. Si vero quidam
eorum aliud dixerint licet im-
pari numero, credendum est quod nec
negotio convenit, quod inimicitiae
aut gratiae suspicione caret,
confirmabitque iudex motum
animi sui ex argumentis et te-
stimoniis quae rei aptiora et
vero proximiora esse compererit.
Non enim ad multitudinem respi-
ci oportet, sed ad sinceram
testium fidem et testimonia
quibus potius lux veritatis assi-
stit. Porro quoque per similitudines
frequentissime stabit donec
probet quid. Nam et Salo-
mon tamen in litigio meretricum
infantem dividi praecepisset
et altera eum mallet alteri vi-
vum cedere, ipsa tamen reclamante
nec mihi nec tibi sit sed dividatur
illi infantem vivum restitue-
bat. Sed tenuerunt quae non arguere-
tur ut animo moveret arbi-
trium probabilibus debebatur, ut interea
procederet quae diligebat, cum
corporis eius aut fidem adversa
probatio nequaquam exinaniret. Hinc
et divus Adrianus rescripsit
iudicantibus delationis in exa-
mine testium facultatem, et
ea quidem explorate haec sint tamen
magis scire potes quanta fides
habenda sit testibus, qui et cuius dignitatis
et cuius existimationis sint, et
qui simpliciter visi sint dicere, utrum
unum eundemque sermonem meditatum

attulerint, an ad ea que introducti
tantis et sponte verisimiliter
viderint, que certa, et que-
admodum tunc rei probande
sufficiat nullo certo modo satis
diffiniri potest, alias numerus testium
alias dignitas et auctoritas
alias veluti consentiens fama
confirmat rei de qua queritur fidem.
Hoc ergo solum tibi rescribere possum
summatim non utique ad unam
speciem probationem cognitionem sta-
tim alligari debere, sed ex
sententia animi tui te estimare
oportere, quid aut credas
aut parum probatum tibi opinio-
nis iudicio ergo plurimum licet
dum in omnibus servat apte condi-
quam si ut solet aut impe-
bos facilitas cognoscit ad
professionem eius qui necessarii
fuerint evocabit, et ad testimo-
nium compellet invitos, vel quos
sine exceptis quos adversus tales
personas testificari iura non
regunt

Pertinet ad religiosorum consilium presidum ordinationem iudicum et quatuor capitule dicitur et de electione Bernardo Martino Bamfredo cartu- censi

Pertinet autem ad religiosorum presidum prudentiam ne potentiores viri in iniuriis affligant humiliores, ne defensores calumniosi tenuibus insectentur innocentes. Prohibebit quoque illicitas exactiones et violentias factas et extortas metu venditiones et cautiones vel sine pretii numeratione. Ne etiam quis preter commeantium prebendis hospitiis oneret et contingit cum bono et gravi presidi curare ut pacata et quieta sit provincia, quod facile optinebit si sollicite agat ut malis hominibus provincia careat eos quod conquirat

nam et sacrilegos latrones fures plagiarios conquirere debet et prout quisque deliquerit in eum animadvertere receptatoresque eorum sine quibus latro diutius latere non potest. Omnium vero rerum ius reddenti observandum est, ut in adeundo quidem facilem se probeat, sed contemptui non pateat. Unde mandatis additur: Ne presides interiorem familiaritatem provinciales admittant. Nam ex conversatione equali contemptio nascitur dignitatis, et similiter cum ius reddit dicitur ut auctoritatem dignitatis ingenio suo augeat. Sed et in cognoscendo neque excandescere adversus eos quos malos putat, neque precibus calamitosorum illacrimari oportet; id enim non est constantis et recti iudicis cuius animi motum vultus detegit. Quid enim in viro turpius deformiusque quam si ad auram gene pallet rubet in variis coloribus scintillant oculi tremant voltus, atque sanguinea facies ira accedit, et quasi decludit in superficie, spumantia torquentur labia, brachia iactantur, saliunt pedes, corpus trepidat, et toto gestu non tam iratum exprimunt quam insanum. Certe cum tales video compatior illis, michique metuo, memor hominum quos in Affrica esse in hinalis historie apud plinium dicitur. Dicunt enim assasinae voce et lingua ut si impensius forte laudaverint pulcras arbores, segetes amenioris, letiores infantes, equos egregios, pecudes pastu et cultu optimas, repente moriat aut pereat. Assasinatio quoque oculorum

iudicaverit. Refert etiam homines
esse in Illiricis qui interimant
videndo quos diutius irati
viderint. Eos quoque ipsos mares
feminas quoque qui visu nocent
esse. Sunt pupillas in singulis
oculis habere binas. Apolloni-
des quoque perhibet in Scitia
nasci feminas que bithie
vocantur et easdem in oculis
binas habere pupillas et peri-
me si quem visu forte ira-
te aspexerint. Vereor ne
hiis cognati sint iudices
iracundi. Credunt esse phizono-
mi eos qui habeant oculos
maculosos ad vesaniam prona-
res. Que vero de presidibus
aliis quoque iudicibus dicta sunt
Debent et apud proconsules
quos rectores vulgariter dicunt
iusticias esse curantes optime
et nomen quidem curarum et si
non officii prius habent eorum quorum
qui curtes per consistencias
suas in senectute avaricie
et depredacionem complanandam a tra-
mite equitatis oberrant. Dicit
autem officia omnia esse gratuita
ut nil extra statuta exigatur
nec recipiatur. Sed forte quid
statuatur sit quibus plebiscito
convenit. Nec quibus presidum
numquam dictum ve capere insi-
stilentes possent ... potuis-
se re. Et id quod intra
dies proximos prodigatum
est et ad proconsules alios
quoque ingratus emendato principe
transsit. Non vero in toto
dicit exeniis abstinere sed mo-
dum adhibere, ut vero nec
in toto abstineant nec avare
modum exeniorum excedant.
Divus Severus et imperator
Antonius elegantissime sic

exeniis modicum tamen exenia
vero sunt exenia, quantum ad exenia
pertinet audi quid sententia
certe proverbium est. Nec om-
nia nec semper nec ab omnibus.
Nam valde in humanum est
a nemine accipere, sed passim
vilissimum est et per omnia
avarissimum. Quod autem mandata
continetur ne donum neque
munus ipse consul vel qui
in alio officio erit acci-
piat emat ve, est nisi in
victus quottidiani tempora quod
ad exenia iam non pertinet sed
ad ea que edulium excedat
usum. Sed nec exenia
producenda sunt ad munerum
qualitatem. Licet enim pa-
tronum iniustum posset vende-
re advocatum et patronum mer-
cenarium consilium. Iudicium
vendere omnino non licet. Cice-
ro in pallacio domi vellet
emere et pecuniam in preci-
um habet a Silla cum tunc
reus esset mutuo sestercium
vicies tante accepit ea res
prius quam emeret prodita est et
in vulgus exiit obiectum quoque
est ei quod pecuniam domus
emende a reo accepisset
tunc Cicero inopinata op-
probracione permotus accepisse
se negavit dixitque se domum
non esse empturum atque adeo
fuit inquit quod obiecit ut
verum sit, me pecuniam acce-
pisse si domum emero. Sed
cum postea emisset et hoc
mendacium in senatu ei ab
inimicis obiectum risit satis
atque inter ridendum impru-
tes homines estis cum ignoratis

Prudentibus et cunctis verisimile
esse quod emere velit emptum sese ne-
gare pro competitores emendis Sit itaque
quod inficiari non poterit Urbanus suc-
cessor quod delinit dicto. Item magis s-
ingularem faciens visu quem emere / fami-
liare seruum habebat ut quoties obiectum
tempore negare non posset / visione voculum
concluderet. Amplectende miserie et
vitande sceleritatis summus pontifex Eugenius
quem vidisti ultimum ordinem numquam homines
litigantes recipiebat / aut cum litem re-
cte sumere / Unum cum in adventu suo per
quidam modice facultatis cum tamen non
mo[...]cr dum audeat ei margaritam aut donationem
instanter offerret / Dominus vero nunquam domum in
gressus est et iam vis tempore domum re-
cipere non nachs vir sanctus accidit quoniam
offerebat iudici lite pendente Bernardus
Claravallensis monachus / et sanctorum
Cosme et Damiani diaconus cardinalis
Rome degens in curia singulariter habitat
domos magis suas ab omni munere ut
non dominus natus sit cuius aurum vel argenti
minimum accepit. Unde refert Martinus
tinum qui cum miserere a legatione paup
rediens cum ab episcopo Florentino equum
foro necnon magna compulsione spontaneo ac-
cepisset, eundem restituit donatori. Ex quo
cum ab invicem dati muneris tamen in ec-
clesia Romana vetilandam habuisse cognovit /
Quod ad plenum sanctus Bernardus Clarevaly-
lensis abbas qui cum prefatis novit re-
fert in libro Bernardi quem ad sanctum
Eugenium de contemplatione vel consideratione
fecit. Gaufridus quod veylis presbyter Gau-
fredus Carnotensis legatus Aquitanie
provincialium munera non accepit nisi in
esca esculenti et poculenti / et hec cum
summa frugalitate / sed ea que in exenium
bone offerebant ut scelera contenebat.
Testatur sanctus Bernardus Claravallensis quod
pisces quos vulgo sturiones dicunt / a de-
vote quodam legatus sive clerico grate
accipere noluit ne cum aquirerent offensi
sorditati / quam ei pro admisso exenio pre-
miaret. Rubrica de crimine repe-
tundarum qui tenentur et presides
et iudices qui aliquid dinarium
acceperint per eas res quas pro-
sint et officio fame de dampno
le qui dotem uxoris perfacium de-
bet in domo iudicis qui-
cumque obligationum instrue et ho-
nos quod exhibet templum

Ex ecclesiasticis viris
et in clero sunt
hodie committi tante
causa rarissima, cum hec de tem-
poris legis summa committitur in qua-
tibus omnibus sit indicta, cavendo quod
ut qui ordinarie gesserit gesserit
potestatem quamque certe allegare
titulo confligunt. Cum differendo
providoris at fortune vel honoris
ut dignitatis de propriis facultatibus
intra provinciam portu inferre
cogentur. Lex quod Julia repe-
tundarum tenet, qui cum aliquam potestatem
haberet ob iudicandum vel non iudi-
candum, decernendum vel non decer-
nendum, aut ob denunciandum testimonium vel ad
pecuniam acceperit. Et in summa
quo magis aut minus quid ex offi-
cio suo faceret. Nec usu capi potest
quod acceperit aliquid reddet in
potestatem eius a quo profectum est
aut heredis / Venditiones quoque
et locationes prioris minoris re-
factas lex ista rescindit. Et
ea damnati testimonium publice
dicere aut iudicare, aut postu-
lare prohibentur. Et lex generalis est
ordinem plenius damnantur
officio, vel cum dum potest admi-
serint. Et et ab heredibus pena
repetitur infra annum tam lex et contra
indignationem tenens hoc principaliter
attende ut unus inquirit pena
metus possit esse in illorum dicere
qui male egit ad provinciam
quam mandaverat cum custodia
competenti nec propius, ut non
solum quod egit non dico domesti-
cus sed manipularius et minister
accepit. Unde vel id quod ipse a provin-
cialibus meis rapuit aut sustulit
in quadruplum merito persolvat.
Item quod omnibus cognitoribus et iudi-
cibus a pecuniis manus abstineat nec
alienum iurgium putent suam prae-
dam. Etenim privatorum litigiorum
cognitor idem quod mercator statu-
tis legibus cogetur subire iacturam

et id rubrica est et octavum ut
si forte quis honoratorum decuri-
onum possessorum postremo eciam
colonorum a singulis ordinibus provin-
cie. sint agnita eorum gressibus
si quis scit venalem decre-
fuisse sententiam. si quis pene
vel precio remissam vel vicio
cupiditatis infectam, si quis
postremo quacumque de causa
improbum iudicem potuit appro-
bare id vel administrante eo
vel post administracionem deportatum
in publicum proferat, deferat crimen
delatum approbet, ut probaverit et
victoriam reportaturus et gloriam
Unam hec vel audiet anxius
nam ut scribitur optare pro
amico, quos quosque diligentissime
intuetur, gressibus in potius
videtur videre, quam iudicibus
Actus ad hec solum dati sint
ut primum possederint. Sed et
legibus ipse et conspectiores
quibus sunt utiliores insignie
sit et largiri calumniantur,
Verum tenditur sequuntur et au-
cupaciones sillabarum. Ut sunt
qui sillabizare non norunt conti-
nuos iudicum et iusticiam non
vadas me calumniantibus me
Nosti apte dicitur, qui iudicum
Potius et iusticiam deserunt tra-
duntur calumniatori, scilicet qui filios
adam in conspectu dei accu-
sat die ac nocte. Legitur
in libro Regnorum ad universum
Israel dixisse samuelem ecce
audivi vocem vestram et
iuxta omnia que locuti estis
ad me et constitui super vos
Regem et nunc Rex graditur
ante vos. ego autem senui et in-
canui. Porro filii mei vobiscum
sunt. Ita conversatus coram

vobis ab adolescencia mea
usque ad diem hanc. Ecce
presto sum loquimini ad me
coram domino et coram christo
eius. Utrum bovem cuiusquam
tulerim an asinum, si quempiam
calumniatus sum, si oppressi ali-
quem. Si de manu cuiusquam
munus accepi et contempnam
illud hodie restituamque vobis
O prudentem animum o constanciam
mentem o iudicem incorruptum
et vocem magnificam admi-
randam et imitandam omnibus
qui de consciencia propria sic loquuntur
Loquimini ad me coram domino
et christo eius, qui in celo et in
terra cordibus videntur. Loquimini
inquit, si bovem cuiusquam aut
asinum tulerim, utique villas
et predia aut immensa pondera
auri vel argenti aut preciosam
supellectilem omnia non exprobrat
qui magis reputabat iudicem
bovem ablatum accepisse vel
asinum. Si quempiam calumniatus
sum, si oppressi aliquem nemini
nocuisse revocabat qui omnes
calumnias excludebat. Nec
iudicium eius pervertebat caro
vel sanguis qui non unquam
oppressit. Si cum in manu eius com-
mendabat, non eum inde
sed ipsa iniquitas opprimebat
Si de manu cuiusquam munus
accepi contempnam id hodie
restituamque vobis. Quod
quanto expressius dici poterat
ut in summa omnem avaricie
suspicionem tollat. nullius muneris
oblacionem se docet fuisse paratum
contempnere et restituere. si quid
omnino cuiusquam posse valebat eum
illud restituere in presenti, quam
cum usuris reddere in futuro

ita glatores hodie sunt
longes et apte

et contempnere illud hodie sterni
mediabat quem in conspectu dei
et omnium electorum. Circa tempora
in eorum contemptibilis apparere
sed quid ad hanc detestacionem
cum rudit auditor. Audi
et dicunt qui utique totus
iste? Nam ad omnes sermonem
dirigat. Non est calumniatus
nos neque oppressisti neque tulisti
de manu alicuius quidpiam. Cui
mus prophetam presidente
aut Romano aut centurio de-
cimo vel aut omnino aliquis
ingratus tale testimonium a
provincialibus meruit ad primam
vocem quis attendat et nervos
dotat aggratis. Nam de viro
sermibus et ministrariis que ut
vulgari nomine utar recte di-
cuntur enervates. Nichil tale
audit eo quod diligunt munera
et secuntur retribuciones, nec
liberant pauperem a potente
adversarie et pupillo non inde-
rent, et causa vidue non in-
greditur ad eos. Porro nec inductos
ecclesiastici secuntur similem
sed sic Phinees se et sacerdos
sanguinem congerit sepedicta de-
rentes legem neglexerunt
nec principalis filii sunt et ego
ignovi, qui ut ab hominibus
legat, qui decani sunt vel
archidiaconi ut illi ut Simon
vir venerabilis doctor in lege
de dum dicit conspirat
in quorum manibus iniquitates
sunt dextera eorum repleta
est muneribus. Confitebimur regem
Anglorum et duces Normannorum et
Aquitanorum adhuc indictissimum
ducem interrogat, quid etiam
desinit sentiat quibus intendit
et debet ut opinor, quia

non est malum in civitate quod ipse
non faciet. Episcopus hic nomine
et officium revocabile est
si tamen impleatur sollicitu-
dine. Quare multi competitores
ambiciosi et desiderent ut presi-
dent et dum volent ut
sedeat si exactoribus parcent
et precones exanimo contemptos
prement et calumnias et omnes
questus primum tradent potestatem
Ceterum sibi reverenciam sub-
ducunt et dinoscunt, et dum ho-
nores ambiunt penitenciam respuunt
et vel suas faciunt vel
alienas calumnias fovent
et quod nescio quo rotem
et penam omnem evadunt
qui exactionum et totius calum-
nie questus sibi ad iniquitatem asse-
verabant. Nam aut solidum
assem receperant, aut ut
multum centum dimittat ar-
chidiacono et aliis officialibus
ne dicam in ipsos ministros
iniquitate cedunt. Nec legati
sedis apostolice manus suas excu-
ciunt ab omni munere. Qui interdum
in provinciis ita debacchantur
acsi ad ecclesiam flagellandam
egressus sit sathan a facie domini.
Corrumpunt ancillas domini
ut prosternat filios et filias
eius qui languores et dolores
amaros tulit in cruce, comu-
ret et conservant tecum ut in-
dicant sic qui sanare opor-
teat. Set hic non de omnibus sermo
est sed de his qui prius volun-
tate contempta sumunt suo co-
sistat enim quod in omni officio do-
minus dum sic eligit quedam
ut alii assumat. Vidi episcope
in omnibus his decanos seu
archidiaconos episcopos et legatos.

De legatis sedis apostolice

tanta sollicitudine operari in[illegible]
sit deus, ut multo studio et o-
pibus vere videri possit inimi-
cum prius in malo eorum preci-
dent et velut collocatam
sit alii sic respiciunt et si ad
thebas infirmius ex tantis
mittunt abrupti [illegible] tesiphone
ut megera. Nam re sic ab
aula contra omnia vota studia
ad eterne publica officia accesse-
runt. Apud hos medium nil
est ut publica mercedes atque
in terra qui sedet emta probat
Constituunt impium pro muni-
bus exultant in rebus pessimis
letantur cum male fecerint
[illegible] lacrimas cum
nil lacrimabile cernunt sicut
[illegible] comedunt et ve-
stiunt eis et in eis multipli-
cari [illegible] acceptores
[illegible] quam secundum bonorum
malorum [illegible] dederunt ab
eis a quibus electi sunt ait
sapientia venatio leonis ona-
ger in heremo sic pascua
sunt divitum pauperes, et sicut
abhominatio est superbo humi-
litas sic execratio divitis
pauper. Dives commotus confir-
matur ab amicis, humilis autem
cum ceciderit expellitur et a no-
tis. Diviti decepto multi recu-
peratores, locutus est superbe et
iustificaverunt illum, humilis
deceptus est insuper et arguitur
locutus est sensate et non
est ei datus locus. Dives locu-
tus est et omnes tacuerunt et
verbum illius usque ad nubes per-
ducent. Pauper locutus est et
dicunt quis est hic et si offen-
derit subvertunt illum. Et hec

quod iudicia eorum quos [illegible]
[illegible] immo omnis qui [illegible]
divitias [illegible], et sub po-
tentia [illegible] quam [illegible] divi-
tias. quo hic [illegible] aliquis [illegible]
est. Nullus istorum exultat tum
[illegible] vidit in terris nullus eorum
est qui velit eum vel homi-
[illegible], nec qui ad bona
opera promoveat, decernet
[illegible] in [illegible] deo, et [illegible]
pax hominibus bone voluntatis
hoc quod contrarium est studio
Platonis, qui spretis [illegible]
periculis et [illegible] beatam pau-
pertatem et pacem [illegible] sermo-
nis [illegible] sine qua premio
[illegible] deus Dicit et [illegible]
cum sapientia, quod bona est
substantia cui non est peccatum in
conscientia, et nequissima paupertas
in ore impii. clamitet in pla-
teis quia beatus vir qui
inventus est sine macula
qui post aurum non abiit
Et si apte dicat, quis sit hic
in multis [illegible] an-
[illegible] querunt maculam [illegible]
sine qua nec [illegible] ut ce-
potest apud [illegible] possessorem
[illegible] pecuniam sine
[illegible] manum [illegible]
divitiis [illegible] in [illegible] magis
prodest quam [illegible] Nolo mihi
[illegible] [illegible] aut
[illegible] terrena [illegible]
[illegible] non ponere os
meum in celum ut [illegible]
qui [illegible] et a
[illegible] in terris aliquis
[illegible] plenum [illegible]
[illegible] Dicta hic
quam [illegible] est adeo ut ei nec
[illegible] refragatur

Dictam quam ipsi predicat dictam
ingratam quia non potest civitatis
obstaculum super montem posita
esse et regulariter lato possit
notitia probitatem, que in con-
no spectu omnium fuit signum
bone cum vicinis. tanto concor-
dia in se cuncti habeant. quanto
aer qui peccat hostis.
Sal quia infirmati admit-
titur vel ut paratur
fortes et contulerit ab hominibus
ut posse valens abiecto q
ut ad servandum agrorum
perfecit. Sol quo orbem illu-
strat plenius quam innume-
ri est. Unde multa opera
singulorum testimonium perhi-
bent de eis sicut Samuel
operum testimonio iustificatus
est, sed ne videtur simplicius
ei blandiri et quia estimo-
nia fallacia sunt morte-
ne et manus iusticie te-
stimonium perhibent simplicium reli-
gionum incrementi ad professionem
veri artandam censuit dicens
Testis est dominus adversum
vos et testis christus eius in
die hac quia non invene-
ritis in manu mea quicquam
et dixit populus testis
atque fidem deo et regi pro
dignitatem religiose affirmatur
obsidem faciat. Hanc aut
similem et poniculendam re-
cepit de scriptura teste non hoc
Dixit enim scriptum est Iudi-
cabat quoque Samuel israel
cunctis diebus vite sue et
ibat per singulos annos circu-
iens bethel et galgala
et masphat et iudicabat

israel in supradictis locis.
Revertebatur quoque in Ramatha ibi
enim erat domus eius et ibi
iudicabat israel. quid aliud
videtur sanctae huius nisi quod
primum consilio tribuebat
ad complementum iudicii, et red-
debat domum ut de ipso sa-
tisfaceret necessitati. Edifica-
vit et ibi altare domino recte
quidem eo quod in mente sacrificium
esse oportebat in domo medi-
tationis. Que cultu iusticie et
morum honestate, et luce
bonorum operum semper exhibere
templum dei. Hic a modo
non immolatur sacrificiis ircorum
et vitulorum. Nec cinis vi-
tule inquinatos sanctificat
ad emundationem carnis. sed
per pontificem magnum qui
penetravit celos Ihesum filium
dei verum hostiam offerri debere
cotidie mens perhibet quia enim
spiritus est, et veros mentis et mo-
tus spiritus petentes hone-
sto. Veri siquidem adoratores
sunt adorant patrem in spiritu
et veritate. Hinc ne eiusdem
arripuisse alios nomine specu-
latores, hoc enim presbiteri non
tam iudices quam iudicorum
temporibus, qui in quantum sua
honesta volunt pandere licentia
inquirunt suam mittunt tollo-
are contractus querentes satis
ad emolumenta negociorum quorum
per partem curam portant, aut
si emolumentum esse non licet
sit saltem compensatio supplicium
ut damnorum huiusmodi .... si
Nunc enim concepit dicens
quod non dabere ut in iusticiam
faciam nauis ut prepara

exhibeam frustra expectas
Nonne satis est accepisse divitias
quod velle non dare et me
ipsum abnegem, offerunt pecuniam
et divitias vendam.
Petrarcha commendat eius paupertatem
et veterum philosophorum exemplis

Eguit plurimum philosophorum
divitias non modo contempsisse
sed abiecisse quasi
impedimentum sapientie et virtu-
tis sicut hoc Socrates, quem
omnium philosophorum summe quasi pru-
dentie et bone vivendi fon-
tem venerantur. Antisthenes
quoque cum floruisset rethoricam
dimisisset, audivit quod Socrates
dixisset fertur ad discipulos suos
abite, agrum querite, ego enim iam
recepi statim quod vendidisset quod habe-
bat et publice distribuisset, nichil
sibi preter quam pallium reserva-
vit. Cuius Diogenes ille se-
verissimus sectator fuit potentem
Regem Alexandrum et vere (?) superavit
ne victor. Cum autem discipulo-
rum Antisthenes non reciperet et per-
severantem Diogenem amovere non
posset, nonnumquam ei minatus est
clavam nisi abiret. Tunc ille
subiecisse caput fertur atque dixis-
se: Non tam durus baculus est
qui me a tuo possit consortio
separare. Refert Cicero quoque
virorum illustrium scribit hystoriarum,
quod iste Diogenes pallio dupli-
cato sit usus propter frigus, peram
pro cellario habuerit, secum por-
tavit et quod clavam gestabat
ob corporis sui fragilitatem
qua iam senex membra su-
stentare solitus erat, et demora-
tus vulgo sit appellatus re-
sidentem horam, postea agro-
rum et amicorum suorum. Interim
aut in portarum vestibulis et
in porticibus civitatis usque quaque
presidens vixit et substentatus

abiectis ac probatis que vitia
modo fulciebant. Cum quoque se
torqueret in dolio, se domum
volubilem esse vocabat et pro
re temporis mutationem. Sed
quod cum ob dolium utebatur in
meridiem estate ad septen-
trionem, et usque se sol incli-
nabat Diogenes se tornabat (?)
utebatur. Quodam vero hoc cum
in usum potandi cavum ligneum
gereret vidit puerum manu conca-
va bibere et elisit eum in terram
dicens: Nesciebam quod natura haberet
poculum. Nichil vincitur de cor-
pore remisit in eorum voluptas
tenore et adversis inexpugnabiliter
restitit, et ut plene Socrates
nosset, sanitatem febrium fortu-
torum admisit omnem dolorem et
miseriam dicunt universum
perpetuo. Dicebat enim hoc
semper a philosopho aliena et impo-
tens sui animi, in quo for-
tune omnipotentia benivolentiam et
contemptu mortis quod meditat.
Nam cum ad agonem olimpiorum
qui magna frequentia Grecie
celebrabantur iam senex pergeret,
in itinere febri apprehensus
accubuit in crepidine vie vo-
lentibus quibusdam amicis aut in
iumentum aut in vehiculum tolle-
re eum acquiescens, sed sub eorum ad
arboris umbram agit habi-
te quesitus et spectatum pergite
sed nos inde. Aut victoriam
probabit ad vos sed si febrem
victam ad agonem veniam,
si me vicerit ad inferna
descendendam. Ibique per no-
ctem ellipso guttur (?) non ut
morti se aut quasi febrim
morte excludit, acceptis tempori
verbis fortiter et esto in extreme
difficultatis articulo ne alie-
ne inferre mortem ultro-
neam tradidit appellandam
sanitatem sepius opinio, sa-
pientioribus perscrutantem quem

ut mortem provocare mallet
quam turpe aliquid sustinere. Constat
hoc facto fecerunt quoque alii
qui ferro aut clavum aliunde re-
torto corporis patens ocium et solam
ut putabant turpitudinibus effu-
gerunt notam vitatis. Namque
imprudentia eius protinus videtur
quod crassum est et suprema que sta
rapuerunt iustis et quamquam sciret
optimus est tamen manu abicit et
expellit vitam. In eo fortius non
assequitur quod se preteritis fraudu-
lenta opinio consequi confiteatur
utique fraudulentus et vane quia
no ut ait ille Seneca in adversis faci-
le est contemnere vitam. Fortius
ille facit qui miser esse potest.
Nemo ergo qui mortem impugnat
excusabilis est. Excusabiliores
sunt qui imminentem abhorrent.
Cuius autem consilium dum co-
gnovit et an posset mortem
impendentem quacumque ratione
no effugere. Sandrocotto a rege
Alexandro interfici iusso salutem
celeritate pedum quesivit. Ex qua
fatigatione cum somno captus
lateret, leo ingentis forme ad
dormientem accessit, sudorem
quoque fluentem lingua ei detersit
et blande expergefactum reliquit.
Hoc prodigio primum ad spem
Amicus regni maiestate omnibus im-
pulsus est. Molienti deinde bellum
adversus prefectos Alexandri elepha-
tus infinite magnitudinis ultro
se obtulit et veluti domita
mansuetudine eum tergo suscre-
pit. Dux quoque belli et preliator
precipuus insignis extitit. Andro-
num quendam damnatum ad be-
stias in leonem obiectum esse quod
et vastitudine corporis et im-
petu furoris fremituque terrifi-
co sonoroque et toris comis-
que variens fluctuantibus animos
omnium oculosque in se converterat. Ille
prius expavit eo quod eum leo pro-
cul aspexerit repente quasi admirans
stetit ac deinde quasi noscitabundus

placide accessit ad hominem. Tum
caudam more atque ritu adula-
tium canum clementer et blande
movet, hominisque corpori se ad-
iungit, cruraque eius et manus prope-
iam metu exanimati lingua
leniter demulcet. Tum homo inter
illata atrocis fere blandimenta
amissum animum recuperare posset
et visu paulatim quoque oculos
ad quendam leonem apparuerat
se. Apion in urbanis spectaculis
Rome vidisse refert, addiciens
quod tunc facta quasi recognitione mutua
letos utrosque videres et gratulabun-
dos leonem et hominem. Et ob hanc
rem et clamores populi maximos
accersitus est homo a cesare
quare illi uni atrocissimus leo
pepercit diligenter quesitum est.
Ille utique rem mirificam narrans
ait: Cum provinciam Africam pro-
consulari imperio meus dominus
obtineret, ego ibi iniquis eius
et cotidianis verberibus ad fugam
coactus sum, et quo michi latebre
terre illius fuerint a domino tutiores
in camporum et arenarum solitudines
concessi. Et quasi aliud de-
fuisset consilium fuit quoquomodo
mortem petere. Cum itaque sole
medio et flagranti quandam prope
cavernam nactus essem latebrosam
in eam penetro me quoque recondo.
Nec multo post ad eandem
specum venit hic leo debili et
cruento pede, gemitus edens et
murmura dolorem quoque cruciatum
quoque vulneris ingeminscens cum
miseratione auditoris. Sic quoque
adest. Atque illic primo quidem con-
spectu advenientis leonis territum
sibi et quasi toto animo consternatum.
Sed postquam introgressus leo uti
re ipsa apparuit in habitaculum
illud suum me videt ingressum
procul delitescentem, mitis et
mansuetus accessit, et sublatum
pedem ostendere michi et porrigere
opis gratia visus est. Ibi inquit

ego stirpem ingentem vestigio eius
pedi inherentem revulsi conceptam
que saniem vulnere intimo expressi
accuratiusque iam sine magna
formidine siccavi penitus omnem
que cruorem detersi. Ille
tunc mea opera et medela levatus
pede in manibus meis posito recu-
buit et quievit. atque ex eo die
totum triennium ego et leo in eodem
specu eodemque victu viximus. Nam
si quas venabatur feras mem-
bra opimiora ad specum subgere-
bat. que ego ignis copiam
non habens meridiano sole tosta
edebam. Sed ubi me tedium vite
illius ferine iam pertesum est
leone venatum profecto reliqui
specum et viam ferme tridui
permensus a militibus visus apprehen-
sus et ad dominum ex Affrica Ro-
mam deductus sum. Is me statim
rei capitalis dampnandum dandum
que ad bestias curavit. Intel-
ligo autem hunc quoque leonem
me tunc separato captum gratiam
beneficij referre et medele. Dimis-
sus itaque est pena Androdus
et eidem leo totius populi suffra-
gio donatus. Deinceps circumeuntibus
ex homine et leone et urbem
peragrantibus dicebant omnes hic
est leo hospes hominis. Daniel-
ne historias notiores de lacu
leonum contingit Daniel et pue-
ri tres camino ignis evaserunt ille-
si. et apud omnes gentes certa
per opinionem ab imminentibus
malis liberati sunt plurimi.
Cum nullus eorum qui magis invic-
tus sibi satis exemptus est in lege
magis Romanis celebrata historia de quibus
efferat provocantes mortem. qui tem-
pora vitam aput se quam predicanda
perfectam mallebat at eos sic concitat
infirmitas temporis et ignorancia virtutis
et ingenium tacitus et facte mandata
familiaris dei nec in simplicitate
sua salvet ut cunctas ad quas

constat quod sunt permiscent. Quibus
non locus est fortitudini si sit te-
deat animam vite sue et qui parva
vita presa semita iniquos quod stupet
aut negat aut negligit sustinere
apud sapientes sit vita contemptui
qui contulerit parva et etas alta sor-
det. Vir diligit ut deo moriendo
tenus sit ullis difficultatibus vincere valo-
pella sic quo servanda est vita ut sit
contemptui sic contempnenda est ut servat
salutem. Sed quis est qui hodie contempnat
salutem animam tam nisi de raris sit contoto
inertis terrarum pecuniam non contempsit
eandem vivit tam gens et fortuna regia
pecunia donat et bona immane donat
scandala vero quod qui divites comparat
in viis suis sapiens et felix videtur
ad hoc agitur ero diuicias aliis quisque
inopia bonum ad villam emit commoditates
pro his animam suam ventos quod et clau-
dos et debiles reputat quos indigne negans
avidet quos in certis divitibus in ce-
na imperialem sapiencia introducit ubi
inebriant ab ubertate domus dei et
torrente voluptatis eius potat celum su-
um contra tam hoc divicias stultius
est animum stupes inde plurimum
si quid insensibilius est stultus quo et
miser est si quis est pauper sic ut amari
sit ab aliquo quem mala fortuna premit
eo quod non fides unquam infirmos eligit
amicos. et iuste reddit quisque mala
ferre que sustinet adeo quod Regum
pecunie invaluit ut desperet de se
videns qui despicit numina offerentis.
Si pauperi detectus pollicentis
vidistis admirate tamquam et fortasse lugendas odisse
ut nunc certe tandem corrupta et
permanens vis incorrupta sua ut
opere priorum exclamant. Omnibus sit
omnibus pro divicias cum tam asserebat aliis
laborum vestes dolorum quod solacium
invenire non possit asseritque naufragii
de profundo clamat clamatque fatetur
se pergrini sarcina fuisse oneratum.
quibus unquam velocius spiritus congressit
et voluntatem in eius prestat mollitis
profecto si ei possit esse quod aut divicie
sunt spinose inimice tanto studio a sapientibus
non tamen queruntur. ut ergo publice
cartis aut divites pauperibus inferiores
sunt. eo quod a sapiencia longius abeunt
appetitus diviciarum sapere contrarius
et fugiunt virtutes. Secunda ratio
paupertas nam optimam vide vite — De paupertate
si ducem invitat. et virtutum — Secundo
parens et custos est sola quod secu-
ritatem parit quod sola nescit in ce-
tum bellorum non habet in etgia que

Que divicie non sunt appetende

fortune

fictile

[illegible]

Iustorum se eis ingerunt et quo diligencius excluduntur ad hostium contemptorum studiosius pulsant quo ... abigebat ... [illegible]

Explicit quintus liber Iohannis Policratici. Incipiunt capitula libri sexti et primum est

Quod manus reipublice aut
armata est aut inermis, et que
sit inermis, et de officio omnium
Capitulum primum — Quod milicia de-
lectum exigit sciencie et exercita-
cionis. secundum — De mili-
tibus gloriosis qui milicie inuti-
les sunt. tercium — Quod
vero sciencia et exercitacio oppor-
teat esse milites, et quod eos
otiari non licet, et de Augusto
qui filias suas fecit institui
in lanificio. quartum
Quo esse sacramenta que mili-
tem faciunt electio scilicet et sacramen-
tum. quintum — Que
mala proveniat nostris
neglecto delectu militum, et qualiter
dioclesianus valentes subegerit
sextum — Quare sit con-
tempto sacramenti militaris, et quod
sine eo militare non licet
septimum — Armatam miliciam
ad religionem et necessitate teneri
sicut illam que in clericis diuinis ob-
sequiis consistat, et quod miles
sicut honoris ita et laboris nomen
est. octauum — Quod
fides deo debita sit cuique homini
preferenda, nec seruiatur homini nisi
deo seruiatur. Nonum — De
privilegiis militum et quod sacramento
astricti sunt ecclesie, et quare gla-
dium offerant altari. decimum
Quod milites diu castigandi
sunt si milicie lege contempta pri-
vilegiis abutuntur. undecimum
Quod vacua causa
usque procedit in eos qui duci
non obtemperant, et quibus debeat
obediri. et in quibus mandatis
locum habeat exarmatio militaris
in quibus non. duodecimum
Quare tirones iurent milites
et quod exauctoratus non licet aliquod
nec gladio, telo vel cornetu
et quare gladius infertur. Com-
mendacio disciplina militaris plurium
prouinciarum et quod milicia maxime

frangit. Capitulum decimumtercium
Romanos in disciplina castris
vigenisse et in eis Iulius Ce-
sarem floruisse castris.
decimumquartum — Que nobis
mala proveniat ab indisci-
plinacione. sedecimum
Nobis a noctibus et certa virtute
proveniat, et quas Comites
in Italia reddidit per breuem
rerum antiquas hystorias decimum
septimum — Quod vetera hy-
storiarum et quod Rex Carolus
... tempestatem et precibus
Regis Ethiopum seruauit et
patriam in Siciliam decimum
octauum — De honore militibus
exhibendo et modestia induen-
da. et qui milicie artem tra-
diderunt et qualia quod precepta
eorum. decimumnonum — Quod mi-
lites sint pedes reipublice et cu-
stodia eis impendenda. capitulum
vicesimum — Rem publicam ad
nature similitudinem ordinandam
et ordinem ab apibus mutuan-
dum. vicesimum primum — Quod
sine prudencia et solicitudine
in ... subsistit incolumis
nec viget respublica cum caput
infirmatur. vicesimum secundum
Sicut licet loqui ita et au-
diendi vitandam, et quod finis
voluptatis penitencia est vicesimum
tercium — Vicia principum ferenda
sunt eo quod in eis austeria
publice salutis constat. vice-
simumquartum — et quod desperato-
res sint salutis sit stoma-
chum in corpore animali imi-
tari ... et hic est sententia domini
Adriani. vicesimumquintum
De coherencia capitis et membro-
rum reipublice, et quod princeps
maior ... est et de crimine
maiestatis et de hiis qui sunt in
fide ... seruanda. xxviij

De iniqua ferenda sit aut
tollenda et assentationibus distat
et qualia que de officio princi-
pis et brevis epilogus quanta sit
ei reverentia exhibenda
xxvii De gnatonicis
potentum ornatum vel vultum fate-
bantur et quod eius esse avarum
eorum detrahendum est si fa-
cerent dimittendum et quod talium
victoribus pauperum deus ipse prosequitur
xxviii Auctoritate
stratagematum quod quisque de suo
comedat et quod sit aliena
laudare xxix
De ipso primo principe formatur
populus et ex primo populus formatur
principatus deo quod placendo certa
tua quedam manifestat et sit
homo xxx
Brevis epilogus adversus gna-
tonicos Expliciunt capitula
vi libri et incipit pro-
logus sive prohemium sexti libri

Notum est illud Ethnici
quod Emathia tota lau-
dat faber imus et un-
gues exprimet et molles imi-
tabitur ere capillos Infelix
operis summa quia ponere totum
nesciet Hunc ego me si quid
componere curem non magis
esse velim quam naso vivere
pravo spectandum nigris oculis
nigroque capillo. Dum Plutar-
chi vestigia Institutionis Traiani
sequor memoriam ferme haut sequor me-
moria hac maxime arbitror
compellari Ecce quod ludibrio
omnium nisi diligentiam expugnare
et incepi aut cum in principe et
rem eius professionis sed expugna-
re eam et a capite reipublice
usque ad pedes usque descen-
derim. Ecce tamen cum ut si huius
quibus nota penitus reprehende-
re in hac parte appa-
ruero Non inertia sed Plutar-
cho asserant. aut sibi ponunt
qui regulam graviter prosternentem
et qua remedium est eius destru-
xerunt Nam quod de moralibus
dictum est ea sola intentione ad-
iecti ut ad virtutis viam red-
eant ut videtur secus Namque ad
agenda sufficiunt amare ter-
ra maior quam principem
magistro videri. cuius titulos
minime apud me contendo. Ut non
alios tuba et sic lira et ore
Grecis musicos laudibus eius perpetuo
in unum acclamabunt Ego vox
plebeia et indoctus mei similibus
stramina eius fistula stridente
dispiciam. Nam quis a sem-
piterno tibiam ceciderit modo
et emulam tube grandiorem
expectet Audero tamen et me tam
solemnis nugis, et quod ingenii
vena subtraxerit devotionis co-
pia supplebit Dum iuga montis
aper. fluvios dum piscis amabit.
Dum quod thymo pascentur
apes dum rore cicade semper
honos nomenque suum laudesque
manebunt. Quia si ducis
in inimicos suam aciem dirigam
pertinax doceant a principe
quod non imprimitur sed salutem
exoptantium per manus amara
medicinae primum ad
reliqua progrediatur oratio
De mani reipublice aut armata
est aut inermis et que sit iner-
mis et de officio eius

Omnis itaque respublica
aut armata est aut
inermis Armata quidem
est que castrensem et exte-
riorem exercet militiam Inermis que
iustitiae expedit, et ab armis
ferendo immunis militat Sunt
Neque enim reipublice militant
soli illi qui galeis toracibusque

muti in hostes exercent gla-
dios aut tela quelibet. Sed et
proconsul qui gloriose vocis
munimine confisi lapsa eri-
git fatigata reparat. Nec
non prudenter humano consilio quia
sic laborantium vitam sperni-
posteros quod armorum presidio
ab hostibus tuentur civitatem et
publicanos apparitores et officiales
omnium iudicium. Sunt enim alia sic
officia pacis alia belli. Ita
eadem vice pro aliis et alios expe-
dire. Armata itaque manus
in hostem dimicat exercetur.
At inermis extendi et inclinare.
Porro utrumque necessaria est contra
quod utrumque solet impugnans
et malicia. Ideo quod manum
capitis sui protestatur magistri
quia ut ait sapiens Rex impius
omnes iniustos impios habet et qua-
lis Rector est civitatis tales sunt
et inhabitantes in ea. Oportet
magis parvulos Collegia sopo-
dem arguens. peccatorem non
modo magis sed oculos habere continen-
tes. Est autem presidentium continen-
tia illa laudabilis cum ab exactio-
nibus et muneribus continent manus
suas et cohibent alienas.
Quoniam in utrisque milicie ar-
mate scilicet et inermis magis
principalis est. et ipse utrisque
cohibeat parum continens est
et quod atque a se pessida
inermis ea quod eo armati
(?) abstineat ab exactio-
nibus et rapinis. inermis et ab mu-
neribus arceatur. Et in pena
autem irrogatur ultima sic exigit
aut accepit quod in ea statutum est
nec gressum ingnaviam punit
aut reprehendit hoc enim expressum
sit his exactor nomen non recipit
neque cadit in muneris nomen

ats pericles
sophocle

quod officiales recipere prohibet.
Causa vero officialium litteratorum
acer est dum subpretexto in of-
ficij spoliat pauperes aut proximos
separatos quod eorum officium pre-
sumunt. pena ferienda est
sunt enim brevis clausula me-
diolanensis Episcopus quoque est
publicanus Nomine capiunt rapine
et lex violentie. Vnde
est publicanus predo sine
pudore medicus exterminij
Nomine immanior est sicut
publicanus. Qui itaque vel timens
servatur hic aut delinquens officio
vel qui legibus leges timet, sunt
quoque sunt iniustum putat, leges
suum deterret ab illicitis. sunt
ad iniquam maliciam sive pre-
dum legem trahit. quis eo
iniquior qui ius iustitie in-
iusticiam damnat. et animis
innocentie spoliat vincat omni-
dum innocentes a lege utique le-
gem punit. et dum alios vi-
get ad legem exlex est. Non
sit pretor ex eum inique de-
dit ius dicit habito sic non
ad id quod facit sed ad id quod
facere debet. Et et publicanus
eorum delinquunt ius vult
implere. habita sic officij
et malitie eorum. quod est
officium publicanorum. Contra refferet
deducemus. quod publicani venerunt
ad Johannem ut baptizarentur
ab eo et dixerunt magister
quid faciemus. Ille dicebat aut di-
cebat illis. nichil amplius quam
quod constitutum est vobis
exigite. ecce officium publica-
ni exigere et recipere quod sta-
tutum est. Vnde aut am-
plius est a malo est exigere
et accipere non debent est
hoc at ad eorum ingratitudinem

Contra officiales publicanos et
apparitores aliasque personas predictas
quorum loquitur de
excessibus per capitulum sic

officiales porrigit ut ab eis
mel amplius extrahat. Apparito-
res itaque licenter exigunt quod
eis debetur, et portitores et omnes
(pedelli) stratilatarum ordines solam con-
stitutam iuste accipiunt. Contra-
rium et vexant non licet
ut extorqueant et munera
ignis magis devorabit, Job dicit, devora-
bit tabernacula eorum qui mu-
nera libenter accipiunt. Concepit
dolorem, continetur ibidem, et peperit
iniquitatem, et uterus eius prepa-
rat dolos. Publicanorum omnium
a maximo usque ad minimum
tota conversio non potius quam
iniustitie vacat, et ita in po-
pulum debachantur, ut quod eruca
primus alii non noverint auferre.
[illegible] in quaestorum prefectura
ad hoc instituti sunt ut re-
siduum locuste comedat bruchus,
et ut eis sit maior licentia
nocendi unusquisque in se plura con-
servat officia, ut quod ab uno
non accepit officio tollat ab
alio. Tradunt physiologi quod
ex locusta nascitur bruchus, qui
ita vocatur quousque alas habeat
extensas, succrescentibus aliis cum
reperit volitare vocatur athe-
lebus. Cum enim plenissime vola-
re potest efficitur locusta.
Contra et multo minor est bruchus
quam locusta et athelebus quoniam
ei desunt ale nec cito potest
abscedere sed quocumque venit
fruges omnes consumit. Locusta
vero et athelebus quocumque veni-
unt nocent et forte in loco
pluribus, sed non ita bruchus qui
cum insidet non movetur donec
labores hominum omnes exterminat.
Sic in officialibus eundem bruchum
athelebum intelligimus et locustam
qui [illegible] vocat et [illegible]
et ille cum semel insederit for-

tunas devorat nec cito abscedat
quam omnes eius auferat facul-
tates. Quis numerare potest
quot pupillos officiales consump-
serint et quot venales iniuria
fecerint agros, et quod apud nos
litera istorum sunt [illegible]
bonis sub imagine religio-
nis [illegible] tam [illegible]
petas et [illegible] [illegible]
fecit utique iam sunt ista
palam nec eos [illegible] aut
consules cohibent, quia ut
dici solet [illegible] lupi [illegible]
[illegible] [illegible], et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] applaudit.
Hoc autem [illegible] [illegible] [illegible]
sunt. Principes quorum [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in
maleficio [illegible] [illegible] [illegible]
eis adinventiones iniquitatis [illegible]
ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
tor. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
(decernas) [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible], et ad singula que dicunt
aut faciunt [illegible] euge
euge, [illegible] [illegible]
[illegible] maiestatis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] est in [illegible] Rege
[illegible] [illegible] corona [illegible] [illegible]
[illegible], et usque ad nubes [illegible]
[illegible] officialium clamor [illegible]
[illegible] voce [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] Rege [illegible]
et [illegible] eius [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] leges [illegible] [illegible]
[illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] testes

Provincia tota quasi archa est principis

sunt eius. Qui si tamen purgari
voluerit innocentiam aut prosti- criminis
tuta quorum astruere. Si enim
dicitur Regem esse tamen magis
opportebat deo quam hominibus obedire
si Ecclesie eius enim odiosissimum
est aliquid contulerit privilegium
quinimmo pontificantes intonabant:
Quid amplius desideratis te-
stes? Ecce vos ipsi audivistis
blasphemiam. Clamosus apparet talia
tonderi Cesari. Si vero iudex
innocentiam videns insectanti quod
recte dissimulant, iudices
exclamabunt: Si hunc dimittis
non es amicus Cesaris, ut unica
pena liberatus sit multorum, Tolle
et tolle hunc et relaxa Bara-
bam. Omnes enim sunt quasi
corpus unum, et sic manifesta
convenit continent opera et per diabolo ca-
put isti sunt membra. Egregie
quidem de istis beatus Job ait: Corpus
illius quasi scuta fusilia, et com-
pactum squamis se prementibus;
una uni coniungitur, et nec spiraculum
incedit per eas. Una alteri adhere-
bit, et tenentes se nequaquam
separabuntur. Assistunt sibi quia
conveniunt in unum adversus dominum
et adversus Christum eius. Tanta
quod vigent auctoritate, ut quic-
quid dixerint ita obtineat ac
si inveniatur in actis. Attestatio
totius veritatis praeiudicat. Non
est praeter principem cui liceat
obviare eorum studiis, nisi eos
princeps coerceat, licet omnes di-
cant quod pax est, non est utique
pax, aut illa sola est in qua
est amaritudo amarissima. Nam
tu Achab sequens modestiam male
pace intelligere virum ut expellere
liceat, contumeliosis spoliantibus
torquentibus bonis innitere non licet.
Divites etiam videntur esse ministri
ecclesiae qui aliquam obtutelam
ipsorum corporis fecerit. Si tamen quis
iniuria trahentibus lapsus restiterit

dignum pena qualis indicatur
si tamen flatu et turpatu pro-
bit, si barbam vellit, si aures
quasi nimium breves produxit, si
dat alapam aut percutit pugno
impie, si alterum eruit oculum
sustinere patienter nisi utrumque
malis amittere, quod quondam post-
mum Cesaris dicitur felicem ia-
ctitavit, si telum manu gestans
si spontaneam directens in-
terim pube ventre nudato ho-
stentat iugulum timorem excludit
et te provocat ut si audebis Cesa-
ris intestina telo rimeris, et
quo latuerit manum mittas in
Cesarem. Sed enim prima Cesaris
genere exhibeat. At si hoc est de cera
Cesaris, quae non sumpsit erit
Profecto factum istorum non instaura
tecum sed illudit et non im-
plet si exhaurat locum licet
non ulli spera procurata verborum
adversus iuretem, sive fraudulenter
tueantur errores. Sapientes enim
sunt ut faciant mala, sed vos
provincialibus sit hoc posse per-
niciosa. Nulli perniciosior potest esse
quam principi. Ad necessitatem
et usum principis omnia quae
provincialium sunt. De iure ex-
ponuntur. Provincia tota quasi
archa principis est, quam quis-
quis exhauserit, confisce dein-
de in principem, cuius exterminat
at facultates. Nam provincia-
les quasi quaedam suffarcina-
ti, et quoniam ipsos exigit pla-
ce, vero sicut non tam domini
sunt quam custodes, si vero ne-
cessitatis non urgebit articulus
sua sint provincialium bona
sua quibus nec ipse princeps
licenter abutitur. Si enim expedit
reipublicae negotiis etc. sua ma-
le utatur, abusus aliena utique
quamquam non licet. At cum per mi-
nistros iniquitas et satellites

satrape vero hi denarios
sunt exhausta provincia. Si
necessitas ~~immineat~~ immineret quis
uteretur princeps? Porro si fa-
cit in erario et sereno ma-
xillas totum constringeret ne-
mo [illegible], quos improba re-
rum ingluvies sua vastare
possit provincia elaborare
et iniuriam principe grava-
mus totum rempublice exhauriunt.
Aliquid et ipse in egestate ma-
det provincialibus omnibus odiosus
vaditur suo iudicio tamquam in-
structo exercitu de operibus ma-
nuum suarum et de lesione
provincialium, quos in iniusticie et
quasi per scandalum sub umbra
potestatis [illegible] spoliant et la-
cerant [illegible]. Quod militia
dilectum exigit scientie et ex-
ercitationem

Est autem armata manus
que castrensem et
cruentam exercet
militiam, in hanc
autem moderationem sapientia et iu-
stitia principis clarius
ut enim ait Vegetius Renatus,
nulli est quem oportet vel
plura vel meliora scire quam
principem, cuius doctrina debet
omnibus prodesse subiectis. Cum
enim pacis item et belli de-
beat opera moderari, regimen
autem belli ipsum oportet
scire peritia, et quid de pote-
state studiis congrua suppedita
sint. Nam manus armata dis-
soluta, que sine dilectu scientia
et exercitatione nec convalescit.
Communis [illegible] ipsorum cessante
ne possit robustius manus. Et
in his scientia et exercitatio
utiliora sunt, scientia enim dimi-
candi reipublice intererit ama-
tiam. Nemo facere metuit

Vegecius li. primo c°

quod se bene didicisse confidit. Et
enim in certamine bellorum exercita-
ta paucitas ad victoriam promp-
tior est, quam rudis et indocta
multitudo exposita semper ad
cedem. Quid enim Romanos
gentium omnium fecit esse victores?
Sola utique exercitatio et fides
quam electi et sacramento reipublice
impendebant. Nam quid ad-
versus Gallorum multitudinem Ro-
mana paucitas valuisset?
Quid adversus Germanorum
proceritatem potuisset audere? Hispa-
nos quidem non tantum numero sed
et viribus corporum manifestum est
prestitisse Romanis. Afrorum
dolis atque divitiis semper impares
extiterunt. Sed adversus hec omnia
profuit tironem sollerter eligere
et ut ita dictum sit docere ius
armorum, cotidiano exercitio
roborare doctrinam. Cuncti igitur
erant in acie et [illegible] extreme
[illegible] meditatione temperies
et [illegible] scientie [illegible] vindicte.
Hoc [illegible] auctor testatur
et fere verbis eisdem addiciens in-
utilem esse militie multitudinem tenere
et deliciis affectam. Preferens itaque
aptiorem plebem rusticam, que
sub divo et labore nutritur, solis
patiens, umbre negligens, balne-
arum nescia, deliciarum ignara,
simplicis animi, parvo contenta, ob-
duratis ad omnem laborum tole-
rantiam membris, cui gestare fer-
rum, fossam ducere et onus ferre
consuetudo de iure est. Inquit   rure
textores aleatores aut aucupes
[illegible] opus fuit ad hoc militie
idonei. Plane et ipsos et
piscatores dulciarios linteones   dulciarios
et omnes qui aliquid tractasse videbun-   alie
tur ad genecia pertinens et mi-   ad delicias geni-
litari officio repellit, ut   ciis
fabros ferrarios. Item [illegible]

iniqua morte metuit qui iniqua de-
licias novit

d' victoria Gedeon

tenerorum agrorum quam venatores
corporis milicie teneat elige-
dos. Nam et Jerobaal ut
signaculum misteria tacerant
domino mandante prohibitum
est in multitudine timida et
in exercitata belli fiduciam
et illos solos ad ipsum medi-
ocritatis ponere quos robur
animi et exercitium corporis appa-
rebat. Cum quo Gedeon cunctis
audientibus proclamaret quis
formidolosus est et timidus est
revertatur recesserunt ex populo vi-
ginti et duo milia virorum
et tamen decem milia remanserunt
sed et ab hiis decem milibus eos
solos tamquam expeditores ad
bella idoneum dominus preelegit
qui in siti sua velud canes
festinam lamberent manu ad os
proiecte aquas hiis velutis
qui de flexis poplite bibabant
contempnentibus itaque variis facta
est liberatio populi hostes eorum
captivati reges et inclitos
eo tempore milicie quod malicie
principes peremit quos Ze-
bee et Salmana in ore gla-
dii et tulit ornamenta et
bullas quibus colla regalium
camelorum decorari solent
ornamenta quoque monilia et ve-
stem purpuream quibus reges
madian uti consueverant
sibi quoque de tanta preda so-
las inaures aureas consmaie-
statem reservavit cetera cum
populo distribuens vicit quo innumera-
biles hostium copias in expe-
dita paucitate virorum fortium
quos eo facile crediderim
in delicias urbium aut regalibus
epulis quotidianis quos quondam
dedisse ut aquam lamberent
ut eos dominus precibus consueret
eligendos si in medio civitatis

effigit urbanos delicatores
quos ad arma compelli et quo-
rum non delicie militare la-
borare de circa portare pondus
et solem pulverem quam ferre
condescat. Parce vero urbanos
et rustico inter subdivo inter
sub papilionibus morerentur
tunc demum ad usum credantur
armorum et si longior ex-
pedicio emerserit in angarias
plurimum tolerandis sunt
habendi ab illecebris
civitatis ut eo modo et
corporibus eorum robur accedat
et animis. Nec inficiandum
est post urbem conditam Ro-
manos ex civitate semper
profectos esse ad bellum. Sed
tunc nullis delitiis frangebantur
sudore quoque et tempestati exer-
citio collectum natandi usu
iuventus abluebat in Tiberi
idem bellator erat qui agricola
sed quia tantum commutabat
armorum quamquam a dicto verum
est ut aiunt quinto Cincinnato
aranti dictaturam constat
oblatam quem trepida cum
bovibus dictaturam induit vi-
ator et sua aratra domum
liciter tulit ex agris quo
robur exercitus proprie sup-
plendus est. Ut enim aut ho-
stium quo pacto mortem iniq
timet qui delicias iniq no-
vit in vita. Rubrica de mili-
tibus gloriosis qui milicie in vi-
les sunt tamen etiam

Erubescat forte mili-
tes gloriosi et qui
Gassendum comitum
pacem vita et moribus quam
professionem et nomine reputet
armate milicie innina
que eo tempore ut eius videt

disciplinam exolet militarem
cum ignominiose sinistre augu-
stas in eo neque militarem
constare gloriam opinatur, si uni-
cuique splendeat habi-
tu. Ut lineas suas vestes
re severitas sic constringat et tor-
queat, ut quasi intem detu-
patam aliis re sua obnoxiam
carnem faciat tollere, si grada-
rius equus insidiat mollius
Si calamistrati artatine aetas
non cedat apollini, et delicijs
sint magis quam virtute persig-
nes. Econtra si forte considera-
ationem Castra Thagicis qua
hanibalis tunc inexpugnabile
triumphis exercitus in aula iacta-
tor est, sed ad primum discrimine
accedit Karanis duce Sanga
tinematim primitur ad pugna-
novissime presidij tota spes
tum simulatoribus aliis quam in
in hostem tela eminus mitte-
re, manu conserere volunt
Eius vero sine vulnere et ci-
catrice qui frequenter exeunt
domum redeunt. Nec Cham-
sa tamen pucha morte con-
ut Achilles illic dele-
bat Achilles, et pinguit
flagitio pargama tota me-
lo, et quippe mortes mille
ita tempora sua evasse glo-
riabantur eandem gloriam corporis referre
non potest conflicta, et in unum
centesimum protellari conflictum
quo qui nascet et exurget
enervaverunt filios suos. Si
hastas aliquas quemadmodum
tanta fragiles diligens mili-
tia portaverunt, quas fregerit
si animum nimius color re alius
quoquam ictu cadere a clipeo
excidit. Hoc garrula lingua
si liceret memorare faceret

in scelus scelus ipsi priores re-
tulerunt legunt in terris, et quasi
re nati sunt de re militari tra-
diderit erudiunt si fortuna permittit
extiterit splendere, omnes quam
laborum et exercitacionum que non
indominabiliter necessitas ingerit
tamen et angustie declinant fugiunt
et quasi iminet difficultate
recedunt in subortas interea eli-
peos sic in ornat omnia insi-
gnia castrorum, ut quibus cor-
non tam cultorum quam possidere
martis credas tunc ipsorum cli-
peorum detrahat aut galea exspo-
lia cum ipsum martem potuerint
honorare. Quare veterum stra-
tegemata et exercitium optent legi cum mi-
lites et ipsorum ceterorum ornatum non liceat
et de augusto qui filias suas
ac ferit instituit in lanificio
cum operarium

egregie quod stipendia af-
tamen sit in hoc stra-
tegemata Julius
frontinus refert cum statuum
elegantiam cuiusdam vidisset orna-
tum dixit non invidere se quod
tanta tua ornasti in quo
plus presidij quam in gladio
habes, sed ut fessus eum per-
ferre potes sed sine sapiencie
grandiore. Nam ut inepta-
s certe non virtutis nulla
modestia potest cohibere. Nimus Octaviano augusto felicior
aut maior filios et si non
genuit adoptavit, quibus et si
sufficere possit clarum sanguinis
ad gloriam et bona hereditaria
materie ad copiam quam ad usum.
et tamen diligentia instituti sunt
artibus suis ut aliena attende- retinere
re neque possunt in posterum
eos tamen ad gradum milita-
rem et cursum et saltum ferret

de octaviano augusto

exercitat. Usus quoque natandi et
cursus et pugnandi ferendi et
iaciendi missilia et lapides
manu ut studia docuit et
quia bellum omne aut su-
stinere debeat aut inferre.
Nomen enim prudentissimi et
diligentis imperatoris quo
semel est imbuta recens ser-
vabit odorem testa diu. et
quod non tum tenebris sed cum perfecto
imbuunt et que desunt a
pueris. Exercitium militaris alacritatis
saltus et cursus cum comprehendenda
est et temperanda quam corpus
etate proficiat. Velocitas
enim que preparata et firmata
est exercitio strenuum efficit
bellatorem. Nec multum refert
si certa probitatis gerant insi-
gnia proceres sint an statura
breviores. Utilius enim est mi-
lites fortes esse quam gran-
des. Dilectori suo fert dixisse
Pirrus: Tu grandes elige ego
eos fortes reddam. ad tumultum
Anterioris dum ludos sole-
mnes gentia celebraret Theodorus
tapanco prestitisse precla-
re est. quod maior virtus quo
regebat corpore vili. De exer-
magni citio magni Pompeii memorat
Salustius: Cum tam alacribus saltu
tum velocibus cursu tum valido
vecte vecte certabat. Neque enim ille
potuisset par esse Sertorio nisi
se et milites suos frequentibus
exercitiis preparasset ad prelia.
Recedendi assiliendi instituendi
arte non mediocris est cura
ligneo illa fiunt tenenda ut
milites ad insiliendum velocius se
insurgat ad hostem ut eius
de aliqua parte non pateat adspa-
tium. Exercitium natandi per

in commodum est et in breviori
spatio uel navali quod tum
necessitatis paret vero per
spirandum sit. Nec contra pratum
principem qui non dedicerit
a prelio expediri. Missilium
quoque usus est maximus quibus
hostes eminus ledit aut re-
ruit exercitus eos latere
robur assistit et iacula de-
prima atque ipsum acquirendum
hoc aut tanti exercitium
assidua meditatio exhibebat
ut in tumultu bellico viliter
ut parent in trepidi qui in
pace frequent tam studio-
se. Institutio filias quoque le-
gata Augustus tamen sito
sit scripsisse institum ut si post
fratrem eas in extremam paupertatem
fortuna pertrusisset victum possent
arte domestica facultatibus ex-
hibere. Nam et nendi texen-
di et acus exercendi vestes
pro ferendi fingendi et compone-
di non modo artem sed usum
habebant et consuetudinem
utique qui otia non indulge-
bat. Quibus necessitas permitte-
bat inimicos otiari, quod pro-
fessio instituta est ad labo-
rem. Nec cedo eum de modo
habitu militum gloriari ad que
nisi serviendi velut et hone-
stioris habitu attendebant filia
non ambulabat. Vitam enim brevi
quod sermonis rationem
commendat et iudicat rerum
more addiscebat nisi tertiam
quod ei vestis fuerat precedere
quietam membra servit Romani
more quem transisse thro-
num. Et profecto non diceret
nisi induens toge vestis
usus

et quidem contendere posse:
Sed nec qui mollibus
vestiuntur in domibus regum
sunt immo in castris et sic
ad bella procedunt quam
ad imperiales et albatos ma-
gis utique militie privile-
giis se fruentur. quia in eo
imitantur plurimum qui intra
ingrediuntur et quod tollera-
bile esset nisi equi divinas
et humanas contemprent le-
ges, ut rebus nobis illud
satiricum frequenter occurrat
Andromaches ego sum suffla-
tum cornibus esto dedeco-
decus sapiat parumque baronis
tu hys districte contrahit
osima verne **Deo esse in ecclesia quae praecipuum facit de electum sed sacramentum capit**

N E me in potestatibus mi-
litari militie, et vitia
personarum in officia re-
torquere ego protinus eius quibus
vel invidente suspectus, et cum
auctore deo sufficientissime exer-
sabo. professio namque tam lau-
dabilis est quam necessaria, et quia
nemo vituperare potest salva re-
verentia dei a quo est insti-
tuta. Veteris testamenti revolue
seriem, et invenies ita esse
ut dico. Nichil enim ad rem
attinet si ipsi prevaricantur quo-
niam eis lex militie porrecta
non est. Nec aliquis tot ut
recte loquamur miles est alege
hos tam scolasticos quam mecha-
nos quibus agitur de re mili-
tari et manifeste invenies
deo esse quae militie faciunt
electorum sed et sacramentum hec. n
duo quia sunt in hiis qui
spiritualem et corporalem mili-
tiam exercent. Hos enim ad mini-
sterium altaris et ad cultum

Ethice vero singula pontifices
illos ad defensionem reipublice
eligit singula dux de quibus
officiis laicis quales et quanti
ad alterutrum officium eligendi sunt
maiorum scripta declarant. Sed quo-
niam secularis militia usurpat-
ur in nominibus vel rectoris venatoris
super electorum militum audiatur
Vegetius in hoc totius reipublice
salus versatur ut tirones non
solum corporibus sed et animis pre-
stantissimi deligantur. Vires
regni et Romani nominis fun-
damentum in prima delectus exami-
natione consistunt. Nec leve hoc
putetur officium aut passim quibus-
cumque mandandum. quod apud ve-
teres inter tam varia genera vir-
tutum precipue constat esse laudatum.
Iuventus enim cui defensio provin-
ciarum committitur et moribus excel-
lere debet et viribus. honestas
enim idoneum militem reddit.
et verecundia dum prohibet fugere
se facit esse victorem. Quid
enim prodest si exercitatur ignavus — alias ignavus
si pluribus stipendiis mere-
tur in castris. Nunquam exercitus profi-
cit in tempore belli, cui in probandis
tironibus claudicavit electio.
Et quidem usu experimento compe-
rimus hinc tot ubique ab ho-
stibus illatas sunt clades. dum
longa pax militem incuriosius
legit, dum utiliores quique civi-
lia sectantur officia, dum in dilectu indicunt
possessoribus tirones per gratiam aut
dissimulationem probantur tales so-
ciantur armis quales domini ha-
bere fastidiunt. A magnis ergo viris
magna quam diligentia idoneos
convenit eligi iuniores. Tunc vero
diligens electio inventis sunt appro-
bata. signandi sunt et ascribendi
sunt militie. qui ad eam idonei
sunt. Nam et velocitas
requirenda est et robur et utrum uti
armorum disciplinam quibus eos instruere
valeat. et an habeat constantiam

militarium. Plerique enim qui nunc non improbabiles videntur in specie, sed experimento comprobantur indigni. Repellendi ergo inutiles et in locum eorum strenuissimi subrogandi. Cum omnino enim conflictu non tam prodest multitudo quam virtus, in qua exploranda et promovenda fovendaque dux utitur tanta opera quam in inditur signatura ex thironibus et quotidiana exercitia armorum est demonstranda doctrina et bene armatura et quamvis terra castrorum et pelago pedites sint an equites, eum inde militum possit impleri.

Que mala proveniunt urbibus neglecto delectu militum et quare Aroldus Walenses subegerit

Eo usque decrevit usus militie consuetudine dimissa habitu a consuetudine. Generat enim longa securitas aut inertie mollitiem et vibrantiores frangente luxuriam aut ignaviam iuventutis et inertiam dum tempus non quem eum moderetur qui strenue docere possit quod ipse non didicit. Nunc patimur longe pacis mala: sevior armis luxuria incubuit victumque ulciscitur orbem. Antiquas et modernas revolve historias et plane invenies quod congressio preliorum, armorum collisio, clades hominum et plaga terribilis luxuriam semper aut comitatur aut sequitur. Ne longe petatur exemplum, in volumine Britones venerunt et iam pertendunt fines suos et egressi de latebris suis latebris quod silvarum plana occupant, nobilium proceres incursibus impingunt, expugnant et diruunt, ac sibi retinent munitiones. Eo quod iuventus nostra que tecto gaudet et umbris nata surgens ... in luce dormientis stolidi sortitur honesta proponens officia tota die insistit ... voluptatem, citharam, lyram et tympanum aut tubam in castris et vocem organi in conviviis magis agnoscat. In qua aut non fuit aut cecidit dulcis electio, cessavit aut languit disciplina. Nam si manum inserere opportuerit in armatura levi parum fiducia magni nimium alacritatis hoc itaque oriendum ut hostem regni non possit. Illa clamant ut ea tempus ad ... exposita negant sustinere. Depopulantur illi fines nostros dum iuventus nostra militat, et dum novus miles armat hostis evadit et ut dicitur post dum tonus ... tutas latebras ingreditur. Non est qui comprehendat abeuntem aut impugnet hostem, eo quod impeditum nec sufficit nec proficit ad expeditum. Ille enim non muros fossarum ve petit presidia, sed locus qui militi meo fuit et sibi et si non ex notis enim accessibus est utrique tutus est ubique, miles meus non in virtute sed in presidio confidit armorum. Anglorum vetus narrat historia quod cum Britones irruptione facta Angliam depopularentur, a piissimo Rege et Edwardo ad eos expugnandos missus est dux Aroldus, vir quidem armis strenuus et laudabilium operum splendore ... pedites ... et quantum fieri possit ... titulos ... negaret perfide mutilando ... regis decollavit. Cuius ergo gesta

congressi post levitatem quasi pari
certamine militiam eligens
expeditam, cum eis censuit
congrediendum, levem exercitus
armaturam, pro ornatu incedens
fastigiis pectus et precinctus tectus
corrigiis insilibus coriis (?) leva
abiectans (?) [illegible] et in eos
torquens iniit spicula, mucronem
exerens, sic fugi-
entium vestigiis inherebat
ut premeret pede pes et cus-
pide cuspis et umbo umbone
repelleretur. Numina (?) itaque
collem ingressus vastavit
omnia et expeditionem in Brige-
nia (?) prorogata regis re-
pit et capite eorum regi qui
eam instat presentavit, et iuxta
ad imitationem priorum omnem
masculum qui inveniri potuit
interficiens in ore gladii pera-
vit provinciam. Legem statuit
ut quicumque Britonum extra
citra terminum quem eis prescrip-
sit fossatum scilicet hostem cum
telo inveniretur, ei ab offi-
cialibus regni manus dextra
preciderentur. Adeo virtute ducis te-
effecti sunt Britones, ut
fere gens tota deficere videretur
et ex indulgentia iam dicti
Regis feminas eorum nupserunt
Anglicis viris ne gentis ex-
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] militie consecraret. Que
sit conceptio sacramenti mili-
taris quod sine eo militare non
licet

Eius tamen circa religi-
onem sacramenti extitit
antiqua lege nemo
militie cingulo donabatur.
Nam sicut apud Iulium Frontin-
um legitur, Lucio Flacco et Gaio
Varrone consulibus milites
primo iure iurando adacti sunt;

antea enim sacramento tantummodo
a tribunis rogabantur. Ceterum
ipsi inter se coniurabant se
fuge atque formidinis causa non abi-
turos neque ex ordine recessu-
ros nisi teli petendi, hostis
feriendi aut civis
servandi. Et hoc dicebatur
militie sacramentum, quod et succes-
sorum principum auctoritate
firmatur et usu. Conceptio vero
iuramenti, teste Vegetio Renato,
est: Iurant enim milites per Deum
et Christum eius et Spiritum sanctum
et per maiestatem principis que
secundum Deum humano generi diligenda
est et colenda. Nam cum
Augusti nomen accepit princeps,
tamquam presenti et corporali
Deo fidelis est prestanda de-
votio, impendendus pervigil fa-
mulatus. Deo enim vel privatus vel
militans servit, cum fideliter
eum diligit qui Deo regnat
auctore. Iurant autem se strenue
facturos omnia que preceperit prin-
ceps, numquam deserturos militiam
nec mortem recusaturos pro re-
publica. Cum sint conscripti mi-
litie, cum vero hic prestito iuramento
cingulo militari
donantur et privilegiis militie, quod
optimum est ut electus electo et
sacramento militem faciant, et
sine electione nemo conscribetur,
qui iuraret sine iuramento non
nomen militis aut officium sorti-
etur. In hoc officio Marcus Cato
refert, cum Pompilius impe-
rator teneret provinciam, in eius
exercitu filius Catonis tiro
militabat. Cum autem Pompi-
lio videretur unam dimittere legi-
onem, Catonis quoque filium, qui
in eadem legione militabat, mi-
litia dimisit. Sed cum amore
pugnandi in exercitu remansisset,
Cato ad Pompilium scripsit
ut si pateretur in exercitu eum

qualiter princeps debeat venerari

Vincere eum eo obligat sacramento et hoc amisso inemtum hostibus pugnare non poterat. Marci quod katholicus. Exemplum est ad Marcum filium in qua scribit se audisse eum filium dimissum esse a consule cum Macedonia bello Persico miles esset. Manet igitur ut caveat ne filium ineat. Negat enim ius esse cum hoste pugnare qui miles non sit. Ecce quod vir sapientissimus militem non credebat nisi eum qui sacramento ad militiam constringeretur. Armatam militiam ad religionis et necessitate teneri sicut illa quam in clericos dominus obsequiis consecrat. Et quod miles sit honoris ita et laboris nomen est.

Ecce ipsius sacramenti verba revolve inter pres armatam militiam non minus quam spiritualem et necessitate officii ad religionis et divini cultum astrari. Eum scilicet et cum deo principi debeat obsequium et reipublice perpetuo famulatum. Unde quod hodie qui nec electi sint nec iurati et si militie nomine censeantur non magis in veritate milites sunt quam sacerdotes aut clerici quos ad ordines ecclesia non vocat.

Nota. Miles namque sic honoris ita laboris nomen est. Nemo vero sibi honorem sumit sed qui vocatur a deo. Decollato honore gloria Marones et fideles populi duces cum hostes oporteat impugnare eligebant viros fortes et ad bella doctissimos. Electos namque iusta premiunt qui vero non electum seipsum militie inge-

Nota hic de militibus quod clerici et ecclesiam sic cingentibus et alia et quibus sit ordinata usque militie

rit in se gladium provocat quem ipsa temere usurpat. Huic consentiens quod veritas intendit quod qui gladium accipit gladio peribit. Si vero in eo necessitas auctoritas recipitur nos non miles sed dira lege vocatur. Nam in veteris stirpe Britanni dicuntur et latrones contempta lege non parente arma tenent. Arma namque quibus lex non utitur legem impugnat. Duos gladios sufficere Imperio Romano evangelii sacre testantur historie. Omnes alii sunt corporis qui non gladiis et fustibus accedunt ut capturam capiant cui nomen et scelere cupientes. Illi quoque quod hodie militant qui vocati et sacramento non obtemperant legi sed in eo militie sue gloriam constare credunt. Si contempta sit sacerdotium. Si et ecclesie vilescat auctoritas. Si ita dilatantur regum homines ut per imperium contha. Si laudes suas perdicent et stupores falsis pictoribus exultant et extollant. Tum irrisorum audientium imitantes militem gloriosum. Hoc utique in eo magis increscit si clericos et inermem militia et telis et linguis confodiat. Ergo quibus est usus militie ordinate? Tueri ecclesiam, perfidiam impugnare, sacerdotium venerari, pauperum propulsare iniurias, pacare provinciam, pro fratribus ut sacramenti docet conceptio fundere sanguinem et si opus est animam ponere. Exultationes dei in gutture eorum et gladii ancipites in manibus

corpus ad faciendam vindi-
ctam in nationibus increpa-
tiones in populis ad alli-
gandos reges eorum in compedibus
et nobiles eorum in manicis
ferreis. Ecce quo fine eunt
ut fiant vanitati avaritie
serviunt aut proprie voluntati
nequaquam, sed ut faciant
in eis iudicium conscriptum.
In quo gloriam non tam
suam quam dei angelorum
et hominum secundum equitatem proba-
bilita utilitate arbitrio
ut faciant magis quam sicut
iudicium dictat iudicium
alta et secundum facere deo ex-
ercere officium est. Utique
gloria hec est omnibus sanctis
eius. Nam et hic agentes
milites sancti sunt et in eo
fideliores principi quo servant
studiosius fidem dei et volun-
tate sua utilis gloriam prome-
rent quo fideliter dei suum in
omnibus gloriam querunt

Capitulum. Quod fides deo debita preferenda est cuilibet
hominum. preferenda nec servari hominum
nisi deo servetur

Et refert fideli-
quis milites fide-
les Iuliano Diocle-
tiano et Iuliano et aliis
impiis leguntur militasse
fideles et eis in defensionem
reipublice tamquam principibus
fidem exhibuisse et reverentiam
Expugnabant enim hostes
imperii sed mandata dei re-
probabant si que eos superba
temeraria legem dei hominum
preferebant. Credebant princi-
pes et accusabat eos illi
exercebant ministeriis

Quid constanter loquentes et a-
gentes sancte confessionis manda-
ta eius cum omni fiducia de-
ut quo militasse leguntur actus
et fidem et reverentiam militare
implessent aut omnis militaris
formula preferenda est et im-
plenda ut deo primum fides
debita, deinde principi et reipub-
lice servetur in columnis. nec
principi fides et semper adco
predicabat moribus quod nec
reipublice nec principi fides
servanda est contra deum. sed
eum deum sic habet ipsa forma
militaris sacramenti verba plurimi
minor si quis princeps illo
exercet fidem quos videt deo
suo tamen ut etiam tamen
sacramento militare obliga-
ti sunt fidem debitam non
servare. Quo nec morbo vere
laborat quod eum proprie fideles fore
credit quem videt et corruptum
et perfidum in illud tamen plurium
deo ipsos timere precipere. Certe
si fortiori preferunt principes
et illud amat forte princeps
ut sibi benignior et fidelior
appareret et illud quod hoc
deo preferet parvi habebit. Non est
quo se vertat miser quod hoc
deo preferet neque servabit
fidem secundum quod primum recep-
tam fac. Ecce non de privilegiis
militum et quod sacramento astricti
sunt et quod eis gladius conceditur offeratur
alteri.

Certe nec militarium privi-
legia multa sunt que
de iure antiquo leguntur
reperiunt. Nam et liberiores sunt et
pluribus immunitatibus gaudent ab
angariis et parangariis et sor-
didis muneribus alieni. Sunt a

quia licet ignorant et licet in pacta-
te sint in castrensi peculio te-
stari possint et ex publica so-
llicitudine. Omne quod maiorum est non
permittunt esse, et in huiusmodi
plurima que longum est enumera-
re. Licet sint aliqui qui sibi non
timeri videntur ecclesie ex sacramento
sollempni quod iam ex consuetudi-
ne plerumque non prestatur, non tamen est
quod sacramento tacito vel expresso ecclesie
non teneatur obnoxius. Et forte
ideo cessat solemnitas iuramenti
quia ad hoc omnes invitat et trac-
tat necessitas officii et sinceritas
fidei. Unde inolevit consuetudo
solemnis ut ea ipsa die qua
quisque militari cingulo decoratur
ecclesiam solemniter adeat gladio super
altari posito et oblato quasi ce-
lebri professione facta seipsum obsequi-
o altaris devoveat et gladii id est offi-
cii sui iugem deo spondeat famula-
tum. Neque necesse est ut hec profes-
tur verbo. Cum legitima professio
militie facto eius videatur inserta.
Quis enim in homine illiterato et qui
magis arma debeat nosse quam
litteras professionem exigit litteratam.
Nam episcopi et abbates professione
scripta vel dictata ad fidem et obedi-
entiam videntur arctari et recta-
antur quod de militari non licet.
Sane et plus et minus est quod mili-
tes faciunt qui non cedulam sed gla-
dium offerunt et quasi primitias officii
redimunt ab altari, cum ecclesie in
perpetuum famulantur. Nam sicut quis pro

Nota quod militibus vel contra ecclesiam licet

ecclesia pugnando ita contra ecclesiam
licet mil. Confert utilitas quod milites ut
baptizarentur accesserunt ad Johannem
interrogantes ac dicentes quid faciemus
et nos. Et ait illis neminem concu-
tiatis neque calumniam faciatis et
contenti estote stipendiis vestris.
Zacharie filius et olim [illegible]
dignus qui docebat paranimphus gratie
sponsi veritatis dum precursor est. Non
vocat enim manum militarem pro-
tam ad iniurias rapinis aper-
tam et cui neque aut vix suffi-
ciunt sua quin appetat aliena.
Constitutione ergo prohibita extinxit
iniurias rapinas exterminavit
et ipsa calumnia avaritiam quoque
dampnavit. Sed precepit unde que-
que contentos esse stipendiis suis.
Dicit enim decens est militem egere
non licet cum dum militat mili-
tie sue prestant stipendia et
cum emeritus est pecunia vel alimen-
ta quo ad necessitas exigit de
publico providat.

Quod milites durius castigandi sunt si militie lege contenti privilegiis abutuntur.

Quod vero tyrones prohibitionem
Johannis et legitimas
sanctiones infringunt in-
labitur et rapinas durius casti-
gandus est ut qui semper servi-
um dominicum contempnit et ita co-
hibenda est audacia eius ut
in ipso distat quanta audacia
desertores feriendi sunt qui legem
impugnant quam susceperant
defendendam. Sicut enim miles im-
munitatibus et eminentibus privile-
giis militia gaudet ita acer-
bioribus penis subdita est si
sua demeruisse privilegia con-
vincitur. Nec in ea sibi parte
prodest et ignorantia iuris
cum et si iura publica permittat
suum tamen officium non liceat igno-
rare. Ut enim sacerdos in ordina-
tione ordinis dissimulatione reproc-
corpus quasi sine conditione oneris
se subdit officio suscepti sa-
cerdotii onere cogitur sustinere. Sic
non negligit aut malignatur
corrupit dominus eo quod maiori
pena dignus est hic quibus cum mi-
litia debeat honoris et occulto
et manifesto inveniunt in omne
Alit hi enim alii puniuntur
excessus quoniam illa plerumque
penam inrogat singulis

tamen quam mediterraneam pro qua-
litate delectus exigit ceteraque spa-
cio nunc sumus est inter quas
quandam acrimoniam insistet
vbi tamen cum in professione disciplina
necessaria sit. quippe magis sum-
ma tecta et re militari. At res
militaris que inter exercitatum
in spiritu / acerbius est corpor-
pertinenda. Nichil est autem quod
vires magis impugnet quam
quod ex intemperantia ordinatorum
plurimum adversatur. Porro vero
ordo non est confusio locorum
sed et uti reprimat correctio-
stimulos. Procul dubio ignominiam
ex necessitate importat. Quod
enim faciat fortes quem in-
edia et intemperantia ne-
tom et armat quam exercita-
uit. Celebris liber Strathege-
maticorum Julii Frontini refert
quod pluribus scipio ad numantiam
contemptus superiorum ducum con-
cordiam exercitum correxit
dimisso ingenti lixarum nu-
mero redactis ad munus quottidiana
exercitatione militibus. quibus et
frequens iniungebat iter portare
complurium dierum cibaria impe-
rabat. ita ut frigora et imbres
pati. vada fluminum pedibus
traicere assuesceret miles
exprobrante subinde imperatore
timiditatem et ignaviam fran-
gente quod delicatorum vsum at-
quarum necessaria expeditioni
vasa. Quod maxime nobiliter
accidit Gaio Titio tribuno
tum dixisse traditur scipio
michi paulisper et reipublice
ero nequam eris. Quintus Ma-
tellus bello Iugurthino si-
lapsam militum disciplinam pari
severitate restituit cum vesci pro-
hibet aliam carnem quam assam
elixa re militibus. ...
primum exercitum constitueret

velpellibus vsus omnibus insideret
equitibus. Non amplius quam sin-
gulos latrones habere permisit. Pe-
ditibus autem denis singulos iu-
molas et funes ferrent. Qu-
estiua exemplum sequitur dux
sarcinas tollo portare imperat
Gaius Marius retinendorum
impedimentorum gratia quibus ma-
xime exercitus agmen hono-
ratur vasa et cibaria militis
in fasciculos aptata furcis
imposuit sub quibus et habile
onus et facilis requies esset
vnde proverbium natum est multi mi-
lites Marianos. Lisander La-
cedemonius egressum via qua-
dam castigabat cum dicenti
ad nullius rei rapinam se ab ag-
mine recessisse respondit. Ne speciem
quidem rapture prebeas volo. Pub-
lius Nasica in hibernis classem
vsus classis non esset necessarie
ne tamen milites desidia corrumperentur
aut per ocia aliquid sociis inferrent
iniuriam naves edificare insti-
tuit. Item quod frontinus inter
multa constancie insignia refert
quod casilinum obsidente hanibale
tantam inopiam perpessi sunt — de penuria
vt murem centum denariis vendi- — famis in obsidione
se proditum sit et memorie eius — et fide seruata
quod venditorem fame periisse emptor- — romanis
em autem vixisse et in tanta
angustia fidem servasse romanis.
Petilini a penis obsessi paren-
tes et liberos per inopiam eicer-
unt. Ipsi coriaque madefacta
et igni siccata foliis arborum
et omne genus animantium tra-
hentes undecim menses obsi-
dionem toleraverunt. Hispani fabiani
omnia eadem perpessi sunt. Nec
tamen oppidum Herculeo tradiderunt
Cesarini cum oppugnaret ...
nes captivos cum vrbe ...
... ostendit quod obsessi arbitrati
... ut ... suorum ...
... ad deditionem oppidanos

at illi Tarentini captivos ad
mortem fortiter extiterunt dum scilicet
hac Romanis regulo inpe-
rio Alternatho his liberi et
coniuges redderentur preoptaverunt
spectare supplicia pignorum pro-
luum quam a Romanis desola-
tionatione recederent firme
modo prefixis foribus domorum
suarum manserunt vixissent quam
Scipionianos autem Horosio
illi sub Scipione pugnasse.

Ca varia animadversio precedit in eos qui
duci non optemperabant et qui debebant
obedire et in quibus mandatis locum habeat
examinatio militaris

Neque eos vero qui ducis
aut legis non obser-
vaverant arbitrio
varia animadversio plectebat
Nam alii in fortuna alii in
fama alii in sanguine puniuntur
contentiva religione et ipsorum quasi
ita est inter mures. Nam Aure-
lius Cotta Consul cum ad opus
equites necessitate cogente
iussisset accedere eorumque pars
detractasset imperium, questus
apud censores effecit ut omnes
notarentur. Deinde optinuit ne
eis preterita era procederent
Senatus quoque plebis decreta re
ad ipsum retulerunt omnes quoque con-
sensu stabilita est pena. Salto
Metellus Macedonicus in Hispa-
nia quinque cohortes que hosti-
bus cesserant testamentum facere
iussas ad locum remisit iteraturas
recuperandi (margin)
non nisi post victoriam recuperandum
rens ... d ... militis publice va
lens tempus fugam ... dext
Ne ei auxilia submitterentur
nisi victis hostibus. His vero
legionibus que punico bello mi-
litiam detractaverant in Sicilia
vero relegatis per septem
annos ordinatum est senatus consul-
to datum est. Appius claudius sententiam
senatus quoque consultum. omnes qui
a Pirro rege Epirotharum
capti et postea remissi erant
equites ad peditum redigit
ad levem armaturam omnibus extra
vallum iussit tendere donec bina
hostium spolia singuli referrent
Hi scilicet erant prius ascripti
ad levem armaturam quia
sunt ... antiquitus aut
adversio militaris iubet igno-
minie causa militi venam solvi
et sanguinem dimitti. Cuius
rei ratio et si in litteribus
veris non potuit inveni-
re hic tamen primo fetuum oppinatur
in militibus suspectus animo et
a natura tepidu dormatis ut
non tam pena quam medicina
videtur. Postea tamen obsoleverit
quia delicta non facinora esse
credit per consuetudinem cum
nimis sani fierent omnes qui
tam officium delinquerunt.
Nam levioris culpe non erat
ignominiosa animadversio et sic
nec illa decursione de re
militari dissimulationi locum
relinqueret. et veteres quoque gre-
cos anulum habuisse in sinistre
manus digito qui minimo pro-
ximus est celeberrime tradunt
Romanos quoque homines anuli
sic plerunque usitatos anuli
causa quoque huius rei Apion in
libris egyptiacis dicit quod
in sectis apertis quoque corporibus ut
mos sunt quos greci anatho-
mas vocant repertum est quendam
tenuissimum nervum ab eo uno
digito de quo diximus ad cor
hominis pergere ac pervenire visum
quoque esse eum potissimum digitum
tali honore decorandum qui continet
et quasi connectitur cum principatu
cordis videtur. Non et quasi
...ores arbitrati sunt ... cuius
aut primordos qui in militia

De usu anuli in digito
anulario manus sinistre vo

mandatum precipitur non est implendum si reipublice videtur esse adversum

officium delinquisset, ut refer-
tur ad fiendum crassus a
Sempronio azello et plerisque
aliis historie Romane scrip-
toribus traditur, habuisse quinque
rerum bonarum maxima et pre-
cipua, quod esset ditissimus, nobi-
lissimus, quod elegantissimus,
quod iurisconsultissimus, quod ponti-
fex maximus. Sed cum in consu-
latu obtineret Asiam provinciam
et circumsedere atque oppugnare Leu-
cas pararet, opus sibi esset firma
atque procera trabe, qua arie-
tem faceret, quo muros oppida-
nos quateret, scripsit ad magistrum
Gaium maiorem Atheniensium
sociorum amicorumque populi Ro-
manorum ut ex malis duobus
quos apud eos vidit, uter
maior esset ei mittere curaret.
Tunc magister Gaius comperto
cuius ob rem malum desideraret,
non uterque iusserat maiorem,
sed quem magis esse idoneum ap-
tioremque faciendo arieti
facilioremque portatu existi-
mat, minorem misit. Crassus
eum vocari iussit et cum interro-
gasset cur non quem iusserat mi-
sisset, causis rationibusque quas
dictabat spretis, restrictum de-
trahi iussit virgisque multum
cecidit, corrumpi atque dissolvi
ratus omne officium imperantis
si quis ad ea que iussus non
obsequio debito sed consilio non
desiderato responderet. Quod quidem
exemplum in monachum arroganter
recte dictasset abbas quisquis
in eo nisi solo delinqueret
quod non pareret mandato, et
si forte res ipsa utilius esset
quod fecit. Nam sicut in religionibus
degentibus prelatorum suorum preceptum
perpetuo non impugnat a subditis

non quod districte sit implendum. Sic
in re militari dura mandata du-
cum nulla est estimatione multa.
Et non oportet quod semper exequi
salutem reipublice intimatum
adversum. Nam in eo non expe-
ctat nisi consiliis et imperiis mi-
lites. Unde cum inimicus quoddam dete-
stabile quia sine fidei reverencia
aggredi quemquam deceret imperator
Rome apud omnes vero funesta
est et tota plena quod consiliis
pectore si fratris gladium iugu-
lo quod parentis condere me iube-
as plenaque in viscera partu
coniugis invita peragam tamen omnia
dextra. Castra super Tusci si
ponere Tibridis undas, Hesperios
audax veniam metator in agros.
Tu quoscumque voles in planum
effundere muros, his aries actus
disperget saxa lacertis, illa licet
penitus tolli quam iusseris ur-
bem Roma sit. Quid nequius
dici potuit, et tamen magis debet
si fidelis esset, et Romanus imp-
erator offendi. Cum eo namque scele-
rato miles fidei sue fidem facere
studuit. Cum semper inquantum
infidelem et consilio esset quantum
magis quando debetur reverencia Deo
et sed fidei religione servata.
Quedam ita necessaria sunt
ut mandatum non expectent, alia
sic detestabilia mala consistunt
in arbitrio presidentis velit nolit
prefectus et necessitate bonum diligere
debet est, velit nolit prestitus
et malum inquantum est adulterium
detinandum. Ut militare vel
non militare, egredi vel non egredi
cetera quod quasi posita in medio reputat
quod diligentiam et reverenciam
spectant. In his vero mandato pre-
sidentis oportet apperire instar timens
est, aut eius sua admonitione
omnis sentencia manum reverenter exhi-
beat. Sic tamen in hac parte subditi
ut ... quod quantumque ...

quod est contra directorem ad arbore[m]
[illegible] quod sibi et [illegible]
[illegible] temerarie [illegible] misit
[illegible] morte interit. Quicquid
enim bonum aut malum in talibus
sit non licet iudicare subiectis
dum [illegible] reverencia exhibeant
potestatibus et fidelis obediencia ma-
gistratorum militem ergo in omnibus
hiis que ad statum publicum per-
tinent, nil omnino temptare licet [illegible]
ducis iussu vel licencia quia ipse
[illegible] [illegible] robore. Unde hi
plerumque qui ducum contempto vel
non expectato imperio congredientes
cum hoste reipublice victoriam [illegible]
lerunt, sepe non tamen gloriam asse-
cuti sunt de victoria quam de teme-
ritate vel negligencia penam. Cum
ergo [illegible] [illegible] [illegible] re-
[illegible] si est disciplina militaris
[illegible] [illegible] [illegible] triumpha-
tor. In strathegematibus Julii
[illegible] Clearchus Lacedemoni-
orum ducem dixisse imperatorem
exercitum potius timere quam
hostem, eo quod qui in prelio du-
biam mortem timeant eos
[illegible] [illegible] [illegible] manebat
supplicium. [illegible] Papirius cur-
sor [illegible] [illegible] magistrum
equitum, quod adversus dictum eius pugnans
prospere [illegible] [illegible] poposcit
Scauri [illegible] [illegible] [illegible] nec con-
[illegible] aut [illegible] militum con-
[illegible] [illegible] [illegible] pro-
fugientem Romam [illegible]
est. Ne ibi quidem [illegible] [illegible]
supplicii metu. Quod ad germa-
[illegible] et fabius [illegible] patre [illegible]
[illegible], et [illegible] [illegible] at [illegible]
rogaverit, et ne eius [illegible] hoc
fecisse ex odio [illegible] Man-
lius [illegible] imperiosus [illegible] cogno-
mine sortitus filium quod [illegible] contra edictum
patris cum hoste pugnaverat
quamvis victorem in conspectu exer-
citus virgis cesum securi percussit.
Adsunt at disciplina militaris [illegible] rei-
publice necessaria et omnibus gra-
tiosa. Adeo quidem ut Manlius

filius ipse adversus patrem exer-
citum seditione parentem [illegible]
[illegible] [illegible] quaeque ut ipsi illum
corriperet. Disciplina militaris est
optimum ut ipsum primum patet.
Appius Claudius ex hiis qui loco
cesserant decimo quoque mili-
tum sorte ductum fuste percussit.
Fabius Rutilus consul ex duabus
legionibus que loco cesserant [illegible]
[illegible] sorte ductos in conspectu
militum securi percussit. Aquilius
ternos ex centuriis quorum statio
ab hoste perrupta erat [illegible]
securi. [illegible] Fabius maximus
transfugarum dextras precidit. [illegible]
[illegible] tradidit [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] dextras [illegible]
precidit aut si [illegible] [illegible] in
[illegible] [illegible] [illegible] in prin-
cipe [illegible] [illegible] [illegible]
secundum [illegible] ita [illegible] ut par-
vo [illegible] in pena [illegible]
securitas et quies reipublice re-
formet. Julius Cesar orta sedi-
cione militum [illegible] [illegible] castra
sedasse legitur et fidem militum re-
passe. Quare [illegible] [illegible] milites
et quod est [illegible] non licet [illegible]
[illegible] gladio [illegible] [illegible] est
qui gladium [illegible] e gladio

[F]uit [illegible] ut [illegible]
suo [illegible] milites [illegible]
[illegible] cingulo in hiis ma-
xime de sacrilegia committuntur
Veteri namque iure statutum est
et novo non est abolitum ut
qui non [illegible] militie sacramento
religionem quam professi sunt impugnat
cingulo [illegible] [illegible] [illegible]
hoc [illegible] Julius [illegible]
milites suos [illegible] urbem ingressi
non licent homines spoliare
aut templa deorum [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] nomine Romanus [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non
potuerant quos sacramento militie
susceperunt defendendos [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] bello [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et quoque [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] iussit

merito distinctam quia in conscien-
tia armati etiam sacramento.
egit secare postmodum aut decem pe-
dum fossam dimittebant milites facere
nolentes quia stabilis legionis imperi-
um abesse potuit ne propter eius per-
mitteret honorem quia aboleret militi-
bus aut in supplementum alarum
legionum cederent. Nec enim resti-
tuebantur qui meruerant propter
turpitudinem nam quos ceteris multa
insignierunt. Milites qui Canni-
ensi pugna cedentes in Sici-
liam fuerant relegati postula-
verunt a marco marcello con-
sule ut in proelium ducerentur. Ille
senatum consuluit. Senatus
quia negavit placere sibi eis
committi rem publicam qui eam
deseruissent marcello tamen permi-
sit facere quod videretur. Lege tamen
prescripta ne quis eorum munere va-
caret ne donaretur premio aut
honore aut reportaretur in Ita-
liam dum hostis in ea fuisset.
Sic vero cingulorum spoliati sunt
cives nec ea procedunt nec mi-
litaribus privilegiis gaudebant nec
tamen aliquo cum gladio cinguli re-
cipiebantur. Ideo quia providentia con-
stitutionum maiorum est gladium mi-
litis cinguli aut collato honore
cinguli potestas quia ipsius gladii
assignato intersit collata.
Et vere cinguli decorat ad mi-
litiam quicumque accedit quia
eum expeditum et ad ministran-
dum publice officium sui necessitas
exigit. Remigi namque solitum
agenda terminet et cui vacatio
datur licet certo dictum. Unde illud
in hoc tyrocinio non ei gloriet
attendere ut distincti quia solli-
citudo laboris terminet glori-
andi licentiam non admittit
et otiandi libertas et securitas
quietis plerumque extollitur pars

cinguli. Ideo meritum est labore
labor honoris meritum ut liquet
omnibus. Nam qui laborem meritum
militie subire detrectet hono-
rem gladii in militari cinguli
frustra portat. Primus quoque
cinguli cassa est statu nisi fide-
icommissa exercet et perdet labor
incitans multos cinguli honore
timentes. Sed in honorem labore- nisi
sua impleant merita id est ac si
pro solida stipa quis venderet
speciem. Profecto dignius est pro
inlegitimo perdere qui concessa
abutitur potestate. Abutitur autem vel
non faciendo quod debet vel faciendo
quod fieri non debet et ad utrumque sit
Nomalis ut dicitur primus cinguli distinctionis
et postea decimus enim qui non
implet officium sed plane peccat
quisquis committit. Unde albo pigris
ingenium magis oportet quam non agens
et tristitia letitiam magis impu-
gnat quam spes aut timor que
neque in letitie locum cadunt nec
ei magis adversantur et cinguli
quod abutitur tamen ille qui non
implet quod debet et militare sacrame-
nto quam ille qui impugnat mi-
litie sacramentum. Deterior enim
qui impugnat. Sic hostis verus
ignavo milite odibilior est.
Unde qui temporibus et invitus
manu militaribus armis impu-
gnat iustissime et auctoritate regis
ille qui suam hostilem inducit
per ceteris omnibus domino et tiranno
inter cinguli ferunt par sacrilegi
et hi qui variis perturbationibus
impugnant ecclesiam dei quibus lex
non prestolatur decretum sed penam
irrogat capitalem. Si patro-
nium illorum assumat Cicero et
Demosthenes si in defensionem eorum
linguam acuat et totius ingenii
sui vires exhaurat quis tamen
si ita vicerit non fore dubium

albo magis
esse in rite in
non albo

in manus principis est fortuna
corporis et capita. quin lictoribus
suis protectis ferantur tueri non
potuerunt quam si gladium suum
adversus hostes non exercent prin-
cipes in servis pendentibus provocat
gladium bis acutum. quem
in ore suo gerit filius hominis
gladium utique qui utrumque ex-
stirpare potest qui corpus scindit
et animam et mittit in gehennam
ad quem obtusus est omnis gladius
armatura fragilis scutum debile et
infirma. Praeter illam quam sola
constituit gratia in bonorum fabrica
meritorum. Sunt enim plurimi
qui malorum clamore quam quo
militiae consecrationis cingulum
altari obtulerunt videntur pro-
testari se eo [illegible] tunc animo acce-
sisse deo qui ibi colitur bellum
denunciarent facilius crediderim
hos militiae execratos quam
ad cultum militiae consecratos

ut altari ministerio eius sed et deo

Quod disciplina militaris plus
prodest et quod militiam ma-
xime stringit

[...]conde necessaria est mili-
tibus disciplina militaris. cuius contra-
rium sit utilitas non facile
dici potest. Ut enim dictum est ad Ro-
manis adeo profuit disciplina ut or-
bem sibi subicerent terrarum. Alexander
quoque Macedo exiguam manum mi-
litarem suscepit a patre suo doctam
qua assuefacta militiae orbem
terrarum agressus innumeras hostium
copias fudit. Xerxes a Lace-
daemoniis apud Thermo-
pylas vexatus cum eos maximis infesta-
tionibus plurimis quam suorum amissa
vix confecisset. in eo se deceptum
dicebat quod multos quidem homines
haberet viros autem disciplinae tenaces
nullos. haec eciam dixit ut

quod et fugam illa testatur qua apud
Salaminam Xerxes incidit. qui
tot gentes in bella trahebat
ut duces non possent facile numerari
viros una nave evasit exercitus
enim quod duces exercitus eius non
conservarent pro multitudine aliis innumerabiles
quas singulis telis receptas a pu-
gnis. ut extremo telorum ductum
quam unus tenet. Est autem dux
imperitus militibus aptus disciplina
non peragit et frustra sperat
victoriam qui animos et manus
militum assidue non exercet
milites subditi subito deficiunt
ductorem et laborem ferre non sus-
tinent quem quidem non exercent
labor. Tepidi enim fiduciam
roborant quam eis rebus valet ad-
versus militem subditum. Ductorem
quam emeritum et qui longa
pacis quiete desidet ductorem
sibi et de victoria desperat. ad
spem vindicte erigendus est
animus. Est enim victis una salus
victis nullam sperare salutem
et ut se victores putet si ipsi
non moriantur. multo magis quam
namque minimum loco est spatium
vitae. et dispendium vitae vin-
dicte solatio compensare. fa-
cile assunt pugnandi necessi-
tatem tunc fugiendi impossibilitas
[illegible] Audaciores sunt qui
bellum inferunt et saepe alii
ad honeste velit quam mori
rapiunt feliciter vincunt sin-
cerius. namque fortuna iuvat
et ut ubi parturire deficient minime
discedit quibus animos timor arguit
pro insita ignominia est his
qui nomen et officium militiae
profitentur. Timidos namque
compescit lex militaris precepit.
Dux quoque in re militari
diligentissime providendus est

luxuria et vinum ... sunt
duces? mulieres et ...
principatus quem corrumpit luxuria
diu stare nequit

Vide de ... rege effeminato

ne regni et vinum pugnacia
pectora frangat. Semper enim
vincit luxuria sed eos domina-
tur quos ante corrumpit. Eo
quod stridiopis? fugienda est
eo quod in excellentiam suam
acer prius fecit. Antiochus
enim luxurie et superfluitati insistens
exercitum ut eius gregarii mi-
lites auro clavis caligas
facerent. Plutarchus quod maxi-
mum amorem ipsi dimiserunt.
Seneca quod Parthorum sepissime
superatur, eo quod luxuriosissima
est. Nam quotiens ad eos tetendi-
mus quod cepimus ibi emollit
gentes clementia celi dissolvit
ut in arte ~~...~~ pro communi-
phari. Sed quo ad pati hoste
enim ledunt obsessas urbes
moram et illis nesciunt oppugnare.
pugnant aut pro currentibus equis
ut terga dantibus sepe et simula-
tibus fugerent. Signum his est antiquo
more non tuba sed tympano datur.
Nec pugnare diu possunt qui in-
tollerabiles essent si quantus est
eorum impetus tanta et perse-
verantia. Natura patiti ad fac-
ta, ad divicias intenti, ... in
... parati, fides dictis pro-
missis quod nulla, principibus nec metus
pudor ut religionis parent.

Principatus vero quem corrum-
pit luxuria diu stare non potest
aut si stetit opprimere indicio
... inimici ... in modica
luxurie hauserit. Modicum
spiritus sui nescit, nec enim inte-
peranciam respuunt, quam offendi-
gentes ... in extremum tem-
pus ... assiriorum
dissolute plagas et historiarum
testimonio ... regna eorum
impulso luxurie et superbia.
Aristoteles refert plures quod postremi
reges assiriorum regnum Sardana

napallus vir multe corruptionis
quo sunt videntes quod nemo ante
eum promissum fuerat. Perfectus
est admittit magis ambitione
egere optinuisse invenit eum
inter scortorum greges purpu-
ram colo nentem muliebri habi-
tum mollicie corporis et oculorum
lascivia omnes feminas anteibat
pensa inter virgines partientem. Quibus
visis indignatus tali femine tot
viros exercitum ... subiectos tracta-
tos quod ferrum et arma habentes
patere. Progressus ad socios quid
viderit refert negat se ei parere
posse qui se feminam mallet
esse quam virum. Confestim coniuratio
qua ille audita in aulam regiam
se recepit ubi extructa incen-
sa quod pira et se et divitias
suas in incendium mittit. Hoc
solo imitatus virum. Et procedens
quod regum robur a luxuria
corruptum est dum per singulos et
per gradus invalescit mollicia
in hoc tandem effeminatus fractus
et commutatus est imperium ferre
romanum exhaustum est et de
nisum Nerone imperante tum
gula fere omnia devoravit ma-
xime libido et hausit avari-
cia fregit ignavia luxuria
et superbia consumavit. Hic
nullam vestem bis induit
ut nec in agno ... singulas
singulas plures. Sed dum Roma
principes totum orbem fecit in
florenti... quantorum aliorum consuevit
industria ... meritum vere
commisit Romanos in disciplina premere vigilasse et inclusos in suis cessarem flormisse? preterea

... omnium gentium
... Roma
Romanorum bellis
... quorum plurimum
profusis ... ut imperator

De ... imperio et Nerone

sua fugitivis prepositis cum
Romanus ensis fuit superi-
or proprio gentium dimicare queat
fieri aut exercerint ex verbis eorum
colligitur quibus adversus Roma-
nos pugnaturus unus ducum
postulato silentio ait aciem
vos meos quoniam est visum est
Romanam gentium domum et ille
ita fiet inquit si vos virtute
gravi tenueritis consuetudinem pristi-
nam est. Sed Romani vicerunt
et numero plures et fortiores
usu et exercitatiores ipsi milites
sunt amissis suorum eo quod eis cal-
liditatis fuerat adeo propterea
disciplinali eruditus. Unde
in tota re militari nil utilius
nil clarius duce erudito. Nec
utique et industria ducis efficaci-
am exercitus. Pro probatione
dici potest quam altera lance
compenset Cesaris triumphos
dici poterit quem exercitum re-
sistere assumpsit. Ut enim plurimi
aut quidam fortes et fortissimi inter
milites sic inter duces unus
inter omnes homines Cesar dicta-
tor emicuit. huius quidem victoriis un-
decies centena viginti et duo mi-
lia hostium cesa minas adno-
tavit. signis collatis quinquagies
et bis dimicavit Marcum Mar-
cellum solum pergressus qui no-
viens et tricies pari modo fuerat
preliatus. Ad hec nemo celerius scripsit
nemo velocius legit. quaternas
vel epistolas scribere simul dictas-
se. benignitate adeo precedit
ut quos armis subegerat clemen-
tia magis vinceret. Quod rei pu-
blice mala proveniant ab indi-
sciplinatione. XVI

Sed maiorum virtutum quid
respectu et dolendo de-
ficit etas nostra et fere ad nichi-
lum redacta est. Hominibus in tunic-
is [illegible] nostre gradus vani-
tate nomini delectantur. contempta
rerum veritate et fructu. Aleato-
res [illegible] quod magis in alee studia
[illegible] et qui [illegible] tunicas tota
sunt sed [illegible] nota habent officia
ad opera lascivie potius fructi-
ficare [illegible] quod indiviata tempus
inutilibus [illegible] militare induunt.
[illegible] dicatur quod affectant
se ductores et doctores [illegible]
officii quod magis [illegible]. Porro magis
[illegible] sit vero dilatavit. [illegible]
[illegible] non sufficiunt [illegible] fines
aut omnes [illegible]. Quid
[illegible] credis [illegible] quibus credere [illegible]
dicere quod dolor est et ignominia
sustinere dum armata nostra nobi-
litia stertit, dum alienam
[illegible] predicam sua [illegible]-
tuunt, dum nobilium [illegible] domos
convivia explorant, ut epu-
lentur quotidie splendide ad
ampullas [illegible] et [illegible]
[illegible] sine [illegible] tenti dantes Sa-
racenos et Parthos, et si quod
aliud hostile terreat nomine du-
bii faciunt milites [illegible]
[illegible] indomiti insolescunt mer-
[illegible] intumescunt ipsos
quod qui dicunt palatini comi-
tes et regis semper gloriatur
vere ad deditionem compellunt et
[illegible] faciunt. Non est qui cum
eis velit manum conserere, aut
qui velit equo Marte quid
valeant experiri. Armati mer-
[illegible] ad campestria procedunt sed
[illegible] ad silvestria quia de
[illegible] virtute diffidunt, nemo mori
prosequitur. Unica memorie te-
nuissem quod de Cisalpinis Roma-
na narrat historia. Hic vero sunt
Cisalpinos indoles animi ferocia
corpora [illegible] humana erant.
Sed experimento deprehensum
est quod ut eorum sit primo impe-
tu maior quam virorum ita
sequens minor quam feminarum
est. Alpina enim corpora humecto

telo educata habent aliquid
simile nimibus suis tum mox
incalmererint pugna. statim
insidendo cum audiet leni motu
quo quodam sole lavant. Ali-
bi quo alemannos germanorum feritas
facile vel pueris ondent que
desitutibus telis infantes suos
afflictos humi in ora militum
adversa infunt si erunt plerique
qui impugnarent in tollinos
meos paululum vincerent
Sed ut ait Omerus. Non est
qui faciet facienda. que fere
perfici ultionem fortuna com-
pellit Armatam Romanam
inermis imbellis quam barbar-
es aggrediat depopula-
et vastat. Et qui domi sue
esurit milite nro cedente
nro saciat. et in nro facit
hyeme diem festum iungunt
cum nro cedat milites qui nos
repellit hostem vincentem et
invictum Si vero nec amor
patrie nec rerum dampna
Nec salutis inimicus ab ho-
ste dispendium vel pudoris
stimulus virtute militare vre cessi-
tate debeat. cui iam inermis
et insolentis valentis insultat
probat dici solet quod huius a
dest terra. quam agrum vel
multo depopulatur. Quod si una
exortatio vbi non possint
milites ad bella incitari vel
matres et vxores tedentium
eos vrgeat ad virtutem Nam
aliud tale in persis historiis
invenimus. Cirum enim venientibus
medis acies persarum pulsata
in fugam agitur. et omnis defi-
ciens nec victorem sperare au-
det. matres et vxores eorum
passim obuiam fugientibus veniunt
et vincam dispensata acie
orant in prelium revertantur. Nolen-
tibus sublata veste obscena cor-
poris ondunt rogantes. Num in
vteros matrum vel vxorum velint
refugere hac repressi castigatione
in prelium redeunt. et facta impressione
quos fugiebant fuge compu-
lerunt. Vtinam sic faciat vxores
et matres nostre taxartponis dum
quatenus occasionem priam sinet
involuere et habere pudoris
amoreat nobis animalibus esse
exempla et quas ciuitates
in italia condiderunt Gallici secundum
antiquas historias

Sed quod a nobis iniit
quedam iam pridem
preterijt ut censeo maio-
rum nostrorum virtus manauit ad eos
ut plenitudo diuitiis rerum
asserite videatur. et cumulum de-
fecisse. Neque enim a Romanis et grecis
tantum nobis sunt exempla virtutis. Nam
et domesticis hinc dominis tradunt
historie Brennum ducem Seno-
num. qui exercitum Romanorum
apud flumen alliam confecit
oppidum quod vrbem Romam incepit
cepit et ceteris prioribus et subla-
ta Italia invasit Greciam va-
stans omnia vincens quod hostibus
usque ad delphici apollinis templum
quod fictum est in monte parnaso
processit. ubi quod apollinis appe-
tens spolia similiter locatus ait
locupletes deos largiri hominibus
oportere hunc nostri tradunt de ma-
iori Britannia. qui ab adventu
Saxonum in insulam appellatur
Anglia oriundum. Apud Trogum
Pompeium in vicesimo legitur quod
senones galli conditores bren-
ni. cum in Italiam venissent
Tuscos a suis sedibus expulerunt
in ea condiderunt vrbes egregias
Mediolanum cumas Brixiam
Veronam Pergamum Tridentum
atque vincentiam. Nam quod vrbem
senensium sedibus suis et valitu-
dinarijs ac metans quod constituerunt

non modo fides historie sed
celebris tradicio est. Ex hiis quoque
validior quam Senonensibus et huma-
nioris membrorum et venustate
faciei, et colloris gracia, moribus
quoque ipsis ad Gallos et Britones
a quibus originem contraxerunt
inclinare accedunt. Licet eos vetu-
stas temporis orbis plaga situs
regionis communicacio finitimorum
quibus sanguine et moribus diu
permixti sunt ex magna parte
mutaverit. Non dico hic tolo cum
Gallicum tamdocum sed hec omnia
ad nominis similitudinem estimas-
se suffitiunt. Greci namque lac
gallac dicunt, unde et galaciam
latteam appellant, et Galli quasi
colore lactei, et Galate qui
greque dicti sunt Gallo-greci
in finibus Grecie quos Gallorum
milicia occupavit, mansit.
Aut exercitus ille Brenni duce
triumphator et semper invictus
Donec insurgens animose in deos
templum Apollinis Delphicum invadens
templum videlicet cum incole dei
opem supplices implorarent
iuvenem super humanum modum
insignis pulcritudinis in culmine
templi conspexerunt. Auditus
est et stridor arcuum et strepi-
tus armorum subito et terre
motu pars montis abrupta
Gallorum stravit exercitum. Insecu-
ta deinde tempestas est que
grandine et frigore saucios
absumpsit. Dux ipse Brennus
cum dolorem vulnerum ferre
non posset pugione vitam fini-
vit. Nec moveat quemquam
ut dictum est in templo visum
esse Apollinem ad ducis inimici
audaciam cohercendam delendum-
que exercitum, qui permittente deo
exigentibus culpis hominum multas
deleverat naciones [illegible] tum

sit acrius persecutus plurimum
iniusticie sive crudelitatis in illos
qui sine fidei certi sunt
et vere religionis ignari. Ex his
namque contra subtrahitur datum
quam malignis spiritibus nocendi licencia
-cium nisi deo permittente omni-
no nocere non possint nec si permittit
et sic evangelico docente te-
stimonio quam nisi impetrata
licencia non audeant aggredi
iumenta in gregem porcorum.

Exempla veterum historiarum quod et quomodo Rex henricus secundus tempestatem et procellas regis Stephani sedavit et pacavit insulam

Et quoniam Brenni histo-
ria alicui forte nimis
remota videbitur et ad
demonstrandum eandem virtutem celes-
tem non nova sed doctrina certi-
tudinis arcis et forte dux Cest-
riensis principis, et ea que fere
sunt omnibus nota compendioso
sermone percurram. Cum igitur
olim Anglorum Dacos Danos
ve sequerentur motu quo tempestuosum
Norwegorum ut certo compertum est
quam obsequie [illegible] multum quia
ibidem potens et patens extitit
Cantia una prime cohortis ho-
norem et primos congressus ho-
stium usque in hodiernum diem
in omnibus preliis optinet prohi-
bitam quoque [illegible] a modernis
usis et nunc ab incolis vulgari
vocabulo [illegible] sibi vendicat
[illegible] subsidiaria [illegible]
sibi [illegible] et [illegible] ad
[illegible] defendendo Rex Anglorum
qui Rufus cognominatus est
animus quidam strenuus sed
parum religiosus et persecutor
[illegible] et precipue sancti Anselmi
Cantuariensis [illegible] [illegible]
suffocatus est ipse visus est
provocasse. [illegible] Cenomannicum
[illegible] expugnavit [illegible] cepit [illegible]

sub dignatum est cum carte tali
custodia [illegible] tanto quod
qui attestabitur [illegible] inter nos
nos barbaros cui sub alio nomine
tempus [illegible] dicta montis
barbari aut per barbaricum
[illegible] ad successorem eius [illegible]
[illegible] nichilum regum qui leo
nostre appellatus est quem
sic publice notum est non
modo urbes sed eciam gallie
tenuerunt sed quod regem fra-
ncorum quamplures prelio fregerunt
et fugaverunt et quod post celebre
est et victorie illius quod publico
prelio intulerunt plurimi testes
extant ne replicare notissima
tediosum sit, sicut preterea
Normanorum ducem virum
bellicosum armis strenuum
qui Jerosolima liberata vendi-
cat sub umbra nominis quo
cepit alium regni ingressum
[illegible] referre [illegible]
credo, tum et maiores eius
captum viderint in custodia
publica habita sub estimacione
dignitatis et sanguinis testatur
hoc normanorum preses alii
capti alii incarcerati alii
exheredati in hodiernum
diem. sed et sepulcrum capti
ducis apud nos est positum
Ne longe petantur ecce nepos
illius [illegible] tollat [illegible]
[illegible] in finem coherce-
rit [illegible]. Rex optimus apud
britonias normanorum et
acquitanorum dux fortissimus
et primus tamen amplitudine
rerum quam splendore virtutum
quam strenuus quam magnificus
quam prudens et modestus ab
ipsa ut ita dicam infancia
fuit nec ipse huius filio
aut dissimulare potest cum opus

[illegible] et manifesta sunt et
a britonias finibus ad hispa-
nie [illegible] limites ultra
sive [illegible] et [illegible]
[illegible] sed ingenium et [illegible]
[illegible] cum [illegible] ut
[illegible] tacenda [illegible]
et post est ingressum [illegible]
[illegible]. Volens namque
deus gentem [illegible] pun-
ire maliciam [illegible] quia ma-
[illegible] cum fixa leo-
nis nostre firmata fuerat
[illegible] permisit sublimari
[illegible] et in regno alieno
regere homines contemptores
boni et equi, cum iniquitate et
perfidia fundata est causa
negligentia [illegible] ut eo non
tam regere quam [illegible] et
[illegible] clerum et populum
[illegible] omnibus ad [illegible]
[illegible] namque [illegible] erat
invadens [illegible] regnum exheredat
[illegible] dum pro quo quidem
si fides est in homine et [illegible]
[illegible] et ex necessitate
[illegible] sibi fuerat [illegible]
[illegible] studuit corrumpere nato-
rum [illegible] principibus matrimonia
contrahat et amicicias ne
quis de [illegible] qui
[illegible] in [illegible] ad
petitorum hereditate possit [illegible]
plurima quem adversum [illegible]
machinabatur. sed in omnibus his
inclita est [illegible] eo quod
motivum quod deus verax est
quod fidem quam deo suo domino
quam [illegible] non [illegible] tam
quam [illegible] in subito
[illegible] namque [illegible] est
est ei qua ipse [illegible] aliis
fuerat [illegible] sed omnes apud [illegible]
[illegible] namque [illegible] et namque
deo in fideli [illegible] fidelium sed
[illegible] multa male parta [illegible]

[illegible] cum [illegible] est ab initio

illud quod possit erigi contra
incontinenti impetu Et in rebus eius
maximis, vincat, consimiliter nota
presidens et potens quamvis
nephandis operibus multo prevaleat
appetit omnibus ut ad tutelam
eius exstimulatur nec fere credit
neque propriis et se primos ad
principem suum recipit episcopos sed
omnibus quos suspectos habet
proditionis sive retinendo insidi-
as dixit in captione episcoporum initium
malorum fuit et ab ea die non
defuit gladius latus eius et ferro
fuit semper nominissima hominum de-
teriora provenit. quod multa in
diebus eius multiplicata sunt
mala in terra ut si quis ea sum-
matim recenseat historiam
Josephi possunt excedere vix
in scissis per utique opposuit
et ferre cum etatem aut minus
militare sit machinatio impe-
rio fregit ut Theodosio boni
quem in historie conservat alexandro
quamque ... sit ... esse et
ultimo immo ... inferi-
or. nec mora in primis ado-
lescentie annis impuberes
adiit militiam aggressus est mul-
tum quam ferocia et fortiori
maior domini auxilii hostium
corda gravissit et fregit statim
quam insurrexerit inter Reges
Francorum et Anglorum collecte
viribus [illegible] et utrique maior
hoste Eustachius ille privignus
Regis Francorum qui ... gero
rum non tam ... quam sibi
patrium diadema construere
nitebat et cui quod nec mo-
dicum neoptolemus ... sustinuit
sed et maxima parte potenter
superavit. Unde tanti doloris
torde infirmitatis Eustachii

qui pedem ... in initio oppi-
... rebus excessit tyrannus
qui letantibus bonis et probe
fortune congratulantibus quoniam
sic flagellum aliud patre
imminebat ... cambu-
dorum collegia farmakopo-
le mendici mime balatro-
nes hoc genus omne. Ne ...
obitu gloriose ducis ... quo-
que ... contempne-
rentur subsidium eius patre
veniat in mare vallida et
nimio amphora ... arma-
to militum instructo copia
sustinuit ... et vadit ...
aut consilio viri prudentis
int castrum quod rex munie-
rat et Regis copias sed ...
longe ... exercitus cede-
ret. Ne hoc ... hec ...
assidue ... proprio
pre ... nitebatur. Ad hoc
demum ... per-
ductus est qui regnum occupa-
verat, ut ... heredare
filium et Ducem ... regni
successorem et totius regni
proceres et ... fidelitate
prestita obligare ... ad opposi-
tionem ... quia ibi
Anglos et Normanos ...
iam multiplici ... conve-
nit ... et magis ...
imos in captione ...
... Nam silvo
de ... et toto ...
Britannie ...
... que rebell-
eret in hodiernum diem in-
super robor gentis Anglorum
erat formidini ... aut
... amore ...
... illustris ble-
sensium et carnotensium comes

castra que pupillaris etatis tempore
amissa fuerunt ducatui Norman-
nie restituit. Longum est si per singu-
la gesta tanti principis enumerare
contendam que sic omnibus admirabi-
lia est ita plene describere
impossibile est Nec ego vix meis
arbitror in quo et nos precedentes
gratiam tantam sibi diu successerunt
appellari fugaci potuit Orosius (orosius)
et Justinus et Trogus ceterique
adolescentie etiam aliquibus
suspectus est et ultima a bo-
censura timeat **De honore mi-
litibus exibendo et modestiam
docenda et que militie artem
traderet et generalia que precepta eorum**
Vnd morov in comedia:
tory gentis ... na
constat esse laudabilem
Beatus Eugenius cum ad quosque
vellet applicare dixit esse ido-
neam et prestendam aliis mi-
litibus impediret. Sed sic et
Hanibal negabat posse vinci
Romanos nisi patria sua ita et
sic dum pugnatur invincibiles
est Nam in sedibus suis facilius
expugnatur. hoc autem forte omne
hinc cum ceteris gentibus medie
Britannias atque Italie .... vo-
bis sunt instituti et doctrina
exercitatorum firmaverunt honorati
incedant habeant patrie de-
fensores mereant tueri quam morem
decrat Nam cultus lascivior nec
in muliebri sexu vero tamen aut
nota crebro neque aptum est in
bellis militie lascivientem et splen-
didum apparatum non tam civibus
conferre victoriam quam hostes
invitare ad predam. Unde et Ha-
nibal cum apud regem Antio-
chum moraretur ea perfugium fre-
quentissime cavillatus est rege ostendente
exercitum insignibus aureis vel argen-
teis florentes induxerat etiam cum
falcatis et cum turribus elephantes
et omnem equitatum frenis ephippiis
monilibus et faleris prefulgentem
Tum ipse rex contemplatione tanti ac
tam ornati exercitus gloriabundus
Hanibalem aspexisse putes ne inquit
satis esse Romanis hec omnia. Tunc Penus
eludens ignaviam imbelliam quam
militum eius pretiose armatorum plane
inquit satis esse credo. et si Romani ava-
rissimi sint. trepide quidem breviter
ac acute Nam rex de munere exercitus
et de estimanda comparatione consuluerat
et illum liquet rudisse de preda
Denique si nasus a militia artis fuit
cavet et iubet esse parcas iuvenes
Ut femina corporis credat eos ad
robustam militiam admitendos. Opi-
fices autem singulorum quorum singulorum
preciis ornatum aquibus si sint
preciis honorati. Unde liquet mi-
lites oportere armis quam vestibus
nitidiores esse Eneas a ... gemmas
ad ensem mixto ad pocula legitur
contulisse. Machabeos quoque constat cli-
peos inaurasse et ex fulgore eorum
fortitudine gentium dissipatum. Eo-
rum credibile est parte quam fuisse con-
tentos Nichil enim est quod magis debeat
militem quam cultus mollior et delicate
vestium exquisite, non forte tum crassione
ad amicione talis expugnandorum vim
devovit militiam suam marte contento
Sordes quoque vitande sunt ac mediocritati
que ardor incedit. Contra vigil insisten-
dum est hoc autem volo in exercitium
quibus si exerceantur utique non deesse
que cum incedit frequentes si non desuna
firma artem vero rei militaris Lace-
demonii condidisse dicuntur. Unde et Ha-
nibal Italiam petiturus Lacedemo-
nium conduxit doctorem armorum. Qui desiderat
pacem preparet ad bellum. Qui victoriam
cupit diligenter imbuat milites. Qui
prosperos optat eventus dimicet arte
non casu. Nemo provocare nemo offendere
audet quem sentit superiorem forte si
pugnet. Artemeses unum precepit
mandasse militibus et posteri loquuntur
annales. Miles non dimittens exercitium
vigilans assuescat et laborem. Nam hec
solent in castris sanitatem et in conflictu
parare victoriam. Idem eos consideravit
omnia in peditibus robur consistere
et parum aptum esse militiae qui
nisi eques sit pugnare non noverit. Unde
nec aureis nec ad pugnam vocat
Utile cum stipendia non perdunt

condicti (margin)

militibus non est cultus mollior et plus deliciae (margin)

contempto (margin)

milites non debent esse cultui lascivioris deditis precedentes in plus (foot)

Si vero subtractis alimentis ubi miles obsequium negabit aut si demum famelicus eat ut dici solet pugnat inermis et sola hec que tutissima videntur expugnat negat plebs ieiuna timere. Si vero alimenta possessionum timore penarum et premiorum spe ad officium mitte. Sunt Lombardi campiductores et militarium exercitiorum magistri et Hispania circa ea proveniet et videbis in eandem gentem militie virtutem esse reductam qua vigebat cum maximus imperatorum Julius Cesar tanta questus est adversus Britannos. Sed et de Wallicanis silvestres fictilia in frequenciam agitentur ut enim his exercitatus miles cui necessitas et usus exigit quid maxime expediat scit eligere. Si vero certes sine scientia latere militie contra quam militare preceptum est quid fiet. Docebat certato cum milite quid vero strenuis sit cum paucissimis vel potius ipse tecum. Ratio enim manet absconditum quod ad noticiam multitudinis venit. Militaria quoque precepta et opera strenuorum moribus sepe reddenda sunt ut hinc ad scientiam instruantur illis attendentes et accedant ad virtutem [illegible]. Nec tamen propositum meum est rei militaris artem tradere quod quidem maximum est et pernecessaria et sine qua ut verbis Plutarchi utar manet quelibet [illegible] principalis. Nam si quis eam scire voluerit adeat Frontinum Strategematon id est legat. Et ea que Cornelius Celsus que Julius Iginus que Vegetius Renatus cum eo quod elegantissime et diligentissime rei militaris artem scribit licet eorum perstrinxerunt plura inserui legat. Magis que isti posteris perscribenda duxerunt. Hoc tamen in omni artium utilitate usitatur ut nec quamquam preceptis exercitium desit. Nam sicut ait Cicero in oratoriis, vix dare precepta facillimum est, sed eam exercitatione exequi laboriosissimum. Et cum in preceptis eloquentie ad Herennium scribens de arte dicendi ageret, eam sit inefficacem et inutilem esse sine usu et exercitatione dicendi, ad omnes artes arbitror diffundi quatinus non suffragent usui nec exercitio robore [illegible] quin ut si artem usum nos dispositiones utilior sit usus expers artis quam ars que sine usu non habet. Nam et David in funda et lapide quorum peritiam et usum habebat allophilum stravit et in baculo suo aggressus est virum bellicosum terribilem et bellatorem ab adolescentia sua, reiecit quoque loricam regiam et arma quibus exercitatus non fuerat, ratus omnia esse impedimento militie quorum usus exercitio non firmat. Tertium sicut ars sterilis est usui ignorata sit et usus imperfectus qui arte non preiunt. Est ergo singulorum initium a natura a qua veneratione et ut dici solet in vita minerva nil arte aggredimur progressum abrupti ab arte postmodum sit tamen magis exercitatione sint solidata. Optimum est in liberalibus vilibus et mechanicis artibus sic que sunt quorum non diu audivimus memorem ut ars inefficax sit sine usu et usus temerarius sine arte militia. Ergo sine arte iners est, in officiosa sine usu. Quo circa qui miles esse voluit perfectam artem eam per usum et exercitium firmet, et tunc efficax fiat et militie sacramento astrictus reipublice et sibi utilis vivat et non sit prout Plutarchus ait magna materia his in urbibus in instructorum terram nouisse ipsius est tum a manibus prolapsus est ad pedes. Sequitur ergo cum et sit ipse ait quamvis solitos pedibus faciamus ut non offendant ad lapidem obicem vel aliud que multis incurrit casum, qui sint pedes reipublice et de eorum cura impendenda

p [P]edes quidem qui hu-
miliora exercent officia
appellant, quorum obse-
quio totius reipublice membra
per terram gradiuntur, in quibus est
agricolarum ratio vertitur, qui terre semper
adherent, sive in sationalibus
sive in consitivis sive in pa-
scuis sive in floreis agitentur.
His et aggregantur multe species
lanificii artesque mechanice
que in ligno ferro ere me-
tallisque variis consistunt, ser-
viles quoque obsequiorum et multi-
plices victus acquirendi vite-
que sustentande aut rei fami-
liaris amplificandi forme que
nec ad presidendi pertinent neces-
sitatem et in universitate rei-
publice usquequaque proficiunt.
Hec autem tot sunt ut respublica
non octipedes cancros sed et
centipedes pedum numerositate tran-
scendat, et quidem pro multitudine
numerari non possunt, non tamen non
infinita sunt per naturam, sed
quia tam varie sue sunt, ut nullus
unquam officiorum scriptor in singulas
species eorum specialia precepta
dederit. Verumtamen generale est
omnibus et singulis preceptum
ut legis fines non exce-
dat, et ad publicam utilitatem
omnia referant. Debent obsequium
inferiora superioribus, que omnia vi-
cissim eis debent necessarium
subsidium providere. Unde Plutar-
chus ait in omnibus sequenda
que humilioribus id est multitudini
prosunt. Nam paucioribus semper
pluribus cedunt. Ideo ergo institu-
ti sunt magistratus ut a subditis
iniurias propulsarent, ipsaque res-
publica quasi illorum opificio cal-
ciet. Est enim quasi discalceata cum
iniuriis exposita, quo nihil potest esse
ignominiosius gerentibus magistra-
tum afflictum. Namque plus quam
principes podagram arguunt et
convincit. Tunc autem totius reipublice
salus incolumis preclaraque erit,
si superiora membra se impendant
inferioribus, et inferiora superiori-
bus pari iure respondeant, ut sin-
gula sint quasi aliorum ad invicem
membra, et in eo sibi quisque
maxime credat esse consultum
in quo aliis utilius noverit esse
prospectum. Rem publicam
ad nature similitudinem ordinandam et
ordinem ab apibus mutuandam

[R]espexerunt de republica et
si dixero modo certo et
plano tamen aliis quale
esse debeat dissimilem alter
quibus sunt a maioribus institu-
ta. Hanc tamen utrumque et institu-
te et instituende reipublice formam
ut vita civilis naturam imi-
tetur, quam optimam vivendi ducem
sepissime nominavimus. Alioquin
non modo civilis sed potius
bestialis et bruta vite cense-
bitur, que si ut aut ne instituto
ipsa ratione experientia nature suffe-
cit. Poetarum doctissimum adeat
ad quem Plutarchus suum desti-
navit Traianum et civilem
vitam ab apibus mutuetur ad-
miranda tamen levium spectacula
rerum. Sole quibus natos com-
munia tecta urbis habent magnis
que agitant sub legibus evum et
patriam sole certos nouere penates
venture que hiemis memores
estate laborem experiuntur et in
medium quesita reponunt. Namque
alie victu invigilant et federe
pacto exercentur agris, pars
intra septa domorum Narcissi
lacrimam et lentum de cortice
gluten, prima favis ponunt fundamina al' fundamina
vindemia deinde tenaces suspendunt ceras

tras alie spem gentis adultos educunt fetus alie purissima mella stipant et liquido distendunt nectare cellas. Sunt quibus ad portas cecidit custodia sorti inque vicem speculantur aquas et nubila celi aut onera accipiunt venientum aut agmine facto ignavum fucos pecus a presepibus arcent. Fervet opus redolentque thimo fragrantia mella. Ac veluti lentis Ciclopes fulmina massis cum properant alii taurinis follibus auras accipiunt redduntque alii stridentia tingunt era lacu gemit impositis incudibus Ethna. Illi inter sese magna vi brachia tollunt in numerum versantque tenaci forcipe ferrum. Non aliter si parva licet componere magnis Cecropias innatus apes amor urget habendi munere quemque suo. Grandevis oppida cure et munire favos et dedala fingere tecta. At fesse (fesse) multa referunt se nocte minores crura thimo plene pascuntur et arbuta passim et glaucas salices casiamque crocumque rubentem et pinguem tiliam et ferrugineos iacinctos. Omnibus una quies operum labor omnibus unus mane ruunt portis nusquam mora rursus easdem vesper ubi e pastu tandem decedere campis admonuit tum tecta petunt tum corpora curant. Fit sonitus mussantque oras et limina circum. Post ubi iam thalamis se composuere silent in noctem fessosque sopor suus occupat artus. Nec vero a stabulis pluvia impendente recedunt longius aut credunt celo adventantibus Euris sed circum tute sub menibus urbis

aquantur excursusque breves temptant et sepe lapillos ut cimbe instabiles fluctu iactante saburram tollunt his sese per inania nubila librant. Illum adeo placuisse apibus mirabere morem quod nec concubitu indulgent nec corpora segnes in venerem solvunt aut fetus nexibus edunt verum ipse e foliis natos et suavibus herbis ore legunt ipse regem parvosque quirites sufficiunt aulasque et cerea regna refingunt. Sepe etiam duris errando in cotibus alas attrivere ultroque animam sub fasce dedere. Tantus amor florum et generandi gloria mellis. Ergo ipsas quamvis angusti terminus evi excipiat neque enim plus septima ducitur estas at genus immortale manet multosque per annos stat fortuna domus et avi numerantur avorum. Preterea regem non sic Egiptus et ingens Lidia nec populi Parthorum aut Medus Idaspes observant. Rege incolumi mens omnibus una est amisso rupere fidem constructaque mella diripuere ipse cratesque solvere favorum. Ille operum custos illum admirantur et omnes circumstant strepitu denso stipantque frequentes et sepe attollunt humeris et corpora bello obiectant pulchramque petunt per vulnera mortem. Rei publice omnes antiquos [illegible] revolve historias [illegible] et eloquentia [illegible] orant [illegible] si [illegible]

vnice et prestabunt forum[?]
Sine prudentia et fortitudine res
nec instaurata subsistit incolumis
nec viget respublica neque capta
instauratur

Ocia quoque venerabilia
sunt apud insistentes
vestigiis via compen-
diosissima et expedita pro-
ficiscuntur ad virtutem. Vide apud
Maronem fundamenta Carthagi-
nis et eius collationem vbi
~~vrbe~~ vrbe auspicia potius
ad imitari. Omnem namque laborem
quem agrestes et neminem
ociari, ipsam quoque Reginam cum
ope ciuitatis structura co-
surgit et si laborum inter eorum
manus suas recipiat imm-
isceat oculos tamen impendit
operi et totum mentis exercet
sollicitudinem. Nam sine pru-
dentia et sine fortitudine
non modo res publica non pre-
dit sed nec vna consistet
domus. Unde in commendatione vi-
ris hominum et comitem
deorum ~~pro~~ prudentiam affirmasse
quam mihi poetico miner-
vam interpreta[n]t. Imitator
quoque illius Maro virum insignem
armis et pietate describens
et quem dignum censuit ut
primum faceret Romanorum ei in
vete grandeve omnibus Achatam
sociavit eo quod fortitudo pru-
dentie que fida est semper
celerissime promovet et in
suspecto sic victoriam sepe
prebuit ut nullus insperatum
doleret excidium et si invisi-
bilis sua celerior non publica
ta ad finem intentionis pre-
miat destinatum. Elegantes
cum nec res militaris nec

pietatis opus sine sollicitudine
et prudentia valeat exerceri
consiliis vtrisque contentum est, cum
sollicitudo prudentie ponatur, quoque
et ingenium prospicientis reducitur
ocio et sollicitudo non perficit
in diuitis vere fundamento
statur altius sit alta. Possit
operam res et curat anime
sed singula rei qualia vera
initia non procedunt miner-
va recedente. Procedat tibi
poeta Mantuanus, qui sublima
sue fabularum totius philosophie exprimit
veritate. Attende tu pronarum
tuarum diligentiam qualis apes
estate nova per florea rura
exercet sub sole labor cum
gentis adultos educunt fetus
aut cum liquentia mella stipant
et dulci distendunt nectare
cellas aut onera accipiunt ve-
nientum aut agmine facto igna-
vum fucos pecus a presepibus
arcent, fervet opus redolet
que timo fragrantia mella ita
variis tenentur occupationibus
curis et dum sit totum offi-
tia singulorum et vniversitati
pertinet dum iusticia tollit
confines omnem mellea dulcedo pro-
fudit. Cum tamen nulla reipublice
est dinturna felicitas ut vni-
versitati prosperitas tempus incolu-
me quoque si non moueatur hic di-
domus dorcalis esto quota cum
levite Eneas admitti, quicquid
ceto mereretur. Quamvis homo iste
tempus finitum tamen tam connota
est prona suspecta, quia
virositate excepta sunt ab avibus
principio fabulose narrationes
hic sicut exornantis tulerit
cum tamen auditoris publicis motus

predunt ergo ad instar hos-
tium sermones blandi illecebrosi lau-
dum contrahat hospitii gratiam co-
munimus attractis insistit quem
captata prodicias et fabl-
stravit convivia venatio-
nibus plus quam importune bon-
itatis gratuita. Congestis pa-
ravit hec precendit desola-
tionem civium, et precium ho-
spitalitatis rogat cuius hec
finis ferrei et essemati
Regis. Quoniam licet vtcunque sint
fundamenta, succedentibus pro-
speris pene potuit interminis
pressus. Item admissa est
qui omnes ex pietate offerto
ut hospites non fuerat exclu-
dendi opportunum sibi fuerat
eo ut advena non contra
indicerem incole. Quod lenitas
indicendi sicut et loquendi est in-
tenda et finis voluptatis prima e

unica morsus fecit eo
consilio et postfactum
non penitere opera
sic precipiens levia proferre adsciscat
non decet sit nec facilem credi
te ad levia credenda. Dicit
enim sapiens princeps qui libent
audit verba mendacii omnes mi-
nistros habet impios. Cum fabu-
latoribus et ioculatoribus se tote
vitis immiscet rex regni qui pri-
ma iussione libenter admittit
quod posterioribus comminatur vehe-
at et rex exardit ipsum et alio
quod et optelo sit factum se
predunt orne, ita et ex ne-
cessitate doloris inferunt
partus voluptatis reprimendi
finis penitentia est. Et non

non ... vel demostenem ...
qui satis ... hoc laudi
de ... sic aut lais
corinthia ob elegantiam ve-
nustatis quam forte gratiam
pecuniarum demebat corintum
quod ad eam diviores homi-
nes Grecia celebres
ibant nec admittebantur
nisi qui dabat que poste-
bat. Postebat aut illa
nimium quidem hinc natum
est sequens illud proverbium
apud grecos: frustra quis
et frustra quis corinthum tendit
ad laidem ut queat aut velit
dare quod postit. Ad hanc ille
demostenes clanculo adit et
ut sui copiam faceret petit. At
lais hic quidem proposuit quod
... nimium denarium faciet
decies mille, equatur quod medi-
etati talenti maioris, quod ma-
tus denarii viginti milia. Clam-
dit. Sic petulantia mulieris atque
pecunie magnitudine victus et
pavidus quod demostenes ab-
iit. Ego inquit penitere tanti
non emo. Vbi ne propinquiad
nosci quis dixerit, quod hec
sit voluptas omnes simul aggre-
dientes apud quod ... ut
grata mella fundit fugit
et nimis tenaci ferit icta
corda morsu. ... namque
imprudentibus dulcia sunt primi-
tiae et favum dat novissima
eius quaeque absinthio amara
sunt. Quibus est eius finis ...
...tatore ... et exple-
libidinis nisi ... ...
et que in omnibus ... desola-
tionis ... ...

mea potestatis fundata sunt et qui
in eis auspicia publice salutis
constant et qui dispensatores
salutis sunt sicut monarche qui
corpori ab ultima dissipet et
vigor et forma domus adiuvat
Vade inquit salomon
ad formicam o piger
et prudentiam discat
et plenius Maro poeticus mittit
ad apes ut ab illis suum di-
scat officium / cum si circa eas ver-
santur negotia proxime imi-
tati fuissent et de gentis rei publice
incolumitate contenderent. Si quidem
vivunt in iure una radicantur
effeminati enim sub dixerunt
colla vitii. Porro et si in offi-
cio utilitatis remissior sit princi-
patus colendus tamen est et sicut
apes in humeris regem suum
attollunt, ita subiecti quos pe-
des et membra esse rei publice in
divino visis principis non sit
commodum et exhibeat famulatum
Nam et si labores viris fere-
dus est tamen quia salutis auspicia
provincialibus existunt Rege in-
columi mens omnibus una
amisso rumpe fidem Siquidem
et crates quotidiano exercitio
fractos tenebant macedones
qui philippo pulso rege suo de-
functo regis filio in quo pro-
lato et pene mitem posito
acriter certamine reperto tamen
co victi fuissent quia bellantibus
defuerant auspicia regis pre-
victores fuit vel propter quod ex
presentiam vel fide animi vin-
cendi reperant Nam et inscriptio
eo infantis eos tenebat quem
si victi fuerint captivum de regi
facere videbant / conserto itaque
prelio magna cede illiricos
fuderunt ordentes hostibus suis
priori bello regem non virtu-
tem macedonibus defuisse. Item ego

ex quo iam perfecte etate et
dignitate sit tanti habeatur. Verus pro-
vehendus alter aut divinitus
videatur. Licet episcopus. Et aucto-
ritas dignitatis et utilitas offi-
cii dicit primitus aliud amicos in-
vitati mecum me tamen visitaret
dominum adrianum pontificem quidem
qui me in ulteriorem familiaritatem
admittat per eum in Apulia ma-
nsit cum eo beneventi fere me
tres menses, cum itaque ut fit
soleat inter amicos sepe super plu-
ribus conferremus et ipse quid de se et
ecclesia Romana sentiret ho-
mines a me familiariter et di-
ligenter quereret. Ego apud eum
usus spiritus libertate mala que
in diversis provinciis audieram pa-
tenter exposui. Sicut enim dicebatur
a multis Romana ecclesia que
mater est omnium ecclesiarum se non
tam matrem exhibet quam
novercam. Sedent in ea scribe
et pharisei ponentes onera impor-
tabilia in humeris hominum que digito
non contingunt. Dominantur in clero. Non
forma fiunt gregi, qui recto calle
pergit ad vitam. Preciosam suppel-
lectilem congerunt auro et argen-
to ornant mensas suas sibi et ab
avaritia nimis parci. Nam pau-
per vel nullus vel raro admittitur
quem interdum non tam Christus quam
vana gloria introducit. Concuciunt
ecclesias lites excitant collidunt
clerum et populum laboribus et mise-
riis afflictorum nequaquam compatiuntur
ecclesiarum letantur spoliis et questum
omnem reputant pietatem. Iustitiam
non tam veritati quam precio
reddunt. Omnia namque sed precio ho-
die, sed nec cras eadem sine precio
optinebis. Nocent sepius et in eo
demones imitantur quod tunc prodesse
putantur cum nocere desistunt. Excepto

periculo qui nomen et officium
pastoris implet. Sed et ipse
Romanus pontifex omnibus gravis
et fere intollerabilis est. Preterea
eius augmentum quod ruentibus et co-
labentibus ecclesiis quas patrum
constructio devota altaribus quoque
mutilatis palacia extruxit et
ipse non modo pro principatu sede-
anatus incedit palacia splen-
dent sacerdotum et in membris corporis
Christi sordidatur ecclesia. Prebenda-
rum diripiunt spolia. census the-
sauros Christi studeat reparare
Sed ecce non eius agit altissima
memoriam et ipsa eius et scele-
ratissimis hominibus data sunt
in direptionem. et ut oportet ut
sit in medio erravit magna
accedit eius flagellum domini
de supernis unde locutum est
qui quo in dies in ecclesia et
indicabunt et sua in specia
remanet eius. Unde decem
meum non venit hic in nostra patet
alloquitur prophetas quod quam vos
ut illos et similes preficiunt
et in ingressu quod sentesiam
conscientie nostre sit vindicte re-
tor eius ne medianiam clade-
latam conscientiam nota. Si-
cut propheta hodierno omnium ante
tractat virorum maiestate ne ta-
men qui ob metum in ecclesia posu-
erunt rex videbat interesse
unde hoc quod Ordonio sancte
potentiane cardinalis presbiter
proprio testimonio perhibebat ei
nostre gratiam clerici non presumo
affirmat eum in Roma ecclesia gra-
dum duplicitatis et radice
et fomento avaricie que ca-
put est et radix omnium malorum

regem id quidem in angulo pro
considerantibus fratribus sancto eugenio
presidente quam addere intentionem
meam fuerit gratis elician-
dum erat hoc publice protestatus
est. Unde hic cardinalem contra
teste preterea, quod in nostris ho-
nestioribus clericos vidi qui
in ecclesia Romana aut qui magis
avariciam detestentur. quibus Ber-
nardi verborum sanctorum sanctorum
Cosme et Damiani diaconi
cardinalibus continenciam contemptum
pecunie non inveniri non d.
natus est a quo numquam accre-
pit. quod hic a communione stare
sacerdotum me prohibebat nec
ad aliquem perseveravit est. quibus
non stupeat episcopum prestans
qui stipendium a se recipere
et a participacione honorem
quem abstinebat plurimum
tanta modestia. tanta gravi-
tas est ut fabricis non
inveniantur in se eorum. Quem
adiuncta salutis via mode
omnibus concedunt. quam pro-
testas vestras. propter eum
certum sit quod spiritu sancto me-
teri non licet fateor quam
quod propter factum est. et si
non satis omnes operibus imita-
ri. Nam qui a doctrina vera
dissentit aut hereticus aut
scismaticus est. sed de proprio
sunt qui non omni verum
apta inveniuntur. propter eos go-
labens sancte hic macarius. quod
universalis ecclesie infirmia
ingerit et mea opinione vero
frequenter invenitur ne totam
corrumpat etiam. Sed et Bom-
zapiunt intelligi in materia

immutentur. Et quia vero corrupta
apud deum huiusmodi reperit iudicia. Do
ergo quia id habes officium quare et mise-
re humiles vane glorie et pecunie
contemptores. Sed timeo ne, domine,
pater, querere queramus ab impru-
dente amicos audies quare non fa-
ctum est pater quod aliorum desiderat vita
et temporum premium prestantur leges
applaudunt vel pater omnium vocaris
et dominus, et capiti tuo infunditur
ad oleum peccatoris. Si ergo pater es quare
a filiis munera et retributiones
expectas. Si dominus quare romanis
tuis timorem non incutis et teme-
ritate repressa eos ad fidem non revocas.
At urbem vis ecclesie tuis mu-
neribus conservare. Numquid eam
sic Silvester muneribus acquisivit.
In errore pater es et non in via.
Eisdem est conservanda muneribus
quibus est acquisita. Quod gratis
accepisti gratis dato. Iusticia regina
virtutum est et erubescit quoniam pro
pecuniis tractari. Si gratiosa futura est
si gratuita nequaquam prostituatur
ad pretium que corrumpi non potest.
Integra est et se incorrupta
[illegible] / et in omnibus opponere(?)-
ris. Risit pontifex et tante con-
gratulatus est libertati, precipiens
ut quociens sinistrum aliquid de ipso
meis auribus insonaret hoc ei
sine mora nunciarem. Et cum
plurima tam pro se quam contra
se respondisset, apologum huiusmodi
michi proposuit. Ait ergo: Accidit
ut adversus stomachum membra
omnia totius corporis conspirarent,
tamquam adversus eum qui vora-
citate sua labores omnium exhau-
riret. Non saciatur oculus visu nec au-
ris auditu, laboribus insistunt
manus, pedes ab itinere callum
induerunt, ipsaque lingua utilis
sermonis et silencii moderatrix. Quid
denique membra publicis invi-
gilant commodis et in tanta solli-
citudine omnium et labore solus
quiescit venter. Et cum portata
fuerint, que labor multiplex acqui-
sivit solus omnia devorat et con-
sumit. Quid multa? Conspiraverunt
ut a laboribus abstinerent et omni
inedia conficerent illum inertem
et publicum hostem. Exacta est
sic una dies, secuta est altera
tediosior. Tertia adeo perniciosa
fuit ut omnibus defectum indiceret.
Urgente itaque necessitate fratres iterum
in unum convenerunt acturi de salu-
te sua et hostis publici statu.
Cum vero omnes assisterent oculi languerunt,
heserunt(?), pes molem corporis non
erexit, torpebant brachia, sed
et ipsa lingua iners et defecta
palato sociata pacis tam communem
causam proponere non presumpsit. Ad cordis
ergo consilium omnes recurrunt ubique ha-
bita deliberatione id patefecit quod
hec mala ingerebat qui ante
denunciatus fuerat publicus hostis.
Ex quo enim ei tributa subtracta
sunt et ipse publicus dispensator
omnibus alimenta subduxit. Et quia
nemo potest sine stipendiis militare,
cum stipendia non procedunt debilitatur
et frangitur miles. Sed nec in
dispensatorem poterit culpa re-
fundi, qui quod non accepit mi-
nime potuerit erogare. Longeque
sanius est ut ei quod distribuat ministretur
quam illo evacuato omnia membra
esuriant. Factumque est ita, et suadente
ratione repletus est venter et resolidata
membra et pax omnium reformata.
Absolutus est itaque stomachus
qui licet vorax sit et avidus
alieni non sibi tamen petit sed aliis
qui adeo exinanito nequeunt
sustentari. Tale est inquit frater si recte
attendas in corpore reipublice,
ubi licet plurimum appetat magistratus
non tam sibi quam aliis coacervat.
Si enim exinanitus fuerit nichil est quod
membris valeat impartiri. Nam
stomachi in corpore et principis

rege

in re publica idest iudicium iuxta
illud quinti sermonis secundi stomata
chrisostomi tacitus tot rerum contendunt
vera ut iam videntur hinc dem
invalidos firmat tenor omnia
membra / at quotiens cunctis frangunt
cuncta dolore quia et ipsi cura
innet viciare cerebrum ser[ie]s inte
et integros illinc adire scusis
Nobis ergo nostrum nostram scienta
rum per incipio diucius mentiri
Sed circa politatis attende circa
De coherencia capitis et membrorum
rei publice et quod princeps quasi ma[ie]sto
deitatis est, et de crimine maiestatis
et de hiis que sunt in sede frecte
significa
Nichi vero satisfactum est
et persuasissimum de potes
tatibus suppone persuasi / nec
modo quos cum / Sed contraria
dum deo subiectum est et illius or
dine sequitur Augustinus Si dominus
relinquens mandat et me teoma
chrie sue velit esse participem
liberam voce respondeo deum cuiusque
carnem pro scudum et Sic ergo cohereat
inferiora superioribus / sic omni
universa membra sint subiecta capiti
et religio servet in comunius
rem politicam legitur socrates in
stituisse et in eam dedisse precepta
que a sinceritate sapiencie quasi quod
fonte nae manare dicuntur hec ac
in summa colligitur ut qui in re
publica preminhora sub maiorum
officio diligencius consulat Justini
cum traianum cum suo inferius
facta est diligencius relegite et hec
locaius conscripta invenies Nobis
autem hec de unitate capitis et mem
brorum ad presens dixisse sufficiat
hoc adiecto quod proximum / quod lesio
capitis ut perexarum ad omnia mem
bra refertur / et cuiuscumque membri
velud in ipsum irrogatum ad capitis
spectat iniuriam Textum quod qui
adversus caput aut ministrum

membrorum dolo malo maliciam
perpetrant cum est conspissimum
et primum sacrilegio / quia sicut
illud deum attemptat / ita et istud
principe que constat esse in terra
quandam ymaginem deitatis et
ex eo quod magestas dicitur
crimine / quod perpetrant illis ymna
gine / qui solus sic ille Illustre
comes lege trestris / robertus
modeste presulatum gerens apud
britannias dici consuevit hec
et insignem maiestatis retinet
crimine puta eo quod ad versus
principes seu civitatem aut populum
fit molitur sive per se sive per
alium in hunc aut perscientione
criminibus capta est condicio et plerumque
ut nec mortis beneficium hiis
esse quos nemo convenit in vita
liberetur Sed convictis mortuis
illorum dampnatur memoria et bona
successoribus auferuntur Nam ergo
scelleratissimum quis consilium capit
ex inde quodammodo sua mente
punitus est Ex quo quis tale
crimen contraxit nostra alienare
nostra manumittere posse constat
/ nec ei solvere dum debitorem
famoso quod qui aliis ius accu
sandi non habent sine ulla du
bitacione hic admittuntur Sed et
milites qui aliis causat de
fendere non possunt Nam qui pro pace
pervigilat magis magis quod ad hanc
accusacionem admittendi sunt
Servi quoque dominos libenter deferunt
et liberti patronos / hoc tamen
cum a iudicibus non in accusacione
ob principalis magestatis ve
neracionem habendam Sed in vi
tute Nam et spectanda est persona
an potuerit facere / et an fecerit
et an antequam hoc perpetraverit
sane mentis fuit / nec lubricum

lingue ac ad penam facile trahen-
dum est/ quamvis enim temerarii
pena sint digni, tamen et illis
parcendum est/ si non tale sit de-
lictum quod vel ex scriptura legis
descendat vel quod ad exemplum
legis vindicandum est Audiuntur
et mulieres in hac lese maiestatis
questione Nam coniurationem Sergii
Catiline Julia mulier detexit
et Marcum tullium consulem in in-
dicium eius instruxit Tormentis
quidem subdendi sunt si hec
res necessitas aut utilitas inducat
qui dominus eius rei esse tradunt
cum illis quorum consilio atque
instinctu ad accusationem visi
sunt accessisse Ut ab omnibus
commissi consciis vindicta possit
iustitie reportari Sunt autem
plurima que maiestatis crimi-
nalem dicuntur ut si de morte
principis tractetur aut in grad-
dum ad arma quis contra patriam
tulerit/ aut relicto principe
de publico bello transfugerit/ aut
concitatum in seditionem adversus rem-
publicam solicitaverit populum/ cuiusve
opera dolo hostes populi reique publice
comeatu/ armis telis pecunia
aliave re adiuventur
vel ex amicis hostes reipublice
fiunt Cuiusve dolo malo ope-
ra factum erit quo minus obsides pe-
cunia dentur adversus rempublicam
quo minus et gentes extranee
regibus reipublice obtemperent fecerit
Item qui confessum in iudicio
reum et propter hoc in vincula coniectum
emiserit et in hunc modum
plurima que longum et impossibile
enarrare Sed quia forsan fidelitatis
in eo preceptis servari apparet
parata sunt ex quibus quid non

liceat commodissime colligi possit
Necessarii namque quemadmodum impossibile
est et ei quod oportet fieri solari illi-
cita conveniunt Exigit autem fidelitatis
forma quod necessario sint fidei insita
incolume tutum honestum utile
facile possibile/ ne cui possit fide-
liter tenentur astricti incolumitatem
ledant corporis Aut immunitates
quibus tuti sunt detrahant/ aut
firmamenta committant Vel honor
aut utilitas illius minuatur
Sed neque id quod facile et difficile
fieri liceat Aut quod possibile et
impossibile Preterea qui beneficium
ab eo cui fidelis est possidet generaliter
eius auxilium et consilium debet
Unde quantum omnium domino debeatur
sole clarius liquet/ si tantum
debetur hiis quibus sola fidelitate
tenentur astricti Sed et pena
huius criminis tanta est ut non
facile credendum nec admittendum
sit latrare qui frequenter tradimento
intendunt sentencia quisquam exco-
gitari posse/ Et ne a traditorum
sententia pene severitas possit
tradat Principes modestissimi
iura ea pro parte posuerunt
Quisquis cum [blot] militibus
vel cum privatis vel barbaris
scelestam inierit factionem aut
facinoris ipsius susceperit sacramentum
vel dederit De nece virorum illu-
strium qui consiliis et consistorio
nostro intersunt Senatorum et nam
et ipsi pars corporis nostri sunt vel
cuiuslibet postremo qui nobis mi-
litat cogitaverit/ eadem enim seve-
ritate voluntatem sceleris qua
effectum puniri iura voluerunt
Ipse quidem ut pote maiestatis
reus gladio feriatur/ omnibus

bonis eius fisco nostro addictis, filii vero eius quibus vitam imperatoria speciali lenitate concedimus (paterno enim deberent perire supplicio in quibus paterni hoc est hereditarii criminis exempla metuuntur) a materna et avita omnium etiam proximorum hereditate ac successione habeantur alieni, testamentis extraneorum nihil capiant, sint perpetuo egentes et pauperes, infamia eos semper paterna comitetur, ad nullos umquam honores, ad nulla prorsus sacramenta perveniant, sint postremo tales ut his perpetua egestate sordentibus sit et mors solacium et vita supplicium. Denique iubemus etiam eos notabiles esse sine venia qui pro talibus umquam apud nos intervenire temptaverint. Ad filias sane eorum quotquot numero fuerint falcidiam tantum ex bonis matris sive testata sive intestata defecerit volumus pervenire, ut habeant potius mediocrem filie alimoniam quam integrum emolumentum et nomen heredis. Mitior enim circa eas debet esse sententia quas pro infirmitate sexus minus ausuras esse confidimus. Uxores sane predictorum recuperata dote, si in ea condicione fuerint ut que a viris titulo donationis acceperint filiis debeant reservare, tempore quo usumfructum assumpserint omnia ea fisco nostro se relicturas esse cognoscant que iure legis filiis debentur. Falcidia autem ex his rebus filiabus tantum non etiam filiis deputetur. Id quod de predictis eorumque filiis cavimus etiam de satellitibus consciis ac ministris filiisque eorum simili severitate censemus. Sane si quis ex his in exordio initae factionis studio verae laudis accensus ipse prodiderit factionem, et premio a nobis et honore donabitur. Is vero qui usus fuerit factione, si vel sero incognita adhuc consiliorum archana patefecerit, absolutione tantum et venia dignus habebitur.

Quod vitia ferenda sunt aut tollenda et a fallaciis distent et qualia sint de officio principis et civium epilogus quanta sit hinc reverentia exhibenda.

Et quod paucula de multis excerpta de sincera vena meis presenti opusculo tuam inserui, quo et meus ignari a maiestate animi superbos longius amoverint, his inspectis et ne quisquam incipiat calumniari me in aliquo adversus auctoritatem principis quidquam presumpsisse. Dici solet quod sine lesione virginis non facile vires robur a subiecto ad multorum caput et aliis ledit quisquis obsequio membrorum se iungit a capite. Vigeat semper excellentia capitis quod in eo totius corporis consistit salus. Varro in Satyra que Menippea inscribitur et de officio mariti instituta est ait: vitium uxoris aut tollendum est aut ferendum; qui tollit vitium commodiorem uxorem prestat, qui fert se ipsum efficit meliorem. Sic principis et subditorum vitia aut ferenda sunt aut tollenda. Horum quippe confederato affectu coniugium quod existit perdidit. Sed et ipsa Varronis verba ferre et tollere lepide quidem composita sunt, apparet autem quia tollendi nomine corrigere est nota. Constat enim eius esse sententiam ut feratur quod tolli non potest. Hoc tamen subtilius addidit intelligere et vitium inspectat quod honeste fieri potest et religione incolumi. Vitia enim flagitiis leviora sunt et sunt nulla que non fieri licet et que fieri non possunt

eo contra fornicatores licet dimit-
timus a quinque et pluribus pato-
rum est turpitudinis quam tene-
bit uxoris. Unde est fortis qui
adulterium vincit. stultus et impius
est. Hoc autem in medicina corpora-
li et spirituali quo ad aliquid
locum optinet. et si deterior pars
tual et studiosius declinanda.
Similiter et membrorum compagine
fiendi aut tollendi vaccinis
est via admittenda Nam quam
membra tueri opporteat nemo
ambigit sive in fomento olei
sive in austeritate vini quod
samaritanus infundit vulnerato
perdat tamen eius aut tollenda.
Sunt ergo liquet quod scriptum est
Si oculus tuus vel pes scandali-
zet te erue eum et proice abs te
Hoc in membris omnibus principi ar-
bitror observandum. ut non modo
eruantur ostendantur et percuci-
antur. si a fide publice et salu-
ti dent in scandalum. sed ita curat
ut in extremis unius universo-
rum incolumitas procedat. Cum
magis peccet qui est in oculos pro-
bare precipit utique nec minus
in lingua. aut si quid aliud
in corpore reipublice deget scan-
dalum est si insurgat in animam
ob causam tamen ipsi oculi offendunt
eum aut deus offendit. Alias si
terminum et etiam contulerat totius
anime pericula salutis. quod ita alie-
num est ab officio principis ut
[illegible] ista premium in re publica
aut omnino non sentire credatur princeps
vel dormire aut indulgendo esse.
Sol enim omnibus ut cuncta
videat et diiudicet universa. sole
alterum principem esse credo. Recte
utique fit ut venatorem fructus pe-
tunt a principibus qui avaricia spoli-
ant. et quicquid dulce est ebibunt
aut asportant Recte fit tamen
extra honorem culmen ad virgo...

dilatat cultum tamen superbos humi-
liat et exaltat humiles minis-
tros in metiendos in temporibus sen-
satior. tamen virtutes premio et
vicia penarum lance commensurat
tamen iusticiam ipsam quamquam ambulat
ante eum. et ponit in via prudencie
aliarum quam virtutum gressus suos
Exemplum si petitur tenuit ut non sciat
ossium dimittit summa quam potiatur
sulla tangat. Nemo ingressus sapientia
ne gloriosus appareas coram rege
et in loco magnorum ne steteris. eo
quod spectat sapientis continuum ut qui
quis non sumat instanter principem
mutat consilium. obductus gloria
quam usurpavit. dignum est spolia-
ri honorum. sequitur distributor
est et deum recte ministrat principa-
tum remens eum est pretium disper-
sato muneris Recte quod ministrat
tamen eo presidente letantur populi
et in regno equitates totius re-
latitudo exultat pretium magna
quod scriptum est Rex qui iudicat
in veritate pauperes thronus eius in e-
ternum firmabitur. quibus ergo ei hono-
rem detrahat quem audit a deo
pretio nunc exaltatum plane insu-
stibilem principis statum committunt
presumens quibus tamen extitit maie-
stas. et morte acerbissima puni-
entibus placuit puniendi. quibus
ergo in imaginem dei qui est prin-
cipis malicia presumens ut non minime
offendit. prouerbiis consiliosissimus
est. apud sapientes in cogitatione
tua regi non detrahas et in secreto
cubiculi tui ne maledixeris diviti
quia aves celi portabunt vocem
tuam. et qui habet pennas annuncia-
bit sentenciam. Nichil ergo quicquam
licebat in opere aut verbo. tamen et
ipsa cogitacio cubiculi secretum
et sua corda arceat ne quid
moliatur contra capitatem adversus principem

Quod gnatonici perdunt omnia nec
vera fatentur pauperes et quod eis ero
maior sit omnis detrahendi est si sa-
piunt divites et quod calumniia-
tores pauperum deus ipse proicit

Ceterum propter Gnatoni-
cos dicitur quoniam pro
acrius divitibus et cum
male fecerint aut non applaudit
in pessimis eorum velit a vinculis
fortune, aut officio non deferre.
Nam apud gnathonicos veritate
eloquium timere est maiestatis in-
petrata tum ravina verum per mobile
in auditu capitis inserendo. Non tamen
ergo sed spiritus sapientie, spiritus in-
tellectus, spiritus sanctus, qui optimat
autem suas ad clamorem paupe-
ris et ipse clamabit et non exau-
dietur. Non ergo claudentur a capite
suo, quoniam caput eius Christus est, et in
ipso deus et deus Christus qui liberat pau-
perem a potente et confringet ora
intumentia vel exaltata, lapis pre-
cisus de monte sine manibus con-
terens magnam de manu fortiori
eius egenum et pauperem a diri-
pientibus eius. Dicit ergo quemquam
quam magnus sit ille insurget in eos
quorum pater nimio propter est ut
proculdubio in semetipso portat
lapidem quo irruente comminuta
est statua quam vidit Nabu-
chodonozor, que regnorum va-
riis splendoris et roboris stature
figurabat. Nec proficit intor-
menta pauperum multiplicare vota
et quod deus numeribus corrumpi-
tat. cum simulatis potius quam
veris ab impenitente elemosinis
attemptare. cum rapina presta-
ta ruina est hominem devorare
sanctos, et post vota tractare et
illud Christi improperium abho-
minabiles sunt quod offerunt
ex scelere et qui offert sacrificium
de rapina pauperis quasi filium
immolat patri. Sic non imputet
si de manu eorum frangens san-
guinis exquirit, a opere suorum
reportat fumia, et tam mensa
sua ipsa inculcarent, quoniam non
ergo, sed altissimus dicit et facit
cum omnia, ergo quid non tantum
bonus et modestus, sed et excto-
lis arbitror sincerus in omni hu-
militate et reverentia, fideliter
tamen et in cultu pietate deum venerandum
quo e institutor vir
et hebrei, propterea orare per ba-
bilonios quod in pace principum
quorum est prosperitas, et ut ipse
regnum libertas a fidelibus consuetus
et proceda, omnia comperit Gna-
tho, et ad mordere vera profes-
sio maiestatem tamen recognoscit
digne plane tamen Alcimprintus
apposimus, sapientie cultor pol-
lens detrahat ero marsie, qui
cum contendit phebum superare can-
do victus est indumento spolia-
tus, cum namque adulatorum factum
imitatur et infelicem satiricum
implet, cum omnia sua fortuna-
tos loquor vanis laudibus
verum instillet musicos non
tam superare mollit quam elevare
semper quod intermiscit in uno
qui magis civitate sensum ma-
nifestum, levius lascivia loquax
et quod ad omnem auram quamvis
arundine tamen agitatur

Auctoritate sanctorum quod quivis
de suo comedat et quod sit cena
laudacio

t licet sit et cunctis va-
nitatis aliorum suppla-
tator semper insistens
in commendacione illius quam ingenia
sua namque est ad varium an-
ticipatur ad nimis, tunc eam quod
ingenio et de suo commendatur
tum ad sapiencie laudes tan-
gens posteritatis attendit Ceterum
namque omnia aliena sunt suum
est namque quod sapit suum namque
non tam a se, sed ab eo communi-
ter est quorum laudem meretur
in homine. Et licet quidem
non omnis est sermo, sed quorum
omnium sapientum ceterorum celebriat
et que in hoc qui in scribitur
de eo satis facile est inve-
nire, tum ea per elegantiam
sensuum, et oris lepidam
venustatem tuam inserere
ut hiis que scribuntur summum
adhibeam studium, tuo propinquissimo
fonte maiorum eadem perstringere
consistere et. Dicit itaque Apule-
gius nil est miror quod tum
omnes et cupiant optime vivere
et sciant non alia re vivere quam
animo nec fieri queat ut optime
vivatis animo colendo sit tamen
homines animum suum non colant
Ait si quis velit acute cerne-
re oculi curandi sunt quibus cernitur,
si velis pernicitate currere pe-
des curandi sunt quibus curritur
si velis idem pugillare valere
de velis brachia vegetanda
sunt quibus pugillatur. Sunt et
in omnibus ceteris membris sua
cuique cura pro studio est
quod cum facile omnes perspiciant
nequeo satis mecum reputare
et proinde ut res est admirari

cur non et animum suum cum
extollerent, que quidem recte
vivendi omnibus est necessaria
est non racio pingendi nec
racio psallendi, quas quivis
bonus sine ulla animi vituperatione
sine turpitudine sine labore
contempserit. Nescio quidem ut me-
mas tibiis canere, sed non pu-
det me tibicinem esse professum
et sic in ceteris artibus si omnes
persequar licet nescire nec pudet
me nescire, et vero dicit sodes
nescio bene vivere ut Socrates
ut Plato ut Pythagoras vixe-
runt, nec pudet me nescire ne-
scire bene vivere Namque hic dicere
audebis. Sed in primis mirandum
est, quod ea que minime volunt ne-
scire, discere tamen negligunt et
eiusdem artis simul contrariam
et ipso canto detractat. Sunt
quottidiana quo cura comparari-
gas eos in omnibus nulla pro-
dige profusa et in semet
nil in sui dico de moribus al-
tri, qui cultus non aliud quam
philosophie sacramentum est. Plane
quidem villas opipare extruunt
et domos ditissime exornant
et familias numerosissime comparant
sed in istis omnibus in tanta afflu-
encia rerum nil est preter quod
dominus ipse pudendo nec im-
mixta cumulata eum lacent que
sedulo percolunt. Ipsi namque sor-
didi indocti multi quam tu ceteris
contemplare illas species in quas pat-
rimonia sua profuderunt ame-
nissimas et constructissimas
et ornatissimas, deprehendas vil-
las emulas urbium conditas
domos vice templorum exornatas

familias innumerosissimas et tala-
instratas, expertem pre supellecti-
lem omnia affluentia, omnia oppu-
lenta, omnia ornata. Preter ip-
sum qui solus tantali vice
in summis divitiis inopes egens
pauper, nec quod fluentem in-
finitum captat, et fallacis
unde sitim. Sed vere beatitudinis
vel sedem vite et potentie for-
tunatissime putat et credit, cete-
ro intelligit quam divitiis spectacu-
lo, ut equos mercaturi, neque
enim in eneide fallaces co-
ctarum et baltei polimina in-
spicimus et ornatissime vernis
divitias contemplamur. Ex auro
et argento et gemmis inesti-
mabilia vasa que dependent
Ex plena arte ornamenta
capiti et collo iudicatent-
si serica velata sint aurata fu-
cata. si purpura ornata sint
sed iste omnibus ceteris oblite
et amolle caput ipsum nudum
et solum corpus eius et animam
contemplamur ut sit ad speciem
honestum ad cursum velox
et ad vectum validus. Iam
primum in corpore si sit arduo
sed caput breve auris ob-
esa quam terga luxuriat quam to-
rus animosum pectus honeste
pretia si duce agit pro limbos
spina, volo enim quod me primo
unum esse promulgat. Probat
Dominus igitur et in hominibus
contemplandis noli illa aliena
estimare, sed ipsum hominem peni-
tus considera, ipsum ut meum
sortiare pauperem expertem de-
na aut voto que parentes
pepererunt et que fortuna largit-

ta est totum sub laudibus
sociatis mei ad nostro nam
generositatem nam propriam
nos longos natales nostros
invidiosas divitias hec in
nutta ut dico aliena sunt
Statio parte omnis gloria est
se sunt ut eius nepotem
non pudet sed omnia simul
aliena munera recitabit greco:
sic est pariter laudas-
divites est non vero fortune
magis ista divitum validius
est contendere fatigabit par-
vus est abit ... nachte
formosus est expertem parti
et non est at eius bonis
artibus doctus et ad proos e-
ruditus, et quinqueli homo
sapiens et boni consilii, te-
nerum alium ipsum virum laudas
hoc vir nec a patre hereditarium
est nec est casus pendulus
nec a suffragio communicatum
nec a corpore caducum nec
ab etate mutabile. Haec omnia
maiores sortes habent et ideo ce-
tera bene contempsit quin
sed et hoc ad studium sapientie
virtutis ut pertinet, saltem
ut sub alienis audias in
laudibus tuis sed ut qui te
volet nobilitare, certe laudet
ut Cicero Ulixem laudat
in Philoctete. Primo constanti
tragedie sine principio Gn-
thite parvoe ... prius non
nunc celebri clade quam potius
peccatorum. Achilles classibus au-
ctor ... tardamus gentibus
ultor liberandis, novissime
primum commemorat. Ceterum
omnes laudes eius vere audisti

vel mel nec Laecothoes pluris nec Antidatha, nec acripes reddidit, Nec tot et ut Lucanus loquar ipsa Pharsali possessio est Nec apud te in toto orbe homines deorum qui semper ei terminum venit te perennare quam poeta viri venerantur incipiunt. Item habet eadem continentie omnia cohorrenda subsistit contra adversa superavit Scrippe ea admittere voluptate spernens inhiat, sed egressus est solus belles vicem sed abstinuit. Ad inferos descendit sed ascendit. Eadem sapientia comitante Scillam pretermittit, ut acceptum est Caribdi [illegible] nec Circes pocula vidit nec imitatus est ad Nothofagos accessit nec permansit sirenas audit nec accessit. *In premisso princeps formatur spoliis et ex spoliis informatur propositum. Ideo est plando coronam gloriam manifestat et sunt bona.*

Et epilogus eleganter quid et splendide et utinam audiatur. Si enim in singulis actu quisque laboret et que aliena sunt reputat aliena, effectio optimus et status singulorum et omnium vigebit virtus et ideo prevalebit regnum. Undique munita caritate ut sit eadem subiecta principi et sponsa plena devotione domino famulet. Que si possessint nec timore capitis deerrabunt membra et desistendo membrorum aut ignavia languebit caput. Ista subsistit a pestifera infirmitate [illegible] Nam et inferiora [illegible]

principem bona demeriti et peccata subditis sunt occasio, et auctoritas Helinandi Ex illud omne caput languidum, et omne cor merens a planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas. Agamemnone itaque principe ab Mecena spoliato, et plures motus reprimit Mecena principante. Patet planctudo namque leo est canina mitis est et sunt bona, et ex indignatione est canina armatur in ultionem eius. Corvus etiam parvum visum famulatus impedit [illegible] parcat Danielis feditatem non dedisset leo et collectam nescit eius eundem. Unde sicut scriptum [illegible] pedibus adversum prelatos subiectos [illegible] in fornace non profecit ad votum [illegible] acer [illegible] et ira [illegible] negat et [illegible] in impios evomit iste [illegible] *Brevis epilogus adversus Gnathonicos*

Cum diu ista prosequimur nobis insidiantur Gnathonici, et in invidiam relictum querentes se dico [illegible] ut [illegible] temeritatis nos reos faciet. Metuunt nos legem imposuisse principibus et colla eorum iugo importabili onerasse. Voluptas scriptura [illegible] illis [illegible] quod ut gratia constituitur vel in verbo aut opere exhibeatur ad singula clamat Gnatho seu bona seu mala sint proloquentur [illegible] palescet, supplex et stillabit lacrimas ex oculis [illegible] ut qui gaudenti in fronte plaudunt dicunt et faciunt ipse [illegible] dolentibus et cum non sit [illegible] plus laudator meus et nescio quod omnes [illegible] probos [illegible] et qui adulatores negotia detestantur a quibus et si non sit laus [illegible] oblata

delectat. Ipse enim veritati insisto
ingenuitatem placere possum sed ut ab
eorum gratiam dignior acquiescere in-
tantum. Non quod tamen quin non possent
opponere, nec quod nec et illi non
...erint, et quod mihi alieni errores
enim in manibus eorum labitur in an-
tecessum suggestio ne te decipiunt
omnia sub vulpe latentes. Hi quippe
imperatores sunt ... imita-
torum quorum si unum offenderis
omnibus aeque reus eris. Gnatonicorum
ergo consilio contra ambitiosos muni-
ri superstitiosum, et siles discretus
contra bella parare et iure in eos
ut dici solet carmina ...
cleri ... id minime possi-
bile, nec aut eorum inimicus in-
grat de auctoritate superiorum mi-
nistri ad hoc studium licet ...
impellentes, et quod magis ap-
petat animus ut ... credens
magis illis quibus placet fa-
cere locum. Nam ut de aliis
taceam non possum ferre quietus
gnatonicos, quod sibi nil arctius re-
dunt dum aquis restitit eis
oculos nec abducat ad tenebras
exprobrato oleo peccatorum. Quod si
quis effugerit, non tamen gna-
torum qua propagatur vitiorum
temperet hostis valeat ergo ma-
num tollere a labiis magis. Dum
gnatonicorum factum liceat esse
in malum rem et fiat magis
notissima illius detractio populi
... decies suum expectat
et otium et si infecundi pectoris
et oris aviditatis infamiam no-
verint perpetuas (?) quod possit omnibus
ingenii. Tu ergo ambitiosos et
invidos ceteros quod domini ...
latentes ... si tamen primum
libelli placuerint exspectanti
dominica et in ... talibus
exegerint ut in publicum prodeant
Nam cum omnibus aequitate sunt
parati, nec possum oculis eorum in-

cum facile extinguitur. Quid enim
ipse cogitet homo in animo tacet
non nisi scire hominem ... pro-
pter quod beatum ... ingratum
...nomina possum.
Explicit liber sextus incip-
iunt capitula libri septimi Policra-
tici.

Cum Academici modestiores
sint aliis philosophis quos temeritas
excaecavit ut dicunt in sensu
reprobum. Capitulum primum. De errore
Academicorum et quos tolerabi-
liter imitari et quae sint du-
bitabilia sapienti. Capitulum secundum.
Unde dicti sunt Academici
et quibus timor aut passio incutit
secundum Arcesilaum et Stoicos in sapientem
cadat. Capitulum tertium. Unde di-
catur philosophia et de Samio Pytha-
gora et doctrina eius qui Italicae
philosophiae auctor extitit.
Capitulum quartum. De Ionico genere philosophorum
et auctoritate Socratis et dogmate Platonis
et opinionibus eius post mortem.
Capitulum quintum. De Aristotele
et opinione eius, et quod variis
disputationibus disputatorum Acha-
demicorum nomine, et de regula
eorum. Capitulum septimum. Quod alia
sensibus alia rationibus alia religionis
auctoritate probantur et quod fides
in omni doctrina aliquid stabile
sibi vendicat quod probari
non debet, et quod alia per
se doctoribus innotescunt
alia rudibus et quae dubitanda
sint et quod praecipitatio veritatis in-
quisitorem plurimum impedit. Capitulum
septimum. Quod virtus unica via
est philosophandi et eundi ad
beatitudinem, et de tribus gradibus
et de tribus sectis philosophorum. Capitulum
octavum. De arrogantia intel-
lectus inepte et quae legenda
sint ea quae professe potuerint

et obee. et quod in inferno et extra
sine gratia sapientia non contingat
Capitulum nonum. Quod scrip-
turas esse legendas et de
benedictione que primogenitis data
est et filiis noe. et quod rom
auctoritas illicita gentilium prodigit
Capitulum decimum. Quid sit
vere philosophari et ad finem quem
finem omnis scriptura vergat inten-
to Capitulum undecimum de ineptiis
nugatorum qui sapientiam vana putant
et quod alii legendi sunt libri
divini. alii gentiles. duodecimum
Que sint viciosa et quod clamores
philozophi et quos simplicitas
conviva vicii est. et quid sit
hectari cum angelo vel abbate cum
et quod sit aut possit ad votatoz
sapiencie ubique preiam tredecimum
De secta clamorum di-
ferencia decimumquartum. Sequitur
Epicureum et sibi summum bonum
constituat et quod per labores multos
itur ad voluptates decimumquintum
de amore divitiarum et quod in eis
animus non quiescit. Sedecimum
De ambitione et quod cupiditas
scultura gemitta et quibus sit orta
tiranmide et de diversis viis ambi-
tionis decimumseptimum De
ambitiosi dissimulat se velle
quod maxime appetunt et quibus
circumstantiis sponte tegant
decimumoctavum De hiis qui
imprudenter veniunt sine dissi-
mulatione ambitionis quorum nec ratio
nec auctoritas reprehendi potest
decimumnonum De legibus
seculis preceptis quibus mediales
et officiales arcentur ab hoc
ecclesiastico et quibus ceteris dathanice
et abironice ira opprime
vicessimum capitulum De ipocrite
qui ambitionis laborem falsa
religione magistre velut consistam
vicessimumprimum de eisdem
et de ezechias qui thezauros
suos ostentavit amisit
capitulum xxii ter exactissimus

dum moderationem abeunt avari-
ciam cohibent et magis montis
nova religio dum quinta mdama
aleum et ortastinio pro cogitatis
expellet omnia. avaricia excludit
ab ipocritis nota et ivonne
longius absint et qui sint se-
culares aut religiosi et que reca
actiones et que ociosos et quis
sit finis ipocritarum xxiii
De mendis et detractionibus
xxiiii de libitatis
amor et favor et de hiis que
liberales parenti amo maiores
tulerunt et quod dia lectore et
stomaco vicessimumquintum Ex-
plicit tabula libri septimi
Incipit prologus sive prohemium
eiusdem libri septimi Io poll

Nescio an ulla malorum
deterior massa compor-
cia nugatorum nisi
que in ipso limine abeuntem sine limine
propter otiumissi auctoritas Eccl-
esie. Per vocem mei angustias de
nudare et de tempore et vite
vaccina quamquam omnia co nec co-
addens aliud revelare statim
per meam deforaret in metibus sen-
si animo possere precepisti. Siruadis
et meo laborum qui tantalimus
et vocem delectatione laboris tedia
compulsant. aut nimium vestris
per dispendia compensare. Nam
et itinerantibus via facilior videt
et levior / si ioconde narrationes
sensibus a vero dulcissime modu-
lo recreant. Sic et me labor
aut alicui officii studio inveres
insistere. Et si aliud non geredi
de incepto et vanis fortune fortunis
co quaeri saltem ut et ministris inserere
Transacto cum Prophetis et ad propheta
aspiranti. Utile mihi deplorare
defectum adeo ut quod si indicare
tum ubi frequentet Anima omnis
vel veluti vera consiliatrix

cedamus, tu aut si hr̃e scis alit(er)
sentias. Vi sit a captivitate quod
argumenta in salutis suspensa sunt
quorum vna cautionis que temptat(ionem)
requirit aut ideo solent in hac de-
na, licet eum victum in vitas capti-
vitate comprobet aut suo sermone
Varus nō possit officio suo et ad
modum qui profetus per species et
talibus officiis sufficiat moreb(us)
terre tum licet sibi plerumque con-
stet plurima adversari vnde tamen
fere impossibilem videtur in pace
preservari nisi ergo hoc per preceptis
constitutum ut iniungit facta plurima
necessitate obstringi et in hiis que
ipse volutare et sepe instructio-
venda sunt. Multi vero temporis
indulgeat in liberta et pannea dicis et non
necessariis et alienis occupationibus
insign(ire) sufficiat ut ne rei familiaris
impelle liceat, et tu oportet ut
sciebam hic quod imperii sine
scia et sermone et iam qui non
accepi aliis erogabo. Nonne si
postrat sibi peratus creator hu-
fer inde exclamat michi certa
presse frontem de retro. Vi itaque
[illegible] ut sciebam dena ut porrigas
eo qui scitas ~~demum~~ dus est scia
impetrata vnde sciebam dena temporis
expediens et necessitatis domesti-
cans excludit modestias. Nam
si vestibio prior et tollerabile
desit hospicium cadent omnis a
[illegible] idem. Preterea vereor ne dum
ad obsequium devotus attingere
dispendium pudoris faris emulorum
[illegible] moerem linguas qui mala
aliena facilime capiunt et bona
difficilime imitantur. Cavet aut
si aliud tibi licet nisi, ut de fortune
calculo non et inmissis querat sua-
dente quem necte angustia fa-
tendum est, nec teste Gregorio naza-

zeno. Nichil scarum vindicatum
hominibus quia aliena loqui ut
aliena tradere sed a compositis vel
arbitr[illegible] viderit aliud. Decet Vlo
cum sapientem mentem componere ut ad
omnes fortune impetus, qualescumque
[illegible] status vel qui volubile
[illegible] indifferenter opponat. Vnum
cum tamen status sui qualitate vixa
de fortune de peccati corruptorum
longitudine ingemiscat non dum
prosperitate regressus est vivaz
de me quod intro qui possum
qui exigentibus culpe mee iustis
mis imperie peccatum sum insta-
gella paratus videar, et omnis
mea nocte doloribus perforantur
et qui me comedunt non conspexit
eciam ego dolere meo imperfectu-
meo sit per peccatum ne possit
[illegible] vel scribere scribe
scriniite mulieri, facta sunt ut
[illegible] domus quod
hortatur et vel varias operis
et delicias nationis quibus afflu[illegible]
[illegible] pectoris et [illegible] lingue
[illegible] immensula [illegible] tuo
nomini constructo hoc deposi-
tilite scripturas a vobis com-
[illegible] presumo sed de sinceritate
devocionis vite nec quotiens orator
ostendam, certum quod vel pro amico
sapientie et eloquencie argento eloquium
acceptabis dili illius quando amicicia
[illegible] composito oblationibus
[illegible] pertulit. Erit vel favore
digna simplicitatis et non [illegible]
[illegible] prima facere [illegible] posset
[illegible] sensu ut ad que
[illegible] fiant fidelis lector
attendas. Erit enim singula sua
ministrant et falsa veri ut
ad summe virtute cultu omnia

opposito desiderant Nec moueat
si qua eorum que legit scribunt
aliter inueniant alibi, sed et
historie nedum gestorum casibus
sibi inuicem repugnant Que-
re et ad vnum vtile et ho-
nestate prosperant fructum
Nam et apud nos quecumque
scripta sunt vera sunt aut-
em non queque scripta sunt ad (nostram) nostram
doctrinam scripta sunt Nam
articulum veri statuendi ut non
facio sed que apud diuersos
auctores legi ad vtilitatem
legentium siue rememorando quam-
uis ad propositum, licet vniuersitas
eorum de quibus loquitur ad illa
sola possit arctari que in
lege scripta sunt et prophetis
de quorum veritate non ambigitur
et qua fidei catholice non
contradicat. que vero que in libris
auctorum non reperi ex ipsorum collec-
tione et eorum sententiam que
de quadam more historiam excerp-
si. Si qua vero ad amorem
philosophie excitatoris videantur acce-
dere Achademicorum more incer-
tificandi autem que vel veritatem
contendendi sint constat esse
apposita ut in examinationem veri
sumi cuique integrum liberumque
restituatur. Multos scribendi
temperare auctoritas de sententia
refragetur potior restaret. Ipsorum enim est
in hiis scripturis vexari impune
error non contrahit et ad illorum
difficiorum presumptionem temerariam
non astringe in quibus siue perito-
rum errat. Nemo autem in inui-
diam suam trahat quodpiam
dici eum nulla sit derogatio

personarum sed sufficiendorum sola gressio
vitiorum In quo quidem me presertim
ab obsequium tam malis quam
bonis arbitror Quod in hiis approbatur
quod factum et hiis notatis vi-
tiis possint proficere ut probentur
se ad hec attente. Tu autem Achade-
micos Periculis placeat imitari
summo studio appetiat Achade-
mici modestiores fuerunt
aliis philosophis quos temeritas eorum
errauit ut darentur in sensum
reprobum Aliquos quidem philosophos
floruisse in Athenis et
studiose perfecisse iam
non celebris opinio
est, sed omnibus in commune perspicua
sunt. Ad res enim studio et ex-
ercitatione via sibi fecit ingenium
et illorum beneficio plurima publica-
ta sunt posteris, quibus grandia
et mirari inuentis, multa diuersi
sunt, tamen sunt vestigia subuertit
Nec varias sententias sunt tempus
et vniuersitate opinionum de secretis
quodam sunt orbis contemplari. Contra-
ria mole grauiora subuerti et iam
humanis viribus robustius intumuerunt
Induxerunt bellum contra dei
victorie vanas et liberum consilii arbi-
trio. At si iam fabulas essent
telo rapto vtentes quibus esse ban-
bracham inuentum sunt, itaque ut
dum delirauerint dicentes se esse
sapientes stulti facti sunt et ob-
stinatum cor insipiens eorum, ut qui
omnia fere prouocauit primo fuisse
errauerint in maxime et variis di-
stracti opinionibus et inuicem repu-
gnauerint Si vero cum fabulam institue-
runt ta infestet licet et ab hoste
doceri sapientes cum non deliceret
eum peculiaribus spoliis dei auro
et argento vasibus et toto suppe-
lectili ornatu resplendeat Si
gentilium ingenia sophistica vide-
runt sedem in tempore senatus

exercitatione fere
contra philosophos
subuerti
tui

fundamenta babilonis iacet impi-
etas. quod increuit ellacionibus et
contencionibus mathesias in celum erigi
de alto precipitur a deo facta est
confusio linguarum diuisio substracto
pacto quod impiis in comercio
et necessitate sentencia est secces- secessio
sio philosophorum. Sic et philosophi dum
incolunt sibi mathematicas studio quo-
dam theomatice que in altum
erexerunt, cum vero in commutabilis
et indeficientis veritatis substra-
ctat est veritas et ignorancie
nebulis obvoluti, corde que ab
una et simili vite vera sunt
materiam noticia perdiderunt ut
in sensu reprobum dati eos conve-
nient ab operibus suis et tamquam
dispergerent in varias sectas erro-
rum et insanias falsas. Et eo quod
perfectiores inferiores sunt desperatione
studium minime agnoscebant. Sunt
est quod dum pronocet suam stoycos
stoycus veneat omnia necessitate
lege constringit. Epicurus e contrario
terenda tuetur libertatem. Disponere
evacuat, et omnia casibus fluctuare
contendit. Erectorum consistunt utrique
positores inclitorum. et de singulis
fere rerum articulis dimittit et
quasi paladis fatentes asseveri
solas paradoxas loquitur aut
tiriadoxas. et casus tamen quod
pallas
vera lege confirmat Achademici
vero vitantes precipitum falsitatis
in eo quidem modestiores sunt
quod desperatione studium minime diffitetur
et in rerum ignorancia positi fere
de singulis dubitant. Sed tamen
quod longe tutum est quam
incerta temere diffinire. Acha-
demicorum quod iudicat operum. quod
non non erratilibus portum et
circa iter in suprema memoriorum
virorum
virorum laude recepti tenentur aliquos
fiscie intus et in pluribus quos
precio longius est. Nunc quo

presumunt sint aliis quos et atten-
di modestiam et tantorum virorum
commendat auctoritas. De dubitacione et
errore achademicorum et quos
eorum sit imitari et que sint du-
bitabilia sapienti

Non Quamvis omnes Achade-
micorum contendunt non e-
rrant dicto modestie
verum tenuisse et professio
confessa sit et ex parte tam liqui-
do pateat quod errorem. Cum incepcio
~~in~~ quod fluctuare in
singulis et nullius rei habere cer-
titudinem, et non philosophi professio.
Nam qui de omnibus dubitant
eo quod nil habent certum tamquam a
sensi dem sunt. Sed cum fides
sic bravium non premiat
dum quam per presenciam abse-
ncia convertit, sed hec certitudinem
talique ambiguitate certa.
Porro si de singulis Achademi-
cus dubitat de nullo certus est in-
fortie et hec ipsum nichil habeat
An convictis existit in tanta
eius passit et dubius et certus
esse. Sed an dubitat nichil
sed dubitacione nescit an nesciat
Cum vero homini certus aliquibus
presit quod non viget et intelli-
gencia Nam in sensibus que licet
anime sint certa quidem indicant
deorum fallacie superat. Neque lumen
valeat equare perspicacia oculorum
omnibus auditu prevaleat. volum effectu
et tamen quisquam simea. ara-
nea tactu. tamen magis desperandi
et intelligendi viribus hec precedat
quis prestancioribus bestiis aut
potius quibus non inferiorem et ut
ita dicam quibus non beniorem
reddat hominem. tamen eo non desperant
intellectu non sapit. sed et brutu
ad quandam rei imaginem

De canib(us) — quosdam nō videant astringe
assurgere. Nam et canes suos
dilexerunt affectu vehementi me-
mor est familiaritatem non honore
ab experientia rerum et usu gestus
et diuturnitate precibus qui fidem
familiarem exhibent. canes et
[illegible] quosdam nobilitatem
insignem. Sed et nunc [illegible]
tra cameli tenacitatem [illegible] et
De camelo / de Bucephalo — Bucephalus qui et unitorinus
est regimus integritatem sit ag-
set ut dominetur illius vel se
De pavone — amplexibus capiatur odores perunc-
teros sicut alias. et quam ina-
bilis est pisces in gurgitibus
[illegible] de psittaco et statua Neronis — ad sponsam cum convenit cum
et servicium bene Imperator
Nero aureis ut de vitibus
prestabat. Quid multa turba
Cerva — cerva lupus sequitur lupa
ipse capellam et florentem
citissime sequitur lascivia capella
et in hunc modum voluptate
sua trahuntur plurima quam ut
modo enerventur non possent de
affectibus suis nil cunta alia
dubitavit. qui ergo ad singula
nescii sunt qua temeritate in
impudentiam philosophandi profes-
sionem acceperunt. Nam sicut ab eo
quod notum est novisse sicut [illegible]
ab eo quod ratum est idem credere
et firmum [illegible] de magnate
et [illegible] manus e vo hol
tamen [illegible] persuadere potest. quia
et in omnibus opinionem habent lubrico
[illegible] vacillet. Quid vero philosophia
confert qui semper fluctuat opinio-
nibus. et cum in ostendenda
felicitate vera. verbis hanc
extinguunt. et quam oculis cernunt
ut tantum et verum purgat.
Vacare tamen obstupendi et vide
nomine et plurimum obest illi

qui excitat. Quid porro stultius
qui tanta tonsor auctoritate distra-
hebat. Sane ad palmam nemo per-
venit nisi qui veram sequitur viam
et qui omni uno amore accommodat
neque quietus est. Nomen similiter
est litargico aut insipienti sive
insano quam per se qui non somni-
averit an dormierit dubitat
et cum cibo saciatus est an ieiu-
nus sit nescit. et illius cor quod
est sit in proximo sciens licet
deinde qua via in philosophie inve-
stigacionem perficiet cum non vel per-
suadere quod teneat aut sequatur
sed est ad omnia pro motus. Tal-
ibus Achademicus licet non nec
[illegible] valeat adscri-
bi. nec dignus est hominis re[illegible]
philosophi vel honore vel nomine. et
quid ad ipsos istorum ineptias ma-
gnus pater et fons doctor elo-
quentie sed Cicero validis rationibus
et sermone elegantissimo reprobans
disputat. Unum ad illos qui de
singulis dubitant que sapienti
fuerunt questiones. Cicero scripsit teste
[illegible] nec eos non [illegible] prestant
[illegible] et ipse in operacionibus suis acha- — operibus
demico temperamento utatur frequenter
et sub ambiguitate perfecit multa
quam alii efficientius magis de temera-
rie disputatis non videntur habere
questiones [illegible] non videtur
[illegible] ex legum formis. qui ita
[illegible] est in uno re plabi-
possit ad [illegible] aut sapienti — quod sit sapienti dubitabilia
dubitabilia que nec fidei nec
sensui [illegible] aut racionis manifeste
persuadent auctoritas. et que sunt
in utramque partem intuitum firmamentum
Talia quidem sunt que querunt
de prudentia et de [illegible] et proba-
bilibus efficaciam et [illegible] anime

de fato et casualitate necnon casu
et libero arbitrio de materia et de mo-
tu et principiis corporum de processu
infinitudinis et magnitudinis
successione an sint omnino non
habeant aut eos dumtaxat aliquos
sint in termino de tempore et loco de
initio et ortu de celo et mundo in quo
plurima alia est de dividuo et
individuo de forma et forma corporis
de statu mundi et usu et fine omnium
de virtute et vitiorum an omnes
virtutes habeant qui unam habent
an omnia peccata equalia et equaliter
punienda etc. de causis rerum et ad-
iunctionum causis vel repugnantia et de-
finitione occasione et de ortu Nili
De humore in aliis corporibus
augmento et diminutione ad motum
lune de variis lateribus necnon stellis
De officiis et variis significationibus
que in contractibus aut in contractibus
maleficiis et in maleficiis et
aliis rebus ferunt varie omnes
De iure et operibus eius de veritate
et primis rerum initiis principalibus
humanum ingenium deficit an angeli
omnino sint non habeant aut quam
habeant corpora et que possit gratia
de ipso deo est totum necnon rationalis
excedit investigationem et super omnia
que mente potest exaltatum
possit in hunc modum enarrari
Iam plurima que sit dubitationum
sapientes admittunt ut dubitatio
in ipsa veritate perveniat In his
itaque fere tenendum Achademicos
tanto modestius dubitasse quanto
eos temeritas supererat deliciarum
permisso reprobo credo quod ut
non aperit scriptores in locis non possum
dubiis via quodam ambiguitate cum
sint licet si forte fortasse et for-
sitan preferunt Achademico dicta
visu dependentia eo quod temporatores
Unde achademici fuerunt qui omni
veritatis sunt temerarie diffinitionis
subiecte rerum et perpetuam felicitate
Unde dicti sunt achademici et
quibus timor aut possessio metus
in magestrum et stultos in sapientem
cadat Achademia quidem dicta
ab achademia villa
plato vixit omnibus
que omnes sine natum lo-
cus et studendi usu et deliciis
frequentia minorum quam suorum ce-
lebritate fecit insignem illam
vero locum celebris probabit eo
quot admirantem timorem quo
vicia reprimunt et agnita
cognitionem sine modestia stultis suadere
penitet maxime visum est
ex frequenti terre motu quo
sepe collidi esse ydoneus hoc nomen
cum sit modestie cognatus est
ita familiaris est sapienti
Non ille timor qui mentem turbat
et quasi turbine quodam rationis
et intelligentie perstringit oculos
sed qui componit animum et quadam
humilitate formans hominem
reddit ad omnia virtutis offi-
cia aptiorem Unde in hoc nomen
Achademicum solebat Agelius
vir eloquentis eloquii et multe
scientie se alii navigasse cum
quodam philosopho eorum nobilio-
rum inter scriptores Illius autem
ex magna parte in scientia sedit
timoris licet non esse in animo
sapientis ne omnia ex necessitate
premat stultus quem sit
timere quod vitare non possit
et quod vincendum sit deinde
ut viri plurimum fortitudinis
animis comparant et robore pari
quasi solidissimo qui invicto
pectore omnia tolerant necessitatem

excipiat. Eo quod navigio turba-
to mari ventorum vehementia
celo quod minanti periculosissime
iactaretur philosophus vi timoris
expalluit. Deinde cum tempe-
state transacta sonitus pluri-
mis colloquerentur ut fit et conga-
rendi locus secundum unus
dives luxuriosus asiaticus cepit
appellare philosophum et illudere ei eo
quod tam conpressior fuerat timore
palluerat, cum ipse qui minime
philosophabatur maxime intrepi-
dus in eo quod impendebat exicio
At ille Aristippi Socratici
responsum tulit qui cum in re simili
et consimili argueret respondit
illud pro omnia nequissimi nebu-
lonis modo non fuisse sollicitum
se aut debuisse timere pro anima
Aristippi. Dimissa igitur questione
depulsa accessit Agellius non
exagitandi animo sed discendi
familiariter querens quo nam
esset causa timoris sui cum
preceptum sit discipline stoi-
corum ne mortis timeatur adventus
quod constat ex membris tuis
vite. Ille autem ad discendi
aviditatem continuo attensum
vidisset Gellium librum epicte-
ti stoici de materia protulit
in quo scripta erant ea que
congruebant decretis Zenonis
et Crisippi qui dicuntur fuisse
principes stoicorum. Ex quo libro
in manibus Agellius tenuisset
invenit stoicos placuisse non
esse in potestate hominis ut visiones
quas fantasias appellant in ani-
mum cadant et accedant et cum veniunt

ex terribilibus rebus ad eum necesse ass-
int movere animum etiam sapientis ut
paulisper metu trepidet vel tristicia
contrahatur dilatatur leticia cupiditatibus
moneatur tamquam hiis et similibus pas-
sionibus prevenientibus rationis et mentis
officium. Nec tamen ideo constantiam mul-
tum in mente dispersit nec approbat ista
autem eis libenter indulget consensu
hoc enim esse voluit in potestate hominis
quod interesset inter animam sapientis
et stulti quod stultus consensu mentis
passioni cedit. Sapiens autem lice-
at necessitate coactus retinet tamen
de tenabilibus appetendis vel fugiendis
veram et firmam et inconcussa mente
sententiam. Hoc itaque ibi auctor Agellio
et pro parte eleganter et vere tractat
tamen si ystarum passionum necesse sit
reprehensionem et castigacionem ultra gra-
dum viribus suis asserebat, eo quod
solius munus dei est hiis utique
carere homines aut volentes nolle
in usum racionis convertere. Hoc autem
suffragat veritate quod timore
rationali modestia affecta et phi-
losophandi prima sunt et dispo-
sicio, secundum scriptum est quia initium
sapientie et finis modestie timor domini/

Ubi dicit philosophia et de eo et de
principio pitagore et secta eius
qui philosophandi italice auctor extitit

Primum vero philosophie nomen a
Pitagora ytalico doctore
qui tute fuit antiquos auctoritate apt
ut pro individuali opinione
sua omnibus superaret/ esse
satis ad quemlibet sententiam roborandam
si hoc ipse dixisse dicitur. Spa-
tiatus vox pro nomine usurpacione
sui nomine explebat. Assumpcionem fuit autem
hic natione Samius negociatoris
divitis filius cui nomen Marcus
sed puto longe dicior eo quam
negociando pater tanta requirunt
acquirendo quanta filius invenit quo
primum hic. Magnus itaque sa-
piencie formam inveniret egipto
primo mox Babilonia ad perdiscendos
siderum motus originemque mundi spectandum
profectus summam scienciam consequtus est/

... profectissimum ... ad sciam
consciencius erat; inde regressus
Crethan — Cretam et Lacedemoniam ad cognoscen-
das Minois et Ligurgi inclitas
ea tempestate leges contendit quibus
omnibus instructus ad Crotoniatarum
urbem applicuit quam resolutam
et solutam [illegible] opera indigentes
fortune [illegible] indignacione [illegible]
[illegible] quam adversus Locrenses infeliciter
inmiserat mutassent et vitam in
luxuria nisi eis Pitagoras philosophus
consistisset. Cum quo [illegible] hominum
prestet [illegible] cum [illegible] tempore auc-
toritas [illegible] lapsum ad frugem
melioris vite revocavit populum.
Laudabat ergo virtutem cotidie et vi-
cia luxurie denudabat et casum
urbium perditarum enumerabat et tan-
tum ex studio ad frugalitatem multitudinem
provocabat ut aliquos ex his luxuria-
tos esse incredibile videretur. Matro-
narum vero separatam a viris doctrinam
et puerorum a parentibus frequenter habuit.
Docebat nunc has pudiciciam et obsequia
in viros, nunc illos modestiam et
litterarum studium. Inter hec velud ge-
nitricem virtutum frugalitatem omnibus
ingerebat consecutusque disputacionum
assiduitate erat ut matrone auratas
vestes ceteraque dignitatis ornamenta
velut luxurie instrumenta deponerent
eaque omnia delata in Junonis
asseverantes — edem ipsi dee consecrarent asserentes
vera ornamenta matronarum pudiciciam
non vestes esse. In iuventute quoque quantum
victi — profligatum sit victi feminarum contuma-
ces animi manifestant. Sed trecenti ex
iuvenibus sodalicii iuris sacramento
separatam a ceteris civibus vitam
agerent quasi cetum clandestine coniura-
cionis haberent adversus Pitagoram
civitatem in se converterunt que eos
cum in unam domum convenissent cre-
mare voluit. In quo tumultu
ceteri — sexaginta ferme periere, ceteri in exilium pro-
fecti sunt. Ab hoc itaque Pitagora
Ytalica nomen philosophie exortum est.
Tantum autem extitit in illa parte philosophie

que speculativa vocatur ut ei quisquam
philosophancium vix potuit ad-
equari. Tantumque inmoratus ut
ab omni amicicia [illegible] crederet
[illegible] Tantumque [illegible] utriusque
iusticie ut populos illius partis
Ytalie que antiquitus magna [Grecia]
dicta est eciam post mortem
eius nominis auctoritas rexit.
Eius vero antea sapientes dicebantur
qui videbantur aliis prestanciores.
Hic interrogatus quid se profiteretur
philosophum se esse respondit, id est studio-
sum vel sapiencie amatorem, quia
sapientem profiteri arrogantissimum
videbatur. Demumque cum ad Ypul-
[illegible] laborem [illegible] vigin-
ti annos egisset Crotone Me-
tapontum migravit ibique de-
cessit; cuius tanta admiracio fuit
ut ex domo eius templum facerent
ipsumque pro deo colerent. Noti-
forte occasione [illegible] urbis cuius dux
dominus philosophie et sacia-
tus sapiencie et vestigium dei te-
plus tradidit [illegible] persuasisse
hominibus animas immortales
et post dissolucionem corporis
vite [illegible] primam recep-
turas. [illegible] fabulam
mille annos [illegible] induxisse.

De Jonico genere philosophorum et an-
te Socratem de dogmate plurimis
et operacionibus eius post mortem

[I]onicum vero philosophorum est
est quod dominum de-
a [illegible] vocabulum
traxit [illegible]. Horum princeps
fuit Tales Milesius unus illorum
septem qui dicti sunt sapientes.
Ille tunc vero nam [illegible]
[illegible] ceteros ceteros eminuisset
maxime ad [illegible] extitit
et astrologie [illegible]

Tales philosophus unus de vii sapientibus

solis et lune defectus predicabat
huic successit anaximander
eius auditor qui anaximenem
discipulum reliquit et successorem
Diogenes quoque eius auditor
extitit et anaxagoras qui omnium
rerum quas videmus effectorem
divinum animum docuit. Et successit
auditor eius archelaus cuius discipulus
socrates fuisse perhibetur magister
platonis. Nam teste apuleio prius
aristocles dictus est. Sed deinde
altitudine pectoris plato et
infatigata eminentia prefecit vigore
ingenii exercitio et omni morum
venustate. Eloquii quoque sua-
vitate et copia subvectus est
et qui in choro sapientie residens
precepta quadam auctoritate vivis
sit tam antecessoribus quam successori-
bus prelatus in patria. Et prius quidem
socrates philosophiam universam ad
corrigendos componendosque mores
flexisse memoratur cum ante illum
omnes physicis id est rebus naturalibus
perscrutandis maximam operam
dederint. Unde quod et sapienti
tum ad utilitatem suam oppor-
teat omnia retorquere. Parum
prodest novisse opera dei que
sunt omnia valde bona et
creatori suo consequenter simila.
Nisi quis id precipue agat
ne ipse sit malus. Preclarus
igitur vite moribus quam fama
Socrates philosophie sue reliquit
plurimos sectatores qui postea
sunt ita eius in varias sectas
de quibus in sequentibus patebit
dissiderunt. Porro et tamen ceteris
assiduitate plato qua permane-
bat auctoritate cohibuit et ipse

altercatorem omnium divinorum procavit
et tenuit. Sunt qui platonem
tradant non aristonis filium sed
augustiore conceptu natum eo quod
appollinis figuratio matri eius
Perictione se miscuit. quam constat
a solone ~~petre~~ sapientissimo fun-
datore legum atticarum traxisse
originem. Natus est autem mense
qui apud atticos targelion di-
citur qua apud delon latona
peperisse dicitur apollinem et dianam
pridie quam socratem genitum
ferunt. Talis igitur et de ta-
libus exortus non solum heroicis
virtutibus prestitit sed equiperasse
dictus est deorum potestates. Nam
speosippus domesticis documentis
instructus et pueri eius acre
in percipiendo ingenium et ad
mirande verecundie indolem
laudat et pubescentes primitias
labore atque amore studendi imbu-
tas ~~ore~~ refert. et in viro harum
incrementa virtutum convenisse te-
statur. Ex hisdem genitoribus glaucus
et adamantus ei fratres sunt. Do-
ctores habuit in prima litteratura
dionisium in palestra aristonem
Argis oriundum. Tantosque progressus
exercitatione contulit ut pythia et is-
thmia de lucta certaverit. picture
non aspernatus artem tragediis et
et dithiranbis se utilem fin-
xit. Iam quoque carminum confi-
dentia elatus certatorem se pro-
fiteri cupiebat nisi socrates
humilitatem cupidinis
ab eius animo expulisset et vere lau-
dis gloriam eius mentem inserere
et antea quidem heracliti secta
fuerat imbutus cum se docti

accessit Non solum ingenio atque
doctrina ceteros sacerdotes vicit
sed etiam labore et eloquentia sapi-
entiam illustrauit et quia etiam
affectionem vos plenius adhibuit
dignitatis Socrate quod excederet
se ad pitagoricorum contulit disciph-
nam quam et sibi non diligen-
tiam et magnificam videbat institutam
verum sed continentiam et castitatem
magis improbabat imitari Deinde
theodorum Cirenensem adiit ut
geometriam disceret inde egiptum
petiit ut astrologie vacaret
ibique a plerisque traditum est dedi-
cisse oracula prophetarum Unde rur-
sum Italiam rediit et pitagori-
cum tarentinum architam secutus
est Atque ad indos medos ma-
gos eum intendisse nisi eum
pretendere retinuissent bella Cale-
[illegible] Anaxagoras inventa Parme-
nide et zenonis diligenter
exegerunt quod apud magnos
philosophos [illegible] frequenter singula
in libris suis colligit universa
docens primum studium philosophie no-
mine [illegible] gratia sed videtur
necessaria philosophi quod in multis arti-
bus universa consistit apud
auditores eius utrisque fama
in philosophia floruerit patrimonio
in ortulo qui Achademie vi-
cinus erat in duobus [illegible] et
patria qua diis supplicabat
reliquid [illegible] tamen habuit quod
puer anulum gestaverat in nobi-
litate insigne Tres adventus
eius ad Siciliam male cum opi-
nioni [illegible] sed primo ut hi-
storiam [illegible] in Ethna
et incendiorum [illegible] cum
illuc profectus est Secundo petente
Dionisio ut Siracusanis assisteret

et ut municipales [illegible] illius
disceret leges Tercio ut fratrem
Diogenem [illegible] patrie
sue venia a Dionisio impe-
trata sed in hiis omnibus adeo
delicatus extitit ut a studiis
aut officiis philosophie nullo modo
unquam se suspenderet Itaque
cum studium philosophie partim in
actione partim in contemplatione versetur
Socrates activam excelluisse moribus
instituendis quibus suadet ad bea-
titudinem vitam sufficere Pitta-
goras contemplative institit per
quam ingenium valet et
[illegible] Proinde Plato utra-
que iungendo alterum philosophiam per-
fecisse laudatur quam in tres
partes distribuit Ethicam phy-
sicam et logicam vel moralem
naturalem et rationalem quarum una
contemplatur a [illegible] et sine qua
discerni nequeunt que vel in actione
vel contemplatione versantur Putatur
a nonnullis quod in peregrinatione
sua Jeremiam prophetam viderit
audierit quod in Egipto et legerit
scripturas propheticas Sed sub-
putata ratio temporum que in
cronicis continetur historicis doce-
tos nequaquam contemporaneos
extitisse Cum ortus Platonis pro-
pe [illegible] Jeremiam apprehenderit et
[illegible] labentibus centum annis
[illegible] quo Jeremias prophetare cepit
attigerit et scripture prophetice
post mortem Platonis annis
ferme sexaginta regnante
Ptholomeo qui [illegible] studio-
sus [illegible] septuaginta
ta [illegible] interpretes Egipti
[illegible] Jeronimo [illegible] illa [illegible]

De platone qui multa prophetis
consona scripsit et scripturis

quia in libris platonis inveni-
untur multa dictis consona prophetarum
Nam in Timeo dum causas mun-
di faciendi investigat manife-
ste videtur exprimere trinitatem
que deus est efficientem causam
constituens in potencia dei in sapiencia
formalem finalem in bonitate
que sola induxit eum ut
omnem creaturam bonitatis sue
participem faceret erit enim creatura
capax bonitatis eius et potest
divinum eius in hiis visum est
intellexisse et docuisse scilicet
deum opificem universitatis et forma-
torem deum unum esse asserunt
quem ob insigne bonitatis
et dulcis affectus dixit omnium
genitorem quem propter infinitatem
maiestatis potencie sapiencie
et bonitatis sue tam esse inveniri
difficile quam inventum digne
proferri impossibile Eundem quoque
remuneratorem sperandum in se
esse et colendum se nisi assumere
dicens se sapientem esse cultorem
dei plenum qui se constitute uni-
versitatis causa est admirabilis
bilendi Ita liberande felicitatis id
est fons indeficiens et sicut
Moyses auctor est qui in
principio creavit celum et terram et
in medio eorum aquam collocat
et aerem posuit quia ab invicem
ut modo qui solidus et visi-
bilis futurus erat mundus possit
et tangi deus iecit deus pri-
mordiali tempore fundamenta
ignem et terram et eius connex-
ui proporcione media sociata in solu-
bili vinculo iunxit Nisi in
voluntas conditoris que solacia
sempiternitatis eorum felicissime

est ut dissolvat admittat Quomodo
significatum quod vinctum est natura disso-
lubile est sed ut bone consilia
toris federis perseverat voluntas non
est dei volentis bona dissolu-
ere Dicit Moyses qui est misit
me ad vos et illud singulari-
ter et prerogativa significacionem
sensisse esse quia quod vere est ut ei
nec preteritum insistat nec futurum im-
mineat sed quia immutabilis omnino
motus Nam illa subsistendi
dedicatum est vero pro vere que
nunc hic festinat ad non esse
et singulis momentis per varios
motus sui afficiuntur in mortem
et de homine quid planius quam
vita eius non status est qui vo-
luntas debeat exprimi sed transitus
de utero ad tumulum et quasi species
aut umbra existendi habito quid
ut quoque sonum per se et esse quod
per est quod nec mobilis variatur
Hec vero sunt obnoxia motui
non quod sunt sed videntur esse
et negacione manent sed inqui
evanescunt et fugiunt
sicut fugerunt nec proprietate
appellatur Sunt praeterea platonis
et novis multa consona ut sunt
omnia inexcusabiles dum veritatem
dei in mediate detinent Unde Augustinus
pro angustiis auctor est super
que sub nomine eius concepta legi
recolo sublata ut in libris plo-
tinorum inventum sit quod beatus evangelista
Johannes altum celo intonuit et
quod evanida mens ... quo concipiat
leges omnes ut cuique possit audire
inventum est minimum quod ait
abimeo Evangelista in principio
erat verbum et deus erat verbum usque
ad locum quo dicit et lux
in tenebris lucet et tenebre eam

In plerisque libris sicut ... invenitur
illud scriptum et aliud ...
... in principio erat verbum

non comprehenderunt Ex quo quod
id in patrum scriptis legerim
recipiatis scripturas eorum insolubilia
congressum recedam ut eos in tale
huius oraculum apparet quoniam
oculus nidorum non sufficit intueri
Appostolicum tamen et familiaritatem
intime familiaritatem astrinxit quod si
fidei boni operis perseverantia
illustrantur tamen philosophi evaniunt non
non in cogitationibus sed operibus
suis Describit hos philosophos et
politicos homines vita contempla-
tiva non compressit et contempla-
tores activae actionis necessitas
non extinxit sed liber qui de do-
ctrinate eius est continentur in lau-
dem eius Recitentur seconomi an-
cus cum philosophorum attestationibus
fieri sufficiunt De morte eius
dixisti Diversa scripserunt Sed
probabilius est eum qui innocenter
vixerat et philosophiae praecepta
vitiis fecerat instituit vitam
civilem non cecidisse Nam quod
de eo nonnulli tradunt quia
verecundia motus emisit spiritum
eo quod naturam Euripi non
potuit solvere quamquam constat
hos errores apud antiquos
de eo graecos loquuntur fabule
sicut de Homero non solvente va-
lere maxime refert Cicero in
et sic vulgatum est quia
fuerunt qui Homero eorum
plurimis dederunt ipsi excellentia
sapientiae sermones elegantiam
et latitudinem pectoris ha-
buit nobiles enim est polli-
nominis extitisse decessit
autem octuaginta annis exple-
tis et uno In tanta virtu-
tia omni et integritate auctori-
tatis ut dum dubitatum fuit

nautarum

De ar-
stotile

diis an semidiis esset ponendus
agrestendum sed nec aetate illa
defuncta vita virtute eius et
tamquam incredibilia quodammodo
ad antiquitatem fabulas redigent
ipsum nec semideos verum
habeo scribit ut quidam magis
homine minus deo fuisse dicatur

Rubrica de arte et opinione eius et
studiis et ... disputationibus
dubitatorum academicorum movet

Sol e celo visus est ce-
cidisse quando dux philosophorum
princepsque pro rebus
cessit humanis et cum lucerna
mundi extinctum defleverunt qui
ad nomen sapientiae tam ille dum
praesideat sua arbitrabantur
studia referenda Sed cum ei
antiquos discipulos virtute excellente
ingenium et plurimi impar eloquio
sed multos facile superans in
docendi officium successorem quia
matutinum sidus effulsit hominibus
et quibusque multiplicis philosophiae
praeceptis vero varie sapientiae ra-
diis illustrant orbem et tamquam
occidens detersa caligine ad conti-
nuam vitae spem mentes hominum
reparant Sectam hic peripateti-
cam condidit sic vocatam dicta
quod deambulans disputans
consueverat plurimos discipulos praecla-
ra fama excellentes et arte suade-
ndi viros adinc praeceptores in
suam thesim conscripsit Tracta-
vit quod omnes philosophiae partes
et praecepta condidit in singulas
sed partes sic voluminum redegit
in iuris suis ut a professionibus
illius videatur antiquos nos extin-
xisse Itaque in aliis vicerunt
ut quae Nomen omnium philosophorum

antonomastice et excellenter philosophi proprie
te meruit. Sicut cum urbs roma
Maronem poetam exprimit sic
et philosophi nomen circa aristotelem vete-
rum placito contractum est. Fuit
autem facundie eloquio sed uberi-
or sensibus et doctrina cum socratis
abundat. hinc est quod plurimum studi-
osi qua in achademica et exothe-
rica sunt distinxisse. Nam fa-
miliares et quasi domestica
admittebant in achademica. Ex-
otherica vero non modo
extraneis sed hospitibus patebat
et Persimus quidem fuit qui
eum incubi demonis filium cre-
derent propter agilitatem corporis
perspicaciam ingenii et glorie appe-
titum quod in philosophia industria omnibus
prepositus consenserat. Testatur
et eo Valerius maximus qui sup-
me vite rigidas severitatibus
ac rigorosi membris in summo
laudis ordo vite custodiens
adeo valens pro salute patrie
incubuit ut eam ab hostibus
armis solo equatam in lectu-
lo atheniensi iacentis quondam
macedonum manibus penitus abstracta
erat eripuerit per itaque urbe stra-
ta atque eversa alteri quam fuisti
habitate qua restituta est opusculum
theocratem non et vox turbator
dicat non modo subtilitate
quam turcie celebre est sed ma-
suavitate dicendi evaluit adeo
quod ut platonem multo plurimum
videatur fuisse eius laude fuis-
se avidissimum ut ex eo constat
quod cum theodori de libros
artis oratorie ut eos ederet q-
ressisset moleste ferens postea
pro laude et gloria titulum
se alii cessisse ipso volumine

quibusdam verbis insistens planum
scripsit in Theodori libello aliis
dictum adiecit. vir valerius maxi-
mus inter tam lato et tam
potenti sensu vetustissima tenet
dicere dignum platonem nunc stabili-
endi modo alterum cum philo-
sophi ceterum gloria ne ab aliis
quidam qui contemptum eius inter du-
te conat. Neglexit namque et
et voluntatibus nomine sua diligere
adiunxit ut quod professione
legat usurpatorem incorrecte
assignat. hinc est in apparatu
oratoribus effectum est ut in acha-
demia moreretur magister eius
quod collisione ventorum. Nec
eum peripatetici non achademi-
ci censeat eo in felicitate
de singulis maxime ceperunt
platonici qui electi erant se de-
omnibus dubitare. Sequitur post mor-
tem platonis Speusippus sororis eius
filius et xenocrates dilectus eius
discipulus in scola que achademia voca-
batur eius successerunt et ab hoc
ipsi et successores eorum Achade-
mici appellat a loco sic platonici
a agro Ecclesiastici valde nobiliter
sunt plotinus greci Iamblicus
et porphirius habere veritatem ut
de pessimis impugnator. In utraque
vero lingua a greca scilicet et latina
nobilis extitit. Apuleius afferi-
tur magnus in primis et quod com-
state morum et dissidentia copia sor-
tiendi fontem quod et torrentem plo-
nitudo facile volebat ut tenuis
sapientis ab aliis superavit et alii
multi qui dubitabantur desistere sit
ut multi prudentes malueruit
quod ausu temerario diffinire materi-
am occultatam crederent veritatem eorum
de quibus in utramque partem probabilitate
disputatur. vir et achademicorum
antiquissima vero inter quosque quod

motescit alia videbis et quale di-
bitandum sit et quod pro certa
vis intransito pluribus impedi-

sibi erunt probabile sive me deficit
eo ea constructis ea communibus que religio-
ne doctores presentant et quod fidelibus in ordo-
trina stabilis primo deinde quod prin-
cipiis et quam alia sunt doctores probas

Vnt etiam nonnullas que
fidei communissimi religi-
onis persuadent auto-
ritatis hominis dubitatio insunt
errores notatum ut aut tamen
quere cum an sol splendeat
albeat nix ignis caleat hoc
est fidei iudicetis et vero
an binarius binario maior sit
ipsum quod totum et medietatem
eius contineat quere, et an qua-
dratum sit duplum binario in-
destructum est, et cum e non etiam
sa aut dicitur est omnino. Cum vero
an deus sit dedicetur in quantum
et an non potest et sapiens
sit an bonum non modo involu-
tiosum est et pena docente
dignus est insti. Vnde in omnibus
professionibus quedam sunt et
non ita dicitur tertium vero primi-
tiva principia de quibus cum autor-
itate dubitare non licet nisi hiis
quorum labor in eis versa non con-
sistunt Nam sunt quedam que cor-
poris sensibus incurrunt ut apparet
speratos late non potest et quedam
subtilit sensibilis sunt ut nisi sensi-
tiuus adhibita et experta di-
ligentius et perita sunt non sentiat
Sicut si aqua tanta sua luce
experientia ut late non possit eorum
aspectus sed tamen videantur
omnibus magis tamen eciam speculi-
tate et vestibus singulos. Alia quam
sunt que per quedam structivo
ingeniis et quod ipsorum constructa
sunt diligentiam presentatam late
non potest, et hiis tamen et illis
Que vident audiant et que
vero phisice quam in fidei fundamento
constituunt peticiones ut in spe profi-
cedit ea sibi gratuito concedam
Sicut et geometre primo peti-
cionibus quasdam quam totum iactant
fundamenta deinde quam continuo

cum questionibus addunt Et sunt
quam ante ordinata omnia que sibi
sunt demonstranda precedunt sed
et peticiones ipse a deo consistunt
tamen ut primo indicant quosque
eas vel quod hostem non credit hic
tamen neque agit de hiis qui ad
culturam religionis pertinet quam et ibi
non nulla quodam petant, que
ut fides amplius meat expressio-
nibus excedunt sed ipsa si vero
non vincat debent precatam
ut in sacramentis vero ubi vero desicit
fides adhibeat aculte luxurioso
magnus quod in a veritatis pervenit
propter, cum non credidis impium est
Sicut a probabilibus differentiae prima-
rie est primo cum non nisi magis
aut prius negemus, quid ab omni
puncto ad omne punctum omnium possit
linea recta protendi. Nam sunt in
edificiis necesse est aliquid fixum
esse et stabile cum erigenda
structura possit inniti sic in
omni doctrina aliquod stabile
initium precedendi necessitas consul-
tissime communibus exposcit, aliquin
quicumque opifex addit imitat
atque in lubrico arene aut bitu-
minis quibus edificet aut stabat
in fluminis lapsus Nam in architecte-
toria facinus facit Si ergo non
perquirit vero aliquid antecedit quod
potest omni probatorum esse preffuus
a cum in ipsorum quiescit aut nichil
acquiescit Sic namque cum omnia
eorum probabilia sunt vel per-
sunt Sed eorum que presentia
sunt alia sunt omnibus vero alia
doctoribus tamen venientibus. Si-
separatum facultatem Nam in
omnem parum esse vel impacem
ita pubere notum est ut nec
pueros lateat quod licentia
statim indulget lud paru par

Responsio

presset

denot

equitare in arundine longa dis-
tat tamen plostello adiungere mures
sit autem quod multiplex quoto
loco distat ab unitate tot simpli-
citer res sunt quibus attendit hiis
duntaxat innotuit qui minus operam
impenderunt arithmetice aut con-
sultori nomini quia diversa sunt
id quod est et esse etc. et sic
in singulis disciplinis que suis opi-
nionibus innotescunt que non modo
vulgo sed aliis professoribus occultantur
habet et religio quedam propria
sua que aut vix aut omnino aut
philosophis ignota sunt quibus proficit
multum deo et modo exercitio ad
beatitudinem optinendam est autem
unum cum religionis principium
quod philosophia [illegible] et sine
illa probatur credit deum solum
potentem sapientem bonum verum
et amabilem esse Nam epicureorum
deum esse negantium omnia rerum
[illegible] auctore deo et honore [illegible] philo-
sophia summa est [illegible] philo-
sophis aut vehementer [illegible] sine
de hiis ambigere insensati est
aut [illegible] sed nec de hiis
dubitare licet que ex principiis
constant dum ea in [illegible] pla-
na sit [illegible] namque sunt
questionibus agitanda dum illorum
ad principia vel constituta eorum
coherentia pateat Nam de sin-
gulis istorum dubitare non est
inutile et quod in libris
donec apprehendunt veritatem
Achademicorum probabilium discep-
tatio [illegible] quid enim refert
aut quid interest si qui [illegible]
et omnia querebant discentes et
numquam ad scientiam pervenientes
veritatem qui nil [illegible] nove-
rant [illegible] lege Achade-
micorum [illegible] ut [illegible]

[illegible] est dum nec ob-
scura est quedam dum probabilis
[illegible] veritas acquiescat
Sit enim nos qui [illegible]
[illegible] nec vult id quod [illegible]
attinet [illegible] possumus licet
~~in deo [illegible] et [illegible]~~
sine [illegible] et [illegible] sine
[illegible] pati [illegible] licet in
deo [illegible] plurimum ad-
[illegible] aut [illegible]
quibus [illegible] aut [illegible]
in [illegible] laborat
Nam ut ait [illegible] impedit
[illegible] ne possit esse [illegible]
et veritas ipsa incarnata
[illegible] ab eis qui in Corrozaim
et Bethsaida [illegible] per-
[illegible] et [illegible]
[illegible] ut [illegible]
[illegible] templi teneat
quod deus [illegible] est
a summo usque deorsum Quod una

via est perveniendi et eundi
ad beatitudinem et de rebus generis
necessariis et [illegible] sectis philosophorum

[illegible] non omnis
omnia probat et spiritus
ubi vult spirat et [illegible]
quod est ut eorum que a doctoribus
[illegible] multiplex
[illegible] et [illegible]
[illegible] omnis [illegible]
ad unum [illegible] veritatis [illegible]-
[illegible] Illud autem
[illegible] rationabilius [illegible]
[illegible] est Nec [illegible] est
qui non [illegible] sed ad
[illegible] non [illegible]
omnis [illegible] una [illegible] omnibus
[illegible] sed [illegible]
[illegible] in [illegible] veritatis licet
aut [illegible] est Nam [illegible]
[illegible] Nec ad beatitudinem [illegible]
[illegible] opera forte quibus et
[illegible] sine operibus ad beatitudinem

tibi, sed eo non ut virtutis passi-
bus perficit virtus ergo felicitatem me-
rito est felicitas virtutis premium
et sicut quod bona sunt suprema
altera pre altera parte. Nichil
enim virtute prestancius et divina [illegible]
procreat a domo velut felicitate
michi dum omnes recessit et gaudi-
um duo vult aut sicut omnibus
aliis prestanciora quam virtus
omnia agenda felicitas omnia
o provide e prestanda completa perfelicitas
in virtute perat quod in omnibus
prestancius est propter quod aliquid
sive quod propter aliud. Non enim
felix est quis ut recte agat
sed recte agit ut felix vivat
sic et operatorum illud in Sa-
thiricus hoc landa multos
homines propterea velle vivere
ut edant et bibent, se bibere
et esse ut vivere. Vivunt igitur
et similiter summum omnium bo-
norum beatitudo est, sed ab eo est
aliquid quodam quorundam
collatione summum et corpo-
rum super aliis, quod ad illud
propter se singulariter et vivere sui-
nus est familiaris accedit.
no Ceterum ad veritatem apprehensionis
in philosophia ducere generalia infirmi-
tas convalescit et virtus eius
sine qua ad beatitudinis via
tenditur quam eo et in habitu
tendentis ad alta principii ro-
tradit. Unde cum Senecam et gra-
narum rerum appotentum ea cuius
asserunt ut nemo satis posse
laudari que vicia expellit
virtutes ostendit et confirmat
et in generali infirmitate divinam
quodam reparat integritatem
et ut sensus sunt expressius
preparat omnes qui non ab illa
sunt ad illam vigilant quam tamen

ab illa et brutum alibi dicunt eo
transformes sunt et siccum, cum
nam in animalibus in corporibus humanis
brutos homines esse. Circa vero
gratia habitum qui homines sunt
alios eius brutos esse asserunt.
Alii in rerum cognicione sapere perfi-
ciunt et hi sapientes sunt philosophi
alii accedunt et sciunt. Alii pri-
vant ad credendum se quam ra-
dium sunt sed ea philosophi comprehensiunt
Constat enim eos philosophos qui
eodem philosophant et veritatem philoso-
rum, si non opere saltim desiderio
emulantur. Ergo summam eius tanto
studiorum approbo quanto eam michi
videro velut fieri spiritus auctoritate
subinnixa duce philosophia. Contempla-
tur anima mea desiderabilis insti-
ficaciones tuas in omni hec fre-
quenter ut hos primos ordines
manifeste videt expressisse eo
enim philosophus sapientes dicat et cul-
torem dei quis alius verus est
sapiens quam ille qui meditatur in
iustificacionibus domini et mulce-
tur se constancia bonorum operum re-
felicitate sapore tota intellectualem
dilectionem iam perfruatur et sciat
procul dubio necessariam illius corporis
est iam acquisita beatitudo dulce-
scit et exquisitum cumulus
adest qui in vita gustat et
videt quam suavis est dominus.
Philosophus autem eius utendo dicit
illud ut sapientissimos actores eos
amator dei est et vicia subi-
gens rebus agnoscendis applicat
animum ut huius agnitione ad veram
beatitudinem possit accedere
sicut enim homines beati fiunt
sicut et vicio salvat omnem rela-
cionem gaudium et deliberacionem conteplationis

lucidius et melliflucius fontem
boni dei videtur. Nam felix qui
potuit rerum cognoscere causas ut ait tantus
poeta. Nobis enim utinamque per-
mat placeant incitamenta dul-
ce felicitas anime quibus hanc
cognoscere primum inque domos
superas scandere cura fuit. Cre-
dibile est illos pariter vicijs
quam locis quam altius humanis
extulisse caput. Non venus
et vinum sublimia pectora
fregit officiumque fori militie-
ve labor. nec levis ambitio
perfusaque gloria fuco magnarum-
ve famis sollicitavit opum.
Admovere oculis distantia si-
dera nostris etheraque ingenio
supposuere suo. Sic petitur celum
non ut ferat ossam olimpus
summaque peliacus sidera tan-
gat apex. Cum ergo officium
est militie aut domini quod non
philosophia protegit vel cuipiam que so-
la excludit vicia et sine
qua nihil recte valet homines gere-
re. Sic aut meari in iusti-
ficationibus i. in expletione man-
datorum dei sapientem facit.
Nam et propheta dicit a manda-
tis tuis intellexi sic cum expleta
aptare ea dicimus philosophia visum
est. Sed sunt qui nondum explent
aut optant explere sed approbat
hoc quod suspirant in aliis
et illis auctore deo desiderant
conformari. Est ergo eorum eminentis-
sima cura qui in iustificationibus
occupantur. quendam quorum animum
expeditum est a vicijs ut exa-
minare conspectum in illis sufficium
qui desiderant expedit ut hoc
ipsum cognoscere possit quod et per

nos sunt desiderant hic est philosophorum
propterea inducit propheta dicens concu-
pivit anima mea desiderare
iustificationes tuas in omni tempore.
Cuius nanque tanta est pulchritudo
quod si ut dicit plato videri
posset oculis corporis amorem sapi-
entie mirabilem hominis inflammaret
adeo quod ut pro affectu vere
esset omnis in amorem uniuscuiusque hanc
amat et exquisivit a iuventute sponsam
fieri amicam sic percepit constat
in senectute mea et pulchras etas
in adolescentia et lubrico vicorum.
Cuius salutem misi et omnem pulcri-
tudinem dilexi sapientiam et quam
sibi pro luce habere illam. Venerunt
in omnia bona pariter cum illa.
Si ergo bona omnia sapientie
accessoria sunt, et philosophia studium
sapientie, profecto philosophi con-
temptus bonorum cum exclusio est. Unde col-
ligitur quod quanto quis philosophie diligen-
tius insistit eo sublimius et certius
ad beatitudinem perficit. Nam vir-
tutes quibus enim in singulis officiis
illa dispensat, sed quod veteres lex
experte quas tradidit mortales
vite etiam que post istam futura
est nondum institutorum acciperent
summum bonum in virtute consti-
tuerunt quo plane nihil melius
est nisi fieri eo quem supreme fini
bonitas et summum bonum est
visum enim virtus optima est et vide-
re deum ipse est fructus. Cui ergo
virtus sola beatum faciat. Ad hoc
non enim supra orationem extra-
dicionibus doctorum per varias calles
ascendere conati sunt. Stoici
enim ut legitur sepius docent in
morte meditationem esse perspicue
tum in misericordia in voluptate
in voluptatibus Epicurus et
lex ad unum tendat variis
sinuatis quam variis beatitudinis

auditorum conscientiis aperuit de quibus
et grece liber unus est. docet enim ex
collatione sermonum quasi ex quadam
cotium collisione veritatis illucescat
Sed de his latius in sequentibus
dicetur Nunc sufficiat ostendisse
in quibus achademicorum parti-
tates liceat imitari. Arrogantia
multitudinis super edite et quasi
legenda sunt ea que prodesse
possunt et obesse et quam in infirmo et
exterior sine gratia scriptura non congregat
Quia vero sunt qui acha-
demicorum imitatores
esse desiderant tum re-
quirere pro libitu potius
quam verum eligat quod
sequatur. Alii namque ipsis aliis
doctorum opinionibus aliis multitudinis
consorcio desiciunt. Unde nemo
dubitat quin mater in via impro-
ba quod scilicet a quo dicatur attendit
Animus enim elevatur acriter et
que imbuta est primum pluribus
etas de intimis prope abductis
eruditum creat / patet et de lana
tinctura quomodo eodem nedum in optima-
bile si quid inproviso animus ei
insederit. Unde cum ille plus
anxietatis et satisfactione est
Ille vero nam sedet et primarum
elicitum qui in parante tempus addi-
scenda consumpsit etatem et tanta
vos angustia premit ut si unum vel
aut duo subduxeris eximius fiat
et quamvis statua tantum mol-
marmoreum prece et in auditoribus
pitagore aut monachorum claustro
non tam usum quam necessitatem
silentii dedicisse si quibus istorum
in manus inciderit forte erudiendos
intellexit inde facies quod Thi-
motheus qui in arte tibiarum excel-
lebat fecisse refert Quintilianus
in libro de institutione oratoris
scilicet quod duplices mercedes exi-
gebat et accipiebat ab his

alias quiumus / quedam

nec comba agessit que doctoris captivavit opinio

quod dicit

Thimotheus

qui fuerant male instituti. Unde
si ordo vero accedent error
eius duarum laborem exhibet tum
et delenda sunt prius institutoris
semina et bona sunt postea
inserenda. Suscipe ad moderatores
professores igitur non illos qui aliorum
perorat quos auditorum multitudo
circumstrepit diligenter attende eos
in tota vita aut duabus aut
paucioribus interim eos occupa-
tos aut ut multos paucioribus
questiones aptas magistri elege-
rit. In quibus integre suo
exercent et consummat etatem
Sed his non sufficiunt erudiatur
sed nodum et totam ambiguitatem
cum mentem suam per auditores
suos transmittit postea dissol-
vendum. Ex loci ut concederet
veritatem instanter postulant quam
afflictus si difficilis magis con-
silio si paulatim mentem insi-
linit. Si arcendus si tandem
veritatem concederet si primus
lateris quicquid vacant facere
vix detorqueret precepitis affirmat
dubium et volubilem sperat
imbecillem rexisse tenere
potest facilius. Sed in eo prestiterit
ut quod defluet et
volvet quod velit intellectum
et quod sentiat intimatur
patere vere et tamen vin-
ciet suo et capiat
in uno ore si scilicet eorum suarum
que dicuntur attigerit scilicet
quam temere ea vero de quibus
maxime disceptatur in philosophia
et aliis in theologia sic vero pate-
runt. Si propter discas si prudens
et peritus in multis occupari
ad dialecticam sparte questiones

volabit. Et quia ad studium nostris
revertamur more Anthei in quo
geniti et nutriti est viribus repa-
rendis. Erit tamen tot fuerit an-
fractus ut ad visitata recurrat
atque laboratis oppetunt [illegible] tenir
Serpente et ciconia pullos nu-
No trit et inventa per devia rura
lacerta. Illi ea sumptis querunt
aliam pennis. Vultur iumento et
canibus crucibus relictis ad fetus
properat partem cadaveris affert.
Hinc ergo alii magni quoque vul-
turis et pascentis se propria cum
iam facit arbore nidos. Sed
leporem aut capream famule
Iovis et generose in saltu vena-
ntur aves. Hinc preda cubili poni-
tur. Inde autem cum se matura levabit
progenies stimulante fame festi-
nat ad illam quam primum ru-
pto predam gustaverat ovo.
Si ergo eos a vobis sumus su-
prendere se in omni facultate
in opere eorum potest fieri insisten-
dum. Sunt enim qui poeticae vacent
in studio. Sunt qui preter philosophie
venderet virtutibus. Nec me-
lius est in studio philosophie copiis
destitui. Sunt qui ab una
professione parent. Sunt qui utrumque
intelligent operibus singularis. Non
facile his dixerim quos magis
erroneos reddam ex erroribus nos tu nec
ab una professione constet et non
sedulitatem omnibus imperitiae qui
hic ab una petit omnibus inferior
est. Arrogantior qui omnibus se
preficit. In uno ad omnia om-
ni parte desertus est si fastidiet
et non perficit omnia tamen.
Ceterum qui multa parent ut ex-
citat cum sit potius insisten-
dum perfectum est. Et alius exa-
minatur pre electioni sive fidelis
sunt eo fortius spectat proprie

ethice lege libros preceptis in
libello quos Plutarchi invenit
et virtutis instructo et ipsis terre
eas celebratas omnis facile negat
abolere. [illegible] et testa diu
servat odorem cuius quo semel im- aut Tratho vel alio
buta est recens. Nam et auctor
inutilis est multos legat facto
per leges per leges multa [illegible]
quid aliud est utilius ad studium
apprehendi facile non crediderim
quam observantia mandatorum dei
in qua sunt et omnis indubi-
tanter est perhaurendi profectus. Sed in
alia legenda sunt ut eos aliqua
ne lecta sunt vestigiant reperient
ne ulla aliqua victam intus sint
No ne sint omnino inconsulta. Sed pre
omnibus maiorum disciplina insistendum
est quae aut politica vincit
sive in me cum sive in aliis
ethice precepta instituunt ad pravos
corporis et anime sanitatem. Eadem
illa quae propria sunt inter libera-
les disciplinas sine qua nemo
recte docere aut doceri potest sit
intus sunt et quod animine salutifera
quibus in aliis constat innoandum
quae aut infectum difficiles aut effectu
inutiles et periculose non faciunt
homines meliores. Nam et cetere
quibus non usus notitia est si horum
invocatus occupaverint professiones
sunt poetas historias oratores
mathematicos philosophos rethoricos quos
ambiunt ex legendis maxime non
sine his non ex ~~[illegible]~~ negat nisi
ut non poterat literati. Cum enim
historici ignari sunt illiterati dicun-
tur et si hiis noverit eos in quan-
tis sunt venditas animi si
pollicerat notitiam eorum virtutis
in dedocet et submonet taltum
in Cicero cum dixerit esset
et Aristotelem audi declamat
Clamor et approbatio [illegible] quam
magna magna omnia et sapientia ingredi

et qui ad commendacionem sufficerat
plausu suo quos vult faciat an-
tecessores. Ut illi tamen laudi-
bus essent certatas obducunt
tenebras, quos inclusit noctis
quos inflammat cupiditates hinc
stupra adulteria et contractus
varias doli repperunt artes. Fur-
ta rapinas incendia docent
que sunt aut fuerunt ymo que fi-
eri possunt malorum exempla comprehendunt
orbis multimos inopite que me-
dia celi successit aut maris
inundacio aut terre hiatus concavitas
fecit plurimos strages contra est
faciunt. Unde Terencius qui preterea
platz in Eunucho refert ado-
lescentem libidinem inflammatum
cum tabulam pictam videret
continentem quo pacto deus qui
celi templa sonitu concutit per
impluvium aureus misso imbre
tecte et septa custodibus corru-
pit Danaen. Oculos in singulis
picturas videt miratur et lau-
dat multitudo. Nam que vulgo
incitamenta sunt, raro spectator
attendit. Et que res in se
neque consilium neque modum habet
ullum, eam consilio regere non
potes. In amore hec omnia insunt
vicia iniurie suspiciones ini-
micicie indutie bellum pax rursum
Cuncta hec si postules racion-
e certa facere nichil plus agas quam
si des operam ut cum racione in-
sanias. Et nunc quod tu tecum
iratus cogitas egone illam
que illum que me que non sine
modo mori me malim, senciat
qui vir siem. Hec verba una
mehercule falsa lacrimabula que
oculos terendo misere vix expressit
restinguet et te ultro accusabit
et dabis ei ultro supplicium.
Expellendus ergo mentium furor
eo evidens est quod fidos inducit
sic quemque in hac parte

loquitur ita accipit ac si insanum
amatorem neque fidus ... ibi
alibi commendat. Phinus vel Cicero
Grecos poetas et precipue scriptores
antiquos aut necnon gestarum rerum
ille contemptibiles facit qui non
vetera contemplantur. Nam et utilitatem
viderunt virtutis et prudencie magis
probant. Notatur enim non docet
viciam et aut utilitate tempora causa
sit aut voluptate sit aut pe-
riculo decipiant inter ut homi-
ni faciat bonum. Nam per tota
progressus per maris vadas peri-
culis et per tot motus et insidias
propter illam pertinuit et tan-
dem ut patriam suam saltem
in senectute Ulixes repedaret
Socios navibus etiam amisit cunc-
tis quos aut fortune violentia
aut mee infirmitatis aut cum vo-
luptatis absumpsit. Homerus in omni
rotunda relatum est. Nam tociens enim
Sirenes casum et si omnino sit confi-
cit ad cautelam. Et quo fa-
miliaror sint eo labente pote-
tas eo casum quo magis ab-
scevet. Cupiditas que sepe magis
perficit quam precepta. Mala eum
vitant facilius que fidelius precio
certa sunt vix et quodam
paludis evasit Ulixes sed ad
phie rotunditate et que paratas
voluptates pancorum evadunt
comparat ei si lectum tuncte
loca deserens audire efflagitant
aut si magis vagus cum plus
honestate se aperit ac medus
noverunt se oracula quam philosophi
scriptores sit precepta expressa
Ut cum Troiani belli scripto-
rem maxime belli dum tu decla-
mas Rome Preneste relegi
qui quid sit pulchrum quid turpe
quid utile quid non pulchrum

et melius Crisippo et Crantore dicat
fabula que propter Paridis narratur
amorem Grecia barbarie lento col-
lisa duello stultorum regum et
populorum continet estum. Anterior bellis
sentiat tempus Pisonem(?) tempus
et pace ut teneret sobrios(?)
[illegible] quod bene teneri posse re-
citat sedicione dolis scelere atque li-
bidine et ira Iliacos intra
muros peccatur et extra. Quicquid
delirant reges plectuntur Achivi.
Ego autem in illorum sententiam faci-
lime credo qui non credunt sine
litterarum auctoritate posse fieri hominem
litteratum, licet sit copia re-
rum quamquam philosophum facit. Certa res
est et que ad perfectam sapientiam
sola perducat. In summa propter
copiam litterarum ignorancia multorum
aut negligentia vitii est sine
qua est impossibile quemquam fieri
sapientem. Unde et doctor ille
celebris [illegible] Nemo satis memorari
potest [illegible] Varronem ar-
guit quem licet ut lectitasset
doctissimum fuisse dicit per cetera
quibus singulari(?) Ciceronis comen-
dat. Denique et ipse Tullius
huic tale testimonium perhibet
ut in libris Achademicis di-
cat eam que ibi versatur disputa-
tionem se habuisse cum Marco
Varrone homine inquit omnium facile
acutissimo et sine dubitatione
doctissimo. Non ait facundissimo non
aut eloquentissimo quoniam revera in
hac facultate multum impar
est sed omnium facile acutissimo et
indubitanter doctissimo. In po-
steriori hic vero omnes Varronis
laudando opera predicaret: Nos inquit
in nostra urbe peregrinantes errantes-
que tamquam hospites tui libri
quasi domum reduxerunt ut pos-
semus aliquando qui et ubi essemus ag-
noscere. Tu etatem patrie, tu descrip-
tiones temporum, tu sacrorum iura, tu
sacerdotum, tu domesticam, tu pu-
blicam disciplinam, tu sedem regionum
locorum, tu omnium divinarum humanarum-
que rerum nomina genera officia
causas aperuisti. Iste igitur vir
tam insignis excellentisque peritie
qui tam multa legit ut ei aliquid
scribere vacasse miremur, tam multa
scripsit quam multa vix quemquam legere
potuisse credamus. Iste inquam
vir tantus ingenio tantusque do-
ctrina si rerum velut divinarum
de quibus scripsit scribit oppugnator
esset atque destructor, easque non
ad religionem sed ad superstitionem di-
ceret pertinere, nescio utrum tam
multa in eis ridenda contem-
nenda et detestanda conscriberet.
Cum ergo vir acutissimus et sine
ulla dubitatione Cicerone teste
doctissimus superstitiose scripserit [illegible]
cum Grammaticus arguat. Constet
quod superstitionum falsitas [illegible]
que in sola virtute consistit esse
[illegible] et sapientiam sine virtute
esse non posse [illegible] ex sola lectione
nisi subsit gratia illustrans creatorem
invitatam quod [illegible] posse [illegible]
sapientem omnes scripturas esse lege-
ndas et relegendas [illegible]
data est et [illegible] nos et [illegible]
[illegible] predicaret
nes in scripturis legendas
esse probabile et nisi sint
reperta laudes. Cum enim
non modo que scripta sed et que facta
~~scripta~~ sunt ad utilitatem hominis
licet eis abutatur medium insti-
tuta credantur. Nam et angeli
quodammodo propter animam mundus
corporeus secundum assertionem patrum
ad corporis custodiam institutum est
ab initio benedixit deus hominem

Dicens / crescite et multiplicamini
et replete terram et subicite eam
et dominamini piscibus maris et
volatilibus celi et universis animan-
tibus que moventur super terram ad-
et addidit Ecce dedi vobis omnem herbam affe-
rentem semen et universa ligna
in usus suos vel a carnibus animalium
ante diluvium credunt abstinu-
isse concessit eis in cibum. Illos
ergo quos a peste diluvii archa
consignatrix celestis liberaverat
benedixit et legem dedit dicens
Crescite et multiplicamini et re-
plete terram et terror vester ac tre-
mor sit super cuncta animalia
terre et super omnes volucres celi
cum universis que moventur in
terra Omnes pisces maris ma-
nui vestre traditi sunt et omne
quod movetur et vivit erit vobis
in cibum quasi olera virentia
tradidi vobis omnia excepto quod
carnem cum sanguine non come-
detis Ecce quam primogenitus et
filiis noe eadem benedictionis
collata est gratia / eadem auctoritas
dignitatis eadem fere ab eorum gratia
e indulgentia / augmentum nature
et multiplicatio prolis dilatacionem
exprimit dominium terre Bestiarum
terror privilegium potestatis victualium
universitas e iudicium libertatis
Omnia siquidem inde nobis
nec reales huius benedictionis
privilegium alio indultum tempore
quam quo innocentia per creacionem
data e aut per medicinam sacra-
menti vel prius reparata Nam
et hiis statim post diluvium
et illis ante peccatum ius forte
dictum e Crescite et multipli-
camini et illis duntaxat an-

gmentum et multiplicacio ratione
quod decet homini convenit per naturam
aut respondeant per graciam hec autem
et crescere iubetur in se et quodammodo
multiplicari in sobole in se quidem
ad meriti profectum in sobole modo
sed quadam propagacionis continua-
cione vel natura sit viciata per culpam
ut crescere aut multiplicari iubeatur
non meremur / licet autem que premissa
sunt sint nonnulla ad litteram
cum omnia in usum vite hominis
cedant / et quedam que videntur
esse mortifera et visu odoratu
auditu nec dum tactu vel gustu
qualia sunt nocencia venenosa
tibi sic hominis aut eius cedant
in usum potest hic et alium
sensum scrutari et domesticis moc
nere / secundum tamen historiam
tabeat quod pisces sanissimos et
feras quarum carnes utilissime
sunt videmus crebro venenatissima
reptilia devorare / et ipsa vene-
na inserunt medicamentis quibus
modo natura sustentatur humana
sed et infirmitas convalescit
cum enim primus sit exutiendus
sensus historialis que eciamque
animus vel ad fidem vel
ad opera fidei que sunt boni
mores magis informat lauda-
bilior et plane utilior est hoc
enim leccione semper querendum
est et homo seipso melior
inveniet fiat cum enim terra
fecundus utilis ad multa posset
referri ad hec possit aptari
consueto ut per graciam ex be-
nedictione dei collata ad utrius
incremento et multiplicacionem
libere exercere arbitrium et utiliter
multiplicari per graciam adderet

subiectione tue gravi tu in scripo
sacro subicit deum sui auctoris quam
conspiciunt ut cunctis amgutibus
plates timorem et tremorem incutiat
omnibus que monet in vita. Sunt
enim sacra cuncta in eorum genera
in omnibus capitulis enim via salutis
sive loquitur dominus plane aba
in cunctis quibus ad virtutem aut
mores componendos vita hominis
proficit. Constat enim quod omnis
edificatio morum a deo est et tam
quibus ad virtutem aut ab opere
a vero aut quorumque modo institit
concessum sibi a deo utiliter esse
sabat. Omnis enim instructio sa-
lutis quodam verbum dei est et
quorumque veritas doctrine professa
accepta est. Ex eo quod veritas incor-
rupta semper et incorruptibilis
est. Ante diluvium et post diem
sanctionem in quo sedes est
eme abstinentia concessus est omnis
usus, et ante baptismum et post
ordinatio petrum videt. Nemo in-
ridet instrum prohibet si apostolus
est aliquibus odor mortis in
mortem quod probatur et vasa
mortis adeo profuisse ad vitam.
Cum sacro dicit ecce. Amos vis
post sanguinem ~~pred~~ comede
prudencie aestimatur est quadam imagine de
tam duo vitia fugias
quos volumus legere sic in estis
carnalibus quidem sunt que deside-
rantur utilia quidem utuntur in cru-
dos humores alia propriorum et
pulsionem cerunt omnes quidem
sunt que sanis si tamen modeste
sumantur conferunt et obsunt
egrotantibus et sine debitoribus
faciunt, tamen conducunt sanis
alimentum et sanctitatis. Nam stipem non
adeo non roboant delicatos
saporis tamen nutriunt magistri quam
~~...~~ et alimenta ita diximus

preminencia ... et in libris
sunt que omnibus prosunt dum
tamen legantur modestia dispen-
sante, et que non conveniunt ad
edificationem fidei et morum
sunt que sollicitioribus aures fa-
ciant, legenda quod prout a
lectorum simplicitate sunt. que
vana bone mentis avide eruant
sunt que dictat in usum morum
aut eloquentie sunt que indu-
cunt amaram et in fide et in
bonis operibus solam faciunt cru-
ditatem vix aut numeratur scrip-
tura in quo si non in parte ut
in verbis non reperiat aliquid
quod prudens lector contemnit.
Ceterum libri katholici tunc
leguntur et tamen et gentiles
simplicibus periculosi patent
sed in utrisque exercitati scholaribus
ingeniis utilissima est. Nam
exquisita lectionum singulorum
doctissimi tanta electione me-
liorum optimum facit ut enim in
libro saturnaliorum et in epistolis
ad Lucillum Seneca legis apes
quodammodo debemus imitari que
vagantur et flores carpunt.
Deinde quecumque attulerunt dispo-
nunt et per favos dividunt et
succos varios in unum saporem
mixtura quadam et proprietate
spiritus sui mutant. Nos quoque
quecumque diversa lectione quesivimus
comparamus in usum utilitatis ut
omnia in ordinem cedentes
comites medietas digestione coa-
lescant. Nam et in animo me-
lius distincta servantur et ipsa
distinctio non sine quodam
fermento quo conditur universitas
in unum saporis usus varia li-
bamenta confundit ut etiam si

apparuerit vnum simplicitus sit ad
in te qui sunt simplicitus non
appareat Quod in corpore
nostro videmus factum sine omni
rupe nostro natura Nam alimenta
que accepimus quamdiu in sua
qualitate perseverant et solida
innatant male stomacho
onerosi sunt At cum ea que
rant mutata sunt, tum de-
mum in venas transeunt sangui-
nis ex divino mandato dicit
dum vitia declinant pastor
ecclesie repsilia et innocentia ma-
ttas paupertatem et commodo, que
habet advocatorum gentium ipse
recedat vel ei conformitate
docere potest ut ingulatis erro-
ribus gentilium dogmata ne-
quaquam horreamus. Quod nunc te-
tiam singularitatem quemcumque indi-
docent Pitagorici credentium
dum omnes animas que in celum
exierunt redeunt in corpora
bestiarum singulas ut plato
Nam in eo pitagoram nimis
secutus est Nam sicut mortuos
ex vivis ita ex mortuis re-
cipere vivos fieri docuit,
et per varia corpora pro sua
qualitate migrare. Vnde illud pre-
cepto non memini troyano tempore bel-
li panthoiden Euforbum eram
cui pectore leve est ab ad-
verso gravis hasta minoris Atri-
de Sed ergo legantur ut au-
ctoritas non prudeant eorum
Nam et vetera et nova
legit quorum manu tangentes
erat sapientia sequendo fons quidam
est de quo exeunt flumina
que irrigant orbem terrarum et non
modo ortum dedicatis divine pagine
replet sed et ad gentes pervenit

ut rete est ephorphy ... desunt
quibus sunt flores idest lectiones
et fructiferi generis orti quos
si forte simplex lector ingrediatur
poetarum illius meminit qui legi-
tis flores et humi nascentia
fraga frigidus O pueri fugite
hinc latet anguis in herba
Nam et poma aspidum que
draco pervigil servat nullus
asportat ... aut quis scrip-
turas non qui vigilans legit
sed qui dormitans comprehendit
atque ad finem legendorum ver-
titatibus perveniet Quid est qua
studiosus lector et prudens et ...
lius ex amore ... vitia
excludit et in omnibus acce-
dit ad vitam hunc Quid
doctorum ... sanctarum
scripturarum et carminis vitia non
amabis **Quid sit vera philosophia**
et quem omnis scriptura intendit

et aut vera philosophia
est et hec est intel-
lectionis ...
et salubris fructus ipsa sequendo
... omnium colitur disciplina
et omnis moderatio ... ma-
re vite actibus et verbis et
cogitationibus modum et finem
ipsa constituit est hec tamen nec
ipsa novit ... prescrire
est tamen in eo perstabit ut non
habeat modum quicquid aut agit
loquitur illud tendit quod appetit
Recte philantes non habet finem
Nam et cum semper in eo con-
sistit ut illud nequaquam timet
Et cum sit plenum ... dei
amator est. quod aliud est
philosophia vel divinus amor hec est

utique quem timet non vult ne
et ipsa quod expedit non sinat
quod cum fuerit desint. Et si
amor dei extinguit philosophie nomen
evanescit. Sic et incarnata
sapientia dei non aliter possidebat ma-
dium deus sine modo precipit di-
ligendus nisi quia caritatis modus
ille possidebit ut deus sine modo
amoris diligatur. qui enim aut
diliges proximum tuum sicut teipsum
premisit non diliges dominum deum
tuum ex toto corde tuo et ex
tota anima tua et ex tota mente
tua et ex omnibus viribus tuis
deum quoque addicit In hiis
duobus mandatis pendet tota lex
et prophete. Si ergo omnia que
scripta sunt prophetis similiter
et legi idest si omnis doctrina
illuc tendit ut homo subditus
sit legi dei, quis ambigit
ad regimen caritatis omnigena re-
ferri. Et enim vero philosophandi ca-
ritatem accipit aut dilatat vel diligat
studium philosophie assecutus est
finem. Hec est utique vera et
immutabilis philosophie regula
ut sit in omnibus legendis aut
discendis agendis aut omitten-
dis quicquid valet ut perficiat
caritatem. Ipsa vero virtus maximis
aut sola est. Sed honestate
modestia cum sobrietate pru-
dentia et aliarum virtutum
sanctitate ceteris in ipsum hominem
quem Christus consecrat quam
in templum dei induxit. Cetera
qui aliorsum vertit in articulis
sine quibuscumque scripture non
philosophie dogmata sed inanes
fabule sunt et figmenta
cordis sui quod impietatem
ira de celo revelatur. Denique
illi garriant vetere philosophi

ineptiam videtur insipidum et insul-
sum. Audi non mea sed philosophorum
dicta de talibus narrantur
non nugis fabulas sed non ut
lex tua loqui ergo vera et
iusta philosophantibus que est vera
et sola loqui bona dico et
mala non philosophandum est. Sed
et vetera dumtaxat ut doctrina
philosophi imitator. Sed quia vetera
que doctrina perfectior vero philosophus est

Contra ineptias imaginationes qui scientiam putant et quod alios legendo sed libris dum aliis consentientes

Errant utique et impu-
denter errat qui
philosophiam in solis verbis
consistere opinatur. Errat qui
veritatem vanam putat ut littera
ligna. Nam veritas commendatio
consistit ab opere et sapientiam
vero inseparabiliter comitatur. Unde
constat quod illi qui verbis inherere
malunt modo quam re esse sapien-
tes plateas circueunt terunt
limina doctorum questiunculas
movent vertunt vana ut sua
et alienum obdurant sensum
paratores ventilare quam examinare
Si quid difficultatis emerserit re-
ferunt prolixe inepciam suam
Iactatores sapientie nec amatores
et illud quod nesciunt ~~pro~~ pro
pudore nescire quam querere et
discere malunt presertim si assint
alii quibus noticia arbitrantur
quod ipsi nesciunt. Fastu enim cor-
reptio non potest de omni ma-
teria loquitur alios ~~[illegible]~~ subito di-
iudicat omnes culpat alios priores
derident iactat se invenisse
denovo quod furtive est ab
antiquis et testimonio librorum
veritates vertat ad sua mala
proposita vera interpretatur ut sepe

nunc inscii sint omnium et multi-
tudine verborum cum rerum diffi-
cultate certum cum nec intelligere
efficit / arbitratur se invenisse
ut poetis philosophis videatur et saepe
qui paucissimis novit comprehendere
plurima quae nec ipsa interpre-
tatio sufficeret explanare intel-
ligendo ea explicat et evolvit et
quare non licet quo dubitat la-
borat invenire et ad tempus et
casum tenet auditores, dum eius
penes auditores tenet rationem e-
tiam mirabilem reddidisse quem
in hominem attulisse videbitur
si professorum quibus aut artem
est confirmatum Rethor geome-
ter pictor Alliptes augur
Scenobates medicus magus
omnia novit et esuriente gre-
culo longe prestantior Nam
et si universum habet in tela et
Dedalo doctior tempus quo
volumus involvimus per manum
tradiderit Attende ut Socrates quod
cum scriptis suis auctores sen-
serint diligenter inquirendo ex
inde beatum statum interpabit
dominam suam, et azmo Ar-
thadie dicit tardiorem bi-
bo ebrior est. dum quod in hac
latet interrogas licet nihil
est Nec tamen est quod loquitur
de instas movebere fugere
quia periculosa est et occurrit
tale ne superius sis qui hac
convenit aliis diebus ponite sive
ad ludendum aut fabulandum
ad disputandum est. Nam qui ver-
bosior est melior doctor nec
tamen est unum aut quod ergo
sentiat aut proferat aliquibus
cum loquitur nec refert quia
secundum quempiam verum vitatur dum
non instantiam sed umbram
eius quempiam dare sufficiat
quod unum aut plurimum quod ipse

att aut non ipse sit scrupu-
losus, dum in maiori plus
proferat. statim quod volueris
statim illud aliquid plenitudo
evacuat Nam quod compingit
in uno simul verbum non
in alio explicat Constat autem
quod vos ipse est non statim esse
unum et quod plurimum multum non
~~esse~~ plurimum esse de proportionem
similium dissimilitudinem multis
apprehensionem magnam aggredieris
aut cum te ... clamore impe-
diet aut superflua operam
reddiderit, tunc cum simul aliquem
dissimilitudinem esse oporteat
Alioquin non tamen simplex quam-
tum multo diversa dicere mi-
ta non sit non modo similia
sed inversum dissimillimum media
statim quod anticongia velis
dicunt ut peripateticorum non ex
magorum audiat dicere
certum sit de ambulacione et tem-
porum variis porro cum diligenti
investigatione rerum peripateticos
invitent si sit licet ad copiam
eloquentie compendiam exerceat
descriptam et simul et dissimila
congregat Certum quod laudabile
est et quo aliqui esse con-
tibus invenitur non similem dicere
dum modo fabulandum inbe multi-
plici sibi neque compenso
velos pariant Nec cum utilitas
vel ad gloriam aut res acqui-
rendas commodius invenitur
quam eloquentia, quae exercitio plurimum
operatur si rerum inmixta, et
in ore copia sit verborum va-
narumque proferre verbum intelligere
despiciuntur porro est quam
despectus ~~est~~ aut docentes ar-
tes inutiles hic quo non
longe distinet sermonem dicens

et tunc ore dicit aut vultu
in defessis os audiendo, cetera
nisi vos cum et loquendo pro
facultate potuerat que tibi ven-
dat aut quod velit non dum
intelligis. In finem expectas re-
rum nuncius fecit prefer tibi
ut ruditas quod extremum sit re-
colligere tanta que garrit
et otiose s' velud egri sompnia sompnia
vane finguntur species ut nec
pes nec caput uni reddatur
forme, turbati cerebri homines
vagas et qui et desertu
rumes linguam continue non possis
pietes eius noctes, continuas in-
sompnes et sopita vix me-
lancolia solam in eo excita-
tam si forte musitacionem ductus
ei modestiam persuaseris stu-
pendus et querelam in quemvis
finget obprobria compara-
bilem eam generabit Nec
amicus nec hostis ab eo in-
corruptus abscedat Si cepi-
sti persuadere Nam est, aut
prorsus lingue consilia cibis
iniurias. Desiste ergo ne
sordida lingua malius
inficiaris. Nam et in media
greco magis movet eos aptius
fecerunt vir pretextu dictum
agnosceres quod versantur tecum
se tuner sicutque poeta
qui sapiunt agitat pro incau-
ti qui sciunt, licet aut apud
primatos aut scio vincteris
hoc lingua defessio redatur
inutilis, quomodo hoc est in
certis multitudinibus. que illau-
tate et consilia letore
materia generaliter optimum eius
est instruendum ad usum con-
tiliandos et efficaciter quoniam

vivimus ut veneriunt eius efficaciter
paciam nuditas omnibus moreum
grecas in sermone qui nullo pret-
et si ad forte viris sermone
benignissime obstrua ut in dis-
cendo an disputando finem
prolixius apponat et eadem loquacior
vox grerapit Nam qui va-
rias et res temporis opportunitati
compatit modestissimam tamen
eloquendo regulam tenet Illa
vero copia laudem parit cum
virtutibus vitiis et omnibus officiis
iuncta consciuit ablata semper
et facultas loquendi impetuosa
est, et semper vero negligentis
et in se videtur gravem provoca-
tor odium et contemptum Nam
et spiritus sapiens auctor est quod
qui loquitur sophistice odibilis
est Non mediocris hec utili-
tas et nolephicendi impor-
tunitas sophisticis sine qualibet
noticia quoniam ad exclamationem
ut et verum ventilatorem proferunt
quis miles inutilis est qui ad-
versus exercitatus et instruc-
hostem prodiit exarmatus licet
ad ornatum tollegimur
magnum falli et sed in campo
ductor stola non tunc tom-
lacum interea extra si volu-
se collequendo inde ad
prolixe sobrietatem exigit impor-
tunitas sophistice delectat
et si forte ab alterius parte emer-
serit sic a sapientibus corri-
piuntur sic in republica unde ge-
nerantes doli malignatur
cohercere Ceterum vero cuius res
verbis comparans et intermentes fallacias
scelus pervenit augmentare non
sancitos diversos est a leviis
opere quoniam plurimum accidentes

Vo

// Ypocrites

retrorsum abeunt et aliquam
6 philosophie vestium porticulam consecuti
apud indoctos ac si in meus dicam
eos tota contraxerit ut eam aut
quidam velut nanos manentibus
nemo extedit / Quarto quisque duas
partes sunt inter partes Unde sic stat
sic loquitur velut omnes viventes
artes / De quibus et speciebus nova
affert summam quem Boetius latuit
quam doctus plus nescivit et quam
iste feliciori sorte in secretis artis libus nup
invenit / Veterum parat esse solvere que
stionem in qua laboravit inclusus con
senuit in qua plus temporis con
sumptum est quam in acquirendo et regen
do orbis imperio consumpserit Cesa
rea domus plus effusum peccunie
quam in omnibus divitiis suis posse
derit Cresus / Ita eos tandem inclusos
tenuit ut cum hec unum in tota
vita quererent tandem nec istud
nec aliud invenirent Et forte
ideo quia curiositati non suffi
ciebat in eis quod solum potuit
invenire Nam sic in umbra cuiusdam
vel fenestra solidiorem substantiam
querit sic in hiis que intelligi
bilia sunt duntaxat et univer
salia corrupti nec universalia
et querunt solidioris existentie
sed nusquam inveniunt Nebule
siquidem sunt rerum figmenta
et cum queruntur Amicus citius
evanescunt Expediunt hanc
autores multimodis variis et
sermonibus et dum indiscrete
verbis usi sunt varias opini
ones invenire visi sunt et litigiosis
hominibus materiam contendendi
materiam relinquerent inde est quod sensi
bilibus aliisque singularibus ap
prehensis hic solum veraciter dicunt
ea in diversas stare pervertunt pro

quorum vero in ipsis singularibus
specialissima generalissimaque
constituunt Sunt qui more ma
thematicorum foras abstrahunt
et ad illas quecumque de universalibus
dicuntur referunt Alii distinguunt
intentiones et eos velud nominibus esse
seri confirmant / et qui voces ipsas
quas dicunt esse et species sed eorum
iam explosa sententia est / et facile
cum auctore suo evanuit Sed
in adhuc qui deprehenduntur in vesti
giis eorum licet erubescant aucto
rem vel sententiam confiteri Sed alii
nominibus inherentes / que rebus et
intellectibus subtrahunt sermonibus
ascribunt magno nituntur quisque
se iudice et ex verbis auctorum
qui indifferenter nomina pro rebus
vel res pro nominibus posuerunt
suam ascribunt sententiam vel errorem
crimini hinc magistralia ingra
gant et colligit quisque quo suam
possit heresim confirmare a quibus
et speciebus nusquam recedit sed
eo applicabili undecumque nititur
sit sermo porticum illud te subito
in Apelles invenisse pictorem
qui ad omnia que necessitas exi
git sit fortasse simulare cupre
ssum Desipit itaque rursus in
venia a qua eam teste Cicerone
nullus eius audit Nam quicquid agit
rursus nil est nisi venia ipso si
gaudet si flet si tacet aut loquitur
cenat firmat ponit negat [illegible]
una est venia si non sit venia
nunquam erit Spectat illa ad philoso
phiam videre apparet in qua libertas
est licentia sumptuosum quod valuit
et unde est ex rei difficultate aut
disceptantium imperitia certitudo
[illegible] sic ad hostem impediendum
spiculis salebras et angustias

disserendo miles tantum observat
Sit difficiles quibus aut a scripturis
aut a veteribus extitit quaestiones
aut si aliud propositum est ex indu-
stria in eas quaestiones ex incidenti
prolabitur. Et si satisfacere non
sufficit quia nemo est qui omnia
quae etiam ab ineptis quaeruntur
sufficiat explanare statim comit-
tatus distorquet vultum brachia
iactat clamat salit et histrionicis
gestibus qui quovis histrione
vel mimo indecentius inepte. Non
utique satisfacies ut videaris vin-
cens. et si in dicas quod constet
audire ipse tamen licet scrupulosior
sit totum est plurimis ignarum
In uno tamen fortasse sibi prospexit
tantum quod in marsupio omnia secum
inflat ingessit facile tamen et quod
artium vestitum habeat profundo
quemque loquatur in follibus
inepti continue reprobabat in-
uno saepius vocabulo comprehendit
Nec illos ad plenum credidim
aptiores qui omni vocabulo longius
ordine obtinent acsi ad omnia quae
quaeruntur sermo sit ad prophetas fa-
ciendus. Regulas secundum prae-
dictum est quod qui plus vel minus
videt quam queat ab eo liceat
recte disputandi componat. Ceterum
tum quibus docendus est illa
sunt dicenda duntaxat quae so-
lutiora promptiora commodius constat
In illos qui certis singulis le-
gunt omnia et dum unum quaerunt
intus omnia expedire plane et
recte docentium formulam non tene-
ant enim nescient quid sit recte
docendi modus ac dissimulatione
officium vendicat forte in se ma-
xima et ut ait tertio non quid
prodidit discipulis sed quod ipse possit

ostentat quam ego per propositum
omnibus plurime propheticis explent intro-
ducendo obtundunt inepte intima
indecora tractant et qui instituen-
dus erat tanta conturbatione confundunt
ut omnem reputet impossibile quod
susceperit divinae paginae libros
quos simul apertos dum plene
sint faciunt tanta cumulatio
legendos forte gesserim eos
quasi thesauros scrutari saepius tamen
digito scripti sint omnino requirat
ex auribus legat cum ad usum tamen
praesertim accommodata sit superficies
hic multiplicatas mysteriorum intrinsecus
latet et ab eadem re saepe alle-
goria sed tropologia mores variis
modis aedificet Anagoge quoque
multiplicat sursum ducat ut hic
non modo verbis sed rebus ipsis in-
sinuat. Ut in liberalibus quoque
verbis non rebus sed duntaxat via sternit
quam pessime ipso sermone hoc contentus
non est ab errare vel inepti aut
ab negligentia velut quo dum
tentant se velle suos abducere
auditores plane propositum
ineptius credo si ita scripsit ut
sensum eius intelligi nequeat a se
Plato et Plotinus plerumque valeat
quantumque vice in aliquo disciplina
dispositionem introducere compendio tali
ergo secundum illum sequar qui
tramitem aperit et quod scripturae pate-
facta sensum ut ita dicam histori-
cam docet quod sit vetera et quam
clames prophetandi et quod similitudinis
vetere ... et quod sit ...
... angelo vel ... cum et
quod sit ... advocatur saepe
relinquere ... Quae vero sunt disser-
tationes et quae sunt
... intendat
... vetus ... expediunt
... expressit
et lex ... cum ...
non capiat sensum ... et ...

mentibus
modo, fidei intendunt. Unde et mentibus
simplicibus studium contulit, una certa
sanctimonia tantum, paupertas litte-
rarum hoc reservavit. Solent enim
et obscura legendo simplicibus recipere.
Dat gratiam deus et illis veri-
tatem et intelligentiam confert qui
timore initiati et in dilectione
et executione mandatorum suorum No
fideliter adherent. Nam et testimo-
nio sapientis qui confidunt in deo
intelligent veritatem. Superbis autem
resistit dominus deus, quibus eo in-
vito philosophabuntur aut eo re-
mittente in aliquo obtinebit.
Simplicitas est ut nec sponte do-
ctrinam contemnat, quibus autem con-
tinuo scientiam, nisi forte quam
religio reprobavit, si ut dici-
tur in vita minerva inter cetera
aggrediamur, quibus ad scientiam sci-
re pervenit qui scientiarum dominus
est et in quo sunt omnes sa-
pientie thesauri absconditi. Hoc
prorsus nobis arduum nimis
est et difficilius et longe
maius quam ut fabulosorum
utamur verbis flamma eripere
de manu herculis unum verbum lo-
re unius ... nihil est si tamen
in omnibus nihil est in quo maius
aut minus est. Quamquam ergo
iam philosophi ingrediuntur ad
hostium gratie cum simplices pul-
set in quo tamen maior omnibus liber
scientiarum est, cum solus aperit
agnus qui occisus est ... maior
sapientie et re felicius redimit
sumus observationem consistit quibus
liber de capacitate ingenii et de
memorie tenacitate et assiduitate
studii et longe voluntate

blanditur, quia si tamen in medio sunt
quo efficacia videntur eo
longius observabuntur. Nam et
tempus quo velocius aberrat
eo tardius domum conversus rever-
sus redit. Est autem simplicitas con-
iuncta simplicitas que discernendi
intelligentiam plurimum adiuvat. No
Simplicitas cum his que scribuntur
a doctoribus acquiescit, et sim-
plicitas si qua sacre ut offen-
dunt dicta videntur in partem
meliorem fideli interpretatione
vertat que ut inceptum verum est
qui scripture a quibus instructus
est apparent dicta et captiva-
to sensu eorum ad intellectum sine
causis theologie repugnantes. Nam
in eis contineri quod non sunt
propter sensum obscurum est. Non
audisti dicunt Nonne et Moyses
oculi tenebant ne sapientiam
que eos exardere comitabatur
agnoscerent, quia tardi erant
ad intelligendum que prophete lo-
quebantur; quod querebant non
aberat a mentibus prophetarum et
non attendentes verum qui late-
bat in lucem sed quia tarde ar-
dentes studio querebant quod la-
tebat sapientia que querebatur
affuit et apparuit oculos eorum
ut intelligerent scripturas et sancta
verba. Dominus arguens tarditatem
cordium prodest querendi studium
si ardentius ipsa scientia reseratur
ad verum, sed nec ipso id in scientiam
parvis agnoscitur quia mens
scripturarum nisi refecta sit fidei
aut mors dicitur anime ... non
videtur; quamquam enim ad vo-

luptatem suam aut studium verbi
scripturarum integritatem attendat
qui a sacro prophetie excluditur
ab inscitia vel alienum excitat
Nam et sodomite dum ange-
los receptores malicie et
in visti hospites corrumpere
voluerunt cecitate percussi sunt
et ita parietem aberrantes
palpitando in medie crassis
tenebris obvoluti iusto dei iu-
dicio submersi sunt Sic du-
elati et maligni aberrant
ad parietem scripturarum sensum
scilicet qui in domo sunt quo
est simoniacus et qui cor-
ceptorem malicie videt angelum
non attingunt, angelum quem
scriptura est quod deo mittente
constat ad increpandam mali-
ciam hominum in mundi sodomam
descendisse Audite insuper verbum
domini principes Sodomorum
auribus percipite vestra mea populus
Gomorre Simeon est ergo scripture
non comprehendit nisi forte quis
scripture dictum credat ut ange-
lus debeat dicere utique vel
misisti eos adorasse et cibum mi-
nistrasse legitur, et eius humana
temeritas velit preferre cibat
aut fidei et bonorum operum cibis
Nam et magni consilii ange-
lum ad puteum sic cibat inter
samaritana et forte eos adoas-
se non peccat sibi subsistat
homo querendi studio insudasse
scribitur patriarcha qui scalam
mediis in sompnis celum tan-
gebat angelos ascendentes et
descendentes vidit et quod domini
innixum scale, et cum angelo

donec aurora illucescet luc-
tamus Etenim exstant nec an
ab angelo fatigatus acquiescit
ut credebat quem femore altero
debilitatum benedictione quem
voti compos accedente an-
gelo respicit hec ei in spiritu
aut in facie contigerunt, sed nobis
apostolo teste figuraliter sunt
pro vita ergo pugnatores nec
apprehendamus angelos scripturarum
et infatigabili etiam lucta-
tes cum eis non cedamus do-
nec nos aurora veritatis illu-
scescat Nec solum nosse suffi-
ciat veritatem nisi femore amoris amoris
temporalium marcescente eo vel
aditum de benedictione angelica
facimus consequi quo magis
eternorum amore excitatus inappe-
titu temporalium claudicamus. Eo
enim lucta ista prodest ut cum
prophanis hominis testimonio dei
ipse qui sidunas vitas est
facie ad faciem videat vel cuius
enim boni in fide aut operibus
apparet imago quod visionis est
et certe aurora sine benedictione
non expedit angelum quia notitia
veritatis sine gratia bone operationis
seme consistere non licet fructum
porro ad studium querendi non
modo domesticis sed et externis
amandum est Nam Salomon Salomon
qui summo sapientie fervore
flagrabat summo dei assi-
stebat amicis et consultibus
tam sed mersum satis caput
excessit inrogatum quod cum hoc
fecisse credit ut cum istud quod
est de quo disputatur precor
moriam angustiasse profecto ex
hominibus media sic ex ... vita

ingredientur quo cum Salomon Solon
expressum est Carneades laborio-
sus et diutinus sapientie miles in
studio xc expletis annis et
sapiendi idem ei vivendi et phi-
losophandi finis fuit Catho octogesimum
et sextum agens annum dum in
iuvenili vel robore constante sena-
tu in republica agens ut nec me-
moriam tardiorem aut lateris
infirmitatem aut quassatam tamen me-
bra torpentia aut linguam impe-
ditam quisquam animadvertit Grecis
etiam libris appetiit erudiri quam
sero et tamen senex latinas didicit
cum vero sibi eloquentie gloriam
compararet id egit ut iuris
quoque civilis peritissimus haberetur
Cuius vero plebs inscia et pre-
datione digna ab eo doctrine
cupiditate flagrant ut me-
moriam quod quisque senatus coge-
bat haereret sibi tamen grecos
libros lectitaret qua quidem indu-
stria audiret alios ipsa de se
alios super [illegible] vitam ge-
stam narrare esse ut ceterorum doctorum
qui studentis inane exercitium re-
putat si ad hostium eius prope-
rent se tumultuum verba pulsat
aut cum quibus locis ingeniosus
etiam se tam inde solo vexant
et dum tam in pectore ferirent
pectora mea duras non ad-
mitterent curas magis mentis
opera nec deludere ponderata
mente cum et eque facies ?
deos apprehendens et quales vivi-
fico confundat animus Nam
si verba veritate lumine impe-
diat certum et ?variorum docet que
verbe prudentes et periti me-

parabat sapiens ut taceret sed quid
decebit diu qui operatur in tene-
bris verbatur circa plurima que
vel studiis aut bonis moribus
exercendis pretiosum est Ci-
ceronis studium ut Ciceroni placet
est vehemens applicatio
animi ad aliquid agendum magna
cum voluntate Profecto mens
que verbata ad plura distrahitur
negligens in uno virtutis ope
efficitur occupata sed studii huius
exercitatione plurimum proficit ad
virtutes in singulis que legit
aut audit ideo tamen apud
se vero iudicii scrutinio conva-
lescit ibi in ea magis tamen
examinat et sententiam omnem appre-
hendit in statera Ceterum vita
quieta esse non potest si memoria
subtrahitur et ea si luxuriat
animus in deliciis rerum affluentia
lumen bonis extinguitur in
secunda vero paupertas et res
humilis custos et forma virtutis
adhibetur premissis et luxuriam
moderatus ista tempestas et sti-
mulis suis hominem sine morbo
officio virtutis inquirit mutue
appellat honesta quidem res
est ut ait sapiens leta paupertas
nec hec est paupertas si leta
sed cuius divitiis censeri posset
que tante fuerunt ut pater eius Xerxis
exercitui epulum dare potuit
quo magis vacuo animo studiis
litterarum esset operatus parva admodum
summa retenta patrimonium
suum patrie donavit Athenis
autem compluribus annis moratus
omnia temporum momenta ad percipi-
endam et exercendam doctrinam

ostendens cognitum illi verbis vivat
quod ipse quodam volumine testa-
tum est Crates quoque ille
Thebanus proiecto in mare non
parvo auri pondere abite inquit
pessimi male cupiditates
simul/ ego vos mergam ne
ipse mergar a vobis Sed et
Anaxagoras rura ad intima
peregrinationis propriam repetens
possessionibus que desertas inquit
non essem inquit ego salvus nisi
iste perissent Socrates fer-
cratus nomine complete
se fecit ut doceret nisi ad
dispersendum paupertatem et egestatem
non dat sed ii descendentibus
pluvie decurrunt que sitim sedanda
aut nociva sunt terram
alienam exigit pluvia et suam
interdum alienam facit terminos ali-
enam facit suam a nullo inquit
cunctatur exilio hoc est quod do-
mesticas et que carius sunt
abigit solitudinibus ut homo
totum quodam usus in spiritum de
quod sapere plenitudo impedit
respiciet aliquando ubique in domo
et ubique in patria quia ubique lo-
cum apud se et ubique apud
sapientiam commodat et forte sic
patriarcham instituit deus dicens
exi de terra et de cognatione
tua precepit ut in peregrinationis profi-
ciens multiplicet in gente ma-
gnam corpore quam terram acquireret
feliciter quam relinquens deo ad notitiam
sapientie omnia que sunt mundana
contempserit. Cognovit vere mode-
ste paupertatis exercitio crescit et
fortitudo fatigatione diminuitur quam
laboribus expugnatur tum vero

in cognatione spatiosa quibus quodam
inherentur est pedem sibi sicut
affectus sunt et amoveatur et non
dominus feliciter acquirunt omnia
que unde cordis affectum quasi
suntque pede calcant. Sed quibus est
qui tenat arduam viam vel
intrare disponat angelica forte
quibus accedit et quibus si accedit
prevenit Nec his sine distinctione
collectandi videtur fratres vite
et nisi pauperis civilis amaritudo
precedat Rachelis et hec con-
gratio non dulcescit nec succre-
scit soboles numerosa id in utrumque
tractu Jordanis labentium so-
litudo crescit et in duabus tribus
spiritualium et corporalium bonorum
in patriam amoris concedit qui et
nec cognatos carnis impune con-
templatur et rete operatorum laborem
amicum sudavit tum vero alia
via predari incipit exeat et vi-
gente firmior progenitura distra-
hetur Sed hi noverunt germani
qui sit lenticulam sapientem pre-
cii nomine largitur est ei ut
fecit dixisse diversis indulge-
ntibus a legendi studio spatie.

De septima clave discretionis

In quo hoc continetur de
institutione oratorie una
discretionis clavibus ponitur
amor docetur quo
preceptores ut parentes
amandi sunt et colendi sicut
enim illi quod sunt genitores
corporum ita et illi sunt anima-
rum quod de se spiritum propagando
scibam sed et sapientie mandatorum
mentibus gerunt in melius reformando

nam et id quod pietas studio
plurimum confert Nam et liberi pa-
rentes audiunt quos amant et dictis credunt
et omnibus esse similes cupiunt et
pro facientibus affectu in ipsos ceterum
scolarium lati alacrius quod presentem
emendati non vastum laudati
non erubescunt ut sunt et ipsi
carissimi studio inhebunt Nam
et doctoris officium est docere scilicet
auditoris prebere se dociles Al-
terum neutrum sine altero sufficit
Nam sicut hominis ortus ex utroque
coniunctus est confectus et frustra
sparseris semina nisi ea premollitus
fuit sulcus ita eloquentia coale-
scere nequit nisi sociata tradentis
accipientisque concordia Et quod
quintilianus in preceptis eloquentie et
philosophie sunt ad institutionem
sapientie applicanda Profecto ut
eloquentia nisi preceptis sapientie
comparatur et informatur illorum com-
munis audiendi licet non in-
credulorum sed quodammodo vesanum
inveniet Certe non persona ut
loquitur diligentiorem non inst-
ruit Septem alias claves quibus
ad intelligentiam scripturarum sacrarum
posuit in librum perscribit liminem
liber qui de doctrina christiana
inscribitur Sed nequaquam iste
obviabit Omnibus porro vocatur
in una universalis clavis nam stu-
dium querendi completitur Certum de
traditione gentilium sermo fuit
institutum ita hic ut ad institu-
tionem studium et proposito referatur
Una hic est et sincera et certa
clavium clavis Clavis illa que
aperit claudi non sinit et sine
qua ad intelligentiam in vanum accedit

quia ingressum non apprehendit
aut non licet porro in primo
recedendum quam perstari In quo
Epicurus et sui summum bonum
constituit et quod per labores multos
itur ad voluptates
M ulta quidem sunt et diffi-
cilia circa perpetuum pre-
tium quod ad summum non
est iter nisi per ardua in spe
hic perficiendi omnia manifestum
et dum labore perpessus utili-
tas mentis ad omnia vocatur
et quod ad summum tendunt
omnes sed via disparatur Nemo hic
est optimus illuc sine labore
pervenit aut tendit cum enim
sit tres philosophorum secte que
et ipse tendunt in summitatem intrabilis
omnes et sic dissimiliter laborant
hic in assequendo fine quem statuunt
Dicimus epicurum et totum eius
sodalicium vitam beatam asserere
que per tantam iocunditatem letatur
ut consiliorum et perturbationum non
inficiat ut tenuis motus vel
quod dissidio esset et quod nil potest
esse iocundius ab ea hic plebs quia
ad sequitur defluxit in voluptates
corporalitates se eandem esse beatissimam
esse futuram ut hic persuadere nequit
sic a quo hic ipse desponte sanctitas quam
cantus mox donum perfectum ut a
posteris creditum sit non epicureum
non sed diuum ipsum huiusmodi esse Sed
quod facile que ut de inspiciendo
doctos optime disparari ad respondendum
videre leta sunt quod vere esse de-
beant intelligendo Eadem quidem opinio
est Nam sic utrumque tardatum hos non
sentit quod amore licet quod nil est com-
munis ut sicut passiva vita ad
corpus que epulari cottidie splendide
qui unio esse ad splendidum vivit
vestibus denique omnia quam mens lingua

manum apponit cogitare loqui et
facere et in illo conatu sibi aut
modo reprimere ipse voluntas vitia
et [illegible] vera et summa felicitas te
[illegible] sed nunquam habent sine la-
bore [illegible] quam obiciens ne sit vana
varietas humane sortis inficiat ut
vobis namque vitare ad libitum
opulentia nota est hiis enim contra
ita non uti nunc que desit ad presens
sepe ne desint sed ponat ad eo-
rum multos appetitores et captato-
res aviditate eas potius appetabili-
bus, itaque opus est ut sinceriter
exigatur ergo et potentia nunquam
et [illegible] sine labore et sollicitudine
acquirit sed in hiis quantum durare
quid est et intelligere quam amor
commode [illegible] est homo, ut cor
quod non agit ut bonus sit bonus
unde velit et mensuracionem sine corporis
curare medicina Nam ut bonus
sit non commode quid sed nisi a-
mor efficiat, quia ergo reverentia
contemptus sed [illegible] ipsa in forma bonis
[illegible] bonum vacesit patet ergo
quod laboriosum sit [illegible] ad obtinere
pro voluptatibus quam sufficiente tam divici-
as congerunt ut potentia infinitam
amplitudines querunt ad [illegible]
et fugiunt contemptum et cotidie ante
celebritatem [illegible] aspirant ad gloriam
hiis in orbis non tam vita que [illegible]
desiderat acquirit et que fastidire sit
et totum preparat [illegible] quanta sint
enim sed in mundo quecumque non querunt
aut non afferunt quos pelleret
effectum ipsius et sepissime [illegible]
congregacionem consistat quecumque vero
contraria operantur [illegible] in non [illegible]
liber de consolacione philosophie revolvatur
attentius et planum est hoc
quod credet. Et licet liber ille
verum incarnatum non exprimat tamen
apud eos quod non iniuste non medi-
ocris auctoritatis est tum ad spiritualia
quodcumque exultatur mentis dolore
concessa multum medicina consistat
Nec mirentur quid nec [illegible]

sub pretextu religionis medicinae
destinet visum nec [illegible]
sit in [illegible] [illegible] consensu
artificio perficit, ut nulla religio
que nescit ab homine audiat
[illegible] tot ex quo est sine difficultate
perficiendum est in studiis in verbis sine
[illegible] conspirans orator vehe-
mentis efficax demonstratur
ad id quod pergendum est nec probat
suadens nec [illegible] stimulo
impellens [illegible] habet et [illegible]
est ut acquirenda [illegible]
ista laboriose [illegible] quod ob
aliud et illud cum [illegible]
exercitus [illegible] premio illud
tum eum [illegible] gratia [illegible]
[illegible] potest [illegible]
si aliud quam a se querat
sed id per [illegible] invalescere
non querit si neglectum [illegible]
[illegible] et si oriat Nam cum
omnia bona semper accessoria sit
[illegible] quoque consistet super
salutem et [illegible] pulchritudinem
appetendam [illegible] [illegible] collacionem
velle sit et sola accessoria cum
sint in precio quibus enim philosophia
ut sapiat Nam ut rebus
[illegible] [illegible] vocat multos
multos, et si non philosophantur tamen
philosophos imitantur [illegible] [illegible]
[illegible] dimittere philosophia impe-
diat [illegible] ut philosophie [illegible]
efficiunt. Deo enim et mammone
simul non sunt [illegible]
ut quos [illegible] desperat ut penu-
riatem [illegible] amplectitur
ut studio vacet, nec philosophia
ipsa labor [illegible] [illegible] in
[illegible] opulentie constituit alios
ut [illegible] curiositas excitat
alios ut sciri velint [illegible]
stimulo vanitatis [illegible]
ad questum cupiditas inflammat
[illegible] [illegible] ad [illegible]

pede sapiens vias struit ut doceat
aut doceat Nam ad mundi vo-
luptates aut vane utilitatis incep-
tiones omnia referunt In hiis
enim finis est omne ab errantibus
philosophia initium inventum est paucorum
sed quam alia via longe videtur
esse compendiosior Nam ut di-
ci solet amor numerum nemini
nemini unquam divitem fecit

De amore divitiarum et qui in eis
anima non quiescit

ut solatis divitias congere-
rent vel in vita porti
redi volunt via quam
tetis pertulerunt ut eius indul-
gentiam expleat divisa probant
a divisi multa quamvis purior est
nec species dolosi nummi refulgeat
separando se nam vincit amor
pecunie et res pene imperfectas ad
perfectam redigit facultatem
avarus nil vile ducit aut sor-
didum, et sibillatu populi se ipsum
consolatur ymmo et sibi applaudit
simulat nummos contemplatur
in archa patinarum illud mise-
rum omnibus credas quamquam
sed nummos secum nam habet cum
fortuna quod suo tempore arbitrio
uxorem ducat dominam ipsam
quod licebit aciem iubeat eciam
quam dominam certam componat
declamet contemnet omnibus et pa-
tiat campas dicit quod Kathonem
per iuris consultum paret non
pacet habeto atque esto quemquem
sumus et labeo Multa loquor
quod nos nummis pectoribus opta
et vernet clausum possidet ar-
cha Iovem Dum itaque constru-
xerit nullam partem mundi nullam
inaccessibilibus et ymmo tor-ride
sone estum maior avaricie
ignis exsuperat Unde est quod hic
mutat inter surgentem a sole

adeo quo vesperina tepet regio
sit toto impetu fertur in hoste
totum hoc momento, ita moris
venit aut victoria leta alius
superbis gaudet assiduis humilibus
ut ex familiaritate maiorum fautore
ad opes que desiderant accedit
Si potest esse in aliquo inspectas
sui aut sufficit vel in incur-
sula inclusum esse conscriptum so-
la quod conscripto questuosa
est ut in imo loco persimone
facit quam nullum vectigal uti-
lius, sunt enim commodissime prius
queris locum exhibeant demum
applicata iniuria usque ad tamos(?)
ymmo et illos consuit curia,
vix est ut quem curia perdi-
derit ad tamos domum redeat
vel ex illius si ingrevrunt fame
pereunt, quam ut aut sudonum
eos non tam bonum pastit quod
parvis demum suavior ut e et quod
ab alieno mare dulcedinis est
vestit in suo qui semper abrupte
est alieno Si honesta sunt
officia pasit preces non erubescit
et plus vel minimi queris indigna
pateret antequam sceat apud narra-
rem crebrum cogites distribu-
tem Nam et hunc quod proprio
est et per caros mensis ut bona
summa patet alte vince quadra
et ea patenti persone animo que-
rit Sarmetum iniquas reparare
ad mensas nec unius. Dabba
tibi fit inmiabiles vite sunt
quibus nos palam aut clamculo
operat ad questum et quem
non subiit amor pecunie intus
superat cupiditas spectrum equos
vestes aves armatus venatores
canes inocides crescites armenta
et pecora et variam mundi suppellectilem

quam per singula terre mea humanas ex-
cedit plerumque precium preferunt et totum
hominis rebus exhauriunt in acquirendis
hiis duobus articulis furor totius
avaricie constat quam inmoderatius
constat auctor aut sua tenacius
servat et quod inmoderatius appetit con-
quirens quod est levius rebus excedit
et usus expositi terrent quorum
cumdiu que usui subtrahunt ea
vero que sine usu possessoribus
elabuntur inutilia sibi et quis du-
bitat avariciam vel non modo fugi-
endam sed detestandam constat
quam a celestibus procul sectatoribus
suos a conspectu dimittit et ipsis
celestibus bonis removet et elongat
Omnia siquidem que celestibus vici-
niora sunt nec rapiunt et congre-
gant preciosa volatilia celi neque
metunt neque serunt neque congre-
gant in horreis Nec penitus consistunt
sed omnem excludunt sollicitudinem
nascitur Econtra inimici et reptilia
congerunt in futurum et creatores
perhibent ex quibus terra est in cibo
et eadem parte vivunt timentes ne quando
eis terra deficiat Unde in ipso procul
dubio resolvetur Seneca magnificus
quod velit ego avarum posse sui
compotem voti non credo nisi forte
et eorum famelicas et siti aridas
et languentium plene voluptatis
iocunditate fieri consenciat Se-
quod utrumque inappellabiliter famelicum
cum est sed preciosius esurit avarus
quam ille mendicet et saciari non potest
Maior enim est hiatus mentis con-
cave et inter semper dum infundat
omne nequit impleri Nam cum
natura spiritualis vite ipsa sic corpo-
ralia comprehendit ut nulla capaci-
tate defenda nec res una loco po-
tenpato alterius impedimento sit cuinam

ia apprehenda et quo plura
conceperit eo plurimum locum est
hec clarum est quod res cor-
porales animam que spiritus
est implere non potest Totum
enim modicum angustum est ad
animam capitur Exemplo patet
quia in eo animus non consistit
sed ut forte in angusto
clausus extra castellum principibus
supportans incumbentem
eorum quiescere nequit
opinatur Declinare intuitum — De ambicione et de cupiditate stulticia commixta et quibus sint orta tiranidis / cap. xvj
aliquis et si non maculam
credibilem hii avaricie noto
Nam et ab oculis videntur
abstinere et simul cum rebus
exponit libere ut petitur sunt
... hii de fonte malorum
oriuntur alia vicii veritas
serenitas cordis a beatitudine
vere felicitatis deflectatur Sicut
enim in orto deliciarum de uno
fonte oriuntur flumina que
fecundant suavissimo odore
agri [illegible] domini dixerit
Sic in loco horroris et vaste
solitudinis in terra scilicet oblivi-
onis quod illi inhabitat qui sui
obliviscuntur in mundo / veniunt — alias velut
serpentis Lernei caput cap-
tum in theatro / quod de fonte
uno omnium pullulat capita
[illegible] / Sicut aut preterea
cupiditas est / Sed non sunt
patrum defficit auctoritas — quid sit cupiditas
ut dicta cupiditas est amor
cordis quo quis amittere potest in unitum
Sonat et stulticia cornebus
[illegible] hi id amat et quod
quod tenere non potest / Et est — quid sit stulticia
stulticia cordis quo sicut mundana
sunt non pro animo / pt

eam liber mag augustini
de libero arbitrio pingit / Ex
hiis restat quod stulti non
sunt, in nomine stulticie nunc
tradit. Ut enim sui ignorancia
prius tenet, sic sit ad stul-
tos sed in bonis que mora
patent sunt maioribus
preferat stulte meditat. Ex
viciis scientiis potest suad deli-
cias facit stulticiam maledi-
ccionis dampnat / Ex ergo
eius error sunt impeditate
scientia propria multiplex
ista patet, cum ab errore
sit ut hoc quod sit proprie
ignorat / Et ipsum in medio
abeuntem fornace cupiditatis
inflamet / et quod adiit pre-
valent via iniquorum / Sed
hoc propter condicionis ignavam
et debite subiectionis iusti-
ficationem quandam affectat
libertatem ut possit vivere
sine metu et impune quod
voluit facere et quod deo ita
esse sit deo / Non enim conditio
velit imitari bonitatem sed deum
dando impunitatem malis ad
suam vult maliciam inclinare.
De radice ergo superbie sur-
repit ambitio potestatis, et cu-
piditas et honoris, ut sicut
viribus habeat ne dominatur
sicut premet reverencia ne
violescat. Nemo enim est qui
non cupiat libertatem, et
qui viribus quibus eam tueatur
non optet / ut est / qui non impe-
ratorem eius invideat, si locum
assit. Derivatur enim quedam ma-
gis mortis est libertatis specie
status vite / Unde est qui ad rebellandum

quid de superbia oritur ambitio potestatis
et honoris

de fine et libertate

potenciam / effundunt opes / et quanto
prius potentem superiorem / tanto etiam ca-
suchis expedit / Sed vero potenciam
nactus est / eligit in tyrannidem
et ecclesiam contemnit, iura et condicionem
considerans impugnabit dicens depremere
non veretur / Et lex omnis occupatio
non possit propriatum, et regnare.
A tyranno enim omnis immunis
est aut nichil aut varium / Dicitur
autem quod tyrannus est qui violentia
gravatorum populum premit / Sed hic
non modo in populo / sed in quibuslibet
personis potest comprimere suam tyrannidem
exercere / Nam et si non populo / tamen
aliis comprimere potest dominatur / Non enim de
civibus institutum est summo qui sunt
ordinem amore despectam / Et subiectionem
gemina grande virtutis dominum in vita
precepit respicit vita potius prelatorum
existenda est / O ve non
dabis inter illos / qui non velit ut
unum potentia ampliore / Ve nobis qui no-
lit nobis sibi esse in aliquibus / Ve nobis
est qui sibi subditus tractat / sic
se vellet tractari si subdit / Unde
ergo ambitio invalescit / elevata
cervice procedit in iusticiam / et tyrannide
procedat ordinem / contra quem ira est iustitia est
/ Nam ergo sicut non prevalet viribus
/ mentem acrius / Est vide quod plurimos
ancipites potestatis / honoris probis adherere
petentibus sed reipublice ministris ministre com-
pararetur ut quod se possunt exaltare ut
et ad visum in altum tollere / quo pacis
possit / a salutis posse et laborem
ardescant / Effundunt patrimonia / labores
immensos aggrediunt / et proferunt instare
obsequiis / et blandiciis sollicitare
quos captat non verentur / Nullus
ergo officium contrarium est, non dux
aut index, continuo aut certamen
/ Sed nec precio / nec tempore ad
eundem fiet. Et hoc in ipsis quibus
bello a bello. Unde que prelata sunt

De diversis modis intrandi ad ecclesiasticas dignitates.

ambitio non corrumpat. Nam
quorumque [prebenda] [illegible] sunt. proiecti de-
bet et fidei consecrari. Ceterum quia
ambitiosi sunt ut vix aut
numquam eos in aliquo reddunt. sed
ponunt de hiis que sunt ab
institutione [illegible] super deum
sufficere domesticas calamitates
et calamum [illegible] exponitur
[illegible]itatibus. et sanctuarii intro-
gressum in vestibulo permutta-
tur sibi germanum et latinus
nepotes deplorare. domus na-
que orationis deum prohibente ne-
gociationis facta est domus. et
templum fundatum in lapide ad
introitum in latronum speluncam ver-
sum est. Signum etiam data
est in [illegible]. aliis palam.
aliis etiam occupatis [illegible]. Nam
et ipsi occupati credunt ea forte quod
in nullius bonis est. Non est enim
mirum vel proprius quia attingat
gladio. sicut fecit simul ad possi-
tionem ambitionis [illegible]. Illa
namque mathematicas multiplicatas e-
git ut eam expugnet [illegible]
descendente. alii de nobilitate con-
fisi. alii viribus praeditum violenter
in sedem irruunt. et si forte pul-
sat ad hostium parietem alius
suffodit non vertitur. Nam et sa-
cerdotem [illegible] in [illegible]. et ac-
cendit ignem in templum inferret
et vasa sanctuarii [illegible] aliis
[illegible] in [illegible] [illegible]
Simone dicente ingredi et non
inveniens ibi qui eum et pecuniam
suam iuberet ire in perditionem.
Alius in munusculis ad petitionem
[illegible] attendit. clanculo
[illegible] per [illegible] [illegible] per te-
gulas impetum illabatur ingrediendi.

[illegible] lavatorium et [illegible] per
quod decadit pluvia in domum

dantes. sit in sinu ecclesie per
descendit [illegible]. Alius obsequio
quod muneris usuram ad est [illegible]
obsequia non cedat in muneri [illegible].
Profecto non magis est munus quam
tum [illegible] [illegible] hominis [illegible]
[illegible]. alius collusionem quandam
vocantes liberalitatis praemium. pro
postmodum collatam gratiam [illegible]
[illegible] plenius compensabit. Alius
accipit [illegible] [illegible] oppor[t]eat.
sed ad ingrediendum appellationem
[illegible]. et quod obnubilas [illegible]
[illegible]. ut eum [illegible] [illegible] fran-
dulentis. dum [illegible] alius simu-
lat. ambitiosi [illegible] [illegible]
esse de [illegible] potentem [illegible]
velle sub confessione. Sed [illegible] via
sed [illegible] statim [illegible] in [illegible]
[illegible] libertate volunt de no-
bilibus [illegible] [illegible]. [illegible] magis
in clero. Ob hoc [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. familiaritatem [illegible]
ab eis. quasicumque suscepit sim-
plices. strenuus forte prelatus
est. aut consuetudinem suscepit
officium. a nullis custodiam. a
[illegible] clericis [illegible]. a. [illegible]
tiui [illegible] [illegible]. a sic a
[illegible]. ut corporibus [illegible] ob-
tinuit. Non [illegible] quam ad eum pertineat
de [illegible] aut de [illegible]
[illegible]. sed quod [illegible] est.
et loculos habet. [illegible] avaricia
solvit ad [illegible]. ut [illegible] magis
[illegible] eos sacrilegium sorciat
[illegible]. et morte [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
Sed [illegible] [illegible] monetur affectio
sua [illegible] et [illegible] [illegible]
[illegible]. quia ad dispensationem
alienam mercator [illegible]

[Left margin:] se.

[Right margin notes:]
obsequium [illegible] [illegible]
ab liberalitas
[illegible]
amicicia
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]

accedet. Nam palam venduntur
omnia, ut modestiam venditoris
impediat. Adeo enim satiris alteri-
bus avaritie perfunctus inniteret ar-
dor, ut hi omnia quasi quandam
parodiam profanant. Et quia
pro se non veniunt in commercium,
licite et iuste credunt accepi si
perempta fuerint aut coempta.
Unde cum nunc in nostris approba-
te prelatorum non veniunt que iure
antiquo sic possident a laicis
ut instant ad heredes et titulo
donationis vel permutationis alienent
ab eis. Ius vero ad vocationis
aut patronatus ecclesie quod pro-
bet distinguit. Nam quod bis ambro-
sius hesitans in simoniaco condi-
derit in libro pontificali detecto
inspicitur est. Et quod in sola Italia
et inter lumbardos debeat op-
time. At constitutio apostolica in-
hibentis ut illi qui de ecclesias
ambiunt quo facilius subnitiret
ius advocatorum querunt, admit-
tantur ad ecclesias quarum advocatio
fraude questa est, ad timorem
dei referunt et nequaquam
esse petunt sed pro loco et tempore
esse dispensandum. Ut videlicet aut b.
Cirillus in epistola ephesine
sinodi dispensatores mores ulti-
usque despiciunt sapientes si dis-
pensatores morum quibus probabiles
quidem est, si erga divites erga
nobiles erga potentes aut
similes dispensatorum canonum supra.
Nam de moribus ultra fiet men-
tio. Et iste lex canonum ne-
quaquam porta est, iniustrie sese
libere sunt, et eo durius per ipsum

ut nunc non habeat esse per se legem
statuunt. Vero lex quod plaunt
latori. Nam isti privilegii
privilegiis gaudentes beneficio
quecumque ambiunt sibi competere
comparant. Episcopos ad prima be-
neficia obligat et destinata
successiones patrui non venit.
Restat itaque ut isti pacto
repleant eventu. Et illius
quisque amicus et armet in
vacantem ambigit successionem.
Si cum eo de morte in adversitate
veniunt et multiplicet contineant
possessorem. Possessionem namque parat
adversarium accioni meum. Si vero
quispiam prelatorum sive collatorum
mecor eius precio non abundet
amatores illico audit questoriam
secus quod magnum et contumeliosum
sed reputat si turpius et inhoneste
honesta petitio repulsam alicubi
patiatur. Dictum vero alarum sic
scribunt remigio medestitat imp-
unitatis singulis. Vix quod nidos
habeat ut ipsi sicut divina ad
pascendas atque orbis pla-
gas eis preparant hospitia,
et in tanto una vix hospi-
tiolo uno donari hominibus
tenues. Nam si quis habet
sicut probate libertatis est utique
et insignis prudencie, si quod
tot quomodo non comparant alta-
ria ut quasi vitam meropheticio quot-
tidianas hostias nomen possit
altaribus immolare. Volunt in sacerdo-
tio onerari aut saltem altario
qui de altario vivunt. Nec ut
plures arguunt dictam luxuriantem
sed promovatum quosdam introdu-

cerunt quod nec ad aliud erca
referunt ad aliud emolimentum
et cum apostolus dicat qui non
laborat non manducet / qui mini-
mum metit plus rapiunt / et in
labores alienos ordinis aut
sacerdotii ingrediuntur / Unde
Gregorius dicit in hac emenda licet ta-
men non res sacra sit sed prophana
simoniaca posse committi
hoc est ut vulgo dici solet per
argenteum pontem transit a sor-
dibus que transeuntium vel potius
avarorum pertranseunt / Quod ambitiosi
dissimulant se nolle quod maxime
appetunt et quibus excusationibus
propositum tegant
Et certe ad aliquem hono-
rem promovendi aut
cogitantur aut credunt
etiam ut dicat hosti domesti-
co / Omnino ostendunt stupe-
fieri itaque obstupescunt / Non
dignitates abhorrent / refugiunt
onus / et ut Andreas impellatur
more ut de aliis ut fertur
fecerat retrocedunt cum suspiriis
gemitibus et singultibus interrupte-
ribus simulantes lacrimas retro-
cedunt / Notum siquidem est quod
multos hos transit et compellit
invitos et quos non ambitio
compellit / Imitatur hoc comicis et an-
tiquitatibus doctor / quare eos episcopari
non deceat / non sum inquit medi-
cus et in domo mea non est panis
nec vestis ne thesaurum sit / Unum
in necessitate auxilio / nova in
dextra indifferentibus prefatam possum
utique ubi excusationem sophistica quod
loqui nescio / quia puer ego sum
et si non etate tamen in scientia /
in lenitate morum / sordibus vestibus
ab initio indutus sum et cas
mus pingue agni et vestibus
candidi de albatis candida quo fecit
tentabo pollutus / aut quod sacerdo-
tem oportet polluta in sabbato
legem in die sancta contempsit et
festa dei interposuit. Ezechi-
ele pollutus non cepisse / circa
quod primo ipsi dilectioris est /
Secunda siquidem ipsi / sacerdotes
mali / facti sunt id est in laqueum
ipsi existentes in specula et
sicut rethe extensum ad invol-
vendas animas / Docet me Ag- alias non Aggei
geus / parabola mystica sacer-
dotum periculum exprimens / et man-
dans / quod populus a sacerdotibus
moribus / sanctius vivit conformetur quod
contrahens / interroga inquit sacerdo-
tes legem / et dic eis si
tulerit homo carnem sanctificatam et aliquid
restrictum / si tetigerit eum ex
eo quod contingit / Et cum dixissent
sacerdotes quia non sanctificatur
dixit ad eos rursus / si inmun-
dus contigerit restrictum inmu-
nditia polluat eum et dixit
quod polluitur / Tolle ab illis quod
est inter inmundos ipsius communi in-
vis / cum in vultus vicem diffu-
dit pestem / Ad quam primo secundo
cepit usque gradum laudabilis pre-
dicatorem tunc vocibus illicitatis
me instigeas diuissime ab
aditu non sentis / sermonem ediscam
in singularibus / et illum in iniquitate
proprium suorum / hec aut nulla
est / aut compulsa vel simulata
est electio / haut quorum preterea
pretensa disputatione perquirit
postmo se primum non posse
sine suspicione simoniare prete-
reo obsistit ius et auctor legem
perfecti vel similis vel bonum

Mango omnis mercator et precipue equorum venditor dictus a mango et ago / quia manum agat

emisse videat / Videret alia vice ad obsequium potestatis sicut prius respectu dicens quia dilatio honorem respuit reste constantia accessit affectans / ut postquam sine onere sortiretur honorem / Applicans cum scriptoribus replicat et redolent quibus predictis statutum est ut a sacris ordinibus et omni promotione se arceat / quod singulis peccatis unde emunt officium / aut qui vilibus et similibus obstinationibus principibus prestant / aut gregis clerum non cetera [illegible] in ecclesia / et sine promotione singulis mediante potestate temore celebrata / quos si alii clerici sunt sive periculo anathematis vilius ecclesiis presbiteris consecrant / unum principium modo / nos signis maior sumus in ea parte egregium factum excusisse mediatione / Henricus sub Roberto non nullus refert / sed ambrosius quidam monachus ad albaniam qua pervenit vocatus / Et ille modestia simulans ut animum peteret / omnes refugit / respicit honorem et dignum se palam tante rei fieret / Valere magis principibus indignus es / quia regum clam data non sentita pecunia / sedimentum cum expressit emisti / sed qui quod pro me non stat / commune pacto impleat / liberum me hic in[illegible]stum est / et in domum redeas / et qui dignus est de statute prestitui ecclesie / sed me longe aliter successit exemplar ambrosio / Licet cum et ad quam

pretium multiplicat / ut recedat nolle / quod appetit / et tandem fit accipere quod pretium tamquam non modeste pulsus rapiat / Tertio / et ad kathedram / declamationibus / contra quibus thoro (?) introire possit redierit / Licet prius improbitatem pretendisse tamen ea sanguineus / Ecce in imperatori non quidem successoribus pistatori / fabri filio / non augusto / Omnium armata exemplari presidet / et Helio prius et conuentis cives / in vindicta asternus dominum extrapat / Vix et non voluisse quod detrahit / que vero et timoratis plus opposuit ibi ut non bona regni et pre plus via tende tuum ad honores pacta multitudo dispensat / Et de pluribus vix inquirit a potestate successivum patrimoniat perfectum / Ecce Calixtus Marcus deo qui dudum praefuit equo / aut pullus plebis inconstante gradatim permittit in futurum / et sacratis gressibus mollius incedentiatur / Perfecto laude in stabulum in tenebris mercatoris extendit / De his qui ingredientes veniunt sine dissimulatione ambitiosi quos neque ratio neque auctoritas refrenare potest

Insistit erogationi quam plurimi / nequaquam dissimulantes possidere ambitionis / quam ut dici solet insignia pro vectis / Predictos devidet infamia / velut hostium quod

mitras sive titulos pro auctoritate
profitentur / hii licet impuri sint
et nec vitium suum velint
exigere / nec sciant vitare alienam
immundiciis ut dicitur pedibus / statim
irrumpunt in sancta sanctorum / parietes
sordide possessionis et carnis et
iniquitatis · asserunt · Christi passionem
in cruce · non pro illotis · sed pol
lutis · si dici liceat manibus
tractatum / hii sunt qui licet
primo aditu ad ramos habebantur
indigni / continuo tendunt ad sa
cerdotium / festinant ad pontificale / et
repulsis ceteris / sicut patris altaribus
incubavit / ut iam non ad foram
et exigi preberent plebei ordo ille
videatur institutus / sed ex occasio
quedam in habundancia et inscien
tate vivendi / nec pensata officii
districtione indicto dei obnoxium
scientia quedam et nimis distri
tenda administratio / Credas
potius voce preconis omnibus so
nuisse occuparet extremum [illegible]
Unde est / quod omnes quasi in stadii
agone contendunt / anhelantibus
singulis ne accipiat episcopatum
alter / Votis ergo et si non re plures
immo sunt rectores / quam illi quos
regunt / Nam qui regi velint pe
nitus sunt / tunc quisque ut emereret
a iugo rectoris ipsi totis viribus que
rat · diffugium / privilegio sepius applica
ant regio precepto plurimi [illegible] sint
ne meritis suis obtinent / com
[illegible] faciat / ne legi dei subditi
sint / non reprehendo clementiam op
ere / Sed hanc indulgentiam eius esse
sic dei · non arbitror expedire · nichil tale
in illa tam gloriosa familia Christi
legimus / sed et in illis contentio
facta sit / quis eorum maior esset /
Nullam [illegible] ab apostolo
[illegible] / sed paulo et bar
nabam audiemus · [illegible] discessisse
/ Nullum in illa superba [illegible]

que superiorum est non mea quidem
magis credimus / Sed nec sit ec
clesie / Nisi urgentissima causa
flagitet / De hiis enim ut pote in
tendimus · et eorum quibus sonet
[illegible] loquar / dicam quod sen
tio / ne quod sublatam vitium
aut probabilitati / dico ergo quod
indubitanter credo / quoniam hii qui
effrenata superbia [illegible]
sunt / a cruce sua inquit Christi
et preis eius si fieri posset
[illegible] / plus dico · immo et
quod in ipso est exeunt / et
omne ordinatorum fallant [illegible] /
Nisi ergo illud apostoli / non omnes
prophete / non omnes magistri / Omnes
enim prophete et magistri sunt / ita ut
si antiquum proverbium iuste dicatur
/ in et Saul inter prophetas / et recte
sicut Gregorius Nazanzenus in
illa historia tradidit / ut tunc in
ecclesia fuisse nunc instrumentum
ut tam vilis congregatio [illegible]
religionis et doctrine Christiane [illegible]
opprobrium nascitur quod sacerdotium
et ministeria ambitionis potius
ad gratiam quam meritorum merito de
ferunt / omnes itaque currunt / sed
unus ex eventu est · unus accipit
bravium · Ille qui in cursu am
bitionis aliis velocior extitit /
et qui procurrit ceteris [illegible]
et quoniam discipulorum [illegible] / Oste
dit in illico et omnes [illegible] celeste
festinate vocationis pre re
[illegible] / hii sunt qui [illegible]
muneribus instant prelatis / laterales · laterales
et familiares eorum sollicitant / [illegible]
[illegible] se commendant / applaudunt
omnibus / et eorum magna [illegible] domorum
[illegible] officiales / sed [illegible] ro
gant / ut tum locum videant / me
ruerint sibi / hii sunt amici omnium
et qui non se sed amicos ipse

[illegible]
[illegible]

desiderant promoveri. Hii sunt qui circui-
tum aream respiciunt sine Insti-
latores annos dinumerant, canus lectat.
phisicos et genealogos deprehat
presidentium consulunt. librant humo-
res. et qui in statera appendunt
elementa vniendum. et quos diu-
tius superesse conspexerint. etatem
nestoream dicunt excedere. et cla-
mant torrentes iam impleri mensuram.
Debiles etate vel morbo grauatos
et sinceros timidius inconstat simu-
latos. et qui decrepite vacillantium
kathedris insidiant. Cumque
interim eorum occupatarum
sedium sepe illicitas impetrant
concessiones. Hii sunt qui se coad-
iuuandos et promouendos acephalos
obligatos ingerunt. et tacite
ad eum ventum est. immemores
fidei quam fidem dare. scriptos ambi-
tionis et inuadere impediunt et re-
pellunt. Sic ergo plerumque dum
competitorum turba residet papa
dei propositum et certum dispon-
tionis sue vicarium fidelem in eccle-
siam introducit. de quo nec quisquam
presumat sermo vel cogitatio. Illi
in ex contingentibus vel obmittunt.
nisi forte in eo contingentiam pre
mittat. qui ambiguitate modo excre-
dunt. sed in quo in eo aliquis est modi
excessus, vbi non est ordo modus.
Pulsat itaque et precipitat po-
testates. si obsequia non sufficiunt
si intercessiones non prosunt. vires
suas ambitio erigit. sine et adire
facultas diuitias ostendit. Iam
palam loquitur. et in moderatores
prelatos ascendit. et clamat hec
omnia tibi dabo. si a fundamento fidei
cadentibus promoveris me. hoc per-
tracte est. cum certum sit exauctora-
tores patrum in pluribus simoniaca
a simonia fidei corruerunt. quippe

in spiritualibus, rebus patris et ethica
scienter matrimonium avaritie co-
mittit. Nec refert quis pecunia
intercedit in contractum. vel ante
vel post. cum omnia ista negotiatores
in talibus damnato simonie
crimine involvat. Cum enim petro
prohibitum sit. ob hoc accipere vel
dare quam pecuniam. neque dare contra-
here est licitum quia est vtrumque
prohibitum. Ut non autem Ecclesia sub
prouincia dare est quibusque dare
et accipere coherentium. Quondam
in talibus accidit in Apulia
temporibus meis. regnante Rogero Sicu-
lo. contigit vacare ecclesiam Catha-
nensem capitaneam Apulie et Cala-
brie. Robertus iam dicti Regis
Cancellarius presidebat. vir quidem
in rebus gerendis strenuus et
sine magna copia literarum expertissimus
et acutissimus. in primis prouin-
cialibus facundissimus. non impar
ceteris potestatis et morum cleri
Venalia. eo quod inaudita in pluribus
illis. quod inter Longobardos
quos pressiores avaros dicunt
esse constat. faciebat sumptus
innumeros. et gentes sine amaritu-
dine exhibebat. Erat enim
Anglicus natione. Ad eum vtique
tres accesserunt. Abbas quidam
alter Archidiaconus. tertius canonicus
quorum quod Regis sibi fa-
miliaris tempore agens. Cumque
clam pro iam dicto capitulo ...
pecuniam offerentes. Quid multa
adiectis semihalitis porrexit cuiuis
vno quoque eorum censuit de pro-
uincia ergo et vendito vtrumque peccatum
est. de solutorum impleta sufficien-
tissime ... progenitoribus et se-
cessoribus datam. Dicens quod ...

electio solempniter celebranda. Cum
itaque ad diem archiepiscopi episcopi et
multe personae Rome convenissent,
prefatus Vercellensis competitores suos
et quod cum uno quoque eorum
egisset exposuit. Omnes se exinde
ex tenore sue promissionis condem-
nat. Ipse expositionibus simoniacis
/ parum mutatus et toto vite istius
ratione effectus comprobatus et
introductus est / Illi tamen coacti sunt
solvere illud / in quo se obligaverat
ipsum ad Romanum quadratum. Vnde
ita agitur cum nobis presulibus / qui
omnes sedes olfaciunt / Attente quaerit
et curiose quae adoratur aut pateant.
(fovellas) tas tamquam formellas leporis aut
scarum latebras deprehendat. Si
id videt se excludunt et illi
qui dissimulata ambitione cedunt
ut validius irrumpat in sedem
/ a qua se ipsi fatentur fuerant
repellendi / Sequendum itaque erat ut
de se sibi quae se credet / Quod in
in eis lateat / Nemo fidelius novit /
plebs si inquirit ambitiose et in pru-
dentes / Frustra enim ut querimus con-
cipias / aliquem opponens titulum
ceterum procul dubio quia clamor gen-
tis prevalente debebit concurrentibus
causis et testimoniis patrum / Improbus
est / sed nec petrus patronus extitit
aut alicubi de claustro surrexit contra
/ minor est / Germanum et precessorem
suum habet antecessorem / prior est / et mon-
strat seniores a domino proximo
condemnatos / Illiteratus est / nec sco-
las frequentasse legitur apostolus / Coniu-
gatus est / et quod apostolus unius uxoris
precepit virum eligendum / in minu-
tiam matrimonii suam relinquit
uxorem / et Johannes a nuptiis ad
evangelium vadit revocatus / Infirmus
aut parum eloquens est / sed Aaron
internuntius Moysi qui erat impeditioris
lingue / et sacerdotum legitur ministrasse /

Si videt in ordinandis desidem
ex(?) / Valerius innocentius fuit
et morum auctor extitit et
causa martirii / Exorta peccatus
est / sed esse mandante domino cum
pluribus mulieribus adhesit / In-
sipiens est / sed per insipientiam
inde dicitur deus salvare cre-
dentes / Pastor est / et petrus
gladio eximens suum principis
sacerdotis auriculam amputavit /
Anathematizatus est / sed ionas admi-
nistratus recitus est accede tho-
mas ad Indos / Tenet similitu-
dinem pluribus alligatus / Sed Matheus
de theloneo assumptus est / Nico-
laus est deditus gule. Sed deus
ipse dictus est potator vini et
vorator carnium / Non acceperit
maioribus / sed et paulus in facie
restitit petro / quantomagis esset nec
Christus Jesus stetit contra incertum
Barnabas et hujusmodi consilium-
que ferebatur / quod et apostolus sit dictum
est sanctus / Misericordia armata
extitit / Sed martinus illa legitur
militasse / vir sanguinum est / sed
Moyses egyptium interfecit et abscon-
dit in sabulo / Manifestum est ho-
micida / et Samuel prope populos
regem principum interfecit / Perfidus
est et periurus / Sed petrus perfidia
principio negavit / mutus est / sed
et Zachariam a sacerdoto non
extitit / Cecus est / sed et paulus
videre non poterat / Surdus erat ana-
nias domino obedivit / Excellentibus
multis depositus est / sed multi tales
restituti sunt / et Symon ecclesie
dei plurimum profuerunt / Surdus
est / sed sicut eum personat legem
dei non possit. Peccator si quidem
non auditor / leprosus est / sed et pastor
pastorum cetera reddit / que nec pro
nec scriptis apparuit quod pre(?)dicti
videt tamen leprosum et sanum thorarum

Explicit dominus Ballivacensis de electione
Incipit alterius eiusdem generis
tractatus

dignus affectu / persona despicabilis
est / sed in simili repulse titulo ad-
versum martinus non audivit etiam
defensorem / errat in fide / hic sensisse
de trinitate / valitudinarius est / sed
(q*uod* sepe infirma / sepe valitudine precipuat) Gregorius in summo languore
Romanam ecclesiam gubernat etiam
/ superbus et vanus est / sed talis
fuit Britius Turonensis / corpore
et membris debilitatus est / sed hec
(paphnucius) electio confessori Paphnucio legitur
accidisse / Contempnatur ambitus
pulsus / sed et filios zebedei petentes
primatus est petitio reprobata / heresim
quoque docuit / sed augustinus se ma-
nicheum fuisse fatetur / coluit ydola
/ sed et marcellus martir insignis
in papatum turificare compulsus est /
forte nondum renatus / sed dum ca-
thecuminus esset beatus ambrosius fuit
ut traditur electio celebrata / excommunicatus
est etiam dominus / sed et Paulus
ex persecutore factus est predicator /
electio deest / sed et apostolis non pete-
ntibus apostolus missus fuit / non vacat
sedes in quam possit intrudi / atten-
dat presidentem / Nam et augustinus
valerio superstite non tam successisse
quam accessisse describitur / Avarus
est / dispersa potest congregare
et mobilia non distrahet congregata
Ut pauperes universa complectatur
Ad omnia ineptus est / Sed
Sampson mandibula asini philis-
tinos expugnavit / potens est et nunc
deus de lapidibus suscitare filios
habrae / Adhuc dubium esse non
debet quin kathedra episcopalis sanctos
recipit / aut sanctos facit / Nam
et cum Saul inimicus esset
in Regem / insiluit in eum spiritus
domini / prophetavit quod et mutatus
est in virum alium / Caypham

quoque licet sacrilegum et qui cum
Judeis conspiraverat in necem
salvatoris / cum esset Pontifex
anni illius prophetavit / ut constet
ipsum ab officio prophetie gratiam
quam demeruerat accepisse / Cum
ergo pedes sicanus et dulce liquidum
... et sine labore omnia desi-
derabilia conferant / Nonne per-
plexa sollicitudo est dies labo-
riosos et noctes in sompno nos
ducere / ut ad paratum presbiteri
attendant / dulcius est ramisse
choro / tenuisse puellarum thoreas
/ dicetis increpuisse levium / aut si
hoc nimis videt arduum / quam
tactus hic sonus clericis sine la-
bore hoc / et industriam exigit /
Tunc est exultatio querentes
ad sonum huius / et vocem organi
et portas omni scilicet voluptatibus
aperire / Quantum presbiterianum studia
deridentur / si quid audit incognitum
quod presbiteranus sit exemplatur / aut
si maior est contempnitur / Nam
ut rem quam auctoritate replebit
frustra expectatur / si rem vel au-
ctoritate interit / consuetudinem qua
ab utrisque et quam fecerunt abierunt
/ Dicit quidam Petrus alter ad alterum
hoc est tu pallet tu quis
non predicat hoc est doctores
qui tuos citos tenuisse dicet
et psallent in sobrios quam im-
bibunt vinum / nec in ambitione
tanta episcopalis dignitatis dumtaxat
oppressum / eo quod iam summus et ma-
nus tamen est dirandi presidentiam
quam libido / Cum enim appetere non
ardet ad kathedram pari amicitie
et ipse martinus / presentia archi-
diaconatum et alias aggreditur

pluteum vero a plauto quod est ... scribitur
in tabulis lineis a quibus libri scri-
scribuntur vel dicitur scriptorium super quod scri-
bitur vel dicitur tabulatum vel ...
corio intexta que in opere facto ostenditur /

dignitates / indulge et modicum / arde-
scit amplius succedet paulatim
te ministeriis / quia audentes fortuna
iuvat / et timor amores comitatur
et desideriis / Nemo repente turpissimus
fit / sed paulatim succrescunt eius
vel est / quia se scit posse non sperant
Tandem utique quod petunt obtinet
/ sed ut dici solet de raro / semel
crassus dicitur risisse diebus suis
per palestram et sibi iam ...
vitam gemme reliquam. Nova con-
cupiunt sollicitudinem et per amici-
cos quod temporis spes iactura repara-
re non potest / Quod melancolicus plu-
ribus contrariis exuunt / fratrum expilant
scrinia / corrogant cedulas / vocum
flosculos legunt / oratiunculas con-
iungunt et modis omnibus elaborant
ut videantur scire quod nesciunt / Ma-
lunt stare aut in veritate proficiant
non soliciti sunt / umbram duntaxat
veritatis affectant / quam philosophi veteres contem-
pserunt / Utique non inscium est quod
in aereo scilicet glorian / Et
constat esse inopem debitorem
qui plurimorum celebrare non potest / nisi
nomina gratia creditorum / Unde hi se
operibus redimere gestiunt / ut de se patro-
num esse illius videatur oriri / non
in ... inferis / ... et molle
lutum esse iam nunc properandum / et
acrius fingendum sine fine rota
ludit effluxit annis contemptus
sonat vitium perfusa maligne
videt iudici non tota scholia summo
habet enim non modo adversus platoniis
esse / sed omnes qui aliquando docendi offi-
cium presumpserunt quam discipuli
forum impleverunt / ... perversam exer-
citandam ... stimulum libertatis ve-
ritatis convertit. Unde quo nova et ve-
tera profert / quod philosophi cum nova. et
vetera contempserunt / Nec est quod error
contrarius sub pretextu multimus

exerceret / quia virtute dei foras et a
communi similitudine nequaquam
creperit / sed a vero dei / in quo non
sunt ambulant / et recto calle
ad vere felicitatis patriam pergunt /
Nec enim quia a multis peccatur / peccatum
non est / sed in quantum / quia multi-
tudo delinquentium culpam foras
minuit multitudo / sed aggravat /
eo quod vitium sceleris ne corrigatur
obstat / nec hi adversus instituta
dei / ambitiosorum multitudo preva-
leat / non modo divina / sed humana
iura armat / lex et prophete
evangelium / et omnes vero patres
illorum detestantur audaciam / Neque-
liquam hi adversus deum erigantur /
Erubesce sidon ait mare / et tu
clerice quod pontificem / tum largitur
vere legis ignarus / ambitionem tuam
arguit / et compescit / obstupesce
propterea / cum asina te / sessorem suum
revocat / et increpat errores /
Brutum animal hominem stupidum angelum
videt tenentem gladium, et spiritum
qui latet in litera / et tu certe in
tanto hunc spiritualis insanis
ruis in mortem. erubesceret
obstupe. subsiste. et maledictum
neque ad quam avaritia stimulante
festinas recede / Et qui contemptoris
moysen et prophetas / ut asinam
quam ambitor tue talentis urgeas.
Audi / in miraculo quoniam enim est /
balaam et eum non corripuit
nisi asina loquatur / Nonne erube-
scis quod te sic traxerunt sic possi-
dedit simoniacus ignarus ambitor
ut prophetis et divinis oraculis modi-
cum asine prestas / Terribiliter forte
et contremisceres ad vocem asine /
sed nequaquam compungeris / Hoc in-
ter verbi minimum est et dominum

illius / qui solus solius in medio
electorum ignem tantum attendit
/ vt liqueat / quod vilem asinam
audit / quamvis verba dei contempnit
vocem / Audi tu et asinam
vilia predicantem / quod et in ea
ad eruditionem tuam spiritus loquitur
/ Ostendit angelum resistentem illi-
citos gressus tuos / et eum ostendit
per / qua via ad honores ecclesi-
asticos ascendendum sit / que via
fugienda timores docent / Con-
tempnis tu / quod in via mandatorum
dei non vides angelum tenentem
gladium / vt occidat te / Certe intue-
tur asina hominem collatorem
stolidus et tardus / et qui verbum
et gladium in talibus regendus
est ut faciat legem vult
angelum timet et subsistit
et consilium dei curat. Illos igitur
in te isto tu in medullum reme-
rare et singula verba eius repone
et exculpe in tabulis cordis tui

De legibus secularium principum
quibus curiales et officiales ar-
ceantur ab honoribus ecclesiasticis
et quibus etiam digamie et ab-
uramite intrant aditus

Et hoc imperator Iustinianus /
Maxima in omnibus sunt
dona dei / a superna colla-
ta clementia. Sacerdotium et imperium.
Illud quidem divinis ministrans / hoc
autem humanis presidens / Ac dilige-
ntiam exhibens ex uno eodemque
principio / utraque procedentia humanam
exornat vitam / Ideo quoque nihil
sic erit studiosum imperatoribus
sicut sacerdotum honestas / cum utique
et pro illis ipsi semper deo supplica-
rent / Nam si hoc quidem inculpa-
bile sit / undique et apud deum
fiducia erit plenum / Imperium autem
recte et competenter exornet tradi-
tam sibi rem publicam / Erit

consonantia quedam bona omne quod
utile est humano conferens generi
/ Nos igitur maximam habemus
sollicitudinem / et circa sacerdotum
honestatem quod illis optinentibus
credimus / quod per ea maxima
nobis dona dabuntur a deo /
et ea que sunt firma habe-
bimus et que nondum venerunt
acquiremus / Bene universa geruntur
et competenter si rei principium
fiat decens et amabile deo
/ Hoc autem futurum esse credimus
si sacrarum regularum observatio
custodiatur quas iusti laudati ado-
randi a deo inspectores et ministri
verbi dei tradiderunt apostoli
et sacri patres custodierunt
et explanaverunt / Sancimus igitur
sacras per omnia sequentes regulas
/ dum quempiam contigerit omni tempore
ad ordinationem episcopatus perduci
considerari prius vitam eius / si in-
fide apostolica / si honesta / si incul-
pabilis et undique irreprehensibilis
sit / et in bonis testimonium habeat
et sacerdotem decens / Et neque ex
officiali aut ex curiali veniat
fortuna neque ex idiota mox clericus /
Deinde primum aliquid percurrens
episcopus appareat aut in virginitate
degens a principio / aut uxorem
secundam habens ex virginitate ad deum
venientem neque filios odibiles
/ Alioquin qui preter hoc aliquid agit
et ipse cadat sacerdotio / et qui eum
ordinat ab episcopatu separabitur
/ hanc legem offendens / Sed neque
ineruditus episcopus existens sacrorum
dogmatum ad episcopatum accedat
/ per clericalem monasticam vitam professus
/ aut in clero constitutus / non minus

mensibus sex vocem his non cohercens
decretis aut nulli permittimus et po-
sitionis legis vocem habenti talem
imponi ordinatorem. Sicut bonam
gratiam vel gloriam in eo qui ordina-
ndus est querimus, ita etiam in eo ca-
lumniam qui frustra accusaverint
punimus. Si autem aliquis dicat
constitutum esse alicuius criminis
ne prius mereatur episcopus ordina-
tionem quam celebre examinatio fiet et
undique morum appareat. Quod si
post hanc conditionem non passus
est qui ordinem facit legitimam
examinationem sciat imponi cause
reatum ad ordinatorem. Sciat quod ab
eo ~~fiunt~~ fit prohibitio esse de
hiis qui contra legem sic
cadat sacerdotio et qui sine
probatione ordinationem imponit et
ipse simili sorte cadat sacerdo-
tali. Item Leo si quisque ad sacerdotalem
gradum provehi deo auctore contin-
git, puris hominum mentibus nu-
simonia da electionis sententia simoniaco crimine
dico prefeat. Nemo gradum sa-
cerdotii precii venalitate mercetur
qualiter quisque mereatur, non quantum
dare sufficiat estimetur. Profecto
enim quibus locus tutus et que
causa potest esse excusata si ve-
neranda dei templa precii patent in-
gressu. Quem murum integ-
ritati aut vallum fidei providebimus
Si auri sacra fames veneranda
penetralia proserpit. Quid
denique cautum esse potest aut
securum si sanctitas incorrupta
corrumpatur. Cesset altaribus
imminere prophanus ardor avaricie
et a sacris aditibus repellatur pia-
culare flagicium. Itaque castus et
humilis eligatur nostris temporibus episcopus

ut locorum quocumque veniat omnia vite
sue puritate purificet. Non precio sed
precibus ordinetur antistes. Tantum ab
ambitu debet esse sepositus ut queratur cogendus
rogatus recedat invitatus effugiat.
Sola sibi suffragetur necessitas excusan-
di. Profecto enim indignus est sacerdo-
tio nisi fuerit ordinatus invitus. Cum
sane quemquam hanc sacram et vene-
rabilem antistitum sedem pecunie inter-
ventu subisse aut si quis ut alterum
ordinaret vel eligeret aliquid accepisse
detegitur, ad instar publici criminis
et lese maiestatis accusatione
proposita a gradu sacerdotii retrahatur
nec solum deinceps honore privari
sed perpetue quoque infamie dampnari
decernimus ut eos quos facinus par
commaculat et equat utrosque similis
pena comitetur. Item Iustinianus in
constitutionum novella Preterea illud
observari sancimus ut nullo per
suffragium dantis pecunias episcopus
ordinetur. Si quid autem tale commis-
sum fuerit ipsi dantes et accipientes et
eorum mediatores dampnationem subi-
ciant et ipse qui dat et qui
accipit et mediator sacerdotio et
clericali honore removeantur. Id autem
pro hac causa datum ecclesie illi
vendicetur cuius voluit sacerdotium
comparare. Si forte laicus media-
tor pro hac causa aliquid acceperit
in duplum hoc ecclesie restituat.
Idem. Secundum nostras quoque leges
dans gubernatorem clerici aut quam-
cumque sollicitudinem ecclesiasticam agen-
tem dare aliquid illi a quo con-
stituitur aut illi persone liceat
pro commissa sibi gubernatione.
Qui vero dat et accipit et medi-
ator sit clericus in dabitur et accepte
pendicatione vero hic locus sit, aut
singularis sit qui accipit aut

mediator e qd e duplex eidem
ven. h' loco ab Epo probat / Idem
sanximus eu opus fruit Epi moc
imacklitos mox in ebus decreta
fore psonis / pposita sacrosanctis
evangelijs / dictes in ipis decretis
quia nos pro aliqua donatione /
aut promissione / aut amiciciam
hos elegerit / Sed et sciens eos recte
fidei / et honeste vite esse / et lras
nosse / et qz nos uxore nu(n)c q(ue) con
binam / nos filios hunc nos hos
eniales a' offitiales etc. Idem
Sz nos enialem a' offitialem
clericum eum fieri pmittimus /
Vn ex hoc veni clero iniuria
fiat / nisi forte monasticam vitam
v aliqs cert nd min alicui xxv
annis impleuit / Tales enim ordin
ari soprimus qz ad ipe sbe seruire
tenta reliquis partibus euree
et fisco vendicaret / Sz in clero
qstitute monacho qdecete vitam
impleuerit / Hec ab eps deo
amabilibus fim diuinas regulas religi
osos clericos inlcu fieri mysticos
et boni testimonij viros ordinari
sanximus / lras om(n)ino scientes cre
ditos / Sed nullos magis a' sacris
ordinacionibus diligimus / qui cum
castitate viuentes / a' cum uxoribus
nd cohabitantes / Hec quidem sechi
principes / Nam licet ecclie doc
tores hec latius pseuerunt qui
minus videt ardua q dicut
ab ipis vilescunt vtiqz / q vl istos
nd audit / certior e et hystoria
et diuinitus ceremonie studiori
/ et q merito pcipitados e pstrans
ab angelo que ostendit in infinitas
inferiores / Nadab abiron ignem
suo successores / et extra thabun
thy ellatos domino mandante
audentes / si hij templum dni /
et sue sctorum moise repugnante
i' lege dni pstructe nitunt irrupe
Succressit eis soboles numerosa / replet
atiu domus domini / Alienum ignem
attendit / adolere thura nitunt
prohibiti et dominicatorum et abira
tum societate qtr acta / irruunt in
moisen / stendentes celeram sacerdo
cium q turbantes / sedicionem facien
in pplo / nisi ad sacerdotium per
mittatur accede / Tum cum filii
coaliauerit gram ptuitam de iure
parte sibi asserit vindicare / Eo qz
princeps vt dicunt legibus non
subiacet / et qd principi placet /
legis ht vigorem / Tum quo
plures ei et in eum amenus aucto
ritate suam qtulerunt / ei abnuere
omen maiestatis e / et mani
festa scto principatus / siquid
sacrilegium instar e dubitare an
dignus sit is que princeps elege
rit / Hec tenerl officiunt nota
et hu cum eo agit / si vel penam
quisqz ex quacunqz ca volunt
principis enarrare parat / nullas
leges reddunt cum libere psredas /
has anaxarti sim telis ara
nee coparauit / que Nominatas
et pulices detinet / si volatilia
transmittunt grandiora / sic et
Iura tumilia humiliorum recip
iunt voluntates / si pfecto fort
ioribus cedunt / Nam ex trans
gressione vel qtemptu legitt
ma eis nd irrogat penam / sed
nec interpellatos quid tanta
dissimulacionem pferentes / ad hec
conquesita tirannorum exempla
pponunt / quibus psuadeat hetanlus
vniuersa licet / maxime tamen sion
bi locorum fuerit vbi imperatrata
qsciendo abstineat / Eo si rom

adversetur aut legi / Narrant quod
cum tirannus domesticus suus aut
familiaris in quendam clericum sine
electione intrusit / quia clericum
aut ignotum et indignum ellige-
toribus et dampnis impleverit
quia clericum dei vendiderit
palam / Quia metropolitanum
compulerit reprobabilem consecrare /
Quia episcopos religiosos in exi-
lium egerit aut actos ab aliis co-
egerit exulare / Quia clericum
et res sacras oneraverit mu-
neribus sordidis / Quia indignos
prophanos tot prefecerit religiosos /
Quia vilipenderit et pessum-
dederit clerum / Quia in provin-
cias induxerit forale institu-
tum / Quia leges et canones
exterminavit a finibus suis /
Quia induxerit silencium episcopis /
ut quevis flagitia impune
et sine ulla reprehensione com-
mitteret / Quia adversus clericum
romanam audienciam et provocationem
intervenerit / Quia omnia contra
non tam sua quam prisca lege
tractaverit / Quia tandem con-
fecerit libito licitum coequare
/ Si quis autem in hiis comme-
moratis copiosior est / et in
explicanda malitia negocior
/ sinceioris est fidei et efficatioris
industrie, qui nos pro veritate
fidei et sinceritate mortem de iure
divino aliis loquitur / aut super-
stitiosus est aut invidus / Aut quod
capitale est principis inimicus / Si
dicas quod ignis qui per septua-
ginta annos babilonice captivitatis sub
aqua vixerat, demum extinctus
est antiocho vendente Jasoni

sacerdocium / aut quod olim Gregorius
testatur / quia pestilencie et fames gen-
erationes gentium / collisiones reg-
num et quamplurima adversa ter-
provenirent / Ex eo quod honores ecclesi-
astici ad precium et humanam
gratiam conferuntur personis non
meritis / si dicas Ozam percussum
a domino eo quod archam intacte
profanebat / si regnante
Ozia rege lepra percussum dixe-
ris Isaiam / Et eo mortuo vid-
isse dominum sedentem super solium
excelsum / si dixeris quod Onan ta-
linach humanas et plenisti-
lentium duntaxat minuere
/ et si qua sunt in lege similia
/ cum ageretur totum / si non mutilatus
retendatur in aurem / aut in exilium
pellatur / cum conclamabit et ca-
ambiciosi quam fautores eorum
extreme dampnacionis viri non
debuerunt sive sinnas / unde in
remedium ubi deus prestabit
quod omnium sapiencie et timoris
deum gratia consonat vitus timus /
Unde est quod sua cor de te dno
meto... non semper abstinet / Si
enim ipsum credideris sive in quasi
lese maiestatis reus hostis principis
iudicaberis / Undique vestre pri-
macie iudicia / et domini pro-
fessionis ipse zelator ecclesiastice
eius libertatem / saperias subditis
principum / et eos quasi stultos
et contemptibiles reddere machinaris
/ Bonxius erit et diadema
detrahetur principis capiti quam
principalis et egregie partis reipublice
dispositio quia in regione consistit
illius substrahatur arbitrio /

non privata cepit Romana conscripsit
Urbe Pompeius transire parat, et forte
arrogantia privatorum vota trans-
greditur, quia sub imagine libertatis privatam
pibus appetit dominari. Nam si quis
principum superstitioni huiusmodi acque-
scat, inspicies quod et ab illustrius
regia virtute degenerat. David hic
sic regia narrat historia et omnis
Israel ludebant coram domino in omnibus
lignis fabrefactis et citharis et
liris et tympanis et sistris et cym-
balis; licet ei non defuit cuiusdam
increpator historia. Namque in-
morata comperimus et egressa Michol
filia Saul in occursum David ait: Quam gloriosus
fuit hodie rex Israel discooperiens
se ante ancillas servorum suorum
et nudatus est quasi nudetur unus
de scurris. Dixitque David ad Mi-
chol: vivit dominus quia ante dominum
ludam, qui elegit me potius
quam patrem tuum et quam omnem
domum eius, et precepit mihi ut
essem dux super populum domini in Israel.
et ludam et vilior fiam plus quam
factus sum et ero humilis in oculis
meis, et cum ancillis de quibus
locuta es gloriosior apparebo. Igitur
Michol filie Saul non est natus
filius usque ad mortis diem mor-
tis sue. David vero sedit rex in
domo sua, et dedit ei dominus requiem
undique ab omnibus inimicis
suis. Videte ne quam diligenter
primum historia docet huius contem-
ptum regie cum arrogancia voluptatis
cum fidei devocionis et humilitatis
cultum remuneratur. Et Nam et
David quietem regni assecutus est et
Michol sine increpacionis merito steri-
lis abiit. Et nullum militi gratus
et felicis matrimonii reliquit fetum.

vere cum et Michol omnibus agna-
tis ex ambobus interprete, sicque in-
gratitudinis imperite confluit et
que placere indiant fortuna fructus
bonum nec terminatur nec memoriam
sui habent. Hii cum istos consiliarios
magnatum audierit, nichil suspi-
cabatur Michol sine sobole decessisse.
Omnes enim filios Michol esse in habere
et si non carne spiritu tamen extra curiam
illius putabat processisse, et quod istud
sibi facilius persuadeat: hii qui
divinam enervare nituntur ut sua
statuant auctoritate, sine libertate
vivunt. Aut eos relinquunt deguntur
et ignaros perculcabunt, conspiratis
Ecclesiasticam deprimunt libertatem
quam premunt in se aut in sobole, admi-
tunt ac filii pessima cum hiis que
quos favore eorum prima impietas
occupavit. Quod superest quam ambitionis
labem sub religionis imagine
intuit occultare.

icet aut pphi temeritatis a
licenciam prelatum preceptis
legittimis et divina institu-
cionem respuunt possit ambicio
tamen dominari non potest. Si
enim in manifesto non audet, clanculo
surripit et fraudulenter ingreditur.
Si fores ecclesie innocentibus non ape-
riat, si nec sua nec aliena vo-
luntas reseraverit, confugit ad artes
fallacie sue, immo que libertatem
impugnant que decretorum statuta
convellunt et religioni contraria
sunt. Tota libertate frontis detestatur
Simoniacos et symoniacos et credulos eorum
vementer miratur is redisse. Simulat
et dissimulat astutus gerit sub
pectore vulpem. Stoicis gravius
liberior est Cathone rigidior est
quoque incendium simplicior paulo

fuccor

doctore gentium solitior sequi ver
petro. et ei vice cristi dicit mei
licet non gladium in aliquo nisi in
cruce xristi quem iugiter portat in cor-
pore ut spiritus salvus sit. dissolvi dum-
taxat cupiens et esse cum xpisto. mor-
tificat ergo carnem cum membris et
concupiscentiis. et non sicut ceteri ho-
minum cum hominibus degens vitam agit
angelicam et in celestibus conversatur/
Jeiunat sine quo/ prime intermissiones
oravit/ clare sint ut audiat hospes.
et sordidis vestibus induitur. et
proximum increpat. arguit clericos
de moribus corrigendis sollicitus
principatus et prelatos. testimonium
sibi acquirere iustitie. si vite
detrahant aliene. Et de fratribus
sub honestatis specie. devalescit
laudabilium virorum collegia expe-
tunt. arduas subeunt professiones.
ostentant difficilia. et familiaris
sibi proprium peculium et que huma-
niora sunt exequunt/ De ergo basi-
lii. benedicti. augustini. aut si
hoc parum est apostolorum. et prophetarum
fatentur successores. vestes carthusi-
ensium cisterciensium clunacensium
induunt. et qui dignati sunt tegu-
mentis in laneis tunicis. et pellibus
agninis. Veniunt enim in vestimentis
ovium. intus sed aut sunt lupi rapa-
ces. Sicut ut ipse ait dominus. eunde ipse
cognoscuntur a fructibus suis. non
sint a fraude istorum religionis
gratia vero diminuitur. Nam indubitanter
omnibus constat/ quod non quicquid professionis
et quorum pollicentur officia et hone-
stissima et fidelissima sunt/ Nec religionis
in hiis adeo vere a deo probata consistit/
et nullius assumpsit reprehensionis ca-
lumpnias formidet/ siquidem carthusien-

quasi avaritie triumphatores
Pepini ubique claruerunt/ cistercien-
ses benedicti quem cum inter istorum
spiritu plenum fuisse constat precepta
et vestigia secuti ad unguem/
Clunacenses religionis formam
multis conventibus tradiderunt et tanta
fuisse dicuntur ad plenissimam laudem
quod regulam eorum omnes clericos oportet
imitari/ Heremite quam baptista sol
natores et filios prophetarum institu-
tores sine huius auctores/ Fratres templi
machabeorum exemplo parum a-
mant quam fratribus sunt/ Deinde doctrina sine
hospitalium fratres. apostolorum secuti
vestigia. et ad perfectionis cumulum
appropinquantes in eo fidelissime audi-
unt xpistum quod vivunt innocenter. et omnia
que hinc pauperibus erogant/ in
hiis in omnibus fideles inveniuntur
et reprobi/ nec ob id religionis aut
professionis veritas deformatur/
Tamen cum professio est de qua loqui-
mur virginum fuisse societas/ in qua
macula non irrepserit/ angelum
apostatam legimus in primis fratribus
paradisum/ prophetam reprobum/ apostolum
proditorem/ discipulos et pseudos/ nec
in communi putans persistentiam
angelorum/ a minus sancta est socie-
tas in omnia diligentium frui/
a prophetie gradu est in electionibus
paribus/ et apostolatus in fidelibus
obtinebilis/ a discipulus et per varios
errores oberrantium et infirmis/
Sicut ergo angelus tunc sathane ipse
conversus sit in angelum lucis et angeli
pseudo ad auctorem apostolicum comparan-
tes patribus cum ad vitam spectet
specie ad superbiam pharisiorum
conversus. dilatantes filateria

et magnificantes fimbrias et
que in lege dei scripta sunt nolunt
contingere digito nisi ut videantur
ab hominibus a quibus honoris aut
alicuius remuneratores mercedem
expectant. Unde et quasi faciem pallo-
rem ostentant compunctionem ab ore
trahunt suspiria artificiosa et ob
stinatis lacrimis subito inun-
dant. obstipo capite humilibus in-
tuitus coma brevi capite semiraso
voce demissa labiis ab oratione mo-
bilibus incessu tranquillo et quasi
gressu quadam proportione compo-
sito. Pannosi abiecti sordes vestium et
affectatam vendicant vilitatem
ut eo facilius ascendant quo se
se studiosius videntur in locum
novissimum deiecisse. Et qui sponte
sua decrescunt crescere compellantur
inviti. Alii sunt qui si quid macule
inhesit ecclesie dum predicant
publicis aspectibus detegunt
ut ipsi ab omni macula videantur
immunes. Alii sunt qui beneficia
que non divinis sanctis collata sunt
spiritualia aufferunt. Alii sunt qui
prelatis suis prevaricant et per vicia
personarum que suo pulchre coloris
determinationes et privilegia alicuius
subtrahunt et ecclesias ipsas acci-
piunt de manu laicorum episcopis non
consultis. Alii sunt qui spacia a vita
subtrahentes indigentis vicos
et pagos redigunt in solitudine
et in suos usus vicina queque
convertunt. Ecclesias diruunt. aut
in usus vertunt secularis. que
dam oratorii servicia aut officii
stabulis porcorum aut opilionis
vel lanificum officina. Et quidam
maiora impune faciunt et
quasi cornibus gemino prelatos

diruunt

ecclesias in quibus servire quiescunt et
protegunt umbra ventilat non
cessant. Ad ecclesiam namque roma
nam confugiunt. que pietatis mater
religiosos confovent. unde quietem
implorant opem eius protectionis
impetrant clipeum. ne cuiusquam po-
ssint plenius exhiberi et caritatis
impleri. nec decimas dent
ecclesiastici. apostolicorum privilegiis muni-
unt. prelatorum vel aliorum et quod sibi plura
impune liceat. a iurisdictione
ecclesiarum se ipsos eximunt et efficiunt
Romane Ecclesie filii speciales
ita sunt ut precipere eos ubique cure
mat. Sed tamen convenire non pos-
sunt nisi rome vel Jerosolimis deinde
secularium prelatorum implorant auxilium.
et eis divinam gratiam pollicentur.
fiunt enim mediatores inter deum et
peccatores. et eos qui venia indigent.
suis aggregant societatibus. Confessio-
nes excipiunt. et clericos ecclesie usur
pantes aut sacrilegos petro-
ligati suscipiunt et salvent. et diu
prohibere solent nuntios in messe
aliena. Sponsores et decoratores
famosos vel mercede recepta fa-
cilius exonerant et pro alicuius
prosecutores supponentes iubent
abire in lunitates et vestes pulcras
quasi se commisisse deplorant. Illi
amplificant iniquitatem qui nemi-
nem vult perire. Cum sic aptam
et patentem penitentibus sit solis
desperantibus conclusam ac peniteant
Indulgent interdum his qui timidius
ardentius et tenacius amplexuntur
peccatis in spe. dum sibi in redemp-
tionem aliquod perpetuum et condant
committunt veniam. quasi sic aqua
ignem sic ita peccatum extinguit

elemosina

penitentia quasi unquam sera et si tamen
vera. Consentiunt quo moribus

in quibus et complacentes pro votantes
affectionum assentationibus abluitas
aures hamimudine metaphoricis
adulatorie palliatas. ad hec rumuscu-
los aperiunt tumultibus gaudent.
dissidencium secreta explorant.
et eadem nunc ad amicos referunt
nunc ad hostes. utrisque gratiosi esse
presidi cupiunt. sed ad ista videntur
idonei. quia ab imagine religionis
minus sunt suspecti. Tam in pa-
lacio. tam in foro, tam in agris expe-
diunt. tam in castris soli tradunt
nosse. Quia universa hec preterea
videntur curare. qui istis iungitur
ministerii. Si conveniant presbiteri in
curia. cives in foro. milites
in expedicione. si denique cetera
ad synodum convocentur semper
secundum partem participabit umbra-
tilis ista religio. Claustrorum fra-
cta eorum repagula. exhausta
rectoria vel senodochia vel aliorum
vero examina convencionum evolvisse
Nos quidem se religiosos professos te-
et publicis affectibus inhiat. primas
kathedras recumbit. primos locos
salutationes usurpavit et si eas
non deffectas vehementissime indi-
gnatur. Si eis abloquitur religiosi
viri et vitam dicis impugnator
efferas itaque paret. si iniurias
et dampna intulerit. qui licenciam
omnium apostolice et Regie auctoritatis
obtinuisse videntur. Nam hec et
meritis certe deberi credunt. sane
qui resistit potestati dei ordinacioni
resistit. nec ergo apostolice maiestati
et Regie arbitror reluctandum.
Miror tamen ut fidelium pace loquar
quid nam sit quod decimas et iura
aliena usurpare non erubescunt.
Inimici religiosi sunt. plane
decimas solui religiosis par est.

et eas a deo populus dumtaxat reli-
giosis exigit. Aut qui eas exigunt
irreligiosi sunt. Vos autem quibus
constituunt iudices super eos. aut qui
constitutis ut exerceat iudicium in rebus
alienis. Numquid ergo damno suo
stat aut cadit. stabit autem. Sunt enim
inimici tam apostolico privilegio
cum ecclesiis de nutrimentis animalium
et laboribus suis decimas reti-
nent. Nempe apostolus omnia licent.
sed omnia ab apostolis fieri nequaquam
expedit. Esto quod illi vobis se
licet concesserunt. vos an recte pe-
tieritis videatis. Nempe qui pe-
tit et quod debet non facit. Iuste
sponte eius non obedit. numquid de mu-
neribus Abel dominus non respexit
Cain segnes obtulit. recte si ergo
quod domino debeantur, si in percepcione
nequiter. domini divisioni aliquid
subtraxerit. peccatum committit. Decimas
preterea pro illo munere cum quis de
animalium suo domino percipit. et for-
te de animalibus redduntur recte
quia sine cultura et curancia
proveniunt. plus enim labor est
in fructibus serendum et mete-
dum. non cogunt dare de suis
quibus enim de laboribus alienis
redditus est rerum. quid multiplicibus
et longis allegacionibus videtur
asserere. cum alios decimas dare
non prohibent cum ipsi ab eis
dandis immunes sunt. quia
adeo religiosi sunt quod in ea
parte derogare putent constitucioni
divine. Et in eo licent ministri
sunt gracie dei. quo eam amplio-
ribus custodiis exprimunt. que enim
ex sola gracia proveniunt et sunt
sua et sponte nascentia non
debent obnoxia religioni. Pro
quidem dum religio premptate

gaudebat et de aliorum necessitatibus
visus effundebat vi(s)cera inopie
sue. Indulta sunt privilegia
professionis que necessitate cessante
et frigescente caritate potius
avaricie quam religionis instrumenta
reddunt(ur). Ecce enim quod omnis homo
privilegiati que sua sunt querunt.
Et ideo qui pareat in publico
aut omnino absconditur aut in abditis
latet. Unde est quod cum ad iniquum
compendium avaricie privilegia
trahi conspiceret beatus adrianus non lucis
ea divino renovare licentia eorum
ac moderatione compescuit et quod
de laboribus ipsorum sub pena
hec duntaxat interpretetur. Si enim
gaudere potuerint privilegiis sine
gravi dispendio animarum alienarum vivendo
hiis est potestatem per utrumque sustinuimus et
quod privatim omnibus refragante incredibile est
in actibus meis animarum intus tempus
sui sermone clericorum dispensationem
vendicant personaliter occupare et quidam
sanguinem christi fidelibus ministrare possu(n)t
tamen quorum si confessio est humana
ma(n)u sanguinem fundere non cede quod cum
videns sanguinem dico qui pene semper
sint homines legitima gerere bella
Enim et david non potuit bella que
legitime exercebat vir sanguinum dictus
est sed potius erat tum salomoni inno-
centi effudit. Ut enim omnibus
tantum est laicis quam viris religiosis nulla
de rebus ecclesiasticis legitur attributa
facultas. Esset utique vere religiosis
inditum si ab illis rei dispositionem
separarent quam sibi prohibente
domino tractare non licet. Sed nec de
rapinis non dico ecclesiarum sed
nec quorumcumque fidelium manu sump-
lendum arbitror quod pane sacrilegum
odit deus et aspernatur oblationes
que offeruntur ex rapinis et quorum
vocatur a talibus claudit aures suas
ut non pateat ad preces eorum de
hiis quod in fraude iusticie dei committuntur
a talibus ad preces namque sermo est
institutus. Licet enim iniquum sit quod
amore pecunie illecti ecclesias quas
ipsi clauserunt aperiunt dum a sus-
pensis celebrant sepeliunt mortuos
quos reicit ecclesia et sollemniter anno
faciunt ut toto anno circumquaque populus
ad vocem ecclesie absurdescat. Et quod
coherceri non potest emendari contenat
Circueunt quoque clerici collegiorum
suorum inventa portant oblationes
animarum portant et mendicant predicant
evangelium novum adulterantes verbum
dei quod minuitur non ad gratiam sed ad
precium vendentes ad voluptatem non ad ve-
ritatem et tandem eius in latibulis
sed queruntur dicere de veritate locuti clau-
ne agitur errore et labore nocturno
sic sic ut ad xiii fallax et vana est
doctrina prius que artum et arduum
monstrat viam homini tendenti ad
vitam. Et vos ipsi Ecclesie indigne
multi enim equius commonet quam
viri vere religiosi in quorum numero
hoc ordo resplendit sumcessit plurimus
sunt religiosi professi adversus hanc
ypocrisis labe vestitus amaricatur
Nonnulli hoc professe dicunt ypocrite sed
et Cistercienses aut Cluniacenses aut
alii quorum ventriloqui et veriloqui
habitum induunt et vitam mentiuntur Verum
claustrales qui plane vere religiosi
sunt eius professoribus sinunt immunes
sunt ab hac malicia. Nulla vita sanctior
hoc est. Nulla simplicior nulla sublimior
quam eorum qui in claustris humiliter de-
gunt abiectionem suam gaudentes
obedientes prelatis suis in omni subiectione
et reverentia ne appetentes sub obe-
dientie nomine donandi vel commodandi vel
vagandi vel evitandi licentiam vasa sua
possidentes in sanctificatione et honore

Expectantes in silencio et paciencia
salutare dei, a detraccione et mur-
mure alienum extrapientes ab ore
suo in quiete viri quod salutare pre-
curant suam gratia miserentes cum deo
colloquia et cum fratres angeli sunt
tociens mane exercitacionis ipsi sunt
quando anime quod eos afferunt. Christus
videtur ad civitatem sanctam respiciendum
quia et in celis angeli inter
quosdam lapsibus compaciunt et super
uno peccatore penitenciam agente gaudent
Cum vero phariseos imitare non ipse qui
suis exinanita est et afferam in istud
relictis hominibus ad celos constat
redisse. Sic ardens vita clau-
stralium virtute phariseorum incomparabiliter
antecedit aut quod melius accidendum
recessisse et luxisse philosophatur
Cum vero ad explendas necessitates corporum
agreduntur humiliter et in omnibus humiliter
versantur et si non secundum morem plane
vberiorem exercent et vitam maxi-
mam laude dignam reuereri nequiquam
ad spiritualem vel ypocritarum sanctitatem
attendunt Nam ypocritas spiritualis
recessisse agregantur quia phariseorum pro-
fitentur et ipse sumere volunt. Cum
hiis sancti privilegiis abutuntur
sunt aut cupiditatis civitatis officium
nequiquam exercent quamquam queriuntur
gloriam nomine scilicet carne ambu-
lant hac scilicet spiritualibus vincuntur
Multo expectantes interim carnes
participes fiunt gehenne illius
qui ... spiritus est et que inani gloria
intumescentes altissimo conformari
voluit aut proiectus et
precipitatus est in locum dampnacionis
eterne, sine infirmi sunt qui hac vita
incedunt et miserabiliores omnibus
gentibus qui et pluris vite ...
penas et eterne maxime cum ille

quam pro peccatoribus penam sustinuit scilicet
et familiares se exibuit publicanis
et meretricibus cum ypocritis pace habere
habere nequivit quia non indigebant misericordia
eius quod planum est hiis qui alienas
vites quod cum phariseis exercuit diligenter
attendunt maxime sunt pharisei sed
exemplo locum tenet primum sed ypocrisis
Et ezechia qui te zabulos eius ostendat
cumpit

Difficilimum aut impossibile
asserunt sapientes sapientibus
presenti gaudere cum mundo
et in eterno exultare cum
Christo et plane miserimum est torqueri
cum mundo et in eterno cum dyabolo fla-
gellari. Si ergo ypocrite in hac vita
sunt spectantes sunt testibus extimant
faciens sua ut ab hominibus appa-
reant et cum spencium habent misericordie
sue opera ponunt a domino frustra
retribucionem spectant quam in iam
receperunt mercede sua de hiis enim
qui vero ... honorant
deum ex sua eius constat quam ipse
eligat ab eis eo quod cor eorum ab eo
elongatum est sed et ipsorum cor dissipatum opera
salutis afferunt et babiloniorum
primus sathane famulantur sed
cum qui ostentacionis gloriam superbe
afferunt ad mortem. Regum narrat
historia quod ezechias rex ... per
manum ysaie filium amos ...
incolumitatem et salutis ... acceptisset
umbra per ... retrorsum decem redere
gradibus quod nec ... adversum
umbra procedere soleat non redire
misit Berodach Baladan filius
Baladan rex babiloniorum litteras
et munera ad ezechiam audierat
enim quod egrotasset ezechias letatus est cum
in adventu eorum ezechias et ostendit
eis domum aromatum et aurum et argentum
et pigmenta varia unguenta quoque
et domum vasorum et omnia que habe[re]

potest in thesauris suis / non fuit quicquam quod non monstraret eis ezechias in domo sua et in omni potestate sua. Venit autem ysaias propheta et dixit ei quid dixerunt viri isti aut unde venerunt ad te. Et ait rex de terra longinqua venerunt babilone. Et ille respondit quid viderunt in domo tua. Vniversa quod non monstraverim eis in thesauris meis. Dixit itaque ysaias ezechie audi sermonem domini. Ecce dies venient et auferentur omnia que sunt in domo tua / et que condiderunt patres tui usque in diem hanc in babilonem non remanebit quicquam ait dominus. Sed de filiis tuis qui egredientur ex te quos genuabis tollentur et erunt eis eunuchi in palacio regis Babilonis. In superficie quidem historie secundum hebreos auctores dicunt quod tres pueri ananias azarias misael cum daniele captivati sunt in babilone ibique castrati ut in palacio regis secundum morem gentium ministrarent. Verum forte repugnet quod pueri sine macula a rege iubentur inveniri ut hunc eam disceret caldeorum et constat quod non modo thesauri regis inde in babiloniam translati sunt sed magis post vasorum templi domini in Jerusalem asportata legantur et prophanata. Eleganter cum dominus regi indicavit inde (?) fuisset / babiloniorum dicentes innocentem cum muneribus accessisse / igitur tunc proprie quod solicitari a nunciis eorum (?) superfluos / quod per admirabilem clementiam dei domus eius clarius innotescat. Sed hic imprudentissime exultare quia hii non modo suspecti habendi sunt sed quasi hostes precavendi fuissent studiosius decuit tamen discretio (?) qui

tamen cum fecerit dona / qui per aromata bonorum operum / odoris auri argentum eloquencie castitatis unguenta unguenta unice et ceterarum virtutum suarum aptitudinem ostentat et decorem et si quia in thesauro bone conscientie carius et diligentius reponitur. Audiat unum dominum stare qui per peccata quorum omnia que militare videbantur ad gloriam consciencie sua stipendium stipendium et mortis accepturus fuit. Fiat quod et filiorum successio babiloniorum castrat puerorum qui eo que aliquos vicium virtutis habet et fecerint deo inanis conscientia sunt inutilia sunt actores iniusticie cum remunerator in operacionibus spernat et solius virtutis et bono cultu acceptat cuius oculi nullo fuco nulla malicia constringi possunt quia videt et abdita et cordium profunda scrutatur / quibus discernit a rebus ne quis scelerato medosus timeat auro vm et ipsorum nomen accepit que quidem epicureorum indubitata spes.

E contra carthusienses dum modeatores habemus avariciam cohibent et magis mors nova religio dum omnia indomita exterminent et devastant nos cogitemus repellit ergo avariciam excludit ab ipso terris nota et nomine longius absit et qui sunt seculares aut religiosi et que sua actionum et que ociosorum et quod sit finis propositorum

potestatum autem nomen et proprium tantissime et fidelissime declinat carthusiensis et magis moris nova professio et in antiquo omnis clarius salvatore primo solidata siquidem carthusiensis cupiditatibus sive immo necessitatibus limites prefixerunt et moderatores habemus omnem avariciam cohibent et medium non necessarium aliquid subtrahitur ne sub obtentu illius quippiam avaricie

molliat magnum procul dubio virum
et me Paphnucius invasit eum nomine
confessiones sed iam senescente mundo in
tanta multitudine labencium seculorum
pauci processerunt Hanicos qui sepe
aliquos sibi prescripserant terminos nec
vel semper de esse aliquid cum rei et ipse
continuatus desiderium aliquid voluntas infinit
affectuum in precordiis suorum vel suorum
dico pocius dixerim defectum conse-
manifestum quodam igitur modo eo quod
gloriosus perfectus est qui fundet un-
dique saciari tamen et si nemini
vel ad modum pauperum gentilium asse-
cutos eadem hinc tamen non nullos
instituisse proposito certum habeo eum
et clericus dicat certum voto perfecte
finem fine quo in infinitum animus
humanum conatus contendit Et inde
est quod nequeunt apprehendi priores
magis mortis incole vita parcimoniam
elegerunt et hoc modo avaricie
ipsius nature quodammodo domitores
cum nature imperia excluserunt habitare
solitam ire crastini cura mundi ob
lectamenta contendere porro vel apud
eos quoniam ad portas eorum pulset
ingredi excludit et confusa abscedit
In eos quippe solus Christus ingreditur
cum imitantur greges lactantes con-
tentum suum in eum qui parvulos
cum tuit et dat iumentis escam pull-
is corvorum lilia vestit agri et avibus
preparavit hominem sic autem constituere sunt
ab temporalibus lege necessaria
prestat ut nil desit hiis qui sic eum
non subtraxerint voluntatem Totum ergo
solicitudine suum et omnem deum proiciunt
cum fidelis in eo vel deo namque
devitant angustias sed vita eorum
tota nonnullis temptatio videatur
Domini siquidem preces gentilium
diffiniunt eum quibus agendorum habeas
animo dumtaxat committit nonnullos
humanos non dum auxilio destitutos

Quod sit reperire deum

Quod dictum placeat deo

Certum ergo votum placente deo ar-
bitror cupiditatis ignara insistere
innocencie et pinguedinem in opere eius
Quid ergo in hiis aut in illis de-
palliata ipocrisi vendicabit cupi-
ditate Regula namque verissima
vel que de radice caritatis non oriuntur mala
et de cupiditatis planta nascitur bona
proveniat Nota vel quod displiceat deo
ubi sive voluntatis victima immola-
tur quia eum non offendat si in qualibet
peregrinacione oblacionem eius quovis
subtraxerit voluntatem ergo qui sua volun-
tate disposuit irritat deum et qui
sua proposita vel se subicit voluntati
altissimi placeat In eo siquidem
solo vere iusticie summa consistit
Unde in canonibus Undecimo mea
nunc dat instituto vel quia non faciat
voluntatem meam sed voluntatem eius qui misit
me Moyses quoque in levitico omnis
oblacio que offertur absque fructu
nec cum quamvis fructui ac mellis ade-
lebit in sacrificio domini Simplex namque fructum
offert et mellis cum quis neglecta
simplicitate et amaritudine mandatorum
quicquid offert ad minimum preveni-
tur quia non reddat ultimus
offerens subiciat voluntatem quamquam offerat
tamen fructum et mellis a sacrificio
contribuitur sicut excludit unde
itaque offerre voluntatem immunitores que-
rentes inquirit quod placeat ei an
sit prosimul condempnent quod ab hominibus
contemnentes nec habentes nec volentes
hec divicias suum dicendi sunt tamen
proximis hec portem Quid in
invaderet ad eorum ut in consistere dimittere
dicitur vel aliquis ut a sanctorum con-
sorcio evocat accedit et operum conse-
cretorum quid quesierit eorum
testimonio declarasse Ut ille magna
suum habet nunc in magnis committere pro-
hibuit ut sanctissime confessiones gloriose de-
ingreret de magis mortis nominis
adhuc assumum audivi sed nunc aut

in quo consistit iusticie summa

inquam aut talis qui nullo decolorat
actu hominum singularis eminentie venu-
statem alii basilium alii benedictum hii
augustinum ac isti singularium aggrega-
tur decorum Quam uis licet aut duas
istas confessiones uni hii qui meruerunt
rum comendamenta nil deo testante
sigillatim aliorum in confessoribus sanctis
vere incedencium preclari sancti sunt
utrique Cisterciensium Clunia[censium] seu mo-
nachi et Canonici regulares et in hiis
sicut stella a stella differt in clari[tate]
sunt alii aliis sanctiores et quamuis
confessionum confessio antecedat usque
earum forte reperientur qui possint supe-
rioribus sanctis adequari Complura
[illegible] [illegible] gradus et singulares glo-
riarum in grandibus et exiguitate
forte sunt alii multis virginibus prefulgen-
di confessoribus reges prestendos ka-
tholica ecclesie celebrat et non nullos
confessores aliquibus maioribus forte quo
ad alios non debitur conquirum Nec
quippe aliquis secularium maior sit seculi-
arium dictis confessionibus conferat quia
vix est ut quispiam talis vel ipso
cenobite possit equari Si quisbene
in nobis a septembris idibus usque ad
pascha ieiunet ad diem noctibus assit
vigiliis Anget abstineat ab esu
carnium maxime vene[r]ea indecenter restet
horis competentibus inquam desit aut
raro et hec ex iusta tum subrietatis
imites non excedat tanta penitet
silencium custodiat Dei sine dimissus
excessibus deleat satisfactionem quotidianam
et quod prepositus in eruntatur et sine
mora expleat et non modo vor-
bo et verbere admonitio sufficiat
et quoniam tendante se abrumpit sit
Crimis non cum quem diu [illegible] et
singularis melius Hominum admittet
et tam renderet perinde tamquam
verum Apostolum virum et expressum
cristi imitatorem Hoc aut te[illegible]

ex [illegible] in facinus cenobite Nam
in eo a studiosis differt quia illi ex de-
lectatione exercet ea ad que isti stimulo
necessitatis urgentur et sepe inuiti Et in
in hiis quidem quos seculares non audeo
nominare cum nichil seculare sit
dicendum in talibus nisi quod seculo
nequam amore sedentur affecto sicut
enim spiritum nil est et eminensior nil
sed abstinacio mandatorum Dei sicut
Religiosorum propria dicimus monachos
nil est et Canonicos nil mandatorum
abstinatum deducta Hoc recipit tandem
consimit si quis legem obseruet Si vero
sine hiis quispiam obseruat legem
cum nequam dixere seculare Vanti
scandali more religiosi sunt seculares
intimi quos vestis pulla ab aliis
non discernit Nulla enim nectura
haurit nisi secularis sit et vita
Indignatur aliquis quod de religiosis
ego habitu seculari et conversationis peior
iste cenobitico et dum comendo ceno-
bitas me aliis detrahe[re] clamant
Adversus hos non cesare sed benedictum
Apollo qui sic Gyrouagos et Sara-
baitas arguit sic manifeste comen-
dat cenobitas Auctor inictri [illegible]
est licet eum nonnulli monachorum
minus benigne audiant eo quod clericos quo
ad aliquid visus est pretulisse Auctor
est inquam quod vestis nequam religiosum
deum facit Sed in omni habitu qui
timet deum et operatur iusticiam acceptus
est illi Idem quoque ait vestes pullas
ex vita et candidas Ornat et
sardes precio frigida quia alter
delitias alterum gloriam redolet Non absque
lineo amictu incede sed precium linearum
vestium non tunc lauda Et et maior videt
secta quibus non exprime hominum scit quod ire tertio
quidam recte consistentes quos an ex vite
eius possit agnoscere audi quid insignificti
subiungat alioquin michi ridiculum et plenum
dedecoris est vestio marsubio quod sudarium
et orarium non habeas gulari Sunt

qui pauperibus parum tribuunt et amplius
accipiant / et sub pretextu elemosine
querunt divicias / que magis venacio
appellanda est quam elemosina / Sic be-
stie sunt aves sic capiuntur et pisces mo-
dica esca de hamo pendente / et in eo matta-
rum sacci extant / Est utique melius
non habere quod tribuas quam ut tribuas peti-
turus / Non hunc frater hospitalis
vel aliquid huiusmodi dicere gravat / qui enim
secundum Augustinum doctor ecclesie est et forte ad eos
Dominus non respexit / Ymmo licet cognos-
cencium [illegible] sicut novi in regulam
veritatis quia ut constat quia religio
munda et immaculata apud deum et
patrem hec est visitare pupillos et viduas
in tribulacione eorum et immaculatum se
custodire ab hoc seculo / Hec autem politicorum
omnium est et tunc cum istis agitur si
tam fideliter servant / Porro in sacro
ocio dei degencium rectum in se prophetam
exprimit dicens providebam dominum
in conspectu meo semper quia a dextris est mi-
hi ne commovear / Propter hoc delatatum est cor
meum / Et maria excepta a turbis
et in secreto sedens secus pedes domini
et audiens verbum eius / At de ypocritis
ut sermo claudatur quid dicat Job de eis
[illegible] proferatur in medium Hoc enim
scio a principio ex quo positus est ho-
mo super terram quod laus impiorum brevis sit et
gaudium ypocrite ad instar puncti
Si ascendit usque in celum superbia eius
et caput eius nubes tetigerit quasi ster-
quilinium in fine perdetur

De invidis et de detractoribus

Ecce qui miser est finis ypocri-
tarum / qui sacro detestante elo-
quio perdent ut sterquilinium
quo nil inmundius est / Frustra quia
affectaverunt umbram bonorum operum /
Nam si bona essent, vera nequaquam
perderentur / et desideria carnis imple-
re quia adiustris spem concupiscunt multa
sustinuerunt in fame et siti in frigore
et nuditate et similibus quibus Cristi
preciosam emere poterant margaritam

non enim de sola inmundicia vel gula
constituit opera carnis tamen apostolus
ad Galatas loquens ea in multitudine
numerat et connumerat ut sunt fornicacio
inmundicia avaricia impudicicia
luxuria idolorum servitus veneficia
inimicicie contenciones emulaciones ire
rixe dissensiones hereses secte invi-
die homicidia ebrietates comessa-
ciones et similia que qui committunt regnum
dei non possidebunt / Sive ergo ad finem
inmundicie vel luxurie sive ad ina-
nis glorie vel avaricie cetera opera
referantur quia peccantur sine fine
mortem merentur / Unde idem apostolus
Non efficiamur inquit inanis glorie
cupidi invicem provocantes invicem invi-
dentes / Sive vicia quibus sed inanis gloria
innotescit prudenter et eleganter expressit
tamen arrogancie tumor facile generatur
Unde sibi victoriam provocare optima et livor
illis invideat quos superiores putat
esse vel pares quosque iam crediderint
inferiores esse licet nulla miseria nisi
moneat miseriam et vere qui calami-
tas eorum qui sponte beatitudinem abiecerunt
eis comparatur ab [illegible] male
libere malum est miseri quam beati
Philosophis siquidem prudenter placuit
beatitudinem consistere in virtute et nullam
sine caritate posse esse virtutem / cum [illegible]
[illegible] est apostolo testante
qui operibus carnis hec opera spiritus
que ad vitam perficiunt evidenter
apponit que sunt pax paciencia longa-
nimitas bonitas gaudium mansuetudo
continencia castitas [illegible] hos virtutum
ramos a terra cordis sui succidunt
et radicem caritatis de qua oriuntur ext-
irpant / quia nulla via ad beatitudinem
pergunt / Plane nil est quod magis caritatem
impugnet quam venenum invidie
Est autem invidia ut philosophis placuit
tristicia sumens ex aspectu prosperitatis
alterius inicium / Si enim de tirannis vel
prosperitate [illegible] apparebit quod prosperitatibus tristatur
ubique qui detractat invidie macula
et bonis displicet tamen in principem

quid autem maxime impugnet et quid
sit invidia

ulterius succedunt his qui ad mala
credunt priores. Si ergo bonis livor afficitur
alienis, planum est quod a caritate
plurimum distat, que non querit que sua sunt sed
que proximorum. Caritas enim bonis nil
sentit malis nil reputat aliena
mala compatitur alienis bona sua
diffundit in proximos. Nam et
amicos unit et idem velle et idem nolle
ait magnus pater Augustinus. Tolle enim
duo verba meum et tuum et forte
non erit aliquid meum vel tuum sed omnia
nostra erunt. Opposita enim est quia quod proximi
vult adeo idem proximo adesse
desiderat et si non adsit vel absit
infeliciter cruciatur. Et sepe in eo quod
non desiderat dum illud proximo
videt adesse torquetur. Recte quidem
enim et ethicus dicit quod nil iustius
invidia nihil est que continuo ipsum auctorem
rodit excruciatque animum. Nec
leve tormentum credas. Quo maius
Siculi potuerunt sibi excogitare
tyranni. Pestem hanc licet poeta
tam nube sufficit. Naso depinxit
eleganter quidem: Pallor in ore
sedet macies in corpore toto, nusquam
recta acies, livent rubigine dentes,
pectora felle virent, suffusa est lingua
veneno, risus abest nisi quem
visi movere dolores, nec quia tenet lacrimas
quia lacrimabile cernit, nec fruitur
somno vigilantibus excita curis.
Sed videt ingratos intabescitque
videndo successus hominum carpit
que et carpitur una, suppliciumque
suum est. Aut nil vel desipio
licet res incorporalis corporum
auctor asserebat. Eius in ea signum
que sarcophagia vel sarcophagia
dicitur vis consistat quod [illegible]
libro [illegible] licentia [illegible]
hoc quidem poterimus attendere quod
nulla vis [illegible] [illegible]
restringit invidie. Nam et palli-
dis viribus et forma mota desevit
invidia et sorores [illegible] talamos
soror stimulata fratre non potuit et ut
[illegible] vel humane fide

servari nullo pretio potuit inclinari.
Sepe mori voluit nec quemquam talis
videt. Ad parricidii facinus in fratrem
primo Cham excitavit invidia. Utrumque
imprimis homicidii tenuit celerem gravem
quem species innocentie monstrabat in
sanguinis quo fraterne damnatur
innocens frater per orbitate et ut dis-
persionem gentes dei enarrat in se fraterne
servitutis ingredi calamitate exilii
calumnias carceris servitia. Pha-
raonis a iusto iudice iniquitas
impetravit. Nam Ioseph in laboribus
servierunt et successu eorum in luto
et latere ipsis quod paleis reputat
indignum. Videas multos quidem
livoris urgeri stimulis et quos
prius obices opponant que et dispo-
sitionem altissimi nitantur impedire.
Si forte quod somniando cernunt contra
affectum obstant reluctantur et quod
fratres ismahelite exponunt. Si non
occidunt vendunt sanctum ipsum fratrem
et ut fratrem perexerunt scelus innocentis
iniquitatem ostendunt veritatem. Hanc
enim despectionem in multis video qui
ad omnia que mandata fieri valent
obtinent sibi vellent adversari for-
tunam. Dum aliis graviter ledet
et ut corpore vel animo credas vi-
debis qui sibi oculum alterum cum
gaudeat. Dum utrosque puniet prius
Nec est qua via declinet invidia
nisi miserum fiat. Celebre namque
est ab antiquo proverbio quod sola caret
invidia miseria. Fortuna quod
hominis miserrima est cui non invidet
esset plenus cum et [illegible] invide-
rent sociate integrasse. Qua non
posset hominum declinare invidiam
cum sociatis. Esto mihi ut [illegible]
dum quo torquet invidi alios mi-
seria fiet volunt esse per tempus undique
querentes ut noceant et ipsum in-
noxium quidem putat esse mortis
cuiusque. Cum maro vitas uno

distat omnibus notatis Quintilianus ait
et si non aliqua nocuissent mor-
tuus esset quo nil nimis decet et
philosophorum aut virum auctoritate vel mo-
ribus grauem. Non Socrates non ille
antiquus sed quem auctorem gestorum
Cassiodorus in tripartita laudat
historia quod magister Julianus tor-
sores et coquos a palacio expulit
ph. non modo imperatoris sed et philosophi
egit ut autem decebat atque delectabat
neque philosophi neque principes sunt, sed
enim ex quacumque causa cessant opera
detrahentium ad maliciam detrahenti. Hec
cuiusque indubitata plebs invidie
et taciturne absconse malicie iudicio
contestatur. Et invidia quidem bona ali-
ena prohibet, minuit mala
et fingit que non sunt, et magni-
ficat et extollit signa, sed caritas
non agit perperam. Ad hec sola per-
versitate letatur. Eam apostolus vitia multa
generum enumerat nequissime et si
in culmine malorum sine confundo
vicium dixerim, posuit detractores
esse tamquam singularem notam divine
bonitatis hostes exprimens, quos solos deo
odibiles dixit ac pronunciat. Verum
illos deo odibiles inter ceteros esse
crediderim, qui latenti odio et
magis noceat cuique accedat fidelius
laudes predicat alienas, amicicias
simulant. Subiciatis tamen in talibus
fomentis vel medicinam quod precedentibus
libris titulis adiecit felix et nato
felix et coniuge et thebanis et cuius si
denuas angulati omnia fori dicas
congregant. Numquam patriadii tanti
labores omnes non modo fortune dotes
sed virtutes magnifice omnes titulos
grandes non obliterant. Tale est
illud oratoris Julius fortunatus
fatetur virum felicem et quem constat
sceleratissime esse quam plurima quos
in pacto iudicium reprehendam apud
iudices iustos enascit. Mirarer
quidem si vis abloqui eius michi
esset incognita. Hec ratione venenum
est et quodammodo spem boni operis
et ut ita dicam omnis virtus extin-
guit et quidam de gnatonica
adulta adulatoribus multa superius
dicta sed quos detestores dixerim
Gnatonicos an detractores non
satis liquet, utrumque tamen vitium apud
antiquos invenio morte mul-
ctatum. Nam et Athenienses Tima-
goram inter officia salutacionis
Dario regi more gentis illius adu-
lantem capitali supplicio affecerunt,
et Lacedemoniorum senatus Aristoclem
intrinsece iussit, eo quod magnorum
virorum turpe factum maluit quam palam
castitate vicii arguere. Hoc enim apud
eos compertus sit licuit ut quisque
suo iudicio uteretur. Illum palamque
reprehenderet quod nequaquam vere satis
videtur. Quamquam hanc reprehendentis
severitatem licet civitate sua maxima
liberius apponebat, et tirannica omni-
bus rabies perhorrescit et impe-
trat. Ceterum detractores et invidos
sic in curia videbis abundare ut
si in eam quasi totius orbis sentina
confluxerit. Nec est quem invenias
nisi religiose professos sed que bonos
similiter non attingat. Robur enim
qui illustrioribus claresunt mentibus
densius invidie toxicato dente rodunt.
Ubi enim fulgure suo qui prestat
artes infra se positas extinctas
amabit idem. Sed preter hoc
dominos prelatos subditi infestant.
Nam sic priorum ita et subditorum
genus plerumque querulum est aut
se iniuste premi aut indigne re-
munerari studia quam ut officia male
administrari causantur, raro quam impe-
riis qui in aliquo non debet
respondent. Et si interdum omnia recte
geruntur, tamen eos veluti religione
tenaces familias et se semper pat-
familias videbis infestos. Et non
non modo in curia sed in scola

Sed in claustro sed in capitulo
moram habet Si in domestica vicia
sunt moribus aggregata in abbatem obti
nens Venerabilis pater Gilbertus Erfordiensis
Episcopus in re ista convenit consilium mo
re quem in seipso se fatebatur expertum
Cum enim monasterium ingressus esset fra
tres adhuc iuvenes quem de novo con
ceperat ingratum suorum tyrannidem
querebat Nec mora promotus in mo
dico minorum complicem motus est in
dum [illegible] maioribus paulopost
ad potes ascendit potioribus quoque com
paretur turpe non asserunt abbates
efficere contra ipse abbas et prior in
abbates Eorum vicia cepit intuen
tium denique et ipse Episcopus Cogitur parcit
necesse ipsum invidie nisi arbitror
laborasse Sed vir prudens quod
hominibus quondam ingenium eleganter
expressit et forte hoc sibi prefatus
pater imposuit ut sic laborancium
turbe sponte consortibus benignius
audiretur Sane Iulius Cesar
audita Cathonis morte tandem
compassus laboribus et carminibus
extincti et egregium tamen rebus
humanis deflet exemplum pu
ta confessus quod et Catho virtuti
eius invideret et quod ipse Cathonis glorie
invidebat Tamen vos ad gloriam sine
invidia via expeditissima sit
Senex docet in Andria dum
filium omnibus hominibus obsequi ne
mini laudare refert Ait quoque sapiencie
clitudinis pater Augustinum quia
dentem caninum vel evitabit
cautissima humilitas vel retundet
solidissima veritas Alia siquidem
virtute nemo detractionis declinat
aculeos liber in reprehensione mede
lam sua mens immune asspirat
licet vane gratie premiant fama
sit quoque libellus Nam mala concedit
in quem quis carmina Ius et iudicium
quoque et adhuc quia atores predem
lex et accepta Carmen quoque dei incepta
licentia presumendum et abstinere
incipit obtinuit sublato me nocendi

De libertatis amore et servitute

qui liberè dicta patienter animo maiores
tulerunt et differencia lectoris et
stomachi

Libertas ergo de singulis pro
arbitrio iudicat et que sunt
videt moribus obviare reprehendere
non veretur Nichil enim gloriosius
est libertate preter virtutem Si tamen
libertas recte a virtute seiungitur cum omnibus
cum recte sapientibus loquitur quia
libertas vera alibi non provenit unde
quia summum bonum in vita constat
esse virtutem et que sola turpe et odio
sum servitutis exuit iugum pro
virtute que singularis emendi causa
et Macedonum sui necessitas ingenuit phi
losophus Ad hec perfecta sine libertate
non provenit libertas quoque dispendium perfec
tionis generat non adesse virtutem pro
et pro omnium habito quilibet liber est et
quatenus liber ceteris virtutibus pollet
E contra vicia sola servitutem
inducunt hominem quoque personis et
rebus in debito famulatu subiciunt
et licet servitus persone quoque miserabilior apparuit
verum tamen servitus longe
semper miserior et Verum et utraque ama
bilius libertate quod similiter cui
qui virtutis alium venereum habet
Eam promouisse omnes egregios pri
ncipes legimus Nec unquam caluisse
libertatem nisi manifestos virtutis
hostes que similiter libertas sunt
introducta noverunt universi
Et que ob illius amore magna
gesta sunt historiarum testimonio pa
lebit et Catho venenum bibit asciuit
gladium et ne qua mora protenderet
vitam ignobilem iniecta manum
dilatavit vulneris servitutem quo sanguinem
effudit ne regnantem videret cesarem
Brutus arma movit civilia et
urbe eximet servitutis ipsa quoque sedes impe
rii instabili maluit semper affligi bello
Cum dominium licet mitissimum sustinere
Transeo ad infimiores sexum coniuges
Theutonorum ob amore pudicicie rogantes
victorem Marium ut dono mitterent

veste virginibus se quoque promi-
ttentes conuenibant feminas expertes
tam nimie audient / proxima nocte
laqueis sibi spem ceperunt clipeos
gutture ne sumerent aut prodicionis
dispendium paterentur Sed singula
huiusmodi referre valuit tempus aut omnia
exempla deficit / libertas itaque vero
eximius et que soli displicet qui moribus
similibus vivit / Sunt libere dicunt, ut
aut fiunt / sicut timoris ita et temeri-
tatis expertia sunt / et dum recta via incedit
laudem meretur et graciam / At cum
sub imagine libertatis temeritas
sponte sua profundit vehemenciam rep-
rehensionem meretur / vulgi quidem auribus
gracior quam sapientissimi cuiusque animo
probabilior utpote frequentius tuta venia
aliena quam sua providencia / Sua vero virtute pro-
prium et sapientissimum est habenas
laxare libertati et quelibet dicta eius
paciencius excipere / sed nec operibus se ob-
periit dum virtus racionem non
meretur / Eam enim prescripta virtus quasi
resplendeat patrem filius glorior
filiusque claruerit Privernatum quidam
cum interrogaretur qualem pacem
haberi cum captivi Privernates de
imperio tercie damnata ut consuli roga
voluit / si bonam dederitis perpetuam si malam
non diuturnam qua voce libertatis non mo-
do veniam libertatem rebellionis obtinuerunt
Privernates Sed beneficium civitatis roma-
ne quod sit in senatu loqui Privernatibus an-
sus plurimus quidem ausus ordinis
senatorii libertatem exercuit sequitur
quod pro rostris exprobravit alio sibi
senatu opus esse dixit / Nec tamen
senatoria auctoritas moveri potuit / sed
nec prudencia Philippi consulis eum
ei a reo dicitur Cum littoris strepe-
rat inimici manum / tu es michi mi Phi-
lippe inquit consul / quia nec ego tibi
senator sum Magni pompeii vi-
ctores in hac parte utique contumelia Cum
enim Gregorius piso Manlium Crispum reum
reum ageret eumque evidenter nocentem
pompeii gracia eripi videret Iuvenili

Iuvenis

impetu ac studio ad accusacionem
provectus et multa et gravia crimina
prepotenti defensori obiecit / inter-
rogatus deinde ab eo Cur se prodes
quoque non accusaret Da inquid
et tu prodes rei publice te si postu-
latus fueris Civile bellum non ex-
citaturum et ego te de tuo prius
de Manlii capite in Consilium
iudices mittam ita eodem iu-
dicio duos sustinuit reos accusa-
cione Manlium libertate Pompeium
pompeium et eorum alterum lege per-
egit alterum professione qua solum
poterat / Gneius Lentulus Mar-
cellus consul cum in contione
de magni Pompeii nimia
potencia quereretur / assensus quoque
ei clara voce populus esset accla-
mata inquit quirites acclamate
dum licet Iam enim nobis im-
pune facere id facere non
licebit / Impune tamen eximii
civis prevalida potencia est
hinc invidiosa querela / hinc
lamentacio miserabilis eidem
candida fascia crus alliga-
tum habenti Favonius non
refert inquid qua in parte cor-
poris sit dyadema / regias eius
regias exprobrans cavillacione
panni exigui Sed hiis neutra
in parte mutato vultu utrumque
cavit ne aut hilari fronte
libenter agnoscere potenciam potestatem
aut tristi iram profiteri videretur
Idem cum Helvius Formiano
libertini filio improperaret quod
redierat ab inferis ut libertinum
Liganum amicum pompeii accusaret
Ab inferis inquid Helvius in
Libonem venio accusator Sed dum
illic morabar sum vidi quam
plurimos maximi etate et sexu
innocentes ibidem de te gravis-
sime conquerentes qui ipsos per
te nimie importabilem tuam
potenciam tuam neci tradiderunt cruentos.

et omnia Pompeii probra et re-
prehendenda audientibus cunctis
exposuit. Itaque eodem tempore
et fortissimum erat Pompeium
maledicere et tutissimum. Unde
et Diffidus tragedus intera-
gendum ipso directa in pom-
peium manum nostra miseria inquit
tu es magnus est. Item Gaio
Carbone consule iubente sibi
obsides dari a Placentinis
Marcus Castricius libertate
inflammatus nec minis nec
viribus cessit immo consuli dicenti
se habere gladios respondit et
ego annos. Servius Galba pecuniis
obligatus cum in foro conveniret
Gaii inquit Caesar pro pom-
peio genero quodam meo tertio
eius consolatu pecuniam spo-
pondi quo nomine nunc appellor
quid agam an dependam
palam atque aperte ei bonorum
pro ipsi venditionem exprobrando
ut a tribunali submoveretur
meruerat. Sed illud ipsarum
fortitudine mitius factus
aes alienum Pompeii ex suo
fisco solvi iussit. Pisistratus
Atheniensium tyrannus cum eum
uxor hortaretur ut capitale
supplicium sumeret de adolescente
qui filie eius amore succensus
eam in via publica obviam
fuerit osculatus respondit. Si
eos qui nos amant interficimus
quid faciemus hiis quibus odio
sumus. Vox quidem cum dignior
quam tyranno que et filii lau-
dabiliter subit iniuriam et lau-
dabilius sua. Idem acras-
pomito conviciis in cena
sine fine lacessitus et
animum et vocem cohibuit ab
ira. Et licet eum Grasippus
temulentie sponte in os eius
eiecto respersisset filios et famulos

ab odio retraxit. Postremoque
die supplicem et voluntariam de se
mortem exigentem grata fide gradu
amicitie recepit. Nobilissimi
civibus fuerunt hii disparis a senatu
Hispania provincia de legatis au-
diente Servio Sulpicio simul
ipso et libellum suum. Cum ge-
natum et ipsius potestatis assensum
tientem inter placet nisi Sulpi-
tius qui alteri nec hic alteri nihil
est satisfaciendum mala licet tempore
ingratam induxi inopiam atque
maliciam. Romanique consule
bello hostilie imperatorem legati
Cimbrorum adusque romanum impe-
rium tractantium virginum promisse
poterat sine romani esset qui hunc
ipso potestatibus moderatio se imperatori
fuit. Item cum Cimbri ad redemptionem
libertatis invitarent legati sermonem
sibi a maioribus quo urbem tenet
relictum esse respondit non animum
esse ab imperatore cui auro emerent
libertatem. Paschesinus Quintus
Innius eximius vir summa litte-
rarumque scientia et dominarii bene
clarus. Sed in solo philosophandi
studio interrogatus quod sibi tantum
daret quid vellet diceret licentiam
Quo respondit que hominibus horret
senectute et orbitate quod eum tume-
bat senex orbus pueris permittatur
eos qui in convivio tarditatem pur
honorum sermonem de se haberent
an que audicat vere esset. Cum ex
hiis omnis videret ut si nichil vivi
nobis deffecerit ista que tibi relata
sunt pro hiis que dicturi eramus
ludus ac iocus fuissent. Tam
urbana et apud eo tamque
simplex confessio veritatis iram tyranni
convertit in risum. Iussit se viris
liberi spiritus multe barbari Senatinus
que a Philippo rege temulento in
iniens damnata provocare inquit
ad Philippum sed sobrium. Hic ego excussisse
crapulam oscitanti et pueri animi

ebrium insipiscit / Causa est diligenter
inspecta cogit nisi torem fere summe
Siracusana quedam sola quottidie
tempore matutino votis expetebat
sibi a diis salutem durissimi et
importabilis tyranni dionisii
devotissime exorabat / quod ut hiis
cognito non debitam bene sibi ad-
mirantis benivolentiam ad se vocata
tur aut quo suo merito hoc faceret
interrogavit / Tum illa certa est ra-
tio inquit propositi mei / puella enim
cum gravem tyrannum haberemus carere
eo cupiebam / quo interfecto aliquanto
deterior arcem occupavit / cuius quoque domi-
natum magis estimabam / Tercium te supe-
rioribus importuniorem cepimus habe-
re rectorem / Timens itaque ne si et tu
absumptus fueris / deterior succedat deteri-
or caput meum pro tua salute devo-
veo / tam facetam audaciam dioni-
sius et si deterrimus punire ty-
rannus erubuit / Quando enim facetia erit si
a divitibus inter quas superiora fere
locum liberas obtinet prominentur
Scommata ergo sic aliis prestanda
res Ita et reprehensionis parate
vitas extiterunt adeo quidem et domi-
ni gravis et loci minus sobrii ha-
beat / Insipiens enim nostrum tamen
horret ac refugit sobrietate videat
spretus Nam et si contumeliam habeat
continentem vel absconditam evidente
patientia reprehensionis apud sapientes
longe gravior / qui penitus inde lace-
ratur et scommata et adversus urbis
suprema potestate preditos exercitum
locutionum magis quam licitum / est
tunc ut in his saturnalibus custo-
diendus debet ledoria que exprobracio-
nem et directam contumeliam continet Scomma
quod morsus est figuratus quia
sepe vel fraude vel urbanitate
tegitur et aliud sonet aliud intelligatur
licet tamen semper ad amaritudinem pergit
sed nonnunquam hiis in quos iacitur
et dulce est / quod genus maxime
vel sapiens vel alias urbanus
exercet / Sapiens inter mensas et pocula
ubi facillius est ad iracundiam pro-
vocatio / Nam sicut precipiti stante
vel levis tactus impellit Ita
vino infusum vel aspersum parvus
quoque dolor incitat in furorem
Ergo cautius est convivio ab-
stinendum a scommate quod tectam
intra se iniuriam / Tanto enim
pressius herent dicta talia quam
directe ledorie et hami angulosi
quam directi mucrones tenacius
infigunt / Maxime quia dicta
hominis risum presentibus movent
quo veluti assensus genere confirmat
iniuriam / Est autem ledoria huiusmodi
oblitusne es quod salsamenta
vendebas / Scomma autem quod
diximus contumeliam esse velatam
tale est / meminimus quando brachio
te emungebas Nam cum res
eadem utrobique dicta sit illud
tamen ledoria est quod aperte
obiectum exprobrationem est hoc scomma
quod figurate Sunt scommata minus
aspera que quasi edentate belue
sunt morsus ut Tullius est in consulem qui uno die consulatum
peregit / Solent inquit esse flamines
diales modo consules diales
habemus et in eundem vigilantissimus
est consul noster qui in consu-
latu suo somnum non vidit eidem-
que exprobranti sibi quod ad eum
consulem non venisset / veniebam
inquit sed nox me comprehendit
Et de his ledorie et scommatis
et similibus dicet in sermonibus
Hinc ostendisse sufficiat / Sunt
arguere hactenus est quod obiectum est esse ver-
recundum / Commune tamen de scommatibus alexandri
est in calce libelli huius superioribus
admixta / Cum ei rex Darius
uno et altero prelio victus eius
expertus partem regni thauro
monte intercluso et filiam in ma-
trimonium cum decies centum milibus
polliceretur talentum / Cui quoque permenion

Vir magnus dixit Alexandri-
nos derisisse Si Alexander
esset / consimilem hanc condicionem rideret
/ Et ego si Parmenion essem eadem
veteri tacite ¶ Quidam consiliarii
similitatem arguens vocem dualis
victoriis respondentes dignam
quam in terra sic evenit Ebuctur
/ liberorum ergo fuit et semper licitum
libertati parcendo per Saturnalia dicere
de veritate ¶ Quinque et duas quo licet
veras exprimere voces et ipse Dominus
Dominum adversus dominos vera lo-
quentes docuit indulget libertate
tuae ergo non impetrata venia
que ipso mense competit hanc fas
accomit et quaecumque eos totos ad
erit nuptime redarguimus palam
detegentes et omnia dominum tuae
explicas saturnalibus citra veniam
nactam ad accusacionem dominorum
patronorum ve prosiliant utere
libertate decembris et iussis tuis
obtemperabo cur quod me et te
verit confusio dominus dominus
fidelis arguo Non necesse est
veniam impetrare in his que pre-
fuerint utili / et hic finit pla-
cita voluntati Et sic est finis
huius libri septimi

Explicit liber septimus. Incipiunt capitula octavi libri Johannis Policraticon

M quatenus subest insomnia ne ad et de septem principalibus vitiis et sequela eorum secundum beatum Gregorium et quam magnum gloria nobilem habet ortum. Capitulum primum. Quam rarus est contemptor glorie, et de libris locis a quibus laudes insania trahitur, et que sit laus vera que perfecta que vel inania et de moderatione largitionis. Capitulum secundum. Quod omnes professiones suos histriones habent eas imitantes tentiane et de personis qui ad similitudinem eam in sint apud maiores gloriantes et quod vana gloria meretricis loculos sequitur. Capitulum tercium. Quod nec verum pectus avaritia nec amari posse qui suspectus est avaritie et de amplitudine fonte liberalitatis et ubi sit potior et de consilio et gula. Quartum. De duobus naturalibus effectibus scilicet amore iusti et amore commodi et de sequela eorum amore scilicet libertatis et amore divitiarum et de comparatione Cesaris et Catonis de Allexandro Aristotele Antipisto et Platone et his qui via de via ad gloriam perguntur. Quintum. De luxuria et libidine et quod quasi potentie mortis initium et quod proprium sit voluntas principis et ephitia que communiter secundum precrastinarum et principe gule et dominio dictionis

et evandri apud Virgilium. Sextum. De ubertate et sumptuariis legibus veterum et ad temperantiam cohercendam et declaratione secundum Porcium Catonem, et de intemperantia Anthonii et frugalitate Julii Cesaris, de Augusto et Nerone et Caligula et Vitellio et Metello. Septimum. De conviviis Philosophi et quam ei civile genus est et de sumptuariis legibus eius. Octavum. Quod eo in sacra scriptura sunt optime civilitatis regule, et quam sunt bone conviviis, et que sunt regule civitatis in conviviis observande et de verecundia. Nonum. Regula convivandi sensu et secundum verbis Macrobii sumpta de suis saturnaliorum. Decimum. De molestiis et honoribus coniugiorum secundum Jeronimum, et alios philosophos et de principe libidinis et de mulieris Ephesine et similium fide. Undecimum. Quod ventris et genitalibus quidam appetunt conformari et quanta humanitate cum suis vivendum sit et de ceteris aliquorum circa voluptate. Duodecimum. De frugalitate commendatione et nota quodam in senectam et quod frugalitate possit avaritie suspecto de vitari. Tredecimum. Quod nil ad gloriam generosius est laude et sanguine bonorum et maxime scriptorum, et quod turpius fornicatus non tam prodest quam obest et quod uno bysante vel dicto gloria comparatur. Quartus decimus. Honestatem aut solam aut preceteris expetendam et in ea tota libertate locum esse precipuum, et quod avaritia gloria

phanus adversarii undecimum
De quatuor flumnibus que de fonte
libidinis oriuntur et principes faciunt
per diluvium quo sanguinis mer-
gatur et de aquis genis et rest-
ib ezau sedecimum In quo
tirannus a principe differat et
de tirannide sacerdotum, et in
quo pastor fur et mercenarius
ab invicem differunt decimum-
septimum Ministros dei esse tira-
nos et quid tirannus et de
moribus Gaii caligule et ne-
ronis nepotis eius, et ceteri
vbiq[ue] decimumoctavum De
morte Julii Cesaris et alio[rum]
gentilium tirannorum decimum
nonum Quod auctoritate divine
pagine licitum sit et gloriosum
et publicanos publicos tiranos
occidere sed sic si debilitate non
sit tirano obnoxius interfector
aut aliquas iniustitiam et honesta-
tem non amittat Vicesimum primum
Omnium tiranorum finem esse miseriam
et quod in eos deus vindictam exerceat
si manus cesset humana, et sic
cum Juliano Apostata et multis
satis sepissime patet exemplis
Vicesimum secundum De Gedeone
qui fora presidencium et an-
tiocho Rege Vicesimum tertium
Consilio bruti utendum esse adversus
eos qui proximo pontifica-
tu non modo liceant sed sanctis [illegible]
re dimittant, et quod tirannis sub
quietem Vicesimumquartum
Principes usque assequi finem
suum Vicesimumquintum Quod
via fidelissima sit ad regendum
quod apprime appetunt ut polliceri
Cum Guatonica subest tuso-

niane et de septem principalibus
vitiis et sequela eorum secundum beatum
Gregorium et quod magis gloria
Nobilem habeat ortum Capitulum primum
Olent qui mare
navigant illius
hic grandem et re-
ferre quorum
beneficio pericula
evaserunt acce-
dunt recipes clamores excitat
erigunt et signa quibus il-
lea rodgo turbo caribdis
saxa latentia tractus et tena-
citas sirtium a navigantibus
quant salubriter declinari Erit
et hiis qui ea in mente deve-
niant quibus salus periclitatur
humana retissime gratia debetur
et multo et qui eam mentibus
non rependit nullius benefi-
cii dignus est salutis dispendium
sustinere Nec enim est qui sa-
lutem vitiis nesciat impedi-
tam et est amore proximorum
notari ad facienda publice
interesse Vita siquidem humana
quovis freto procellosior est
nec potest vitari dissimulatio
suis demonstrent indiciis Ad
hanc vero operam publice uti-
litatis et tue iussionis animum
ingessi licet in me nec agno-
scam quod attentiorem prorsus
auditorem homo undique immu-
nitus sum nec vita ad constantiam
nec ad doctrinam scientia nec opera
suppetunt ad exemplum Unde in me
et plurimis reclamantur ut terram
dicentibus quod nec est vbi
speciosa laus est in ore pecca-
toris Hoc sibi soli statuunt
quibus vitia placent tendentes
in mortem nemine devotatis

quibus vitia placent errantes
in mortem perimere, revocante autem quod
qui salvantur invitis. Nam quibus
bona placent non a quo sed quid
dicatur attendunt, et ex causis dicendi
dicta pensantes contra habent
amicus utrumque christiano profi-
ciat ad utilitatem. Non ergo quis, sed
quid, quia vere de causa scribendi
direccionis lector attendat et ubi
male dicta invenerit sinceris
oculis, et nec invidie nec odio
nec alterius affectus motu corruptus
testimonium de malo perhibeat
et ubi bene dicta non me credat
mihi pro minimo est si in-
nocentie mee gratiam detrahit a per-
quos sonis. si emendari vellem si me
in benivolentia sive favor excepit
amicus aut a partibus patrie
spero autem de deo et caritate qua
urgeor ad scribendum mihi pre-
stante fiducia quod labori meo
gratia non deerit posterorum. Odio
siquidem vel amore in partem alterutram
perturbatio plerumque iudicia plebis.
Nichil equidem preter opera expresso
insertum quod non sit vere vel precedentium
scriptorum auctoritate subnixum in
quibus hoc quid sequendum sit lectoris
lectoris relinquatur arbitrio ut ipsius
a nomine meo faciam invidiam et no-
tam mentiendi. Sed hic attendamus.
Nunc inspiciamus in Epicureorum castris
et quod ibi profecto sint exploratum
in medium proferatur. Nam ad eorum
sectam inclinabant plerique nostrorum
qui in omnibus se fruuntur voluntati
[illegible] vere [illegible] glorie et [illegible]
[illegible] a quibus laudis [illegible] et
quod sit laus vera [illegible] et [illegible]
et de modo [illegible]
Cap. 2m In tota ergo Epicureorum
familia insignis est
[illegible], et licet non careant
primus autem omnium primus habendus
est autem non minus [illegible]
namque sic ineptus sit tota gra-
[illegible] facta familia. Et forte
[illegible] oratorem [illegible]
[illegible] multis glorie ut

eleganter inveniet, cum et in vita ho-
minum et in assertione morum sub est
oratoris [illegible] altera in-
pendens ex altera adeo quidem ut invi-
cem sine se esse non possint. Nam
et oratoris opera inutilis esset si non
sit [illegible] gloriosus, et forte crassa
arrogantia [illegible] si non ea
fallacia oratoris excepit. Comici
forte temporibus Eunuchus, sed in
Eunucho suo omnium vitiorum expressit
et eo quidem elegantius omnibus ar-
guit quo fictioris argumento sine
lesione personarum vitia demonstravit. Di-
Nobiliorem quibus auctoribus predictis
cenodoxie repressores. Est autem ce- Quod sit cenodoxia
nodoxia ut quibus placuit gloria
inanis que mentem inflat et aures
et nil aliud emolumenti de soliditate
virtutis moribus affert. Hec autem
superbia sit totius peccati initium hec
de se primam sobolem gignit. Ab
hac, in virulenta radice superbie
septem principalia vitia oriuntur
que quidem principalia dicuntur, verum
minorum que et his veniunt ire ire
capitibus multiplicius pullulant mo-
rum ut nomina et signa [illegible]
teneant qualiter [illegible] pestiferam
arborem [illegible] ipsa Gregorius
depingit in moralibus. Si vacat
paulisper attende. Primos ergo
ramos huius plante sic distin- quod vitia
guit ut sit primus inanis gloria ex superbia
secundus invidia, tercius ira, quartus oriuntur
tristiciam, quintus avaricia, sextus
ventris ingluvies, septimus luxuria.
Unde et salvator qui nos his super-
bie vitiis captos doluit, ad
spirituale liberationis prelium septifor-
mis gratie spiritu plenus venit. Eo-
rum vero vitiorum quinque spiritu-
alia sunt, duo carnalia. Unum-
quodque eorum tanta sibi cognatione
iungitur ut non nisi de altero

generentur. Habent quoque rami singuli de se ramusculos procedentes tanta quidem amplitudine dilatatos ut mundum fere totum in maligno positum pene operiant. Nam de inani gloria inobedientia, iactantia, hypocrisis, contentiones, pertinacie et discordie, et novitatum presumptiones oriuntur. De invidia odium, susurratio, detractio, exultatio in adversis proximi, afflictio autem in prosperis nascitur. De ira rixe, tumor mentis, contumelie, clamor, indignatio, blasfemie proferuntur. De tristitia malitia, rancor, pusillanimitas, desperatio, torpor circa precepta, vagatio mentis erga illicita prodeunt. De avaritia proditio, fraus, fallatia, periuria, inquietudo, violentie, et contra misericordiam obdurationes cordis excedunt(?). De ventris ingluvie inepta letitia, scurrilitas, immunditia, multiloquium, hebetudo sensus circa intelligentiam propagantur. De luxuria cecitas mentis, inconsideratio, inconstantia, precipitatio, amor sui, odium dei, affectus presentis seculi, horror autem vel desperatio futuri generatur cuius habetur defectus.

de inani gloria oriuntur

de invidia

de ira

de tristitia

de avaritia

de ventris ingluvie

de luxuria

Sed quo ab invicem propagatione prodeant, ut doctor exponit. Prima namque superbie soboles, videlicet oppressam mentem corrumpit, mox invidiam gignit, quia nimirum dum vani nominis potentiam appetit, ne quis alius hanc adipisci valeat, intabescit. Invidia quoque iram generat, quia quanto interno livoris vulnere animus sauciatur, tanto etiam mansuetudo tranquillitatis amittitur. Et quia quasi dolens membrum tangitur, ideo et apposite actionis manu velut gravius pressa sentitur. Ex ira quoque tristitia oritur, quia turbata mens quo inordinate se concutit, eo se ad dicendum mala confundit, et cum dulcedinem tranquillitatis amiserit, nil hanc nisi ex perturbatione subsequens meror pascit. Tristitia quoque ad avaritiam derivatur, quia dum confusum cor bonum letitie in semetipso intus amisit, unde consolari debeat foris querit, et tanto magis exteriora bona adipisci desiderat, quanto gaudium non habet ad quod intrinsecus recurrat. Et quia singula eorum sue priori affinia sunt, cum inanis gloria deum, invidia proximum, ira auferat, et sepius tristitia solatii sibi ipsa, avaritia dum per exteriora vagatur, civitatis sue mareat(?) ieiunio ut vos matres(?) sue indigentiam explodat probabatur ad duo carnalia vitia que restant. In quibus liquet quod de ventris ingluvie luxuria nascitur, dum in ipsa distributione membrorum ventri genitalia videantur esse submixta. Unde dum unum inordinate reficitur

a complere(?)

qui ad salutem vult tendere quasi
primam sobolem extinguere superbie
que de nobilitate venit ut in primo sit
vel a preclaris natalibus oriendo

Alium procul dubio ad contume-
lias excitat. Hinc quod Gregorius
primo per. G. spiritus c. Exigitur
constat ei qui ad salutem tendit
primam superbie sobolem extinguen-
dum, que dum paululum succre-
vit de se ut predictum est omnium vi-
ciorum sentencias gignit. Nam si
sit aput aliquem cuiusque superna
ingenuitas parentele et ut sit sola
Cui enim qualecumque inanis glorie stim-
ulat, necesse est ut per abrupta
viciorum preceps ruat. Hoc est
aut qui nobilis censetur vicium adeo
quod humane fragilitatis dimittat
ingenium, ut homo sit vel a preclaris
natalibus oriendo. Nam et oriendo non
solum hoc sine dispendio pro-
cessio nescit atque a fastigio cor-
ruat quod obtinuit. Nam et de-
se mortem vicia oriunt, et ma-
ius glorie est in virtute originis
sue figit radicem. In quo enim
cuiusque perfectis pollet, in eo ... assit
moderatio glorie facilius intumescit.
In omnibus professio servos tres quos
habet: eam in reverentiam et de [illegible]
qui ad salutem. Eam in se capit
manant clangentes et quasi vana glorie
meretrix loculos sequitur.

Cap. 3m

Tercium est qui vane glorie
non insistat, et tamen que
ab hominibus est non contemp-
stat laudem. Ad hanc enim virtute
alii virtutis, aut virtutis magistre
alii hec, alii fortune beneficio pro-
fecerunt. Ex hiis enim tribus locis
placuit oratoribus laudes esse
natam. Nam ab animi aut corporis
aut extra positis peti dicunt. Porro
animi bona aut corporis a natura
insita sunt, aut studio comparata
aut casualiter aut causaliter accesserunt.
At in hiis tertis sunt gradus pro
dignitate eorum in quibus consistunt

et a quibus petuntur. Primus igitur
commendatorum gradus est, qui ab ani-
mi dote prestat, secundus et medius
qui corporis valitudinem approbat
et venustatem. Tercius vero quasi no-
vissimus, qui externorum commet lau-
dem. Unde Apuleius dativisse superius
retuli. Et laus quidem animi vera
est sepe quasi perfecta, si hec ei tena-
citer bona que in ipso commendant inhe-
serint, adeo quidem ut sint insepa-
rabilia. Certum est enim quod invito
auferri non possunt. Alias quidem
vera fortasse, sed perfecta esse non
potest. Nam bona eius que vel / Corporis at vistilis est commendatorum perfecta minus
possunt auferri invito. Natura enim
senectus et debilitati potest inniti et cor-
rumpi. Adventiciorum vero persim-
toria quidem est, et nec veram
nec perfectam habet laudem, immo
nec verisimilem. Sufficiat enim
si vel probabilem inveniunt. Siquidem
in utramque partem flectuntur facile,
et vero possidentium inderunt usui
non ad laudem sunt hec, ad vitupe-
rium pronior. Nam diviciarum dimicare
et potencia et gracia, tamen plura ma-
iorum dant in utramque partem
certissimum faciunt experimentum morum
sit quod possessor ab omnibus quorum me-
lior vel peior. Ceterum opera ipsa
morum aut corporis et si sunt bona
vel absolute mala sunt, vituperatorum
iudicium aut laudem comitant pro arbi-
trio indicatis. Unde et inter plurima
putat Aristotiles ubi quantumque laudet
aut vituperet. Nam plurimum refert
qui sunt audiencium mores, que prius
recepta persuasio. Docet quod in Rethori-
cis ut illa maiore que probant
esse in eo quod qui laudabit publice
credant, aut in eo tamen quem dicit
ea que omnes oderunt, est quod quociens
fieri potest singulorum docenda utilitas
Sed enim expedit omnibus approbant.

et si honestum quod aliis videatur
Studia Cretensium in ingenio honoris
merentur Lacedemonie quam Athenis
forte plus potentia fortitudo Romanis
rapto vivere honestum aliis creditur
singularitas apud Sibaritas
fortassis odio foret. Veteribus Romanis
summum supremum timere. Cuius ergo
qui laudat agenda est ratio cum
operibus necessariis gratuita vero
fere laudem preripiat et pro eorum
opinatione res plerumque habeatur
vel honesta vel turpis. Sic ergo
vera via id est virtute acquisitis laudibus
gratulatur suo laudis innititur fun-
damento. Si vero aliunde gloriam
querat plane desipit nec adeo
quam velut affectat pertingit. At
nec ipsa virtutis opera censentur
esse amplioris que de liberalitatis
aut magnanimitatis fonte prorumpunt.
Ea enim favore popularis clarius
efferuntur et videntur esse propria
que magis ardua sunt vel
que pluribus prosunt. In his
tamen liberalitas antecellit que etiam

de liberalitate

indignatorem mitigat detrahentium
linguas obtundit tollit etiam
magis hostiles et a facie hominum
operit multitudinem peccatorum. Quicumque
linguas hominum aut captant aut
metuunt effundunt patrimonia sua

[illegible]

mittunt in vilibus inutilia comi-
tes effluunt pusillis et maio-
ribus adulantur et plerumque porcorum
potius agentes quam hominum vices comessa-
tionibus et ebrietatibus insistunt mi-
mos et histriones fovent nequissi-
mas artes remunerant. Admittunt
nebulones maledicorum effrenatas
linguas amplexandam protractas
vel sive malitia. Dum silentium
eorum aut virulenta dicacitas
male empto dant precio. Sunt
qui in his ingenium et fere so-
lum dimiciunt impendunt usum

si multiplicet ollas carminum cachinna-
tores exerceant quotidianas si-
cut diu cum nec munerum
nec aliquid habeant regende
familie rerum quam si forte in-
dies consumpsere fere convocatum
studens non prandentium aut cena-
tium turbam. Hoc tamen apud
ditissimos licet et magis inferior
in eo pro modulo sue potentie
vestigia imitetur. Cuiuscumque si-
mile petitor est vires suas
excedit et non quid possit sed
quid aliis placeat attendit
et illud festinat implere sed
eo ut ad famam potius quam
ad conscientiam suis libertatem exerceat
quam ulli virtuti pertinendam
esse animos tamen et professiones
obscenas fere cunctis illicitum
est et infame. Refert Valerius
quod civitas Massiliensium tante
continentie custos extitit ut nullum
aditum mimis daret in scena
quorum argumenta maiori ex parte
stuprorum continent actus ne talia
spectandi consuetudo etiam imitandi
licentiam faceret. Neque ergo hone-
stum est illos a laicis immo et
clericis audiri in cena qui nec
a gentibus audiebantur in scena.
Lacedemonii libros Archilochi e
civitate sua exportari iusserunt
quod eorum parum verecun-
dam ac pudicam lectionem arbitra-
bantur. Noluerunt enim ea liberorum
suorum animos imbui ne plus
moribus noceret quam ingeniis pro-
desset. Itaque maximum poetam
aut certe summo proximum quia
domum sibi invisam obscenis
maledictis laceraverat carminum
exilio multaverunt. Sic fere sua

150

condemnata est lascivia carminum
in nascente. Nusquam licitum audiri
in populis. Quia ieiuna sobrietas non
audebat audire. Eadem civitas omni-
bus qui per agrum religiosi simu-
latores alimenta mercari querebant
clausas habebant portas, mendaci-
tatem et fucosam superstitionem per-
noscendam esse existimans. Hii tamen
qui superstitionem sibi conscii sint
precipuam pretium venditant apud
eos qui laudem amore mercantur.
Porro sicut avarus a largo, ita
et prodigus quadam convictate
differre consueverunt. que duo vicia
extremitati sunt contraria liberalitate
alter, alter liberalitate. Signum magni-
animi timiditas adversa liberalitati
mali, dum audenda metuit, et
audacia liberalitate dum plus quam
audenda presumit. Prodigalitas
ita erogandis et non erogandis
profundit in eas res que non
sinunt omnino aut brevem habere
memoriam. Hanc autem effusionem
auctore Cicerone commendasse detractus
est Theofrastus in libro quem de divitiis
scripsit. In quo multa preclare
illud absurde quia multus in lauda-
da magnificencia et apparatione
popularium munerum taliumque
sumptuum facultatem fructum divi-
ciarum putat. Contra Aristo
Chius et verius hanc prodigalitatem
reprehendit effusiones. Prestitum nec
necessitati subveniat nec
augeant dignitatem, ipsa quoque illa
delectatio multitudinis ad
breve exiguum quam tempus sit eaque
a levissimo quoque in quo tamen ipse ma-
nu societatis memoria quoque moriatur
voluptas. Bene etiam colligit hec
pueris et mulierculis, et servis et

servorum simillimis liberis grata esse
gravi vero homini et ea que fiunt cer-
to iudicio ponderanti nullo modo
posse probari. Maximum valerius
sit et tercio confert. quia in Alexandro
qui largicione benevolenciam mace-
donum sectabatur. Hanc profusionem
pectore Philippus arguerit et epi-
stole quidem ita sunt. Hic te
malum tonus in istam spem indu-
xit ut eos tibi fideles putes
quos pecunia corrupisses. An tu
id agis ut Macedones non Regem
sinu te, sed ministrum et prebitorem
putent. Quia quidem Regi sordidum
esse non ambigitur, et corruptela
quia largitorem peiorem dicit. Fit
enim deterior qui accipit ad idem
semper expectandum paratior. Unde
aut est stultum etc quam facias ha-
bent curae quia id diutius facere non
possis. Largiciones immoderatas ra-
pine sequuntur. Cum enim dando
egere ceperis, bonis alienis manus
cogeris inferre. Itaque cum bene-
volentie comparande causa sit pro-
digus, vix tanta studia asse-
quitur eorum quibus dederis, quanta
odia quibus ademeris. Quamob-
rem nec ita claudenda est res
familiaris ut eam benignitas ape-
rire non possit, nec ita reseranda
ut omnibus pateat, sed utrique
modus adhibeatur isque referatur
ad facultates. Et quidem elegantissime
sive Philippus sive alius popularem
largitionem profusionem moderatorum cohibent
quo quidem clarum vult afferre sed
more mitiore cum res deficit
evanescit. Nam hec cum non
virtus sed fortuna contrahit, amor me-
torum rectissime temperatur.

Epistola bona

Quoniam vicium pene avariciam
vinci posse qui suspectus est
avaricie et de duplici fonte libe-
ralitatis et uter sit potior et de
consilio et cetera tam gratum

Et ut dyomedes in qua-
dam professione meretri-
cis militem gloriosum
qui obsequiis et muneribus suam
thaydem vel nomen celebre et quasi
fame gloriam captat. Sed ei nec
gnato ut decipiat nec fedriam
laudem precipiat nec qui doa
rum mercat adolescentis sunt similis
parmeno qui desipientem irrideat
deest apud eunuchum comitem adi-
uvatorem et an ipsum in familia
glorianum miles diligenter ac-
de. Est nunc ego homo qui ex
primos se omnes rem volunt. Nec
sunt hos consector histe ego non
tamquam me ut videant. Sed hiis
ultro arrideo et eorum ingenia ad-
miror simul quicquid dicunt laudo
Id quoque rursum si negant laudo
id quod negat nego aio. Ait
parmeno impedimenti excitet multis
assentari etiam, is quaestus nunc est
multo uberrimus. Talem ne vidi-
sti etiam imo nec quempiam illorum
sine tamen mancipio agnovisti
adeo quod stultum hominem utrique re-
perit qui hos ex stultis ut ait
parmeno prorsum insanos faciet
vide et quid sentiat de se cras-
so Istius mos est datum profecto
ut ista non sunt que facio omnia
ut reges semper maximas mihi
agebat gratias quicquid fecerat
aliis non ita me semper habebat
in oculis omnem credebat exercitum
consilia et res ad societas hominum
aut negotii si quem odio repetat
requiesce vel nolebat, ut illam
cerneret miseriam et animo tum
se me quietam solum adducebat ex
turba omnis non mordet clementia
flocci pendebat ille inuidet insipiens

ego alios palam reprehende-
bam alios mordebat inridebat
ut risu crepuerint omnes qui ade-
rant Denique metuebant omnes
iam me. Profecto magnus est hic
in oculis suis et non est ei similis
in tota comediam. Dignus est ergo
qui mittatur ad thaydem et
exclusus phedria qui in ea non
unus insanit. Dolo exclusus a suo
docetur sobrio ut recedat a me-
retrice bono quod sit animo quia
si ad ignem accessit calesceret
plus satis nec patiat cummu-
lans meretrices que una fle-
laciniula cum oculis misere detere-
re vix vi expresserint lacrimas
amatores bilem et velut aucupatores
id agunt et alliciunt supplicium
prestet. Nam sapient terenciades
Nemo facile potest cum rem insa-
niet. Sic ergo phedrie et tha-
ydis ea concordia interest vobis ut
si unum audierit taceat et contineat
optime. Sin falsum aut vanum
aut fictum continuo palam effundet
amator est hic ac illa efficient
utrumque partem incendit quod utrumque
quoniam alter fallere alter inde
incredibili insanie. Sic ergo
exclusi et gemens pre dolore
blanditias vincat et non pares
tepra amoris tecum at parit
sic ut aut hic te deceret ac
ego istud abs te factum in celi pe-
dendo. Thays ac tu sine cruciare
te obsecro anime mi. Phedria
non polque quemquam plus amem
aut plus diligam eo feci sed
ita erat res faciendum fuit plane
credo mos parmeno misteria per
amore exclusit sicut foras
Verum multa id agit fabula fallacia
meretricis ut unus amatorum alteri
primo res pares partes reddat

Parmeno dicit quid de ceteris rebus
amissis cunctis admissus amoris
quam eius gerendis Thaidi que pro-
fessiones et proditiones admittit
Virginem quod donatam gaudet aut
invitis ceteris liberet Nam
potissimum quam aperit eam quam nominis-
sima mittit. Ut vero priorem
emixit reddit alteri ceteris poscere
Delegat ei in extremum doloris
sui provinciam Insaniunt ergo mi-
lites et in impetu doloris pone-
re movendum esse decernunt cum
in se contumeliam tam in scelere
acceperat similiter vocat exercitum ad
bellum et perculsum collectis viribus
Chremetae adeunt progrediuntur
mente et ore volunt iniuriam
loquuntur grandia minus viribus
firmet sed tamen ad conflictum
accedit memor amoris pristini
propterea verbis militaribus quo est
auctoritate superiore loquitur quia
omnia prius consilio quam armis sa-
pientem decet Thaidem ergo sua
ex parte sic conveniunt ut nos
viribus agens Primo Thaidis hoc
non vult vero sed eo istam vigerem
dixit hos duos non soldae de te
Thaidis quod non parva contendere
videtur quod non negat Thraso at
non cum oculos quorum amatorem
adduxisti tuum et illa quod cum
eo litigas esse quod amice patro-
cinio nec vera iniusto nec firma-
li firmitate est Cum eo inquit te
non clam subduxisti et illa ha-
bent inquit Pamphilam ergo redde-
bunt inquit manibus eripi equum et
iniustum videtur peto tunc respon-
sum quod ob tempus datum est
si ea stulta non fuit Cum
multa ad clamores meretricis co-
tribuens continuari quod conveniunt
turba sit continuat miles peter

nobis et mire respondit denuntiatur
sed fortasse omnium ineptissimo ut
longiorem magis quam contineat quam
si quispiam sibi fecit aut mo-
limentis sibi loci dici tortorum
quam memoria in visione proponere
committitur mea protendenda/ut
rogantem sit Thaidis queren nobis
qui ludat et miles opera et
re parata cogitur redire inglorius
et sibi fructum reportant
meretrices amatores eo in addito
quam aliis rebus eius ipse perdi-
derunt ab vita et quo magis
doleant qui eas meretrices susce-
perunt plus successisse non protegit
in stultitiam et infortunium ama-
toris sibi quam successissent successim
in auditu omnium promet et publicet
Audi chaeream consulto date pam-
phile corruptorem quod meretrix
decepta loquatur egrediens Uni-
que hic est Homo est leuis
hic me sequitur Nemo homo
est Iam me cum placet hoc licet
non gaudium penitus licet quam facto
inferri tum me possum properi
Ne hic grandium contineat vera
certitudine aliqua sed veniens
conceptio inveniens me non qui-
que sequitur quamquam ceram rogita-
do obtundat dicit / erectet quod
gestiam aut quod letus sim
quo properem vel emergam sit
tui gestio hinc natus quod non
queam semel sim an infirmam
Interrogatus his omnia nimio ergo
inquit te obsecro Antipho ut au-
dias omnia audias dum festo
Totum dicitur euentu similem fortunam
Thraso omnibus historiam me-
morandam et sui quam fixeris
subtexuit illos In summa totius
argumenti eo ad primis vniuersa

hec arbitror posse referri ut
constet predicto quod simulate pro-
stitute fidei haberi non debet
Nam que venit a sinceritate
animi fidelis certa et fixa est
que ab arte vel lenociniis
fluida inde erronea et de-
ficiente materia emarcescit
Eius fortunam manus multiplicatis
emunt eius tendet corpus ab-
sorta ora fucata Omnis enim res
que mercimonio venit ab uno
transit ad aliud et ditiorem et
avidiorem comitatur emptorem
At foro isto nil iniquius est
quo rem semel emisse non pro-
dest nisi semper ematur et a
quolibet rem ab alio venditam
et venditat nisi et ipse de
precio satis fiat Nemo enim
popularem favorem vendidit
sed publice venditus est ematur
ab omnibus Singulis enim non rem
170 publica bona conciliare Eo pro-
bi quoque consuetudinem
venit quod inconcita largitio non
bene fundum precio quem
popularis favor ad immanem ex-
tulit si forte desperemus inno-
centium celebritate exigit con-
tumeliis affectum honore spoli-
atum Talis enim fides a pre-
cio honoris gradum arceat de-
primit et expellit Insultat ra-
palis sobrium correptor insultat
ornato vir sub minuitur dum
hic spes est aut saltem omnis
dissipat et ad alios transit quia
et consilium est ... fictionibus
adhere De duobus naturalibus (?) amici-
bus scilicet amor iusti et amor to-
modi et de regula eorum amor
scilicet libertas et amor dividi debet

patrem Cesaris et ... uxorem
Auguste et Pompeio et hec ...
via decora ad gloriam pervenerunt Cap. 7m
Et hec et si prodiga-
litas vocat in cul-
pa locum arbitror
avaricie relinquendum Nullum
deest detestabilius ... in hiis
qui principatum aut magistratum
agunt in republica gerunt
Non enim res ipsa sed eciam opinio
eius vitanda est et omnino
impossibile est ut fideles videantur
ad ... aut amore digni qui
ex multo capiunt ... et ... suspe-
ctos nos avaricie suspicione
invenit Cum vero largi et
favore ... quasi a dulci
fonte ... ope sed et prime
facilior est ... compl-
eti sed illa lautior et splen-
didior vero forti et claro Nam
qui studio opera et industria
liberales erunt quo pluribus
profuerint eo plures ad benefaciendum
habebunt adiutores Deinde
benefaciendi consuetudine pa-
ratiores erunt et tamquam exer-
citatiores ad bene de multis
promerendum Sed hec archa suppetit
nil gloriosius est ea liberalitate
que consistit in donis ingenue
cum et ... ut ... non rogata
... nam eciam ... beneficium
... dignus donare cedit
Ego quod ... difficilior
sit interpretandam arbitror
ut dignitas accipientium neces-
sitate creda ... vel ...
enim qui ... donare
iustus est et eis qui indiget
... ita hic ut non
respirat in singulis ...

sapientes sive rubore et no-
ta valeat emendari. Secundo
quod imitari debemus eum qui
solem suum facit oriri super bo-
nos et malos, et pluit super
iustos et iniustos. Si enim pa-
uperem histrionem videamus
[illegible] animo non debemus utique
fovere maliciam sed correptam et
si fieri potest emendatam sive caritatis
[illegible] opere sustentare. Nam
expedit quod competenti dili-
genter vel affectu [illegible] vel solamen
caritatis. Studium tamen increpa-
tionem [illegible] vel histrionem
consimilem salubrius est quam
in [illegible] largiri. Quod in-
terim quod caritas erogat [illegible]
muneratur a domino, quod dispensat
vanitas evanescit. In quo con-
sidio saluberrimum exemplum nec
sine parvo operis fenore li-
beralitatis referente Valerio ad-
notata est. [illegible] tali fune
est ita consternata respublica,
ut ne a locupletibus quidem debite
[illegible] cumulum [illegible] possessi-
onum diminuti solum creditoribus
possent, cum contra [illegible]
[illegible] summa [illegible] haberet.
Neque de sorte quoque debitorum
suorum neque deum suum a suis pas-
sus est [illegible] quodque ipso sunt
amaritudinem publice [illegible]
[illegible] benignitate [illegible]
Oportune [illegible] testatus se
[illegible] suos [illegible] sacrilegos
esse feneratores. Nam qui inde
precipue negotiatori [illegible]
[illegible] domum [illegible]
gratia [illegible] gau-
dio [illegible]. Si diligenter se-
natus consultum quo consilio gesta
acta sunt lecta non fastidierint

Subnectit hunc Agrigentinum
Gilliam, quem propemodum ipsius
liberalitatis precordia constat
habuisse. Erat opibus excellens
sed multo etiam animo quam divitiis lo-
cupletior, semperque in erogandis
potius quam in corripiendis pecuniis
occupatus, adeo ut domus eius
quasi quedam munificentie officina
officina crederetur. Illinc enim publicis
usibus apta monumenta exstru-
ebantur, illinc grata populi
oculis spectacula edebantur, illinc
epularum magnifici apparatus
labenti quoque annone subsidia
oriebantur. Et cum hec universis,
privatim alimenta inopia la-
borantibus, dotes virginibus pauper-
tate oppressis, subsidia detrimento-
rum incursu quassatis solatia
erogabantur. Hospites quoque tum
urbanis penatibus tum etiam rusti-
cis tectis benignissime excepti
variis muneribus ornati dimittebantur.
Quodam vero tempore quingentos
simul Gelenses equites vi tempe-
statis in possessiones suas com-
pulsos aluit et vestivit. Quid
multa? non mortalem aliquem sed
propitie fortune benignum esse sinum
diceres. Ergo que Gillias possidebat
omnium quasi commune patrimonium erat.
Pro cuius salute et incremento tum
Agrigentina civitas tum etiam vicine
regiones votis [illegible] excubabant.
Collocato contra parte arcas
inexorabilibus claustris obseratas,
nonne potentiorem Agrigento possessionem
illam impensam quam hanc custo-
diam? Denique quantum sapiencia deposit
approbat, quod tenacitas presumit
vel laudis fructum inquantum
assequitur.

De livore et libidine et quibus partes invicem petitur et quomodo coniuncta sit voluptas peccatorum et triplex species concupiscentie scilicet provocatoria et concupiscentia gule et de concupiscentia dicendum est secundum apud Vegetium

Cam [illegible]

Nos quidem appetitus in homine ab initio extitisse satis superius ostensum est. auctoritas appetituum sunt iusti et commodi appetendi, quorum alter in voluntate, alter in necessitate consistit, et quanto appetitus iusti qui in voluntate est amplior fuerit, tanto melior est et dignitudine amplior. Nam nimis velle quod iustum est, nemo potest, id forte quis quod est iusticia vel virtus. Porro si appetitus commodi mensuram necessitatis excedat, utique in culpam et cupiditatis consistit, sibi vitiorum facit originem. alter ergo istorum quomodo militat caritati, quod que dei sunt, alter in ipsa utilitate reparatur, proponens que dei sunt aut proximorum. Ab hoc duo fonte procedunt. Verbi gratia quando si facit quis alii quod sibi vult fieri, et ab eo abstineat alii inferendo quod sibi nollet ab alio irrogari. Discordia vero si quis aliud ledat vel non prosit cum possit, que quidem utraque multiplicem fruct[um]. A priore quidem amor libertatis, amor patrie et tandem ex charitate amor. Nam libertatem non amare non potest qui se ipsum et patriam amat, et in gratiam suis extraneus, quemque sincera caritate diligit proximum. Sed quod in eo consistit caritas ordinata. Ab altero vero cupiditas dominatus procedat et laus et gloria et adeo invalescit ut in omnium multorum rebus sub pari consideratione examinandum virtutibus coniunctum.

Nam cum veteres sapientes hoc in regis moribus affectant, licet ei ab [illegible], que sapientia censetur nomine, virtutis subiecte videantur. Veteres et veteres primi quoque Romani quantum eorum docet et commendat historia, laudis avidi, pecunie liberales erant, gloriam ingentem appetebant, divitiis spretis et honestatem utilitati quamlibet preferebant. Hanc quidem gloriam ardentissime dilexerunt, eo totum referentes vitam et mortem. Ceteras cupiditates huius unius ingenti cupiditate presserunt. Patriam denique suam quia servire videbatur ingloriosum, dominari vero atque imperare gloriosum, prius omni studio liberam, deinde dominam esse concupierunt. Post enim pro libertate, deinde pro dominio dimicatum est. Exstitit sub quibus iustitia quantum gentibus dabatur sufficiebat cupiditate deducta, aliis vel satis erat, sed sub imagine magnanimitatis vel in gloria presumentes laudem in maximam consequebantur et gloriam. Longe igitur virtus tantum virtuti vult ipsum [illegible] fuisse quam ceteris, quod et ipsa siquidem eius facilime liquebit. Nolite vos existimare maiores nostros armis rem publicam ex parva magnam fecisse. Si ita esset multo pulcherrimam eam nos haberemus. Quippe sociorum atque civium, preterea armorum et equorum maior copia nobis quam illis est. Sed alia fuere que illos magnos fecere, que nobis nulla

sit domi industria / foris iustum
imperium / animus in consulendo
liber / neque delicto nec libidini
obnoxius / Pro hiis nos habemus
luxuriam atque avariciam / rei publice
egestatem / privatim opulenciam /
laudamus divitias / sequimur iner-
ciam / Inter bonos et malos
discrimen nullum / omnia virtutis pre-
mia / ambitio possidet / neque mi-
rum / ubi vos separatim sibi
quisque consilium capitis / ubi domi
voluptatibus hic pecunie aut
gracie servitis / eo fit ut impetus
fiat in vacuam rem publicam
Romanos ergo virtus ad gloriam
honorem et imperium vera via
i. vera virtute intentum est ab o-
ratore laudata est / hinc ea
domi industria quam commemorat
Cato / ut erarium esset opulentum
tenues res private / Ubi cor-
rupte moribus unius consilio po-
sunt publice egestatem / privatim
opulenciam / Ipse Tullius hoc
dissimulare non potuit in eis
libris / quos de re publica scripsit /
ubi loquitur de instituendo prin-
cipe civitatis / quem dicit alendum
esse gloria / Et consequenter commemo-
rat maiores suos multa mira
atque preclara glorie cupiditate fecis-
se / Hinc ergo vicio non solum
non resistebant verum id excitandum
et accendendum esse censebant /
putantes hoc rei publice expedire
Nam libris quoque philosophie Tullius
hanc non dicit pestem / quam ibi
sentit / honos alit artes et gloria
accenduntur omnes ad studia / iacent-
que ea semper que apud quosque
improbantur / Huic ergo cupiditati

melius est resistendo sine dubita-
cione quam cedere / ut enim dicit Augustinus
Tanto (?) quippe (?) [illegible] / quan-
to quisque est Deo similior / quanto
et ab hac immundicia mundior /
que in hac vita et si non fun-
ditus eradicatur ex corde / quia etiam
et proficientes animos temptare non
cessat / saltem cupiditas glorie sup-
eretur dilectione iustitie / Nam scimus
multi qui et amorem laudis vi-
cium esse cognoscit / Nec solum
id Augustinus / sed etiam gentilium sentencia
est / Gloriam sanit nil aliud esse
quam ventosi quoddam uno spiritus tumo-
rem firmo simillimum / Nam et su-
mos oculos obtundit acrem / et quo
magis ascendit / citius deficit / et
quo magis dedit / amplius sol-
dat / Cum enim ad excelsa pervenit
evanescit / Recte quidem / eo quod a prin-
cipe totius vanitatis trahit originem
Nimis sunt capiunt amore quam de
rebus et mania captant et re-
cto quod nam solidum apprehende-
re gestiunt / obliviscuntur quod nichil
nil aliud quam se ... querant
inquietus / Volunt enim apprehendere quod
sunt et illud ad emendatum vero
studio intrinsecus / sed fantasticitas dum-
taxat vane opinionis stinuit um-
bras / sicut aliquos sermo presse
et aspirat ad impossibilia / De stella
... vana consumuntur imagine / abiit
in florem et dum stipendium impendent
aspirat flos / sine fructu procedit
evanescit / Ab illos qui sunt opus
que merito probra preclaris flore-
runt / Alexander autem / a minimis
et progenitoribus / eo quod in omnibus
querebant propriam gloriam / Platonem
qui per divinam quoddam gratia emicuit
sapienciam / et Augustum per potenciam
fortunam quam sibi contulit a diis cepisse

originem tradiderunt. Et quod
in convivio regum collegissent eos
aut deum esse crederent aut deorum
filios esse desiderent, iuxta quod dii
gentium demonia sunt. Et inibi
demones vani sunt et maligni fere
circa [illegible] si quando sibi con-
sunt [illegible] in sobolem. Nam et
verus deus filius dei homo factus non
querit gloriam in omnibus que gloriose
fiunt ab eo, sed patris, eo quod illu-
strat gloriam amplius, quia deus est
quo sunt omnia bonorum operum
gloriam refert. sic et vere sapiens
omnibus vere potens et vere bonus
ad unicum bonorum omnium fontem
sua omnia laudabilia refert
summam sed creatorem et individu-
am [illegible]. Alexandri pectus laudis
insatiabile qui Anaxarcho comiti
suo ex auctoritate Democriti pre-
ceptoris innumerabiles mundos esse
referenti Heu me inquit miserum
quia nec uno quidem adhuc potitus
sum. plane miser dignus quia mi-
seria tam vitiis omnibus absorbe-
bat laudis insaciata et insatia-
bilis fames. Consonat ei tra-
gedie Antigonus, eo quod angusta
homini possessio fuit que deorum
omnium domicilio sufficit. Sed
hic [illegible] appetitus glorie semper [illegible]
in culpa [illegible] eorum [illegible]
est qui ut sceleribus innotesceret.
[illegible] ut Pausanias cum
Hermocle percontatus esset quo-
nam modo subito clarus posset
evadere. Atque is respondisset si occi-
disset aliquem virum illustrem
futurum ut in gloriam eius ad ipsum
redundaret. Continuo Philippum
interemit. et quod quesierat
assecutus est. Nam et se parri-
cidio notum posteris reddidit.
Et celebri [illegible]
[illegible] est. corona aurea
[illegible] que et Olympias
[illegible] capiti eius pendentis im-
posuit. Nullum dante solacium
[illegible] per
iniuriam prostitute Philippo non
puniente sed ridente iniuriam
[illegible] auctore [illegible]
[illegible] sacrilegium cupiditatis. Inventus
est qui Diane Ephesie templum
vellet incendere ut pulcherrimo
opere consumpto nomen eius per totum
terrarum orbem disiceretur. furorem
quem sibi detexit. imposito eculeo
et nisi Theopompi magne
facundie ingenium eum suis com-
prehendisset historiis bene consulue-
rant Ephesii decreto quo statuerunt
ut teterrimi hominis memoriam
abolerent silentio. Similiter quidem
videntur gloriam affectasse immo ma-
iorem infamiam qui non Ephesine
Diane templum [illegible]
incendunt, sed templum spiritus
sancti homines totos animas scilicet
et corpora, ut per hoc hominibus
innotescant luxurie vastant
incendiis. Nam ab eo laudem
appetunt et plerumque assequuntur
honorem. Vel corruptio seculi [illegible]
nimia sustinet et [illegible]

De cibariis et sumptuariis legi-
bus veterum ad temperantiam cohor-
tandam, et contra eorum [illegible] par-
simoniam et de intemperantia
Antoniorum et frugalitate Iulii
Cesaris de Augusto et Nero-
ne et Caligula, et Vitellio et
Metello

Capitulum septimum

E atenus iam ferme pro-
cessit ut aut veritatem
aut publicam fere
opinionem oporteat impugnari.
Imminet enim tam quam collitigatione ad-
versus carnem et sanguinem, et fo-
res vitiis liberalitati pertinet
et iocunditatem auferre de vita
tium censurae magis tyrannice spi-
ritus reclamantibus moratorum.
Est namque blandum ut ait Vale-
rius tyrannica malum, quam
astringat aliquanto fortius quam
vitiat. Nam et volumine quo
Epicurea vorax praecepit in ore
cuius dulcescit ut mel, sed
amaricat ventrem cum ipsa dulcedo
a diligenda vorans. Diligenda est in ipsis operam. Est
autem libido cognata et coniuncta ma-
xime cuius sequela immunditia finis
indubitatus confusio est. Praecedat ergo
sermonem quae origine et causa prior est.
Vel autem per quam secundum poetas leno-
cinia luxus eorum invocat. Volup-
tas autem ad munditiam magis videtur
accedere, et quae ex gustu vel tactu
provenit sordidior est, et olfaciendi
et videndi delectatio medium locum
tenet. Nam neque satis munda licet
munditiae, nec ad sordes per necessitatem
usque prolabitur. Siquidem mors per
oculorum fenestras ingreditur, cum quis
pictura delectatur. Corruptio etiam est
theatralium histrionum mobilitate
et mulierum formis, splendore gemmarum
vestium, metallorum, aliorum quibus omnibus
libertas animae captivatur. Rursus si
auditus vario organorum cantu
vocum quoque flexionibus mulceatur ad
carmina poetarum comediarum et
tragediarum actus mimorum urbani-
tates et strophas et quicquid hodie
hominum per aures incedit vilitatem
mentis effeminat. Odoris autem sua-
vitas et diversa timiamata et ci-
namomum unguentas peregrini muris pel-
licula quam dissolutis moribus faciat
nemo nisi dissolutus negat. Ita
peregrinos odores non nisi dissolutis
amatoribus convenire comici et tragici
docent. Porro ciborum aviditas

De voluptatibus quinque sensuum

avaritie mater est et animi quasi quidam
compedibus deguttatum tenet intra.
Ergo iste bene gule voluptate — De gula
te lustrat et manu et ut multiplici
vinum pretiosum quam cibus favens per-
turbat totius vite opere desudatur. Ipsi
quoque muri Ierusalem et si videantur in
petra solidati tamquam cinis et compla-
nati coequati solo Nabuzardan
cocorum principe impetente. Tactus — De tactu feminarum
autem alienorum corporum et feminarum
ardentior appetitus vitium insanie
est. Unicus sensus quibus mollitur — p hys
ludus ac iocus est preciis que af-
fecit ut vos quanti vestra hinc ut
rabies. Hinc enim cupiditas irascimur
gestimus, emulamur, solliciti sumus, et
expleta voluptate per quandam peni-
tudinem rursus attendimur quam quod fa-
cti sumus feminis, etiam peniteamus. Ergo in
philosophia pietas quidem cum ei per-
turbationum ad arcem usque mentis intra-
verint ut ait Tullius. Ideo ubi
erat libertas ubi fortitudo eius
ubi de deo cogitatio maxime in re-
cordatione tactus depingat sibi ex preteritas
voluptates et rememorationem pre-
terita cogat animam compati et quod o-
pere quod non agit. Et forte hinc
quod cum apostolus vitiis omnibus resistit
reluctando, adversus fornicationem non con-
gressum sed fugam indicens. Fugite
inquit fornicationem. Una hec ut dicunt
opere domini imitatio est et preterita denique
ad memoriam reddit. Pestiferas excitat
voluptates. Ut de actibus taceam quos
simplicitas egit inculpata. Philosophus
acutissimus et litteratissimus Christianus et
sanctissimus in fide Origenes sicut — de Origene se castrante
ecclesiastica refert historia se ipsum ca-
stravit fornicationem efficacissime fugiens
immo et omnem que fingi posset per-
cantes suspicionem ut extra sine nota
cum virginibus habitaret. Quod autem mira-
bilius est legitur quidam philosophorum sibi — de quibusdam philosophis qui oculos effoderunt sibi ut castius viverent
oculos effodisse, ne aliorum ille-
cebris caperentur. Utique admirando
boni et honesti fervebant zelo, et
si recte sciam non haberent. Certum
est et satis dignum arctius dictum
quo voluptatum initia obstinatum
immoderata asserunt et solos efferi
recordantes confessas ir pemberi
quam plenitas quo magis avide repetatur

dyffile aut o[mn]io i[m]p[ossi]b[i]le est fornicato[rem] fuge[re] et gule s[er]vi[re]

subtrat ciuiq[ue] et q[uod] in ei[us] co[m]me-
dium est ne reddeant iubet ab-
scondi. Dictat Apuleius q[uod] vo-
lunt ip[s]e fornicato[rem] fuge[re] et gu-
le s[er]vire aut o[mn]i[n]o i[m]p[ossi]b[i]le / aut
difficilimu[m] e[st] / Nam et illa
pars gule q[ue] circa vina a-
dimit nequaq[uam] ineb[ri]e[tat]e expers
est. Venerem bacchus plerumq[ue]
expugnat, et sic in castello
voluptatis venus reclamate
convenit. Qui bachu[m] optime
ut venere[m] in voluptatem co-
nexerunt / aut nulla ebrietas
aut tanta ut h[ec] mens eripiat
si qua est inter utraq[ue] nocet
Adeo ubiq[ue] creditur q[uod] qua
magis aberret[ur] ne facile de-
cipi[tur]. Sed iam alt[er]u[m] erro[rem]
Nond[um] nos cense[n]t qua avaritie
precellit notus // et insigne li-
beralitatis hic videt[ur] imaginis /
Cum eni[m] liberalitatis effectus
sunt a loco / sunt a tempore / sunt a
c[ausa] / sunt a p[er]sonis / sunt ab
usu et assiduitate extendi lau-
det. Illa precipue comendabilis
credit[ur] / que in alimentis et his
q[ui]b[us] n[ature] indigent aut vita ciui-
lis ornat[ur] clarius elucescit. Er-
go qui o[mn]ibus admittit ad men-
sam exactissime liberalitatis
est. Planum quid eo q[ue] libera-
lior quo plus plures admittit
Sed hic calculo paucissimi colli-
guntur. Proximus est qui si no[n]
o[mn]ibus admittat / eos quos ad-
mittit sic cibat / sic potat / sic
mollicimis fulcit et locat discum-
bentes in sedibus ut nil sit exco-
gitari lautius possit / multiplicatur
fercula / cibi cu[m] aliis fe[r]cula[ris]
adiuguntur. Nec illis in numerus ne-
innatus vlingue et aliemde co-
guntur afferre sapores. Consciunt[ur]
et salsamenta / carnis nil ve-
lius est nisi cum plures polli-
ceat[ur] effectus et condicia species
Eximus hic est hunc q[uod] in-
ivit et hystoriis et hum-
geuitis plac[uit] hec eni[m] non
ad veritate[m] sed ad opinione[m]
omnia fiunt. Cocos solicitudo
fervet arte multiplici. Elluat[ur]
ina quid quo die cen[a] appar-
reat et quotidianis instrari
co[n]vivijs domesticis dictator
nocte die q[ue] deliberat / Vnde
reditq[ue] congrat intemeta gule
et vix palati vires extitit
ebrietati nil arbitramus expe-
ditum nisi cum intemperancie
fuit satis factum. Sunt et q[ui]
poculis fercula subeunt et
quasi o[mn]imeriti auctoritate deli-
intentius nigeni et fortiter
vtitur et quendam hilaritate
fontem opinat[ur] si se omo meo
sicca ve plurimt / scimus go mo-
le consurgent / et qui in exhau-
riendis poculis promor est
potior indicat[ur]. Dici solet quia
aleatorq[ue] quanto in arte doctior tanto
nequior / et plane qui bibacior
est / alios malitia et iniquitate
suffert. Immolant isti aposto-
lantes a salute suos filios et
filias suas demonibus / et isti
diu ingurgitationi vini et sitit
spiritus desinunt / extinguunt scin-
tillas vocis / se totos immundicie
constituunt / et bachantius spiritus de-
verunt. quid nam p[ro]t sermo
huiu[s] inolace. Ceteris sunt qui
ista contemperant / cum hec vol-
garius et ut ita dicam ple-
beiorum conuinios videt[ur] ex pro-
fessio. Cinquus alia fisica / alia
rustica / alia ducunt ex plebeia /
Cum hijs laudi plerumq[ue] dicat[ur]
si sit ima prodigalis semel ut

distinguet convivia

ter in extremo toto esuriens quin-
ima impudens mensas tueatur
alienas. Hoc quidem saepe prodi-
galitatis vitium et avaritiae nota
est. Nam ut dici solet avari-
tia magis/ modum excedit/
potius vero quamplurimos/ qui se
anno toto parsimoniae student/
et ad perficiendam avaritiae
labem epulones provocant
et parasitos et collectivos in-
gratos, qui alienae vitae tribune
rapiunt et quos magis honorare
volunt maioribus honoratis
ferculis potius ingurgitant et di-
stendunt. Et donec rapidam cre-
dam exercitant aliis amicitiae
ad festivitatem credunt esse subti-
lem. Ad hoc ab omni urbanitate
adeo procul est ut et sobrietate
exulet et in satietate opulenta
crapulam vincit. Nam habun-
dantia tibi et potus habes et quam
copiose comi dispensant omnia
sic parat ut effundat, sic effun-
dit ut pereat, et cum sic pereat
se rem non negligit quidem, sed
ut ait Portunianus, fides bonum
non ostentat impense. Nichil
enim molestius est quam si triclini-
um simul in quinto sede vocatur
ad calculum. Unum non satis non videtur
esse similes quidem de liberalitate
inepta gloriantur, qui singulis
noctibus cum fratribus suis talenta
pariunt, et quod effuderunt usque vel
abyssum divinum, quam nocturnis
latrinis deflent, subolent litteris
attendunt mane, arguunt aut fu-
turant inspiciente fratre, et quam-
re mala ad instigata crutiantur
et torquentur intus, quoniam quod effu-
derunt inutiliter sunt, vesanum appellant,
et consilium dant omnibus diu domum
tenuam quae evasit, suspiriis et
dolore prosequuntur. Saepe et evenit
ut qui ad requisita non ingressus

est ibidem quam verecundiam secundam
fuit appetitus cum inuste exactis-
simam sumptum habeat vorax latis-
sime quidem quia non lautus se-
cundum sordibus eius magis indi-
accommodus. Cavere non quod sordidum
dixerim si diligens parsimoniae
res agit ut ei res constet im-
pensae, si tamen haec ex aut dignitas
prae non admittit, sed in eo in-
terim tenere et bona mente versa-
ri/ et si quid ut alius sit et
alius videat, nequaquam arbitror
a sordibus alienum. Et quidem commu-
nibus similius teste Portuniano
receptum est, ut huius plurimum pro
amore cedere gentium liberat sobri-
etate illam non soluta. Nam
communibus sit morem gerere oportet
ut lector nequaquam
in turpitudinem luxuriae protrahat.
Illa siquidem gratia omnium communis — No(ta) contra luxuriam
hostis teterrima et acerbissima
vitanda est. Diogenes tyran- — Diogenes
nos et subversiones urbium bel-
la tam hostilia quam civilia non
pro simplici victu olerum pomorum-
que sed pro carnibus et epularum de-
liciis asserit excitari. Verum quod
bellorum hostilium vel civilium ma-
teriam vel alitorem luxuriam quae
non in sola gula placenda
consistit possumus, si totum intelle-
xerit in parte, dum illam quae in ci-
bo et potu et venere et cultu
splendido constat ad gulae speciem
coarctamus. Nam in his prin-
cipue luxuria eminet et principali-
ter notat quosdam quibus meditatio et
cura exercitium est ut epulentur
quotidie splendide. Haec nimirum intempe-
rantia bonos mores subvertit/
et totius hominis saluti praeiudicat.

Crassi corporis natura cum minimo sanguine

et nisi exerceatur porcorum instar
[illegible] fabricata sunt. Auctor
est Ypocras crassa que obesa
corpora cum crescendi modum
impleverint necessariam esse san-
guinis detractionem ut habeant in quo
rursum crescere possint. Alioquin
plenitudinibus distente saturitas
in paralisim et pessima genera
morborum erumpit. Impossibile enim
est in uno statu corporis perma-
nere. Nam si motu suo crescere non
decrescere necesse est. Et nisi cre-
scendi capax sit ad omnia subsi-
stere nequit. Referunt et Gale-
num decimo de [illegible] abstinentiam
loco efficacissime et saluberrime
medicine cuncta induxisse. Nec
facile posse nisi corruptionis
vere sint morbis humoribus
subiacere qui decem quaque
die ab omni cibo abstinerent
aut simplicissima dieta sus-
tentarentur. Sunt autem qui certam
feriam in ieiunio sine cibo trans-
igant. Nec eo utuntur minus [illegible]
quidem et religioni et incolumita-
ti sic corporibus [illegible] consuetudine
sunt. Refert Pompeius Trogus
libro [illegible] Sicilie tirannum Dio-
nisium dum gule et ebrietati oculorum
lumen amisisset. Nihil enim est quod
[illegible] ingeniorum tenuitatem inge-
nii [illegible] et [illegible] Porphiri-
um edacitas cibos terit sed
oculos vorat. Galienus auctor
Jeronimo doctissimus interpres Ypo-
cratis et in commentariis medicine
athletas quorum vita et ars sagina
est nec vivere posse nec diu esse
sanos animasque eorum ita nimio
sanguine et adipibus quasi luto in-
volutas nil tenue nil celeste

sed semper de carnibus et ructu cogi-
tare et ventris ingluvie. Legimus
eciam quosdam morbo articulari
et podagre humoribus laboran-
tes pro [illegible] bonorum ad simplicem
mensam et pauperes cibos re-
dactos convaluisse. Caruerunt enim
cum solicitudine dispensande
domus et epularum largitate
que et corpus frangit et animum
corrumpit. Oratius appetitu ciborum
qui consumuntur. Unumquodque penitentia
sequitur voluptates, nocet empta
dolore voluptas. Et hic tamen
in amenissimo agro in morsum
voluptuosorum hominum se crassum
pinguem que describit hiis
verbis: Me pinguem et nitidum
bene curata cute vises cum ridere
voles Epicuri de grege porcum.
Sed et vilissimis cibis saturanda
est saturitas. Nihil enim ita ob-
ruit animum ut plenus venter
et exestuans et hinc illinc
que se vertens et in ructus vel in-
strepitus ventorum afflatione respi-
rans. Quale illud quod ieiunium
aut quale refectio post ieiunium
cum pridianis epulis distenditur
et guttur in una media tota
efficitur latrinarum. Dum que volumus
prolixioris medie forme gloriam
[illegible] vocamus [illegible] altius
[illegible] deficiat nos. Ista que
non tam ieiunia appellandum
est quam crapula ac fetens
et molesta digestio. Hec quamvis
Jeronimus. Et licet ieiunii faciet
meliorem et ad religionem [illegible]
frugalitatem maximam et sa-
luberrimam commendat utilitatis
hec [illegible] eleganter et vere

De vilissimis cibis repleri videtur vitandum quod

Marginalia (left margin):

dempcionem

ß

De abstinencia Galieni et quam sit utile quando die abstinere

De [illegible] abstinencia

Reditus erat

De Dionisio tiranno qui per ingluviem lumen amisit oculorum

Athletes voluptuosi diu vivere aut sani esse non possunt nec celestia aut subtilia posse cogitare

Quid mali efficiat immoderatio cibi et potus

int particulas porcionis nemi-
nem timebat comedere nisi qui
sibi in cibo et potu singulari-
tatis et modestie prebebat
forasque. Immoderatio cibi et
potus dispensatorem omni officio
cio temperancie abicit. Ea
impellente fit homo ad audiendum
tardus, velox ad loquendum et ve-
lox ad iram, fit ad libidinem
pronus, et ad queque scelera pre-
ceps, qui modestiam deserit, ad
plebeiam comedendi consuetu-
dinem fedissime prolabitur. A
similis. Summit hic avaro omne-
rum confectionibus fidelissimus imi-
tator, qui dum a rege femina
volucrum exceptus recolit cene
quam naufragio in convivio di-
domus intendit et femina
et affros lucinam in uno qui-
nus elegantis exposcit. Postquam
prima queque epulis mense que
remote erant, magnos sta-
tuunt et vina coronant. Fit stre-
pitus tectis, vocem per ampla
volutant atria, dependent lych-
ni laquearibus aureis incensi, et no-
ctem flammis funalia vincunt.
Hic regina gravem gemmis au-
ro que poposcit, implevitque
mero pateram, qua Belus
et omnes a Belo soliti. Tum
facta silencia tectis. Iupiter,
hospitibus nam te dare iura
loquuntur. Hunc letum Tyriis que di-
em Troiaque profectis esse
velis nostrosque huius memi-
nisse minores. Adsit letitie Bacchus
dator et bona Iuno, et vos
o cetum Tyrii celebrate faventes.
Dixit et in mensam laticum li-

bavit honorem, primaque libato
summotenus attigit ore. Tum Bitie
dedit increpitans. Ille
impiger hausit spumantem
pateram et pleno se pro-
luit auro. Post alii proceres.
Cithara crinitus Iopas personat
aurata, docuit quem maximus
Athlas. Hic canit errantem lunam et
perfectus solis labores et, ignes
Arcturum pluviasque Hyadas
geminosque Triones. Quid tantum
oceano properent se tingere soles
hiberni, vel que tardis mora
noctibus obstet. Ingeminant
plausum Tyrii, Troes que sequuntur.
Necnon et vario noctem sermo-
ne trahebat infelix Dido,
longumque bibebat amorem.
Verbis ne delectati restituta
convivii processio et cetera superflua
signa precessisse et luxum
epularum fuisse indicat
quod premisit. Postquam prima
quies epulis, qui alibi parcioris
mense sobrietatem notat, et
que solum necessariis contentus erat.
Postquam exempta fames epulis.
Vnde que cibus homines efficit
tacitos, potus loquaces, strepitum
et cetera luxus insignia que
delicie bibendi preveniunt
prudenter admiscet. Sicut ipsa que
capacitatis consuetudine plenum
est inordinate superfluitatis, ea
minime soluta est, et que
philosophi prenitus invita, quam
luxum et immundiciam pre membris
fluxa prius abiecit, ad mensam
et ipsis ceteris quibus qui aut

i. ligno

aut gula aut dolo sunt ut a
venit te potantes inveniat illic
qui nestoris ebibat annos quod sit
per talitas fertur sibilla senex
Potest quid amicum a ...
dimit solvit metam contemptam
leteram dissimulare non potest
prorumpit in tenebras et ab eis
in libidinem vergit Cithara
tenerius iopas non stultissima
vel bucolica personet amatorum
Sed ea que timilis tonnentibus
venustate doceat et phice majesta-
tem doctrina testimoniorum celebris
et philosophie majestatem utrumque
in amorem celebri commemorent
illa que in barbarorum ...
criminis terminis et in temporis
ropas presumit utramque bucolica
nec stultissima amatorum con-
cinant in domo sapientis et
ea in auditu eorum resonant
que aut prosint aut sine
turpitudine et corruptione de-
mulceant Et quod eleganter
invenit in tenebris tetrarchi poe-
ta doctissimus veterum civitatem
que in cetu multi nil admitte-
bant nisi quod vel aut morum
instructionem polleret Planissimum
omnium vani sermo prosequitur
eo quod veris ... pertinentes
ebriam longum insolubilem et
pestiferum bibit amorem quem
diffinit phus et compositum ad
tormenta campaniam luxuriae
urbem fuisse per veterum historicorum
testimonio celebre est Civitatem
cum armis hanibalem illecebris
suis capta Romano militi in-
tendit tradidit illa vigila-
tissimum ducem illa excercitum
aternimum dapibus largis habun-
danti vino ... fragra

[illegible] rius visu lascivioque ad
somnum et choreas evocaverunt actu
demum fracta et confusa primi-
ta feritas est tunc se pala-
cia et albania castra esse repe-
riunt Hannibal habuit hiis quo ... nostris
federatum et damnosum quibus utique
aterrit victoriae relinque-
sunt sepulta omnium in infirmum
Urbis ... persis et cor-
ruptis acto consumata ut re-
sistas ab hostibus ... ab illa
tempore pinosque haberet sit urbs
pollicemur opulenta divitiis
ornata moribus et legibus ordina-
ta recepit tam ... habebat
ex ... luxuria prolapsa est
in profundum miseriam et turpitu-
dinis decidit ut ... se inso-
lentissime ... subiret qui-
dam ad modum pannis senatoris
ordinem intrare ausi mox ...
sam rempublicam occupaverunt te-
stamenta ad arbitrium suum scribi
iubebant convivia cetera que inge-
niorum fieri vetebant Duce-
bant filias dominorum Postremo
lege sanxerunt ut stupra sua
in viduis parant atque in impune
impunita fuit At neque ergo
inferimus iubet unique castitate
... ad quam ...
deliberasse Eorum tragedis sua
ost luxuriae depingit iam certe
quem constat atque luxuriosi
grandis sunt viriones poto-
ribus assequere solitum et amplis-
simum patrimonium possidens una
... dissolutae fantasmi
prius ab hiis qui res memora-
bilis scribunt arguit quod se

veterum civitas nil admittebat in conviviis nisi quod vel a morum instructionem polleret

luxuria vicit hanibalem

complexa

d quia civitas propter luxuriam collapsa

atis et sue pateram ab hospitibus sibi exhibitam leto quod introibat animo. Attalus autem ipse in adventu suo exultantibus patribus et in manibus exhibens ludos apparatissimos simulabat inspectum et veste palmata convivia celebrabat, demissas quod laquearibus velud celesti capite recipiebat coronas. Set ubi ista? non in triclinio neque mensa. quamvis hyemnia vel ipsam serenitatem tempus solet. Set in horrida et bellicosa provincia et que Romanorum bellatorum exercitum in oculis suspectum habebat. Persice consuevimus, Persis et ipsis opum vel gazarum ostentatores convivia. Set ipsis hyemnia gaudebat, ut edicto premium ei opponeret qui novum genus voluptatis repperisset. Sunt et de hiis dum minus carpitur, amplissimi tot [illegible]na imperii apud Salaminam vix una nave evasit. Sed quia hyemnia inhibebis intemperantie convivia. apud Maronem accepisti frugalioris mense sobrietatem et contentionem [tindorem] tecum Enea apud Evandrum officio humaniter excepto meminens. Siquidem considerantur verba Regis pauperis decentiam dat humanitatis vera officiosius hospes proloquitur. hec ut dicta, dapes iubet et sublata reponi pocula. gramineoque viros locat ipse sedili. Precipuumque toro et villosi pelle leonis accipit Eneam solioque invitat acerno. Tum lecti iuvenes certatim araeque sacerdos viscera tosta ferunt taurorumque onerant canistris dona laboratae Cereris bacchumque ministrant. Vescitur Eneas simul et Troiana iuventus perpetui tergo bovis et lustralibus extis. Ubi tincta sunt aurea et venusta suo nitore refulgent? hic sedile gramineum acernum solium et que virum fortem deceat, spoliati leonis pellis villosa, hic lecti iuvenes necessaria ibi famule suppellectilia et preciosa ministrant. Ubi tandem ab epulis quies indulgetur? hic exemit fames et edendi epulis frugalibus comprimitur ardor. Ubi certatim Iopas hyemnancium letificat cetum? hic are sacerdos refectorum sobrietatem consecrat religioni. hic per modestiam servatur et ad erigendam rempublicam erigitur vile robur. Ubi ut hyeme faveat [illegible] precibus invitantur, et omnia lata sunt. Ecce sit in Saturnalibus hoc legitur ad luxuriam reprimendam leges plurime quarum prescriptoriam mentionem in talem titulis convivii ponere nec tediosum erit nec omnino inutile.

De convivio persico, et quod ei civile connexum est, et de sumptuariis legibus. Capitulum octavum.

Prima ergo omnium ad populum lex Orchia pervenit post tres simul et quatuor convivarum. Verum immoderatos sumptus nequaquam cohibuit. Quia unicuique licet pro arbitrio bona sua inter paucos consumere. Secuta est ergo lex Fannia que etiam sumptibus modum fecit, septa quod est in omnibus per omnes urbanos set homines eorum Italie lege sumptuaria tenentur. Nam in eo de die legis ius consistit. Set ista adiecta est et hinc que unum convivio et civitati similius et consciam locorum, dierum et temporum

Persice quod [illegible] passus

leges bone ex malis moribus procreantur

proposuit rerum / ne quotidianis
licet exultare conviviis / dies festos
praefinies / quibus permissum est convina-
ri / Ergo estote sobrii estote secundum
praescripto legum coherceret expensa-
rum / Longinquus ab initio recepit
radix luxurie pestilae / Verum et
vetus verum est / leges bone ex malis
moribus procreantur / Lex quoque Cor-
nelia sumptuaria est adiecta
postibus / In qua non conviviorum
magnificentia perscripta est / nec gu-
le modo fecit sed minora pretia
rebus imposuit / Sed quibus rebus
quam exquisitis et pene incognitis
generibus deliciarum / quos illic pisces
quasque offellas nominat / et quae pre-
tia illis minora constituit / ausim
dicere ut vilitas eduliorum animos
hominum ad parandas obsoniorum
copias invitaret et gule servire
etiam qui parvis essent facultatibus
possent / ergo ad plene luxuriosorum
et prodigorum videri potest non habet
tanta in epulis / vel gratuita po-
nantur / Preterea lucius silla lepidus
Consul anno vestro / leges tra-
dunt tulisse cibarias / Cato enim sum-
ptuarias leges Cato appellat /
different tamen quod cibarie gulae
intulerunt / sumptuarie alterimoda
tam ut ait portinianus luxuriam
cohibebant / Hoc enim magne liber-
tatis laudibus effert / quod cum multe
leges de cenis et sumptibus ferrentur
ad populum / castigatissime illius
viri dein obtinuit / que vel ob-
scenum habet omnia vel probat occultum /
Precepit enim ut patentibus ianuis
prandiretur et sic cenitaretur ut sit
oculis civium testibus factis luxurie
modus fieret / Hoc autem eo tuto probat
portinianus / quod apud ipsum ca-
stigatam et posteriorem repperit

cenitaret

antecam laudem eam singularitas
et parcimonias non portat esse extem-
pti vel rubori / Nec verecundi
erat ut ad cenam alienam quis-
piam invitatus imprudentem ven-
ret / Superere in fabulis non
evocatos hunc quondam tempore con-
stitutam / Verum sponte venire
in commune alibi paratum / nec
homines sine nota vel in fre-
mendicatum est / Ceteri legis
ille voluptate sex varinstage
lex portinianus indicio optime
fuerunt / obstinatorum tamen luxurie
et vitiorum invicta concordia /
nullo obrogante irrite facte
sunt / Anthonius et si velud
sumptuarie legis parentes
legem tamen de cohibendis sum-
ptibus tulit / Homo quidem temera-
rius / sed mas invalidus et luxurie
deditus usquequaque / Sumptuarias quoque
inito magno pompeio successit.
et deinde Gaius cesaris / de quo
triumphator orbis / vilis adu-
lator et hoc vitiis sordibus
triumpharunt / raptus est tamen Cesar
etiam imaginem eo quod persuasioni
prime et comissationis et la-
tronum et histrionum stipatum ma-
gnificus volitant ambulatim
Certe bene agit cum principibus
popularibus / qui et necessitate
coguntur ad custodiam firme vi-
lissimis nebulonibus adulari /
Nam in republica nemo tirannorum
Cesare magis accessit ad prin-
cipem / licet eius rempublicam
oppressisset / populus tamen Romanus
omnia que ipse decernat approba-
vit / forte victus sed deceptus / et civi-
lis belli crudelissima passionum /
Optimo tamen probavit / ut quod

summa virtute vel clementia pudi-
citia fuerat, statuta eius quasi ex-
empla pro beneficio populo appro-
barat. Verum in laude eius tacito
aut silleo de virtutibus nec ad-
mirabilior nec gratior una est.
Primum ergo animum convertere virtutis
maxime facile supplantaverunt
Anthonium, sic eum nec quicquam
mari aut terra aut etiam celo gi-
gnebatur ad satiandam ingluviem
suam natum esse existimans,
faucibus ac dentibus suis subdebat.
Eam quoque recepturus de Romano impe-
rio facere vellet, Egiptiam Reginam.
Cleopatra uxor que vinci a
Romanis nec luxuria dignaretur,
sponsione provocavit insumere se
posse in unam cenam sestertium
centies. Id mirum Antho-
nio visum, nec moratus spon-
sionem ostendit. Dictus
Munatius Plancus qui tam ho-
nesti certaminis arbiter electus
est. Altera die Cleopatra per-
temptans Antonium pollucibilem
sane paravit cenam quam
tamen miraretur Anthonius, quippe
qui omnia apponebantur ex cotidi-
anis opibus agnosceret. Tunc Re-
gina arridens fialam popo-
scit, cui non nil aceti acer acri
infudit. Dimisit quoque festina-
bunda illuc unionem ex altera
aure demptum, et eum mature
dissolutum uti natura est eius la-
pidis absorbuit. Et quamvis eo
facto sponsionem vicisset, quippe cum
ipsa margarita centies sester-
tium sine contentione evaluisset,
manum tamen ad alterius unionis
similiter aurem admovit nisi Muna-
tius Plancus iudex severissimus

superatum Anthonium mature pro-
nunciasset. Ipse autem unio cuius fuit
magnitudinis inde colligi poterat
quod qui superfuit pari victa regina
et capta Egipto Romam delatus
dissectus quoque est, et facte ex una
margarita due, imposite quoque simu-
lacro Veneris et monstruose magni-
tudinis in templo quod Pantheon
appellabatur. Sed hiis et similibus
demeruerunt intemperantissimi et fla-
gitiosissimi cives populi Romani quod
virtutis publice hostes, ne cederet
quot tenui nutritus ipse de sumptibus
posuit legis nomen habebat aut
maiorem locum aut imme et neces-
sitatem legibus fuisse cibariis. Ex
eo constat quam cibariorum delici-
dos rerum superna admiserint. Testa-
tur Marcus Varro, qui enumerat que
in quibus Italie partibus optima ad
victum gignantur. Piscem Tiberino
tribus tribuit palmam in li-
bro undecimo rerum humanarum: ad victum
optima fert ager Campanus fru-
mentum, Falernus vinum, Cassianus
oleum, Tusculanus ficum, mel
Tarentinus, piscem Tiberis, hec
Varro. Sed inter eos precipuum lo-
cum lupus tenuit, et quidem is
qui inter duos pontes captus
esset. Id ostendunt cum multi alii
tum etiam Gaius Titius vir etatis
Luciliane in oratione qua legem
Fanniam suasit. Verba eius ponen-
da sunt, quia non solum de lupo
inter duos pontes capto erunt
testimonio sed etiam mores quibus
plerique vivebant facile publica-
bunt. Describens enim homines pro-
digos in forum ad iudicandum
ebrios commeantes quoque soleant
inter se sermocinari sic ait: Ludunt

alea studiosi exhibuit vincu-
lis stricti separati. Ubi hoc
dictum sit iubent procul voti
ut communi erat pretiatum esse
in fere gestu sit qui fraternitatis
esse veneruntur. Simile ad convi-
tia vadunt ne secum suam
ferrent dum caret ullus est
margine qui portet amphora quam
non impleant, quippe qui vestes
plenas vini habent veniunt in
convivium. Uxores iubent dicere
quoniam necessario et Narrant
index testes posuit Comitis id
victus vero reddit aut si omnia
audivisse tablas posuit has
respicit vox pro vino sustinet
palpebras cuncti in consilium ibi-
que ero Carius ne Gregorii est
cum istis imitatoribus poenis quam
potentium moles imbutus vino
greco. Eximius tandem pretiosissime
bonus quam pistorem Lippe Germa-
nus qui nunc pontes rapti sunt
in Thuringia. Sed et plurimi sun-
tibus elegantie tenuit gulam
sed tamen scribit et pistore Anti-
perses, qui ut rarum erat pecunia
eum vilescat, post primissa sub-
iecit nullo in honore nunc esse
quia eiusmodi minor cum sit rarum
inventu. Sed non diu stetit hec
parsimonia. Nam temporibus secun-
di principis Samonitis senis vir
seculo suo ductus sibi versus pri-
mum. Non est dubium aut pi-
storem habent in honore ullo ta-
men temporibus exstitisse, unde ab eo
dici apud antiquos finxisse in
scriptis. Ergo aut testimoniis palam
facto vel eo magis quam grave

cum vidisse ad epulas quem pristinum
in eo vixisse, quippe qui dignita-
tem neque tamen interesse quoniam
satis animadvertens hunc pistorem
a conatis mensis cum sibi ventre
in pistrinum, longius erit si omnia
que leges urbanas induxerunt
vel a urbanis legibus nata sunt
voluero enarrare, cum nec hoc
modo sermone valeat comprehendi,
et sunt pristina seculo meo inco-
gnita, que illi vel viris concurre-
re vel exercere moribus potuit. Dic-
tum greciam capta ferum victorem
cepit et artes intulit agresti
Latio, sic olim quoniam mores
boni et mali Romanorum victores
prostrati sunt. Signum ingenii
in eo demonia, generaliter suppe-
titis cum religiosum advocabat
magnificum quam sibi visi sunt
aspicui velociter ut nullam
respiceret falsitatem. Nos in-
telleximus omnium tempore prius cum impe-
ratum omnibus subiciebant et
omnes in una urbe collectos
in illius custodia noctibus vigila-
rent. Sed et que ubique lo-
corum placuisse audierant in ur-
bem traiecerunt unum posse
in eam omni in se et gloriam probare.
Simile aliquid fecisse visus
est Rex Anglorum Willel-
mus primus victor Normannie,
Cenomannie, et terre maior
Britannie cessit, assumpto namque
Regni diademate et pace
comperta legatos misit ad
exteras nationes, ut a singula-
ris eius dominibus quicquid eis
magnificum aut mirificum
mitti afferent. Destruxit

go in insulam opulentam et
que se sola bonis suis est
in orbe contenta quoque ma-
gnificencie uno hyeme potuit
invenire laudabile quod fuit
magni vero [illegible] qui utentes
omni orbi suo volebat insin-
uare sed in eo arbitratu lauda-
bilius extitisset si ingentem
quam armis vicerat et una
hyeme [illegible] magnitu-
do legem contra [illegible]
Bene fructuosius esset eam
roborare vero et ope quam
lascimiendi ab auctoritate [illegible]
torum magnorum [illegible] an-
dariam Hec egisse [illegible]
cesarem parte orbis reformata
refert Portumianus qui sum-
tuarie legis insistens [illegible]
domus [illegible] potius [illegible]
patoriam in mensa prima [illegible]
solemnibus pulmentis sive fer-
culis statuit esse contentam
Dum hec bellaria paretentia
pro necessitate personarum aut
extenda libertate aut solen-
nitate dierum Primum mensis
licuit ministre Solemnia
quod pulmenta sunt que
in omnibus [illegible] et a grecis
katholica hoc est [illegible]no-
minantur Paretentia vero que
est causa necessitatis vel urba-
nitatis in preceptam aliqua
[illegible] partem sic dicta
eo quod solemnibus in [illegible] [illegible]
[illegible] soleant imponi Nec
enim pulmenta in [illegible] aut le-
gumine dum constare illud est
[illegible] est [illegible] quod pater-
cha [illegible] de venacione

filii sibi pulmenta fieri imperavit
Bellaria aut bellaria omnes [illegible]
mense secunde cum ibi solent appo-
ni que pulcriora sunt et delica-
tora Dicitur autem hoc nomine Mar-
cus Varro bellaria inquit ea ma-
xime mellita sunt et delica-
tora Non [illegible] quod forte
eo referri potest quod [illegible] [illegible]
[illegible] sunt ea que necessitas
appetit quamquam que irritamenta gu-
le inveniunt Sed forte pusillum vi-
detur omnino qui ad hunc modum
prime mense [illegible] cohibet
et qui facit in talibus legis sump-
tuarie mentorum nec hic cesar
maior est aut magnificentior
quamquam eorum qui more [illegible]
[illegible] excecent gulam [illegible]
obsecuntur [illegible] vanitati et ne-
quiciam aut negligentiam suam
[illegible] libertatis con-
solari Quis Cesare augusto sin-
gularior qui in summo fastigio
[illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible] quos vulgo [illegible]
vel [illegible] contentus
erat et nisi necessitate ur-
gente comedebat ut [illegible] [illegible]
Neron gulosior aut sumptuo-
sior et hec [illegible] magis
aut laudatus est [illegible] [illegible]
non magis quam [illegible]
vitellius [illegible] Nam et
[illegible] prandia et cenas et co-
messationes in modice frequen-
tabat famosissima inter ceteras fuit
sunt cena in qua inductus
a fratre fuit [illegible] duo milia

De frugalitate augusti

De Neronis gula

lectissimorum piscium et septem milia avium. Hac quoque exsuperat ipse in dedicatione patine, quam ob immensam magnitudinem clipeum Minerve appellat. In hac phasianorum et pavonum cerebella, linguas fenicopterorum, murenarum lactes et certis partibus maris petitas commiscuit. Nichil Iulio aut Augusto maior est Metellus pontifex, luxuriosior tamen cenam facilius est referre quam imitari. Nam et ipse famosam immo infamem fecit cenam. Antonius vel ut ait Portunianus paratenus tantam instruxit luxuriam ut non modo splendorem cene Lucullis sed et Cesarianum luxum excederet, quamvis tunc luxuriam accusarent aliorum. Quibus tunc rebus parata fuit cena pontificalis? Nam et ipsa eduliorum genera vel dictu turpia sunt et auribus, hec tamen in luxus splendorem cedant pro parte mandita. Si quis eam nosse desiderat, recenseat Saturnalia, quam erat Portunianus [illegible] instituta. Ne tamen veterum longe petantur exempla, maiorum erroribus suos nostra etas adiecit. Saxonum memini in Apulia diutius nugacem instituisse cene, que ab hora diei nona fere usque ad duodecimam noctis, et hec quidem tempore ecclesiastici protracta. In hac itaque convenimus hospes Constantinopolitana, magna Babilonias, Alexandrias, Palestinas, Tripolitanas, Barbarias, Syrias, Fenicias, quod contulisset deliciis atque Sicilia, Calabria, Apulia, Campania, quod non sufficiant convivium instruere delicatum. Copiam rerum, ipsorum disciplinam, sedulitatem obsequii,

urbanitatem hospitis plenamque et utilius refert per singulas eloquii et qui omnibus genus utilium rerum luxuriam gratia prestat. Quis fuit? Iohannes Thezanrang eboracensis. Nam et ipse interfuit, sed quod sine rubore fidelius dici vel audiri non potest in sedibus, teste Macrobio, phrigia et luxuriosa videbantur que seculo nostro placent et ob imitate luxum magnifica appellantur. Nam cum in Saturnalibus legas Fannius obiciat seculo suo quod porcum troianum mensis inferant, quem illi ideo sic vocabant quasi aliis inclusis animalibus gravidum, ut ille troianus equus gravidus armatis fuit. Cenam tamen Trimalchionis apud Petronium si potes inspice, et porcum sit concidere posse invenies, nisi forte ad imitationem multiplex ad ignota et inaudita luxuria tollat. Et siquidem multa que nos usu vel abusu edocti non tamen visa sunt ad mandendum, immo et stupenda maioribus. Nam et porcum iam non troianum sed domesticum dictum et in hunc modum faciendo quamplura facimus esse troiana. Unde Marcus Varro in libro 3o de agricultura: Hoc quoque nuper institutum est saginari et lepores, cum exceptos e leporario condunt in caveis et loco clauso faciunt pingues. Sed et todeas luxus efficit saginatas. Hec Varro. Nichil autem istorum luxus iam habet notum, sed est cuiuslibet institutione quod [illegible] est in [illegible] gule.

Quod excessus sacre scripture sunt opere carnalis [illegible] et [illegible] dicte cum luxus et que sit [illegible] in mulieres obscenitate et verecundia. Capitulum IX

pathera (margin)

De quadam cena per plurimas horas protracta (margin)

Phia est moderatrix omnium

timli ad physitum
suscamque lex hiis
qui vero sobriam p-
sperantque intuentur physiste con-
cilia videantur esse contra
signum phia vero omnium mode-
ratrix a conviviis non potest ab-
esse conviviis cum vel ocio
offitiosum sit aut simile
quod non illa ptractet ipsa
est que vnicuique prescribit mo-
dum et dum disponit offi-
cia etiam plebeiis et vulgari-
bus interesse dignatur Alioquin
vel alicubi recte procedit vel
et ipsa rebus afferat quod
vis decorum Quemadmodum enim potest
vir manibus ventilare in
stolis virtutis officia si non
actibus et vita splenderent
dicuntur hec esse plebeia que
ad modestiam tunc attendunt
et quam physice soluta le-
gibus ab modestie finem ad
esuriem inclinant vel parvitate
vel a luxu et crudelitate fu-
rorem Si apud Nasidienum
cena conviviat sordibus
despectum apparatum dampnum in-
posita sunt vinis merentur
amaritudinem illius qui tercium
post comas invidiam pro-
vocat gulam ut cum olipha-
nus vinaria tota in vertem
nisi dampnose bibunt morte
in vitium Hoc enim modis om-
atur ut patrisfamilias cum in-
pensa perit et ope diminu-
itur Si aut apud Cephea
distimulat opulentia et deside-
riis ad infamiam vertit et fa-
cilime fit a bacho conversio
ad martem Hoc enim in fabu-
lis exprimunt illa convivia centa-
urorum vel bachi non cessat in-
iuria donec ebriat sanguinem

hec quod sunt vulgarium communium
commercia et que physice non sperant
arbitrio Quos si videris citra
modestiam convenire non fabulosos
centauros crede sed veros cum in-
feri non sunt et ante spiritus fru-
ant spiritus Bachi maniae minister
sunt Nam que a plebeis
in temporibus celebrant medium
tunc illa inter physita sunt nisi
forte socratis alcipiades epitecti
aliorumque phorum convivia memo-
rari oportet Cinchia hec sunt
ut modum sequuntur verum qui pru-
dentiori minerva vtuntur non
quod dissoluta sed liberioris lite-
rie et opulentia magis et que
ad quem leticiam salua hec mode-
stia magis cum ad physicam ri-
gorem attendunt ab hiis ergo Ma-
sticamite arcent et quamque spe-
rius coniube et in amenio vultu
admissos hilariter ostendit Qui [illegible]
enim in olla fervat vel in culina coquina a loco coquendi sumit nomen
paret aut congestum sit in prom-
ptuario aut in mensa resplen-
deat insipidum est et infulsum
si non hilaris vultus saporem
infecit modico caritatis Nam
et Iupiter ut in fabulis est
pauperis hospitii acceptum co-
nvivio et magnas reportant
delicias Quod de vetta philemo-
nis angustia instrauit et quod
de illo dictum est sed optime
apud omnes quia super omnia vultum
adesse boni viri merus pamperum
quam voluntas Est ergo similiter
convivari hilari vultu larga ma-
nu diligenti offitio amenare convivia
et quod in usum suppetit habita
ratione personarum loci et temporis simi-
libus dispensare Non quidem

quod sit convivari civiliter

ex Scythia sit, et necessitate non
hilarem datorem et deus diligat.
Adversus istorum licet et tanto po-
cius sequar novus preceptis qua-
lia sit vivat imitat Pitago-
ram amicus quam vero doctum quam
platonicum. Porro quoniam physica
ordo castigata, et simul vestibus
limitata sunt, et qui utuntur
in his possunt multa tibi aut
potum impediente molestia simul
officiis interesse. Sobria enim est
et in omni hora castigata, non

Socrate

impediunt speratum ne portinaz
excepturi instituta. A naturalis inqui-
sitione platonem non deponunt,
memoriam rerum gestarum non ex-
tinguit tristitie pueri non pro-

thinca

hibet temporis rerum omnium aperire
nec a quibus a quovis officio
retardatur. Hoc nec ebrietatem nec
crudam inhabilem contingit in
bonis deorum, nec crapulam illud
quod tertio auctore Lucilio semel
in vita risisse scribit magno
ope admirari. Absunt utique
voluptates, sed que lascivia tacent.
Adest civitas, sed que lenitatem
non extendat. Sunt autem et hec
communia sicut sumptuarias vel
cibarias leges, non hi ut rebus
sed ut personis preciperent. Res enim
aut utilitas aut honestas expo-
stit, extende non venter. Quod
in eis vel sapienti tamen est
preter usum. Videtur ad hunc

in rebus sapienti nil est carius preter usum

... ad custodiam sobrietatis
tamen iocundissima et utilissima
voluptas est, egregiam statuisse
cibariam legem. Ait ergo ...

quod sit lex cibariarum ...

... ut cibus et ... sumatur
esurientibus quibus non oneretur corpus
nec libertas anime pregravatur,
quo et comedendum est et deam-
bulandum et dormiendum et digerendum.

et pigra inflatis venis intellectus
libidinis sustinenda. Sunt qui de-
sunt vinum et ...
ebrietatis. Quibus autem quod in
... insistere non est sapientis, nec
... cibos, quos
aut difficultate digerere aut co-
mestos magno partos et per-
ditos labore dolemus. Olerum
et pomorum ac leguminum et
facilior apparatus est et arte
impendiis quam coquorum non indiget,
et sine cura sustentat huma-
num genus moderate quod sumitur,
... nec avide devoratur,
quod irritamenta gule non
... digestionem conquirit.
Nemo enim uno vel duobus
cibis hisque vilibus usque ad
inflationem ventris oneratur,
que diversitate carnium et sa-
porum delectatione concipitur, cum
variis in odoribus sumat pastum
et ad esum sui expleta esurie
quasi captivos trahunt. Unde
et morbi ex saturitate nimia
concitantur, multique impatientiam
gule vomitu remediant, et quod
turpiter ingesserunt turpius egerunt.
Sed forte nimis austerum videtur
esse Socrates et tam districto di-
sciplinam sit parcere. Esto, licet
contempni Socrates, stoicorum vale-
at auctoritas, excludant
perpetuam ... sit communis volup-
tatis assertor Epicurus. Testantur
... ut de ... taceam, Seneca
et multi alii clari viri philosophi,
... ille omnes labores suos re-
plet oleribus et pomis dicens
cibis esse vivendum, quod carnes
et exquisite epule ingentem cu-
ram ac miseriam parent, maiorem
quam penam habent inquirendo quam
voluptatem in absumendo. Corpora
autem nostra cibo tamen et potu indigent.

Carnes et exquisite epule ingentem
habent penam in querendo quam vo-
luptatem in absumendo.

ubi aqua et panis sit et cetera
his similia ibi non satis fiet.
Nam quicquid sumpseris fiet non ad vite
necessitatem spectare sed ad mun-
di voluptatem. Bibe et comede non
delicias ardenter sed sitim
famem restringe. Qui carnibus
vescuntur indigent etiam his que
non sunt carnium. Qui autem sim-
plici victu utuntur eos carnes
non requirere. Sapientie quoque
operam dare non possumus si
mense habundantiam cogitemus
que labore nimio et cura
indiget. Cito expletur necessi-
tas sitis et famis. Simili
vestitu et cibo expelli potest.
Hoc quidem epicurus licet a turpi-
tudine separandus contraxerit infa-
mie notam. Porro duplices de-
[illegible] a quibus sit penitus volupta-
tibus abstinendum. Cicero cum de quin-
que sensuum fonte voluptates ori-
atur illam que est gustus et ta-
ctus, id est cibi et ventris, solam ho-
minibus quem dicit esse cum beluis
et ideo in pecudum ferorum genere
numero habetur. Epicurus hac volup-
tate fere occupatur. Cetere ex
pluribus aliis sensibus perficiuntur
homini [illegible]
[illegible] pudoris
voluptatibus istis duabus, scilicet bibendi
atque comedendi, que homini cum
sue atque asino communes sunt grava-
tur. In aulis Socrates autem di-
cebat multos homines propterea
velle vivere ut ederent et biberent,
se bibere atque esse ut viveret.
Unde satiricus: [illegible] ne-
phas [illegible] pudori
et per vitam vivendi perdere
causas. Refert Valerius vini
usum olim Romanis feminis
fuisse ignotum, ne scilicet in aliquod dedecus
prolaberentur, quia proximus a Libero
patre intemperantie gradus ad in-
concessam venerem esse consuevit.
Convivium etiam solemne maiores
constituerunt et id caristia appella-
verunt, cui preter cognatos et affines
nemo interponebatur, ut si qua inter
necessarias personas querela esset orta
apud sacra mense et inter hilaritatem
animorum et fautoribus concordie adhi-
bitis tolleretur. Senectuti iuventus
ita cumulatum et circumspectum hono-
rem reddebat, tamquam maiores na-
tu adolescentium communes patres essent.
Quocirca iuvenes ita senectuti de-
ferebant honorem ut senatus die
aliquem ex patribus conscriptis aut
propinquum aut paternum amicum ad curiam
deducebant affixique valvis
expectabant donec reducendi officio
fungerentur. Qua quidem voluntaria sta-
tione et corpora et animos ad publica
officia impigre sustinenda
roborabant. Brevi quoque processuri in
lucem virtutis sue verecunda la-
boris meditatione ipsi doctores erant.
Invitati ad cenam diligenter querebant
quinam ei convivio interessent, ne
senioris adventum discubitu preverterent,
sublata quoque mensa priores con-
surgere et abire patiebantur. Ex
quibus apparet cene quoque tempore quam
parco et quam modesto sermone his pre-
sentibus soliti sint uti maiores
natu in conviviis. Ad tibias etiam
superiorum opera carmine comprehensa
pangebant, quo ad ea imitanda
iuventutem alacriorem redderent. Quid
hoc splendidius, quid etiam utilius
certamine? Pubertas canis suum
decus reddebat, defuncta viridi spa-
tio etas ingredientes actuosam vitam
favoris nutrimentis prosequebatur.
Quas athenas, quam scolam, que
alienigena studia huic domestice
discipline pretulerim? Inde orie-
bantur Camilli, Scipiones, Fabricii,
Fabii et Marcelli. At ne singula
Romani imperii lumina percensendo

venter

nota de honore iuvenum ad senes

nota

alienigene

sunt longiores. Unde etiam superioris
clarissima pars domus Cesaris
consistunt ut Valerius. Sed et ipse
Plato cum esset dives, pro ipse tamen
et conditor et toros eius Diogenes
lutatis pedibus conculcabat, ut posset
vacare philosophie, elegit Achademiam vil-
lam ab urbe procul, non solum
desertam, sed et pestilentem, ut cura
et assiduitate morborum libidinis
impetus frangerentur. Discipuli eius
sui nullam aliam sentirent volup-
tatem, nisi earum rerum quas discerent.
Est autem via omnibus precepta disci-
plinis, si tamen sapiencie sobrietas
amoveret, cum utique tenere non possent
qui clamitant apud insulsos ora-
sius dura esse porta. Ego quidem
novi homines longe inferiores
pluris nisi quem Xanum illi, nec liceat
arbitror Xanio preferri et pluris.
Quam magis hominem exercitatum mor-
bos in cursu assiduo, dum tamen
non excedant super id quod ferre potest
tendentem, ut carnis lascivia
conteratur et spiritus erigatur et robo-
retur in agnicionem dei, contemptum mundi,
extirpativum vitiorum et ad celos descen-
dentem, dum ipsi anime et tolle-
rent incolumes, et ipsa molestia
extendimus agendo non vocemus
aliquid flagellum, leve tamen et infirmo
tollerabile de manu domini expecta-
tes et amplectantes. Platonici
quoque et stoici in templis locis et
porticibus versabantur ut admoniti
augustioris habitaculi sanctitate
nil aliud quam de virtutibus cogi-
tarent. Nemo autem meditacionem
non habent illi quorum deus venter
est, et expectacio in confusione quorum
gloria sterilis ignis et cinis. Unde
et Apostolus hiis quos ad veritatem
erudit phanum simulatricium prestare
lectionem, ornatus habentes victus
et vestitu hiis contenti sumus.

Ceterum et tu mei silentii
pro honore minerva veteris
immagine agam, omnia quae ipsi
necessitate, aut vel honesta.
Hoc atque in se autem in sumus
adhibita rerum et deducta ab
utendi licencia exigit, in
alimentorum et indumentorum iure
vadant. Nam et hoc philosophia
exercentibus sunt inducendis et
solis immoderatas corporibus me-
dicamina. Regula communis secundo
et hec secunde universis Macrobius super
de homine seculari.

Necesse est philosophiam totius
humilitatis et omnium
agendorum esse magistram
et eorum que in convivijs exerce-
da sunt officia dispensare. Sed
sunt ergo philosophia humilitatis precepta
illius qui omnibus philosophis et sapientibus
intellexit, et qui quanto philoso-
phior est, tanto humilibus regulis
videtur nobis apponenda poste-
rioribus. Ait ergo: cum invitatus
fueris ad nuptias, noli locum
occupare primum, ne forte honoracior
te sit invitatus et dicat tibi
qui te invitavit: da huic locum,
et tunc incipias cum rubore
novissimum locum tenere. Sed re-
cumbe in novissimo loco, ut
cum te viderit qui te invitat,
dicat tibi: amice ascende superius,
et erit tibi gloria coram simul dis-
cumbentibus. Deinde huic aptissimo
quam generali loco confirmans ait:
omnis enim qui se exaltat hu-
miliabitur, et qui se humiliat ex-
altabitur. Et licet philosophi ponunt
quam humilitatis vocat exercitio,
ergo philosophi forma humilitate
non diuidas. Cum nil enim

sit / quam cultum virtutis insistere /
Ceterum nec vanam fragranciam
admittit leges / nec lectica
vehitur / nec lenocinia respicit
apparatus / quale sibi congruenti-
a non querit / Sunt enim thami-
rei et alitha otiosa sunt /
et ubi videntur prodigia / pa-
pires comedio instruxerat convi-
vi / ad concitandam leticiam /
simphoniam admisit / et chorea /
coriis et vitulis saginatis
et ne vestem abietta convivia
dimisit / Annulus et stola
ministrorum officiis in usu medi-
et nati promitur de conclavi
Sed aut dignis liberalitate
hostia pandit / ita sunt sibi
secludenda / Nam fatue vir-
gines licet pulsent ad ianu-
am / ob stulticie notam repul-
sam patiuntur / ne forte eis ianua
admisse constat enim quod turpis
erat quam non admittere hospites /
et sibi sine nota erat si sua
splendidius deformet convivia
Si quid et ille eiectus est quod
vestem non habuit nuptialem sic
aut licet mistica habeant in-
tellectum / intelligimus in ipsa super-
ficie civilitatis possunt reddunt-
ta / Nam et illud quidem
fidelis servat ad litteram / quod
Apostolus precepit / Si quis frater
nominatur fornicator / aut avarus
aut idolis serviens / cum huiusmodi
nec cibum sumere / Ad hoc ergo
est liberalis domus ianua / ut
lascivios / criminosos / et infa-
mes excludat / Ad hoc ianitorem
licet aut hospitarium / ne
quis insultus irruat / et ut sit

qui dignos et admittendos recipit
excipiat / honeste alloquatur / pla-
cet igitur / instat nomine igna-
ros / et cum opportunitas sinit ad
domum introducat / Est et rerum
copia sine luxu / hilaritas sine las-
civia / et opus rerum lautiorum immo lib-
ido / Sunt incolumi / Nam convivium
herodis aut pharaonis dum immoderan-
tiam ad gestus saltatricis aut ad fluxe
vini leticiam cepit / sine tercio exit /
et homicidio maculatur / Hoc nec et
gentilium gravitas approbat / Valerius
auctor est / quod porcius katho lucium fla-
minium sustulit a numero senatorum / quam
aliquem damnatum nuptie secure percus-
serat / ipse tamen supplicium / sed ad arbitrium
et spectaculum convivatus mulierculam cuius
amore tenebatur electo / Sed et huius
flaccus et colega eius censores ... — diversum
senatum monerunt / quod lege de coer-
cendis conviviorum sumptibus latam
tribunus plebis abrogaret / quamquis-
ta vero causa / qua impendeat dura
nimis rostra conscendit / Illa detur
freni sunt iniecti vobis quirites
nullo pacto ferendi / Alligati et constricti
estis amaro vinculo servitutis / Lex
enim data est que vos frugi esse iubet
Abrogemus igitur id horribile vetustatis
rubiginem obsitum imperium / Etenim
quid opus est libertate / si volentibus
luxu perire non licet / Est et alia
in sacris litteris civilitatis nota et
admirabilis / quod omnibus precedunt accedunt /
Nam et id constat quod liberalissimus
et civilissimus / aut sanctissimus
patriarcharum / qui de quibus panibus
sacratis quoque nullia admiracionis pa-
ne antequam frangeret / benedicere
consuevit / Sed et id celebre est
sapientie / quod patria que vicinum
nomen est deorum / et discipline dis-
ciplinarum / honoranda est antelogio
Simile quoque est et sacris litteris conso- — nota
cum / aut omnino sileas in mensa
et audias ad profectum / aut unde
proficiat alius / quod sine culpa licet
doctus profere sermone / Siquidem
et inter comedendum dominus

Item sit se huius se dedit comeso

parabolas / Aut vera vite secreta
auditoribus aperiret / Sed autem
nimis tristia et vere cuilibet theatra
ubi cum voluptate audiendi / solo
vel implentur et ubi clamore ausi
rimo et ineptis fabulis convivia
perstrepunt nec est / qui innectabatur
tum artis innocens sit adeo quidem
ut ad sceratos discere in senectute
curavit / Cantabunt ineptis da
mitas et lucinus quem Cyrile et
saltantes satiros imitabitur alphi
sibenus ad plebeya transiit / Illa
vero que apocrifa sunt et viciis
magis adversa / offendia sunt vera
/ et que luxuriam ingerebant / Amo
te in vel tenui suspicioni ama
ritie / Licet enim in temperantibus
sit sapita vena ingenii / Non
animo extinctam est / careret Pollemio
testis est / Hic enim perdite luxurie
adolescens athenis fuit / magis
illecebris eius famosus / sed et ipsa
infamia gaudens / Cum e convivio
non post occasum solis / sed post ortum
surrexisset / domum que rediens
Xenocratis philosophi patentem ianuam
vidisset / vino gravis / unguentis
delibutus / sertis capite redimito /
perlucida veste amictus / refertam
turbam doctorum hominum scolam
eius intravit / nec contentus tam deformi
introitu / consedit / ut clarissimum
eloquium et prudentissima precepta
temulentis lasciviis elevaret / orta deinde ut par erat
omnium indignatione / Xenocrates vultum
in eodem statu continuit / omissaque re quam disserebat / de modestia ac temperancia loqui cepit /
Cuius gravitate sermonis resipiscere
coactus Polemo / primum coronam
capiti detractam proiecit / paulo
post brachium intra pallium reduxit / procedente tempore oris quoque
vultus hilaritatem deposuit / ad
ultimum totam luxuriam exuit / unius

vero saluberrima medicina sanatus / ex infami ganeone maximus philosophus evasit / Peregrinatus
est itaque huic animus in nequitia
non habitavit / dimittit paululum
sed nequiquam domicilium fixit / Ex-
tremo vero unum est / ad quod totius
philosophie ars tendit intendit / scilicet
sunt honestus lectus exitus et iocundus
quem plane exercere non poterit nisi pro viribus omnibus officiis
et animum instituens officiorum
custode adhibeat verecundia
que parens est ut ait Valerius
omnis honesti consilii / salus
officiorum tutela / magistra innocentie / cara proximis / accepta
alienis / privatas negligens
facultates ut quibus amplificat
animo locum / quod hec per se fama
laudis genus voltum videris quod
ut quod in verecundiis fecit accepta
Athenis quidam ultime senectutis
cum spectatum ludos venisset in
theatrum / eundem nemo e civilibus
sessum reciperet / ad lacedemoniorum
legatos forte pervenit / qui hominis
etate et annos eius et annos aspi-
ciendi officio venerati sunt / sedemque
ei inter ipsos honoratissimo
loco dederunt / Quod ubi fieri populus
aspexit / maximo plausu alie-
ne urbis verecundiam comprobavit / ferunt tunc unum e lacedemoniis
dixisse / Ergo athenienses quid sit
rectum sciunt / sed id facere negligunt /

De molestiis et periculis quorundam sicut Neronem et alios plures
et de prave libidinis et mirabile ephesino

Videntur forte parum et secundum
similia / et superstitiosa
nimis / que de sacris
apricibus conferuntur / Tamen
ut nimius agamus nobilissimum
Gemellum magistrum Z ... phormi
quondam rectum in medium proferamus
et quid plures in hanc partem
officiorum proprie videremus

Sed ad prius redeamus sufficienciam /
Inter alios saturnaliorum liber
primus occurrit tibi / si recte inspi-
ciatur et tantum ut nichil aliunde opor-
teat mutuari / Cum ergo in convi-
talo. non tam vestibus quam passibus
decencius imitari / et et opulencia
convivatorii sui / tellule ... supplex
angustias / Dignum conspectu est
in suis / in vitis floridis / et tota
morum venustate redundans / ut
cum institucione convivii et disputa-
cionum / severitatem miscet dulcedinem
communicare / Sit ergo Deo [illegible] que
rerum omnium moderatrix est / hec primum
observanda / ut sciat estimet precium
misericordia [illegible] / et si plures
[illegible] saltem amatores sui / in-
[illegible] societate [illegible] sermonem
de se patietur agitari. Ex veteris
parte [illegible] multe / Disperse mul-
titudes voles in societate [illegible]
facile manifestasunt / Ista vario-
res imperiti gaudentes consor-
cio [illegible] / a consonat si qua
possunt / ... tunc rapiuntur
[illegible] / Si vero plures ab insti-
tucione [illegible] cuius [illegible] sunt . pro-
dentibus qui [illegible] interim
sanciet dissimulator sui . et pariter
loquacitate maiori parti convi-
vancium sonare / ne rara nobilitas
a plebe tumultuose turbetur
Et [illegible] est de [illegible] con-
[illegible] / Cum tu orator non
aliter nisi orando probet / [illegible] no
[illegible] tacendo [illegible] loquendo
probat / Cur ergo paucis qui aderunt
doctores in consensu [illegible]
[illegible] salua et nisi questione
[illegible] ut omnis discordie
[illegible] / Nec [illegible] si doctus
fuerit / [illegible] Pisistrati
athenarum tirannus / qui [illegible] filius
suis [illegible] dando consilium / non

optimis assensio / et [illegible] esset in simul-
tate cum liberis / ubi [illegible] emulus
tamen finisse gaudii [illegible] . extra
discordia [illegible] in domo regnatur
nasci posse novitatem / [illegible] tamen
[illegible] aut successio quod se de
filiis [illegible] acquiescentibus patre volun-
tati . [illegible] postea sibi [illegible]
patrie [illegible] pietati ut in [illegible]
liberos ipse concedit / [illegible] igitur
civitas sobolem regis tam pre-
[illegible] / hoc [illegible] spem detra-
xit insidiantibus regnatum quieti /
Ita in omni [illegible] vite / [illegible] quam
in leticia convivali / omne quod valetur
absonum / in unam concordiam solum
salua innocencia redigendum est /
Hec [illegible] convivio . quia
[illegible] sedros [illegible] et [illegible]-
[illegible] sunt [illegible] nullum nisi [illegible]-
sicum sensit / At vero alteram vel
Didonis mensa quam solis apta
deliciis / habuit . [illegible] Iopam illum
[illegible] cithara canentes . [illegible]
apud Alcinoum saltatores viri . et
apud Didonem [illegible]
[illegible] et se totum superflua eius
confusione [illegible] / Nostre [illegible]
aut [illegible] ad apud [illegible]
de sapiencia sermones eruditos . [illegible]-
libus fabulis [illegible] . et [illegible]
illius [illegible] amicus [illegible] / et in
se risum plane [illegible] movet /
Ergo [illegible] omnis observato erit
estimare [illegible] / [illegible] nisi sibi
pate [illegible] locum videt . [illegible]
[illegible] profunditate sive [illegible]-
la [illegible] loquetur [illegible] nodosas
et anxias . sed utiles quidem
faciles tamen movebit questiones
Nam sicut inter illos . qui [illegible]
[illegible] in mediis sal-
tare [illegible] . [illegible] ut se amplius
exerceat . sodales vel ad cursum
vel ad [illegible] [illegible]

[margin, right column:] [illegible]
[margin, left column:] supplex

non minus quam dulcedo vini verba
hillarant convivium

est ineptus relegabitur ab alacritate convi-
vii. Sic apud mensam quoque asper-
gendum est, ut crateri leporis
ad leticiam nati adhibeatur. Non
enim nympharum sed musarum quoque
admixtione temperetis. Nam si ut
fateri necesse est in omni conventu
aut tacendum est vel loquendum,
queramus silentium ne conviviis an
opportunus sermo conveniat. Si enim
ut apud athenas atticas Ari-
opagite tacentes iudicant ita inter
epulas oportet sileri. Non est
ulterius querendum inter mensas philosophandum
sit necne. Si vero non erunt muta
convivia, cur ubi sermo permittitur,
honestus sermo prohibetur, maxime
cum non minus quam dulcedo vini
hilarent verba convivium. Cum ergo hos
magis ad philosophiam venire sit tam con-
gruum sapienti, qui locis et temporibus
aptare sermones, personarum que
aderunt estimatione in medium vocata.
Alios enim relata invitabunt exempla
virtutum, alios beneficiorum, nonnullos mo-
destie, ut qui aliter agebant
sepe auditis talibus ad emendationem
venirent. Sic autem viciis irretitos
si et hoc in conviviis exegerit lo-
quendi ordo, feriet philosophia non senci-
entes, ut liber pater tirso fe-
rit per obliquationem traditur. Verum
hec latente inuersione quia non ita
profitebitur in conviviis censorem
ut palam vicia castiget. Cete-
rum hiis obnoxii repugnabunt
et talis erit convivii tumultus ut
sub huiusmodi invitati videantur
edicto. Quod superest, licet bene
gestis corporales vero privatae
viri et pugnam sperare para-
re. Ergo si opportunitas necessa-
rie cum reprehensionis emerserit,
sit a philosophia perstrictet, ut et contra

Nescire tamen convivas
et scire quibus locis et
temporibus aptare
sermones

sit et effectus. Quamvis mirum
si feriat sapiens ut dicto non
sentientes, sed inter se reprehendat,
ut reprehensus hilarescat.
Nec his fabulis sed
interrogationibus quoque vim
philosophie inter ineptias loquentis ostendit.
Habet ergo non honestum accessum
locus vel tempus non excludat,
que ita se aptat ut ubique
sit appareat necessaria, tamquam
abesse illam nephas fuit. Et
pauca lectoris et stomachi dicamus
sat que sic inter perimitur
a sapiente ut non modo amaritu-
dinem taceant sed afficiant re-
pestinam dulcedinem. Idem inter-
rogandi similiter ut patientie
doceri. Cum vero quo Ammoni-
um consultor ea interroget, que
sunt interrogato facilia respon-
so et que scit in singula exer-
citatione didicisse. Gaudet enim
quisque provocatus ad doctrinam
suam in medium proferendam, quia
non vult latere quod didicit, maxime
si scientiam quam labore quesivit
tum paucis illi familiaris
et pluribus sit incognita, ut de
astronomia vel dyaletica ceteris quoque
similibus. Videtur enim videntur consequi
fructum tum laboris cum adi-
pisci occasionem publicandi quod
didicerant sine ostentationis nota
sequia caret qui non ingerit sed invi-
tatur ut proferat. Contra magne amari-
tudinis est si coram multis aliquem
interroges quod non optima sua
consumpsit. Cogitur enim aut negare se
scire, quod extreme verecundie dampnum
putant, aut unde temere se scire
tum vel falso re committere. Unde sepe
nascitur insanie predicto et omne hic

quomodo quis interrogari debeat de
aliqua arte vel scientia et aliis
dubiis

infortunium pudoris sui imputet
consulenti. Necnon et qui ab-
scinunt avaricia et treas contendunt
nec detrimento nullis ut ciraru
sum. ut sunt mali noctes.
Item scribunt quod videant et certa
describunt. Pretereunt quosque vi-
derint, aliorum oculis obiectis
dicentes ut milites qui fortiter
a se facta semper dicturi sunt et
hii tacet arrogantie metu, non
ne hii si ad hec rescierunt vide-
rent mercedem sibi laborum
estimant persolutam. Et inventores
pietates vel volentes narrare
que fecerunt. Adeo aut in genere
narrationes sunt quedam grate
sapores. ut si inbuti ut cum-
que forte pueris sunt, tales inter-
rogatores obstrepando fabu-
las destruunt et alias inspi-
rando fabulas prohibent. illa nar-
rant que sciunt laudes terre
narrant. Periculum quoque preteri-
torum criminum sceleris ab-
solutus que evasit. ut referat
gratissime probat. Nam quis
audit in ipsis ut periculum & timet
horret ad memoriam et formi-
dat relatum, ut Virgilius fecisse
et hec olim meminisse iuvabit.
iuvat sit quem diceret misse
amici sui repentina felicita-
tem quam sponte non audebat
vel dicere ut tacere. Nec racionem.
nec maliciem metu quin vena-
tibus eiusdem interrogatus de silue
habitu. et de ambagie luctua-
rum. de venatorum eventu preco-
rum si adest da illi referendi co-
piam quibus observacionibus inve-
nerit auxilia deorum quibus ille
cerimoniis serviendum est et hec
[illegible] estimat immunia
consistens non tacet. Adde quia

voluit se amicos muneribus estimari
Si vero et senex presens est. letus ora-
cionem quam plurimi illi contulisse videant. Si eum
interroges vel que ad illud omne non
pertinet. Est enim huic etati loquacitas
familiaris. Et vero ad secreta videat
ille que plus vitauit et ingrata
vidimus. Sunt sunt vel tacenda
omnibus, ut sunt illa de vulneribus cor-
porum verisque aut parum ad vel congue-
na dolore, ut si in calamitum integras
dicas, aut Nasonem, vel Crassum, ceterum
seu potestatem depositorum, hec enim quanto
maioris infortunii sunt, tanto sanamque
ledunt. Eorum oculos orbitate non
sine caritatem remotum obicit. Imperio
Antigonus Rex teocritum chium de quo
mirarent quod ei petitioni esset audit,
per stoma abs eodem de se detrimentum. Cum
eum consumendus ad Antigonum rapet,
solantibus eum amicis, at spem polli-
centibus, quod omnem clementiam Regis
expertus esset, tum ad oculos eius
veniens, inquit, spes impletur non ad
spem pellit. Erat autem Antigonus
uno orbatus oculo et importuna ur-
banitas maledictum luce pro ...
Nec negandum phos quosdam ini-
visse pro industria. hic quidem stomacho
Nam cum Regis liberti ad novas
divinias nuper erectis phos ad con-
vivium congregasset, et irridendo eorum
minutulas questiones, sicut se velle
dixisset, cur et anigra vel alba
faba pulmentum eiusdem coloris edat,
Ardites phus indignatus ferens, tu
nobis inquit absolue, cur et de albis
et de nigris loris similes macule
pergant. Commodat stoma et
condicio dicentis, si in eadem causa sit,
ut si alius de paupertate pauperi irri-
deat, si obscure natum natus obscure,
Nam Carpus amphicas eum ex contu-
lano dicens esset, et in amicum quasi
de genere nobilia dixisset, mox sensit
si et nos de ipsis scimus summus

Arcdites phus

Paraneticus .i. ammonitivus .i. inexpositivus (?) /
et sic a Pamphilo in (?) de oratione (?)
intitulantur paranetice .i. inexpositive (?) /

et omnes pro (?) letos fecit / Illa vero scom-
mata secreta leticiam cum in quem
dicuntur infundunt / ut si virum for-
tem vituperes quod salutis sue prodi-
gus et pro aliis mori volentem /
Vel si obicias liberali quod res suas
profundat minus sibi quam aliis consulen-
do / Sic et Diogenes Antistenem
Cinicum magistrum suum solebat velut
vituperando laudare / Ipse me aiebat
mendicum fecit ex divite / et pro domo
ampla fecit habitare in dolio / Ille ho (?)
autem ista dicebat quam si diceret
gratum illi sum quod me philosophum et con-
summate virtutis virum fecit / ergo
cum unum nomen scommatis sit / diversi
in eo continentur effectus / Ideo apud
Lacedemonios inter cetera exercitate vi-
te instituta / hoc quoque exercitii genus
a Ligurgo institutum est / ut adole-
scentes et scommata sine morsu
dicerent / et ab aliis in se dicta perpeti
discerent / Ac si quis eorum in indigna-
tionem ob tale dictum prolapsus fuisset
ulterius ea in alterum dicere non licebat /
Cum igitur leticie in conviviis frequenter
insidiatur ira / ab huiusmodi dictis
temperandum est / Questiones convivales
in omnibus proponende sunt / aut
solvende / Quot genera veteres ita
ludicra non preterierunt / ut et Aristoteles
de ipsis aliqua conscripserit / et Plutar-
chus / et Apuleius tum Frontone
nec contemnendum est quod contemptibile (?)
sit quod tot philosophorum meruit
curam / at in convivio rethorum
oratorum de foro longe commodi-
orum (?) / sunt scommata locorum / Tamquam (?)
de motu adversarii sepe proficit ad
triumphum et hic Ciceroni profuisse (?)
ac fuisse tradunt / Apud quos (?) ludo-
ris (?) tribus (?) in convivis fieri locum
est / dum hic ad probra prosiliat
ipse et si non convincat (?) temere (?)

litigantis / cessat hic decet obser-
vancia iudicis et auditorum
offenditur cum quibus est (?) convivis (?)
et pater et rex sepius carissimus (?)
tissima (?) ... ad opprobria prosi-
liat / Sed et qui ea sustinet
paret (?) / sermones (?) omnem a temperantia
vitam est (?) invenisse / Omnia enim
contradictiones (?) excludunt / ne solle-
citus (?) tota convivalis dulcedo
emarcescat / At id quod hilari-
tatem continebat modestie constrictum (?)
vindicatque (?) convivales (?) / loco enim (?) convivis (?)
... et remissis (?) / comparatio (?) vini (?)
omnibus perfectis (?) commodior (?) est /
Sagunt (?) eleganter licet in persona
deridentes (?) / Etiam quid (?) / sic (?) convinatores (?)
in dictis (?) inter (?) vini (?) / res adipe (?)
imbuere (?) solent (?) / celare (?) secunde (?) /
Sed et vini modicum (?) generari (?) licet
dici soleat / quod in singulis (?) dentes (?)
omnia diu (?) possint modicum (?) licet /
et si sunt qui plures antiqu-
itate (?) ea passim reduxit (?) ... -
vendi laudibus arguuntur (?) vini
... et plus ab eius
... comparantur (?) abstinuisse / Certum (?)
est virtutem eorum vini laudasse
usum / quod et animam roborat / et
ingenium acuit / et ad res gerendas
animum promptum (?) accendit (?) / At
plerumque inter (?) nimietas et modesta
pocula iocundiorem liberaliorem
quam meditatorem (?) probasse fidelius (?)
traditur / que fiet sub quibus
sit arbiter (?) sobriis quam ingeniis
convivorum (?) / Et hic est quod in primo
et secundo de legibus non inutile vi-
ris esse decrevit / Nam et mo-
dicus (?) honestus quam (?) inter bibendum
remissionibus recreari (?) integrari (?) quam
animos ad instauranda sobrietate
officia existimavit redditus quam
sensum (?) lectores (?) ad intervencionem (?)
vini (?) capescendas (?) fieri (?) ab illo (?)

Laudatio vini

et simul si quid peccatum in hiis
affirmandi temeritatem per errorem
incidi quod celabit. Alioquin
procedit verius ea omnia sine
grandi periculo libertate permi-
nundata detegi et ad originem
medendi quod fieri oportunum erat
Atque ideo hic ubi dicit non diffi-
tendas esse hanc excitationis
adhibendam vini violentiam paul-
ulandam. Neque illud vinum
continentem prorsus aut tempe-
ratum satis fuisse visum est
cui vita non intemperantior
periculo et in medijs voluptatum
illecebris explorata sit. Nam
in libertate quod quia omnis animi
quod incognite sint quoniam iam
omnis expers sit. Sed ea forte
et precipua hanc voluptatis
aut voluntas tulerit aut casus
induxerit aut necessitas impulerit
inter delicias et copias neque mente
creditum quod consistere. Conce-
dendum igitur et tamen quod in acie
quadam cum voluptatibus velut
cum quod ista vini licentia
communis decertandum ut adversus
eos non fuga nec absentia sim-
ilis sed victor cum et constanti
presentia moderato quod usu re-
pentinas contrarias quod in camino
et celestis simul re... quamvis
fiat si quid in eo vel singul-
ariter vel torpentis retundere
sunt abluamus. Vetus auctoritas
plerumque monet quam plures sed in
vinis ardentes et temerarius
inflammationibus animus vult. Cum
Bacho nimio et cum ... vo-
luptate congressum. Ubi locus vini-
... et ... qui de ... -
... ex incendio impellente vini
stimulo cecidit in incestum. Sicut ...

femoralia dimandant sibi et per verecundia
boni subtractum dimiro Alexandri
... pater et salutis opus ...
... gaudet in solum ... dicat
... presens fit in plerisque vo-
... editio. Consulo tamen
voluptate sit forum. Dum in tutius
sit fugere et illam declinare conflictum.
Nec memini quemque meminisse de pro-
vocatoribus voluptatum. Quamquam non
legerim credidisse. Sed forte spectent
figmenta poetica. Que orgia sive
furores ... nec cen-
bestiu... sacra Bachi ... pari-
... et multiplicibus ... ma-
... Est ... in ... obser-
... et ... regi-
... et similis ... moderato
vini ... Neque ineptum
et imparatum appareat neque suspectum
a crebrescentem emergat. Sed cum
opportebat ad se ... revocare
solitudinem et ut dici solet
qui in ... portae ...
Sentit ... anima qui ...
volunt consiliandi consuetudinem
... quod ... morarum ...
in ... in ... amicorum
... omnia ...
... et in amore et fide ...
... abscondita sunt si fieri posset
... in pectore ...
... conspectu. Nullus
tibi locus agitandis consilijs ad rem
illam ineptior est. Siquidem ... scien-
tia solent assidentibus ... esse
molesta. Nam ipsa ... habet
imaginem diffidentie. Quod et in
hiis que palam dicuntur ...
... Ut in ipso libro de analo-
gia scripsit Gaius Julius Cesar
vir excellentis ingenii magis quam
prudentie. Ut eum tamquam scopulum
... sic fugiendum est
insolens atque insolens verbum. Et quod
... ... antiqui

orgia orgiorum [id est] sacrificia Bachi vel festa Bachia 2

locus communis est ineptus pro consilijs

periculosum certamen cum Bacho et vino

ut nec pistores sunt qui panem quem claudunt terrarum, nec pluces qui musice .i. notam ... in summa gradus et miseriarum compleverunt non nisi ordinarii ascendentes. Optimum tamen apud eos qui utique vivunt, ut in hiis officium prius firmitas deservire pateat. Quod brutis et irrationabilibus quodammodo apparet conformari et quanto quanta secundum rationem sunt priores et directius declinant ab immunda voluptate.

Sicut ergo sobrietas in conviviis necessaria est, ita rebus omnibus necesse est ad esse modestiam, sicut dicitur de satietate libido, de libidine immunditia, de libidine et multiplex princeps generatur. Et ex hiis vel in dolor penitudinis sequitur. Et bene agitur cum melioribus, si sanctiora sit penitudo. Unde ebrietati tunc dixit vel opinio, que sive complexionem libidinis desiderium affectum non esse voluptatem. Traditur hic sensisse epicurus, sed quamquam greci illum carpserunt sues tam immundam et tam sinisteram propter illi philosophorum arbitror placuisse. Credo epicurus qui tales sunt et inter philosophos ipsam forte sectam. Sunt enim auctores sententie egregia multa que passim sunt apud philosophos inventa, et ex parte expressa sunt et congesta in libro qui de rectis sive dogmate philosophorum inscribitur. Quillemensimus invetera de vita amencia prorogans sentia philosophi. Et est de asello immundabat bonitatem ... hic nostram potuit suadere. Edipus fertur summum firmamentum gentilium. que deliciis semper vino estimanter, aliis non obtemperantibus et compete fessa retinentibus corpori. Loth de filiabus captus referunt, et tandem omnia nutrita que ut celebritas ut remedia confirmabat asini similitudine provocatum. Omnis ergo voluptas libidinis turpis est, ea excepta que exigatur fide coniugali et indulta licentia divina, quinymmo verecundie petat mox abscondit. Unde et nuptie a nubendo dicte, maiores tradiderunt quod pudenda sua operire nuptiis nubit, i. abscondit.

Ut autem Nonnsaywalensis ... genera legis volemus esse consuetudo, ut quos in coniugium certa ecclesie coniungit auctoritas pallio velant altaris, aut alio ab ecclesia constituto, ut thorus qui xpo consultante consistit, sit in fide castitatis fraternitatis, sive matlaus ... congat et totus sit probus aut confusionis ... preferunt et phares lampades et luminaria accendunt, quia communis thorus qui palam et in sua urgente libidine, sed honesta consentiente voluntate sternitur, decus bonum quietatis illustrat. Nam hymeneus lucem amat, et alacer pharetrat procor, tepido furtivam succedens flammam latebras et angulos querit. Licet autem honesta sit et utilis copula maritalis, angustie tamen letitie fecundior est. Parit enim in dolore et filios, nec aliquem pariunt senectus, quem non amaritudo precedat et sequatur. Unde refert Valerius Socrates humane sapientie quasi quoddam terrestre oraculum ab adolescentulo quodam consultus utrum uxorem duceret an se omnino a matrimonio abstineret, respondit: cum eorum utrum fecisset, acturum penitentiam. Hinc te metus, solitudo, hinc orbitas, hinc generis interitus, hinc heres alienus excipiet. Illinc perpetua sollicitudo, contextus querelarum, dotis exprobratio, assiduum

166

Ter suspectam, carnalia sororis huius
vel superstitem alere in matrimo-
nio, nocerit liberis exeuntibus.
Non passim est invenire in
contextu legis asperas quasi
libere me faceret desertum. Cogimur
in hunc modum totius vite philo-
sophiam coram, ut si qui ex ne
leges religionis abhorrerent
rigorem, desistunt vel ab ethni-
cis castitatem. Non tamen quod
coniugalium detraham castitati,
sed centesimum aut sexagesimum
fructum, licet de radice tricesimi
oriantur, maiore arbitror conte-
stimonio approbandos. Zeno Citticus
Cleantes et Crisippus et Epimene-
des, qui philosophie dominantur, posteris
hanc publicasse sententiam ferunt
auctore Homero. Aureolus
Theofrasti liber de nupciis,
in quo querit an vir sapiens
ducat uxorem. Et cum diffinisset
si pulchra esset, si bene morigerata,
si honestis parentibus, si ipse
sanus et dives sit, sapientem
aliquando inire matrimonium, statim
intulit: Hec autem raro in nupciis
universa concordant. Non est igitur
uxor ducenda sapienti. Primum
enim impediri studia philosophie, nec
posse quemquam libris et uxori
pariter inservire. Multa esse que
matronarum usibus necessaria sint,
preciose vestes, aurum, gemme, sump-
tus, ancille, suppellex varia,
lectice et esseda deaurata.
Deinde per totas noctes garrule
conquestiones: Illa ornatior pro-
cedit in publicum, hec honoratur ab
omnibus, ego in conventu feminarum
misella despicior. Cur aspiciebas
vicinam? Quid cum ancillula
colloquebaris? De foro veniens quid
attulisti? Non amicum habere pos-
sumus, non sodalem; alterius amorem,
suum odium suspicatur. Si doctis-
simus preceptor in qualibet urbium fuerit,
nec uxorem relinquere nec cum sarcina
ire possumus. Pauperem alere diffi-
cile est, divitem ferre tormentum.
Adde quod nulla est uxoris electio, sed
qualiscumque obvenerit habenda. Si
iracunda, si fatua, si deformis,
si superba, si fetida, quodcumque vitii
est, post nupcias discimus. Equus,
asinus, bos, canis et vilissima man-
cipia, vestes quoque et lebetes, se-
dile ligneum, calix, urceolus fictilis
probantur prius et sic emuntur; sola uxor
non ostenditur, ne ante displiceat quam
ducatur. Attendenda est semper eius
facies et pulchritudo laudanda,
ne si alteram aspexeris, se estimet
displicere. Vocanda domina, celebran-
dus natalis eius, iurandum per salutem
illius, ut sit superstes optandum,
honoranda nutrix eius et gerula,
servus patrimus et alumnus et formo-
sus assecla et procurator calami-
stratus et in longam securamque libi-
dinem exsectus spado, sub quibus
nominibus adulteri delitescunt. Quoscumque
illa dilexerit, ingrati amandi.
Si totam domum ei regendam commi-
seris, serviendum est; si aliquid tuo arbi-
trio reservaveris, fidem sibi haberi
non putabit et in odium vertetur
atque iurgia, et nisi cito consulueris,
parabit venena. Anus et aruspices
et ariolos et institores gemmarum
sericarumque vestium si intromiseris,
periculum pudicitie est; si prohibueris,
suspicionis iniuria. Verum quid pro-
dest etiam diligens custodia, cum
uxor servari impudica non possit,
pudica non debeat? Infida enim
custos est castitatis necessitas,
et illa vere pudica dicenda est
cui licuit peccare si voluit. Pulchra
cito adamatur, feda facile concupiscit.
Difficile custoditur quod plures amant;
molestum est possidere quod nemo
habere dignetur. Attamen minor miseria

Nota quod infida custos castitatis est necessitas

deformis habetur / quam formosa servatur. Nichil tutum est, in quo totius populi vota suspirant / Alius forma / alius ingenio / alius facetiis / alius laudari nequeo / Alius liberalitate sollicitat / Aliquo modo expugnatur quod undique incessitur / Quod si propter dispensationem domus / et languoris solatia / et fugam solitudinis ducuntur uxores / multo melius dispensat servus fidelis / obediens auctoritati domini / et dispensationi eius obtemperans / quam uxor / que in eo se estimat dominam si adversus viri faciat voluntatem, id est quod placet / non quod iubetur / Assidere autem egrotanti / magis possunt amici / et vernacule beneficiis obligati / quam illa que nobis imputet lacrimas suas et hereditatis spe vendat illuviem / et sollicitudinem iactans languentis animum desperatione conturbet / Quod si langueret coegrotandum est / et nunquam ab eius lectulo recedendum / Aut si bona fuerit et suavis uxor / que tamen rara avis est / cum parturiente gemimus / cum periclitante torquemur / Sapiens autem nunquam solus esse potest / habet secum omnes qui sunt / et qui unquam boni fuerunt / et animum liberum quocumque vult transfert / Quod corpore non potest / cogitatione complectitur / Et si hominum inopia fuerit / loquitur cum deo / nunquam minus solus est / quam cum solus fuerit / Porro liberorum causa uxorem ducere / ut vel nomen nostrum non intereat / vel habeamus presidia senectutis / et certis utamur heredibus stolidissimum est / Quid enim ad nos pertinet recedentes e mundo / si nomine nostro alius vocetur / cum et filius non statim patris vocabulum referat / et innumerabiles sint qui appellentur eodem nomine / Aut que senectutis auxilia nutrire domi / qui aut prior forte te moriatur / aut perversissimis moribus sit / aut certe cum ad maturam etatem venerit tarde et videare mori / Heredes autem melioribus et certiores sunt amici et propinqui / quos iudicio eligas / quam quos velis nolis habere cogaris / Hec certa hereditas sit dum advivis bene uti substantia tua quam labore quesita ~~incertis~~ mortuos usus relinquere / Hec et huiusmodi Theofrastus que vel sola matrimonii molestias et calamitates exquisite dilucideque sufficiunt explanare / Scite fertur dixisse Periandrus / quod impube ~~venerem tangat~~ reptilium angat qui illud renunciacionum fecit / At quid illud intelligentius dicitur quod impube venerem tangat adolescentium qui senex ducit uxorem / [illegible] cuius ei compareret / qui sese solutis amicitiis violat ad statem nam / plane indignus est libertate honore et quiete / qui ad extremum senectutis venit in quod morti simile est / quod hic non minus sibi vendicat nos / se electionis / qui arctet nequiret ab amplexibus uxoris / Sepe etenim cum aliquis uxorem profitetur alterutri / si tamen sit electio / et persona non fuerint / sed sine electione non recte valeat persona / Continentissime vixit Scitum in aliquem Academum promotus est / Nactus quod quietem / Pure et sancte deliberatorum animum esset in eligenda uxore ut ducenda / Sunt quod verissimum est / matrimonia sollicitudine et corruptione non veneret / et interimit nichil verecunda intemperies mulierum / quod ut scribit Herodotus / cum veste exuit et verecundiam / et erumpit in grandem impudentiam et insaniam turbulentam populorum / Geminas [illegible] declarat

Sapiens nunquam esse solus potest

et deinde dat ancillam / et de ma-
riti fecunditate queritur / Allegat
haud sufficienter et credentes
eis de domo ut decorem eius / ex-
tenuem est / et indolis mat-
rimonii / qui non est preter ad
tollerandum / Eleganter quidem Cami-
llus de Omerii villa femi-
nam meus nimis blandam in ta-
lem hominis ostendit audiendam / Eam
cuius ei patrimonium datus erat a medi-
cis ei celebratione / et putabat
divortium / et inter curiosa con-
dictibus amicis et suffragatoribus
advocatis ut sit sinceri me-
rita tempore sine exponere / Istan-
tatem dicta ab eo vir prudens / In
aliud maritum quem habuit / quam
cum illa necessarie / quesivit cum
cum adhuc virgo esset / dicens hic
sibi requisitam et statim prout necessa-
riam / ne a districto iudice ad
occasionem inflammare caperetur / Illa
vero hic retinendi cum eo quod sibi
non bene credebatur asseruit / et ille
cum simul de nocte dormire consue-
verint. et se invicem osculari
et amplexari maritus quod eam
inquirere sunt. que omnia cum illa
fateretur / Vere mutua patruus
nostri virgo pudicissima et pu-
dorosissima quod officium tenendi
non impleverit virum / et tamen
matrimonii iura possideret / Quibus
te dormit / quod sit coniunctus /
ut eam tenendo cohesisse necessario
tot oscula / tot amplexus / quam
te pro libidine queritur voluit
expectavit libertatem maritalem / Nam
et quod animanti Ita est se-
invicem osculando inserui
Alii se temperant tangendo qu-
piunt / et sunt qui pro commodi-
tate ab acie temperato impre-
gnant et pariunt / Hic illa

vxorem de qua per divortium
tro in statu

tatem evidenter / Hic sunt duo se qui
ad huius capitonis hystoriam non [illegible]
sed bene cum philosophantibus / cum ceteris
agitur / quia nemo corde frigidus est / aut in
Tulio / Qui professus huius materie / Cum roga-
tur ut post repudium terentie sororem hyrcii
hirtii duceret / omnino facere supersedit dicens
non posse et uxori et philosophie pariter operam
dare / Philippum Regem macedonum / contra quem
Demostenes philippicas tonat / intro eun-
tem e cameo cubiculi uxor exclusit irata /
qui exclusus tacuit / et iniuriam suam
versu tragico consolatus est / Gorgias
Rethor librum pulcerrimum de concordia
grecis tunc inter se dissidentibus recitavit
olympie / Cui melancius inimicus eius / Hic
nobis inquit de concordia precipit. qui
se uxorem et ancillulam tres in una
domo concordare non potuit / Emulabatur
quippe uxor eius ancillule pulcritudinem /
et castissimum virum cotidianis iurgiis
exagitabat / Nam ut cesset invidia et
huius matrimoniis conveniet dicturus
monstratum dimensurum est / Ne quam
in domo habeant pulcram / Socrates
cum duas uxores uxoria vellet e-
pire / In eo novissime utriusque impe-
tus / et male mulctatus fugeret quod dum
persequuntur sunt / et a solaciis suis morabatur
postmodum locio perfunderunt / In mulieribus
leviter ab auctoribus passim multa scribuntur /
fortasse sed modo fingunt plurima /
Sed hic impedit credentem dicere vivis / et
fabulosis narrationibus quas philosophia non
recipit. exprime quod obesse possit in
moribus / Ex hiis enim liquet / quam faci-
le amet / quanta oderint leviter / quantas
obliviscuntur affectus et nec crimine
interdum filios armatur / Medea in vestra
fica / Sunt aliqui pudicissime
[illegible] satque dicat / quam vara avis
in terris / inquit quoque similia cigno nigro
exacte castitatis / Et tractus nullam
esse feminam tam pudicam / que non
peregrina libidine usque ad furorem inc- effusius voce inte cat
datur / Azarina quod referente patre
mo pudicicie / ut romanas quoque
gentium feminas ad spectaculum sui expo-
tarent carum vivum extulisse non

contenta vulgari more funus prosequi crinibus passis et ceteris aut nudatum pectus in conspectu frequentiae plangere, in conditorium etiam prosecuta est defunctum, positumque in hypogaeo graeco more corpus custodire ac flere totis noctibus diebusque coepit. Sic afflictantem se ac mortem inedia persequentem non parentes potuerunt abducere, non propinqui; magistratus ultimo repulsi abierunt, comploratusque singularis exempli femina ab omnibus quintum iam diem sine alimento trahebat. Assidebat aegrae fidissima ancilla simulque et lacrimas commodabat. Una igitur in tota civitate fabula erat; solum illud affulsisse verum pudicitiae amorisque exemplum omnis ordinis homines confitebantur, cum interim imperator provinciae latrones crucibus iussit affigi secundum illam casulam in qua recens cadaver matrona deflebat. Proxima ergo nocte cum miles qui cruces servabat, ne quis ad sepulturam corpus detraheret, notasset sibi et lumen inter monumenta clarius fulgens et gemitum lugentis audisset, vitio gentis humanae concupiit scire quis aut quid faceret. Descendit itaque in conditorium, visaque pulcherrima muliere, primo quasi quodam monstro infernisque imaginibus turbatus substitit. Deinde ut et corpus iacentis aspexit et lacrimas consideravit faciemque unguibus sectam, ratus scilicet id quod erat, desiderium extincti feminam pati non posse, attulit in monumentum cenulam suam coepitque hortari lugentem ne perseveraret in dolore supervacuo, quod nihil profuturo gemitu pectus diduceret: omnium eundem esse exitum et idem domicilium, et cetera quibus exulceratae mentes ad sanitatem revocantur. At illa ignota consolatione percussa laceravit vehementius pectus ruptosque crines super pectus iacentis imposuit. Non recessit tamen miles, sed eadem exhortatione temptavit dare mulierculae cibum, donec ancilla vini odore corrupta

primum ipsa porrexit ad humanitatem invitantis victam manum; deinde refecta potione et cibo expugnare dominae pertinaciam coepit et "quid proderit" inquit "hoc tibi, si soluta inedia fueris, si te vivam sepelieris, si antequam fata poscant indemnatum spiritum effuderis? Id cinerem aut manes credis sentire sepultos? Vis tu reviviscere? Vis discusso muliebri errore, quam diu licuerit, lucis commodis frui? Ipsum te iacentis corpus admonere debet ut vivas." Nemo invitus audit cum cogitur aut cibum sumere aut vivere. Itaque mulier aliquot dierum abstinentia sicca passa est frangi pertinaciam suam, nec minus avide replevit se cibo quam ancilla quae prior victa est. Ceterum scitis quid plerumque soleat temptare humanam satietatem. Quibus blanditiis impetraverat miles ut matrona vivere vellet, isdem etiam pudicitiam eius aggressus est. Nec deformis aut infacundus iuvenis castae videbatur, conciliante gratiam ancilla ac subinde dicente: "Placitone etiam pugnabis amori? Nec venit in mentem quorum consederis arvis?" Quid diutius moror? Ne hanc quidem partem corporis mulier abstinuit, victorque miles utrumque persuasit. Iacuerunt ergo una non tantum illa nocte qua nuptias fecerunt, sed postero etiam ac tertio die, praeclusis videlicet conditorii foribus, ut quisquis ex notis ignotisque ad monumentum venisset putasset expirasse super corpus viri pudicissimam uxorem. Ceterum delectatus miles et forma mulieris et secreto, quicquid boni per facultates poterat coemebat, et prima statim

nocte servabat in monumento
Itaque unius cruciati parentes
ut viderunt laxatam custodiam
detraxerunt nocte pendentem
et supremo mandarunt officio
At miles circumscriptus dum desidet
ut postero die vidit unam
sine cadavere crucem veritus suppli-
cium mulieri quid accidisset expo-
suit. Nec se expectaturum
iudicis sententiam sed gladio ius
dicturum ignavie sue. Comen-
daret modo perituro locum prebet
et fatale conditorium familiari
ac viro faceret. Mulier non minus
misericors quam pudica. Nec istud
dii sinant ut eodem tempore duorum
mihi carissimorum hominum duo funera
spectem. Malo mortuum impo-
nere quam vivum occidere. Secundum hanc
orationem iubet ex arca (archa) corpus mariti
sui tolli atque illi que vacabat
cruci affigi. Usus ergo miles inge-
nio prudentissime femine. posteroque
die populus miratus est
qua ratione mortuus isset in crucem. Con-
tra historiam aut fabulam quot hiis
verbis refert Petronius pro libi-
tu appellabo. Ita vir ex facto
addidisse effusam. Et flammarum
auctor est mulierem quam tradidit
impietatis sue et sceleris pa-
rricidas et adulterii luisse
penas. Non quod solum est
in mulieribus inceptis ridendis
aut exprimendis Petronius, scribit
et Ieronimus qui tote crepidis
tragedie in mulieres maledicta sunt
et in epistolis contra Methodium
Rufus eius Leontium habuit ...
rerum tam et sapienti inimica
amicitia. Sed multa in comedia
addicta sunt impropriis et quod
divitie et honores et corporis
sanitates et cetera que in dicta

nomina que nec bona nec mala sunt
sed in medietate posita usu et exitu
vel bona vel mala fiunt. Ita et
principibus sitas in bonorum malorum
confinio. Quare recte et viri sapien-
tes in dubium utrum bonam aut
malam ducturus sit. Ergo tenta
est molestiam impetrans. Semper pruden-
tibus bone sunt et a deo institute
ut eas sapientes conformidet. Quibus
ab dire demens viam appetit volup-
tatem, que illicita est, et toto impetu
in sordibus qui homines inculpat et
deus procul dubio condemnabit. Nam
nec hec due voluptates sed simile
et venus, quorum probo sunt, altera
parti in medicinam, altera et sceleri vel
libere scelestis. Ut enim pudicitia inter
virtutes eminet sic periculosa in vi-
tiis abiectissima est. et nec illa virtu-
tis decorat sexum, mulierem magis
exornat. Rigidi doctissimi viri
vox est pudicitiam in primis esse
retinendam qua amissa omnis virtus
ruit. In hac mulierum virtute prin-
cipatus est. Hec pauperem commendat,
divitem extollit, deformem redimit,
exornat pulcram, viri meriti de
maioribus quorum sanguinem sobole
fortuna non viciat. Viri de liberis
quibus nec de matre erubescendum
nec de patre dubitandum est. Viri
cum primis de se, qui ad concordia alieni
aiunt oris reddat stupri et
illa maior calamitas est, quam
ad alienam libidinem te ...
consulatus illustrat eloquentia in
nomine etiam transfert gladius militaris
triumphos quos nove gentes con-
sternat. multa sunt que per se clara
in terra nobilitat, sed mulierum pro-
pria pudicitia est. Ieronimus teste
est. quod contemptum religio Roma suscipit
in modo maiores sed ... inter
matronas decus. Propter illas fortune

Comedia pudicitia

Pudicitia amissa omnis
virtus ruit

mulieribus sacer sit solitus, nec sacerdo-
tem bigamum, nullus flaminem re-
maritum, nec feminas quoque athenien-
ensis ditissime tincte sorbitionis
castrari, et papa in pontificatum
sumi alleti viros et feminas. In-
numerosum pagina protenderetur si ea
perstringerem que in hac parte tum ora-
tores tum comici satirici poete ut et
philosophi ethici et theologi tractarunt
produxerunt. Sed tamen nec omnes istos
arbitror suffecisse ad hanc non
dico materiam complendam, ad comprehendendam,
sed nec ad exponendam. Sed dico quod
multi sunt experti, quod nec meliores
predicent feliciter que genuit aurum,
quam que suorum refecerit terme
suorum. Hac in mineria mulierum ma-
liciam calumniabitur. Vir cum melior
nil utilius tibi predicta, nil cor
[Quod ad meliorem predicandum] quod potest excogitari in iocundius hiis
qui gaudere non potest aut nolunt.
Sed despiciende est ab hiis laude
speciale, que vera utique merentur
cum gaudia, sed tamen moderatio bono
sunt temperata. Thoro non re-
nuam sed pena sed conforma ut
insit libidinis maculam prostituere
nec forti decorum hendo sit quod
in decus conformetur aut sternum.

Quod brutis et insensibilibus conferri appetunt
conformari et quanta humanitate cum hominibus
vivendum sit et tamen a religiosis comprimendum
voluptate. Capitulum 12

Nulli utique animantium quam
vero conformantur qui summo
bono vite in gestandi
et tenendi voluptate ne dicam
luxuria possunt. Ceterum hoc dolo
sensum humanum non corrumpat tam
manifesta sit humane dignitatis ab-
iectio, si non vero aut simili, sed leonum
[hirco] aut pardo, sed pantere, aut pavo,
sed pavoni, filomene, aut psitaco,
sed inque brutorum, aut insensibilium

studeat conquiri, siquidem ad angeli-
cam puritatem utique aspirabit
qui in ea creatus est dignitate
originis, ut in mundo rex et
etiam beatitudinis perfectionem an-
gelice possit esse consors.
Nam et patria in concussa
servit auctoritas, quia na-
turalis mentis solum deus doctor
est, et quod omnia licet quod humanum
invat error, ut homo firmat
ubi eo facta sunt qui hominem
fecit, ut eternitate et beatitudinis
se participem faceret. Commis-
so domino presidenti ne vili-
pendat arbitrium, sed suum velle
et abiectum affectat ordinem.
Non tamen quod suos dicat tenendos
contemptui, nisi similibus vitiis vi-
vant. Cum enim vera et unica
libertas est summe virtuti et pro-
prie officia, ita unica et sum-
ma vitiis subiugari. Erat
plane prophetis alimenta condescen-
dere alterutra operatur atque, siquidem
omne hominum genus intereat simili-
ab ortu fungitur, eisdem constat
et aliis elementis, eiusdem est spiritus
ab eodem patre carpit, eodem fruitur
celo, eque mollitur, eque vivit
vera et pertractans in sacramentalibus
evangelium reprimebat. Hiis ultim-
ate, summi merito sunt, immo ho-
mines sumus, immo consum-
Si cogitemus tantum in utrumque
lite fortune, tamen in imum velle li-
berum potest cum ille te suorum
Nescis qua etate ceciderit suorum
cepit qua cessit qua deus mater
qua diogenis. Cum plurimum ipse po-
stremo quod ita nomen similitudine ho-
rum suorum est quamdiu sed necessi-
tate. Sed fortasse libero animo suorum
est hoc illi notabit, sed expectabile.

Quod sit vera libertas et que vera servitus

quibus non sit. Alius libidini servit, alius avaricie, alius ambicioni, omnes spei, omnes timori et certe nulla servitus turpior quam voluntaria. At nos iugo a fortuna imposito subiacentem tamquam miserum vilemque calcamus, quia non nos nostris terminibus astringimus. Non patimur reprehendere [illegible] inter inveniemus inter servos aliquem propria fortem, invenies dum ipse liberi [illegible] alios servos magis [illegible] tem. Non ego fortuna homines estimabo sed moribus. Sibi quisque dat mores, conditionem alteram casus assignat. Quemadmodum stultus est qui emturus equum non ipsum inspicit sed stratum eius ac frenos, sic stultissimus est qui hominem aut ex veste aut ex conditione estimandum putat. Non est, mi Lucili, quod amicum tantum in foro et in curia queras; si diligenter attenderis invenies et domi. Tu tuo vive cum servo clementer, comiter quoque, et in sermonem illum et in [illegible] non vera admitte consilium. Nam et maiores nostri omnem dominis invidiam, servis contumeliam detrahentes dominum patrem familias, servos familiares appellaverunt. Colant ergo te potius servi tui quam timeant, ut parum videatur esse quod deo satis est. Nam qui colitur et amatur. Nec potest amor cum timore misceri. Tu enim putas arrogantissimum illud manasse proverbium quod iactatur totidem hostes nobis esse quot servos. Non habemus hostes eos sed facimus, cum in illos superbissimi, contumeliosissimi et crudelissimi simus et ad rabiem

nos cogunt venire delicie, ut quicquid non ex voluntate sua evenit iram sermone provocet. Domini enim nobis animos inducimus tyrannorum, et non quantum decet sed quantum licet exercere in servos volumus. Nam ut cetera crudelia [illegible] pretereamus, sunt qui dum se ingurgitant mense copiis et aviditate distendunt, circumstantes servos movere labra ne in hoc quidem ut loquantur permittunt. Virga murmur omne compescitur, et ne fortuita quidem verberibus excepta sunt: tussis, sternutamenta, singultus. Magno malo luitur. Sic fit ut isti de domino loquantur quibus coram domino loqui non licet. At illi non tantum presentibus dominis sed cum ipsis non erat sermo, quorum os non consuebatur, parati erant pro domino porrigere cervicem et periculum imminens in caput suum vertere. In conviviis loquebantur sed in tormentis tacebant. Hec spectatum et de fide servorum multa et preclara subiungit et que fuit in quibusdam nobilitate sanguinis gloriosa et omnibus imitanda. Nichil enim deterius est quam quod non a virtute profluxerit, et per contrarium turpitudo et virtus in [illegible] ambitu [illegible] stabunt. In hoc autem solo verborum impulsu quisque placebit ut corpus se [illegible] et [illegible] vocat servituti quibus natus est imparatus. Qui ad spectacula [illegible] aut evocat ad se spectacula in honesta aut seipsos affectare magis voluit esse spectaculo [illegible] quomodo hec [illegible] dete sapienti placere non [illegible] tapinus(?) [illegible] et licet [illegible] evidentis [illegible] a distantia conditionis sue, et ad eam opera different similem [illegible] quod ergo aliud faciunt mimi histriones parasiti et homines monstra [illegible]

Nichil est deterius quam quod non fluxerit a virtute

de musica

ne cum inceptam continuit seditionem Spartiatarum. Sed et illi qui oculis capiuntur, licet auditum sensum praestantissimum et delectabilissimum sentiunt quidem, neque enim possunt invitari, si alia non praevaleant vitia. Nam absolutum medicinis omnibus carent, nisi forte lotophagus iuvat. Non audient adulatores cantores aut musicos severi, cum teste Quintiliano, Valerio, Flamano [?] et aliis multis Socrates iam in senectute didicerit musicam, credens se musica decorari [?], sibi cumulum sapientiae defuturum. Musica enim nimirum Epaminondas citharae peritiam plurimam [?] consecutus est. Neque enim virum decebit sapientem praestantissimum quot [?] ceteris in senio rudibus [?] imperitum [?] non effugit notam. Nam et Sallustius Semproniam reprehendit non quod saltare et psallere, sed quod optime sciret. Ait enim psallere saltare elegantius quam necesse est probae. Optime enim cantare si cum cithara canere possit rex, plane desiderabile est. In omnibus quae sunt expetibilia sic quae intermedia sunt in qualitate boni, eo expetibiliora sunt. Sed admonendus erit nullo esse suspecta. Lucius Sulla vir tanti nominis optime cantasse traditur, sed dotem libidinibus et ebrietate notam perstrinxit. Catoni quoque id crimini est: Non serium hominem esse. Nam nimirum Marcum senatorem non ignobilem Caelium spatiatorem et Phascemium [?] vocat, eumque staticulos dare his verbis ait: Descendit de cantherio in staticulos dare, ridicularia fundere, et alibi praeterea cantat ubi collibuit, interdum Graecos versus agit, voces demutat, staticulos dat. Porro illi voluptas aurium grata et honesta quae

virtutis est comita aut non est perfecta. Scipio Aemilianus doctorum vero voluptates histriones induxit et mimos, quod et Scipio Africanus Aemilianus in oratione contra legem iudiciariam Tiberii Gracchi non mediocriter reprehendit: Docentur praestigias (graecas) inhonestas, cum cinaedulis et sambuca psalterioque eunt in ludum histrionum. Discunt cantare quae maiores nostri ingenuis probro ducier voluerunt. Eunt, inquam, in ludum saltatorium inter cinaedos virgines puerique ingenui. Hoc cum mihi quisquam narrabat, non poteram animum inducere et liberos suos homines nobiles docere, sed cum ductus sum in ludum saltatorium, plus medius fidius in eo ludo vidi pueris virginibusque quinquaginta. In his unum, quod me reipublicae maxime miseritum est, vidi unum filium petitoris, puerum bullatum, non minorem annis duodecim, cum crotalis saltare. Crotalum [?] est pulsum [?], et cymbala sic dicuntur ut musicus notat instrumentum quod sono vocem ciconiae imitatur. Nam ipsa apud Aegyptios crothala appellantur. Crothala dicuntur sonorae sperulae quae quibusdam granis interpositis pro quantitate sui et specie metalli varios sonos edunt, cum saltatore impudicus servulus honeste saltare non posset. Patet ergo quanto affectu ingemuerit Africanus quod videret cum crotalis saltare filium petitoris candidati, quem ne tum quidem spes et votum adipiscendi magistratus, quo tempore se suosque ab omni probro debuit vindicare, potuerit coercere, quominus faceret quod scilicet turpe non habebatur. Nam et ab eo tempore quo optimus

pro moribus in urbe vivebatur
sed inter duo bella punica
filii senatorum in ludum saltato-
rium commeabant et illic crotala
gestantes saltare discebant.
Adeo quidem et ab Africano qui
vir eius nominis attestatur saltatorius
ludus. Nam et sacerdotum simphonia
prima ab auctore philosophorum quem illi
venerantur celebrata est. Et tamen non
defuit qui pro illorum suppliciis
peteret saltantium intuitu. Et puella
super naturam molliori canora
dulcedine et saltatibus lubricis ex-
erceret illecebras philosophantis.
Etiam histriones non sunt turpes
habitos Cicero auctor est, qui sic
furiis Albinum refert Roscio et
Esopo familiariter usus est. Adeo
quidem ut res eorum ex sua
solertia tueretur. Quod in exaliis
multis cum exemplis eius de-
claratur. Nam illa oratio celeberrime
sum innotuit in qua populum Ro-
manum obiurgavit quod Roscio agente
tumultuarit. Et quidem constat
eum ipso historione contendere solitum
utrum ille sepius eandem sententiam
variis gestibus efficeret an ipse
per eloquentie copiam sermone
diverso pronunciaret. Que res ad
hanc artis sue fiduciam Roscium
abstraxit. Ut librum conscriberet
quo eloquentiam cum histrionia
compararet. Hic est Roscius qui
carissimus Sille fuit et
anulo aureo ab eodem dictatore
donatus. Tanta autem fuit gratia
et gloria ut mercedem diurnam
de publico mille denarios sine gre-
galibus acciperet. Esopum quoque
ex pari arte ducenties sex centum
reliquisse constat. Sed utinam si
hii histriones videntur ab auctoritate
Ciceronis et predictorum exemplis
in cetum sapientum admittendi.

Eligatur Roscius similes et Esopi
qui et si non faciunt quod illi non
noverant vel noluerunt. Hos fautores
et amatores sunt secuti quia
numquam histriones liceat. Quibus nemo
umquam sapiens a bono odio libe-
ravit. Ciceronem refert Valerius
libras contexuisse et in contempto
ipso fuisse fonte habundantissimum
librarium. Ob hoc forte quod studium
omnibus negociis preponebat.
Nam iusticie [illegible] curas
contempsit ipse quod contemnit Ciceronis
vitiorum studio [illegible] studio. Non
facile in credidimus ad hoc quemquam
impelli posse librarium. Et si hi-
storia contra liceat facile inve-
nitur quamplurimi quos non
pudet agere et implere sordidum
histrionum. Gestus [illegible] exprimunt
rerum utilitate deducta. Fertur
[illegible] a mensa
electos exclusisse quod ipsos incom-
positos vidit turpe ducens honesto
et gravem virum in eius de consor-
tio aliquem incompositum inveniri.
Et quidem hec laude maiori dignum
est quia si vero ab omnibus laudetur admittetur
hoc autem [illegible] sit voluptas odorum
in talibus, vix sine turpitudine
exerceri poterit vel admitti.
Est etiam voluptas in modo gra-
vi notabilis. Excausa luxurie
que ornatum suum in precio vestium
aut colore a forma aut usu
nimium conspicit [illegible]. Et eum
ait ethicus in altioris toni
demissus ambulat est, qui
in quem ad obscenum dimissus
vestis [illegible] talis [illegible]
[illegible] totus excludit. Et
ad animam gloria constricte rigor
temni studet in [illegible] et illius
delicias et convivia [illegible]
aut premit. Hec [illegible]

Unde nemo umquam sa-
piens odio liberavit

De domino excludente
a mensa [illegible]

q turbat pulcritudine
Speculum quo [illegible] gestabat

sui tatori deniatus pellibus et epithomis clamidi penulam pendit et ea gestabatur in orbem rotunda. Et quo modo maxime idonius est. Ille nunt vult penula. nunt tempestuosum agens. ut aliis dissimilis haberet. Ille temitas exquisiti ornatus affectat indicatas. ut nimio splendore cultus oppositum ad sordes videatur accedere. Tumescit enim decor et quodo poluit aut potius expellit honestatem perditum est et habendum in perditis. Non hic argumentum quod necessitas intendat quia non omnibus ea sunt. et est tunc non exigit. vel alius honorat. aut quod omnino ferre non potest. Hoc autem phia precipit abservari ut quisque in omnibus fugiat notam indecens actionem vel turpitudinem. ne sit reprehensibilis. Sermoni ne sit contemptibilis. Habitui modestiam ne sit notabilis. Intemperancia. Namque nota erit Cum hodie uno dicens argumentum intemperies ortensii a quo isti dealbati adunc dicunt hortensiam non quod primus sed precipuus studiosus fuit adeo ut suffecerit ad notam sextus sui. cum utique alloquio confesso mollis et in conventu ponens ora decorem sinnes sunt enim restitue ad immundiciam tunc et ut hic amitus rect. Sitiens gerebat in speculo ubi se intuens togam corporis ei apphcabat ut rugas nescite et industria locatus artifex nodus astringeret. et sinus ex coperto defluens marlatus ambiret. Is quidam tunc incedebat elaboratus ut spero collegis de iniuriis diem dixit quod sibi in angustiis obvium offensum fortuito structuram toge destruxerit et capitale putavit quod in sinuere sui loco ruga mutasset. Nichil hic expectare decet aut virum plurimo et matie honeste et vestibus turpitur facilius et sollicitus ob decorem forme itemitatem cultus sui solicitudinem erubescit. Septimum itaque est quia inprudentia etatis me cultus gestare decebat vix inimicis rapine inaccessum quod in milites quid quod clerici. Sic enim omnia fallacem metricis species et maliciam imitantur. Quid quod tunc speculo insit in eo erat. quo consolari cesasse teste et flammam ut videt in eo quod decet personato studii fervor. attamen tempus processu etatis de mali statu imutasset faciei indicio que bona et mala fidelissime protestatur. Sic quod exit ut sinaret aut elevaret unum nullus labore et dicta inspecta corrumpentur. Ut autem ad alia transeamus ysopo qui dotes brutorum affectat. Virtutis et dignitatis. aut tunc non perpendere muliebrem sed collatam sibi per illum constat formam. Nungnis virum amatorem leo vollet ex aut pardus. dicunt phisiologi quod hinc aut parte odorem omnia cetera sentiunt Sic fort hic qui musto et spernis rebus placat olfactu et prout velle si possent non arbitror in parte eam aut hinc transferant. Non utique ideam. cum qui fatetur induit. faciens et velit. sed ut illi qui se putant parvonibus in se potuit transferre colores. Contrahat hii et totum musice melos pro vilibus explicat. Nemo corde filomena exhibet ad prestandum Non ne et indecens et approperatum est humane celsitudini se propria dote sua in qua precellit ad decies in quibus superat appetit. Unde si moderato adhibeat in tempore inter se sensum voluptate. Solum sapienti non arbitror indecorum ut sepe immo dictum est. Nichil decorum est sine modo. Nam et otiari inter sapienti similiter

ocia inter sapientes
nichil decorum sine modo

phia precipit in aliquo nota fuge indecens actioni vel turpitudine

Intemperancia hortensii

madid

Quod non sit ut virtus evanescat
exactum / sed quo magis vigeat
et quodammodo reficiatur decet. Scipio-
nem et Lelium illud par amico-
rum insignire simul lectitabant
et sic remissiores coetus certissime
teste Scevola auctore est. Cum
his fatigati negotiis pila
ludebant. Idem quoque tabula
alee et calculis vehementer vacasse
fertur / non quia deum menti cum
ut ceremoniarum cultu ordina-
sset / et non in rebus seriis serio-
tam ita in lusibus hominem
agebat quem rerum natura continui
laboris patientem esse non sinit.
Nos quam vidit Socrates / qui nullam
sapientie partem credit latuisse ignora-
tam / ideo quod non erubuit tunc
temporis interposita harundine cruribus
suis cum parvulis filiolis ludens
ab Alcibiade visus est. Homerus
quoque Telesie patris ingenium /
non aliud sentit. Vehementissimi
Achillis membris canoras fides
aptando id est ut eius militare ro-
bur levi pacis studio relaxa-
ret. In summa histrionica salta-
toria et huiusmodi lenocinia ce-
re levitatis aut turpitudinis
est / sed delectari in eis nunc ad
ocia / nunc ad flagitia accedit /
Si enim modeste fiat / ad recrea-
tionem sub animi licentia excusat
Si ad lasciviam aut voluptatem
tendit / in crimen / Faciunt autem distin-
guunt loci temporis modi pre-
et causae superius memorata discre-
tio / Quamquam forte nimis rigide
potest lingua videri / sed eam
mens tanta religione nimis
aut omnino non potest habere cum
fons et origo totius modestie /
sine qua nec recte in officiis
exercetur / ab hac alios alia de-
cet / ut decorum tactum est. / Nam

Seneca
quod turpe bonis est / sicut Titio
quam decepit / tristitia proprium eius
error est / ad simulationem sancte
et gravis assumere vitium in his
que aut ociose occupare sit /
aut flagitiosa negotia. Proinde
sit delinquendi pretextus / qui
cum lasciviam exhibet / et auctor
videtur et luxurie aliene / qui
eam mavult similibus proximi
sui favore / quam proprium intempera-
tam adhibita / et similibus dene-
gat. Sicut Ambrosius auctor   ii°
quia qui his donat / peccatum
unde committit hec aut fovet
in eis in quo nequissimi sunt

Quod frugalitas commendatur et non sordida
tam in senectutem in qua sint possit
avaritie suspicio

Luxuriam proprium videor
ad laudem frugalitatis /
non quam ab insulsis
inepte invenibus et indiscrete
loquentibus illud publici elogii
pro sanando ingerit / quia frugalitas
boni rumoris nuncia est. Hii
sunt qui dum luxuriam vitare
volunt / ut ingerunt / quamquam potius
dici / patrimonium avaritie putant /
sicut quod est luxuriam pro se
ut proponit nemo ambigit. Et licet   q
frugalitatis sit tamquam virtutis
bonorum ... ordine laudabilis
non tamen omnibus placet. Nec
credunt avaritiam maturam fo-
mentum / posse vitari / nisi et frugali-
tatis fugiat. Nempe in docto-
rum ... hec opus est / ut enim ait
Flaccus / dum vitant stulti vitia /
in contraria currunt / recedentes a medio
virtutis que regio virtutis est. Sunt
enim quibus frugalitas est inhibenda
ut potius quam nimia parcimonior est
ad avaritiam. Sunt hii quibus medi-
cina calcaria sunt quia pro se pergunt

et cum contempta essent dum non
discerneretur quid vicii sit uel ab-
usus, que quid temperamento mo-
deste frugalitas operetur, Ammianus
in ultimo elogio cum filios poste-
rorum videret occupatos refert
oratione. Cum ergo constat fru-
galitatem in bonis manere,
utpote illam que satius virtute
rerum quedam intemperantie et cun-
ctis omnia dispensant officia. Hec
est que Astream et Pudiciciam
in terris diutius tenuit, donec
eas invalescente luxu regnante
Jove ad superos contigit evolasse.
Nos hoc respicit fabula ut
sciamus sine frugalitate non pos-
se iusticiam et pudiciciam conserva-
ri, si quidem necessitas expendi-
luxus excludit iusticiam, et exquisita
voluptas pudiciciam repellit.
Unde cum qui festinat ditari non
erit innocens. Illud ergo Claudiani
nequaquam damnat frugalitatem
hominem, sed vult potius commen-
dare avarorum. Constat enim ne-
quaquam malum esse, sed in parci-
monia et excusatorum sinistri ru-
moris asserunt. Erit fustis color
nigrum extenuat, et quod turgidum
est nomine plenitudinis hono-
rat. Est enim frugalitas virtus
ipsius moderate comedendi ignara.
Nichil extreme instruat aut time-
re, sed ei hec constat imperare
rebus quod sibi magis petit.
Nichil aut minimum sublibet
usui, sed luxuriem inter omnia mode-
ratur, si quidem delicatissima est
sunt ad comendacionem cum sufficere
que bona, que honestas, que pro-
que artes, que omnes philosophorum con-
de frugalitate servanda docuerunt.

Astrea .i. iusticia

Ovidius p[rimo] methamorphoseos: Ultima celestum terras Astrea reliquit

Diffinicio frugalitatis

Sed quid hoc precepta sint iocosa,
aut cur non sint precepta ce-
lebranda, ut Seneca ne audiat,
qui eam tantis laudibus effert
et nequiquam aliquis animo addere
temptavit orationem quam ad sagacem
virum videat. Sunt ergo qui eum
contempnere audeant Quintiliani au-
ctoritate freti, sicud ex eo nobi-
litatis iudicium sibi vendicat
qui plurima et plata, ut apud
modernos cum plane videant
Pauli quondam virtute nequeunt
imitari. Michi ergo despicere
videntur qui eiusque sententias neg-
ligunt, cum quem et apostoli
familiaritatem meruisse constat
et a doctissimo patre Ieronimo
in sanctorum catholicorum portarum,
ut hic et de Quintiliani possit
iudicare iudicio, verba ipsius
que sequentibus ematur in singu-
lacionem extare possunt. Hec
sunt: Ex industria Senecam in
omni genere eloquentie distuli
propter vulgatam falso de me
opinionem qua damnare eum et
invisum quoque habere creditus
sum. Quod accidit mihi dum
corruptum et omnibus vicijs
fractum dicendi genus revo-
care ad severiora iudicia
contendo, tum iam solus hic
fere in manibus adolescentium
fuit, quem non equidem omnino
conabar excutere, sed potioribus
preferri non sinebam. Tamen
ille non destiterat incessere,
cum diversi sibi conscius generis
placere se in dicendo posse
quibus illi placeret diffideret

ambiebat eum magis quam imitabantur
tantum quod ab illo defluebant quantum
ille ab antiquis descenderat /
Foret enim optandum pares ac
saltem proximos illi viro fieri
Sed placebat propter sola vicia
et ad ea se quisque dirigebat
effingenda que poterat / Deinde
cum se iactaret eodem dicere, Sene-
cam infamabat / cuius et multe
alioquin et magne virtutes fuerunt /
ingenium facile et copiosum /
plurimum studii / multa rerum
cognitio / in qua tamen aliquando ab
hiis quibus inquirenda que-
dam mandabat deceptus
est / Tractavit etiam omnem
fere studiorum materiam / Nam et
orationes eius et poemata et
epistole et dialogi feruntur /
In philosophia parum diligens / egre-
gius insectator tamen fuit viciorum /
multe in eo clareque sententie / multa
etiam morum gratia legenda / sed
in eloquendo corrupta pleraque
atque eo perniciosissima quod ha-
bundabat dulcibus viciis / vel-
les eum suo ingenio dixis-
se alieno iudicio / Nam si ali-
qua contempsisset / si parum
concupisset / si non omnia sua
amasset / si rerum pondera et in
minutissimis sententiis non fregisset /
consensu potius eruditorum
quam puerorum amore comprobaretur /
Verum sic quoque iam robustis
et severiori genere satis firmatis
legendus / vel ideo quod exercere potest
utrumque iudicium / Multa enim ut
dixi probanda in eo / multa etiam
admiranda sunt / eligere modo cu-
re sit / quod utinam ipse fecisset /
Digna enim fuit illa natura que

meliora vellet quod voluit effe-
cit in Senecam Quintilianus / Ge-
llius vero sensit sapientum medio-
cri de lingua / hoc tamen quod et illi as-
cribet [illegible] morum severitatis elegantiam /
et si in eloquendo corruptum
[illegible] arbitror defendendum /
[illegible] propter eum contempta [illegible]
tantur et eo que loquatur [illegible]
quam ceteris prefert / et planum est [illegible]
[illegible] rivulos de [illegible] fonte
Senecam audiri / legant epistolas
eius libri de beneficiis / aut cle-
mentia / Illi quoque quos oratores
[illegible] sub [illegible] declamatorum
scolam illustravit / et hii quos
de naturalibus questionibus edidit /
et quos de philosophia, parum dili-
gentes arguit / Quintilianus
[illegible] fidelis custos [illegible] / [illegible]
[illegible] hoste [illegible] / tamen [illegible]
ut eum [illegible] in quosdam
[illegible] Plutarchi in meminit
[illegible] Iuvenalis sit / [illegible]
platanum [illegible] marmore
clamat / semper eum [illegible] assert
[illegible] errores / ut amica
[illegible] forme / et [illegible]
ab [illegible] eius
opera [illegible] pro-
prietate [illegible] / Consentiant [illegible]
[illegible] extitisse [illegible] / et
[illegible] et [illegible] pre-
[illegible] / At ille diligentior est / et
[illegible] in Rethorica [illegible] / tamen [illegible]
[illegible] in ethica / Ipse quoque [illegible]
[illegible] in magnis et precipuis
bonis singulariter [illegible] / et
in commendationem eius tantum [illegible] / ut
[illegible] posset sufficere / Clamat tamen
[illegible] qui non [illegible]
non tamen necessariam credit / [illegible]
a [illegible] arguat / [illegible] Senecam

Balatro, omnis i. clamosus ioculator
vel [illegible] quos balatrones dicunt
dicti lecatores

laudaverunt liberalitatem credo
et fateor. Vere Titus, ut michi
teste est, et Julius Cesar, et
alii quos nemo tenacitate
in simulacione possimet, ad ipsos
haud multa scripsi. Deorum simul
et liberalitatis officium et liberi
officiorum facile innotescunt.
Ut si liberalitatem interne
faciens intendet, modus ille lar-
giendi nobilior et laudabilior
est et absque omni condicione operis
qui spem remuneracionis excludit.
Sed quod ad utilitatem dare a
liberalitate alienum est et consta-
neum avaricie. Nam fenerator
ut plus recipiat, mutuo aliquid
largitur. Cum Cato munera
a senibus viduis, que in senectute
mittit. Vis te munificum garru-
liare vocem. Sordidus [illegible]
vel te sperneret uno. Sed qui
potes residuas dona vere [illegible]
Sit amicis fallax indulgens
pestibus hominum calliditas sic stultitia
decepit ista facta. Unde pessimum
largiri quod sit donare [illegible]
bo. Deus nostra dona contrariare
ne [illegible]. Vis hominem vere li-
beralem, vis veram et fructuo-
sam largitatem audire? Deflecte
oculos ad eum qui omnibus seculis
Iam inter cunctos et testa sua-
rum de corde seminum radicitus.
Audi quid loquatur vir iustus
et timens deum et recedens
a malo. Non utique dixit: cithara
et lira psalterium sambucam et
omne genus musicorum in conviviis
meis. Non dixit: epulabar cotidie
splendide gustus pro omnia ce-

menta queris sollicitudinem
multa conterens [illegible] differentium
sterquilinia reperit diversitatis
facile in libidinibus despuma-
re. Non dixit: induebar pur-
pura et bysso opere pluma-
rio, affectans quam in locis atque
complexu pectore ferventi
[illegible] vite obduxi
ornamentis et vestibus fulgen-
tibus [illegible] et amare [illegible]
varietate. Non dixit: ad me
confluebant undique mendicantes
mimi ballatrones histriones
omnes venatores clamosi, cul-
tores medatores, histriones
vani, et parasiti edaces, me-
retrices dolose, [illegible]
fallilogui, et [illegible]
maniam fabularum. Non dixit: leones
[illegible] alebam et simias et [illegible]
monstra et cetera [illegible].
Unde ergo quis homo [illegible]
sunt quibus nostre etatis liberali-
tas illustratur. Nimirum sine hiis
largitas esse potest: humerus meus
a iunctura sua cadat et
brachium meum cum ossibus suis confringatur
si negavi quod volebant paupe-
ribus, si oculos vidue expe-
ctare feci, si comedi buccellam
meam solus et non comedit
pupillus ex ea, si foris mansit
peregrinus, et hostium meum non
patuit viatori, si despexi
pereuntem eo quod non habuerit
indumentum, et absque operimento
pauperem. Si non benedixerunt
mihi latera eius, et de velleribus
ovium mearum calefactus est. Uter
vero videtur liberalior fuit cum

anthonius qui liberalitatem sacre
mense non posse tenebat nisi gu-
lam et totius hominis vitam
preciderit. Verbis ne quis multiplici-
tate sit aliquid sufficere singu-
lis estimaverit. Hospitalitatem
bonam commendat apostolus per quam
quidam ad confessionem hospites pla-
cuerunt, ut eciam angelos hos-
picio recipere mererentur. Abra-
ham descendentibus in via viris
occurrit, et ostendere liberalitatis
optimus gratiam, angelos in hos-
picium humilitate victos et precibus
introducit. Eis tamen incentiva gule
nequaquam apposuit, nec vitulum
quem de armento tulit impendiis
terrenis et coquine arte sic con-
trectavit. Loth quoque eiusdem pi-
etatis, angelos devocius urgens
in domum suam egit, et licet eos
ad gulam, alia vero luxuriam
non ferreret, nil tamen defuit ca-
ritati, ad eo quidem ut sodomitarum
fudari virgines filias quam hospi-
tes mallet exponere. Item in
domo Thobie diebus festis agitur
Vade inquit et adduc aliquos
de tribu mea timentes deum,
neque enim diem festum agi posse
putabat, nisi aliquid ad domesti-
cum cetus caritas adiecisset. Sed
in omnibus hiis eadem et ordinate di-
spensacio caritatis, quos enim per
viam descendentes aspexit Abra-
ham illos portam preterire ante
qui in via more lege sed dum
conduntur. Et recte descendentes
sciebantur quos ad visitacionem
et liberandam manum procurrendi ad
aspectum fidei prius similiavit gra-
tia estimavit. Sic et iste post
tribuum suam agnoscit quem dominum
specialiter agnoscebat, et in cena
ipsa illos ceteris prefert, non quos
sanguis aut leuocinia modi compa-
rauit commendat, sed quos divinus
timor illustrat, hos utique ven-
triloquos et vaniloquos viri sancti
asciunt, sed eos qui dei que cole-
bat imaginem preferebant. Sed

nunquam dici sollempnitas, sive certa sit
aut opulencia epularum et gau-
dia, per modum sancti hominis retardatur.
Utque in ipsa lectura convivandum me-
ruit a sancto Thobia quem ab
impiis peremptum audierat post
solis occubitum quem cum nollet
prefectus et sepelire. Hoc virtus
offensa fuisset et complevit
officium caritatis. Illi non gaudium, placere
qui in se et sobole cum in ho-
spitibus recipere malunt a quibus
exigunt insigne munera. Dispen-
sando quod si persuasionibus vos sunt
ut dum volunt recte longius
hospitio detinent, et nobis ho-
spitatis forum presbiteres exemplo
tegerunt eum visi quam sancti ei loco
confisse primum, quem postquam modo agno-
verunt dum in statu pares
Alias namque delicias nisi quas
forte necessitas exigebat, ei non
legimus fuisse appositas. Brita-
nia quoque una produxit albanum ab
hospitalitatis officio insignem, qui
se prius maluit tyrannorum opponere
telis, quam hospitem quem susceperat
tradere. Quid de fidelibus loquar
dum eciam infideles convenerint
eciam adversus hostes et pro pietate
patrocinandi, quod infra quadriennium
hospicio suscepissent. Ita temmus u-
rebat nota, cuius quondam quoddam
diem hasti et peregrino humanitatis
proximum denegabat. Auctore
sicut Cicerone ob esse hospitibus
exhibendam, hostes dicebantur anti-
quitus, qui nunc dicimus peregrinos.
Item quod maximus fuit inhumanus, deinde
antiquus inimicus est. Declarant hoc
legum tabule et tituli inimicorum,
qui et statuti dies cum hoste.
Qui vero humanitatem exhibet
hospiti et caritatem implet, nec
eum subtrahat quem vero permittit
exponi. Effundit quidem in ho-
spites viscera sua, si memor
officii sit deserens est, ad tur-
pia non impellit, nec urget
quem pietas iniuriis, in quod se nollet
urgeri. Est itaque in hospite
peregrini et humanitas et sobrie-

Quod eciam infideles pro hospitibus sic pietatis exspectat

liberalitas exercenda, et indigene
hospitalitatis gratiam plenioribus exstruere
dum tenditur beneficiorum memoria
peregrinorum. Nec [illegible] gratiam nunc ad
necesse religiosis, ut [illegible] inter
ceteros [illegible]. Nam et beatus Gre
gorius Neocezariensis episcopus cum
urgente tempore et procella agrestibus
alpibus in lapidibus interceptus in fanum
apollinis quod ibi ab indigenis ce
lebratur divertisset, et a sacerdote loci
licet prophano officiosissime exceptus
esset hospicio, immemor officii et ho
spicii apollinem quem susceperat
a responsis et divinationibus magis
sacerdotis precibus exaravit. Sicut
apud Eusebium cesariensem in eccle
siastica hystoria poterimus plenius
invenire. Ergo presente [illegible]
quod sacerdos querulus beatum Gregorium
persequitur et agens adversus eum in
gratitudinis et exprobrans [illegible]
[illegible] sue in quo pondere et expressione
habet a sancto viro ad apollinem
suum epistolam reportat. Gregorius
apollini: permitto te redire ad locum
tuum et agere que consuevisti. Eunti [illegible]
ydolo sacerdos epistolam reddidit. Suscep
tisque demon rursus more solito di
vinare cepit. Tum sacerdos admi
ratus eius maiestatem cuius simulachra
[illegible] sic eum [illegible] impaciens
et suspendere et torquere [illegible] deserto
apolline suo sequutus est Gregorium
adhesit ei, factusque est discipulus eius qui
sacerdos apollinis fuerat, ita in
fide et religione profecit ut beato
Gregorio creditur in regimine Neo
cezariensis ecclesie successisse. Et
quidem sedulitas hospitalitatis humane
[illegible] satis salubriter commendata
est. Postremo etsi urbanitatis in
hospitiis excolende apud ethicos
multa sint tradita, beati Benedicti in regula
de hospitibus suscipiendis humaniter ad
modum religiose, sicut eam [illegible]
et urbane videre oppinor. Hec tamen
quod in hoc consuetudinem [illegible] sed
apud plerosque legitur et tenetur
quod ad duos articulos spectat hospitii

instituenda ab omni [illegible]
alienum est. Si tamen verum est hoc
in tantis professionibus consuetudinibus
inveniri, ut nec carnes apponerentur
hospitibus, nec propter eos aliquid
emeretur, sed et ipsa pecunia propter
hospitem prefata solvatur, et in
multis de rigore suo plurimum
indulgeat caritati. Ethicus
quoque in eo fidelius et familiarius
videtur insistere virtuti, quod statuit
ut ea que intus sunt hospitibus
hylari modestia apponantur, quasi quod
domi non est, et si [illegible] emat
crediderim satius esse et [illegible]
ut separatim [illegible]
solvat, modeste quam dissipat.
Nam et in loco despice, ut ait
Ethicus [illegible] dulce est, et tamen
utrum consentaneum sit humanitati.
Augustinus quoque et Jeronimus ad Gau
dentium [illegible] multa proponunt, sicut
et B. Gre. clarum [illegible]
avari reprobat, eo quod audierat
ipsum ad caritatem domus sue [illegible]
neminem invitasse. Hoc tamen tradi
derim quod talis [illegible] luxuriosum
convivium vellet instruere invitatis
omnibus ergo ambigit an aliquando
possit frugaliter declinare. Ant
quibus audierit Abraham, Loth,
Tobiam et Job qualiter nota
[illegible]. Beati Job descriptionem
audisti. Nunc si vis audi quo
[illegible] ex hiis describit Antho
nius ingredientes inquit ipsum
offendunt temulento sopore
profligatum toto precordio ster
tentem, [illegible] gemmare
[illegible] abaciq
[illegible] mensas et re
liquias [illegible] passim [illegible]
exanimate terrore ab hoste ad
[illegible] anthonium
[illegible] homo clamabat,
[illegible] tollebat, [illegible]
[illegible] ad [illegible] vehemen
cius invocabat. Non [illegible]
[illegible], quamvis eo [illegible]
[illegible] quam [illegible] maxime

ingenii collo amplexu petebat
neque dormire cepitque neque vi
gilias ebrius potat. Si semi
sompnus inter manus centurionum
geminatus quem iactabatur. Sed
quid aut vera fuerint aut veri
similia. Nichil eum hiis neque
flebilius fingi neque vehementius
exprimi neque manifestius audiri
potuit. Infirma ergo aut virtuti
insistendum est aut de gloria desperandum.
Verum sequitur aliunde non provenit

Quod nichil ad gloriam sonantius est
laude et favore bonorum et ma-
xime scriptorum et quod turpium fami-
liaritas non tam prodest quam obest
et quod non bene facto in [illegible] gloria
pervagatur

Nec est sane inter cupidi-
tatem glorie humane et
cupiditatis ardorem. Sed
licet pernicies sint ut qui
humana glorie nimium
delectantur, certe quadam
ardenti affectant, sed qui vanam
lig humanarum laudum ~~[illegible]~~ gloriam
contempserunt, dant operam bene
iudicantibus non displicere. Re-
fert enim plurimum quomodo et cui
placeat. Nec est ab eo laudari
gloriosum cuius famositas
ignominiam redolet. Laus virorum
studiosorum multum prefert et sufficit
ad gloriam. Et ulterius sepe com-
mendatio infamiam peperit. Et
rethoricis locus est celebris a con-
victu morum, quod similes indicat.
Et ab ea amicitie et commendationis
maxima origo sepe producta est.
~~[illegible]~~ Nolo inquit sapiens ab hiis
laudari quorum laus vituperium
est, nec ab hiis culpari vereor
quorum commendatio laus est. Quid ergo
hystriones mimi parasiti et huiusmodi
inepte homines, nisi indice vita
laudabilium probent? Nonne prorsi-
me despiciende est illorum ut quod
fulgeat aucupari favorem qui sordi-
bus obsiti sunt, et quorum gratia nisi
per turpia acquiri non potest. Summi di-
industrie homines amplissimi primo
viri pompei et Servo totius

Quod turpe est a turpibus lau-
dari est

orbis opus [illegible] Cesar atque Antho-
nii. Sed tamen eorum prompto non
claresceret si eos sordidior carmen
posteritati. Et si unus sapientis — Laus unius sapientis
diversi scriptoris egregii gratiam meruisset — a scriptore egregio
aliquid celebre illius ad posteros — celebrius efficiat
mandasset. Virgilius Marcelli et
magni Augusti merita perpetrant
gloriam. Et poetica licentia fide
pro [illegible] historie dictionis licet pu-
dicissima fuit hospitalis que ex eo
tempus videre non potuit. Incesto amore
posteris persuasit fuisse corruptam.
Nisus et Euryalus etiam non atti-
gissent etatem nisi eos oblivioni
divina Maronis carmina subdu-
xissent. Implevit adhuc promissi-
onem, et nova eorum [illegible] non pa-
titur aboleri. Fortunati felices si quid
mea carmina possunt. Nulla dies
umquam memori vos eximet evo.
Quid est ergo quod qui ~~[illegible]~~ scevarum
virum quam inceptorum ignominie tanto
semper [illegible] gratiam. Hoc est
[illegible] pretibus quod et maxime scrip-
toribus placere non appetiverunt [illegible]
[illegible] inepte [illegible] volunt
ad posteros [illegible] lucubra-
tionis et epistole Senece illustraverunt,
laudibus Cesares plus Virgilius et
Varro Lucanusque adiecerunt. Qui
intestinum illud certamen quo urbem
et orbem spoliavit. Nemo prin-
cipem Ythachi nec Pelide vires
agnosceret nisi eas Homerus divino
publicasset ingenio. Verum nichil in
videtur consultius viro ad gloriam
properanti, favore fidelium scriptorum.
Nichil stultius quam captare Tigellum
eum ut suo potius est redimere fa-
mam. Sunt autem multa in moribus
bona, de quibus multi bene iudicant,
quamvis ea multi non habeant, et
que raris aut preclaris sunt.
Sed ergo intuentur quid ad gloriam
ad imperium et [illegible] Quis
autem sine cupiditate glorie quam vere
homo bene iudicantibus displicere
atque imperare desiderat. [illegible]
aptissima scelus queritur plerumque optimus
quod diligit. Pro inde qui gloriam contempserit

Virtutes hominum magna virtus est gloriam contemnere

unica virtus plus clarificat

dut vera via intelligitur / aut etiam
dolis et fallaciis contendis val-
lens videri bonus quod non est. Et ideo
virtutes hominis magis solus est contemnere
gloriam propter contemptum eius in conspectu
dei est. Judicio autem quo operitur hu-
mano. In laudatoriis autem suis
tantum participabit quod eum laudat
non in participabit quod amat. Nec
eos vult fallere laudantes, nec deci-
pi / per diligentes. Vero quod instat
ardentius ut potius ille laudetur
a quo habet homo quidquid in eo iure
laudatur. Romani autem gloriae contemptores
dominatores dominandi / bestias superat
sive crudelitatibus vitiis / sive luxurie.
Tales quidem teste magno presule
Augustino Romani fuerunt.
Nam cum ceteri vitia presenserunt
gens nulla deterior, cum virtutes
nulla potior inveniretur. Alius hi
gentes non crudeli dominio, sed magna
secreto subiugaverunt imperio.
Et quod moderatio acquisivit, tam
crudelitas / aut luxuria perdidit.
Non enim estimaverunt admissa dona
tol cupiditate caruerunt. Sed huius
rei summitatem et quasi arte quadam
Nero Cesar primus obtinuit. Cuius
et tanta fuit luxuries, ut nihil
ab eo putaretur vile inhiberi(?),
tanta crudelitas ut nihil molle hic
crederetur si esset ignotus. Nemo
aurigulosior(?). Nemo cantator et his-
trionum similitudinis magis gaudebat
consortio. Nemo luxuriosior, sic
ut se venditaret a cultu et libera-
li imagine nullam vestem bis
induit. Omnis hic adeo perditus
est ut ipsum laudet. Demostenes
autem virtus eloquentie cuius in-
natis(?) cultu operosior dicitur
apparatissimior esse / sicut quod pecunia
consilium vendidit. At propter
notitiam et famam assequitur est
eloquentie / totus contentus est dictus(?)
se velle scire a se potius / quam

a vitore(?) vestium et cultu exquisito
vestrae gloriam / omnis Aristippi decuit
color et status et res, quoslibet induit
loca per celeberrima vadit quia
cum presens atollit honores, vilitas
abiecta non despicit. Commendationem
laudis quam vide... et suffragium
quod ab extrinsecis pendet, omni
egregie virtutis affecto titulo quisque tela
cessit / qui splendidissimo luxurie
instrumento et omni lenocinio
parum(?). Ergo virtutis omnis a se
polleat / iustitia clarius emi-
cuit. Huius rei Temistocles testimo-
nio est et exemplo / qui cum
saluberrimo consilio Atenienses
in classem migrare coegisset /
Xerses quoque rege et copiis eius
Grecia pulsis / ruinas patrie
instauratum pristinum restoraret et
opes clandestinis machinationibus
ad principatum Grecie capes-
sendum instrueret. Et dixit in con-
cione / se habere rem de liberatione
sua prenisam(?) / que si sortiretur
effectum / nihil maius / aut potentius
populo atheniensi futurum asseruit /
Sed eam vulgari non oportere
postulabat aliquem dari cui tacite
exponeretur. Ei ergo datus est Aristi-
des / vel ut aliis placet Aristoteles.
Et si supportata(?) eo tempore
indicat Temistocles et Aristoteles
coenos non fuisse. Is autem
persicum cognovit eum velle modo
classem lacedemoniorum / que
subducta erat apud Gitieum(?) /
ut ea consumpta dominatum maris
ipsis cederet. Processit ad ci-
ves et retulit Temistoclem ut
utile consilium / ita minime iustum
animo volvere. Et vestigio uni-
versa contio clamat / id quod
iniustum est minime expedire.

Aristippi

De Romanis 2m Augustinum

nimirum quod moderatio acquisivit crudelitas et luxuria perdidit

Neronis luxuria et crudelitas

Demostenes voluit a se potius quam cultu vestium gloriam captare

De iustitia ex Temistocle

quod est iniustum et si utile sit minime fieri expedit

Nota ... prudencia sed cuilibet civi
iusticia adversatur

eidem iussit desiste ab incepto /
Sic quod edicto civium / ante lata
constitucia pendebatur / immo et no
de pendebatur sed pocius cuilibet
civi iusticia adversatur / Zaleucus
urbe Locrensium a se saluberrimis
atque utilissimis legibus munita /
cum filius eius adulterii crimine
damnatus / secundum ius ab eo consti
tutum / utroque oculo privari debu
erit / ac tota civitas in honore
honorem patris / necessitatem pene
adolescentulo remitteret / aliquam
diu / ad ultimum populi precibus
evictus primum suo eruto / deinde
filii oculo usum videndi utrique
reliquit / Ita debitum supplicii
modum reddidit / equitatis admirabi
li temperamento / se et miseri
cordem patrem et iustum legisla
torem partitus / Nonne memoria
fidelius inheret mihi auditorum /
quam si nebulonum aliquis exerci
tus civium tantarum vestium imperite
tite [illegible] aspectibus nostris assistit
Age quid Solonis poeta preter nostre
felicitatis / inquit / modo dies ultimus
est et appellacionem honoris sapienti
consumat [illegible] / Augmenta rerum
initia debent fortune / perpetuam
solus asserat finis / Ille nil
horum metiendum nisi ne proprium
finis excludat / cum eum ex arce
quedam convertit mente videret /
[illegible] in arce / hortatus est
ut per annos subiectorum edificiorum
partes oculos circummitteret / Deinde
cogita inquit tecum quam
multi luctus sub hiis tectis
et olim fuerunt / et nunc versantur /
et in sequentibus seculis sunt
futuri / et mitte mortalium
incommoda tamquam propria defle /

Rex initia debet fortune perpetua
sola asserat finis /

Quam si recte intendas ver
bis / vel ad conspectum humanarum
cladium conspecta / Rex ille sub
filius iudicii quod ferunt auctore
Valerio traditum sibi diadema
prius quam capiti imponeret re
tentum pannum diu considerasse ac
dixisse / O nobilem magis quam
felicem pannum quem si quis penitus
cognosceret quam multis sollicitudinibus
et periculis et miseriis sit refer
tus / ne humi quidem iacentem tolleret.
Aristophanes quod non oportere
leonem in urbe nutrire leonem
sin autem alitus sit obsequi ei
convenire / Monet enim ut precipue
nobilitatis et concitati ingenii iu
venes refrenentur / Nimio vero
favore ac prospera indulgencia
pasti quominus potenciam obti
neant ne impediatur / quod pro quam
stultum et inutile sit eas abstrac
tas vires quas ipse foveris / Aristoteles
quod Callisthenem auditorem suum ad
Alexandrum mittens / hortatus est
ut cum eo vel rarissime / aut iocundissime
loqueretur / quo scilicet apud regias
aures vel silencio tucior / vel
sermone acceptior / At ille dum
Alexandrum Persica salutatione
exultantem obiurgat / et mores
eius studet corripere vita privatus /
Idem Aristoteles de semetipso
in neutram partem loquendum
esse dicebat / Quoniam laudare se
vani / et vituperare stulti est /
Agesilaus cum adversus rem
publicam Lacedemoniorum ortam sedi
cionem [illegible] / leges
Lycurgi continuo abrogavit / quod
de [illegible] supplicium sumi
vetabat / Theopompus ante et in
[illegible] / [illegible] eosdem

miseranda

vetetur

Dyadema vigilie est multis sollicitudinibus et periculis plenum /

Nota quod se laudare vani / vituperare

Zaleuci

Solonis

restituit / sic utrumque prudenter /
ne salutaris animadversio vel
iniusta esset / vel iure impediretur /
Hanibal navali prelio victus
timens amisse classis penas dare
offensionem avertit astucia / Nam
ex illa infelici pugna confestim
nuncius mali damni venit romam
ex amicis misit carthaginem / qui
curiam ingressus / statim consuluit
an cum romanorum copiis / que super-
venerunt oporteret dimicari /
Senatu vero acclamante oportere /
dimicatum inquit invictis / et superatus
lota Sic ne reliquit eis liberum ut
damnarent factum / quod ipsi iudica-
verant faciendum / Gorgias leon-
tinus / Socrates et complurium ma-
gister ingenii vir / preceptor ea-
rumque dixit ut centesimo et
septimo anno interrogaretur / quare
tandiu vellet in vita manere /
Quia nil inquit habeo quod
senectutem meam accusem / Hec cum
accidisse ex greco / et multa peri-
cia tradat quibus etate sua pre-
stabat adeo / ut prorsus in corde
peste infusus sit / quia dicere quisque
audire vellet / Cum et ei in templo
delfici apollinis / omnis ipsi grecia
statuam ex solido auro posuit /
cum ceterorum ad id tempus auctoritas
collocasset / Occurrent multa homini
que laudis esse poterint prestare
materiam / Si quis antiquorum vel
dicta vel facta strategemata
et strategematica quoque recte
cetera stat / cetera quia sepe strategi-
maticum iunctio sectum / et res nostre
non confusius quasi inmiscuit /
quid sit strategema Valerius maximus strategema-
ta sic diffinit / et dicit / quia
partes calliditatis egregia / et
omni reprehensione procul remota /

eius opera quam appellatione vix
apte exprimi possunt / greca pronun-
ciacione strategemata appellantur /
Esse enim quam strategica que ad
res pertinent militares / nam et ob eas
duces strathelates / que vero
contra esse appellaciones nota ad res
illas pertinent / Iulius frontino teste
strategematica appellantur / Differt
enim strategematicum a strategico
quo genus differt a specie / Seditionum
publicum gladium ut eius pania
sublicium / quorum vel minimum
dixisse maius est et senectutis
ad gloriam / quam fecisse / quod facinus
qui scripsit conscerat / ob inanem
laudis amorem / Aut ego beneficium
accepit dando / qui digno dedit /
stratis ne culpes / quod imitari
non potes / Cum plus licet quam par
est plus vult quam licet / Frugali- quid ... / ... / laudis
tas est miseria rumoris boni
heredibus placet sub ... rixus est
... sit sepius lota parata
Improbe neptunum accusat qui
iterum naufragium facit / Nimium
altercando veritas amittitur /
Pars beneficii quod petitur si cito ne-
ges / Ita amicum habeas / ut
posse inimicum fieri putes / Facetis
... nimium invitas novas /
Numquam periculum sine periculo vincitur quid ... / ...
Necesse est ut multos timeat / quem
multi timent / Postremo vel
tenui vestis iudicio sive in
voce sive in opere fama extenditur
et cetere relicta / ... sumus
non tam gloriam quam ignominiam
parit honestam aut solam ...
rectis expetendam et in ea ...
liberalitatis locum esse precipimus
et econtra avariciam ... plurimum
adversari

Erit autem etiam que est
ut Ciceroni placuit
frequens fama s(ed) cum
laude a radice virtutis oritur,
ut in ipsius lume dumtaxat illu-
stratur. Ista ignominia confusio
et si quid aliud dederit a vero
trahit originem et precium. Sive
enim aut sola honestas bonum
sit, ut stoicis quibusdam placet,
sive precipuum, et per se expete-
ndum adversatur honesto, sicut
asserunt peripatetici, quorum sentencia
sine dubio est, quam nil expete-
ndum adversatur honesto. Laudatur
certe et non inspicit optimum
aut bona valitudo, clarus sanguine
rerum copia, sed nil istorum turpem
aut inhonestum hominem facit
esse laudabilem. Sequitur de vali-
tudine bona verbis de viribus teme-
ritatis, de temeritate violencia
de violencia simultas, ultionis
que cum odii et bellorum faces in-
tempesta inflammare sequitur, que in-
strue contentus legum preteritio
et congressio inquieta publici sta-
tus. Clarus sanguinis clarorum
parit potenciam affectat, conculcat
inferiores, pares contempnit, superiores
sibi dedignatur, loquitur grandia,
totus tumet alto magnorum sangui-
nis tenens sicut ipse aliquis
ipse qui nobilis esse debeat, sin-
cerior, cum qui vere esse videntur
oblivisceretur, et se materiam sine
multa virtutis vindictis crassantis
imitator extendit. Inquit Ethicus:
malo pater tibi sit Tersites, dum
tu sis Eacides similis vulcania
que arma capessas, quam te Ter-
site similem producat Achilles.

Nolo tamen ut iniuria sua detur — dictum
me Simonides opinet. Altissimus
quidem editus regibus et capitolinis
generosior et Marcellis, et omnibus
ad Cesarem spectantibus, et qui a po-
pulis et federatis cuius ceterisque impe-
rat Germanis et Ungaris, ut ei
attestatur, longe nobilior est, credi-
dum facile, quamquam sinceritur et con-
federatorum tamen in massa generis eius
ab initio extitit, ne in ipso ut
quasi stella refulgeat effulsisse
xisse, quia non sanguis et obscurum
reddisse in Germanis et Ungaris
latent. Tamen sit in claritate illius
sit in ipse abitum nobilitate
generis unum res exegit ex causa
conspiratas prohibeant, tamen similes
matrimonio copulari, cesserunt
ergo Simonide Reges episcopi prin-
cipes, barones, tentoriones et Pomi
Pomeranorum, sua mediocritate contin-
ent virtute sua. Nichil in offi-
ciorum libris verius dicit aut
ignominiosius et infime si Rex ce-
perit non dedignatur sibi mercari
aut preciarum exire. Retoluit quam
alia multa non gloriosa putat
quibus nisi forciam. Nempe vo-
luntarie sic laudat eum facti-
tui prima palma fervet et
exultat tanto victoria toto circo
Sed venale pecus Corinthi po-
steritas et Hirpini si rara iugo
victoria prodit. Domos patris
mutare iubent exiguis trahunt
commendium collo. Superius nobi- — quod sit vera nobilitas
litas sola est atque unica virtus.
Ergo generositas et clari san-
guinis lumine et sicca quod
magnum esse presse Simonides glori-
et Michil aliud sed quomodo
manifestatio. Gloria [illegible]

quid malicia de valitudine
quid de claro sanguine

si boni fuerint, utrosque modos su-
mali/ hoc tamen interest, in eo medio-
Quomodo indicat necessitas probitatem — crem ille servat/ bonum habet
cum necessitas quam necessitatem mo-
rit probitatis/ Sunt vero copia-
Quid rerum copia variat — rum avaricie accedunt/ sunt in-
citium et exterminium sui hostium.
ant insistunt/ Huius ingeniosa
gula est/ Hec ad predam stre-
pitum quod lucri: suffragia vertit
ut sit venalis populus/ venalis
curia patrum/ Hec vires solvit
et utrumque sexum frangit in
venerem/ leges et iura imperio
relicta/ Hanc abrogat exti-
guit et sepellit hanc infa-
trat enervat et subvertit/ lex
ergo ipsa non est/ et ei nature sene-
oriosa et ebria est/ Quid se-
na. nec invenit/ omnibus ergo
scorta placet/ scortis quoque emer-
ui corpore congressum/ et laxi crines/
et tot nova/ nomina vestis/
quoque virum quod/ sed ultima in-
hac domo cum luxurie inveniunt
viri vel mulieribus similes/ ne
tum aut legi obtemperantibus/
Ex hiis patet quod nec validitu-
dinis/ nec generositas/ nec copie
est largitio prima/ Sed virtutum
tam instructa sunt et non appetenda/
Respondeo non deesse neminem quem
virtutem amat solam aut saltem
pectus expetendam/ et non ei ex-
petenda fuisse instructa/ Cum eo
quod certi videntur saltem perpetrati-
ri/ quam tamen virtutem/ sensibus fatentur
ad exercitium agendorum esse instru-
menta/ ipsa quoque instrumenta et
si per aliud/ fatentur expetenda/
sicut in placent sibi virtutem suffi-

cit ad beatitudinem/ nec eos ego
errore arguo/ sed expedicio-
rem prius instructa virtutem/ Et eciam
ut alias dixisse me memini/ cum
omnis virtus graciosa sit/ libera-
litas gratissima est/ eo quod plurimis
prodest/ et certe si facultas — de liberalitate
deest comendat vultum/ ipsum
largitur affectum/ Aliquid quo
vix apparet in eo caritas maxime
cum presente necessitate pro-
ximi mentis viscera claudit/
Et ingratissimum est et odiosissi-
mum/ quam nec effectu prodest cuius — de avaricia
nec affectu/ Hec est avaricia/
latentium indagatrix lucrorum/
manifeste prede avidissima
vorago/ neque habendi fit
felix/ et cupiditate sui querendi
miserrima/ quid non mortalia
pectora cogit auri sacra fames
horribile vim vitam omni deste-
xit/ Iam Philippo vendidit
Grecia libertatem/ et in ipsum
Valerius maximus hiis exemplis
invehitur/ cum ad modum locuple-
ti . . munito basilico sum testa-
mento quod in Grecia sibi veris-
simus quam confirmandi grecia tote-
tissimos emisse uno verbo in
Crassum et consulem oriensem cuius
munimina remotum sueat tabula-
rie misermisse cuiusque cedulis
frangeat/ In utroque permi-
nepotes fautores alieni numquam
non responderunt/ certum culpam
cum lenit vincti finis tamen/ or-
namenta fori in sceleris vin-
dicte deberent in honesti fu-
ere captivi veritati emptoribus
suis traxerunt/ Unde argento

marcos uncias in cunto (?) consilio
exhiberet / qui in hispania [illegible]
et albinum [illegible] Pyrrhi [illegible]
sui gratia, tum Fabricius Epyro-
tas quingentos (?) [illegible] ab
illo, ob hoc [illegible] pacto
dimisit omnes. Dubitet si alter
tam dacet (?) / neglecto quoque suo
regno animo illius fuisse prelatum (?)
Certe ipsa (?) avaritie aut omnes (?) que
septimulei precordia possedit / qui
cum Gracchi familiaris
fuisset / caput eius abscidere et
per urbem pilo fixum ferre
sustinuit / quia opinione (?) compel
lando ipso reprehensus (?) [illegible]
Sunt qui tradant / liquato
plumbo eius cavitatem (?) capitis ca-
pitis quo ponderosius esset com-
plesse. Fuit ille prodigiosus (?) bo-
nis (?) eo. [illegible] in [illegible]
sia fames (?) / in has ipsa iacere
miserias esurientes non [illegible]
iracta (?) septimuli avaritia. Ptolomei
aut Regis cypriorum risu prose-
quenda / Nam cum avaritie sor-
dibus magnas opes contraxisset,
propter quas cadere se videret
et omni pecunia imposita navi-
bus in altum processisset ut classe
perforata suo arbitrio periret et
hostes preda carerent / Non
sustinuit mergere aurum et argentum /
sed secum necis sue premium domum
revexit / procul dubio hic non posse-
dit divitias / sed a divitiis possessus
est / Titulo Rex insule / animo
pecunie miserabile mancipium. [illegible]
Valerius. Sed pretio (?) [illegible] regnorum (?)
avaritie [illegible] / Siquidem

hominis oculos cupiditas excecavit et
et pecunia corruptus apostolus dominum
innocentem crucifigendum tradidit /
manibus impiorum / sed quid detinemur
verbis sed non satis / quam deformior
est et turpior quam ut ore humano
possit exprimi / Ideo quam ante est avaritia
studiosius declinanda / quia tenacius
inheret ab imagine utilitatis / et primi-
tus nocet ab extremo caritatis /
Unde quia ridiculam et miserabilem
cum senibus contraxit familiaritatem
/ et communiter evenit avidius concupi-
scat / et quo rebus citius caritur /
eas parcius instruat utilitatis / Nam
et manus in iuventute porrecta ad
dandum / in senectute contrahitur et
que in iuventute contracta est / aut
nunquam aut raro in senibus dilatatur /
Cum vero omnis beneficio nature libertas
ultima immineat / senes tamen
miserrime subeunt servitutem /
Siquidem diogenes ait indigentia
nature fortuna non timet / Plus deo
minus Grandis mens exultavit
et animorum parvos contempsit (?) sicut
[illegible] sub pedibus. et omnem
cum potentia epulas libidinosas
et [illegible] que divitie comparantur
vilibus imitare (?) alibi / et grossiori
vita compescat / Hec quidem
laudabiliora sunt / si non fiant ad
famam / sed ad conscientiam / que omnia
[illegible] portat / Ut enim ait
Xenofon / Cum sit iusti / sit maledic-
ta contemnere / Sunt quo ridiculam
dabilis aut culpabilis est / tamen
duntaxat in dea est [illegible] dicasse (?)
ius pecunia [illegible] detur / amaro
supplicium est [illegible] proditori /
Fugienda sunt inquit macrobius
omnibus modis et abscidenda
igne et toto quam artificio separanda
/ languor a corpore / imperitia
ab animo / luxuria a ventre / a
civitate seditio / a domo discor-
dia / et in commune a cunctis rebus
intemperantia /

Margin (left): pugionibus (?); periit (?)

Margin (right): Avaritia studiosius est declinanda et quod cum senibus contrahit familiaritatem; Iuvenibus liberalibus senectus tenax (?); Diogenes (?); Xenofon (?); Macrobius que sunt fugienda

De quatuor fluminibus que de fonte libidinis oriuntur comparacionis faciunt quasi diluuium que sunt videlicet mercatura et de agnis conviis et de vestibus esau

[E]o quidem hec diuisa cecuciuntur ut ostendatur quietum statum in rebus publicis siue priuatis nisi a fonte sapiencie quidquid senciat oriundum inueniri non posse. Hanc enim est ortum deliciarum vberrimum scaturiens delicijs est. De quo quatuor flumina oriuntur et diuisa et cotidiana est eciam orti fontem suum habet libidinem qui et ipse producit sic flumina que irrigat diuisam hanc vallem lacrimarum et miserie in quam vocatus est quilibet qui quod libuit quam quod licuit facere preelegit. Et quidem quasi primus riuus est amor habendi quo ad sufficienciam rerum copiam querit. In quo anima laborat propter licitum possidere vel scire. Alter vero luxurie concupiscencia diffundit et defluit in varias voluptates. Dum ad tranquilitatem et leticie gaudia tendens aspirat. Tercius vires colligit quibus tueatur nature libertatem et contrarias molestias propulsare possit iniurias et cum viribus fundauit compellit in adulacionem terrenis vereri. Quartus natus ab appetitu celebritatis et reuerencie dum eminenciam querit fallaciter intrare sit. Hec sunt quatuor flumina que infundunt et teneriunt orbem et de fonte procedunt voluntatis statuunt quibus sedem habet immo et originem traxit a luto carnis. Hec autem excreuerint dum se ad se pariunt et quasi mutuo nutrientes aquis diluuijs undique obruunt. Arrogancia pruuendi et sic omnia delent ut terra videri possit in solitudinem redigenda. Nisi quod pauca scilicet octo animas

[margin] Quatuor riui libidinis

[margin] voluptas

resurrectionis sit filios dominus domus archa conseruat. Hij sunt viri quos ex anima carne dominus elegit. Verumtamen qui sunt in diluuio aquarum multarum ad ipsum non appropinquabunt. Et quidem amor eiusmodi de quo precedens est habes quia nature alterum fundit aquas. Et inmalestatem malicia tetulit cataractas celi apertis valuis profluit dubius in angustia diluuij delictorum quidem occasionibus permittet ut subtractione gracie qui in sordibus est sordescat amplius. Et quoniam ipso genuit arbitrio. Quasi vtrosque fecerit non quo appetitum eiusmodi si descripsit sit dictum esse culpabile. Aut copiam rerum sufficientem a leticia mentis aut naturalem libertatem amoris aut eminencie meritum dicamus in bonis. Sed tale istorum quod pollicetur aufertur affert ea quid non quo querit. Quid pro operatur effectus. Sunt autem omnia sunt sunt bona si eis vtantur gracia vite filius aduersus carnem luctans et sanguinem et a prauitatibus et exultacionibus diuersis vtatur et eis quasi quadam suauitate fecundo et iocundo induit vestimento. Si vero sanguinis frater quasi carnalis concupiscens maturis gratie familiaritatem. Hec omnia morum indumenta vsurpet. Nec fragrat nec ducit nec pastedo reficiunt. Et hic est forte quod vestes esau plannisse sciuit in Iacob. Et eis aut non vsus est aut suauitatem odoris suauitatis dedisse patri non scribitur esau. Nam dum bonum abutitur sensibus dum integris gratus esse non potest. Ergo vana bonorum spes nec pariat nec letificat nec liberat nec exaltat. Ideo

[margin] floridero

adversus luxuriam, avaritiam et cete-
ros dominos quedam supra dicta sunt
vitiorum affectus quodammodo aeternum
mansit intacta / que et si liberta-
tis et celsitudinis vitam afferre
suffragantur / a veritate utriusque pro-
cul abducunt errantem / Hoc
est enim quod potentissimum reddit
pestem et tyrannidis perimit
[illegible] / compagem gratie et pacis
qua nil salubrius est mollit ex-
tinguere / sicut hoc flumina aci-
tatem extinxerunt lignis quibus
vita negatur in lignis tantalum
laborat et sermo prophetie de
geniis in lignis aquis intercipat
sitim / sitientes ergo ad aquas invi-
tat opportunus / que a spiritu profluunt
absque commutatione gratis acceptas
a gratia vinum et lac / Quare mittis
appenditis argentum / non in panibus /
et laborem vestrum non in saturitate /
Audite audientes me et comedi-
te bonum et delectabitur in crassi-
tudine anima vestra / Non utique
in illa qua delectatorum non habitat
anima sed carne illa in qua deal-
bata delicta incrassatam impinguat
in dilatatum / Sed in qua bonitate
solutus / ut in re superveniente gratie
et perpetue divine liberi arbitrii /
voluntatem dum praevenit infestat /
potentie impleat / tolleret penitus /
Hec itaque in principalibus et dul-
cibus aque sunt / et que aliarum
omnium temperant / quia lignis sal
sanguinem cuius absorbuit humi-
litas / et dulcoravit calicem et sapi-
entie celestis in fusio / carnem in
salutem animarum et sanctitatem
fecit esse potabiles / Hec quoque liberant /
et totum tyrannidis universum impe-
diunt aut puniunt aut perimunt / Illa
ergo vere veritas / sed veritas liberat
in equitate consistens / et lex veri-
tatis promittat liberatorem / veri liber

requiescunt sunt / nisi quos filius li-
beravit / Cum non gravem / et compedes
nutrire libertatem / et neutri
nullam causam verum [illegible] constringere et
per [illegible] similes [illegible] quam
tyranni / Si enim [illegible] spiritus donum [illegible]
libertatis nesciant / [illegible] servitute
desperant que spiritu requie [illegible]

In quo tyrannus a principe differat
et de tyrannide sacerdotum et in quo
pastor fur et mercenarius ab
invicem differunt

In quo princeps differat
a tyranno dum revol-
vitur auctore Plutarcho.

Cum institutio tyranni supra dicta
est / ut que principis sunt officia
aut reipublice membra diligenter
exposita / Unde facilius et paucioribus
fiunt innotescere que e contrario dicenda
sunt de tyranno / Est ergo tyrannus, ut eum philosophi depinxerunt, qui violenta dominatione populum premit / sicut qui legibus regit princeps est / Porro lex donum Dei est, equitatis forma / norma iustitie / divine voluntatis imago / salutis custodia / unio et consolidatio populorum / regula officiorum / exclusio et exterminatio vitiorum / violentie et totius iniurie pena / Hec autem aut violentia / aut dolo impugnatur / et quasi / aut leonis immanitate vastatur / aut draconis supplantatur insidiis / Quocumque autem id fiat / planum est quia gratiam impugnari / et Deum quodammodo provocari ad pugnam / Princeps pugnat pro legibus et populi libertate / Tyrannus nil actum putat nisi leges evacuet / et populum devocet in servitutem / Imago quedam divinitatis est princeps / et tyrannus est adversarie fortitudinis et Luciferiane pravitatis imago / siquidem illum imitatur qui affectavit sedem ponere ad aquilonem et similis esse altissimo / bonitate tamen dempta

Quid sit tyrannus

Quid sit lex dei

Quomodo impugnatur lex

Princeps ymago dei
Tyrannus luciferi

Si bonitati enim studeret esse
conformis / regnandi cupidine potentie
aut sapientie etiam proprie melli-
ret / Rex Romanorum mandi tyran-
nide appetivit fortasse recepisset /
Tirannus ergo deitatis imago est, amau-
dus veneranda est et colenda /
Tirannus pravitatis imago plerumque
etiam occidendus / Origo tirannidis in-
iquitas est / et de radice toxica-
ta mala et pestifera germinat
et pullulat arbor securi succi-
nisi denda / Nisi enim iniquitas et in-
iusticia / caritatis exterminatrix / tiran-
nidem procurasset / firma et pax
perpetua in eternum populos posse-
disset / Nemo de finibus propagandis cogitaret /
essent ergo regna / ut testis est magnus pater
Augustinus
ita regna quieta et amica pa-
ce concordancia sicut et in civita-
te diverse familie / aut in
eadem familia diverse persone / aut
forte quod credibilius est omnino reg-
num nullum esset / cum ab antiquis
liqueat historiis eam iniquitatem pre-
aut presumpsisse / aut extorsisse
a domino / Et quidem non solum reges
tirannidem exercent / privatorum plurimi
tiranni sunt / dum id in quod possunt
licet / in vetitum afferunt / Nec mo-
veat quod reges tirannis videor
comparasse / licet enim rex dicatur
a recto / quod principem decet / tamen
appellatio eius ab usu cadit et
in tirannum // Et sic officium eorum offi-
cina et cetera vinculi rerum dicitur
sicut vinculum omnium apperit offi-
vicia cina / immo officina tirannorum fuit
Photinus ydolis / a quo et ipse pestis
non immerito appellari Photiniani /
Pompeius in morte pellecedomini? Inter
egypti alia portenta egypti immunditia
et crudelitate insignes / qui Pompeium
leto dampnare ausi sunt / ac pacis modo
tirannorum secta plurimorum expressa
ait / Hiero et Phalaris multosque fecit
Ptholomei rotentes / dat penas
laudata fides cum sustinet inquit
quos fortuna premit / fata actendo
deus quoque / et colle felices / iniquos
fugere Sicilia terra ut distat ut
flumina mari sit utile recto
sceptrorum vis tota perit / si pendere
iusta incipit / exercitus que
tamen respectu honesti / liber-
tas servanda est que regna
magna trahit sublata quoque modo
gladii fate arma ferre non impu-
ne licet nisi tunc fas exeat
aula / qui vult esse pius virtus
et summa potestas non coeunt semper
timebit / que sera perdebunt
Ergo respectu honesti et iusti
minimum aut nullum est in fatis tiran-
norum / et licet sive ecclesiastici
sive mundani sint / omnia posse
volunt / contempnentes quod pote-
statem antecedat lex et preparat /
ubique et in hoc persuadere vellem
dominus nostris et suspicari audirem
quo sic generis et servis contra
inflectendum est / quod quod volunt
tunc possent / inflectendum est ne
possint et iustitie optemperare
tunc volunt / Nam et probo
dici solet / quia qui non vult esse
rex / non utique potest esse volens /
hinc in et magnus Basilius an- basilius
tiquior est / Rogatus a quodam
ut pro ea principi intercederet / lit-
teram eius accipiens sic scripsit
principi / Paupercula hec accessit
ad me dicens posse me apud
te / Si ergo possum ostende / et dedit
mulieri caritatem / que abiens dedit
epistolam principi / legens quoque eam
princeps rescripsit hec / propter vos
pater sancte volui misereri mu-
lieris sed non potui quod subdita deditus

sciatur / Scitis quod non conscripsit eis / si
quod vocis non potuisti. bene
ut videtur vobis scilicet / Si autem potestis
noluisti dicet tibi christus ad iudice-
cum(?) / qui voles non possis /
Ex ordine suo / que per electi-
onem virtus regnatum confert /
Nam in brevi principis imperi-
ali indignacionem temptatum ducitur
et vinctus nec captivus / ut pena
sua satisfaceret iniuste oppressis /
Oracionem tunc Basilii per [illegible]
de abdicacione liberatus est. desce-
dente pigro imperiali sed vi-
s oppressit / Itaque et tiran-
nomine Rex et ergo inde prin-
ceps nomine tirannus appellatur /
Unde illud propter hoc [illegible]
sorum fuerunt / et alibi principes sa-
cerdotum consilium fecerunt / ut ihesum
dolo tenerent et occiderent / qui
utique iusto lege iudicio debuerat
liberari / Nam et in sacerdo-
cio inveniuntur quamplures qui id
tota agentes ambicione et omnibus
artibus curis ut suppeterent offi-
cii / sciatur possunt tiranni esse
te / habet enim etiam res publica impiorum
caput / et membra sua quasi
[illegible] instituta legittime reipublice inte-
ce [illegible] / Caput ergo eius
tirannus ymago diaboli / anima
heretici scismatici sacrilegi sacerdo-
tes. et ut verbo plutarchi utar
prefecti religiosorum impugnantes le-
gem domini / cor consiliarii
[illegible] / quasi senatus iniquitatis / ocul-
ares lingua manus inermis
iudices et leges officiales
iniusti / manus armata milites
violenti / quos Cicero latrones
appellat / Pedes qui in ipsius hu-
milioribus negociis precepta domini

Respublica impiorum habet membra s[ua et]
capud [illegible] cap 27

et legittimis institutis ad desola-
tionem quod omnia patent a superioribus
facilime comprehendi / Michi
videtur indigni non dicuntur sacerdotes
si et in eis fatetur inveniri
posse tirannos / Audiant quam horrendum
est illud propheticum / fili hominis
propheta de pastoribus israel. propheta
et dices ad eos haec dicit dominus
deus. Ve pastoribus israel qui pa-
scebant semetipsos / Nonne greges
pascuntur a pastoribus / lac comede-
batis / lanis operiebamini / et quod cras-
sum erat occidebatis / gregem
autem meum non pascebatis / et quod
egrotum non sanastis / quod fractum
est non alligastis / quod abiectum non
reduxistis / quod perierat non quesi-
stis / sed cum austeritate imperabatis
eis / et cum potentia / et disper-
se sunt oves mee / eo quod non esset
pastor / et facte sunt in devoracionem
omnium bestiarum agri / et disper-
se sunt / Et quid sibi aliud adde-
re Ezechiel quam interpretacio
et increpacio / in pastoribus ab eo
que ad eos debuerunt / et ad eos
que ab eis oportuit / Propterea haec
dicit dominus / Ecce ego ipse super
pastores et requiram gregem
meum de manu eorum / et cessare
eos faciam / ut ultra non pascant
gregem meum / Nec pascent
amplius pastores semetipsos.
et liberabo gregem meum de ore
eorum / et non erit ultra eis in escam /
Nonne tirannidem sacerdotum multum
exprimit manifestum / et vitam
illorum deprimit quod in orbe que
sua sunt querunt / et que ihesu christi
sunt postergant / Sed quod
non meum sed eorum est / et pastor

Differentia inter pastorem mercenarium furem

intimeatur utile oraculum quod
apud familiares altissimi est
pastorem mercenarium et furem
Pastor differentia manifesta prescribitur. Bonus
enim pastor animam suam ponit
pro ovibus suis. Unde si quis offi-
cium apud eum debet prestare [?]
Ezechiel 34 Ecce ego ipse requiram
oves meas et visitabo eas
sicut visitat pastor gregem
suum in die quando fuerit in medio
ovium suarum dissipatarum. Con-
[illegible] eas de [illegible] congregabo de
collibus [?], inducam eas in ter-
ram suam et pascam eas in montibus
Israel in rivis et in cunctis sedi-
bus terre in pascuis uberrimis
in montibus excelsis erunt pascue
earum, requiescent in herbis vi-
rentibus, et in pascuis pin-
guibus pascentur, super montes
Israel pascam eas et accubare
faciam. Quod perierat requiram, quod
abiectum erat reducam, quod confrac-
tum fuerat alligabo et quod
infirmum erat consolidabo et quod
pingue et forte custodiam.
Hec est enim diligentia qua erga gregibus
decet uti vicarios pastoris. Quod
autem fecerit et pascere eas
in iudicio et iusticia, et utique
intelligit quod [illegible] sed non au-
stere in pastoribus eius et cum
potentia, scriptum est enim quia
pondus et pondus, mensura et
mensura utrumque abhominabile
est apud deum; apud homines tamen
qui negociatores fuerint, quidem
videtur esse [illegible]. Sed illi-
cite quia calliditas et dolus
est. Sed ad pondus et mensuram
suam distribuerit et aliis compa-
cent cena. At in prelato re-
exigit equitatem ut quod aliis im-
ponit onus ipse portet et quod
docere voluit opere studeat ad-
implere. Sit ergo enim in iudicio
et iusticia pastor et non in
austeritate et potentia in pace
quod utique fuerint qui [illegible]
hominum allegati [illegible]
et impetranda, et dilecto suo
ea que indigent impendunt. Ezechiel 34
Et cum purissimam aquam bibe-
retis reliquam pedibus vestris tur-
babatis et oves mee hiis que
conculcata pedibus vestris fuerant
pascebantur, et que pedes vestri
turbaverant hec bibebant. Propter-
ea ipse iudico inter pecus
pingue et macilentum pro eo quod
lateribus et humeris impinge-
batis, et cornibus vestris ven-
tilabatis omnia infirma pecora
donec dispergerentur foras. Mer- Mercenarius
cenarius autem cuius oves non
sunt proprie pastor, sed quia omnia facit
ad pretium, si lupum videat ve-
nientem dimittit oves et fugit
quia non pastor sed mercenarius
est, nec curam ovium sed lu-
crum habet. Canes utique muti
latrare non valentes ut se cla-
more et tumultu lupum veni-
entem absterreat, sicut enim
timent quod temporalem [illegible]
pet facultatem, et eum non
attendit quod animam [illegible]
est in [illegible]. Cetera quod
est ad grandia, et que
[illegible] sunt persistet de hiis [illegible]

re prelati in spiritualibus qui sciunt
spiritualia sua et non videntur quasi
vulpes in deserto prophete tui
israel non ascendistis ex adverso
neque opposuistis murum pro domo
israel ut staretis in prelio in die
domini Similes sunt in eis liber-
est ut unde prelatis obloquantur
vel detrahere ut vitam imperfectam
increpant in omnibus lucrum in illis
aut parvis querunt salutem
animarum suarum in suis optineant
suam ad ambicionem aut avaricie
succedit totum cor quem ipsum
naturam contemnunt sicut pares in
diebus eorum sunt seposite oves bo-
ves [illegible] promptuaria plena
uberia et vasa mensa in admira-
tionem intuentium et preciose supelle-
ctilis operis [illegible] splendeant
honorant et colant et cele-
brant visitant et subditis
in muneribus sit denique liberis
sumptuose et sine nota facere
quorum liberos dicitant ad singula
dicentes euge euge ut non inte-
parem [illegible] habito absque pa-
[illegible] [illegible] [illegible] pauper-
tem vacant qui perpetuo
deo sineat sedendo ut vivat
et ab honorationes pessime a
domo dei discedunt. Hii sunt
sunt qui opprimunt pusillos sub capite
[illegible] etatis certum talia suppo-
netes ut capiat animas et lac
comedat lanis operiantur ovium
qui in somno negligentie vel
Fur ociositate indurxerunt Fur aut
committit ab operibus suis qui non
venit nisi ut furetur et occidat
et mactet et perdat. Omnes venerunt
predones et apostoli qui ut rem pa-
storis habent non seperunt et ut ad

lucrum pastor sed suum lucrum
operatur ecclesie non occidit Pastor
itaque debet Amor qui diligit
mercenarius parentem qui videt
amatorem imitari sicut vero non
de ethica in penas sic sicut pater
familias qui a [illegible] sicut veniret
vigilaret utique et non sineret
perfodi domum suam Vocem pasto-
ris audiunt oves et sciunt vocem
mercenarii nullus audiunt sed eum
qui non vadit ad vitam semper
contemnunt Vocem sive app-
parent horrent et fugiunt quia
in mala eius videntur et in ore
audiunt opera mortis Sequimur
non sine [illegible] et lucrum sed lupum
rapacem semper predam leonem querim-
entes sunt querens que devoret
Clamans quo illud non expellat
aut salutem fugiat qui ad hoc
ovile ingreditur ut mactet
et occidat. Si quis regimen
episcopatus desiderat bonum
opus desiderat sed nescio quo
pacto vos in gradu opere est
ut non omnes se desiderant epi-
scopatum sed quod appetunt ad-
epti sunt. otium otio manet
et quot spiritus contrarium episcopis
occupant quia vitant am-
bitionem verum quod si prius sed
ut se vos habent plene non possum
explanare et profecto quam
mirabile multi essent in gradu
optato contempne destinatam potero.
unde in signis quia non ea
auctoritate venit ut paradisi nasse
ponat qui fortune immisceat
ut qui eorum dixerim quo de
temporalia bona in hunc ingressa

usui ut permaneant etiam vacat
in necessitate fratrum. Quae cum hac
sit ex pastoralis officii forma
demonstravit tam ex eo quod ex
pastoris praeceptis. Ergo tanto
dicentes ambitu mercenarii
appareant aut fures, si libri magis
quam ovibus quae illis custodire
commendantur, qui eas vel ad proprium
pastant. Nam et in ipsis
mercenariis gradus et differentiae
sunt. Laxant quidem omnes retia
in capturam, sed hii in capturam
animarum et rerum, illi vero pastant
dumtaxat contempto proculo animarum
et spe. Tenent omnia quo proprie
stacti ad votum uberior sunt
dat occasio. Amabere varam
supellectilem et census ut dicit
facultates apud eos qui possident
tenent pauperum Christi. Et quia
sancti non cessant stipendiis
militare, evangelizaverunt ut
comederent et evangelisterum
stipendiis abstinent, talem quidem
in quo Joseph [illegible]
consideravit in facto suo ore
volebat, sed non descendit in magis
lingua sicut quidem sacerdote. Talis
est enim qui in veritate est et pro-
[illegible] vel inspecta salvator
mundi instituit ut veniret ab
[illegible] et saeculum mereri po-
tet eo spiritu quo repleti sunt
apostoli viri fidei et salutis [illegible]
antes in Judaea, cibum spectat
se dispensantes quidem finem [illegible]
in [illegible] corde eorum [illegible]
et iam in castitate [illegible] qui
eorum fructum plurimum deo ger-
minabat. Aliis quidem sine cura

[illegible] in evangelio vivit
et [illegible] si vivunt [illegible] ut non
[illegible] [illegible] mercena-
rios dixerim qui non laborant
ut manducent, sed sine labore
non manducare, quod necessitate
est se onerari et [illegible] de-
sideant. Omnibus quidem qui pa-
storale gerunt officium gratia
debetur et reverentia, et qui
Christi gratuito non amant
ut [illegible] faciant cum sua
et pro sua utilitate animas pa-
storibus et salute compensatoribus
astringent; sunt quidem amici sed
et venerabiles et patrem [illegible]
honore. Et si mercenarii sunt
mercede sua nunquam [illegible] pra-
bent auctoritatem. Primum sit in iste
qui [illegible] loquatur qui [illegible]
etiam de non [illegible] [illegible]
si opera [illegible]. Cum vero
sit [illegible] [illegible] ut quae de
sunt [illegible] [illegible] et si
ut [illegible] doceat, ut [illegible]
etiam studeant ut pastores
ut mercenarii digni sint ut hono-
re ut nomine. Non loquor de legati
legatis etiam Romanam
quod parens [illegible] deo et [illegible]
fidei et mos est et non potest
ab homine [illegible] et [illegible]
celesti [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]. Nec enim incredibile
est quod ea committit [illegible]
[illegible] quae de [illegible]
in praesidibus provinciarum et pro-
consulibus, vel legatis Caesaris stat
[illegible]. Sicut quod praedicta
sit attentare audeat [illegible]
[illegible] [illegible] petere pastor
animarum, quod [illegible] [illegible]
[illegible] in [illegible] imperatore

sub officio Consulis Rector
corporum presumere non audebat
rerum perpetrandarum ex superioribus
liquet et tam in institutis legum
quam in historiarum contextibus stilo non
innotuit. Ut quod id in tempora
excellenti et potenti medi-
ci a provincialibus accipere non
licebat. Ita nunc ut accepta mu-
nera cedent in numeris eorum.
Clamet ergo [illegible] quod prius cele-
[illegible] orbis et ut ita dicam
clarissima [illegible] modo dedicat
[illegible] [illegible] distributiones
[illegible] [illegible] ut [illegible]
loculos examinat [illegible] nos
et [illegible] sub [illegible] [illegible]
pauperes et omnibus ad divitias
aspirent bonorum spiritualium dam-
net commercia, ut tu eius dun-
taxat in tabulis [illegible] licitat
[illegible] agentibus ut [illegible] sint [illegible]
[illegible] a nullo, quietem doceat
ut faciat rixas, simplicitatem sim-
ulent et simulent et vendi-
tent fastum. Aliena [illegible]
et sua foventes avariciam dicta-
tes largitatem, tenacitatem [illegible]
[illegible] et ut [illegible] [illegible] hinc
[illegible] et [illegible] [illegible] com-
pleatur [illegible] scelerate et flagi-
tiosis omnibus ponentes portum
qui flagitia vendicantes [illegible]
[illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible]
in qua [illegible] sinagoga, [illegible]
malignantium, in quorum manibus
iniquitates sunt, et dextera eorum
repleta est muneribus. Absit
ut hic quisquam audeat suspicari
nec cadat in quemquam tanto stilo
ut os suum ponat in celum
et patri qui non est [illegible]
[illegible] [illegible] eorum [illegible]
sunt et [illegible] [illegible] in eis est

[illegible]
qui tamen morsum patrat aut
famam ut satyricus aut postea
[illegible]. Verum conspiratum hoc
presumpsit ei uno validissimo
[illegible] [illegible] resistere et con-
dicere non audebunt omnes ad desp-
erandum. Quo magis opera, inquam,
que ipsi faciunt testimonium perhibent
de eis. Non bona quibus effectum
quo de tempore sinceritate constet
attende. Nec enim opus bonum
opus quod bonum est. Uni auctorem
eum qui ait: A fructibus eorum
cognoscetis eos. Non enim potest arbor
mala fructus bonos facere, aut
nisi arbor bona fructus ma-
los facere possent [illegible] [illegible]
hic est qui eis [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] indefensum
eorum hoc unum sufficiat. Constat
enim quia apostolorum oportet [illegible]
vestigia et illos et ut patres
honorandos, colendos ut dominos
qui eorum possident sedem et imi-
tantur vitam. Illos potius
hec pagina respicit, qui plurimis
[illegible] [illegible] in salutate
[illegible] et [illegible] et qui [illegible]
astruunt operibus destituunt. In curia
[illegible] Regine [illegible] [illegible]
orbis scripturas loquitur et [illegible]
et eos qui sic omnes ad [illegible]
ductis [illegible] et os suum contra se tor-
quentes non appellant [illegible] de-
dignantur, aut nequeunt nec [illegible]
[illegible] inspectione donec [illegible]
ad aquas quibus [illegible] ab
operibus mortuis dignatur colligere
utrumque [illegible] scripturarum [illegible] aut
[illegible] et venatores [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] eorum tum
de superioribus [illegible] [illegible]
licet nec scripturas intelligent
[illegible] eorum non appellat [illegible]

dos qui apparent sic in actibus
apostolorum scriptum est cor lidie
preponere ut audiret ea que
dicebantur a paulo qui fidelibus
simili obediencia mandato eius
cum disputacione verbo sacra dei
fructibus innotescunt. Sic autem
quis sit dum eorum colligitur
Nam ille qui in gregatum ter-
na superbie scalam ambiciose
et viciose gradibus innitentem
in ovile ascendit xo contempto
id est neglecta recta via et pla-
na sinuosis anfractibus humana-
rum suffodit aut parietem intrans
irrumpit aut per tegulas infu-
sus illabitur profecto fur est et latro.
Quamvis vero xo apparente hostium
id est etiam volente ingredi et per
modum sub umbra pastoris efferi
pretextu id est spoliat mactat occi-
dit et perdit fur indubitatus
est. Tu vide in quo ordine po-
nendi videantur quibus non suffi-
cit dominum inire licencia. tenere
et devorare petrum id preclarum
legem impleverint antiquam et offi-
ciales principum fecit ea quibus
non licent que facile aliquis quibus
probitatis erubescat. Quintum vo-
luptati serviat aut avaricie
et qui eos elegerunt vel ad
miserunt in custodiam sui depo-
pulant et perimunt mortem contra
eos desiderant quos fovere
oportebat in carne et spiritu.
Teneret profecto memoria illud
preceptum ex libro constitui te
super gentes et regna ut evel-
las et destruas et dispergas
et edifices et plantes que
ergo plantata invenerunt instituta
evellere ut edificarent sibi domum
in numeribus chaos aut luxurie

aut obsequium aut eos substituat
ex plantate quos elegit affecto
carnis id est aut contentos a se aut
sibi ab aliis carnali contentos
immensum hoc apparet opus et vi-
talamo dilata. Si substituto pa-
rentes carnales qui publice appeti-
bus inserunt. Quisquis aut hoc
quod spiritus dicit diligenter attenderit
si ea que a patribus dicta sunt
legerit non facile remedium inde-
cebit. Si enim tyranni sectantur
me domino et tyranno primitum
quis tyranno in sacerdotio aliquid
dicit comparat aut coli necesse
si istud videtur acerbum illud
qui nomen vero loquebatur
et dulcia in patrimonium advocavit
beatum Gregorium qui acerbius
ista preponit et ut cetera ta-
ceam hic ipsius verbis notum est
quamvis sive prelati dicunt quod tum
ipsi deliquunt tot mortibus di-
gni sunt quod ad subditos perdicio-
nis exempla transmittunt. Quantos de
tyrannos et non dei et quid sit
tyrannus et de moribus dominum caligule
et neronis nepote eius ...

Quinto suos tyrannos dici
esse non abnego qui
in utroque principatu
scilicet animarum et corporum iniusto
suo iudicio et voluntate per quos
puniuntur mali et corriguntur
et exercentur boni. Nam et
peccata populi faciunt regnare ypo-
critam et sic regum testatur
historia defectu sacerdocii in
populo dei tyrannos induxit sequi-
dem primum precibus et sparsione
... ducem optimam nam
... sunt successerunt duces
a moyse scribentes legem
et iudices qui auctoritate rege-
bant populum et confessi fuisse

legimus sacerdotes. Tamen et
in figuram domini data sunt re-
ges, alii quidem boni, alii vero
mali. Senuerat enim Samuel
et cum filii eius non ambula-
rent in viis suis, sed avariciam
et in muneribus sectarentur,
populus qui fortasse et ipse me-
ruerat ut ei tales preessent
sacerdotes, apud eum quem contem-
pserat sibi regem extorsit.
Electus est ergo Saul rex tamen
ut predictum est, qui filios eorum
tollet ut faciat aurigas et fili-
as ut panifice fiant, et fora
re et agros et predia ut ea
pro libito distribuat servis suis
populum quoque totum servitutis premet
iugo. Verumtamen et christus domini dictus
est, et tirannidem exercens re-
gium non amisit honorem. In-
cussit enim deus timorem omnibus
ut eum quasi ministrum domini qui
quandam ipsius gestabat ymaginem
venerarentur. Amplius quidem
adiciam, et tiranni gentium reproba-
ti ab eterno ad mortem ministri
dei sunt, et christi domini appellantur.
Unde propheta Ieremias predicit portas
Babilonis duces Medorum Cirus
et Darius. Ego enim mandavi
sanctificatis meis et vocavi
fortes meos in ira mea et
exultantes in gloria mea. Ecce
quam sanctificatos vocat Medos
et Persas non quia sancti erant, sed
domini adversus Babilonem imple-
bant voluntatem. Alibi quoque
Ecce ego adducam regem Nabu-
chodonosor servum meum et quia
servivit non sibi accepit apud
Tirum dabo eis Egiptum. Omnis

ergo potestas bona quoniam ab
eo est, a quo solo omnia et so-
la sunt bona. Utenti tamen inter-
dum bona non est aut pacienti,
sed mala, licet quo ad univer-
sitatem sit bona, illo faciente
qui bene utitur malis nostris. Sicut
enim in pictura fuscus aut
niger color, aut aliquis alius
per se consideratus indecens est
et tamen in tota pictura decet
sic per se quedam inspecta
indecora et mala, relata ad
universitatem bona apparent et
pulchra eo omnia sibi adapta-
nte cuius omnia opera valde sunt
bona. Ergo et tirannica potestas
bona quidem est, tiranno tamen
nichil est peius. Est enim tirannis
concesse homini potestatis abusio.
Inest tamen huic malo multus et magnus
est bonorum usus. Patet ergo non
in solis principibus esse tirannidem,
sed omnes esse tirannos qui concessa
desuper potestate in subditis abutuntur.
Porro si potestas succedat sapienti,
qui rerum omnium novit et habet
usum, omnibus bonis grata est
et omnibus utilis, si vero cadat
in insipientem et in bonis quibus
omnia cooperantur in bonum mala
esse non possunt, molesta tamen ad
modicum temporis est. Nam usque
contingere manifestum est his
urgentibus malicia temporis nostri
qui in nobis flagellum domini
ingessit peccatorum malis, insipi-
entibus sepius concedatur. Romanis
enim in libris invenimus Romano imperio
potencius fuit nulla memoria recor-
dari. Et tamen fertur ob urbe
condita quod nullus istorum invenitur
mali gessisse frequencius

de Gaio Caligula Sequitur enim Gaius Caligula au-
gusti tercio successore deterior
atque immanior preter Neronem
qui antecessores et successores
omnes turpitudine vite et man-
dite flagiciis superavit. Hic autem
Caligula cum flagiciosissimus fu-
erit aut paucum tempus imperium
ita quod adeo dedit, ut ipse vide-
rent felicitati de codicum suorum
ipsum quereret eo quod nullis insig-
tent calamitatibus publicis ille
sequens [illegible] sic parabat scilicet
qui delere venerat conditores
et morte imperium. Fuerat enim
hec immensitas pacis ascribitur
augusto, ideo hic paucum ascribenda
est. Qui cunctis Romanis mediorum
tempore asceptus est regnare impe-
rio. Secundum evangelios et hi-
storias veridicas clarum constat
quod sub eo natus est auctor uni-
versi pacis deus hic virginis filius
post tam etiam desponso ad verum
pacem et felicissimi regni bea-
titudinem conscripsit electos. Cuius
adventus mille prenuntiatus est et
patefactus indiciis. Nam ut Oro- Orosius de Iulio Cesare et de hiis que facta sunt mirabilia circa ortum Christi
sius refert: Cum Cesar Octavius
relicto Rege Appollonio re-
diens urbem ingrederetur hora
circiter tercia repente liquido
ac puro sereno circulus ad speciem
celestis arcus orbem solis ambi-
git, et hic octavo ydus Ianuarii
die qui dicitur Epiphaniorum fertur
accidisse. Ipso Cesar primum Iani
portas sopitis finitis cunctis
bellis civilibus clausit, et Augu-
sti adeptus est nomen. Apicem de-
tinens imperii ut penes unum
deinceps summa rerum esset et potestas
quam monarchiam vocant greci.
Refert idem historiarum quod eum a
Sicilia rediens recepte legiones

a Pompeio et Lepido triginta
milia servorum dominis restituisset
et omnia superiora ... debita
donanda tradidit et monumenta
abolita censuisset. In diebus ipsis
fons olei largissimus de ta- de fonte olei
berna meritoria per totum diem
defluxit. Illud inditum manife-
ste adeo imperio nuncians quod
servos dicitur iusto ac domino
subdere veniat et paganum
insperet. Cum ergo et fieret
[illegible] silent arma et tantas
inscrutabiles altissimi obstu-
pesceret mundus, summa rerum et
potestas vertitur ab Augusto post Augustum Caligula preerat
in Caligulam cecidit, cuius fero-
cia ut urbibus legitur exclamasse
fertur: Utinam populus Romanus una
tantum cervicem haberet. Et quod hoste
deerat magno et incredibili
apparatu profectus est hostem querere
circumdans per urbes Germaniam Galliam
quod Pyrenees in horrea ocea-
ni ... prospectu litore subsistit
Romam quod redit est belli de-
ficiente materia et nullo expleto
negotio misit quod Bellinum Bri-
tannorum Regis filium quem pa-
ter pellebat eum parvis vel paucis
accepit. Crudelissimus quidem
... exstitit et sacerdotes ...
... loca profanari et sta-
tuis repleri iussit, et se coli
ut deum. Pilatus inde presules de Pilati morte
tamen iudicatum angustiis ut sua
se discribens manu malorum
... morte celeriter prope-
ravit. Herodes quoque quem Caligula
primus stupro polluerat, dam-
nat exilio, et omnes simul exu-
les iussit occidi. Ipse autem
a suis protectoribus occisus est,
in scrinio cuius inventi sunt duo
libelli continentes lectissimorum

libelli

nomina civium quos morti
destinabat, erat quod alter inscrip-
tus gladius, alter pugio. Ar-
cha quoque ingens variorum
venenorum inventa est quibus
Claudio Cesare iubente dimersis
maria ipsa magno piscium cum-
to pestilencie traduntur infecta.
Successit monimento [?] Caligule
Claudio tunc respondo [?]. Nero
Cesar vero avunculi sui successor
immo transgressor, petulanciam
libidinem luxuriam avariciam
crudelitatem quoque scelera omnia exer-
cuit. Teste namque Orosio
propter petulanciam omnia pene
Ytalie et Grecie theatra per-
lustrans, assumpto etiam vari-
i vestitus decore citharas [?] et tim-
panis [?] citharistas tragedos et
aurigas sepe visus est supera-
sse. Libidinibus quoque tante
exagitatus est, ut nec a matre
quidem nec sorore ulla re-
consanguinitatis reverencia
abstinuisse referatur. Virum
in uxorem duxit, ipse a viro
ut uxor acceptus sit. Sevicie
sue effrenate fuit ut retibus
aureis piscaretur purpureis
funibus, frigidis et calidis
unguentis lavaret, nullam
vestem bis induit, nec minus
quam mille carrucis confecisse
traditur iter. Denique urbis
Rome incendium voluptate
sue spectaculum fecit, per
dies septem quoque noctes ar-
dentem civitatem. Regios pavit
aspectus horrea quadro sa-
xo structa lapide magne quoque ille
veterum insule quas discurrens
flamma adire non poterat
magnis machinis quondam
ad externa bella preparatis
labefacte atque inflammate
sunt, ad abditorum mansiones hon-
estorum [?] quoque dilapsa infelice
plebe compulsa. Quod ipse ex
altissima mecenatiana turre
prospectans leticiaque flamme ut
aiebat pulchritudine tragico
habitu elegiacos [?] odarum sonat [?]
sacerdotales immo civitatem in
qua tot splendor tocius decanta-
tabat. Avaricie autem tam pr-
rupte exstitit ut post hoc
incendium urbis quam se augu-
stus ex latericia marmoream red-
didisse iactavit, neminem ad re-
liquias rerum suarum adire permi-
serit. Cuncta que flamme quo-
quomodo superfuerant ipse absti-
lit. Centies centena milia sester-
tiorum annua a senatu sibi
conferri imperavit. Plurimos sena-
torum nulla existente causa bonis
privavit. Negociatorum omnium
suo una die tormentis quoque
adhibitis omnem penitus censum
abstorsit. Crudelitate autem rabie
ita effrenatus est ut plurimam
senatus partem interficeret, equestrem
ordinem pene destrueret, sed
nec parricidiis quidem abstinuit:
matrem fratrem sororem uxorem
ceteros quoque omnes cognatos et
propinquos sine ulla hesitacione
prostravit. Auxit hanc molem
facinorum eius temeritas impie-
tatis in Deum. Nam primus Rome
christianos suppliciis et mortibus
affecit, hac per omnes provincias
pari persecucione excruciari impe-
ravit. Ipsumque nomen extirpare
conatus, beatissimos Christi apostolos
Petrum cruce, Paulum gladio
interfecit. Mox acervatim mise-
ram civitatem abortae ~~undique~~
undique oppressere clades. Nam

Claudius

Nero

De Neronis libidine et eius crudelitate [?] et malicia

subsequente autumno tanta urbi
pestilencia incubuit ut egro-
ta multa funera in rem libe-
rtatem ne venissent. Britannica
deinde clades ex vestigio accidit
qua due precipua oppida ma-
xima propter hec clade et cede
direpta sunt. postea in oriente
magis Armenie provincie
missi Romane legiones sub
regem Parthorum misse exitu eque
simili extincta est. in Asia
tres urbes, hoc est Laodicie
Hierapolis Colosse, terre motu
conciderunt. Hec Orosius fere
his verbis et post eo liberam
victor quem sancto Jeronimo et magno
doctori Augustino presbiter Rhetorum

Orosius fuit Augustini discipulus

fidei nec veritati diligentiam
instituisse. Hec quidem possumus
et apud alios historicos reke-
rum diffusius. qui tiranno patre
tiberius et caius nerones plenius
scribunt. Nunc si quis diligencius
discere velit legat ea que
Trogus Pompeius Josephus
Egesippus Suetonius quintus curcius
Cornelius et alii historici quos
enumerare longum est similis com-
prehendunt historiis. Ex quibus nos
facile liquebit quod presbiter tirannos
sicut adulari sicut eos deci-
pere et honestum fuit eos occidere
si tamen aliter coerceri non poterat.
Non tamen de privata tirannus ago
sed de hiis qui regnum prebitum fu-
erint. Nam privati legibus
publicis que coercentur eorum voluntas
facile coercent. quam facilius
et si tirannus inducit propter
reverenciam sacerdotis gladium
malorum exercere non licet nisi forte

ne et auctoritas fuit. In eadem
de ceteris materiam extendat
eo quod in presbitero optime et
abstractum tamen non consequatur
cum duplex liberatio preter-
eum tamen non vult si hec
que dicta sunt de presbiteris aspar-
tibus. De morte Julii Cesaris
et aliorum quorundam tirannorum

Occurrit ergo in primis
dominus Cesar quo ma-
ior potencior aut
gloriosior nulla etate reperi-
tur. Quem Julius Cesar
primus orbem Romanorum et ma-
ximitatem imperii acquisivit hos
per parentum et non sepe plus
adiunt nec mortuum,
sed cum eo Cato tamen
finxit, qui ut omnes utili-
tate aut honestate pro delectabantur
ipsis adeo ut eciam per-
tinere Idem tamen tante
laudibus eius effecit ut decem
constat munus ex utrisque te-
pestatibus Romano imperio
utpote qui ut prosperis extolli
ut adversis frangi nescit
magnificus sive audacie sive
temeritate magnanimus quamvis
cum si alius esset posset temerarius
videri. Cesar tamen audax videri
non debet non voluntas deorum assen-
dente favore quod infra perater
fuit. Nemo tamen exceptus est
Cesarem in superbia rebellaret
provocatus iniuriis. Primus fuit
ad Romam quos vicit viribus
Pompeianorum consessit excessit
cum multa superat et ad iusticiam

applicavit, quod certo convenit
sit quia non speravit sibi videret
de phare capis hiis vidit
Orosius ipse commemorat. Eodem enim
in Egipto magis per milites
eius ceciderunt et ipse sicut
alioquin timuit rogetur respon-
sionem qui similiter vulnerum
eminentes nec Cesarios obsideret
navis quamvis [illegible] navi [illegible] na-
vali insistencium Egipciorum
repressus Cesar scapham
ascendit que mox pondere
sequencium gravata et mersa
per ducentos passus ad navem
una manu elata, qua cartas
tenebat natando pervenit. Iste
occisio Julii Cesaris tamen post rem publicam armis comparatam
tirannice occupatus est ex magna
parte senatus coniuracione sectis
pugio pugionibus xxiii occisus in capi-
tolio est et ibi honestatis
memor extitit, ut cum ani-
madvertit se strictis pugionibus
peti, toga caput obvolvit simul
sinistra manu sinum ad ima de-
duxit quo honestius caderet.
de Augusto Successor eius Augustus
felicissimus omnium se submit-
ratorum pene deum prohibitus
est appellari, et omnem generis
tirannide non detrimento et
notam. Tiberius autem Claudius
Tiberius Nero veneno obiit, in morte
ita letatus est populus ut
terram matrem et deos manes
orarent ne mortuo sedem
ullam darent nisi inter impios.
Et hec venefica detestabilis
fuit. Veneno quo ille
extinctus est orbe consimi-
le vitale. Sequitur venenum

cretum traditum est, quia rex nec esse
et [illegible] inventum est mor-
ruptum ea enim erat [illegible]
na, et veneno [illegible]
esse negavit. Gaius tirannus Gaius
Caligula occisus est a dome-
sticis suis. Tiberius Claudius
sublatus a Iulio, et si tiran-
nidem vitavit manifeste ut
alter Tiberius veneno ex-
tinctus est. At vero Nero
Claudius omnium crudelissimus et vi-
lissimus sicut eventus habuit.
Postquam enim deformiter vitam
officiis et angustiis flexum
per vicos offensus ut predictum
est urbem recedit, ab omni
populo sic Suetonius Tranquillus
refert desertus est, et cum
inclusus [illegible] quereret
percussorem et non inveniret,
omnibus quippe deserentibus,
ergo nec amicum nec
inimicum habeo. Admonitus paulum
cum se conderet scrobem coram
se fieri precepit ad corporis sui mensura
modulum coaptans, quatenus si qua
invenirentur marmoris frusta
et aquam simul et ligna conferri
ad tractandum cadaver flens
ad singula atque identidem dictitans dictitans
qualis artifex pereo. Cum pereo
autem audiret se a senatu ad
iudicatum supplicio quale id
esset, interrogavit et cum comperisset
debere nudi hominis cervicem furce
inseri, corpus vero virgis virgis
ad necem cedi, conterritus duos
pugiones quos secum extulerat
arripuit temptata utriusque

cruciatum

arie virgis cederet et cervicem
suo dicti ex fatalem horam
hac suo sperum hortabatur ut
lamentari inciperet, nunc orabat
ut se aliquis ad mortem cum
exemplo animaret. Interdum segnitiam
suam his verbis increpabat:
vivo deformiter, turpiter. Proh iam
quoque equites appropinquabant, quibus
preceptum erat ut vivum attraherent.

Mors Neronis nequissimi

Quod ut sensit ferrum adegit in-
gulo. In eo quoque consummata est omnis
familia Cesarum. Et ne in illa so-
la familia adversus tirannidem
tum heredi legibus quesita suffi-
ceret.

de Vitellio

Vitellius Nonus a Iulio Gal-
ba et Othone inter Neronem et Vi-
tellium intersertis turpissime pertracta-
tus est a cellula in qua se contru-
serat undique deductus per viam
sacram passim fimo in os eius
proiectam alijs, et a populo Romano
apud Gemonias scalas minu-
tissimis ictibus excarnificatus
unco tractus in tiberim.

de Domiciano

Duodecimus
Domicianus Vespesiano et Tito
interpositis post multam et certam
tirannidem a suis deletus interfectus
est, ex qua tempora sua in christianos
iniqua extitit, auctore Euzebio
cezariensi parte [illegible] cre-
vasse hec ho [illegible] tado [illegible]
ipsius vero Domicianus, qui interfici
omnes primi qui de genere David
et regia stirpe descendebant se-
rete hec tradunt. Delati sunt
quidam quasi essent de posteritate
Iude, quem fratrem fuisse salvatoris
secundum carnem tradunt. Incusa-
bantur iudicia velut qui ex Da-
vid genere et ex ipsius Christi prosapia
gente descendebant. Hec Egesippus
sicut per ordinem hijs verbis refert.
Adhuc autem supererant quidam de
carnali domini genere nepotes
Iude eius qui secundum carnem frater
domini dicitur, quos quidam detulerunt
tamquam ex David stirpe venientes.
Hos quidam Evocatus nomine qui-
dam hic missus sicut perduxit ad
Domicianum Cesarem. Nam et
ipse formidabat de adventu
Christi sicut et Herodes. Interro-
gati ergo a Domiciano si essent
ex familia David confessi sunt.
Tunc quesivit quantis possessionibus
vel quantis facultatibus essent pre-
diti. At illi responderunt quod
utrisque non sit amplius in bonis
nisi novem milia denariis, ex quibus
singulis pars media competeret
deberetur. Neque hec sibi in pecunia
subsistere, sed in estimatione terre
que eis esset in quadraginta
tamen uno minus constituta,
per quam suis ipsi manibus
excolentes vel ipsi alerentur vel
tributa dependerent. Simul et
testes vnales et duriciam operis
magni laboris frequentia et cal-
le obduratas proferebant. Interro-
gati vero de Christo quale sit regnum
eius vel quando ipse aut unde et
quando venturus, responderunt quod non
mundanum neque terrenum esse
ei designaret imperium sed cele-
ste ei per angelos ministeria
preparatum, quod in secundo adventu
cum gloria de vivis ac mortuis
iudicabit et restituet unicuique
pro factis et vite suis meritis. Ad hec
Domicianus nihil in eis vel crimen
inveniret et vilitatem eorum con-
temneret, abire eos
liberos iussit. Hec illi. Ex quibus
patet quod non ex magnitudine
que deus [illegible], sed fastu
imperio a nullius fidelis [illegible]
sue cohibent valuerunt. Ergo

ad tantam paucitatem et paupta-
tem xpianorum societatem conductum
est ut respirante domiciano de
stirpe dauid vix duo potuerit
inueniri qui sibi in carne
et sanguine propagatam propinqui-
tatem ostenderit. Et quia celum
deo ipso et toto imperio la-
cerauit domicianum, eodem in se
de suis inducto et ipse laceratus
est. Cuius cadauer populari sar-
dapila per vispiliones exporta-
tum atque ignominiosissime se-
pultum est. Successor eius Nerua
omnia acta eius reuocauit in ir-
ritum et asceptus principibus
nec tirannus morte confectus
deum obijt. Traiano adoptato
in regnum qui tanta moderacione
successit ut sic augustus fe-
licissimus ita imperator optimus
dictissime habitus sit. Ei succes-
sit helius adrianus pater patrie
qui rempublicam iustissimis legibus
ordinat et iudeos scelerum
suorum perturbacione excitatos exagitatos
et ut palestinam reuerterent ultima
cede perdomuit ultus quam christianos
quos illi excruciabant. Precepit
quam ne cui iudeo introeundi Jero-
solimam esset licentia. Christianis
tamen permissa. Cuius tempore qui in optimum
statum murorum restitucione reparat
Precepit quam Verum helium de
nomine suo. Anthonius co-
gnomento pius tranquille et
feliciter gubernat imperium succe-
dens adriano cum liberis
suis et merito pius pater patrie
nominatus est et intercedente
Justino philosopho christianis beni-
gnum exhibuit. Marcus Anthonius
Verus successor pii cum anthonio

comodo fratre suscepit imperium
Aurelius autem tali morbi genere
quem greci apoplexiam vocant suffoca-
tus interijt. eoque defuncto frater
solus rempublicam rexit. quem admira-
ri magis laudare sicut Eutropius dicit
facilius est. A principio vite tran-
quillus et constans adeo ut ab
infancia vultum nec gaudio nec
merore mutauit. philosophiam edoctus
stoice eciam deditus. vita pro
et erudicione philosophus. Institutus
est ad philosophiam per appollo-
nium calcedonium ad scienciam lingue
grecam per ceronem plutarchi
nepotem latinas autem eum fronto
nobilissimus orator docuit et
pro quorundam operum plutarchi
nepos. Inter cetera bella gessit
quod pro magnitudine punice con-
ferri potest et licet omnibus
militum Romanorum sic et imperator-
ibus suis defectus attestatus maximum
conferens ... exercuit pro
ceteris multique scitorum marco
coronati sunt. Postremo lucio
Comodo filio suo in regnum
assumpto, in pannonia constitu-
tus repentino morbo interijt. Lu-
cius Anthonius Comodus dege-
neratus ab augusto, pro ora vel hec
firme et obscenitatis dedecora
depravatus. gladiatoribus quoque ar-
mis sepissime depugnauit. et in
amphiteatro feris sese frequenter
obiecit. Interfecit eciam plurimos
senatores maxime quos ad-
uertit nobilitate industria que excel-
lere. flagicia Regis pena vrbis
insequitur. Nam fulmine capito-
lium ictum et igne facto flammato
bibliothecam illam maiorum cura studio

mors domiciani
de Troyano
de helio

Nota de Gregorio

quam contra codices quam alios di-
versitas rapari turbine continuat
refert tamen B. Gregorium biblio the-
cam combusisse gentilem quia
divine pagine gratior celebris
et maior auctoritas et dili-
gentia studiosior non dubius
operibus potuerunt accidisse quam
negligenti obviat. Comodus autem
tirannus incomodus vestiarium stran-
gulatus est minus cum hoste
liram genus indicatus. Et quod
quidem est dispositio tirannorum qui
explicat res que latet in ipse
sicut eo damnatus hostium
licet oblitus sit tirannus hoc
tamen non impediat. Si subtraco
veritatem historie cum hic galbe
othonis et silentio eo neglecta
est. Nec quis quotus sit
imperatorum attendit. Sed quia omnis
dominetur tirannidem aut dispersit
clemencia dei quam pro dicto instru-
re cum ut flagellum inducit
in delinquentium penam et cum ut
quos fecit penitentes admittit
ad veniam. Dereliquam hic desisto
et ad alias a Romanis historie his-
torias. Sed quia in kathalogo
imperatorum ille agno genti mee
nomen est severus dicitur qui ad-
versus dei nomen tirannidem suam
exercuit. Illud autem solum ad-
diciam ne severe ut sensi-
bile me pacem videar. Sed
perfecto habuit persecucionem in christianos
et ecclesiarum persecutorum celeste
ultio prostrata est. Severus
cum continuo bella civilia quibus
Romani sanguinis plurimum effusum
est hic quod asserit quidam Tripa-
litanus ab oppido lepti natus se-
nex multis sepe bellis lacessitus
fortissime quem rem publicam sed labo-

riosissime rexit. Egressus est
tum multis certaminibus ut cum multe
triumphavit. Postremum ingressus
ad tirannidem aspirantem vicit
et interfecit Iudeos quoque et Samari-
tanos rebellantes ferro cohe-
ruit Parthos Arabes Adiabe-
nos quoque superat. Hic quoque severus
generis victor qui in Brita-
nias defectu pene omnium sociorum
tractus magnis ibi quibus quoque fre-
quens sepe gestis receptam
partem insule a ceteris in domitis
gentibus vallo distinguere decer-
neret. Itaque magnam fossam
firmissimumque vallum crebris
insuper turribus communitum per centum
triginta duo milia passuum a ma-
ri ad mare duxit ibique sicut
orosius et alii hystorici referunt
apud oppidum eboracum morbo
obiit. Quamquam Britannia venia
ipse exhorruit, et in principes
non venit sed per suos principes
invictos gladios exercere [illegible]
vero oppidum in id numen et te-
mere tempus processu extremum
ut urbibus antiquis audeat se
conferre. Hoc et forte tali
imperatoris contigit sepultura quod
tamen gentilium ritu et inspectum
per ipsum tirannidem in Christianos
exercuisse et penas scelerum
luisse certum est. Nemo enim
a seculo se a potestate angeli apostate
exemit magisterium qui damnator
eius et confessores non fuit
precepto. Eius auctoritate divine
pagine ~~litum~~ licitus sit
et gloriosa et probatis
tirannos occidere. Sed tamen fide-
litate non sit tirannis obo-
ediens interfectorem aut alios
iniuriam honestati non amittat

de pena [illegible]

onerosum est si gentium
tirannos ad tempora nostra
severe voluimus trahe-
re. unum huius etatis non memo-
rabile. Hoc circa hec cum metrum effinxit
et fingerat vocatque libellum
sui qui de casu tirannorum inscriptus
est. quid de tirannis sentiat
plenius potest apperire diligenti
in compendio, ut nec de pro-
lixitate tedium, nec de brevitate
obscuritas gignatur. Sed ne Romane
historie vilescat auctoritas
que plerumque ab infidelibus et de
infidelibus scripta est, hoc divine
et fidelis historie comprobetur
exemplis. Unde cum appareat quia
ut Valerius ait divina vita
est potentia que vires suas
modum imponit, et sonent ut
tam scelerata est, aut tam
magnifica quod non moderatore
desiderent temperari. Primus ergo
tirannus nobilis obiit divina
pagina Nemroth robustus
coram domino venatorem, quem
virum dici non ille testatur
historie et si secundo tempore non
acquiescit, eo quod fuisse re-
plicum superius dictum est. Re-
gnavit siquidem voluit et non
a deo, et sub eo turrim
in celum erigere conata est
terra dispergenda et confu-
sionibus mortalitas. Progrediamur
adeo quem populo divina pre-
ferit electio dantur in republica
gubernandi non regendi volunt
ita deserunt adeo quod affligit
ut urgente dolore angu-
stia mortem sibi cogebant
inferre. Ut autem memini in Palest-
ina assumito si quibus vita
dissolvit. hec vita vere apud
indices optinuit. regum sive pe-
des ex fine Regum et libri de-
rum celebrium historiarum est. in
qua auctore Ieronimo israel decem
tribus sub tirannis abiisse la-
borasse et iuda preter david
Iosiam et ezechiam reges
omnes reprobos habuisse monstrat.
Salomonem et forte aliquos
alios et in iuda gloriatum esse
facile credidim dum regnarent
non quod facile prevalebitur
populum dure cervicis et corde
incircumcisum. et qui semper restitit
spiritui sancto. et non modo moysen
famulum legis. sed deum dominum
legis ab eiusdem
generatum ad vocationem prove-
nit pro principibus meruisse
tirannos. Nam tirannos
quos peccata impetrant, inducunt
et erigit penitentia delet
excludit et premit, et quod
circa reges suos sit indicium
narrat historia. Fuerunt
sepe uno filii israel sub tirannis
multis et variis pro dispensatione
divina afflicti temporibus, sepe quod
sunt clamantes ad deum liberati.
Fiebat quod finito tempore dispensa-
tionis, nece tirannorum excutiebant
iugum de cervicibus suis. Nec illi
quorum vita penitentes et hu-
miliatum populum liberabant arguuntur
sed eorum posterorum memoria
quasi minister dei honoratur,
quorum supponere liquet exemplis.
Servierunt ergo filii israel Eglon
Regi moab decem et octo annis
et postea clamaverunt ad dominum

Margin notes: de poena et vita; Ioia; Eglon

qui suscitavit eis salvatorem
vocabulo Aoth nuncupatum filium
Gera filii Gemini qui utraque
manu utebatur pro dextra. Miserunt
ergo filii Israel per illum munera
Eglon Regi Moab. Qui fecit
sibi gladium ancipitem habentem
in medio capulum longitudinis
palme manus, et accinctus est
eo subter sagum in dextro femore
obtulit ergo munera Eglon Re-
gi Moab. Erat autem Eglon
crassus nimis. Cum ergo obtulisset
ei munera prosecutus est socios
qui cum eo venerant et reversus
est de Galgalis ubi erant ydo-
la, dixit ergo ad Regem Ver-
bum secretum habeo ad te o Rex
Et ille imperavit silentium
egressis ergo omnibus qui circa
eum erant Ingressus est Aoth
ad eum dixit ergo Verbum dei habeo
ad te. Qui statim surrexit de thro-
no extenditque Aoth manum sini-
stram et tulit sicam de dex-
tro femore suo infixit ergo eam
in ventrem eius tam valide
ut capulus ferrum sequeretur
in vulnere ac pinguissimo adipe
stringeretur. Nec eduxit gladium
sed ita ut percusserat reliquit
in corpore. Statim ergo per secreta
alvi nature stercora proruperunt
Aoth autem clausis diligentissime
hostiis et affirmatis sera per po-
sticum egressus est. Et ~~altera~~ Si-
Iabin sara fugiens pervenit ad ten-
torium Iahel uxoris Haber
Cinei. Erat enim pax inter Iabin
Regem Asor et domum Haber

Cinei. Egressa igitur Iahel in occursum
Sisare dixit ad eum Intra ad me
domine mi intra ne timeas. Qui
ingressus tabernaculum eius et opertus
ab ea pallio dixit ergo ad eam
Da mihi obsecro paululum aque
quia valde sitio. Que aperuit
utrem lactis, et dedit ei bibere
et operuit illum. Dixit ergo Sisara
ad eam Sta ante hostium taberna-
culi, et cum venerit aliquis interro-
gans et dicens Numquid hic
est aliquis Respondebis Non est. Tulit
itaque Iahel uxor Haber cla-
vum tabernaculi assumens pariter
malleum, et ingressa abscondi-
te et cum silentio, Posuit
ergo supra tempus capitis eius clavum
percussitque malleo defixit
in cerebrum usque ad terram. Qui
soporem morti socians defecit
et mortuus est. Unde et [illegible]
canit [illegible] consentanea [illegible] post-
Benedicta inter mulieres
Iahel uxor Haber Cinei et bene-
dicatur in tabernaculo suo. Aquam
petenti lac dedit, et in fiala
principum obtulit butirum. Sini-
stram manum misit ad clavum
et dexteram ad fabrorum malleos
percussitque Sisaram querens in capi-
te vulneri locum, et tempus va-
lide perforans. Patet autem et ab alia
constat historia iustum esse
occidi publicos tirannos et
perfidos ad dei obsequium liberari
[illegible] quorum sacerdotes domini nec
[illegible] reputat [illegible] et si quid
doli [illegible] hic magnum
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
constrata. Erat Olofernes

non virtute hostili sed suis
viciis gladio interfectus occu-
buit, et qui parum formida-
bilis fuerat luxuria et ebrie-
tate victus a femina interfectus
est. Nec femine ad tirannum
patrocinium accessio, sed hostilem
animum prava simulatione texuisse.
Non est enim dolus quod fecit fidei
et militaris cautele. Signum
fidei est quod increpat sacerdotes
qui domine miseratori prescripserant
tempus ex pacto hostibus se tradi-
turos et urbem nisi infra quinque
dies eis deus subveniret. Cau-
tele quod nulla formidat pericula
dum suos et populum domini ab
hostibus liberaret. Nam et
hec confidenter in psalterium indu-
cant verba iterat michi domine
ut gladio proprio eius superbia
amputetur, et capiatur laqueo
oculorum suorum in me, et percuties
eum ex labiis caritatis mee.
Da michi in animo constantiam
ut contemnam illum, et virtutem
ut evertam eum. Erit enim
memoriale nominis tui cum
manus femine deiecerit eum. Vocavit
ergo Abram suam et descendit
in domum suam abstulit a se cili-
cium, et exuit se vestibus vidui-
tatis, et lavit corpus suum
et unxit se myrra optima
et discriminavit crinem capitis
sui et imposuit mitram super
caput suum et induit se ve-
stibus iocunditatis sue, induitque
sandaliis pedes suos, assumpsitque
dextraliola et lilia et inaures
et anulos et omnibus ornamentis

suis ornat se. Contulit quoque ei
splendorem dominus, quoniam omnis
ista compositio non ex libidine sed
ex virtute pendebat. Et ideo dominus
hanc in illa pulchritudine amplia-
vit ut incomparabili decore oculis
omnium appareret. Illuc ergo veniens
et premisso captivis hostium dixit
Iudith Olofernis: Sume verba ancille
tue, quia si ea secutus fueris per-
fectam rem dominus faciet tecum.
Vivit enim Nabuchodonosor
rex terre et vivit virtus tua
que est in te ad correctionem
omnium animarum errantium, quoniam non
solum homines sed et bestie agri
serviunt illi per te et obtemperant
ei. Nunciatur enim industria animi
sua cum tui universis gentibus
et indicatum est omni seculo quia
tu solus potens et bonus es in
omni regno eius, et disciplina tua
omnibus gentibus predicatur et adducam
te ut venies invadabo te omnia
ita ut adducam te per medium Ie-
rusalem et habebis omnem populum Israel sicut
oves quibus non est pastor, et
non latrabit vel unus canis con-
tra te. Quia hec michi dicta sunt per providentiam dei.
Nam hec quidem quasi insidiose
excogitata et captiose dicta sunt
habent mistice dispensationis consilium.
Dixit itaque Olofernes: Non
est talis mulier super terram in aspectu
et pulchritudine et sensu verborum.
Cor enim eius concussum ardebat
in concupiscentia eius. Dixit: Bibe
nunc et accumbe in iocunditate, quia
invenisti gratiam coram me. Ecce
vero que luxuriam non vincat
fidei et fortitudinis sue instinctu
ipsa est luxuria aliena et crudelitatem
quam semel sopivit blanditiis

in populo liberatorem tantum armis vindicet. Prosiliit ergo Olofernem interimit et abscidit caput eius et tradidit illud ancille sue ut poneret in peram reportandum in urbem que salutem fecerat constituta in magna formidine. Hoc in tyrannicidio docent historie. Nec quibus illius interfectio iudicatur, qui fidei aut sacramenti religione tenetur astrictus. Nam et Sedechias ob neglectam fidei religionem et sacramenti legem captivatus, et qui in aliis regibus Iuda non memoratur eruti sunt oculi eius, quia deum cum iuratum esset non est iusta causa tacet tyranno lapsus in perfidiam non proposuit cum quo pactus fuerat. Sed nec veneni licet video ab infidelibus aliquando usurpatam esse ullam iure indultam lege licenciam. Non quod tyrannos de medio tollendos esse non credam, sed sine religionis honestatisque dispendio. Nam et David regum quos legimus optimus et qui excepto sermone Urie Ethei in omnibus inculpatus incessit, licet tyrannum gravissimum sustineret et ei opprimendi sepe nactus sit occasionem, tamen parcere maluit confisus in misericordia dei, qui eum sine peccato poterat et sine iniuria poterat liberare. Decrevit ergo expectare donec ille visitaretur a deo reddita talione, aut in prelio caderet vel dies eius veniret ut moreretur. Siquidem in eo patet pacientie commendatio eius, quod cum oram clamidis eius precidisset in spelunca et alibi dormientis castra ingressus custodum negligentiam increpasset

et Regem coherceret, confiteri quidam dando cum agebat instinctum. Et hic quidem modus delendi tyrannos utilissimus et tutissimus est, si qui premuntur ad patrocinium clementie dei humiliati confugiant et puras manus levantes ad dominum devota prece flagellum quo affliguntur avertant. Peccata etenim delinquentium vires sunt tyrannorum. Unde Achior dux omnium filiorum Amon saluberrimum hoc dedit consilium Oloferni: Perquire inquit domine mi, si est aliqua iniquitas populi huius in conspectu dei eorum, et ascendamus ad illos, quoniam tradens tradet illos deus eorum tibi et subiugati erunt sub iugo potentie tue. Si autem non est offensio populi huius coram deo suo, non poterimus resistere, quia deus eorum defendet illos, et erimus in opprobrium universe terre. Omnium tyrannorum finem esse miseram et quod in eos deus vindictam exercet si manus cessat humana, et hic in Iuliano Apostata et multis aliis exemplis probatur.

Finis enim tyrannorum confusio est ad interitum quidem si in malicia perseverant nec revocentur ad veniam. Nam et sibi flagello parato interdum in correctionem filiorum eo fine usi fuerunt. Nam Achab reversus est, feriam tamen non vidit malum hoc in diebus suis. At Iesabel in pertinacia perseverans digne sanguinem suum canibus lingendum prebuit in loco ubi sanguinem

Nota

Nota quod peccata delinquentium vires sunt tyrannorum

innocente Naboth lapidarent
canes. Et licet sit innocentie
Nabuthe sanguinis effusi-
onis tot modis sanctorum
exquisitus est. Unde iusti-
cia punit impietates, et in pe-
nitentiam eius totum regnum
mancipavit. Punit autem ma-
liciam semper deus, sed etiam
suo iudicio quo homines ultima
tenus supera impiorum. Afflixit
Pharao populum dei, et ab eodem
oppressimus sicut in exodo legitur
flagellatus plagis quas libet
et seriatim tenent metro com-
prehensas. Inicium miserie prima
rubens unda, rane tabesque
secunda. Inde culex tercia, post mu-
sca nocivior istis, quarta pecus
stravit, vesicam sexta tenuit.
Inde subit grando, post bru-
cus dente nephando, nona tegit
solem, primam necat ultima pro-
lem. Nec primo quis visus fecit
hoc solum attendens quia pla-
gas egypti sub pharaone satis
compendiose comprehendit in his
... id est adversus furor eius a
populo dei sed effrenatus persequens
currus cum curribus et equitibus suis in mare
submersus est. Aquis quo pro mu-
ro ad populi defensionem et prote-
ccionem subversionem tyranni versus
est dominus. Salmanasar quem
regnante Ezechia premebat populum
domini. Contra quem Rex in precibus
adversus minas tyranni clipeum
divine protectionis apposuit. Unde et
eum per prophetam confortat deus
dicens: Non ingredietur urbem hanc
nec mittet in eam sagittam nec
occupabit eam clipeus nec circumda-
bit eam munitio. Per viam qua

de plagis pharaonis

venit redibit, et urbem hanc
non ingredietur dicit dominus, et sal-
vabo eam propter me et propter David
servum meum. Factum est ergo in nocte
illa venit angelus domini et percussit
castra assiriorum centum octaginta
quinque milia virorum. Cum quo diluculo
surrexisset, vidit omnia corpora
mortuorum et recedens abiit, et
reversus est Sennacherib Rex assi-
riorum et mansit in Ninive. Cumque
adoraret in templo Nesrach deum
suum, Adramalech et Sarasar
filii eius percusserunt eum gladio fuge-
runtque in terram assiriorum, et regnavit
Asaradon filius eius pro eo. Nec mo-
veat si ab et ad nomine consta-
re in diversis historiis. Causa pro tradi-
cione hebreorum sicut auctor est
in penthateuco. Dictus est
enim Salmanazar et Sennacherib
et Phul et Teglat Falasar
et Sargon. Nisi enim polinomia
haberet historicorum quadam conscribere
discrepanciam quibus vacillabat
auctoritas. Sic ergo angelico gladio
primus adversus exstitit dominus deus ad-
versum impium manibus filiorum. Ipsa quoque
vindicta super potentiam altissimi
et hominum ponit maliciam tirorum suis
legibus non absolute acquiescit. Sicut est
quod adversus deum Nabuchodonosor in
immensum exaltatus septennio bestia
egit et penitens est demum regno
in hominem rebus restitutus et regno
loco eo postmodum meruit ex in-
spiratione misericordie dei. Sed ipsa iusticia
sicut in omni gente et populo manifesta
est in sentencia tyrannorum et crudelium pena.
Julianus vilis apostata et sordidus
imperator dolo potius quam viribus persecutus
est Christum. Nec tamen viribus cessavit. Nam
sub eo Christianorum persecutio exorta est
persecutio dum ... quem dicebat
... imperio Romano ... attingere
... adversus Parthos infirmitatem
expeditionem assumpsit, et sanctus Basilius in medi-
o in suo ... devoret tristiciamque.

de Juliano apostata

mag(ni) basilij cap(padocie) q(ui) s(an)ctorum p(re)cib(us)
interfectus est deo. mercurius q(ui) martirem
declinavit / qui iacebat in castris
mandato b(ea)te virginis lancea perfora-
vit. mercurium q(ui) coegit impius apo-
stata galileum vincere sicut que(m) p(er)sequeba-
tur victorem et de se triumphasse ...
eum ... fideles ... in
ecclesia ... ...
proclamantes in orationibus collectis
... nocte b(ea)tam virginem in visione
s(an)c(t)us agnovit, et ipsam consolatorem
accepit ... illa ... mercuri-
um et abibit interficere Julianum in-
fidelem et deum ... blasphe-
matorem. ... cum ...
... abijt. et ad ...
que apparuerat magnum basilium
dedit ei librum ... in hystoria
... facturam. ...
... hominem a deo plasmatum ...
... libri ... dicit. in fine
hominem ... plasmato parte ...
... itaque librum legit ab initio
usque ad partem similem quoque visionem
vidit eadem nocte ... Juli-
ani in expeditione liberatus redijt
Basilius ad martirium s(an)c(t)i mercurij
nocte ... mercurium arma non reperiss(et)
sed die sequenti invenit eadem et lanceam
recenti sanguine ... Orosius
... de mercurio martire non facit
mentionem. sed in expeditione parthica
tyrannum refert obvium militem telo
... Eutropius quoque qui Romanam
... compendio describit histo-
riam ... in castris sed non
exprimit ... auctorem ...
... cuius auctor in ...
... ei constat ...
... Et hystoria ...
... Juliani. et ...
... qui gali-
leum nominabat ...
... ad laudem gali-
lei ...
decepta ab his que de eo ...
theodoreti et hermeni teste

cassiodoro tradiderunt. Julianus ...
de Regio sanguine ...
et ex constantinus nepos constantini
magni / qui Bisantium a suo nomine
Constantinopolim appellavit / ab
initio extitit Xpianus / ...
auditoribus constantinopolitane ...
... in basilica ... doctores
... pedagogum habebat nomine Mardonium
gramaticum / Nicoclem lacenem
Rethoricam ... legebat apud Ec-
bolium sophistam ... opera et di-
ligentia magni Basilij Xpianus /
Prohibebat enim imperator ne apud
paganum sophistam legeret / ad
impietatis dogmata declinaret
... ut ei fama ...
... imperij gubernaculum / ...
in suspicionem ... imperatori / ab ur-
be regia iussus est abstinere / iussus
... in nicomedia ... apud
libanium sophistam ... paganum
... qui ibi a pedagogo constantino-
politanus ...
... libros eius, et in Re-
thorica ... ...
que ... ...
centem valentinianum imperator ...
... est. Cum
... ...
cepit cum ... magis
et magis ...
imperij / Imperatorem ...
suspicionem ...
monarchia ...
... in ... Xpiano / et in ecclesia
Nichomedie lector ordinatus
se ... imperatori
... libros / et ... ex-
... in physica ...
... et amicis
... quibus
ipse non ... / et quod
... imperatorem

ad imperatricem Eusebiam [illegible]
latenter et pro eo intercedens
optinuisset ut ad phylosophandum mitte-
retur Athenas. Refert Theodo-
ricus quod cum dictus Iulianus cum Hel-
ladio vate quereret consilium
an an ad imperium perveniret, introducto
per eo qui se potentissimum in
magica fatebatur, introductus
est ab eo in locum delubri ut
in abdito evocatoque a mago
demones primus consuleret, quibus
solenni apparentibus compulsus est
Iulianus fronte sua crucis munimine
signare, quo facto demones
disparuerunt. Magus itaque ce-
pit culpare Iulianum. At ille
pretendens metum se dixit
obstupuisse virtutem eo quod signum
hoc demones fugerint. Non
suspiceris hoc bone vir, inquit
magus, quia timuerint sicut
dicis, sed abhominati hoc signum
potius abscesserunt. Et ita tamquam
impius [illegible] sacrilegii replet
Iulianum. Post hec fit socius
auctor est imperator eorum
Iulianum eum constituit Cesarem,
cesar et data sibi Constancia in uxorem
ipsum contra Barbaros destinavit
ad Gallias. Sentiens igitur cum esset
contra sibi inimicum [illegible] Barba-
ros, quoniam amorem suum apud
milites collocavit. Fertur etiam quod
dum in quadam civitate fuisset
ingressus, corona laurea qua
solent ornari civitates, inter colum-
nas pendens rupto fune sup-
ra caput eius decidit, eum quod aptissime
coronat. Quo facto cuncti clamaverunt
quod signum fuit imperii. Considera-
tum cum hostibus certamina feliciter
confecta est, ut a militibus appella-
retur augustus. Cum quo corona deerat
imperialis, unus signa portans

torquem quem habebat capiti eius circum-
posuit. Et hic modo factus est imperator
Iulianus. Que vero postea gesserit,
ille perfidus incipit audientes. Nam
ipso prius arma pro libito depone-
bat, fingendo quod pavore religiosus
abierat et singulas urbes [illegible]
appetens. Solus observabat dies
stipendii ex pontificum paganorum
intestino quorum bello lacerasset
imperium ut ei degenti in Gallia
finitis mortis imperatoris Constancii
nunciata. Ut vero securius inten-
deret sibi conciliare vulgus, sibi
plurimis religiosis omnibus indulge-
bat. Studebat ob hoc omnia
omnibus fieri, sicut varie glo-
ria largus, sicut affectata simu-
latione [illegible], sicut a multe
fictitia communis, sicut [illegible] a molestiis
[illegible], et quod maxime tamen erat, ne [illegible]
habet mansuetudinem medulli-
tenus, qualis [illegible] religionem mira-
bat. Episcopos quos in exilium depor-
tatos misit crebro revocavit et confiscatas
sibi reddi iubebat, templa quoque
paganorum reserat fierique necessariis
precepit appendi, et que eius ablata
fuerant in cunctis restitui preci-
pit. Palacio expulsit eunuchos
tonsores et cocos. Eunuchos
quidem eo quod uxor eius obierat
postquam non duxit aliam. Cocos
autem quia modo parcissimo cibo simplici vi-
vebat. Tonsores quia ut ipse aiebat
unus sufficit multis. Scriptores plurimos
[illegible] [illegible] quod [illegible]
[illegible] magis [illegible] et
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] pallacia [illegible]
[illegible] [illegible] magis [illegible]
[illegible] magisterio [illegible]
quod [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] et imperatoris [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

contexebat hos quos in stra-
ta publice locabat, solis enim
imperatoris et Iulius Caesar in
yma locabat coronas, prebens eis
munera, et tabellionibus
inhibuit, iubens eos utilitatibus
publicis ministrare. Hinc enim opa-
landat primum primum quod usurpat,
quod remoto fastu pallacium venera-
bile pendet, incipiens aperte deorum
mentiendo fecit, quod mox in ipso prin-
cipio aperte et impudenter negarunt
Romanae fidei, et quibus sacrificiis
et invocationibus quas expeditio-
nes paganorum erant, et sanguine
immolatos. verum baptisma studet
abluere et divinae eucharistiae
confessionem. Ex illo enim tempore tam
secrete quam publice, et in templis
paganorum licentius sacrificia celebra-
bant. Refert autem quod dum aliquando sac-
rificaret, ostensum sit ei in intesti-
nis hostiae signum crucis corona
circumdatum, quo viso, alii quidem
territi de religione viriliter et Roma-
norum dogmate cuncti existimant,
eo quod corona victoriae indicium est,
et ambitu circuli in se redactus
est finis utriusque. Princeps autem
confortans eos prospera sibi mo-
strari asseruit, et quod secundum
dogmata Romanorum christianis nec
ei dilatari liceat circuli termino
coerceri. Cum autem adveniret prin-
ceps Gallus et Iulianus ad sepulcrum
Mamantis martyris opere, dum ipsi
statim basilicam fabricarent, res
dicitur mirabilis et forsitan in-
credibilis accidisse narratur. Galli
namque pro ... unceba viriliter
crescebant, Iuliani vero labores
alii quidem fundebant, alii terra
ipsa ... ruderibus imple-
bant. Aliquotiens tria deposita
fundamenta templa non potuerunt,
acsi quadam violentia terrae ab inferiori-
bus locis ea expuente, deo repellente.
Prodigiosa visa sunt omnibus christi-
anis, quod non esset viri illius
in Romana religione salubris
intentio, quod patuit ex post
facto. Nam ecclesias et ministros
possessionibus et privilegiis spo-
liavit, et quae minus clare et
plane numerosum est. Clericos
iussit militibus ascribi. Dum igitur chri-
stianos primos ... primos quod cor-
pore tradidit, ipsis vero Romano-
rum uxoribus et filiis in servi-
tutem praecepit, et tamen christianos
contumeliam proponere, et Galileos
omnes censuit in scholis diminucionem
capitis subiacere. Hic inter autem
Romanos pravorum mirator ipsius
est, istos poenas confessores
inter perrexisse in poena Romanorum,
qui magis male credunt, et facti
sunt gloriosi pro nostro dogmate
morientes. Providens eorum gloriae
abstinuit a tormentis, iudicans
necessarium, ut fremens pietatis
et ad memoriam ad paganitatem
tollendam ipsis suadeat, simulans
se imitari clementiam.
Dum enim quodam Constantinopo-
li apud Fortunam sacrificaret
rebus, accessit ad eum Maris episcopus
Calcedonie et publice impie dixit,
sive deo apostatam vocavit.
At ille solum ei improperans
caecitatem, eo quod senex oculis ma-
libus captus adesset, "neque Gali-
leus deus tuus curare potest",
Maris: "gratias ago Deo qui hoc
egit, ne te viderem pietate
nudatum." Imperator autem silens

abscessit publice simulans et oste-
tacionem parare paganitatem.
[illegible] lege autem prohibuit
ne galileorum filii poetarum re-
torum et philosophorum legerent
opera. proprijs inquit telis cum
proverbio vulneramur. ex nostris enim
armati et nostris cum scriptoribus
contra nos bella suscipiunt. Po-
suit et aliam legem precipiens
galileos expelli militibus. addens
et aliam ut galileis bona
auferrentur. cum christus dicat eos pau-
peres esse precepta. Scripsit Apol-
linaris vir doctus et ingeni-
osus. eroico versu pro Homeri
poemate hebraicam antiquitatem
et in alio opere imitatus est
comedias Menandri fabulosi-
tate deducta. Euripidis quoque
tragedias et liram Pindari con-
structus est. et absolute dicen-
dum quod et omnes scripture arta
singulas. omnes enthitecas vel
[illegible] lectoribus tempore paruo
proposuit. [illegible] moribus
[illegible] et [illegible]
grecorum valde paucis. scripsit et
librum Nobilem ad ipsum imp-
eratorem. sive contra philosophos in quo
tatis satis scripture testimo-
nijs illos [illegible] con-
despexit plaudentes. et scribens
de deo. que legens imperator
[illegible] sua scripsit episcopis
legi et reprehendi. cui episcopi
rescripserunt. et si legisti non
agnovisti. si enim agnovisses
nequaquam reprehendisses. Basi-
lius autem Capadocem [illegible]
[illegible] epistola. verum Antho-
[illegible] imperator eo quod ei esset
barba [illegible] complexa

derisus est. dicentibus anthyoche-
nis tondere ut ad funes barba
eius proficiat. Et quoniam templum
construxerat in Dafne. Apollinis
aram suo formari precepit in
solio. Narrabatur quod dicebant
iste templum et [illegible]
[illegible] Apollinis [illegible] affli-
xisset. Anthyochenos autem
quos [illegible] liberos [illegible] scripsit.
[illegible] autem [illegible] demo [illegible]
[illegible] in [illegible]. templum Ierosolimis
eos instaurare precepit. dicentibus
quod quos de toto orbe convoca-
verat plurima ministravit. inue-
nit quod [illegible] operatores
[illegible] preceptor [illegible] eum
quod ad opus quod faciendum ar-
genteas [illegible] et [illegible] Hamos
et [illegible] habuerint. Cum
quod fodere iam cepissent statuta
quidem die in multitudine quidem
plurima fiebat. nocte vero [illegible]
[illegible] de valle [illegible]
[illegible] fundamenti
reliquijs nova omnia parabat.
Cum quod cepissent et tales in [illegible]
[illegible] multa congregassent. vis
magna ventorum repente [illegible]
tempestates atque procelle subito
facte quecumque congregata fuerant dissp-
serunt subito. Accidit autem in
[illegible] eius et nequaquam [illegible]
[illegible] correpte. maxi-
mo [illegible] motus factus est. et qui-
que fuerant domus [illegible] [illegible].
vehementer attritus est. sed vo-
[illegible] sicut [illegible]
fundamentis que suffodiebantur
[illegible] plurimos [illegible]
[illegible]. [illegible] membra [illegible].
nocte plurimis [illegible] [illegible]
dormientibus [illegible] subito ad [illegible]

ipsa portarum dormientes oppressit.
Aliam vero dicit in celo splendens
signum crucis salutaris apparuisse,
sed et multorum vestes crucis signa-
culis sunt replete, non signate
sed splendenti colore sed textis.
Hii atque dei rebelles consulta-
ntes et divina contemnentes
flagella, ad ipsa sunt rever-
si confitentes Christum deum qui ab eorum
progenitoribus huius probatur approbatus.
In hiis temporibus non erat arcere
furorem impiis, sed mediante tunc
preceperat sacrificia, ut quemque pal-
latium non intrarent, et neque col-
legio neque foro neque arbitrio
neque dignitate neque gradu admi-
nistrationis participarent. Tunc vero
torquebantur christiani aut spolia-
bantur totam pecuniam inducebat
cum hanc galileorum eorum exprimens
vero legem et testimonio ipsius
suos domesticos sectatores. Unde
et multi christianorum retrorsum
abierunt aut strati metu, aut
capti dolo, et invalescebat
sermo paganorum. Ut autem
ad ydolatriam multitudines facilius
attraheret, studuit ad pristina
scema reformare illud signum
solenne romanorum, quod constantinus
in forma crucis mutaverat. Unde
in publicis imaginibus ponentem
se de celo sibi coronam deferentem
et purpuram, martem quoque
et mercurium in se respicientes
velud pro testimonio sapientie et
fortitudinis depingebat, hic agens
in imaginibus et sub occasione
imperii latenter adorarent deos
et hic non subiecti cautela
fallerentur. Rex in sic capti-

facilius impletum quod vellet. Si qui
vero detrahebant tamquam impe-
rii contemptores torquentur. Approbat
aut studia christianorum luc pro-
quitur sedem et certicia vestitus
quo christianorum robauerit
eorum apud galileos non
vero mutaverat. Et sed fictam de-
terruit quod eius vultus perspi-
paganorum ritu vitam christianus abs-
que sub nobilis ministratos prefe-
volunt et cultores. Sic arsacio
pontifici galatie scripta dicens in
hunc modum docet epistola. Paga-
norum ritum necdum agi sicut nos oporte-
torum magis, ipsi cultores eius inne-
gligentia positos. Nam deorum
claritas magnitudo atque sublimitas
omni oratione omni quoque spe maior
est. Et propitii sint nobis dii
propter negligentiam quam habemus
tum illorum providentia in parvo
tempore tanta mutatio facta sit quantam
neque orare quisquam prius pre-
sumpserat. Numquid ergo credimus hoc
posse sufficere neque magis respicimus
quemadmodum superstitionem christianorum
auxit erga peregrinos et circa
sepulturas et mortuos illata
solatia, honeste quoque conversationis
studia non vana, sed ficta gravita-
tes arbitror apud nos subvenire
oporteri. Non ita satis est te talem
esse sed omnes absolute circa gala-
tiam sacerdotes quos aut depre-
care aut rogo flecte aut certe
festinabis a sacerdotali ministerio
removere nisi deos cum coniugibus
et filiis atque famulis colant sollicite,
non ferentes vel ipsos servos
aut filios hoc facere contemnentes
erga galileos impie cum deos
agentes et impietatem pietati

proponentes. Deinde cunctos admonere
ut sacerdos neque ad spectacula
procedat, nec in tabernis bibat,
sed neque cuilibet arti operibusque turpibus
aut impudentibus preesset; qui obe-
dirent honoret, inobedientes
expelleret. Xenodochia constitue- (i. loca in quibus peregrini recipiuntur egeni)
re per singulas civitates, ut mea perso-
na in clementia fulgeat. Non sol-
um nostros sed et ceteros pecunia in-
digentes ut habeant unde fiat.
Interim deinde singulis annis triginta
milia tritici modios promi-
simus dari Galacie, et sexa-
ginta milia vini sextarios, quo-
rum quintam partem pauperibus templis
obsequentibus et expendi, reliquam
peregrinis indigentibus quoque distri-
bui. Turpe namque est ut Iude-
os non mendicat, sed porro impii
autem Galilei et suos et nostros nutri-
unt egenos. Docere vero
nos solacio distant. Congre-
gate et collationes facite paga-
nos ad talia ministeria paganorum
quoque vicos offerre primitias fru-
gum, eosque huiusmodi humanitatis insti-
tue, docens eos hoc opus olim
fuisse nostrum. Homerus enim hoc
probat introducens Eumeum talia
fantem. Nos ergo neque bona
nostra imitamur, sed ab his repellimur
negligentia non confusi, magis autem
decore reverentia respuentes. Ta-
liter et te sanctitatem custodire,
licentia plebem eorum presulibus permi-
ttas rarum domum si super speres
sint eius scripta fuisse nulle neg-
ligentibus eius civitatis sacerdotibus
nullus occurrat. Cum quoque ad templa
veniunt duces, intra ianuas eos
nemo procedat militum, foris autem
pre ianuas offerto. Sed qui voluerit
subsequatur, cum ad ipsum limen
templi pervenerit privatus constat.

Cum enim sit ingressus, nostrimus est index;
hoc enim ipse scit sancto videlicet
exigere. Obedientes siquidem iure
patui sunt, reluctantes vero extol-
lebantur. Quid enim parva aut
quid magna amovet? Qui in matre
deorum peccavit, hic non multum con-
quire cum neglexerit. Non solum
sine querela non erunt, sed etiam ire
indignationis impetum sustine-
bunt. Neque enim probatum est ut illi
parcat cum deos habuit inimicos.
Suade supplicibus eius, ut si meam vo-
lunt fieri intentionem, omnes matri
deorum studeant afferre cultum,
sed quod scripsit, et ad similitudinem
ecclesie demonum templa constituit
et instituit ministros in diversis
gradibus ad instar clericorum et
cum qui ceteros docerent cultum
perfidie, et penitentes post culpam
cum traditorem demonum corrigerent
meliore conservarent. Nichil
autem quod a paganis committeretur
in Christum enorme videbatur. Adeo
quidem ut nec sepe in mortuos
in Christianos aut crudele paganus
videret. Nam in urbe Sebastena (de Iohanne baptista)
Iohannis baptiste sepulchrum aperu-
erunt, igni quoque tradiderunt ossa,
vero ac pulverem dispergentes. Ut
... ut capita flagitiorum eius ut
simulatur que per ipsum in orbe ad-
versus ecclesiam gesta sunt. Volumen
enarrare, nulla magnitudo quoque vo-
luminibus tanta exiberet materia pro-
sidiam ad finem, que per Ga-
lileum intercedente Christus filius
impio persecutori suo ad conso-
lacionem ecclesie sue sed et ad suam
magestatem qua patri coequalis
et consubstantialis est potentem
inflexit. Preterea cognoscens ergo se ad
persarum expeditionem pro more

misit Delphos et Delon atque Do-
donem consulens an expediret
ad bella procedere. Vates itaque
universi victoriam promittebant.
Unus quidem ex ipsis amator vitii, quod
propter mendacium a veritate
pigebit misere non prohibit. Est autem
tunc Nilus cum ... de
victoria nostra respondit con-
tra fluvium ... Theodorus
dux eo bello creator martis
Terrisque ... ...
principem et deum ... ... esse
... et ... ...
... quo misso ... quo-
dam sibi vanam victoriam pro-
misit et Galileos delere propo-
nebat. A pluribus ... ut ...
vilis apostata contemptus est.
In Antiochia namque vir quidam
optimus pedagogus adolescentum
habitabat; erat enim illi familia-
rissimus sophista Libanius ex-
pectans victoriam Juliani. Hic
sophista minas eius ... ergo ...
deridendo christianos: Quid fabri
filius quem putas agit? At pe-
dagogus repletus gratia dixit quia
O sophista, creator omnium, quem tu
fabri filium nominasti, loculum
sepulture Juliano comparavit.
Post paucos dies mors nun-
tiata Juliani et in loculo
advectus est. Minax ergo timor
evanuit. Ex quo hec vir
... Juliani ...
... subito ...
... a ... ...
... ...
... ... est ...
... ... morte terroribus
... ... Ex ...
... est ... ...
... ... tam-
... ... hostes bello ...
laboribus et fame multiplicibus
afflixisset ... ...
... ... obsedit ...
et crebris ... ... offer-
ret ... ... soluto
bello discederet. Quod imperator
contempsit elatus nec attendens
quod ... quod bonum est
superbe nimis ... ...
consulebat enim magicis artibus
et arbitratus dum pythagoricorum
opinionem animas de uno corpore ad
... ... posse
animam Alexandri ... ...
in altero corpore esse ... alius
Alexander. Tenebant ergo Romani
... ... qui bellum ... po-
lebat ... ... instabilis
... ita ut frequenter ... ...
... ...
in ... ... Julianus
in equo residens exercitum con-
fortabat. ... ...
felicitate sua presumens, cum
quem ... repente telum
... ... brachium in eius
latus immersum est; ex hic ...
... ... vero
... ...
ignorat. Ex aliis quedam
... ...
Alii pastorem Ismaheliticum,
alii militem fame et itinere
fatigatum. Sed sive homo sive
angelus fuit, patet quod divinis iussi-
onibus ministravit. Aiunt enim quod
... ... mox manum
replevit sanguine suo et in
aerem proiecit dicens: Vicisti
Galilee, vicisti, et in corpore ...
... victoriam est et ...
... defunctus est autem 30 ...
anno imperii sui ... ...
... ...

q bonis / qui nec modo in ecclesiis sed etiam in theatris portabant victoriam Galilei / sonus enim clamabant maiore fiunt ubi sunt vaticinia tua / dicit deus et Christi eius / Defuncto impio inventa sunt in templis simulacra stupenda principis et manifestam sapiencie conclamate et famosissime pietatis / Nam in Carris apud templum quod ipse ad rediturum sibi clausum esse preceperat / inventa est mulier a capillis appensa manibus extensis cuius aperto utero in eius iecore eventum belli Persici fecerat speculatum / In Anthiochia quoque archas in palacio plurimas humanis capitibus plenas invenerunt / et demersa

puteis puteis in ima corpora mortuorum prodigiosa et scelesta illius qui nec imperatorem nec principem decuerunt / sed impium et magnum dei hostem / et hoc tripartita latius pandit historia / Crescente quoque Britannicarum sicut veterana testatur historia ad ostendendam et [illegible] primum tirannide sabu- gloriosissimi martiris et regis Eadmundi manum extendit, eo enim sua vi Britannie insula spoliaret / et membra eo persecutoribus nichil afflixit indictum census quem lingua anglorum Danageldum nominat provinciam occupavit / precepit quoque possessiones monasterii martiris conferre in censum / supplicatum est ei contempsit preces immo a matre religiosorum fratrum sub intimatione mabuit nec ecclesiam pro domini matris et liberam sanctitatem

eius tirannum morte debita puniret Striptoke / Cum impietas ad plebis observaverunt / intimarunt ad presbiteros / ad minas vertebant / et convitiis et iniuriis afficiens humiliter metuens dei ultionem acceleravit manum / flagellum promit / et patientia dei contempta temere tre- cens intrat mortem / Nec modo nec milites agens in castris solus sic ipse confessus est tam telo prodit ad eos / ubi sanctus Eadmundus / insipiente eo dulcissime et cedentem eum ad mortem / Nam tirannum eius instructio apparuit et ab eo quod deus rex insula Anglie tirannos habuerit / terra ecclesie sancti Eadmundi a prefata indictione mansit immunis / Nemo enim eorum matrem aliquis e [illegible] aut in oppido ecclesie eius [illegible] fecit sui / Nostris temporibus Eustachius filius Stephani qui in eadem de [illegible] venerat cum omnia pro viribus depopulatus esset / et terra sancti Eadmundi tanquam predonibus desolaret et opulenta / sibi quoque non esset contemptus opibus regni / in semel et secundo militibus erogaverunt / iam enim defecerant donanda pecunia iam dicte terre depopulatus est / Non enim in digressus erat ubi grauem de flammis loci recepit / ipsa quoque die ante se domi sue recepit quam nimis [illegible] erat / tactus est martiris manu / et letali percussus morbo die circa octavam relinquit et vitam / quod mirum in paucis / qui sunt ut de domesticis loquar / Gaufredus Arnulfus Rannulfus Alanus Simon Gilbertus non tam comites regni quam hostes publici Rogerius

sal Sasbiriensis v(el) marmo
qui impellere regere bte(?)/ mira-
dit in veneno quos probatos
alii quorum vel nomina asserent
libri horum utique materia insi-
gnis est in essentia infirmi(?)
celebris insignis gentibus/ et que
prius etatis cognovit non pot-
erit. Quis enim antiquas nescit
hystorias/ si cognovit quomodo om-
nium reges terga subdebant
a regina Semiramis tamen pro-
stratus est ... tamen et Papi-
rium Perdiccam non ... [illegible]
tirannorum ... ea que orbis nove-
runt nemo(?) attendat/ et hec
clarum innuebit omnes tirannos
miseros esse. De Gedeone qui
fortia proelia(?) et anthiochio

Unde itaque sibi veniet
qui nunc a populis debito
servitutis iugo
multum opprimere non valeo/ nisi
forte ea de causa potestatem appetat
ut tormenta inferre potentes
ferant. Sed cum lege sua appe-
tunt/ non dominari/ opus officium me-
rentes/ nequaquam tanta cernent
aviditate. Voluntas enim regis
de lege dei pendet/ et non im-
pugnat libertatem. At tirannorum vo-
luntas cupiditatis sunt/ et leges
contrarias que libertatem ponunt
cogunt ... servitutis conantur
imponere. Sed hic sceptrum con-
cupivit nec lex/ dixerunt omnes
viri Israel ad Gedeon/ dominare
nostri tu et filius tuus et filius
filii tui/ quia liberasti nos de manu
Madian/ quibus ille ait non domina-
bor vestri/ nec dominabitur in vobis
filius meus/ sed dominabitur dominus
super vos. Ad eos/ unam petere

postulo a vobis date mihi inaures
ex preda vestra ... nec in ...
hec facere quam dixerat renuens.
Nam Gedeon qui ... [illegible]
... ... vel ... [illegible]
iniquitas eorum nomine et vix
vult principem offerat mederi(?)
eius enim est ... ... et
ea vel ... vel revocare ad
servitutem/ et quod iniqua depre-
hendit ... a finibus suis
ut sibi adversus hostes preda
victoriam/ deserit ei honor
domum et ... / lege sua subi-
cit/ quos de iusto servitus
absolvit patri filios successi-
vos defert honor/ at ille
dum maluit honorari/ quibus
eorum utere sunt assimilatur
qui per fas nefasque contendunt
et desperant in laboribus et cri-
minibus/ ut filios possint non
tam honoris quam rapine et
iniquitatis sue heredes. Sed unus
est sui qui legem dei et in-
stitutionem eius que in sola caritate
consistit/ filiis anteponat/ qui
amat magis patrem aut matrem
aut filios plus quam me non
est me dignus/ et perfecto
qui historia vero proponit/ quas
historiis neque ... / nec
eorum preterita ... apparet quod
postpositis aliis ... ... et
in gloria/ ... tamen timeat prin-
ceps/ qui liberos aut carnis
motu affectum/ honorum ...
... immemor caritatis.
Sed nemo est qui in deo
se fatear ... ...
... ... / et iam istud pala(m)
sunt/ sicut ... Anthiochus
... ... / et sic
quod facinus ... ... que ...

inestigabiles instituit vult
fuisse commemorant / aut mortuo
Zacharia sacerdote qui cognomine
fuit iustissimus / Ozias sacerdota-
lem non tam pie quam auda-
cter invasit / et reclamantibus
levitis / nomine tenus ostans
Rex / et non sacerdos / audire
contempsit / statim quod lepra per
illam torta eum invasit / quam
sacerdos ex lege aut tegebat
leniam / et nec ut peccatorum
complectionem fateris eius igno-
minia replet / Rex quod notum
est / et ex quo eius regibus
et eo maiore quod anno mor-
tis eius natus est romulus a quo
dictus est Romanorum / Imitentur
plurimi officium sacerdotalia p-
sumentes / sed lepram eius pau-
cissimi evitabunt / plures tamen
sequuntur antiochum / qui non
tantum honorem ut officium vice
sacerdotis sciret ingredit / sed
ut deleat signum est in templo
dum fecit / Eo enim antiochus
desolatores et abhominacionem ido-
lum fabricasset / libros legis dei
combussit igni / et scidit eos
et apud quemcumque inveniebatur
libri testamenti domini / et quicumque
observabat legem dei iuxta
edictum regis antiochi tru-
cidabant eos / Sunt tamen multi
vendentes sacerdotali et ministeriales
officia / et hymeneos venerande
supponentes / ut archa propter
ab hymeneis levitis con-
dicem temnentes / qui in peccatum de-
ose pressio / sacros vendi qui-
bus legis depictum igni ut
sunt dicunt / sed in magis eos
immo premiunt aut conveniunt
tempore Regis Stephani a

Regine misse sunt litteres Romane
quas in britannia domini vene-
rabilis patris theobaldi pre-
terea primatis abstinet / ne
quis eas hoc tenet edicto
Regio prohibitum est / et non no-
mine indictum silentium / Sed
deo faciente eo magis ubique
legit invaluit / quod tam am-
plius inhibebat insinuatis instrac
quis aut in tot inimicis regere
affectationem et volt plus pre-
decorum / aut quis legem plu-
volt donari et populo omnibus tamen
unum illud debet sufficere / quod
quidem a subditis petit / isti so-
las et pro sibi conscriptur in
mentes / Ei enim quae lex loquitur
mediatae monet et ei obedientes
populus acquiescat ut non sit uni-
tas et concordia omnium
et populo in pestem / ideo propterea
sufficere presumendo Consilio bruti
ventus et adversus eos qui pessimo
pontificatum non modo sed certant
sed scismatice dimittunt et contra
[illegible] mulcetur

eo esto ut hiis liceat
qui carnales sunt
credere / de primam
Hominis ecclesiasticis
hoc magis gratiam arbitror ee
illicito / carnalium tamen christo / sub
imagine religionis obrepsit impie-
tas / et iam non modo credere
pro sacerdotium sed pugnare contra
tendam [illegible] et
promi ad martirium primas ca-
thedras tante penis et tec
fungebant / tam iam palam
loquunt sacerdotes et presbiteri
nullus deinit / Nolumus inquid
martires esse sed ~~[illegible]~~ iram sedium
gloriam non dat alteri

quid et inefabilis vox in ore
sacerdotis / qui Christum pro te agnoscit
ut se nolle eum regnum palam
confiteri. Dubitare potest cum
verum moriatur confessor / qui
persecutorem suum opere sunt non
expectat. Ut enim Cyprianus
episcopus / si timet actu apud te scio
sed licet timere / in statu in
necessitate alterius est / fugi-
ens vobis inermis est. Sed
hi in quo velit constitui
martirum imitari. si pro kathe-
dra sunt certandum. Sunt
a quibus et viris / Contra super Romano
pontificatum ab ambiciosis quibus-
dam sepe litigatum, et non
sine sanguine fratrum / statum
sedis indepossum sit pontifex.
Concitata sunt utrimque bella plus
quam civilia / et Cesarem et Pom-
peium et quemadmodum Philippi lucta-
te maximo in egipto. hispania
re plurimum est. quemadmodum imperi-
tes superna sacerdotalis abso-
luit. Ut Nunc quidem sacerdotibus per-
mittunt officialem ut eius pre-
sens licet pro grege quod
pastoris est amans ponere. Nunc
ecclesiam derivant prophanat status
ut sit quod edificare et sustin-
tari oportet. Comminuunt populos
neque solvunt. Ecclesiam diripiunt
familiares forte ut sibi fa-
ciant magnum emendere / ut oppo-
nat omnia / ut pauperibus mi-
rendi et pendendi aliis generalibus
necessitatem perpetuat. Sed enim
ut plura sibi imponere liceat
si ut primatum consequentur si ut
carnem et sanguinem sorbeant
dilatent et corrumpat. si ut
familiae nobilitent se denique
ut etiam suam quedam in the-
orantes non foras sed intus
ex ambicione labiis et simula-
cione officium pastorum indicat
tirannis qui principibus fami-
liam accedunt. Dominus pro se et
sui arbitrii vult in rebus
humanis utique homine et in
ipsis hominibus principe ecclesia-
stico vel indamis nec ulterior
ex aliquo vel homine principiorum
homine / et in eius circuitus se-
cularis aut ecclesiastico principium
est. Ex propterea in utroque con-
secularem ecclesiasticorum aperit.
Sed cum infatuatum ad vult
omnia vertis / et ut provincias faciat
et genter ab hominibus. Sponso
ipsum a deo solus fecimus mortalem
quam timeri cuius vestit amor /
perit distincte illo amisso le-
ges / vilissima vero eterne non monstr[...]
ipse opes. Ergo concordia com-
tas. integritas scinditur. sinceri-
tas corrumpitur / maleficiis et
stultitiis novorum indicium
celebratur / et princeps cuius qui
in passione pro crucis est tradens
scandala fecit / ut biblia sit
qui non capit conclusis cuius
tanto venenosis pravitatem sce-
lerum querunt inter imperet
orbi. rex tanti faciat cum-
bella movere ut nemo fortis-
simam eminentiam mentem dormit
Et qui populos suos regibus
iterum volunt conformari
ut dominentur in subditis et
qui potestatem exercent benefi-
ciant eos quod maior est proba-
mitur / et secundum prelatus vite

quiete urbis et concordi devota sibi reddita offerendo ministrandi. At isti aliud philosophi asserendentes et adversa fratris et ministrandi humilitate relicta, appetunt per regibus generum duarum. Nec dubium quin frequentante nimis extimata caritate, solum suam et ipsa ponat ad aquilonem, sequendo prudentes olim patres utrumque scienti fuit qui ea viderunt tempora, consilium bruni, a quo eo vincente bello civili tatorum abstulit auctoritas, denunciat eum magis suas ab armis committere militibus, quibus cunctis quibus libertatem et fortem ministerium tanto iniquior et maior

Nuc est. Sunt ergo neque pompei

bruno nec cesaris hostem post bellum victorem habebis. Si ergo sapiat hic per quos domino domino scismati litigant eos solos contra parat alterutri, metuat opere ferre merito quis victor futurus sit, certi quod cuncta quicumque ruina victis immineat ulla magis belli mutato melior pena est. Nam et victa deo placuit et victo plorandum haudeat plane neque enim alter solus vincit sed precellente gaudio si vincit utrumque nec nemo cum. Contemnat ergo si placet in insula heraclea aut alio si quis locus bellis sive duellis aptior. Nam antiqui teste quintiliano bellos dicebant quos nunc duellos appellamus et sive orbis et urbis periculo immineat alterutri duellorum

quod deus se approbant aut victorem et promiserit victis quod si ad victori placeat immerita in libertatem, aut sit eis cum iniquis agendi velit retrudi in carcerem, tunc tum abbas loci claustro nimis carcerem apparenter prestet se ad eum qui damnare speraverat sed victo. Si quid ulla fide superstes in hostes eligit amicos, qui vero vicerit, vel qui violentior fuit in hispaniam aliam vel insulam exul presertim deportetur, ad marmorea secandum, aut ad metalla damnetur. Ceterum scismaticis quos inquinat capiat certe, sed quod per clerum qui fortior est et melior est. Quando principes aut ordinibus bello civili nunc plane propter rabiem scismaticorum, aut alterum pastorem, quorum neuter principibus sit nec facile dixerim, si hic in hiis unus est ut alter vere procederet ab altero. Cessabunt plane bella civilia, si persimonium, sed suffertur remediis adiutor. Nec est qui quemquam possit urgere ad fidem nisi eos aliquem ipsa deletet insania. Utrumque necessitas compellendi aut nature aut nullum magis nunc admiranda est hec quorum per nullus maxime est prelatos parum quod nemo satis declinat excessum, nisi perlaverat facultatem invenit hec poeta comprehensis aut si uno quintiliano vero dicere malueris oratorem non scripsisse. Dum constet preterea certe eos qui possint exercere prelati et universitatem ab uno quolibet

tenu nō posse ut scelere
obsequar in vita sicut cum
h⁹ cruus nullo maculatus
sanguine miles que potuit fe-
risse timet / quid pectora pul-
sas quid ve sancte gemis
h Quid fletu simul humectas
Nec te sponte tua scelerī
pare fateris ipsa als de-
re times que in facto esse
iuuenis Clarifica det bello
duos in neglecte tantum spes
fecit cassa / tam tunc gerebat
ensis / Et Cesar qui tunc
priuatus amabit / Sic sit si
ecclesia dei eregitur in libertate
spiritus / Si iniustum scelere subire
delectat / aut omnia scismata semi-
nent / aut nemine opprimere multi
soli nisi scismatici dimicabunt
Verum conuincet etiam magis sacras
ipse gladius petri qui sanguine car-
nali studebat affectu / mandato
domini ad proprias rediit in vagina
et ipsi eradicare zizania volentes
respiciunt angelos messores expectare
Oret unitas integras ut in se col-
ligat differentes / lapis muris
in quo fundata est alia quam scisma-
tici exspectant / qui sciunt viros simul
et vestem suam in sortem scissam
integram tede malunt / qui secum
oret magis ne deficeret fides et
eum expetens in cribro sathanas
nō extendat / Ordinet et intendat oret
patrem / quieat patrem / et postquam
eum fugientem / Memorent eum qui
tunc posset ponere plusquam duo-
decim legiones angelorum
exaltatus in cruce omnia attraxit
Apud eum ex manete a deo meruit
exaltari / ut ad gloriam eius flectatur
omne genu / Scismaticos notentes
attraxerunt / sz consentientes / istos nocen-
tes faciunt bella sacerdotalia / contestat
go et longe tum petierunt vindicat

Scisma

fuerunt / Recolant illud ethicum
Si terrorem fuerit arma dedis-
se aut si tenere temptauit
astra gigantibus / nō sic audiret
pietas humana ut armis ut
vobis prodesse domini / hec quidem
videtur esse sermonis in hiis / ubi
quibus iustum videtur arma sue
nephas / Nam si hereticus scisma-
ticus ne katholicos impugnet
assistere veritati pium est / et huiusmodi
pontifici deuotissime famulari
sicut quidem nō innotuit / Nam scis-
maticus se katholicum esse sepe
meminit / Nemo eum presumet iu-
dicare pontificem summum vicarium
dei solum reseruatur examini / Totus
quisquis hoc attemptauit / labo-
rare quod sanctus petrus nequaquam
potest / Nec ad ungiuem Nouum
pontificem certo sciret / hic pon-
tifex tanquam canonica prece-
sit electio / Jonas ut naufra-
gium tolleret / naufragium fecit
Malunt quam pro solo qui alios
inuoluere periculo sunt / Nec hic
regendi nauis manum suscepit
Salomon abeo maternum qui-
sciit affectum / Et integrum videt ipsi
calumpnie filium tedere maluit sic
ipsi / At isti perfidiam malunt
ethicum et scinderi quam honorem
nō usurpare / et morienti nec
ethice nō inferre talentum
hec est iusti vir eius qui de-
dilectione refugit scelerum / Extra
hic simplex est qui ferro iam a-
nostram mentis / quod et contra
tumultus et strages dedit illa
contollere / qui filius petri leonis
ad sedis innocentiam bone memorie
quem predecessorem dominum et tamen
eius vitam et felicitatem in se meruit
pretendat dominus / conatus est
ab aquilone asserere Nomine
et stellarum partem secum traheret

ruina eius sequens restitit eiusdem ec-
clesiam. Secundus Petrus presens tem-
pus aut vix similes alter erat
in mundo. Secundus recenseat eos
qui in tota fere Italia tormenta
perpetua dum nunc illius extabit
etate sua memoria. Incredi-
bile est quemquam adeo inserere
ambitiosum esse ut etiam stimulum
non formidet. Nemo itaque stu-
pidus esse debet qui non malit
se deleri quam ut per eo tanta
fiet turbatio. Si delictis meis
exigentibus [illegible] istorum
quisque ascendit sedem Petri
et ad navis gubernaculum omnis
dum indignite accessit, plane
naufragium non immerito faciet
tum et Petrus votis a domino
et [illegible] [illegible] amaram
cepit mergi, et navis que
dum habebat vicarium de salu-
te desperet. Christus dormiens pro-
cibus excitetur. Utique qui in se
assidet totam miseriam et in-
felicitatem videt. Vere lectis
legunt exitus que malo sunt
inchoata principio. Discordia
[illegible] iniquitas et defectus
[illegible] est regimen [illegible]
terre discordia turbat pacem
summam. Tenet sceptrum in fabu-
lis. Dum pastores cuncti assistunt
intendit orbem et tandem
[illegible] dei et ipse successor
torquent principes terrenos [illegible]
sunt ipsi diem sine sole ferunt
et dum flagrat ecclesia simo-
niaca scismate, Christus videt ab
ec[illegible] istam quoque domum ablatam
[illegible] [illegible] fertur in ecclesia
aquarum fluctibus mergitur. Ver-
tetur enim est deum [illegible]
Subversio regimen imperiorum
[illegible] ruine parata est.

Cernes aut eo iniquior, qui mi-
sterium pacis sacrificandi offerendum
vix admittit et carnificandi co-
[illegible] quesivit tanta in vanitas
huius ad vitam, sed finibus vitiis
aut ad gloriam. Sed gladius corpo-
ris in confusione est, cum ad volup-
tatem ipso corde dei reverso,
cum ut Nobilitate in carne
et sanguine, sed caro et sanguis
regnum dei non possidebunt.
Nam ad ipsos carnales non ego
sed vere et [illegible] huius appo-
stolica intonat tuba. Quoniam
magis finibus vitiis quod deus
venter est, et gladius in confusionem
corporis qui terrena sapiunt. Sed et
ut si iram explicat voluntatem eius
demonstret, quod tyrannum
est eius tunc nunc proximat tyran-
no regendi [illegible] sunt aut
quietum. Unde [illegible] [illegible]
et se hic a tyranno siculo didicis-
se fatebitur, cum ei undique
in ardentes prunas ruina immi-
neret. At primus metus et hic texe-
[illegible] hinc dependens gladius inter
regales delicias timor illius
filius ferventi inveniret. Hoc idem
apud Claudianum asserit de
Theodosio. Nec enim qui terret
plus ipse timet. Sors ista tyrannis
conveniunt invideant clare fortes
[illegible] sedent [illegible] gladius [illegible]
scepti quod veros [illegible] habent ar-
ces [illegible] [illegible] in [illegible]
privatum quod [illegible] in consule [illegible]
nec [illegible] te tua moneat sed
publica nota erubesce sidonium
mea qui iam carnalia loquitur
que vox spiritualis audire non potest
Si enim audiunt sacerdotes vocem
tuam regnaque ecclesia pro hostes
[illegible] ut primas cathedras

occupaverit. Sed licet omnes summi po-
ntificatus apicem desiderant, quod
salva religione licet sustinendum
cum sustinendi arbitror sapien-
sit cum ex consilio non loquar,
illius laboriosissimum, et quod ad
statum presentis seculi pertinet mi-
serrima penitus est et gravis. Si
cum avaritie sint servi, mors est.
Si autem non effugiet manus et
linguas Romanorum, nisi cum habeat
unde obstruat ora eorum manusque
ad flauram cohibeat, et sacrifi-
na presenda. Amens oculus ducit
et aurum. Tria quidem sunt que pre-
textus tuus preterea omne iudicium
subvertunt: Amor munerum, ac-
ceptio personarum, facultas reddendi.
Nam ad ista movendum et instruendum
dispensare nec homo potest, ergo et ab
hiis minimum Romanum necesse
est eo pontificem, qui omnia toleret
et excessus, si odit munera, quibus
beneficia offert inimicis, quia
largitur omnia, qui non accipit.
Aut quo si non largitur placa-
bit Romanos, si manus eorum non
accipit, quo subsistet cum faciem
eorum nec cum tamen mentaliter potest
pensare sacerdotalem, cum eos in
consiliis omnibus admittere compellatur.
Quamquam cogit damnare
symoniam munera et exhibitiones
si ea scilicet nomine scriptura prava
voce condemnat. Si in summa po-
tentia nimia licentia est, profecto
hiis legibus preest, nullis subiacet
ab aliquibus atque tractatur. Ergo
et Romano pontifici minus compo-
que plurimum licet. Quamquam ponde-
rosum est sollicitudine omnium ecclesiarum
apostolicum pectus insistit ad
successores, et plane per similem
est cum apostolus ad Corinthios

loquitur: Quis enim infirmatur et
ego non infirmor, quis scanda-
lizatur et ego non uror. Si er-
torum non vult revolvere, sed
istud vendere qui dispensare
contendit, et ut proto cito faciet
locum. Preterea qui Romanus po-
ntifex est, eius pro conditione
esse que nunc est et fuerit
servorum necesse est, non exemplo
intimare ad gloriam ut quod
oportet, sed servire, utpote qui
servus dei fuit ut videtur.
Quamvis enim prius deo sunt
et dispensator est clementie
et iustitie sue. Serviunt an-
geli, serviunt homines, serviunt boni,
serviunt mali, et ipse princeps
inde demones serviunt, ergo et Romano
serviunt dei et terrarum, quibus
Romanum necesse est servire pon-
tificem. Adeo quod ut nisi
serviat, aut expontificetur
et ex Romano esse necesse
sit. Testis est ipse servus servo-
rum esse ambiciit. Dominus Adri-
anus cuius tempora felicia fa-
ciat deus, hunc deum testem
invoco, quia Romano
pontifice nemo miserabilior
est. Conditione eius nulla
miserior. Et licet nil aliud
ledat, necesse est ut citissime
ut solo labore deficiat. Fate-
batur se in ea sede tantas mi-
serias invenisse, ut facta col-
latione precedentem tota precedens
amaritudo iocunditas et vita
felicissima fuit. Spinosam
et cathedram Romani po-
ntificis, tam acutissimis usque
spinis consertam, aculeis tan-
te molis ut robustissimos
premat, terat et comminuat

Marginalia: a ad crumenam — Tria sunt que omne iudicium subvertunt — Adrianus papa

hymeos Cretad et fecisse ela
alt. metre metro videt cum rotrea sint. Ge-
gorius a natali solo anglie-
nam recessisse et in claustro beati
Benedicti proximo latuisse dicit
quam tantas / ut qui dixe dispe-
ratoni eluctari ne audet infesse
angustias. Dum superest ipse
interrogat et credo expostulat
tale ne fecisse adiecit / quia
ut de gradu in gradum / a
claustrali clerico per omnia officia
in pontificio summo ascenderat
tal utrumque feliciter ac tragice
vite quietem. Ibi adicendum
est ab assensu / et ut suis
eius vitam simul cum presens
summus sum qua vult apud se
abscondendo eo ab orbis oculis
Mi intuendo mox et maleo / ...
dilatant me domus / sed incre-
menta quia infiniti mee impo-
sunt / et platz dexteram supponat
/ quia ne impetrabile est. Mone ergo
miseria ditissimus est / qui
constanta pugnat miseria / Ver-
sare ditissimus qui celestem
sequitur divitias semper erit et infinite
re redditoribus tenebri obliga-
tus / quid ego erit ei quem ira
vot celtoro dicit repugnare in
mebus ... ambitio terra et
vincta ne sine sanguine fund
intendit. Hoc quod est Ro-
mulo succedit in parricidiis /
ne Petro in commissa despera-
tionem oblivio. Epicureos numquam
assequi finem suum

VI Ipse si dissimulet ... ce-
tosm quod dissi-
mulare non p
mittit / et sophorbus hec clare
liquet / Epicureos numquam assequi

finem suum. Cum enim ad tranquillam
aspirent vitam / et libidinem
explendam profitentur numquam de-
sipiant. Nemo enim qui male
libet potest sapiet impleri. Hoc
propter ista Babilonis fluenta non
assequitur illos quorum Epicureo-
rum nomine censendos arbitror
qui suam volunt in omnibus imple-
re voluntatem. Nam cum res libidini
serviunt / in voluptatem transit affectus
et affectum effectus non pacat
quo magis vincit torquet magis
si sit libido in voluntate. Quo-
niam necesse velle quod potest iocundum
est et fructuosum / et forte estimas
et sicut istorum laboriosum tamen
quod itaque Epicureus plenus est /
eo quod in tanta multitudine hominum
pauci sunt qui non famulentur
libidini et corrupte voluntati
voluptati. Sed laborosi voluntate
vexerit non impleri aut nulli
aut paucissimi sunt. De loco vo-
luptate activus est hic / et quo
libido proavit / eo quod vita io-
cunda et tranquilla sunt non potest
/ cui cepit libido dominari / cha-
rissit facere quod libuit / quod
missus est / et precius in loco
miserie / in terram laboris missus
est / ut ei et semini suo trans-
nas et tribulas germinet / et in
sudore vultus comedat panem
suum / qui in certitudine volunta-
tis obediens sine difficultate et
labore plenam poterat habere volup-
tatem / parata inveniat omnia
sequenda ad necessitatem vultus aut
sed hiis platz qui curiosius scru-
tantur verborum originem / dicere a vo-
lendo / et sudor eius laboris
et angustias mereatur corrupte
voluntatis. Dicit ergo sudat in eo
qui affirmat cor hoc / et et

d' adde coctionem
no

in similitudine quod demonstrat / quod
est, quod sine labore super-
na mortalis tradat in dulcium
Cum non sibi dictum dixit / quam in ce-
terum meorum peccatorum / sua tantum
interfuit / Pariet ergo in dolore fi-
lios scriptum, que sine labore
pariet secundo probatum recordatur
Natura namque peccatrix ad malum
prona est, / et corrupta ab ado-
lescentia sua / que etas concupi-
scentie / et sine labore et
difficultate labi possit ad ma-
la / erigi ad bonum sine labore
/ et contra sine difficultate et
contra stare non possit / Pariet ita-
que natura filias utique non filios
sine dolore / si prouidebis ad
dolorem / sed in dolore filios / si
placere ad gaudium non ad do-
lorem / Ergo optime comparantur
in dolore cum vita filios pariet
aut filias / et per parentes / aut
fratres ingemiscit angustias /
Non aut ut cetera terrena parte-
bis non leta / aut si tamen non
sed de corpore uero exitum / ca-
tamque abstinentiam et sufficientiam
deplorat / Hec et cum stare nega-
tur est / nisi quibus lete in illis
que bonum faciunt / aut ad preterita
perierunt certam / Preterit namque
mundus hic et omnia desiderabilia
eius / quantumque blandiat in initio
et dulces fallacie promittit
sine illecebris / Nouissima eius
quoniam absinthio amariora sunt
Et quia non potest statum
eius imperfectum esse usque quamque
convincit / nescio quid solidum
per pollicet in posterum / ut in
omnibus amatoribus et propria cibus
sunt nec mundi ab initio dictat

ad perfectum aut vocati compotem fe-
cit / sicut est / quod avarum
in mediis operibus constituit / potest
et presidens in summo fastigio
sunt / in profundo luxu volup-
tatis sed gaudium destitutum augetur
/ et semper peius et peius in toto
tamen inanis esse videtur
Cum ista non potest mundi cum
de / cum unum quisque corde quem
disparant in hiis / ubi quod appetit
de re fatetur / Sunt in quorum
oculos ita perstrinxit malicia
/ ut que per se luceant negant
intueri / Sunt oculis capti tal-
pe / lucem bonitatem non agno-
scunt et mente caliginantes
tenebras oderunt ac frequentant
Nec unde quieti sit dum in
arceantur ab humo et latebris
suis / Nomine talparum exprimit
imaginem / qui per in humo
disparant / quos per tota generatio
in terra depromit / ut nec aliud
sapiat nec dicunt / sed nec
ignorant quid / cum est nec cetera
alia propria faciunt ad tantum
talem / et que celestia sunt / contra
dignitate corporis et animi contem-
plari / hii non sunt / sed talpe
quedam ne vero deprimitur
perfecto deterior est que culpa
maculatur eo quod non laborat
impio / Nec credas aliud sapere
qui non considerat non tam vite
quam rerum vult preciis / Sed quam
in grege isto talparum argumen-
tum est / ut quam alios et fortes
videt / Ab eo namque statim vbi
iterum recepit / ut quod in carne
vero / videas considerasse impaci-
entiam leonis / ferinam suffer-
entiam gulam lupi / varietatem pardi

frandes volup[tatis] / tenacitatem ar-
pie / immunditiam. sed / petule-
ciam veri / supplicium eorum / sto-
liditatem animi / obstinatorem ma-
li / toxicum ire / inuidie cor-
rum / et quidem aliud per vsitate
inferne potest homini teterrima
factura / Nam ab eo omnia pa-
ne incomoda prefluxerunt / ut
boni et mali sciencia et solitu-
dinem dei promittit per virtute
Eo enim inclinata est ad mali-
ciam hominis / Nec gratia quedam
infancia stetisset innocens /
quod a colloquiis potentibus
et prosis abstinuit / solet ho-
et masit innocens / expectans
et ~~cogitacionem~~ immisso sopore
obdormiunt innocens / Ex spe-
cto auxilio. simile quod ei fab-
ricat deus moreretur lenitus est
magnalia dei / sed et quo fi-
losofi per hostem mosit
eductus exierunt ne temptator
in cometerio / quem ab infancia
adolescens accepto talis intu-
emur / et separatos mandam
nec custodiam ad gloriam fruat
per fictam / corruptus est / ut esset
inmobili et inmortali lege cor-
ruptus instructe sibi vino elu-
ctet carnes et spiritus / ut na-
turam spem possunt / nisi illi
gratia inferedat / qui sicut vita-
rum vini / et carnem in electo.
In fine facit a spiritu ali-
ter ubi / Sic vnus gentilium vir-
tutum vano / qui solis electis divina
et deo placens per inspitantem
gratiam eo credit ingenium / et si-
cut via nec spiritus tradam
gentilium fingendos / divino va-
lent errores / hominum diuina per-
videns in Eneide sua sub
velamine fictionis tegmen / innuisse
vitam vel chaos sed sex etatum

gradus sex librorum distinctionibus
preuenit expressit / quibus contentionibus
humane vite condicione aliquatenus ortus
est primo visus est et pressus est
ore que continet et prelate et se-
tit et devenit ad mare / Nam
Eneas qui ibi fingitur cum fit
deus dictus / eo quod est corporis habitator
/ Enios enim ut greci placet ha-
bitator est / Demum est corpus et
ab hiis que Eneas / ut fiet amari
est tamen singulo habitaculis sicut
vel Neptunus. et Nossi eorum eo
quod signo ostendit / Primus itaque
liber enechidos sub imagine
naufragii manifestas infirmitates
que sunt parvulis ac sita exposuit
temptaciones / et in fine suo com-
dacionem ubi et post adulta pre-
sit ad lectoris commalos / Ingressione
vero adolescencie / preuenit colloquio
domestica / et eorum intemperies
aut fabulas narrat aut ver-
sa promisit / eo quod in ulteriori vero
pectore dicere non potest / Sponte vario-
rum dicunt eventus qui sunt tamen
errores / eo quod illa etas suos solos
hominis errores / Sequitur ut ars ethica
in ... infirmitas tandem custode
remoto / quando erat curis terribus
est et aperit gramine tempe-
/ Venusque indiget flecti monitoribus
aspere velut tardus perisset prodigus
cuius anima quod etas intemptis dat
custodem / tercia quo liber nor
et facilis errat / Nunc hic preualet
ad ornatum / Quartus illectus amoris
contrahat / et ignem inprudenter
acceptum in pectore adamatam in fi-
nem pervenit rogi / Neque enim in
gressum fatalem ostendere est sub
typo incertum eo pellexit / Dolor
est ille qui sed fuerat prodigus
loquebat ut prodigus / Sicut enim

fugabilis apprehensa/ evanuerit
sive carnis morbi/ Hinc ut ad
memoriam ethicorum redeam/ con-
sis studiis etas animusque viri-
lis querit opes et amicicias inser-
vit honori// Opes quesisse
cavet quod mox mutare la-
borat/ Ideo et virilis etas pueri-
ciam et iuventutem erubescit/
et se a prava voluptate
et in mundo amore naturaliter sui
solvit ut patet in Anthoniam
perdit et finem/ Sic et pat-
ricide predicti filii patri re-
sistunt adulterio/ Sic adulterium crime-
n volunt/ Contra naturalem viri-
lem virtutem et etatem contingit
nimia senectutis/ que iam
iam ingreditur senectutem/ Nam
et patris honorem recolit/ ma-
iorum memoriam veneratur/ et
ad tumulum amicorum solemnes
celebrat ludos in quibus omnium fi-
lii sui iniuriam recognoscit/ Sed
ubi hunc excedit/ versus ad bonum
et amissum pollicitum et anxius
dicitur secundum naturam decrevit te
et tenerum non plus intentus
sed iam senescat affectus/ nec
quod deficiat/ Ideo tamen senectute
cedit quod senium/ et velud quedam
descensio ad inferos/ ut quasi ubi
inclinatur gestis totius anteacte vite
recognoscat errores/ et discat
aliam viam incedendi/ de quibus
volunt ad dulces comune applicari
et fatale requiem statue quod gradu
alterum habitudinis premonstra-
stat eum apud eos qui mortem
delectos representat auctorum/
paracionem comune doctrine vel
declarasse deum inter sufficienti
poetis philosophie veritate involvunt

archana sub aut de prima
corrupcione speciali dictum sit/ patet
et de similibus manifesta com-
monstrari/ quod natura hominis ab
adolescencia sua prona est ad
malum/ ut et quod libero suo
de proprio arbitrio pre-
cedat sponte in culpam/ et in
initio suo precepta prolabatur
in penam/ exigit in respectu quid
patet ad bonum vel gracia dei suppo-
nat magis sua culpa et eo
experiencias vitia/ et habet de-
bitam ducit ad mortem/ precla-
rum per errores/ per amaritudines
et per omnidas veritates/ ut
lectum et quietum impossibile vite
statum in ea non reperiat
ut ad illud tandem ea duc-
te perveniat/ Nam ut beati-
tudo possidetur/ ut varius sit
vere in se existendi est bonum/
vana eum delictorum sunt per-
bant intermedias actiones
ad fletum oculorum stridorem
dencium/ luctum animi et
varias pressuras et penas
inferiores/ apud quos non
ordo sed sempiternus horror
inhabitat/ Que via fidelissima
sit ad regnum quod experimento
appetunt ut polliceant

6 Sentencie sunt non sibi
calumniam/ que beati-
tudinem esse diffiniunt
electum statum et quietum impossibile
vite statum/ sed inspiciatur
melior informacionem/ Ad
quidem ut eum experimento sunt
principium i. variis societatibus
voluptatis/ Non hic penam
perfectam erubescit eum
dicimus quod sunt/ per partem

vultae videtur / vere denu-
do non tam boni et super-
ut quam videre / ut differen-
tiam sedulis det intrepidus / et
sine commodo acquirat / qui-
nam apponat ori . i . qui
110 faciat quod loquitur / intel-
ligere et derogare apud scolares
et interpretatores et clericos
quos ad te converso quidem ve-
pendio / cum scripturis intro-
ducam / Nec tempus nulla
eo quo experimentum difficile reddit
veniam parentes cum si in talibus
libris / sed in fine vite conabor
apperire / Est autem ardua et
arta / plana tamen et recta dili-
gentibus / Quod quo directe decur-
re et sobrie in pendere non offendit
quis ad lapidem pedem suum
Ne namque lapis offensionis
et petra scandali gradien-
tibus in se quos arripit co-
git / et corroborat / et humi-
liat in se eo gloriantibus
audacter et liberi pervenit
/ quare ora ideo possum qui nos
confortat / quia semper tamen vite
est devotis intrecta et ar-
tata humilibus / cognitione scilicet
et exercitio boni / Nosse namque
et non facere / mutuo damna-
tor est non vite beatitudinis
Nam magis habet mane nescio duas
quam in utroque sunt et non
in via / mutantur valere vir-
tus constitutum ad regna et
regnum / inde orbis languor-
escit / per inopiam / et scelerum
desertum / quibus eam deter-
nam mederi / ut ad id [illegible]
perspicabilis et condendi premi-
um qui primum ... Est in quod
viam sit sensus tellus mane-

fista scilicet / Clattica nomen est
Cena et tellus / ...o tibet per in-
dignationem orbis ante me et
facile lacteam habet agrostes
viam / reddi ad te / patrum sen-
sus pie monimenta / et ibi in tune
delinquerit vel deflexus congressus
et vel tendere in errorem / finavit alto
Recolo autem vos obervasse
ubi primum impulsus et eversus
est homo ut cadet precep-
tum mandati / qui ad vetitum suae
lignum / suadenti dyabolo temera-
riam et intantum manum extendit
Abiit ut accepta occasione per man-
datum seduxit me / per illud occidit
Primum namque mandatum operatum
est in me omnem concupiscentiam /
quam semper vitium in vetitum / quod
non licet avidius vult / Ad arbo-
rem suae manum extendit / gulam
implevit / et tum promissum
fallax invenit / et secundum inter-
dictum veracis dei / obtenebratus
est homo / et in esuriem pro-
stratus / foedus feriens cum morte
et pactum faciens cum morte
boni tamen et mali sciens fa-
ctus est per experientiam / et
multiplici miseriae locum fecit
in se / Ergo a ligno suae dei
prohibitum illud ascendet / a vita
vita tendit / et de manu
hostis / nec vertetur ad vitam /
nisi ad arborem scientiae redeat
et inde veritatem in cognitione / vir-
tutem in opere / virtutem in continuitate
intermat / Rationis itaque acumen
exerceat ut discernat inter bonum
et malum / et in ipsius bonis
aut malis quid cui prepon-
derat agnoscat / ... Deinde in-
ter plenitudinem / ne parte sua
faciet detrimentum / ... constat ...

Sed toto conatu mentis et cordis
delicijs insistit / ipse quoque la-
bor dulcescat sibi / et totam ama-
ritudinem rerum penitus ut ait beatus
gregorius spe temporis futuri.
Nam et propheta dicit nostrum quod
sub expectacione dei sui rebellitur
lacrimis / et sic fruetur veritas
ipsa que non fallit nec fallet
vanam beatitudinem compensit. Nec
mirum quamvis ad arborem scientie
boni et mali manum extendere pre-
sumpsit dico / quia arborem eterno-
rum ad illam invitavit ille / qui
dedit hominem sciam / et mox pro-
missionem prophetiam consignans indicat
quod sit bonum. In arbore ergo
scientie quamvis quidem veritas ramus
nascitur / ex quo tota vita prosi-
ciens hominis consecratur. Neque enim
ad genitorem vite deum sed alter
reddit non quod veritas ramus exci-
sus de ligno scientie pretendit / sed
quamvis cito evellerit ramum / ad tot
ipsam arborem / quod fieri oppor-
teat per pauci noverunt. Unusquisque
ramus facile innotescit / vel per
multitudinem despectus et male
agens ipsa arbor occidit. Sic
ipsum forte sensit maro quando lex
veritatis erat ignara / et interne-
bis tenebris ambulaverat / ad elisi-
sios campos felicium et cara ge-
nitoris conspectum Eneam admitte-
re non credidit / nisi docente
sibilla / que in suis verbis consi-
lium dominus ut scriptura dei insi-
pienter ramum sic perscripe
quem perscripserit et carpe-
ter si a virgis viterminum
contraxerit. Sit ergo ac-
cipe quem querenda per
latet arbore opaca / aureus
et folijs / et lento vimine
ramus manu inscire doctum
sacri / hunc tegit omnis
lucus et obscuris claudunt
convallibus umbre. Sed non
ante datur telluris operta
subire auricomos quam quis
decerpserit ab arbore fetus
hoc sibi pulcra suum ferri
pro serpina munus instituit
primo avulso non deficit
alter / et simili frondescit
virga metallo. Plane quod
ponamus latitat infirmus
ut quod in his possit
mereri solus agnoscit quia
de arbore scientie ramum bonorum
operum avellit / eo quod avul-
so alter non deficit quia
non amplius corpus quo
magis succrescit et perfi-
ciunt scientie et virtutes. Non
in ceteris maronis audie-
rint insisto vestigiis ut credam
quemquam ad sciam in celeste
opari et velle et perficere
ipsum deorum [illegible] manum
que sola ducit ad vitam
et quecumque boni vestri oppo-
tet facit lacrea et est
innocentie manifesta candore
et admirando servitute multos
complet officio / et sola spa-
cit ad perfectum. Nam sine
ea perficit nil / clamat sic
in voce tube predicatoribus
ut reddat ad cor eius
ad arborem scientie amoto gladio

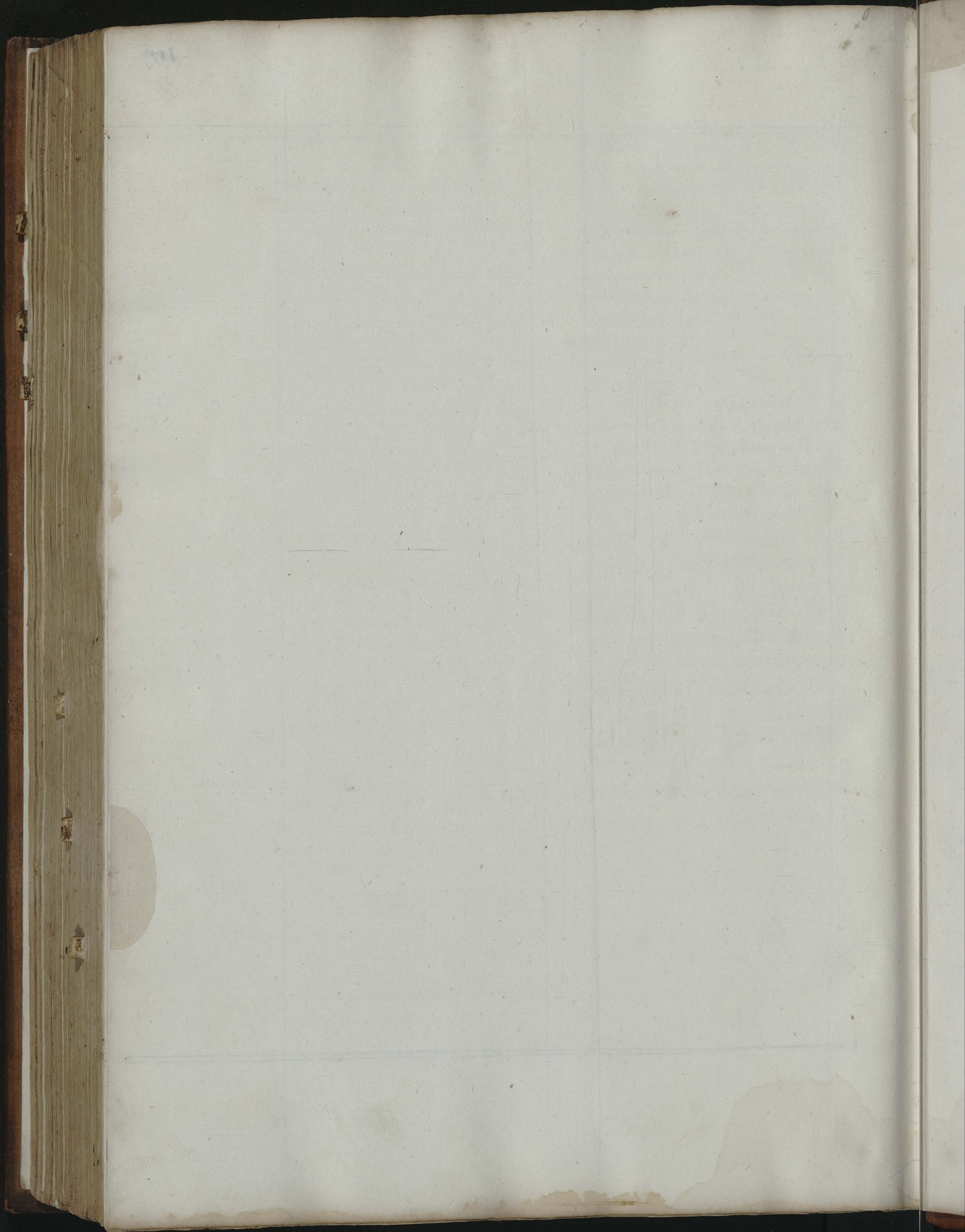
vspatili et flammeo caritatis
permittet in pectum et ingressus
prius dictam ipsam arborem sciencie
et lignum vite in quo sunt
omnes sapiencie et sciencie thezauri
absconditi et in quo habitat
plenitudo divinitatis corporaliter
extendit, infixa per gratiam
et produxit in terram pectora-
toris mei et plantavit in meo
corde ut ab eo illustracionem
per scienciam / roboracionem potestate /
et dulcet in mea vbi et ga-
udium eius plenum sit gau-
dium a deo et in deo, gau-
dium quod nemo tollat ab ipsa
Attendat ergo ad arborem
dulcedinis gratie, qui ab dulcedine gu-
stavit aliquid in arbore /
qui salus nostra ab eadem pen-
ta est in ligno / quod mors
inde processit a ligno / attendat
quod coniunctis passionibus christi cuius
expedit mihi gratia / Et quod
non frangat hominem decipiens
temptator, nisi in mentem eius
collato passionis / a timore co-
apiat cum humiliet se pectori
mali dei / qui exaltari desi-
derat in die visitacionis domini
Abstineat a delectis qui persim-
sit illicita / et intendendum cum per-
stencie documenta intelligit caritate
delectet in hiis / videat et vere
quod lignum preciosum est vesti-
et ad vescendum suave / et fa-
ciet ut habundancius et semper
lectum tranquille vite securius
dabit in tempore suo / Porro com-
dis timor qui in dilectos recon-
cia tradit non nomine orant.
ant preceptum sibi per eam
legem, sed timore / servans in-
sit amicos / et ex amore fac-
bona sponte sua et adhereat
iusticie / et cum omnibus obedienciam

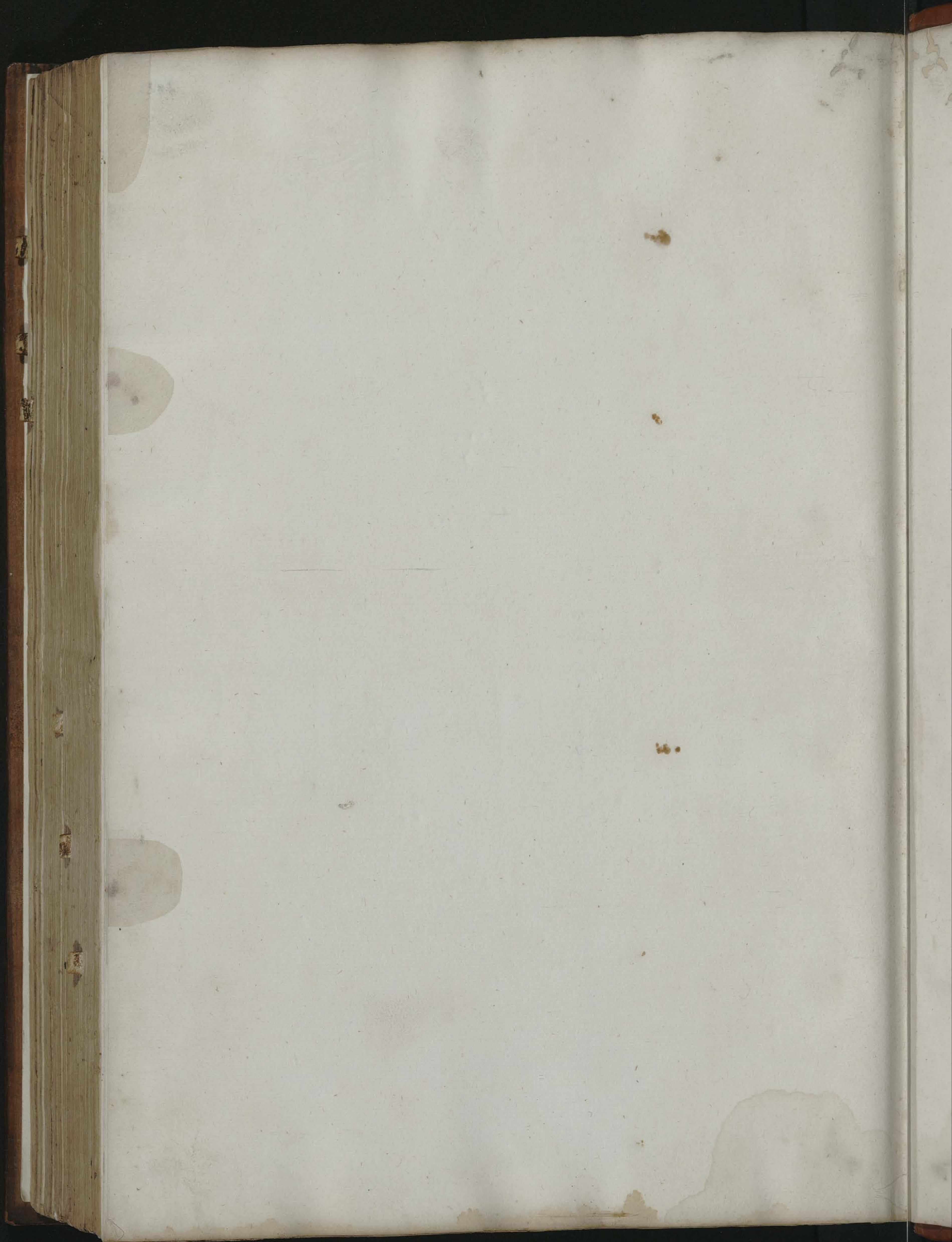
vel gratia quodam violenter vincit
accipiens vitam / qui se violentam
ex lenitate arboris tenet in men-
tem / timor moteciam pariat
iusticiam vigilanter mandatorum
obediencia promoveat / Vero quod
talle ad veram beatitudinem in-
stanter perducit / Nam et hiis est
que adduxit domum per vias
rectas / dantes eius studium secessus
honestas cum in laboribus
et in omnibus operibus eius beati-
tudinem pro gratia sollicitus et vo-
lens laborat / prosperam dico quod
huic tendunt tota lex et prophete
omnes quod scripture canonice quod
contendunt ad finem / Nam
cum istud ambiguum est et
et inflectunt dogmata vel
vtilitatis habent id quod conferat
beatitudinis / Ex hiis omnibus
ant pone predictis dico / quod
tu sola sunt que sola possunt
facere et servare beatum / sed ab
altero inferiore ramo premat /
Ne non vocat ab altero / ut
sibi gratiam et aliis prosit / nisi
per istas que dico / nisi ne beati
ce / porro beati vere qui timorem
domini potenciam et ne desiderabis
nos nos ipse, si poteris in ha-
bet et semen eius / Cum felicem
secretarum et laudibus omnium / quatuor
rectorum vendicat / tam ad celebri-
tatem solacium et ad opulenciam
sui expaditur / gloria et divicie
in domo eius / Tam perpetuum
gaudiis operibus per memoriam eterna
erit iustus / ab auditione mala
non timebit / Ex omnibus despi-
cit inimicos / gratiam vero lingue
affectus labia iusti distillant
gratiam / Item memoria iusti cum
laudibus, nomen impiorum putrescit
sunt in fronte innotescit / est spectaculo

nostros lectioni / viris commenda-
taceri vel proclamari in scriptis
sit nisi in perfectum vincet etiam
parem sed lex mori inspectibus
videant / Certe habebis viam
rectissimam et fidelissimam ad
assequendum statum quem desiderat
Episcopus / et si cum temeritate
utrumque est et utrique et illa ad
utrumque unicum est sola
sufficio credo quod ut ex pa-
rata vindicta ad nil aut minimum
adiciat. Nec inhibeo quin vesti-
bus utaris et aurati tamen datque
amplioritate quin corporeis extol-
lere splendore quin post ho-
nores habeas, et ut pauci
multa complectar, quin ipsa sed
et presules mollis verti tam ut
es ipse in omnibus modum teneas
et sine benignitate incidentes
inimicas modicum Charior enim est
tibi ut debeas aut possit licet
iam sit recepit multos sapientes
dilectis eius Rex illustris Enri-
cus anglorum cum maximus Re-
gno Britannie si minus fuit
gestorum extra consolator terra da-
vonensi et ut de te auctore
te duce Fulmant et Tolosanum
feliciter virgines obsidione Nor-
mannie provinciales usque ad Ro-
danum et alpes territat
Sed inimicis diversis pluribus
subacti quos vindictis imminerat
tunc principes hispanos gra-
sset et gallos initiales rebus
tumultibus / quem custodi inno-
centiam et iure et dictam et
fidem constare / nec amor nec
odio timor vel spes declines
a via recta. Christi enim heredi-
tabunt regnum / et quod antecedente
constat altissimi semen imperium

prohibet / Si tu quem tu fueras de
vocem meam scribe / infinito
tumultu lege non vacat / aut
quia insipida sunt sensibus /
mea multa non placent
vel ipsa devote non applicat
quia honori tuo studiet in-
fime Sed probamus interiorum
patientia operi sum aut ut
voluerit condemnet / quod eum
ad alios ut fratrem mediocret
aliquid liberius feret ut
quibus sine vel dicto stat
aut cadat / multitudinem meis
inspice non formido iudi-
cia / meis tamen rogo parcant
operi stultis / et si tamen alios sit
quod liber corporis mensa
deprehenditur in aliquo / Ne presbiteris
meis audire volunt improba-
bilitate mediocre et tenebra
obnoxium / quia ut ait Marci-
alis improbe facit qui in alieno
libro ingeniosus est / Hunc at
de malis meis dicam sine
nullo corpore. Ne forte in me
aut meis philosophis deprehenderit
et plane minus arta lege
constringor / sit mecum et ami-
cos castigat et emendat
non lex profecto qui antiqui
virgabit navos frontem
contrahet aut fame rubore
respicit / aut palore confundet
tum labia contrahent aut
pallent tox, tabe lingua
genua tremebunt manus
pervertet scripturam meis
primitet obnoxium In quibus
sunt partes semper a mente
ad bona vestra pia / et ad
id quod dictum aut possit ni-
sitere vita / Cum aut inste
reprehensioni locum mederit

sca et carite hortetur utatur
et de erudicione mea ac-
cipiat sibi et possideat pmi-
um mi sciō eius qui in ti-
tulo opis petiit ut descripsit
ut merito et carite dei coope-
rator lectorum quos mei memores
in oracionibus suis impetret ut
filius dei vivi et virginis
intemerate ihs xps manifestat
servis suis et palam faciat viam
qua nobis incedendum est in
beneplacito suo et dignat in
congressu nostro preesse per infinita
secula seculorum Amen
Expliciunt octo libri Johan-
nis Policraton Et sunt fini-
ti feria sexta proxima
post festum Sancti Bartho-
lomei Apostoli gloriosi
Anno ab incarnacione dni
domini nri Jhu Cristi Mille-
simoquadricentesimo quin-
quagesimo septimo pro
qua explecione sit benedictus
et gloriosus deus qui est unus
in essentia Trinus in personis
Cuique omne genu flectitur
celestium terrestrium et infernorum
In secula seculorum Amen

vii

